

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Van den Naam des Heeren. — Van Zendingsaangelegenheden: Soemba 2 Jan 1902—
2 Jan. 1927; Een tweede Zendingsblad; Zendingsbelangstelling; De nood van het Christ.
Ond. in Suriname; Soemba-Zending; De Opleidingsschool op Soemba, (bij de foto);
Opleiding van Zendingarbeiders; De leerlingen van den eersten cursus der Opleidings-
school op Soemba (bij de foto); Magelang, brief van Ds. Merkelijn; De oud-leerlingen
der Keuchenius-School, (bij de foto). Poerworedjo, brief van Ds. Netelenbos; Begroting
Zending N.-Holland; Linnenkast Solo-Hospitaal; De jeugdleidersconferentie te Solo;
Verslag van het Comité voor Lectuurverspreiding. — Korte berichten. — Leestafel. —
Giften.

1927

Van den Naam des Heeren.

Ps. 20 : 8. Dezen (vermelden) van wagens, en die van paarden; maar wij zullen vermelden van den Naam des Heeren onzes Gods.

Terwijl ik dit schrijf, zijn we nog in '26; als gij het leest, schrijven we reeds 1927. Dat brengt ons even in de Nieuwjaars-stemming.

Kunnen we ook op Zendings-terrein die stemming opwekken en koesteren?

De Nieuwjaars-stemming is eene van blijdschap. Na de beklemming van den Oudejaars-avond, die ons spreekt van vergankelijkheid en van onze dooden, die ons ook herinnert het gebrekkige van ons werk en onze zonden, roept de Nieuwjaarsmorgen ons tot blijden moed en hoopvollen arbeid.

Ook ons Zendingswerk sluiten we af met een groot tekort; er was veel gebrekkigs in, er kleefden ons vele zonden aan. En onze ziele bidt: Treed niet in het gericht met uw knecht, ook niet naar dit ons werk!

Maar nu geeft God ons nog tijd, om den arbeid voort te zetten. En vol moed slaan we de hand weer aan den ploeg, en vol hoop richt zich ons oog weer op den akker, waar wij helpen mogen om het zaad des Evangelies te strooien. Wij zullen ons, als dienstknechten Gods, opmaken en bebouwen dat veld; en God van den hemel zal het ons doen gelukken.

Of we dan niet te hoog denken van onze kracht, en te veel verwachten van onzen arbeid?

Neen. We weten wel, dat ons werk gebrekkig zal blijven; maar toch willen we het beter doen dan tevoren. En we verstaan het zoo goed, dat vooral in den Zendingsarbeid onze kracht niets kan uitwerken: wij kunnen geen Soembanees bekeeren en geen Javaan brengen tot het licht.

Daarom vermelden wij niet van paarden en wagens in onzen strijd tegen de machten des heidendoms. Hoe hoog we waardeeren de krachten en gaven, die God verleent voor den arbeid der zending; hoe dankbaar we genieten de toewijding der missionaire arbeiders en de mildheid der zendende kerken; hierin ligt onze kracht niet; hiervan verwachten wij de vrucht niet.

Wij zullen vermelden van den Naam des Heeren onzes Gods! In dien Naam is onze kracht, onze roem, onze glorie!

Hij is de Heere, Jehova; de Zijnde, onafhankelijk, eeuwig, onveranderlijk! de Koning van het heelal, wiens bevel gaat over alle schepselen. Wat is in dien Naam een openbaring van kracht!

De jaren snellen henen; de eeuwen gaan voorbij; Hij is dezelfde! Geen vijand kan zijn troon doen wankelen; geen raadslag van menschen kan zijn raad verbreken; geen schepsel kan zijn wil weerstaan.

Als zijn Woord uitgaat, wijkt de nacht van het heidendom; als Hij zijn Geest zendt, worden de harten der zondaren geopend; als Hij zijn bevel spreekt, vluchten de booze geesten, die de volkeren gevangen houden, zoodat de ketenen des ongeloofs afvallen en de boeien der zonde worden verbroken.

En die dag zal komen! Het heidendom zal buigen voor den troon van zijn Gezalfde, en de einden der aarde zullen erkennen de heerschappij van Christus Jezus!

In Christus Jezus heeft God zijn Woord doen uitgaan tot alle volkeren; zijn Woord van waarheid en gerechtigheid, van verlossing en heil, van licht en leven.

En wij mogen dat Woord voortdragen, ook tot den Soembanees en den Javaan, totdat het licht opga over de duisternis, en de waarheid triomfeere over den leugen, en het leven overwinne over den dood.

Want Hij is de Heere onze God!

Jehova is onze God! In Christus Jezus is Hij onze God!

Niet omdat wij Hem erkennen en dienen willen. Maar omdat Hij zich aan ons heeft gegeven, opdat wij Hem kennen en dienen zouden. Hij heeft zich uit louter genade aan ons verbonden, met de belofte onze God te willen zijn.

En dat verbond is zoo krachtig geweest, dat wij erdoor tot zijn dienst zijn getrokken en geneigd.

Daarom zijn al zijn deugden en volmaaktheden de schatten voor ons leven. Hij is de Heere onze God, onze eeuwige rotssteen, onze onwankelbare burcht, onze onafhankelijke Koning.

Nu mogen anderen roemen op eigen kracht en de grootheid der hun ten dienste staande middelen; ze mogen vermelden van wagens en paarden, bereid voor den strijd. Wij zullen vermelden van den Naam des Heeren onzes Gods; wij erkennen en belijden den Heere alleen als de bron onzer kracht. Bij Hem zoeken en vinden we onze sterkte. En al ons werken en worstelen is alleen tot openbaring van zijn heerlijken Naam.

Al zijn wij dan zwak, de Heere is sterk. Al is ons werk gebrekkig, zijn werk is volmaakt, ook waar Hij het tot stand brengt door onzen dienst.

Zoo kunnen we vol blijden moed dit jaar weer ingaan. De Heere is met ons, ook op den Zendingsakker.

Met u ook, als ge zijn verbond door het geloof aanneemt, zoodat ge in zijn genade in Christus Jezus uw toevlucht neemt en door de kracht zijns H. Geestes u met hartelijke gehoorzaamheid aan Hem onderwerpt.

Van den Naam des Heeren onzes Gods zij uw verwachting, broeders en zusters, die op Java en Soemba worstelt tegen de macht van Heidendom en Mohamedanisme.

In den Naam des Heeren onzes Gods zij onze sterkte, broeders en zusters, die door uw gebed en uw gaven, uw overleg en uw raad de handen dier strijders sterkt.

Dan zal onze arbeid niet ijdel zijn. Of we dan veel of weinig vrucht zien, dan zal dit jaar een rijk jaar worden ter bevordering van de zaak onzes Konings.

N.A.'dam.

N. DUURSEMA.

Van Zendingsaangelegenheden.

Soemba.

2 Jan. 1902 — 2 Jan. 1927.

Het was den 2en Jan. 1927 vijftienvintig jaren geleden, dat de Geref. Kerken van Groningen, Drenthe en Overijssel de Zending op het eiland Soemba voor haar rekening namen. De Soemba-zending heeft dus een zilveren jubileum mogen vieren. Van af den 2 Jan. 1902 is ook deze zending geleid in het kerkelijk spoor, aangewezen door de lijnen, die de Generale Synode van 1896 voor den arbeid der zending heeft getrokken. Dit wil natuurlijk geenszins zeggen, dat eerst in 1902 de Zending op Soemba zou zijn begonnen. Ook voor 1902 werkte de Zending reeds sinds tal van jaren op dit eiland.

Het was de groote Zendingsvriend, de bekende resident van Timor, I. Esser, die reeds in 1872 de Christenheid in Holland wees op

Soemba, en dringend vroeg, dat de Zending daar zou gaan arbeiden.

Het Evangelie is het eerst op Soemba gekomen door Savoneesche kolonisten, die Christen waren geworden en op Soemba zich vestigden.

Teffer, de zendeling van Savoe, zond in 1877 een Amboneesche helper naar Soemba. Van dien tijd af dagteekent dus reeds de opzettelijke Zendingsarbeid op Soemba. Zelfs hebben hier gedurende enkele jaren twee zendingen gewerkt: het Ned. Zendelingennootschap, dat onder de leiding van den Zendeling van Savoe vooral onder de Savoneezen op Soemba liet werken, en de Ned. Geref. Zendingsvereniging, die den zendeling J. J. van Alphen naar Soemba zond om onder de Soembaneezen te arbeiden. Na heel wat onderhandelingen werd eindelijk zoowel door het Ned. Zendelingennootschap, als door de Ned. Geref. Zen-

dingsvereniging het zendingswerk op Soemba overgedragen aan de Christ. Geref. Kerk, die van af 1889 de zending op Soemba voor haar rekening had.

Het spreekt echter van zelf, dat het geenszins de bedoeling is de geschiedenis der Soemba-Zending, zij het ook slechts in zeer korte trekken, hier thans te herinneren.

Na de vereeniging in 1892 van de Christ. Geref. Kerk met de Nederduitsch Geref. Kerken, werd natuurlijk de Soemba-Zending door de vereenigde Geref. Kerken overgenomen. De Generale Synode behartigde deze zending door hare deputaten. De laatste deputaten waren Ds. P. Bos, Ds. H. Dijkstra en Ds. A. M. Donner. Volgens opdracht van de Generale Synode van 1899 moesten zij „**zoo mogelijk den arbeid op Soemba in verband zetten met eene Kerk of Kerken**”, gelijk had plaats gehad met Poerworedjo, dat door de Kerk te Utrecht was overgenomen. Deze deputaten hebben zich toen van deze opdracht uitnemend gekweten. Zij hebben onderhandeld met de Kerken van de drie provinciën: Groningen, Drenthe en Overijsel. En op den tweeden Januari 1902 heeft de overdracht van de Zending op Soemba van de Kerken dezer drie Provincies haar beslag verkregen.

In de geschiedenis van de Zending onzer Kerken is die tweede Januari van het jaar 1902 een dag van beteekenis geworden.

Ook voorheen is er wel met ijver en toewijding op Soemba gewerkt. En de arbeid was daar geenszins ongezegd. Maar 't mag toch gezegd, dat eerst sinds 1902 de Soemba-Zending flink op dreef is gekomen. Voorbeeldig is de activiteit, die de Kerken der drie Provincies hebben ontwikkeld. Misschien spreken we niet te sterk, als we zeggen, dat juist deze kerken voor wat betreft offervaardigheid en liefde voor de zending de kroon spannen van alle Geref. Kerken in Nederland. In elk geval staan deze kerken wel mede in het eerste gelid.

En op Soemba heeft de zendingsarbeid zich breeder en rijker ontwikkeld, dan ook maar iemand voor 25 jaren zich heeft durven voorstellen. Het Gedenkboek, dat dezer dagen uitgegeven wordt, zal van dien zegen ons wel breedvoerige mededeeling doen.

Bij al de zegenwensen die de Soemba-Zending bij gelegenheid van haar jubileum ontvangt, wil ook het Zendingsblad zijn welgemeende felicitatie voegen. Geve de Heere aan de Kerken der drie Provincies steeds meer liefde, gebed en toewijding voor het mooie werk, dat zij op Soemba mogen doen. En blijve op dien arbeid in steeds toenemende mate de zegen des Heeren rusten, opdat weldra van dit eiland moge kunnen gezegd

worden: Soemba is gechristianiseerd.

Een tweede Zendingsblad.

Gelijk men weet is het Zendingsblad het gemeenschappelijk zendings-orgaan van de Geref. Kerken in Nederland.

Het wordt uitgegeven op last van de Generale Synode door hare deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Alles, wat, hetzij de kerken, hetzij de missionaire arbeiders van de zending willen mededeelen, wordt steeds bereidwillig in het Zendingsblad opgenomen. Er wordt echter door de kerken over het algemeen van het Zendingsblad weinig gebruik gemaakt voor het plaatsen van mededeelingen. En onderscheidene zendingsarbeiders zenden wel hun berichten en brieven aan andere bladen, maar gebruiken het eigen zendingsorgaan der kerken niet. Wat daarvan de redenen zijn is ons onbekend. Het ligt in elk geval niet daaraan, dat het Zendingsblad ooit de plaatsing van stukken zou hebben geweigerd, want dat is niet het geval.

Thans hebben de Friesche Kerken besloten naast het gemeenschappelijk Zendingsblad een eigen blad uit te geven. Tot nu toe was „Uit Keboemen” een blad van Ds. K. v. Dijk. Hij gaf het uit en droeg alleen alle verantwoordelijkheid. Thans is er een accoord getroffen, waardoor dit blad het officieel orgaan van de Zendende Kerk te Heeg en de andere Friesche Kerken is geworden.

De Friesche Kerken hebben dus nu twee zendingsorganen: „Het Zendingsblad” en „Uit Keboemen”. Want het Zendingsblad blijft ook het zendingsorgaan van de Friesche Kerken. We hebben er althans niet van gehoord, dat het de bedoeling zou zijn zich van het Zendingsblad geheel los te maken. Het spreekt van zelf, dat zij volkomen vrij zijn naast het gemeenschappelijk Zendingsorgaan nog een eigen blad te hebben. Maar het is wel te verwachten, dat de meeste lezers twee bladen te veel zullen vinden en „Uit Keboemen” het „Zendingsblad” allengs zal verdringen. Gaarne zal echter het Zendingsblad, met zijn oplaat van 66000 exemplaren, alles blijven opnemen wat de Friesche Kerken willen mededeelen van haar zendingswerk en eveneens alles plaatsen wat hare zendingsarbeiders willen berichten. Het Zendingsblad stelt er zeer prijs op ook het Zendingsorgaan te mogen blijven van de Geref. Kerken in Friesland.

Zendingsbelangstelling.

Het doet ons veel genoegen te mogen mededeelen, dat de belangstelling voor de Zen-

ding onder de studenten aan de Vrije Universiteit schier bij den dag groeit. Enkele jaren geleden merkte men niet, dat de zending ook maar eenigszins de aandacht der studenten trok. Aan zendingsstudie werd niet gedaan, althans niet in eenigszins breedten kring. Thans is dit geheel anders geworden. Er is den laatsten tijd groote belangstelling ontwaakt voor de zending en de vraagstukken, die zij aan de orde stelt. Naar we vernamen bestaan er tegenwoordig niet minder dan zes studiekringen. Twee kringen bestudeeren de zending op „Midden-Java”; één kring het „Geestesleven der Natuurvolken”; één kring „Suriname”; één kring „Islam en Christendom” en één kring „Soemba”.

Voorts worden er Zendingsavonden gehouden. Op den eersten avond heeft Dr. J. H. Bavinck van Bandoeng gesproken. Het was een buitengewoon mooie avond. Met zeldzaam genot is er geluisterd. Weldra hoopt de oud-Gouverneur-Generaal van West-Indië, Excellentie S'aal, voor de studenten een lezing te houden over Suriname.

Ook is er een Zendingsbibliotheek gesticht, die een afdeling vormt van de Universiteits-bibliotheek. Natuurlijk is die bibliotheek nog klein. Maar een begin is er toch. De Noord-Hollandsche Zending heeft in 1926 deze zaak met een klein bedrag gesteund en zij zal dit in 1927 ook wel weer doen.

We hopen zeer, dat de thans zoo sterk oplevende belangstelling voor de zending onder de studenten der V. U. van duurzamen aard moge zijn. Ongetwijfeld zal dit aan de Zending ten goede komen. Vooral de mannen, die straks de leidsmannen en voorgangers van ons volk zullen worden, moeten warm voelen voor de zending. En daarvoor is wellicht niets beter dan zendingsstudie, want zendingskennis wekt zendingsliefde.

Ook bij de studenten te Kampen bloeit de belangstelling voor de zending. Prof. Honig deelt daarvan in de Bazuin het volgende mede.

„Gelukkig wordt er ook bij de studenten van de Theologische School warme belangstelling gevonden voor den arbeid der Zending. Met name voor de Missie onzer kerken op Midden-Java en Soemba. Zoo sprak het van zelf, dat zij tot den missionairen predikant Ds. K. van Dijk van Keboemen het verzoek richtten voor hen met een zendings-onderwerp te willen optreden. Bereidwillig nam Ds. van Dijk, zelf een oud-lid van het Kamper studentencorps, de uitnodiging aan. Door omstandigheden werd het echter Vrijdag 12 November eer deze samenkomst kon plaats hebben.

In de geheel gevulde kleine Aula sprak deze ijverige predikant voor de studenten, terwijl op hun verzoek ook de hoogleeraren tegenwoordig waren. Op de hem eigene kalme en heldere wijze behandelde Ds. van Dijk niet een wetenschappelijk onderwerp, ook niet een van de vragen van den dag, maar hij liet ons zien hoe onder zeer wonderlijke en verrassende leidingen Gods de gemeente te Gronggong ontstond en tot ontwikkeling kwam. Schijnbaar was dit een eenvoudig onderwerp. Maar Ds. van Dijk behandelde het op zoo treffende manier en vlocht zoovele mededeelingen over het huiselijke, economische en staatkundige leven op Java in zijn toespraak in, dat hij van het begin tot het einde met groote aandacht werd gevolgd en dat alle aanwezigen onder den indruk waren gekomen. Gods werk en 's menschen werk werden zóó belicht, dat deze toespraak lang in de herinnering bewaard zal blijven.

Na de pauze deelde de praetor van het Corps, die de vergadering waardig en geestig leidde, mee, dat de spreker gaarne bereid was om te antwoorden op vragen, die men hem nog zou willen stel'en. 't Zou geen studentenbijeenkomst geweest zijn, als hiervan niet een ruim gebruik gemaakt was. Maar Ds. van Dijk bleef onvermoeid en verstond de kunst, zakelijk, kort en vriendelijk te antwoorden.”

Als in de studentenwereld de belangstelling voor de zending krachtig gaat bloeien, verwachten we, dat men daar dan ook de behoefte aan een „Zendingsprofessor” zal gaan gevoelen en er om zal gaan vragen. Misschien zal dat beter helpen dan wanneer het Zendingsblad dit belang bepleit. We hopen het van harte want „een leerstoel voor de Zending” moet er komen. De groeiende zendingsbelangstelling onder de studenten zal op den duur aan de Zending stellig winste brengen.

De nood van het Christelijk Onderwijs in Suriname.

Het Christ. Onderwijs in onze kolonie Suriname verkeert in nood. En de nood is groot.

Gelijk men weet is het de Zending der Broeder-Gemeente — de Hernhutter-Zending — die in Suriname zending drijft, en daar ook tot nu toe het Christ. Onderwijs heeft behartigd! Maar deze Zending, die heel veel voor Suriname gedaan heeft en daar ook tienduizenden guldens aan het onderwijs ten koste gelegd heeft, is niet bij machte de zware finantieele lasten te dragen, die de behartiging van het Christelijk

onderwijs in Suriname haar oplegt.

En de Roomsche missie tracht de Protestantische Zending in deze kolonie al meer te overvleugelen en te verdringen.

Er moet geholpen. En ook krachtig geholpen. Reeds bestaat er voor dit doel sinds lang eens Vereeniging de z.g. Haagse Maatschappij tot bevordering van het Godsdiensig Onderwijs in Suriname.

Zal zij echter de Hernhutter Zending voor haar onderwijs de volstrekt noodzakelijke hulp bieden, dan moeten hare inkomsten met f12.000 per jaar worden verhoogd.

Een kleine brochure heeft zij uitgegeven, waarin de nood van het Christ. Onderwijs in Suriname helder aangetoond wordt.

Die nood dringt zeer.

„Het gaat om instandhouding van een arbeid, die biddend en strijdend een eeuw lang gewrocht is;

het gaat om behoud van het Protestantisch onderwijs in Suriname;

het gaat om verheffing van dat onderwijs;

het gaat om veiligstelling van een groot werk, door anderen voor ons verricht op Nederlandsch gebied, dat ons werk had behooren te zijn, van ons, Nederlandsche Protestantent;

het gaat om onze zaak, want bij uitnemendheid is het onze zaak te verhoeden, dat het Protestantisch onderwijs aan Christenen, Mohammedanen en heidenen daar ginds ten onder gaat.”

Deze zaak heeft recht op steun ook uit den kring van de Geref. Kerken. Wie helpen kan en wil geve zich op als contribuant of zende een bijdrage aan den Penningmeester G. C. Baron van Asbeck, Alexanderstraat 24, den Haag of anders aan den heer J. van Keulen, Bilderdijkstraan 12, Hilversum.

27 Dec. '26.

W. B.

Soemba-Zending.

Begin Januari 1927 zal het 25 jaren geleden zijn, dat de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe en Overijsel van Generale Zendingsdeputaten hebben overgenomen de behartiging van de Zending op Soemba.

In verband met het te vieren jubileum zal een Gedenkboek worden uitgegeven. Dit Gedenkboek zal bijna een 20-tal bijdragen bevatten van verschillende auteurs, die zeer belangrijke onderwerpen behandelen. Het boek wordt ongeveer 200 bladz. groot formaat, op mooi, kunstdrukpapier gedrukt.

In dit „Soemba-Gedenkboek” worden voorts zeer vele portretten en illustraties opgenomen, met name van de Zendingsfamilies en van vele personen, die op Soemba in de Zending hebben gearbeid of er thans

zijn, van de Zendingsdeputaten, van de vergadering van missionaire arbeiders op Soemba, en van onderscheidene zaken, die de Evangelie-verkondiging, den schooldienst, den medischen dienst of de taalstudie betreffen, enz. Bovendien gaat aan de bijdrage van een excellent man een duidelijke, overzichtelijke kaart van Soemba vooraf.

Omdat de uitgave ten dienste der Zending is, kon de prijs buitengewoon laag worden gesteld, en wel op 95 cent per ingen. exemplaar en op f1.45 voor een ex. in geheel linnen stempelband.

Daar in de kwarteeuw, die voorbijging, ook uit de provinciën buiten die in het noord-oosten des lands menigmaal treffende blijken ontvangen werden van liefde voor en mede-leven met den Zendingsarbeid op Soemba, meenden Deputaten voor de Soemba-Zending ook voor de andere provinciën in ons vaderland, zoowel voor kerken, vereenigingen als particulieren, een beperkt aantal beschikbaar te moeten stellen. Immers, ook voor behandeling van de Soemba-Zending op vereenigingen of in studiekringen zal dit Gedenkboek blijken een onmisbare handleiding te zijn.

Opgave van gewenscht aantal ex. dient zoo spoedig mogelijk te geschieden bij den uitgever J. H. Kok te Kampen.

Namens de Deputaten voor de Zending op Soemba.

Ds. J. H. LAMMERTSMA.

Appingedam, 22 Dec. 1926.

De Opleidingsschool op Soemba.

(Bij de foto).

Dit No. van het Zendingsblad staat ietwat in het teken van Soemba. En dat mag ook wel. De Zending op Soemba viert deze maand een jubileum.

Gelijk men weet is het deze maand 25 jaar geleden dat de Kerken van Groningen, Drenthe en Overijsel de Zending op Soemba voor haar rekening namen. En deze kerken hebben rijke stof van dank, want de Heere heeft in deze 25 jaren den Zendingsarbeid dezer kerken rijk gezegend.

Als we ons voorstellen hoe de toestand was in 1902 en daarmede vergelijken wat Soemba thans geeft te aanschouwen, dan staan we verbaasd over de breede ontwikkeling die het Zendingswerk op Soemba verkreeg.

Daartoe behoort ook het bezit van een eigen opleidingsschool, tot vorming van helpers bij den dienst des Woords.

Bijgaande foto stelt ons voor de woning van den docent Ds. L. P. Krijger en het

schoolgebouw. Links staat het woonhuis en rechts de school. De gebouwen zien er solied en flink uit, wat zij trouwens ook zijn.
W. B.

studeeren en kunnen in dien tijd tevens trachten de beginselen der taal te leeren en iets te lezen over het land en volk van Indië. Bij deze voorbereiding wordt vooral de nadruk gelegd op het leeren v. d. taal, wat

Opleiding van Zendingsarbeiders.

Het is mij onbekend, of er in Gereformeerde zendingskringen ooit gesproken is over het niet, of laat ik liever zeggen de noodzakelijkheid van een voorbereiding voor hen, die in de verschillende hulpdiensten der zending uitgaan. Daar deze zaak mij van zeer groot belang voorkomt, zou ik daarop gaarne eens de aandacht vestigen, in de hoop, dat degenen, die in onze kerken tot de leiding in zendingszaken geroepen zijn, zich zullen afvragen, of zij deze zaak niet ernstig ter hand moeten nemen.

In den regel krijgen de missionaire predikanten een geruimen tijd om zich voor te bereiden voor hun toekomstige werk, om de taal te leeren en kennis te nemen van geschiedenis, godsdienst en gewoonten van het volk, onder hetwelk zij gaan arbeiden. Men heeft reeds van den beginne af ingezien, dat dit noodzakelijk was. Slechts bij uitzondering gaat een miss. predikant zonder die voorbereiding naar Indië om dan echter in Indië die tijd van studie te nemen vóórdat hij den arbeid aanvaardt. De meeste artsen, die in Zendingdienst uitgaan, krijgen gelegenheid om aan het Koloniaal Instituut eenige maanden tropenziekten te be-

natuurlijk een zeer noodige zaak is. Daarnaast ontvangt men echter in het geheel geen leiding in de bestudeering van wat er in dezen tijd in Indië omgaat, van de problemen waarvoor de zending zich geplaatst ziet. Een ieder moet zelf den weg zoeken, om van deze dingen op te hoogte te komen. Deze voorbereiding is dus nog geenszins volmaakt.

Er zijn echter twee andere groepen arbeiders in de zending, de verpleegsters, onderwijzers en onderwijzeressen, voor wie in het geheel geen voorbereiding noodig schijnt te worden geacht. Als regel stuurt men deze arbeiders en arbeidsters uit, zoo spoedig zij zich van hun werk in Holland kunnen losmaken. Sommigen van hen hebben vroeger, omdat zij wel lust hadden in de zending te gaan werken, eens een zendingsstudiekring of -conferentie meege maakt, maar van eenige speciale, georganiseerde voorbereiding voor zij naar Java vertrekken is geen sprake en er zijn er velen onder hen, die er uit zichzelf niet toe komen zich eenigszins op de hoogte te stellen van het werk dat hen wacht.

Nu is er onder deze arbeiders een groote groep, die niet direkt als zendingsarbeiders

uitgezonden worden, maar die nochtans een zeer belangrijke plaats in het zendingswerk in Indië en vooral op Java innemen. Ik bedoel de onderwijzers van de Chr. Hollandsch-Inlandsche en Chineesche Scholen. Er wordt door velen van hen prachtig zendingswerk verricht in de Chr. opvoeding van de Inlandsche jeugd. Juist degenen onder hen, die zich geheel zendingsonderwijzer voelen, zullen het gemis van een vooropleiding onmiddellijk toestemmen. Waar zij in hun schoolwerk de Indische talen niet behoeven te gebruiken, hangt het geheel van hun eigen initiatief af, of zij die gaan leeren, omdat zij slechts langs dien weg contact met de ouders en familie hunner leerlingen kunnen krijgen. Evenzoo is de studie van Indische en Zendingsproblemen van hun eigen ijver afhankelijk. En wie nu de Indische toestanden kent en de funeste invloed v. h. klimaat op onze energie, die begrijpt, dat wij al'en geneigd zijn, om buiten ons dagelijksche werk, dat meest al onze aandacht vraagt, slechts datgene aan te pakken, dat het meest voor de hand ligt: eenig praktisch werk b.v. en dat wij er slechts moeilijk toe komen om ernstig de problemen te gaan bestudeeren, die aan het zendingswerk gesteld worden. Waar in het vaderland in de Gereformeerde zendingskringen nooit op het belang van deze voorbereiding gewezen wordt, is het te meer begrijpelijk, dat er meerderen zijn, die er nooit toe komen, om in Indië daarvan speciaal studie te gaan maken. Zoo kon het zelfs gebeuren, dat enkele jaren geleden in de christelijke onderwijzerskringen in Indië een discussie ontstond over de vraag, of zij zendingsonderwijzer zijn, of dat hun werk geheel gelijk is te achten met het werk aan een Chr. school in Holland.

Nu wil ik verder trachten aan te toonen, dat ook voor de tweede bovengenoemde groep, de verpleegsters in de zendingshospitalen, het onttrekken van zulk een voorbereiding, een groot tekort is. Ik kan uit ervaring vertellen, hoe een verpleegster in Indië in het werk „valt”. Bijna altijd wordt er verlangend naar haar komst uitgezien, omdat er al eenige tijd een vacature is. De dag na haar aankomst zal haar collega haar al meenemen naar het ziekenhuis om haar te laten zien, hoe het dagelijksch werk georganiseerd is. Al heel spoedig begint zij eenig werk van haar overbelaste zuster over te nemen; om toe te zien bij het tel'en van de wasch of het schoonmaken van olielampen behoeft men niet veel taa'kenn's te hebben. Dit werk wordt echter van dag tot dag meer; als regel werken de zusters al na 2 weken den geheelen dag mee in het

hospitaal en van een tevoren gemaakt p'an om voorloopig slechts halve dagen te werken om ruimschoots gelegenheid te hebben de taal te leeren, komt meestal niets terecht. Het kost dan ook zelfoverwinning om, als men van aanpakken houdt, toe te zien, dat zijn medemensch het veel te druk heeft en zelf rustig te gaan zitten studeeren. Zoo blijven alleen de avonden over voor studie. Als men pas frisch uit Holland komt, gaat dat best, doch al spoedig doet de invloed van het Indische klimaat en de vermoeidheid na een flinke dagtaak die frisheid verloren gaan, zoodat de studie steeds meer op den achtergrond komt. En vooral als er dan eens een ziekte of vacantie van de andere zuster tusschen komt of een extra drukke tijd in het hospitaal, komt er stagnatie. En nu spreek ik nog alleen van de taalstudie, waarvan iedere verpleegster onmiddellijk de noodzakelijkheid inziet voor haar werk in een geheel Inlandsch hospitaal. De tijd om door rustige studie zich in te denken wat haar taak is als zendingszuster, ontbreekt haar meest geheel, tenzij zij het inzicht heeft, dat het bovenal van betekenis is, daarvoor tijd vrij te maken. De dagelijks terugkeerende zorgen voor de goede gang van zaken in het ziekenhuis: verpleging, voeding, huishouding, contrôle en leiding van het personeel met zijn vele kleine moeilijkheden, absorbeeren haar meestal geheel. Het is bijna een bovemenschelijke eisch van haar te verwachten, dat zij zich tot lezen en studie zal zetten. En vanzelfsprekend is het gevolg, dat zij de geestelijke zijde van haar werk uit het oog gaat verliezen. Ik bedoel geestelijk hier in den ruimsten zin van het woord. Volgens ons principe van verdeeling van arbeid in de zending is zij niet verplicht tot evangelisatiewerk (niet, dat zij dit niet mag doen, als zij er roeping toe gevoelt), maar wel is zij als de leidende persoon te midden van een groote groep jonge Javaansche mede-arbeiders geroepen om opvoedend te werken, om een sfeer te scheppen in de hospitaalkring. En om dat te kunnen is het noodig, dat zij zich niet verliest in de dagelijksche beslommeringen, maar een groote lijn gaat zien in haar werk en in nauwe persoonlijke aanraking weet te komen met de Inlandsche wereld. En om dat te kunnen is het niet genoeg, ofschoon onmisbaar, dat zij met toewijding en geloof in de Zending gaat. Noodig is ook, dat zij kennis heeft van de eigenaardigheden van het Javaansche volk, van de Islam, van de idealen en bewegingen, die er op dit oogenblik onder de Javanen leven, van de bijzondere moeilijkheden van het Zendingswerk onder een

overheerscht ras door de vertegenwoordigers van het overheerschende ras. Meer dan vroeger, toen er nog van geen nationalistische beweging sprake was, komt het er op aan, dat wij allen, die in de Zending wer-

voering. Indien men overtuigd zou zijn van de groote noodzakelijkheid, is dat slechts een kwestie van organisatie. Men zal moeten trachten een reservekader van verpleegsters te vormen, opdat niet uit nood telkens

ken door onze persoonlijke houding de komst van het koninkrijk Gods op Java niet in den weg staan. Zij kunnen slechts strijden tegen de fouten, die wij in Indië maken, als wij kennis hebben van wat er in dat land leeft. Het is één van de groote moeilijkheden, dat wij in den omgang met de Javanen slechts bij groote oplettendheid iets merken van de reactie, door onze woorden of daden gewekt. Bovenal komt het er in dezen tijd op aan, dat wij door onze persoonlijke houding het vertrouwen van de enkelingen winnen.

Het was mijn bedoeling er in het bovenstaande op te wijzen, dat het niet aangaat te verwachten, dat deze noodzakelijke kennis degenen, die in de Zending uitgaan, vanzelf aanwaait. Ook mag men in Holland niet verwachten, dat de zendeling naast zijn vele werk, ook iedere nieuwtuikomende arbeider de noodige kennis, zooals ik die boven omschreef, bijbrengt. Het ligt m.i. op den weg der zending kerken, om zich onderling te verstaan over een opleiding voor de verpleegsters. En misschien zou het Comité van Bijstand voor de Christelijke scholen op de zendingsterreinen de voorbereiding der onderwijzers ter hand kunnen nemen. Ik wil nu niet verder ingaan op de praktische uit-

weer zusters met spoed moeten worden uitgezonden.

Ik hoop, dat ik door het bovenstaande enkele heb kunnen overtuigen van het groote belang dezer zaak en van wat m.i. in ons in vele opzichten goed georganiseerde zendingswerk een tekort is, waarin moet worden voorzien.

Nov. 1926.

G. J. DRECKMEIER.

De leerlingen van den eersten cursus der Opleidingsschool op Soemba.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons zien de leerlingen van den eersten cursus der Opleidingsschool te Karoeni op Soemba.

De docent Ds. L. P. Krijger staat achter de leerlingen en de leerlingen zitten aan de werktafel in het schoollokaal. Reeds hebben we in het vorige No. van het Zendingsblad medegedeeld, dat enkele maanden geleden al deze leerlingen zijn geslaagd. De commissie uit den Raad van Toezicht, die het eindexamen bijwoonde, was zeer voldaan over de resultaten, die met dezen eersten cursus in ruim twee jaar werden bereikt.

We zullen onze lezers maar niet vermoeien met het noemen van de zeven namen dezer eerste leerlingen, die thans werkzaam zijn als helpers bij den dienst des Woords.

Voor den tweeden cursus werden tien leerlingen verwacht. Maar het zijn er slechts negen geworden. De tiende, een veelbelovend jongeling, die reeds met ijver deelnam in den Zendingarbeid, is droef omgebracht. Reeds in het vorige nummer is de schrikkelijke moordgeschiedenis medegedeeld.

W. B.

Magelang. Brief van Ds. Merkelijn.

Amice,

't Wordt meer dan tijd, dat ik U weer eens wat vertel van wat er al zoo omgaat op ons Zendingsterrein.

Ik begin maar met een der plaatsen waar we hier een vervolgschool hebben geopend. Een vervolgschool is een verlengstuk van de dessaschool of volksschool, die slechts 3 klassen heeft en waar het leerplan beperkt is tot lezen, schrijven en rekenen. In een centrum van dessascholen wordt door de Zending dan een vervolgschool opgericht, die uit twee klassen bestaat en waar die kinderen toegelaten worden, die een dessaschool hebben afgeloopen. Nu zoo'n vervolgschool hebben we ook opgericht in bovenbedoelde dessa en we betrekken daar onze leerlingen van een 5-tal dorpscholen, die zich in den omtrek bevinden. Het aantal leerlingen is echter niet groot. Men vindt het in de dorpen al een heele prestatie wanneer men z'n kinderen een drie klassige school heeft laten doorloopen; de ouders hebben in den regel zelf nooit op school gegaan en nu vindt men het al welletjes, wanneer de kinderen 3 jaren op de schoolbanken hebben gezeten.

In den regel zijn het dan ook alleen de kinderen der leden van het dorpsbestuur en van een enkelen landbouwer, die wat meer heeft dan de gewone man, die hun kinderen naar zoo'n vervolgschool zenden, en het kost heel wat moeite om zoo'n aantal leerlingen te krijgen, dat ze voor subsidie in aanmerking kan komen.

Wanneer het Gouvernement een school opricht, gaat alles veel makkelijker; de bestuursambtenaren van hoog tot laag werken er aan mede, dat zoo'n school bevolkt wordt. De dorpschoufden sporen de dorpsbewoners aan om hun kinderen naar school te zenden en wanneer ze daar geen gehoor aan geven, dan worden die ouders dikwijls ontboden naar den Assistent-Wedono, het hoofd van een onderdistrict, om daar nog-

maals de noodige vermaningen in ontvangst te nemen, terwijl het ook wel gebeurt, dat zoo'n onwillige vader een dag wordt vastgehouden om eens over zijn plicht ten opzichte van zijn kinderen na te denken. We hebben hier geen leerplichtwet, maar ge zult gevoelen, dat bij zulke maatregelen een leerplichtwet niet noodig is; practisch bestaat ze wel ten minste voor de Gouvernementsscholen. Voor onze school missen we dien steun; we zouden zulke maatregelen ook niet geheel kunnen goedkeuren; maar daarom is het ook veel moeilijker om onze scholen bevolkt te krijgen. Wanneer daar dan nog bijkomt, dat de inlander bevreemd is om zijn kinderen naar een Christelijke school te doen, althans in de dessa, waar nog weinig of niets van 't Christendom bekend is, dan zult ge verstaan hoeveel moeilijkheden er te overwinnen zijn eer we onze schooltjes voldoende bevolkt houden. We trachten dit te doen in de eerste plaats door huisbezoek. Tegen dat de tijd aanbreekt voor de aanname van nieuwe leerlingen gaan de onderwijzers er op uit om de dorpschoufden en choufden der dessascholen te bezoeken ten einde hun medewerking te verkrijgen bij het zoeken van leerlingen. Voorts worden de leerlingen der school aangespoord om hun makkers tot schoolgaan te bewegen, terwijl al het mogelijke gedaan wordt om een prettige geest onder de leerlingen te bewerken; soms houden we schoolfeestjes, soms ook ontvangen de ijverigste en knapste leerlingen een klein cadeautje ter aansporing en breng ik zelf bezoeken bij bestuursambtenaren.

Deze week nu ging ik naar bovenbedoeld dorp met wat eenvoudige kleding, jasjes, baadjes en wat er al zoo tot de noodzakelijke kleding van den eenvoudigen Javaan behoort. Nu dat was een feest; de leerlingen waren er mee op de hoogte gesteld, dat ik komen zou en toen ik arriveerde ging er een luid hoera op. Javanen geven niet zoo spoedig uiting aan hun gevoelen, en dit spontane geroep was wel een teeken van de spanning waarmee ze mijn komst hadden tegemoet gezien.

De ijverigsten, een tweetal, kregen een saroeng, de knapsten een jasje en een broek, de anderen, die er voor in aanmerking kwamen, een baadje. Dat was me een gepas. Het eene baadje te groot het andere te klein, eindelijk toch hadden de meesten iets dat paste; alleen voor nog drie jongens, die wat uitstaken boven de gewone maat, was er niets bij dat paste; dit was echter geen bezwaar; met den aanwezigen duimstok hebben we de jasjes, die ze aanhadden, gemeten en we beloofden, dat ze de volgende

week passende jasjes zouden ontvangen. Ik hoop nu maar, dat de genomen maat niet al te veel afwijkt van de werkelijke grootte; want ik voelde wel, dat de opleiding, die ik genoten heb, niet op het doen van zulke werkzaamheden gericht is geweest, maar gelukkig, dat het nu niet op een centimeter aankomt en er geen bekwaamheid van een kundige coupeur voor noodig is om bovengenoemde werkzaamheden te verrichten.

Daarna was het pauze en kreeg ik gelegenheid om een oogenblikje met den onderwijzer aldaar te spreken; het bleek in de dessa minder goed gesteld met de gezondheid. Veertig menschen waren in dat dorp met z'n gering aantal inwoners binnen de maand gestorven. De beschrijving, die hij van de ziekte gaf leek veel op cholera; hij had medicijnen uitgereikt, maar slechts een enkele had er baat bij gevonden. De bewoners zelf hadden een optocht met gebed georganiseerd en onder aanvoering van den kaoem (de man, die in godsdienstige aangelegenheden een rol speelt in de dessa) had men onder het slaan op blikken en bamboes en het uiten van gebeden een tocht om de dessa gemaakt om zoo de ziekte te verdrijven. Vooral ook aan het huis van den onderwijzer had men bijzondere aandacht besteed en men scheen het vermoeden te koesteren, dat de aanwezigheid van een Christen-onderwijzer niet geheel vreemd was aan die ziekte; het huis van den onderwijzer werd nog eens opzettelijk met veel rumoer omwandeld en er was wel eenige vrees in zijn hart geweest. Nu dat is te begrijpen. Van allerlei zijden ondervindt hij tegenstand, van Mohammedaansche zijde werden er reeds samenkomsten georganiseerd om tegen Christelijke invloeden te waarschuwen, onze onderwijzer ontving ook reeds een uitnoodiging om in een openbare samenkomst te debatteren, waarvoor hij echter wijselijk bedankte. Ondanks deze tegenstand, wellicht juist dank zij deze tegenstand, neemt de belangstelling toe en het zijn voornamelijk de kinderen die hun ouders naar de samenkomsten trekken. Wat zou in zoo'n streek, een eenvoudig gehouden medische dienst een pracht middel zijn om den weg voor de Evangelieprediking te banen. Wanneer ge opkomende tegenstand met liefderijke behandeling kunt beantwoorden is dit ook voor Java de weg. Maar we hebben nog niet eens een dokter, en daarom moeten allerlei plannen, waarvoor de hulp van een dokter noodzakelijk is, wachten.

Wanneer zullen we ook in Magelang, het eenigste Gereformeerde Zendingsterrein

waar nog geen Zendingsdokter is, ons in de komst van zoo'n man mogen verheugen? God geve, dat het niet te lang duren mag.

Met hartel. gr. als steeds

t.t.

A. MERKELIJN.

De oud-leerlingen der Keuchenius-School.

(Bij de foto).

In September 1926 was het 20 jaar geleden, dat de Keucheniuschool van Poerworedjo is verplaatst naar Djokja. Bij de herdenking daarvan zijn de oud-leerlingen dezer school bijeen gekomen; en zij hebben feest gevierd. Het was eerst het plan dit feest te vieren in het voorjaar van '26, omdat de oud-directeur, Br. D. Koelewijn, er dan nog bij kon wezen. Mede op verzoek van Br. Koelewijn is dat niet doorgegaan. En nu is dit feest gevierd op 22, 23, 24 Sept. l.l.

Ds. D. Bakker, die bij het begin docent van de Keucheniuschool was en nog steeds enkele lessen geeft aan de leerlingen, hield de feestrede. Tal van sprekers hebben gesproken. Er is die dagen veel genoten. Het driedaagsche feest, rijk in afwisseling, is uitnemend geslaagd.

Bijgaande foto laat ons het feestvierend gezelschap zien: de regelingscommissie, de oud-leerlingen, die thans bijna allen in den schoolarbeid werkzaam zijn, en in het midden Ds. D. Bakker en de tegenwoordige directeur, Br. J. A. Wiggers. De foto is genomen achter één van de bijgebouwen der oude Keucheniuschool, waarin thans de opleidingsschool van Ds. Bakker gehuisvest is. In de oude-school is ook het feest gevierd, want daar hebben de oud-leerlingen hun opleiding ontvangen. W. B.

Poerworedjo.

Brief van Ds. Netelenbos.

WelEerw. en Eerw. Broeders.

Allereerst dank ik U ten zeerste voor Uw telegram op 11 Augustus l.l. Het vertolkte me Uw gewaardeerde belangstelling bij gelegenheid van mijn 25-jarige ambtsbediening. In stilte is de dag voorbij gegaan. Des te meer schonken ons vreugde velerlei blijken van medeleven, die we toch nog van uit Indië en uit Holland mochten ontvangen. Het groote deel van de verloopen 25 jaar bracht ik in Indië door. In Augustus 1904 kwam ik op Midden-Java aan. Tweemaal was ik 1½ jaar met verlof in het vaderland; heb hier dus 19 jaar in den actieven dienst gestaan. Den afgelegden weg overziende, mag ik met groote vreugde erkennen, dat

ik den groei van het zendingswerk op M.-Java heb mogen meemaken. Er zal later ongetwijfeld een tijdperk komen van rustige stabilisering van het gewonnene. Doch — de voorafgaande jaren als ook het heden zijn vol groei en ontwikkeling en verblijdende uitbreiding. Dat ik daaraan eenigermate heb mogen mede-arbeiden, is mij een reden tot hartelijke dankbaarheid; ik acht het een bijzonder groot voorrecht, in dit pionierswerk een plaats gehad te hebben. Tevens heb ik met verwondering mogen opmerken de altijd-door stijgende offervardigheid van onze kerken voor wie tot dusver geen inspanning te groot is geweest, om aan de behoeften van het groeiend werk tegemoet te komen. Het is tegelijk ook een bewijs van het sterk vertrouwen, dat zij in hun arbeiders gesteld hebben, en blijven stellen.

Denkelijk zal ik, wanneer ik opnieuw aan een verlof toe ben, wel voor goed den dienst in Indië moeten vaarwel zeggen. Gaat alles zooals we het gaarne wenschen, dan blijf ik nog een jaar of 4, 5 hier. Moge God mij in die jaren tot een zegen stellen voor velen. En doe Hij mij uw vertrouwen en vriendschap behouden.

Hoe noodig dat is, gevoel ik ook op heden. Immers, het is me niet duidelijk of ik eigenlijk reeds Uw toestemming ontving tot opening van de twee volksscholen, a. te Semajoe, b. te Redjosari (alias Ketijoedan). Toch zijn ze reeds in werking gesteld; de eerste op 17 Mei, de tweede 7 Juni van dit jaar. De gang van het werk noopte daartoe. Samuel te Semajoe vindt tot dusver weinig ingang in zijn omgeving. De Christenkring door hem indertijd gewonnen, blijft zoo wat stationair. Daarom leek het mé, met het ook op de toekomst, wel gewenscht, als we daar een schoolje konden krijgen. Semajoe is een vrij afgelegen oord, zoodat een schoolje daar op den duur wel slagen moet, de kinderen kunnen nergens elders heen. En dan kan die school allengs 't middelpunt worden voor de verbreiding van het Evangelie. De goeroe-Indijl krijgt meer arbeidsgelegenheid. Maandblad en colportage zullen daar van zelf meer tot hun recht kunnen komen.

Wat Redjosari (alias Ketyoedan) betreft, zooals U weet, ligt dit dorp pl.m. 4 á 5 K.M. ten Zuiden van Tlepok, dicht bij het Zuiderstrand. Door den arbeid van Wirjatenaja zijn daar enkele menschen tot belijdenis gekomen. En telkens vond ik in de rapporten van Wirja het dringend verzoek om toch te Redjosari een school te openen; niits de onderwijzer ook de geschikte man was, om 's Zondags voor te gaan, en in de week cate-

chisatie en huisbezoek te verzorgen. Aangezien ik tot mijn groote voldoening den onderwijzer, dien ik 't meest geschikt achtte, ook bereid vond, te Redjosari te gaan arbeiden, (zie mijn schrijven van 23 Juli 1920), begon ik met den resident erkenning te vragen van de behoefte aan een volksschool te Redjosari. Zonder zulk een erkenning krijgt men heel geen subsidie. Het zelfde moest ik ook aanvragen voor Semajoe.

Na lang wachten kwam bedoelde erkenning af. En toen ben ik overgegaan tot de opening van de beide schooltjes, op 17 Mei en op 7 Juni. De gang van den arbeid drong me ertoe.

Liefst had ik Standaardscholen (dus met 5 klassen) of anders vervolgscholen (met een 4e en 5e klas) opgericht. Uit subsidie-oogpunt zijn die vrij wat voordeeliger. Maar — beide desa's hebben door hun ligging en omvang den eersten tijd heel geen kans, om zulke duurdere scholen te krijgen. We moeten ons dus met de goedkoopere en minder beteekenende volksscholen tevreden stellen.

De subsidie voor volksscholen bedraagt: 1e. de uitbetaling van de salarissen der onderwijzers. Voor volksschool-onderwijs is een bepaald diploma en een bepaalde salarisregeling vastgesteld, beide lager dan voor de onderwijzers die van de Keuchenius-school komen, en aan Standaard- of vervolgscholen benoembaar zijn. Is er nu een onderwijzer met Keuchenius-school-diploma werkzaam aan een volksschool, dan wordt voor zijn salaris nog een extra subsidie gegeven, gelijk aan de helft van het verschil tusschen het salaris van een volksonderwijzer en het salaris, dat deze hooger-gediplomeerde zou krijgen als hij aan een standaardschool werkzaam was.

2e. Een tegemoetkoning voor leermiddelen is bepaald op f60. —per jaar.

Dus: voor aankoop van een erf en bouw van een school wordt niets vergoed. De regeering gaat uit van de stelling, dat volksscholen door de bevo'king zelf moeten opgericht worden. Natuurlijk gaat dit alleen onder pressie; de desa-menschen voelen voor dergelijke uitgaven heel weinig. Maar men heeft er in deze streek wel wat op gevonden. Behalve zachten drang werkt men hier met een toeslag op de belasting, waaruit de kosten van de volksscholen bestreden worden.

Wie nu een particuliere volksschool wil oprichten, moet maar zelf voor aankoop van een erf en voor schoolbouw zorgen. Vandaar dat die scholen nog al duur worden. Te Semajoe heb ik nog geen geschikt terrein kunnen vinden. Men wil daar liefst zijn

grond niet verkoopen. Te Redjosari kon ik een erfje koopen, net groot genoeg, ad. f70.— (zie uitgave Juli 1926). De bouw van een volksschool kost per stuk ongev. f1500. Tot dusver hebben we de scholen in huurhuizen ondergebracht; maar dat gaat op den duur niet. Ook het schoolmeubilair komt voor onze rekening.

Ik hoop zeer, dat U deze uitgaven, inderdaad door den gang van het werk zelt geëischt, wilt goedkeuren. Dan kunnen de twee schooltjes in den loop van 1927 gebouwd worden. Het meubilair wordt al aangeschaft.

Als U in overweging wilt nemen, dat we, zolang als ik hier ben, dus vanaf 1918, geen enkele school geopend hebben, dan zal U de opening van deze twee schooltjes (als ook die van de vervolgschool te Semagoeng) niet zoo overdadig of gewaagd voorkomen als het eerst wel schijnt te zijn.

En verder — laten we dankbaar gedenken aan den zegen, waarmee God den schoolstrijd in Holland bekroonde. Wat is er vroeger voor de Christelijke scholen enorm veel geofferd. Het is niet te vergeefs geweest. Trouwens, ik geloof dat het oppervlakkig is, om — wanneer ook — van te vergeefs gebrachte offers te spreken.

In dezen tijd vraagt het zendingsonderwijs een offer van onze kerken. Moge het met dankbaarheid gebracht worden.

Wat de standaard- en vervolgscholen betreft, die kunnen er van de subsidie en schoolgelden wel zoo wat komen. Daarom heeft het alles voor, alleen zulke scholen op te richten. Maar in deze omgeving bestaat er weinig gelegenheid voor.

Terecht hebt U, in de kwestie bouw- of huursubsidie school Tlepek (en dat geldt ook voor de vervolgschool te Semagoeng) gevraagd om nadere informaties, die de mededeelingen van Ds. van Andel zouden kunnen bevestigen. Inderdaad bleek eenige voorzichtigheid wel noodig. Want de gunstige voorstellen, door een ambtenaar van het Departement O. en L. geconcipeerd, werden ten slotte toch niet door den Directeur aanvaard. Er is nu een andere regeling in den maak, die wel spoedig vastgesteld zal worden; vermoedelijk zal huursubsidie toch nog voordeeliger zijn dan bouwsubsidie. Maar dat kunnen we dan nog altijd wel nader overleggen.

Natuurlijk is het, om nog even op de volksscholen terug te komen, gewenscht, daarvoor géén K. S. gediplomeerden te gebruiken (uit financieel standpunt bezien; wat het onderwijsbelang aangaat, zou het stellig toe te juichen zijn), maar mensen, die een eenvoudiger opleiding hebben ge-

had, en dus ook met de eenvoudige bezoldiging, die de wet hun toestaat, tevreden kunnen zijn. Daarom heb ik, zooals ik indertijd reeds schreef, aan de school te Temon een normaal-cursus tot opleiding van volksschoolonderwijzers opgericht. De abiturianen van dien (tweejarigen) cursus worden dan later in onze volksscholen geplaatst.

Mag ik het deze week hierbij laten? Ik hoop mijn tekort aan correspondentie langzaam aan in te halen. Er is nog veel te schrijven.

Tot mijn leedwezen is de fam. Hooijsma voor 8 maanden met verlof naar Holland vertrokken. Ik verblijd me er wel over, dat ze eens met verlof gaan, maar ik zal Mevr. Hooijsma—Wellensiek missen. Want met veel talent voerde zij dit jaar de administratie van de Zendingsgelden. Ze betaalde de helpers uit, als ook ondergeteekende en maakte de maandstaten op, hield de boeken bij, enz. Na haar verlof zal ze ook de jaarlijksche subsidie-aanvragen, jaarverslagen enz. van de scholen behandelen. Dat is van veel waarde. Ze heeft me al heel wat werk uit de handen genomen. Op deze wijze wordt het oude vraagstuk — hoe het best in de administratie te voorzien? — voor een belangrijk deel opgelost.

Mevr. Hooijsma doet dezen arbei geheel belangloos. Ze werkt graag voor de zending, en houdt nu eenmaal van administratie.

En ik vind, dat we bij zulke mensen ook niet met finantiële voorstellen moeten aankomen. Vrijwillige medewerking staat veel hooger.

Toch vraag ik me af, of we misschien rekening kunnen houden met haar wensch, om zich tijdens haar verlof een schrijfmachine aan te schaffen. Ze had dat wel noodig voor de verschillende administraties.

Misschien — ik hoop dat ge me niet onbescheiden vindt, want dat wil ik absoluut niet zijn — zouden we op de begrooting een bedrag voor een schrijfmachine kunnen brengen. Die zou dan eigendom der zending kunnen zijn, en aan Mevr. Hooijsma ter beschikking gesteld kunnen worden. Mogelijk is ook nog, al vlei ik me niet dat het lukken zal, dat ondergeteekende voor zijn correspondentie van de machine gebruik zou kunnen maken. De correspondentie zou er in duidelijkheid op vooruit gaan. Toch is het 't best, deze overweging geheel uit te schakelen.

Met spanning wachten we nader bericht aangaande de beslissing van Dr. Dreckmeier

af. We hadden eind Juni al gehoopt, van haar te vernemen dat ze het volgende jaar weer bij ons terug zou zijn. En nu is September al in het land, zonder dat we iets naders van haar gehoord hebben. We leiden er uit af, dat geen tijding ook hier: goede tijding is.

Met hartelijke groeten, U allen Gode bevelend,

Uw dw.,

L. NETELNBOS.

Poerworedjo, 6 Sept. '26.

Begrooting over 1927 van Noord-Holland.

De begrooting voor de Zending van Amsterdam en de andere kerken van Noord-Holland over 1927 is als volgt:

HOOFDDIENST EN SCHOOLDIENST.

Uitgaven.

Tractement Miss. predikant ..	f 6.500.—
Reiskosten naar Holland	„ 1.750.—
Tractementen helpers	„ 7.320.—
Pensioenen	„ 2.160.—
Emeritaatspensioen en kindergelden enz.	„ 5.225.—
Salarissen onderwijzers	„ 9.960.—
Reiskosten	„ 1.500.—
Huishuren	„ 2.400.—
Extra toelagen	„ 1.440.—

Colportage:

a. Salarissen	„ 3.000.—
b. Boeken	„ 1.500.—
c. Mardi Rahardja	„ 840.—
d. Reiskosten, enz.	„ 960.—

Onderhoud gebouwen:

a. Gewoon	„ 1.200.—
b. Reparatie huizen	„ 1.000.—
c. Grondlasten	„ 300.—

Schoolbehoeften:

a. Leermiddelen	„ 1.500.—
b. Schoolhuren	„ 600.—

Lesgeld:

a. School Ds. Bakker	„ 400.—
b. Keucheniuschool	„ 390.—

Administratie in Indië

„	940.—
---	-------

Aflossing leening

„	847.50
---	--------

Pensioenfonds

„	1.000.—
---	---------

Repatriatiefonds

„	500.—
---	-------

Toelage Zendingssstudieraad ..

„	150.—
---	-------

Vergaderkosten

„	150.—
---	-------

10 pCt. voor de Generale kas..

„	4.000.—
---	---------

Totaal f 61.562.50

Ontvangsten.

Collecten Jav. gemeenten	f 240.—
-------------------------------	---------

Colportage:

a. Bijdragen enz.	„ 2.800.—
b. Boeken	„ 1.500.—

Scholen:

a. Subsidies	„ 5.800.—
b. Schoolgelden	„ 960.—
Giften	„ 600.—
Bijdrage Muloschool	„ 240.—
Uit het Repatriatiefonds	„ 1.750.—
Van de kerken in Noord-Holland	„ 47.672.50

Totaal f 61.562.50

MEDISCHE DIENST.

Uitgaven.

Wachtsalaris Dr. C. L. Zwaan	f 1.000.—
Studiotoelagen	„ 1.000.—
Pensioenen	„ 2.000.—
Toelage voor Solo aan Delft ..	„ 2.000.—
Vergaderkosten	„ 100.—
Linnenkast	„ 1.500.—
Aflossing leening	„ 847.50
10 pCt. Generale Kas	„ 1.000.—

Totaal f 9.447.50

Ontvangsten.

Ver. Dr. Scheurers Hospitaal ..	f 8.000.—
Van de Coev. Adrianistichting..	„ 200.—
Subsidie linnenkast	„ 500.—
Van de kerken in Noord-Holland	„ 747.50

Totaal f 9.447.50

Voor wat aangaat den Medischen dienst zij opgemerkt, dat dit alleen betreft de begrooting van betalingen, die in Holland moeten geschieden.

De begrooting van ontvangsten en uitgaven voor den dienst in Indië is nog niet ontvangen.

Volgens de vastgestelde begrooting, zooals die boven is gegeven zullen de kerken van Noord-Holland in 1927 hebben bij te dragen voor de Zending f47.672.50 + f747.50 = f48.420.—. Over het jaar 1926 was dit cijfer geraamd op f48.470.—. In 1927 zullen dus de kerken ongeveer hetzelfde moeten bijdragen als in 1926 van haar werd verwacht.

Van dit bedrag zal naar den thans geldenden maatstaf, moeten worden betaald: door de kerken der classe Amsterdam 52/96 van f48.420 = pl.m. f26.232.

door de kerken der classe Haarlem 19/96 van f48.420 = pl.m. f9.582;

door de kerken der classe Alkmaar 8/96 van f48.420 = pl.m. f4.035;

door de kerken der classe Enkhuizen 8/96 van f48.420 = pl.m. f4.035;

en door de kerken van de classe Zaan-dam 9/96 van f48.420 = pl.m. f4.536.

Wat nu voorts elke kerk in Noord-Hol-

land als minimum behoort bij te dragen is nu gemakkelijk te berekenen.

Elke kerk weet natuurlijk wel op welk percentage zij staat in den classcalen om-slag. Zoo veel procent van het voor haar classe genoemd bedrag als het cijfer van haar percentage is, heeft elke kerk voor de Zending op te brengen om behoorlijk aan hare verplichting te voldoen. W. B.

Linnenkast Solo-Hospitaal.

Ook op het jaar 1926 kunnen we met dankbaarheid terug zien. Door de ongeveer 40 kransen is ijverig en netjes gewerkt, zoodat 7 kisten met 2603 stuks, bestemd voor ons ziekenhuis konden verzonden.

Zuster Loggen, die met ver'of in het land is, sprak haar groote ingenomenheid aan de Delftsche knipsters uit, en in haar dus aan al de kransen, over het vele goed, dat gezonden wordt en waardoor nu zoo prachtig de inhoud van de linnenkast op peil wordt gehouden.

De Dames Troost in Baarn werkten ook dit jaar weer voor Solo.

Verder moet nog even vermeld worden, dat we een gift van f25 ontvingen uit Boskoop na de gehouden tentoonstelling van zendingsgoederen.

Met goeden moed gaan we dus 1927 in. Wij bidden dat onze God ook in dit jaar ons eenvoudige werk met Zijn zegen zal kronen en dat allen, die ons tot dusver, op welke wijze dan ook, met dit werk hielpen, met ons zullen blijven zorgen voor de linnenkast in ons hospitaal.

J. B. VAN BAREN—
v. d. Voorn Grootenboer.

Delft, Dec. 1926.

De jeugdleidersconferentie te Solo.

De conferentie, die door de Jeugdcommissie van den Zendingsbond georganiseerd is, is goed geslaagd. De Conferentie telde ongeveer vijf en dertig deelnemers, zoowel Javaansche als Chineesche, Bataksche a's Ambonsche, Minahassische als Dajaksche. Het grootste gedeelte vormden Javanen en Batakkers. Meer dan de helft van de deelnemers waren onderwijzers, die voor een deel op de Solosche kweekschool, voor een ander deel op andere kweekscholen en normaalscholen hun opleiding hadden ontvangen. De rest van de deelnemers waren leerlingen van S. T. O. V. I. A., N. I. A. S., A. M. S. en M. U. L. O. Scholen.

Het programma was zeer gevuld, mis-schien wat al te zwaar. Zooals reeds be-

kend is gemaakt, werden de volgende cursussen gehouden: Ds. Bakker over „hoofdlijnen der kerkgeschiedenis”, Ds. Schuurman over „Bijbelsche figuren” (Abraham, Jacob, Mozes, Jesaja en het Koninkrijk Gods), de hr. Meyerink over „volksopvoeding in Ned.-Indië” en Ds. C. L. v. Doorn over „Jeugd-arbeid”. In de lezingen, die in een uit te geven leidersblad zullen verschijnen, werd getracht de meest fundamenteel'e zaken, noodig voor de ontwikkeling van den jeugd-arbeid, vast te leggen.

De lezingen van Ds. Bakker en Ds. Schuurman bepaalden de hoorders bij het historisch Christendom. Het gevaar is niet gering, dat bij de Christelijke jeugdbeweging in het Oosten het Christelijk karakter telkens dreigt te vervagen en de groote historische feiten in gedachten vervluchtigd worden. Het was voor velen van de deelnemers een openbaring, den man van het geloof, den man van de bekeering, den man van de roeping en den profeet a's levende getuigen van de macht en liefde Gods ten voeten uit geteekend te zien. De lijnen, door Ds. Schuurman getrokken, kwamen samen in den „vleinder des Ge'loofs” Jezus Christus.

Door Ds. Bakker werden in weinige uren de hoofdtrekken der Kerkgeschiedenis geschetst. Het blijkt telkens, dat de inheemsche jongeren steeds meer het probleem van de waarde van het Protestantisme en den zin der Reformatie gaan stellen. Ds. Bakker was door tijdsgebrek niet meer in staat iets te zeggen over de ontwikkeling der Zending in de laatste eeuw.

De Zendingsvragen hebben de volle aandacht van de Jeugdcommissie. Ook de behandeling van de opkomst der Christelijke kerk in de Aziatische landen (Japan, China en Voor-Indië) zal op de komende Conferenties naar wij hopen niet ontbreken.

Op de vragen der Christen-jongeren, wat het Christendom toch wel vermag voor den groei van het maatschappelijk leven in Indië, heeft de heer Meyerink getracht een antwoord te geven. De vragen, door de deelnemers bij deze en andere referaten gesteld, waren zeer goed en deden stellig niet onder voor die, welke op gelijksoortige Conferenties in Holland gesteld worden.

Onder de deelnemers heerschte geen twijfel over de vraag of deze Conferentie, in den vorm waarin zij nu gehouden is, voortgezet moet worden. Eenstemmig was wel de meening, dat zij in een groote behoefte voorziet. Het secretariaat van de Jeugdcommissie, Kebonsirih 44, zou dan ook nu reeds gaarne van al'e wenschen en verlangens, die in verband met de Christelijke

jeugdvorming in den geheelen Archipel leven, op de hoogte gesteld worden.

Uit De Opwekker.

Verslag van het Comité voor Lectuurverspreiding aan Zendingen 1925—1926.

Het comité moet beginnen met te constateren, dat het verlies, geleden door het vertrek van de eerste Presidente, Zr. M. Schoch, nog steeds ernstig gevoeld wordt. Haar propaganda-arbeid door geheel Nederland wordt wel zeer gemist. Nog altijd zien we uit naar iemand, die deze taak op zich zou kunnen nemen.

Een minstens even groot verlies voor ons Comité is het aftreden van de Secr.-Penningmeesteresse, Freule J. W. van Lynden, wegens vertrek naar Duitschland. Daar zij het leeuwenaandeel van dit werk steeds op zich nam en haar veelomvattende arbeid haar volle toewijding had, daar gevoelt ieder wat het Comité in haar mist.

Mej. N. A. M. Barbas te Haarlem was genegen het Secr.-Penningmeesterschap voorloopig waar te nemen.

Het Comité wil thans ten eerste meerdere bekendheid geven aan zijn arbeid, zoowel in Holland als in Indië, en ten tweede de zendingen vragen, of lectuur gewenscht is en zoo ja, welke soort het meest geschikt geacht wordt.

Die meerdere bekendheid hoopt het Comité te bereiken door publicering van haar verslag in diverse zendings- en kerkelijke bladen. Ze hoopt dus, dat de Redacties te zijner tijd genegen zullen zijn, het verslag op te nemen, als ook tot het afstaan van een vast plaatsje in haar bladen ter geregelde vermelding van het adres van de secr.-penningmeesteresse van het Comité, opdat belangstellenden weten, tot wie ze zich te wenden hebben.

Mede wil het Comité trachten zijn werk over de provincies te verdeelen om zoo-doende meerderen te bereiken en op te wekken, en mogelijk te komen tot versterking van de fondsen.

Het plan bestaat n.l. zendingen, die zulks verlangen, te helpen aan meer wetenschappelijke werken, b.v. op land-, taal- en volkenkundig gebied. Werken, die voor den zendeling in 't algemeen van groot belang zijn, maar waarvan het aanschaffen of verkrijgen om verschillende redenen vaak zeer bezwaarlijk is.

Tot heden zijn de kosten, die het werk met zich brengt niet groot, pl.m. f 125.— per jaar. Noodige en gewenschte veranderingen in onze werkwijze zullen echter meerdere uitgaven met zich brengen, waar-

om we dus op verhooging van inkomsten bedacht moeten zijn. Dat er momenteel een batig saldo is van pl.m. f 100.— wil niet zeggen, dat we meer dan genoeg geld te onzer beschikking hebben, maar alleen dat tot heden toe zeer, zeer zuinig werd gewerkt, en ieder financiëel offer van de zijde van het Comité zooveel doenlijk werd vermeden, wat echter alle uitbreiding en verbetering van ons werk vrijwel uitsloot.

Het Comité begrijpt, dat het met de voorgenomen verruiming van zijn arbeid, heel wat meer werk op zich neemt, maar het heeft dit gaarne voor de goede zaak over, overtuigd als het is, dat hier veel goeds is te doen.

Het Comité bestaat uit:

Mevr. J. E. Boissevain—Fabius, Presidente, „de Nye Wehme”, de Bilt.

Mej. N. A. M. Barbas, wnd. Secretaresse, Brederodestraat 28, Haarlem.

Postgiro No. 42091.

A. J. H. Scherp,

Verspronckweg 113, Haarlem.

Iets verkort. Red.

Korte Berichten.

Mej. C. W. van Nieuwenhuizen.

Mej. van Nieuwenhuizen, die naar Poerworedjo gaat om de plaats in te nemen van wij'en Mej. Both, heeft Zondag 26 Dec. l.l. afscheid genomen van de Kerk te Utrecht en 4 Januari de reis naar Indië aanvaard.

Tot onzen spijt is het ons niet gelukt een foto van haar in het Zendingsblad te mogen opnemen.

Brenge de Heere haar in welstand te Poerworedjo en stelle Hij haar voor velen ten zegen.

Pandita Djawa.

In verband met een opmerking van Ds. Netelenbos over de behoefte aan een Javaansche predikant voor de reeds geïnstitueerde Kerken op Utrechts zendingsterrein, heeft de Zendingssynode van Utrecht en Gelderland, die 25 Nov. l.l. te Arnhem is gehouden, met nadruk uitgesproken „dat vooral in deze richting moet worden gestuurd”. Zeer terecht.

Zendingsbegroting voor Utrecht en Gelderland over 1927.

De Zendingsbegroting voor Utrecht en Gelderland is over 1927 vastgesteld op een cijfer van ontvangst en uitgaaf voor den Hoofddienst f33.800 en voor den Med. dienst wat de kerken hier te lande betreft op f13.600.

Een gift van f 1000.

Een bejaarde zuster, die de Zending lief heeft, zond ons door een derde **duizend gulden** voor de Generale Zendingskas. We zeggen deze zuster, wier naam en adres we niet weten, hartelijk dank. Moge het anderen tot navolging opwekken!

Wonosobo.

Nog steeds zoeken de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden naar een Kerk of groep van Kerken, die Wonosobo willen overnemen. Eerst heeft men zich gewend naar Zuid-Holland ten Zuiden, daarna naar Zeeland, eindelijk naar Utrecht, maar telkens te vergeefs. Thans heeft men Friesland gevraagd om Wonosobo bij Keboemen te voegen. De Friesche Kerken hebben de zaak nog in overweging.

Palihan.

De kleine, arme Gemeente te Palihan op het Zendingsterrein van Utrecht en Gelderland, heeft een stukje grond gekocht om er een Kerk op te bouwen. Ds. Netelenbos noemt het „een geloofstuk” wat die Gemeente heeft ondernomen. Moge zij slagen. Uit Holland ontving hij voor dit doel f150. Gaarne zal hij nog meer ontvangen.

Een rijke Zondag te Tlepok.

Zondag 24 October l.l. was het te Tlepok op het Zendingsterrein van Poerworedjo een rijke dag. Het is de plaats waar de helper Wirjatanaja met veel zegen werkzaam is. Dien dag zijn daar door Ds. Netelenbos 6 volwassenen gedoopt. En op dienzelfden dag zijn in de Gemeente te Tlepok voor de eerste maal ambtsdragers gekozen.

Een kostelijke Zendingsvrucht.

Te Djocja zijn Zondag 19 Dec. l.l. 14 leerlingen van de M.U.L.O. school gedoopt. Een rijke dag.

Een nieuw Hospitaal.

Te Klaten wordt een hospitaal gesticht. De exploitatie komt in handen van onze Zending te Solo.

Het Budget der Protestantsche Zending.

Volgens den Wereld-Zendings-Atlas beloopt het Budget voor de Protestantsche Zending per jaar omstreeks f175.000.000. Verreweg het grootste deel daarvan wordt bijeengebracht door Noord-Amerika en Engeland.

Nederland draagt hiervoor nog niet 1 % bij. En onze Kerken omstreeks $\frac{1}{5}$ %, dus slechts $\frac{1}{500}$ deel van wat de Protestantsche Christenheid aan de Zending offert.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Leestafel.

Op den Uitkijk, tijdschrift voor het Christelijk gezin bij Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

De Uitgevers van dit steeds interessante tijdschrift hebben de abonné's verrast met een schitterend Kerstnummer. Al de artikelen van dit nummer zijn superieur en de illustraties zijn zeldzaam mooi.

Een tijdschrift waaraan zooveel zorg wordt besteed, gaat er stellig al meer in bij het Christelijk publiek.

Voorbijganger, door H. S. S. Kuiper. Een bundel verhalen en verzen, bij Kok te Kampen f1.90; geb. f2.75.

Mooier werk als dit heeft de begaafde schrijfster wellicht nog niet geleverd. Van de drie verhalen spant „**Dageraad**” de kroon. En van de verzen willen we noemen en roemen als bijzonder fijn „**Van stillen strijd en van stillen troost**”.

Aan de overzijde. De staat der ziel tusschen dood en Opstanding, door J. J. Knap bij Kok te Kampen, f1.25; geb. f1.70.

Zeventien korte overdenkingen. Zij zijn van Knap. Aanbeveling is dus overbodig. Die naam zegt genoeg.

Sabbatsvrede. Een boek voor den Zondag, door Ds. J. Douma, bij Kok te Kampen f3.25, geb. f4.25. Korte Schriftoverdenkingen voor elken

Zondag van het jaar. Duidelijk van uitlegging; rijk van gedachten en mooi van stijl. De band is stemmig. Zeer gepast. Met groot genot maakten we kennis met dit in gezonden zin echt stichtelijk boek. Maar van de Zending zegt het weinig.

Van 's Heeren ordinantïen, door Prof. Dr. W. Geesink, bij Kok te Kampen.

Het eerste stuk van het tweede deel is verschenen. Het handelt van 's Heeren ordinantïen in de zedelijke wereld. Wat is het toch een mooi werk naar inhoud en vorm beide! En wat heeft Kok gezorgd voor een prachtige uitgave!

De Mij. Goudswaard te Rotterdam deed verschijnen **Tien nieuwe Kerstliederen**, door L. J. F. Zuiderwijn, 2e druk f0.40. Zeer aan te bevelen.

Twee Kerstliederen door Jo van Kuijk f0.50. De woorden zijn mooi en de muziek eveneens.

Ps. 99 door Mac. Egberts, f0.10. De harmonisatie is goed.

Kerstzang en Kerstlied, beide door Bart Verhallen elk f0.40.

Kenners zeggen, dat de muziek maar zeer matig is. Het Kerstlied zelf is wel mooi.

Bij de Kribbe, door P. Rijsdorp f0.35.

Woorden goed. Muziek niet schitterend.

Vorming van eigen karakter, door P. van Duivendijk. Drukkerij De Longte te Dordrecht f1.25.

De schrijver behandelt: Wat is karakter? Het Christelijk karakter. De eerste voorwaarde. De vorming van den wil. Het leeren gehoorzamen. Het aankweken van zelfstandigheid. Middelen en gelegenheden. Samenvatting. Een boekje vol uitnemende opmerkingen en wenken.

Belijdenis. Avondmaal. Tucht. door Ds. A. Littooi, 3e druk, bezorgd door Ds. T. van Dijk, bij D. H. Littooy te Terneuzen.

Het was een goede gedachte van dit helder geschreven, ook voor onze dagen nog steeds zeer leerzaam boekje een derde druk te doen verschijnen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van de leerlingen der Chr. M.U.L.O.

School te Zaandam f42. Door H. Meijer te West-Terschelling van wijlen Mei. M. C. Feneke f300. Gevonden in de collecte te Ooltgensplaat f75. Van eene bejaarde zuster f1000. Halve centen van Pietje Hordijk te Hoogvliet f1.38. Van Dr. Joh. Rooy, Harbour N.A. f25. Door Mei. Moerkerken van de kinderen der Zondagschool te Vlaardingerambacht f25.20. P. Coll. Geref. Kerk te Putten f34.98. Door R. v. d. Kleij van de schoolkinderen te Elburg f10.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Dec. '26.

Giro No. 32806.

Voor Djokja.

Christ. School Marken f12.50, waarbij 100 ½ centen van Wolmet Stoker. Mei. Sie'of, Hilversum f6 en voor prentbriefkaarten Solo f2. Van de kinderen Staal te Zaandam 200 ½ centen f1.

W. BREUKELAAR.

Rekening en verantwoording van de staat der Kas der Nedl. Ger. Zendings Vereeniging over het jaar 1925.

Ontvangsten.

Saldo Nedl. Ger. Zendingsver. 1924	f 38.04½
Saldo Heidenp.	„ 3.02
Aan Legaten	„ 990.—
Verkochte capsules en zilverpaler	„ 4.50
Rente Grootboek	„ 29.90
Aan contributiën	„ 182.02½
Nadeelig saldo	„ 11.01
	<hr/> f1258.50

Uitgaven.

Aan lokaalhuur en reiskosten	f 6.50
Administratie	„ 50.—
Per afgedragen a. d. Heeren de Bruin en Weisz	„ 1200.—
Aan Port	„ 2.—
	<hr/> f1258.50

Rekening en verantwoording van de Afd. Amsterdam der Nedl. Ger. Zendingsvereen. over het jaar 1925.

Ontvangsten.

Saldo 1924	f 83.25
Contributiën	„ 223.95
Contr. Zendingsblad	„ 4.—
	<hr/> f 311.20

Uitgaven.

Per afgedragen aan de financieele Commissie Kerkelijk beheer	f 200.—
Bodeloon	„ 60.—
Drukwerk 300 strooken	„ 5.—
Port voor verzending Zendingsblad	„ 17.34
	<hr/> f 282.34

Voordeelig saldo

„ 28.86

f 311.20

Rekening en verantwoording v. d. Heidenpenning der Nedl. Ger. Zendingsvereen. over 1926.

Ontvangsten.

Aan Saldo vorig jaar	f 29.39
Aan Contributiën	" 4.47
Aan Busjes	" 5.83
Aan Giften	" 180.81½
Aan nadeelig saldo	" 38.22½
	f 258.73

Uitgaven.

Aan drukwerk Heidenpenning	f 198.63
Aan port en bindtouw	" 15.10
Aan Redactie den Heer Korff	" 20.—
Aan administratie	" 25.—
	f 258.73

L. BERK, Penn.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

Ds. Visser te Oldemarkt, busjes van L. Sneepe f8.61; Ds. Gerber uit Borger, v. d. Zend.v. f54.35; Ds. Gerber uit Gasselternijveveen giften en coll. f100; Ds. Gerber uit Haulerwijk, gev. in de coll. f2.50; Ds. Gerber ½ coll. Klassik. Zendingdag in 't Laarwoud f48.72; K. Heeres te Overschild, v. d. Zend. Comm. f20, Jonged.v. f3.41. Knap.v. f3.11 is f26.52; Mej. J. H. Sie'of te Hilversum, uit haar busje f3.15; Mej. E. v. d. Laan te Groningen, v. d. Jonged.v. Wees een zegen f6.40½ en Joh. Baarslag 225 h.c. is f7.53; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f2.50 en aan h. cent. f0.23½ is 2.73½; J. Fennema te Houwerzijl, v. d. Zend.v. f100; Ds. Stadig te Ezinge, v. d. Zend.v. f110. Tr. de Groot a. h. cent. f0.56 is f100.56; Ds. v. Goor een spreekbeurt te Niezijl f29.53, een spreekbeurt te Kornhorn f11.25; J. Snippe te Smilde, 't Nikkertje van G. Veenstra f9.80; Mej. G. Haan te Groningen 2 m.d.l. stort Kinderzend.v. f240; A. Plender te Kampervveen, halfj. bijdrage in busjes f20.82; A. Kolkman te Wierden, v. d. Jongel.v. f2.59; D. A. Koebrugge te Onstwedde uit de Zend.kas f100. Jongel.v. f5.16. Knap.v. f4.75 is f109.91; J. Schoonewille te Hollandscheveld, busjes f116.07; H. J. Kuiper te Zwartsluis, v. d. Zend. Comm. f80; M. A. Pel te Stroobos, saldo Kal. f20; P. Smeenk te de Krim, v. d. Zend.v. f163.95; B. Roosjen te Diever, v. d. Schoolk. f18; Mej. C. v. Dijk te Ulrum, busjes H. de Cockschool f19; Mej. T. D. te Uithuizen, uit haar Negertje f11; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen f26.12; Mej. W. G. Doo te Westerlee, 't Nikkertje der School f7.18½; J. Boddeus te Schildwolde, v. d. Zend.v. f200; Ds. Lammertsma te Appingedam, saldo Kal. f42.07½; Mej. A. A. Volhand te

Nieuwolda, schoolbusje f5.25; J. Pals te Dalisen, v. d. Zend. Comm. f2.50; E. Westert Hof te Marum, van A. Adema f2.55; Ds. Bakker te Lutton, busjes November f20; Maj. J. Mulders te Meppel, bijdragen v. d. Zendv. f209.95; Ds. v. Halsema te Nijveveen, v. d. Knap.v. f12.70; H. Kuik te Wildervank, gev. in de coll. f2.50; Mej. T. Kool te Meeden, v. d. Zend. Comm. f74; Mej. A. M. Boersma te Warfum, v. d. Zendv. f15; T. H. Muller te N. Weerdinge, v. d. Zend. Comm. f95; R. v. Dieren te Wilsum, v. d. Zend.v. f16.71; E. de Graaf te 2de Exploermond busje S. Roffel f6.10, E. de Jong f4.95 is 11.05; Ds. Vreugdenhil te Gramsbergen, busjes f85.54; J. v. Dalen Sr. te Ambt Vollenhove, v. d. Zend. Comm. f50; L. v. Klinken te Musselkanaal, v. d. Schoolk. f5; Ds. v. Goor, coll. spreekb. te Kommerzijl f20; R. Haan te Groningen en N. N. f0.35; J. v. Noort te Scheemda, gev. in de coll. f1; Mej. J. C. Wiersma te Beetgum v. d. Zendv. f200; Boes te Beetgum, Kerkbouw Waingapoe f10.

Soembaweek.

Rijssen f100; de Krim nag. f12.50; N. Beerta f13; Leens f125; N. Weerdinge f94.25; 2de Exploermond f62.05.

Pinkstercollecte.

Zwolle f470.70; N. Beerta f14.45; Kampervveen f6.15; Wilsum f9.17.

Verbeterde opgaven: In 't nummer van November stond: Kampen bijdrage f89.92, moet zijn f589.41. En Mej. J. Mulder te Meppel moet zijn een legaat van wijfen den Heer L. v. Dijk.

J. DUURSEMA.

Quaestor.

Groningen 21 December '26.
Heerensingel 34 - Giro 51619.

Een gedeelte, dat reeds in de opgave van 25 October, Zendingsblad November moest zijn opgegeven, doch toen is overgeslagen.

E. v. Dijken te Groningen gev. i. d. coll. 40 h.c. is f0.20; H. Blanken te Hoogeveen v. e. Zondagschool f8, Kinderzend.ver. f217 is f225; G. Buist te Erica, 't Nikkertje der School f10.—; Mej. M. Reitsema te Bedum v. d. Jeugd ver. f10.—; Mej. G. Haan te Groningen, 2 m.d.l. Staat Kinderzend. ver. f230.—; D. de Vries Dz. te Steenwijk busjes en G. Nijenhuis f11.50; A. en J. Biest f7.34; H. Bilt f5.14½; G. Ketel f11.89½; A. en J. Bijkerk f17.43½; F. en D. Ketel f9.98½; A. Krikke f3.25; R. Bakker f4.99½; J. Stroop f1.30 is f72.84; D. de Vries Dz. te Steenwijk, gev. i. d. coll. f25 v. e. zuster der Gem. f100.— is f125.—; Mej. Graa'huys te Haren. L. Mulder 100 h.c., Schoolbusje f22.50 is f23; Mej. J. Mulder te Meppel v. d. Coöp. Bakkerij f16.95 v. e. zuster f1.— is f17.95; J. van Dalen Sr. te Ambt Vollenhove B. gev. i. d. coll. f2.50.

J D.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

In dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Door den Heiligen Geest verhinderd. — Van Zendingsaangelegenheden: Een leerstoel voor de Zending; Een Zendingshospitaal te Klaten; Een belangrijk voorstel. — Keucheniuschool. — Brief van Ds. Merkelijn. — Brief van Ds. v. Dijk te Karoeni. — Belangstelling in Poerwokerto. — Helperswoningen op Soemba (bij de foto). — Enkele mededeelingen over Djokja. — Uit het rapport van Ds. Netelenbos. — De Europeesche school met den Bijbel te Djokja (bij de foto). — Een kraamvrouwenkliniek te Djokja. — Een stem uit de West. — Aan de vrienden en vriendinnen van Hongarije. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Door den Heiligen Geest verhinderd.

Hand. 16 : 6, 7. Zij werden van den Heiligen Geest verhinderd, het woord in Azië te spreken....
.....Zij poogden naar Bithynië te reizen, en de Geest liet het hun niet toe.

Paulus had, zeker onder de leiding des H. Geestes, plannen gemaakt voor zijn tweede zendingsreis. Hij besprak ze met Barnabas, die het in alles met hem eens was en voorstelde, Markus weer mee te nemen. Paulus echter, die niet alleen het reeds bewerkte terrein wilde bezoeken, maar ook op onbetreden paden wilde gaan, maakte bezwaar in het gezelschap van Markus. Dit bracht de verwijdering te weeg tusschen Paulus en Barnabas. Een minder opwekkend begin voor de tweede reis.

Paulus gaat uit met Silas, der genade Gods van de broederen bevolen zijnde.

De reis gaat eerst voorspoedig. De Galatische en Frygische kerken, vruchten van de eerste reis, geven alle reden tot dank. De kruisgezanten mogen zelfs in Timotheüs, een trouwen jongen Lycaoniër, een bewijs van des Heeren gunst zien. Na Frygië en de Galatische provincie, het bekende, doorgereisd te hebben, komen ze in het nog niet bezochte, nog op-ende-op heidensche Mysië, een echt ontginningsveld voor zendelingen als Paulus en Silas. Op dat nieuwe veld onder vinden ze het ongehoorde, onbegrijpelijke, onverklaarbare: de Heilige Geest verhindert hen te prediken. Hoe Hij hun het werk onmogelijk maakte, wordt ons niet meegedeeld. Paulus en Silas en Timotheüs hebben het duidelijk verstaan, dat niemand dan de H. Geest zelf hun in den weg trad.

Dat zal wat geweest zijn voor die mannen, vooral voor Paulus. Die zelfde Heilige Geest had hem toch geroepen tot dit werk. Het was toch niet zijn eigenlijke roeping, in Antiochië en Iconium, in Lystre en Derbe de gemeenten te bearbeiten. Voor dat werk waren anderen. Hij moest gaan, waar nog niemand geweest was. En juist hierin komt de H. Geest hem tegen. Silas en Timotheüs zullen bij dezen tegenslag Paulus wel eens vragend aangezien hebben. Hoe moet het nu?

Bij zulk een ontmoedigende ervaring wordt het overleggen zwaar. Men begeert den wil en den weg des Heeren te weten, omdat men die gaarne wil doen; maar hoe is die wil te kennen, als de Heere tegen Zijn eigen gebod schijnt in te gaan?

Moet Paulus het werk opgeven? Moet hij teruggaan naar de Galatische gemeenten, of misschien zelfs naar de zendende kerk van Antiochië in Syrië? Moet hij daar de droeve tijding brengen, dat de H. Geest het werk verbiedt? Zal Paulus maar staken?

De Apostel houdt zich vast aan zijn roeping, zich volkomen bewust dat hij is in den weg des Heeren. Hij weet, dat hij te doen heeft met een God, die soms wonderbaar handelt met zijn knechten; wiens wegen hooger zijn dan de hunne en toch zoo schoon en zoo wijs. Hij waagt het met dien God, wiens roeping onberouwelijk is. Wordt hij hier verhinderd het Woord te spreken, hij zal het elders beproeven; maar spreken zal hij: daartoe riep hem God.

Niet in Mysië, dan noordelijk in Bythinië tot aan de kusten van de Zwarte Zee.

Maar ook dat laat de Geest niet toe. Het wordt er niet gemakkelijker op. Paulus heeft zich door zijn voorttrekken den terugtocht moeilijker gemaakt.

Wat moet hij beginnen? Straks kan hij niet verder. Hij nadert Troas. Daar zit hij voor de zee. Hij kan niet voor- noch achteruit; hij kan niet links noch rechts. Daar zitten ze in Troas, al met hun vieren, want Lukas is daar ook bij hen gekomen: vier mannen midden in de heidenwereld, brandende van ver-

langen om het Woord te prediken, en tegengehouden door den H. Geest zelf.

Wij zouden wel willen weten, hoe het bij Paulus van binnen is geweest. Wij mogen er naar gissen, maar ons is er niets van meegedeeld. Zij, die op het Zendingsveld arbeiden en ook wel eens verhinderd worden in de uitvoering van de schoonste plannen, kunnen zich dit beter voorstellen. Wij krijgen er hier in Nederland ook wel eens wat van te ondervinden, wanneer wij zoo duidelijk zien, dat het werk zich uitbreidt, door God kennelijk gezegend, en roept om meer krachten, meer arbeiders, meer geld, en — als dan het noodige ons ontbreekt. De zegen des Heeren, waarin Hij zoo duidelijk zegt, dat wij zullen voortvaren, brengt ons dan in verlegenheid. Wat moeten we dan doen?

Weest mijne navolgers, roept Paulus. Niet terug! Nooit terug! Biddend voort! Desnoods tot Troas: daar komt het antwoord des Heeren. die wat schade scheen te zijn ten zegen voor den arbeid maakt.

Paulus mocht toen in Azië niet het Woord prediken, omdat de Heere hem naar Europa wilde leiden.

Dit zij u, Broeder en Zuster in het zendingsveld, tot troost en bemoediging: God sluit de eene deur, om een andere te openen.

Dit zij den Kerken in het vaderland een prikkel, om nooit te versagen. Ook als de weg schijnt toegesloten, toch biddend voorwaarts. Nooit terug!

Z.

De G.

Van Zendingsaangelegenheden.

„Een leerstoel voor de Zending”.

Drie maanden geleden schreven we een artikelje om nog eens weer te wijzen op de groote behoefte aan een **Leerstoel voor de Zending**. We hadden een beetje hoop, dat die voor onze zending zoo dringend noodige zaak eenige aandacht zou trekken. Wel was die hoop niet groot. Want voor Zendingszaken is de belangstelling bij onze Kerken en in onze pers maar zeer matig. En het „Zendingsblad” is van te weinig invloed, dan dat men er veel notitie van neemt. Maar al durfden we ons niet vleien, dat er heel veel attentie zou worden gewijd aan het door ons aangeroerde onderwerp, toch hoopten we, dat deze zaak althans eenigszins in bespreking zou komen. Het resultaat is echter tot heden wel heel sober. Voor zoover ons onder de oogen kwam, is er maar in één blad een kort woord over gezegd. Maar dat ééne blad staat gelukkig vooraan in de rij onzer toonaangevende bladen. Want het was „De Bazuin” die het de moeite waard achtte op ons artikelje te wijzen. En het was niemand minder dan Prof. Dr. Honig, die daarin zijn hartelijke instemming uitsprak met het denkbeeld van een leerstoel voor de Zending. We zijn Prof. Honig hiervoor zeer dankbaar en hopen van harte, dat hij den tijd zal vinden om in de Bazuin eens het pleit voor deze zaak te gaan voeren. Dat zal heel wat meer uitwerken dan wanneer wij dit doen. Zijn stem is krachtig genoeg om in

breeden kring weerklank te vinden. En als de gedachte ingang vindt, dat er een „leerstoel voor de Zending” moet komen, dan zullen we ons daarin van harte verblijden. Want we zien dit als een zendingsbelang van den eersten rang.

En onze kerken mogen toch de Zendingsbelangen niet vergeten.

Vergisten we ons niet, dan dreigt ons een beetje het gevaar, dat de groote kwestie, die den laatsten tijd onze kerken in spanning heeft gehouden, zoozeer de aandacht in beslag neemt, dat schier alle andere belangen uit het oog worden verloren. En dat mag toch niet. Gaarne erkennen we de alles beheerschende beteekenis van de groote kwestie, die onze Kerken bezig hield, maar dat mag ons het oog niet doen sluiten voor zoo veel andere zaken, die, al zijn ze van veel minder beteekenis, toch ook de belangstelling onzer Kerken vragen en waard zijn.

En stellig is in onzen tijd de Zending het waard, dat zij in toenemende mate de belangstelling onzer Kerken trekke. De Heere doet op Midden-Java en Soemba zeer groote dingen. Wie een beetje kennis neemt van de telkens inkomende berichten, komt steeds meer onder den indruk, dat de Heere den arbeid van de Zending onzer Kerken boven alle verwachting met Zijn zegen kroont. Dit stemt tot dank, maar verhoogt ook de roeping om, veel meer dan tot nu toe, de Zending te stellen in het middelpunt onzer belangstelling. De zending is dat waard, voor-

al thans, nu er in Indië zoo groote dingen gebeuren.

En onder de zaken, waarom de Zending roept, staat meê vooraan de stichting van een leerstoel ten haren behoeve. We zullen thans niet herhalen wat daarover meermalen is geschreven. Het belangrijk artikel van Mej. Dr. G. J. Dreckmeier over „**Opleiding van Zendingsarbeiders**”, geplaatst in het vorige No. van „het Zendingsblad”, heeft bij vernieuwing ons bevestigd in onze overtuiging, dat de opleiding van onze Zendingsarbeiders, eer zij naar Indië gaan, heel veel te wenschen overlaat. Ook daarom reeds is noodig, dat we hetzij aan de Theol. School, hetzij aan de Vrije Universiteit krijgen „**een leerstoel voor de Zending en op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt.**”

Die leerstoel moet er komen. Het is een zendingsbelang van den eersten rang.

Een Zendingshospitaal te Klaten.

Te Klaten — een stad aan den spoorweg van Djokja naar Solo, ongeveer even ver van die beide steden, maar gelegen in Solo's vorstenland — wordt een flink hospitaal gebouwd. Het is de Klatensche Cultuur Maatschappij, die dit hospitaal opricht. Zij doet dit in het belang van het personeel, dat op haar ondernemingen werkzaam is. Het valt zeker te prijzen, dat deze Cultuur-Maatschappij aan haar zeer talrijk personeel de noodige medische hulp wil verstrekken en bereid is daarvoor zelfs een hospitaal te stichten.

Maar het verrassende daarbij is, dat deze Maatschappij dit hospitaal ter exploitatie heeft aangeboden aan de Zending. En dit is geschied op zeer aannemelijke voorwaarden. Alle kosten komen voor rekening van de Maatschappij. Maar de Zending zal het exploiteeren. En daarbij heeft de Zending geheel de vrije hand om daar het Evangelie te verkondigen en dat hospitaal in te richten als een Zendingshospitaal. De exploitatie van dit hospitaal zal dus voor de Kerken geen finantieele lasten meebrengen, althans niet van eenige beteekenis. Maar wel zal de Zending op Midden-Java hierdoor weer een prachtige gelegenheid krijgen voor de uitbreiding van haar werk.

Het ligt voor de hand, dat genoemde Maatschappij dit aanbod niet heeft gedaan, omdat zij op zich zelf zoo veel liefde zou gevoelen voor de Zendingsgedachte. Maar zij is overtuigd, dat de Zending dit hospitaal veel beter kan exploiteeren dan zij zelf dit kan doen. Het is vooral de mooie arbeid van het Petronella-Hospitaal, die in breeden

kring de sympathie voor het medisch werk der Zending heeft gewonnen. En dat thans de Klatensche Cultuur-Maatschappij haar hospitaal ter exploitatie aanbiedt aan de Zending, is een duidelijk bewijs hoe hoog dat medisch werk der Zending wordt gewaardeerd en aller vertrouwen geniet.

Natuurlijk heeft de Zending dit aanbod niet mogen afwijzen. Klaten ligt op het Zendingsterrein van de Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden. Het is dus de Zending van Zuid-Holland ten Noorden, die nu behalve haar eigen Zendingshospitaal te Solo een tweede hospitaal krijgt, waar zij bij het verleen van medische hulp tevens de patiënten zal mogen wijzen op Hem wiens „genade geneest”. We wenschen de Kerk van Delft en de met haar samenwerkende Kerken geluk met deze verrassende gelegenheid, die haar gegeven is voor de propaganda van het Evangelie.

Tot Geneesheer-Directeur van dit hospitaal is benoemd Dr. D. Bakker, missionair arts aan het Petronella Hospitaal te Djokja. Gelijk men weet is Dr. D. Bakker, zoon van den bekenden Zendingsman Ds. D. Bakker, ruim twee jaar geleden naar Indië vertrokken in dienst van de Kerk te Amsterdam. Hij is dus reeds behoorlijk ingeleefd in den arbeid. Het is een zeer gelukkige keuze, die men voor het Klatensche Hospitaal gedaan heeft. Stellig is Dr. D. Bakker voor dezen arbeid zeer geschikt. Ofschoon het werk te Djokja hem lief is en hij daar gaarne zou willen blijven, heeft hij zich toch bereid verklaard de directie van het hospitaal te Klaten te aanvaarden. En het spreekt van zelf, dat de Kerk te Amsterdam, hoezeer men hem gaarne te Djokja had willen behouden, niet mag weigeren hem af te staan voor het werk te Klaten. Wel zullen er nog enkele dingen moeten worden geregeld, maar daarbij zullen er zich wel geen overwegende bezwaren voordoen. En zoo staat het te voorzien, dat over enkele maanden onze Zending op Midden-Java te Klaten haar zesde hoofdhospitaal in exploitatie zal nemen.

Een belangrijk voorstel.

De Classis Warffum heeft bezwaren tegen de wijze waarop de zaken der Soemba-Zending in de drie Provinciën: Groningen, Drenthe en Overijsel worden behandeld.

Zij heeft besloten aan de Particuliere Synode van Groningen het volgende voorstel te doen:

„De Particuliere Synode van Groningen besluit met de andere Particuliere Synoden

te overleggen, om te komen tot een **regeling van den Zendingsarbeid** die meer in overeenstemming is met de **Zendingsorde**, opdat het levend verband met de kerken beter tot zijn recht kome. En wel zóó, dat uit iedere classis uit een door haarzelf opgegeven tweetal een **Zendings-deputaat** benoemd worde en dat deze **Provinciale Zendings-deputaten** met de afgevaardigden der zendinge kerken samen het **College van Deputaten der Zending op Soemba** vormen.

In deze vergadering hebben zoowel de **Deputaten der Prov. Synode** als de afgevaardigden der zendinge kerken volle beslissende stem.

Uit deze vergadering worde benoemd een **Moderamen of Comité van drie leden**, ter behandeling van de loopende zaken."

In de circulaire, waarin de **Classis Warffum** dit voorstel ter kennis brengt van de Kerken in de drie Provinciën, wijst deze **Classe** er op, dat de tegenwoordige regeling het opbloeien van het **Zendingsleven** en den **Zendingsijver** bemoeilijkt, omdat door die regeling de behartiging van de zaken der **Zending** eigenlijk buiten het **Kerkelijk leven** omgaat. Noch op de **Kerkeraadsvergaderingen**, noch op de vergaderingen der **Classes**, kunnen de zaken der zending voldoende behandeld worden.

Of die bezwaren ook door andere **Classes** worden gedeeld, weten we niet. Blijkbaar vindt echter het voorstel van de **Classis Warffum** in sommige Kerken wel bijval. De **Kerk te Zwolle** besloot althans het voorstel van **Warffum** te steunen en in te dienen op de e.v. **Part. Synode**, met dien verstande, dat de benoeming der deputaten niet geschiedt door de **Part. Synode** op voordracht van de **Classis**, maar door de **Classis** zelf.

Met belangstelling wachten we af, hoe het met dit voorstel van de **Classis Warffum** zal gaan.

Het spreekt van zelf, dat elke poging gewaardeerd moet worden, die kan dienen om de Kerken zelf in den arbeid der **Zending** meer te doen meeleven. Het is over het algemeen maar al te waar, dat de **Zendingszaken** in de **Kerkeraadsvergaderingen** maar heel weinig besproken worden en op de meeste **Classicale Vergaderingen** en **Particuliere Synoden** maar een heel sober plaatsje op het agendum innemen. En stellig bevordert dit niet het meeleven in de **Zending**. Maar het is niet zoo gemakkelijk de vraag te beantwoorden, hoe men alle **Kerkeraaden** en **Classes** behoorlijk zal doen meeleven en meewerken in den **Zendingsarbeid**. Al heeft men een regeling, die prachtig in elkander zit en in naam alle Kerken en **Classes** de gelegenheid tot meewerken

opent, dan toch zijn het meestal slechts enkele personen, die de leiding hebben. Men verwachtte niet al te veel van eene regeling. Hoofdzak is, dat er **Zendingskennis**, **Zendingsliefde**, **Zendingsgebed** en **Zendingsijver** in de **Gemeenten** bloeien. En in dat opzicht staan de **Kerken der drie Provinciën**, naar het ons voorkomt, niet achter bij de andere Kerken. Maar kan er een regeling worden getroffen waardoor het meeleven in de **Zending** kan worden verhoogd, dan verdient dit zeker alle aanbeveling. Wij hebben ook wel eens gedacht, dat de regeling van de **Zending** in de drie Provinciën wel ietwat riekt naar z.g. „**deputaten-zending**” en de Kerken zelf wel wat op den achtergrond staan. Maar in de praktijk ging het blijkbaar niet slecht, want erkend moet, dat de **Soemba-Zending** heel goed loopt.

26 Jan. '27.

W. B.

Keucheniuschool.

De directeur der **Keuchenius-school**, **Br. J. A. Wiggers**, zond aan de deputaten der **Generale Synode** voor de **Zending** een schrijven waaraan het volgende ontleend is:

Weleerwaarde Heeren en Broeders,

„Alle begin is moeilijk”.

De waarheid van deze spreuk heb ik in de laatste maanden meermalen ondervonden; en daarin ligt dan ook de verklaring van het feit, dat ik U pas thans, nu we reeds meer dan vier maanden aan de **K. S. werken**, voor het eerst ga schrijven.

Niet alleen, dat het onderwijs aan deze opleidingsschool geheel in het **Javaans** gegeven moet worden, en dat ik dus wees moest wennen aan het hooren en gebruiken van deze wel melodieuze maar uiterst moeilijke taal, daar komt bovendien nog wat bij, dat het onderwijs van zoo geheel anderen aard en omvang is dan aan de lagere scholen, waar ik tot nog toe werkte. En dat moeilijke begin werd nog verzwaard door de omstandigheid, dat toen we te **Jogja** arriveerden, de **Heer Koelewijn** reeds afscheid had genomen van school en leerlingen en de groote vacantie reeds begonnen was; zoodat ik niet (zooals ik gehoopt had) een veertien dagen lang dagelijks door den **Heer Koelewijn** kon worden ingeleid in het werk, dat ik van hem zou overnemen, ook niet kon worden ingelicht omtrent honderden vragen betreffende het onderwijs en opvoeding der leerlingen; vragen overigens, waarvoor het school- en internaatleven van de ruim tachtig leerlingen ons nog telkens stelt.

Gelukkig zijn nu die eerste maanden van tasten en zoeken voorbij, beginnen we lang-

zamerhand wat wegwijs te worden, en zijn het werk begonnen met een hart vol vragen en gedachten, vol hoop en vol vrees, vol verwachtingen en idealen, maar biddend.

„Wat een prachtig gebouw”. (Bijgaande foto geeft ons van dit gebouw een beeld. Red.) Dat moest wel de eerste gedachte zijn, toen we de gebouwen zagen, waarin de K. S.

U me riep, durfde aanvaarden.

Toch, ter anderer zijde is zulks geheel en al verklaarbaar.

Daar zitten ze; 81 leerlingen, tachtig jongens en één meisje; vijf en vijftig Mohamedaansche leerlingen en zes en twintig doopleden van Christus' Kerk. En allen moeten ze opgeleid worden tot onderwijzers,

Keucheniusschool.

in het jaar 1925 is ondergebracht. Ruime leslokalen aan weerszijden van een groote, keurige vestibule; daarachter een groote teekenzaal; iets naar rechts de 20 bij 9 M. groote eetzaal, iets naar links nog twee afzonderlijk staande leslokalen; en dat alles in een wijden kring omsloten door een rij van één-, vier- en zes-persoons zits'aapkamers, met breede empers aan de voorzijde; bovendien de noodige bijgebouwen; alles tot in de kleinste kleinigheden keurig en so-
lied afgewerkt; alles even ruim en vroolijk, grasperken en tuinaanleg heerlijk overschaduw-
d door tal van forsche schaduwboomen. En overal, waar dat noodig is, electrisch licht en waterleiding. Ware de school door de Zending zelve gebouwd, dan zou alles stellig heel wat minder kostbaar zijn uitgevoerd, en toch meer dan voldoende hebben kunnen heeten. En... alleen lettend op schoolgebouw en eigen woning kwam dan ook reeds vaak de gedachte in me op, hoe het mogelijk is geweest, dat ik indertijd niet dan schoorvoetend de betrekking, waartoe

tot Christelijke onderwijzers, zoo God wil. Tot Christelijke onderwijzers, die later naar hun dorpen en gehuchten zullen terugkeeren en daar door hun weinigje kennis en ontwikkeling toch nog huizenhoog zul'en uitsteken boven het gros der bevolking, in wier midden ze zullen werken, en die daardoor een grooten invloed kunnen uitoefenen op geheel hun omgeving, van wie in elk geval een groote invloed zal móeten uitgaan op de ziel van het Javaansche kind, dat hun onderwijs zal komen volgen. Een en tachtig aanstaande onderwijzers, van wie gehoopt wordt, dat het onderwijs, hier gegeven, niet alleen hun persoonlijk tot rijken zegen zal zijn, maar dat ook zij zelve op hun beurt dien zegen zullen uitdragen in de kringen der „kleineluyden” van de Javaansche maatschappij; dat zij ijverige en plichtsgetrouwe arbeiders zullen worden in 's Heeren wijngaard hier op Midden-Java.

En ook: allen leerlingen van een ras, dat ontwaakt.

Toen ik drie jaar geleden een jaar lang

mocht werken onder jongens van gelijken leeftijd en ontwikkeling als deze vond ik hen in gedachtenleven en karakter anders; trager, indolenter. Nu werk ik nog slechts vier maanden onder hen, en een gevestigd oordeel vermag ik alsnog in het minst niet te geven; toch komt het me nu reeds voor, dat de nationaliteitsgedachte sinds dien vorderingen heeft gemaakt, ook onder de leerlingen van de K. S. Ze komen telkens weer met allerlei vragen, zotte vragen soms nog, maar toch vragen die toonen, dat ze beginnen na te denken over allerlei staatkundige en maatschappelijke onderwerpen, die vroeger hun onbekend waren. Met kinderlijke logica en met den durf van zeventien-, achttienjarige jongens kunnen ze b.v. aantoonen dat hun volk wel zelfstandig zou kunnen zijn, als er maar een wet was, die hen zelfstandig verklaarde". En ook samenspreking over deze en dergelijke onderwerpen moet, waar ze geleid wordt door iemand van het blanke ras, wel zeer voorzichtig geschieden.

Toch, . . . alles te zamen genomen, mogen we zeggen, dat we met blijdschap het werk hier zijn begonnen; en wanneer we ons gedragen mogen weten ook door Uw gebed, wanneer we ons samen in alles geheel afhankelijk blijven gevoelen van Gods leiding en Zegen, dan weten we ook zeker, dat die Zegen zal worden geschonken, en dat ook teleurstelling en tegenspoed, wanneer die komt, slechts kan meewerken tot bereiking van Gods doel.

Dit ter inleiding.

Thans iets over enkele punten afzonderlijk.

In de eerste plaats heb ik U te berichten over de personeelsformatie. Bij onze samenspreking in Holland hebt U dit punt in mijn bijzondere aandacht aanbevolen. Immers nu enkele jaren geleden de K. S. gelijkgesteld is met de Gouvernements-normaalscholen, gelden ook voor de intellectuele ontwikkeling der leerlingen hier steeds meer dezelfde eischen, die te dien opzichte worden gesteld aan de Gouvern. kweekelingen, en de K. S. zou stellig een slechten naam krijgen, wanneer ze er niet voortdurend naar streefde dit Gouvernementsniveau te bereiken.

Tot nog toe werken aan de K. S. vier Inlandsche onderwijzers, alle in het bezit van een diploma, dat in officiële rangorde iets beneden het diploma staat, waarvoor die onderwijzers thans hun leerlingen opleiden, en dat een heel eind beneden het diploma staat dat hun collega's aan de Gouv. Normaalscholen bezitten. Het spreekt wel van zelf, dat het op die manier ontzettend veel inspanning kost, indien het al niet onmogelijk moet heeten, om onder zulke om-

standigheden toch tegen de Gouvern. normaalscholen te moeten concurreeren.

Nu was er tot voor enkele jaren geen oplossing in dezen te vinden. Christelijke onderwijzers, die in ontwikkeling gelijk stonden met de Normaalschoolonderwijzers van het Gouvernement, waren er op Midden-Java niet, en de K. S. was dus wel gedwongen te roeien met de riemen, die ze had. In de laatste jaren evenwel zijn de omstandigheden, zooals U bekend is, gewijzigd. De Chr. Inl. Kweekschool te Solo werd opgericht en leverde reeds enkele jaren geleden haar eerste onderwijzers af. Deze onderwijzers nu zijn gerechtigd en ten volle bevoegd als onderwijzer aan een Normalschool op te treden. Het is me een genoegen U te kunnen melden, dat ik een drietal dier eerst-afgeleverden gevonden heb, die bereid zijn en bekwaam geacht worden aan de K. S. les te geven. Nu hoop ik op de a.s. vergadering der Zendingarbeiders één dier drie voor te dragen ter benoeming en er U dan nader over te berichten. In de stellige overtuiging, dat de Algemeene Vergadering dezen maatregel zal goedkeuren, kan ik er dus op rekenen, dat we het volgende jaar althans één Inlandsche leerkracht aan de K. S. zullen hebben, die ook officieel van Gouvernementswege bevoegd zal worden geacht voor zijn taak. En als dan deze maatregel over een paar jaar nog eens herhaald wordt, kunnen we langzamerhand komen tot een volledige, „bevoegde" personeelsformatie.

Voor de tegenwoordige onderwijzers, die dus successievelijk naar een andere betrekking zullen moeten uitzien, is deze maatregel natuurlijk minder aangenaam. Ik heb de kwestie breedvoerig en in der minne met hen besproken, en ze gevoelen zelve wel, dat het dezen kant op moet. Als ze het ontslag, dat hen dus in de toekomst dreigt, maar niet beschouwen a's een achteruitzetting in rang wegens onvoldoende prestatie's, doch als een terugkeer naar het werk aan de lagere school, waarvoor ze oorspronkelijk zijn opgeleid, dan zal, hoop ik, die overgang hen niet al te moeilijk vallen, vooral ook, wanneer de Zending blijkt eenmaal verkregen financiële rechten te willen handhaven.

Een tweede punt, dat ook reeds jaren lang Uw aandacht had, is het onderwijs in het Hollandsch. Jaren geleden is het Hollandsch reeds een tijdlang op de K. S. onderwezen, na verloop van tijd is het toen evenwel weer van den rooster afgevoerd, en tot nog toe niet weer onderwezen geworden. Ook de Gouv. Normalscholen geven tegenwoordig nog geen onderwijs in het Hollandsch. Maar

daarin komt binnen afzienbaren tijd verandering. Er is in de laatste jaren, niet het minst juist in de laatste maanden, veel over deze kwestie gesproken en geschreven, ook door officiële personen; en de overtuiging dat de leerlingen der Inlandsche normaalscholen ook wat Hollandsch moeten leeren, wint meer en meer veld. Het zal de algemeene ontwikkeling onzer leerlingen buitengewoon ten goede komen, als ze na vier jaar normaalschoolstudie ook een eenvoudige Hollandsch boek kunnen lezen ter verdieping en uitbreiding hunner kennis, het peil van hun onderwijs zal er door stijgen; en ook hun prestige als onderwijzer zal er ten zeerste mee gebaat zijn. Immers, behalve de Inlandsche onderwijzer spreekt tegenwoordig elke Javaan van eenige ontwikkeling op zijn tijd een mondje vol Hollandsch. De Normalisten zelve voelen dit gemis ook wel, vandaar hun herhaaldelijk vragen om da' onderwijs, vandaar ook dat het op de meeste Gouvernements- en particuliere Normaalscholen reeds in bescheiden mate, buiten leerplan en lesrooster om, gegeven wordt. Op het oogenblik is het al-of-niet officieel invoeren van dit onderwijs bij den Onderwijsraad in onderzoek. Binnen enkele maanden kan diens advies aan den Directeur van Onderwijs en Eeredienst tegemoet gezien worden. Ik verwacht, dat dit advies gunstig zal luiden, en dat het Hollandsch op de Gouv. Norm. met ingang van den nieuwen cursus over een half jaar, en anders over anderhalf jaar, zal worden ingevoerd.

Letting op al deze omstandigheden, heb ik besloten, eveneens onder nadere goedkeuring van de Algem. Vergadering en van U, met ingang van den nieuwen cursus (Januari '27) het onderwijs in het Hollandsch officieel in het leerplan op te nemen. Lieten we dit na, dan zouden we binnen enkele jaren niet meer voldoen aan de eischen, die de gelijkstelling ons oplegt, en daardoor onze subsidie zelfs in gevaar brengen. De noodzakelijke invoering van het Hollandsch als leervak vormt een klemmende reden te meer, om het tegenwoordige personeel, hoe het zijn best ook doet langzamerhand door meer bevoegde leerkrachten te vervangen.

Brief van Ds. Merkelijn.

Magelang, 9 October '26.

Amice,

De vorige keer schreef ik U over een desa, waar we een vervolgschool hebben geopend en van de moeilijkheden en de verwachtingen, die aan dien arbeid door de school verbonden zijn.

Ik noodig U nu uit om eens mee te gaan naar Setjang. Het ligt slechts 7 paal ten Noorden van Magelang en is gemakkelijk te bereiken. Het eenigste wat we daar hebben is een kerkje; we hebben er geen school omdat een gouvernementsschool daar voldoende in de behoefte aan onderwijs voorziet; ook geen medische dienst, die ook daar mooi werk zou kunnen verrichten. Het eenigste is een klein kerkgebouwtje, waar des Zondags ongeveer 15 menschen komen. Niet veel zult ge zeggen; ge hebt gelijk, de bodem schijnt daar hard te zijn en de goeroe indijl, die daar werkt en geregeld bezoeken aflegt in verschillende dorpen, heeft dan ook een moeilijk werk.

Bij de overweging, wat we eens konden doen om meer belangstelling te wekken voor de prediking, besloten we eens een proef te nemen met een projectielantaarn en daar gedurende drie maanden de Bijbelsche geschiedenis te vertellen met vertooning van de op die geschiedenis betrekking hebbende lantaarnplaatjes. We hebben al eens meer met een projectielantaarn gewerkt, maar meestal geschiedde dit op een plein of in een huis, dat naar alle kanten open was en dan kwamen er zooveel menschen, en was er zooveel rumoer dat het onstichtelijk werd en ik voorloopig afzag om van dit middel gebruik te maken. In een plaats als Magelang kan er moeilijk met een projectielantaarn gewerkt worden, hier zijn de inlanders al zoo dikwijls in de bioscoop geweest, dat ze minachtend op zoo'n eenvoudige projectielantaarn neerzien. Al die bezwaren bestaan echter in Setjang niet. Setjang is een groot dorp, de menschen hebben daar nog niet veel gezien, bovendien hebben we er in ons kerkje een geschikte lokaliteit om menschen te vergaderen, een lokaliteit die gesloten kan worden wanneer er eens te veel menschen zouden komen. De eerste keer dat we er heengingen, hadden we er kennis van laten geven in de dessa en br. Lok ging mee om zijn projectielantaarn te bedienen. De goeroe van Setjang zou spreken. Deze eerste keer waren er ongeveer 50 menschen, de derde keer was dit getal reeds tot 150 aangegroeid, niet te veel dus om een welslagen te kunnen verwachten. Een mooi getal om het te kunnen beheerschen en voldoende stilte te bewerken, voor den verteller om de beteekenis der platen duidelijk te maken. Het slaagde dan ook goed en telkens als zoo'n samenkomst afgeloopen is gaan we naar huis met dankbaarheid voor de gelegenheid, die er was om Gods Woord te prediken. Want daar gaat het om. We laten daarom niet meer dan 12 plaatjes zien in ongeveer vijf kwar-

tier tijds, zoodat bij elk plaatje ongeveer 6 minuten gesproken kan worden.

De aanwezigen leven het verhaal mee, telkens hoort ge uitroepen van verwondering, van blijdschap of van medelijden.

Mozes in het biezen kistje maakte al zeer het gevoel gaande en sommige moeders gaven in allerlei uitroepen uiting aan hun medelijden. Soms wordt het verhaal onderbroken door een vraag van iemand, die er wel wat meer van zou willen weten. M.i. is dit vertoonen van lantaarnplaatjes een uitnemend middel om op eenvoudige wijze het Evangelie te brengen. Wanneer er telkens Javanen zijn, die onze samenkomsten op den Zondag beginnen bij te wonen, dan verstaan ze in het begin niet veel van de preek. Die uiteenzetting en die toepassing veronderstelt reeds eenige kennis, die hij opgedaan heeft in gesprekken met den goeroe, die hem bezocht. Ook al houdt de goeroe er nog zooveel rekening mee, dat er diep-onkundige hoorders zijn, toch is in den aanvang de preek voor hen zwaar om te verstaan. Maar wanneer men een plaatje kan laten zien en eenvoudig de geschiedenis vertelt, zoo, dat ook een kind het begrijpen kan dan is het zooals het in het begin zijn moet.

We zijn dan ook van plan aan deze wijze van werken eenige uitbreiding te geven en deze week hopen we na in Setjang gewerkt te hebben nog enkele kilometers verder te gaan om ook daar op dezelfde wijze het Evangelie te verkondigen.

We hopen, dat ge in Uw gebed ook deze pogingen zult gedenken. Hoe langer we in het Zendingswerk bezig zijn, hoe meer we het verstaan, dat de wasdom van God komt. Harten ontsluiten kunnen we niet en alle prediking stuit af als niet eerst gebeurt wat ge van Lydia leest, wier hart de Heere geopend had, zoodat zij acht nam op hetgeen door Paulus gesproken werd. Laat uw liefde tot den arbeid der Zending allereerst zich uiten in het gebed, om geopende harten. Wanneer Gods Geest dit volk aanraakt, dan wordt de arbeid zoo gemakkelijk, dan loopt het Woord des Heeren snel, dan vertelt de een het aan den ander, en tuschen dit openen der harten door Gods Geest en Uw gebed is zoo'n nauw verband.

A. MERKELIJN.

Brief van Ds. W. v. Dijk te Karoeni.

Karoeni, 7 Sept. 1926.

Waarde lezer!

De West-Soembanees legt bij voorkeur zijn tuin aan op de helling der bergen. Hij brandt het geboomte af, reinigt het terrein

een weinig en zaait zijn mais tusschen de steenen en de spleten der kalksteen. Is er veel aarde op zoo'n terrein, dan plant hij daar graag zijn ubi, of ook wel groente. Op een plaats, van waar uit hij de geheele tuin kan overzien, in een boom of ook wel op een vooruitstekenden rots bouwt hij een huisje van eenige takken en alang-alang. Daarin houdt hij de wacht over zijn tuin.

In zoo'n huisje op een vooruitstekenden rots zit Kuri Bili. Hij zit gehurkt bij een vuurtje, waarop 'n potje borrelt. Hij kijkt somber voor zich uit en dat niet zonder reden. Vroeger had hij een kleine kudde karbouwen, een paard en een paar varkens. Maar alles is geslacht, gestorven of gestolen. Zijn rijst heeft niets opgeleverd in dit jaar, zijn mais staat zoo slecht, dat een slechte oogst te verwachten is. Zijn beide vrouwen zijn bijna klaar met het wieden van den tuin, maar de opbrengst zal de moeite niet loonen. Eén varken is reeds gestorven, en het andere verliest aan gewicht. Niets gelukt, ofschoon hij zijn plicht heeft gedaan.

Er moeten verborgen machten in 't spel zijn — geesten.

Maar welke? Iedere Soembanees in deze streek kent wel 20 geesten, die hij te vrind moet houden. Hij besluit een geestenzieners raadplegen.

Deze is een oude man, Amme Bili, die in de geestenwereld beter thuis is dan de gewone Soembanees en die daarom ook dikwijls in dergelijke aangelegenheden geraadpleegd wordt.

Den volgenden morgen gaat hij op weg om zijn zaak voor den geestenkenner te brengen.

„Mijn rijst draagt geen vrucht, mijn mais groeit niet en mijn varken wordt niet zwaarder, wat mag toch de oorzaak zijn? Wat moet ik doen?”

Amme Bili zet een zeer bedenkelijk gezicht. Het schijnt hem werkelijk toe, dat een van de geesten ontevreden is. „Kijk eens naar mijn rijst”, zegt hij, „staat die er niet voortreffelijk bij?” „Mijn rijst heeft dit jaar bijzonder zware aren.” — „Alles zooals ik het maar wenschen kan. Maar voor eenige jaren was dat heel wat anders. Toen ging het mij niet beter als jou nu. Ik had de geesten vertoorned, en nu ben ik met hen in 't reine. Nu heb ik louter geluk! En met een grooten woordenvloed vroeg hij: „Kun jij je niet herinneren iets gedaan te hebben, waarover de geesten vertoorned zijn, of heb jij ze op een of andere wijze beleedigd? Of heeft misschien je vader, die reeds gestorven is nog een oude schuld met de geesten te vereffenen? Denk daarover eens goed na

en overweeg iedere mogelijkheid. Het schijnt werkelijk, ja, voor mij staat het vast, dat de geesten vertoornd zijn."

Kuri Bili schijnt ernstig na te denken, maar fouten, die hij zelf gemaakt heeft, schijnt hij niet te ontdekken. Misschien is het mogelijk, dat zijn vader het een en ander gedaan heeft, wat niet goed is. Hij durft dit niet tegen te spreken.

Amme Bili schijnt ernstig bezorgd over Kuri's welzijn en geeft hem den raad van een vakkundige (hij noemt zich zelf niet, maar hij weet het heel best, dat het niemand anders zijn kan) in 't vertrouwen te nemen, om er achter te komen, welke geest vertoornd is.

De arme Kuri Bili belooft, ernstig met zich zelf te rade te zullen gaan en nauwelijks is hij thuis, of hij begint reeds met voorbereidselen voor den grooten dag, waarop de geestenziener zal komen.

Van alles is er nog te doen. Heeft hij ook geen buffel of een vet varken? Voor deze gelegenheid moet hij toch minstens een paar kippen bij de hand hebben. Ofschoon de tijd om te offeren nog niet is gekomen, zoo heeft hij ze toch noodig, om de wil van den merapoe te kennen en — voor den geestenziener.

Voor ubi, mais, een oude doek, een lans en daarenboven veel mooie woorden en beloften is hij dan na zes weken zóó ver, dat hij zes kippen bij elkaar heeft. Nu nog wat Sirih en een beetje rijst en dan is hij klaar. Hij gaat nu weer naar de oude Amme Bili. „Het gaat me nog precies als voor een paar weken; mijn mais groeit niet en mijn varken wordt niet vet. Kom en help mij, vraag de geesten wat de oorzaak is, ik weet zelf niet hoe ik het doen moet."

Eerst doet de man, alsof hem de opdracht niet zoo zeer gewenscht is; maar hij laat zich bepraten. Voor alle dingen mag het niet den schijn hebben, dat hij zich door de opdracht zeer geëerd voelt. Het gaat nu om het welzijn van Kuri Bili!?

Hij komt.

Het huis van Kuri Bili is reeds in orde gebracht. Een mat ligt uitgespreid, waarop Amme Bili nu plaats neemt. In een kring om hem heen zitten de genoodigde gasten en Kuri Bili. Voor hem staat een korfje met rijst en een nap sirih. Hij neemt een handvol rijst en strooit het uit, zooals men bij ons doet, als men kippen roept.

Hij roept: „Alle gij geesten, die zich in dit huis bevinden, komt naderbij. Ik wil niet mijn wijsheid verkondigen, ik wil niet mij zelf als een kundige man prijzen, het is mij om Kuri Bili te doen. Zijn rijst heeft geen vrucht gedragen, zijn mais staat er zeer

slecht bij, zijn varken blijft mager, wie van u vertoornd is, vertelle het mij, nu hier, op deze mat, opdat wij het weten en de oorzaak van uw toorn ter harte nemen, opdat wij ons met u verzoenen."

Intuschen heeft hij zijn „moghilo" te voorschijn gehaald. Dat is een instrument, bestaande uit 6 draden, die twee aan twee door een parel aan het einde samengebonden zijn. Wil men de wil der geesten leeren kennen, dan bindt men de draden om de hand. De 6 einden moeten vrij blijven. Dan doet men twee einden tusschen de teenen en houdt ze zoo vast, terwijl met de rechter- en met de linkerhand ieder twee einden vastgehouden worden. Dan trekt men de draden van elkaar. Vormt men op deze wijze een groote driehoek, dan geeft de geest daarmee een toestemmend antwoord op een bepaalde vraag. Men noemt dat. „Gullu dana!"

In ieder ander geval is het antwoord: „Nee!"

Dit instrument nu haalt de geestenziener te voorschijn en hij begint: Is het misschien Lobi Billike Peri Kalada, (dat is de groote geest, die op de groote ronde schijf op de hoofdpaal van het huis woont), die vertoornd is? Als gij het zijt, laat het dan een driehoek worden.

Allen zien vol spanning toe. Maar het wordt ditmaal geen „gullu dana". Lobi Billike Peri Kalada heeft dus niets tegen de arme Kuri Bili.

De geestenziener vraagt verder: Wie is het, wiens toorn ontbrand is. Is het ook misschien de geest van den vader van Kuri Bili? Weer wikkelt hij zijn draden en werkelijk, de driehoek is te zien.

Nu weten zij, dat de geest van de gestorven vader vertoornd is, maar waarom?

Dat moet onderzocht worden. Gewoonlijk is dat een groote kunst. Meestal is in zoo'n geval niet genoeg eer bewezen.

De oude vraagt verder (hij doet zeer gewichtig), of de zoon misschien te weinig dieren geofferd heeft bij de teraardebestelling van den vader. — Nu, dat is het niet. — Of hij dan niet met zijn vader overlegd heeft bij het aanleggen van den tuin, of zijn vader niet om raad gevraagd heeft bij het koopen van het varken. Ja, werkelijk, daarom was de vader zoo ontevreden. Hij had niets van een aangelegde tuin en een gekocht varken vernomen.

De geestenziener gaat nu verder: „Wees niet meer boos op hem, geef hem een rijke rijst- en maisoogst, maak zijn varken vet en geef hem rijkdom aan vee, en hij zal u rijke offers brengen. Wilt ge dat? Laat dan het lot gullu dana vallen.

En, werkelijk, de geest, zeker verlost door zoo'n rijk vooruitzicht, doet dat. De „moghila” was „gullu dana”.

Nu wist men waar de fout school, Allen, die daar in den kring van Amme Bili zaten, hadden toegezien en ook meer of minder begrepen, wat gezegd was.

Nu gaf de geestenziener den heer des huizes nog een vermaning. „Dat was je fout, je dacht klaar te kunnen komen zonder de geest van je vader, je dacht zijn hulp niet noodig te hebben. Nu zie je, hoe het dan gaat, enz.

Kuri Bili bekent zijn schuld. Maar hij scheen toch de geest van zijn vader niet geheel te vertrouwen. Er werden een paar kippen geslacht en gegeten en, na het uitspreken van dezelfde formules als die van te voren, werden de ingewanden onderzocht. En werkelijk, men kreeg wederom een toestemmend antwoord. (Merkwaardig is het, dat ook in de ingewanden van een kip het gunstige teeken van de driehoek is). De oude lacht: Zie, zie duidelijk, ik wist het wel. De geesten zijn vertoorn. Nu was de zaak duidelijk.....

Amme Bili kreeg tot dank een kip mee naar huis.

Werkelijk ging het Kuri Bili na eenigen tijd ve 1 beter. Daardoor werd zijn geloof aan de geesten en zijn vertrouwen op Amme Bili natuurlijk nog grooter.

Wel ging zijn varken dood, maar dit moest, zooals Amme Bili zei, niet aangezien worden voor een dood van den geest. Het dier had werkelijk een ziekte. Maar de maisoogst was nog boven verwachting goed, en dat moest men aan den zegen van zijn vader toeschrijven. Hij werd later nog bezoiter van een paard. Het dier werd onder de bescherming van den geest van den gestorven vader gesteld. „Breng het bij water als het wil drinken”, bad de oude geestenziener bij deze gelegenheid, „geef, dat het groot en vet wordt, ook bij karig voedsel, bescherm zijn oogen, maak zijn pooten sterk, en maak dengene, die het wil wagen, het paard te stelen, blind”.

Dat „Amme Bili” geen schade bij deze geschiedenis had, is te begrijpen.

Wel zegt de Soembanees nog te gelooven aan een God, die alles geschapen heeft en onderhoudt, maar wij zien uit deze geschiedenis, hoe dit geloof heelemaal geen beteekenis heeft; het geloof aan de geesten heft het geheel op, en de Soembanees geraakt hoe langer hoe vaster gebonden door de strikken des Satans. W. VAN DIJK.

(Vertaald, overgenomen uit de „Grenzboten”.

Belangstelling in Poerwokerto.

Kort na de opening van ons aardig kerkje te Poerwokerto (Hemelvaartsdag, 13 Mei l.l.) liep een Javaan uit de desa Pangasinan (ten Zuid-Westen der stad) langs het gebouw en informeerde, wat het was. Hem werd geantwoord, dat het een bedehuis voor Javanen en Chinezen was.

Reeds lang onbevredigd met het godsdienstig leven zijner omgeving, zoekt hij den goeroe-indijl te spreken. Maar onze helper Ngirad woont een heel eind van de kerk af. Eerlang hopen wij op het zelfde erf een huis voor hem te zetten. Wel is op dien grond in Februari l.l. een Maleische School voor Chineesche kinderen geopend. Maar de man kwam telkens op een uur, dat deze gesloten was. Eindelijk wist hij echter Joesoef, het schoolhoofd, te spreken te krijgen, die hem verwees naar den goeroe indijl. Sedert kwam hij en enkele verwanten van hem — meest vrouwen — geregeld in de kerk. Zóó woonden zij ook 7 Juli de huwelijksbevestiging bij van een Indo-Europeaan en een Javaansche vrouw.

In hun desa's hebben zij het heel moeilijk. Vooral de vrouwen. Een paar zijn al door hun mannen de deur uitgewezen. Op dit oogenblik zijn zij ten huize van den goeroe-indijl, waar zij een toevlucht vonden.

Het verhaal van de ééne was treffend. Haar nog jonge man hield van haar. Maar haar schoonvader wilde niets van het Christendom weten en stond op scheiding. Tot twee maal toe is de man tot haar teruggekeerd om onder tranen te smeecken of zij toch geen Christin wilde worden. Maar zij antwoordde, dat haar keus gevestigd was, dat hij ook Christen moest worden of althans haar niet moest hinderen en dat het anders maar beter was van elkaar af te gaan. Zij zou wel een anderen Christenman vinden of anders ongehuwd blijven. Dát alles speelde zich af in de desa, buiten directen invloed van den goeroe of van andere Christenen om.

„Uit Poerbolingo”.

Woningen voor de gehuwde leerlingen van de Opleidingsschool te Karoeni.

(Bij de foto.)

Deze foto stelt ons voor de woningen voor de gehuwde leerlingen van de Opleidingsschool van Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba. Zoo op het oog lijken deze huizen niet erg bekoorlijk. Maar voor Soemba zijn het zeer goede woningen, solied gebouwd en voor het doel uitnemend geschikt. Zij staan vlak bij de school en de

woning van den docent, waarvan het vorig No. een foto opnam.

Enkele mededeelingen over Djokja.

1e. Over Sisworo heb ik vroeger herhaaldelijk geschreven. Hij is de goeroe indijl van Tjandisewoe. Door zijn ijverigen

het Evangelie gepredikt en ongeveer 600 gezinnen bezocht. Er ontstonden zoo verschillende kringen, waarin het gerucht van het Evangelie ging, waar de een den ander vroeg: Is die man met die boodschap ook al bij u geweest? En de eene desa vertelt het nu ook wel verder aan de andere desa. Zoo is langs heel de Merapihelling een ge-

Woningen voor de gehuwde leerlingen.

arbeid is daar in korten tijd een belangrijke gemeente ontstaan. Thans staat in Tjandisewoe de groei eigenlijk stil.

Zijn ijver zoekt nu naar nieuwen arbeid. In zijn vacantie is hij naar de helling van de Merapi getrokken, Noordelijk van Tjandisewoe. In de desa Bedojo is hij begonnen het Evangelie te prediken. Hij heeft daar ongeveer vijftig gezinnen bezocht. Hij begon aan den man of de vrouw die thuis was te vertellen: Ik kom met een boodschap van God voor u. En dan vertelde hij een of ander kort verhaal uit het Evangelie. Zoo kon hij tientallen bezoeken op een dag brengen. In den avond vroeg hij ergens logies. Daar kon hij dan wat langer praten en voorlezen uit den Bijbel. Den volgende morgen ging hij weer vroeg op stap om zijn werk voort te zetten. Wanneer hij moeizaam klimmend verder trok, begon hij niet dadelijk in de volgende desa, maar sloeg een aantal plaatsen over, en begon dan weer op dezelfde wijze.

Zoo heeft hij gedurende drie weken daar

rucht van het Evangelie gegaan. Wat dat uitwerken zal weten we niet. Enkele mensen zijn reeds naar Sisworo gekomen om hem om meer onderwijs te vragen, en in een van deze desa's geeft Sisworo nu wettelijks een catechisatie.

2e. Zondag 19 December werden acht leerlingen van de Muloschool in Djokja in de gemeente op Gondokoesoeman gedoopt, en zes deden er belijdenis. Het werk onder de jeugd neemt telkens toe, telkens gaan daarin nieuwe wegen voor ons open en God geeft daarop ook rijken zegen.

In verschillende gemeenten, zooals in Toengkak, waar uit de bewoners van het armenhuis de eerstelingen door den doop in de gemeente werden opgenomen, in Wono-sari, in Medari, in Wates, in Sewoegaloor en Srandakan, in Rewoeloe, werden in het geheel in de laatste beide maanden van het jaar ongeveer 60 volwassenen gedoopt. In Rewoeloe is daardoor nu een geheel nieuwe kring ontstaan. Hier zijn op den 25sten December de eerste tien volwassenen gedoopt.

Een groot aantal volgt nog de catechisaties, die op verschillende plaatsen in den omtrek worden gehouden.

3e. Het was in Medari. Hijgend kwam hij daar aangestrompeld met een staf, die hem nog boven het hoofd uitstak. Hoe oud hij al was. Nu, tijdens de groote aardbeving in Djokja was hij al 27 jaar. Deze groote aardbeving, die half Djokja in puin legde, was in het jaar 1867. Hij was dus reeds 86 jaar. Dan als hij wat uitgerust is, gaat hij vertellen. Door den ouderdom begonnen zijn oogen te verzwakken. Hij zocht hulp in het hospitaal te Medari. Daar gaf men hem den raad naar Semarang te gaan, naar het ooglijdersgesticht van Dr. Wille, den oogarts van het Leger des Heils. Die dokter had nog iets anders gedaan dan hem helpen aan zijn oogen. Want die dokter had het ook licht in zijn ziel kunnen maken. Diepen indruk had het op hem gemaakt, dat Dr. Wille zelf daar het Evangelie kwam prediken van een Heiland, die het licht voor onze donkere zielen wil zijn. Hij luisterde vol aandacht naar dat woord van Dr. Wille, dat in zijn eigen Javaansche taal tot hem gesproken werd, en er ging iets lichten in zijn ziel. Een geheel nieuwe wereld ging voor hem open.

Teruggekeerd in Medari ging hij nader onderwijs zoeken bij den verpleger van het hospitaal en den goeroe indjil. En terwijl zijn kennend vermogen maar schoorvoetend het onderwijs van den goeroe indjil volgde, schoot zijn geloof vleugelen aan en wikte hoog in de lucht van Gods licht. En dit was voor hem nu het groote wonder, dat de Heere Jezus hem, oude man van meer dan 80 jaar, die eigenlijk al met één voet in het graf stond, van den rand des grafs nog had willen redden, en het in het aangezicht van de duisternis van den dood nog zoo licht had willen maken, met het eeuwige licht. dat nooit ondergaat. En hij werd niet moede daarvan te vertellen.

We hadden niet veel meer te vragen bij het dooponderzoek. Hij had eigenlijk alles reeds gezegd, voor we iets vragen konden. Zijn spreken was voortdurend belijden. Zoo is hij dan gedoopt. Hij is terug naar huis gestrompeld, en hijgend aangekomen. Vaak zal hij in de Medarische kerk niet meer komen om daar godsdienstoefening te houden op den Sabbat. Dicht is hij bij het Vaderhuis, bij den eeuwigen Sabbat, waar hij zonder te strompelen en te hijgen zal binnengaan om met een nieuwe stem en uit volle borst Gods lof te verkondigen.

Zoo doet God telkens weer wonderen op het Zendingsterrein.

Djokja, Dec. '26.

A. POS.

Uit het rapport van Ds. Netelenbos.

Aan het slot van zijn rapport aan de Zendingssynode van Utrecht en Gelderland, maakt Ds. Netelenbos een paar opmerkingen, die zeer de aandacht verdienen.

Hij schrijft het volgende:

„Ik wil nog slechts even aanstippen, dat de gemeente van Tlepok om institueering vraagt. Ook dat het m.i. langzamerhand noodig wordt, dat we op ons terrein een Javaanschen Dienaar des Woords krijgen. Ik vraag me af, of we niet één der gemeenten, waar een alleszins bekwaam en geestelijk bevoorrecht Inlandsch helper is, behoeven op te wekken, om hem als Dienaar des Woords te begeeren. Ware die gemeente finantiëel sterk genoeg, dan zou ze het zeker doen. Kunnen we haar dan niet als een zeer hulpbehoevende kerk beschouwen, die we naar vermogen ondersteunen? Hoofzaak is toch wel of we één of meer Javaansche broeders hebben, tot het werk van de bediening des Woords bekwaam en begaafd. Als we ze hebben, mag hun dan enkel om stoffelijke bezwaren de toegang tot het ambt van Dienaar des Woords versperd blijven?

Ik weet wel, hier zijn allerlei moeilijkheden. De kwestie van de finantiële zelfstandigheid eener gemeente is zeker uiterst belangrijk. Maar als er ergens een geïnstitueerde kerk is (ze moge nog niet groot zijn en wat het stoffelijke betreft, uiterst zwak), kan er dan principieel bezwaar zijn, als ze haar voorganger, die haar geregeld verzorgt, roept tot den ambtelijken dienst des Woords? Ook al is ze, als hulpbehoevende kerk, nog aangewezen op sterke hulp van buiten? Het wil me voorkomen, dat de stoffelijke zelfstandigheid spoediger bereikt zal worden, als de gemeente onder eigen bediening van Woord en Sacramenten leeft.

Misschien wilt U mij Uw gedachten hierover wel eens mededeelen.

Verder moet ik erkennen, dat het ons hier nog altijd niet duidelijk is, hoe we het hospitaal het best kunnen benutten als zendingsmiddel. Daarover hebben de doctoren, de Evangelisten en ondergeteekende al meer dan eens van gedachten gewisseld.

Voor de vrouwenzalen zou Evangelisatie door vrouwelijke Evangelisten stellig de voorkeur verdienen.

Trouwens, voor heel den arbeid onder de vrouwen zou de leiding van een Christelijke dame, die zich aan zulk werk wilde geven, m.i. van groote waarde zijn.

Ik gevoel voorloopig nog geen behoefte aan een tweeden mission. predikant. Maar als we een Christenvrouw konden vinden.

die, met de noodige gaven toegerust, zich ter wille van Gods Koninkrijk beschikbaar stelde voor den arbeid onder de vrouwen en meisjes op ons zendingsterrein, zou ik dat van harte toejuichen.

Uw dienstw.

L. NETELNBOS.

Door het Petronella-Hospitaal is in het midden van de stad een Kraamvrouwenklinik geopend.

Reeds sinds vele jaren maakt het Petronella-Hospitaal te Djokja veel werk van de opleiding van vroedvrouwen, waaraan bij de Javanen bijna overal zeer groote behoefte bestaat. Het getal vroedvrouwen,

School met den Bijbel te Djokjakarta.

De Europeesche School met den Bijbel te Djokja.

(Bij de foto).

Het Christelijk onderwijs op Midden-Java verheugt zich in gestadigen bloei. Vooral de scholen met Hollandsch onderwijs zijn zeer gezocht. In Djokja zijn niet minder dan zes Christelijke scholen met Hollandsch onderwijs. En Solo heeft er nog meer. En al die scholen zijn gehuisvest in goede gebouwen, dank zij de milde subsidie waarmede de Regeering deze scholen steunt.

Bijgaande foto laat ons zien de Europeesche school met den Bijbel te Djokja. Deze school telt omstreeks 260 leerlingen. Behalve het hoofd, de heer B. R. Dekker, werken hier drie onderwijzers en drie onderwijzeressen.

Een kraamvrouwen-kliniek te Djokja.

Onze Zending te Djokja heeft haar medischen dienst weer uitgebreid door een nieuwen tak van arbeid.

dat in ons Zendingshospitaal zijn opleiding heeft ontvangen, is reeds zeer aanzienlijk. Een gedeelte van de opgeleiden is werkzaam in den medischen dienst onzer Zending. Zij zijn verbonden of aan het hoofdhospitaal, of aan de hulphospitalen, die op onderscheidene plaatsen in de residentie zijn opgericht. Het andere gedeelte werkt zelfstandig en staat niet rechtstreeks in dienst der Zending.

Sinds lang reeds werd de behoefte gevoeld aan een afzonderlijke kraamvrouwenklinik, die gevestigd moest worden meer midden in de stad Djokja.

De directeur van het Petronella-hospitaal, Dr. J. Offringa, beschouwde dit als eene zeer gewenschte uitbreiding van het medisch werk onzer Zending. Eenige maanden geleden is deze zaak tot stand gekomen.

Er was gelukkig een goede kracht beschikbaar, die de leiding dezer kliniek op zich kon nemen. Mej. Enserinck, die voor dit werk niet alleen bevoegd, maar naar het oordeel van Dr. Offringa ook volkomen be-

rekend is, was bereid zich met dat werk te belasten. Voor 1921 was mej. Enserink onderscheidene jaren werkzaam in het Petronella-Hospitaal. Daarna heeft zij zelfstandig gewerkt, ofschoon zij altijd nog in eenige betrekking bleef tot de Zending. Zij wilde echter wel gaarne zich weer geheel ter beschikking van de Zending stellen, en is enkele maanden geleden benoemd tot hoofdverpleegster, belast met de leiding van de kraamvrouwen-kliniek, die in de stad is geopend.

Het is aan Dr. J. Ofringa gelukt de hand te leggen op een voor dit doel geschikt huis midden in de stad, in de wijk Lempoejangfan. Gaarne had men dit huis willen huren. Maar dat kan niet. Het was niet te huur, maar wel te koop. De koopprijs was vrij hoog, maar niet te hoog, gerekend naar de waarde van het pand. Met de kosten van overschrijving moest er f12000 worden betaald, waarvoor dan tegelijk enkele kleine veranderingen, die noodig waren, konden worden aangebracht.

Dr. Ofringa oordeelde, in overleg met Ds. A. Pos en Ds. D. Bakker, dat men die mooie gelegenheid niet mocht laten voorbijgaan. En zoo is toen dit geschikte pand aangekocht voor de Zending, en op naam gebracht van de Geref. Kerk te Amsterdam. Gelukkig kon het benodigde bedrag op zeer billijke wijze worden geleend. Iemand, die wel geen geestverwant is, maar het medisch werk der Zending zeer waardeert, en dit ook door daden wilde toonen, was bereid f12.000 te leenen tegen 3 pCt. rente.

Natuurlijk werd van dit zeer welwillend aanbod een dankbaar gebruik gemaakt.

De rente alsmede de exploitatie van deze kraamvrouwen-kliniek kon geheel of zoo goed als geheel door de inkomsten worden gedekt. Voor de Zending zal dit werk zoo goed als geen financieele eischen stellen.

Bij aanvang gaat deze arbeid, die nu al eenige maanden loopt, zeer gezegend. Door deze kliniek breidt zich de verloskundige practijk van de medische zending sterk uit, vooral onder de betere standen. En reeds droeg dit heerlijke vrucht voor de Zending.

Zoo zet het werk onzer Zending te Djokja zich steeds meer uit. En de Heere zegent dat werk tot de komst van Zijn rijk.

W. B.

Uit N.-H. K.bl.

Een stem uit de West.

Hoewel wij zeer dankbaar zijn voor den steun door onze Zendingsbladlezers aan den Schoolarbeid der Broedergemeente geboden, moet toch geconstateerd, dat de toe-

stand daar in Suriname nog lang niet is, zooals die zijn moet, en zooals we die zoo heel graag zouden wenschen. Het hier volgende fragment uit een brief van iemand, die verschillende zendingsposten bezocht, toont dit wel heel duidelijk:

Nieuw-Nickerie, 20 Sept. 1926.

.....Heute ist am Vormittag Besichtigung der Schule gewesen. An sich ein erfreulicher Anblick, die zwei Fröbelklassen mit den Kleinsten, die fingerbeugend und händedrehend ihre ersten Schritte im Land der holländischen Sprache und Literatur hinein unternehmen, und dann die sechs eigentlichen Schulklassen in sieben Abteilungen, alles zusammen zwischen 450 und 500 Kinder von neun Lehrkräften unterwiesen. Aber, ab r die Schule! Das Hauptgebäude ist die frühere Kirche von Nickerie, deren Hauptraum, ungefähr 10 X 15 M gross, drei Klassen nebeneinander beherbergen muss, ohne irgend welche Zwischenwände; die zwei Zimmer der früheren Missionarswohnung über die Kirche dienen weiteren zwei Klassen; die übrigen fünf Abteilungen sind in einer offenen Halle und einem kleine Nebengebäude auf dem Hof untergebracht!..... es wird einem hier wehmütig ums Herz, und man schaut mit Sehnsucht danach aus ob nicht vielleicht in absehbarer Zeit kräftiger Hilfe auch für unser Schulwerk aus den Kreisen der Christlichen Schulwelt Hollands komme.

Einstweilen darf man auch hier mit Dank und Freude sehen und anerkennen, was mit geringen Mitteln und unter grossen Schwierigkeiten zu wege gebracht wird, wie auch hier Lehrer und Lehrerinnen am Werk stehen, die unermüdet die Arbeit tun und sie nog durch Beiträge von ihrem eigenen Gehalt unterstützen, und wie Gott das Werk auch gegen die scharfe römische Konkurrenz seinen Weg gehen lässt.

Hier behoeft weinig aan toegevoegd. We kunnen ons haast niet voorstellen wat het is zóó met onze scholen behuisd te zijn. Hulde aan die onderwijzers die een deel van hun salaris opofferen, om de concurrentie tegen Rome vol te kunnen houden. Laat ons naar vermogen medehelpen, om deze misstanden op te heffen. Sinds de vorige verantw. ontving ik: van baron v. H. A'dam f10, mej. L. 's Gravezande f4, Th. D. Praan f2.50, Stand. A'dam f5, H. V. Harderwijk f5, C. v. d. H. N. Vennep f10, Dr. H. Wolfhezen f10, v. N. Gr IJpolder f5, en C. L. Bennebroek namens Zendingscomm. Hillegom f50. Bovendien van mej. Joh. Ba te Amstelveen van Meisjesveren.

aldaar f11 voor de lepra lijders. Hier hartelijk dank.

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum. Postrek. 95494.

Aan de Vrienden en Vriendinnen
van Hongarije!

Ongeveer zes jaar geleden heeft het Comité tot uitbreiding van het Koninkrijk Gods in Hongarije, een bijdrage gevraagd voor dezen arbeid, die aanbevolen is door de de Generale Synode der Geref. Kerken, b.v. Utrecht, 1923, art. 69 der Acta. Vele kerken en particulieren hebben aan dit verzoek voldaan en ons in staat gesteld op verschillende wijze de Gereformeerde actie in Hongarije te steunen. Zoo is Ds. Töltessy een jaar lang voor rekening van ons Comité reizend predikant geweest. Vooral onder de theologische studenten heeft hij uitnemend gearbeid; in verschillende kerken en zelfs op classicale vergaderingen is hij opgetreden. Nederlandsche boeken o.a. de Gereformeerde Dogmatiek van Prof. Heyns zijn vertaald en uitgegeven. Reeds is een deel van de Catechismus-preeken van Menigerlei Genade in het Hongaarsch vertaald en gedrukt. Deze boeken worden voor lagen prijs verkrijgbaar gesteld, omdat de tractementen van de predikanten in Hongarije over het algemeen nog ontoereikend zijn (40 à 60 pCt. van vóór den oorlog). Ongeveer de helft van de Catechismus-preeken is vertaald. We zouden echter gaarne ook de tweede helft van de Catechismus-preeken laten verschijnen. Dit is een zaak van groot belang, omdat de predikanten deze boeken voor hun preeken gebruiken. Ons doel is den arbeid voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk in Hongarije zóó te leiden, dat de Gereformeerde broeders over eenigen tijd, zij het met veel opoffering, zelfstandig werken, financieel op eigen wiken drijven, en langzamerhand de hulp van Nederland ontberen kunnen. Voorloopig is echter voor verschillende belangen nog steun noodig.

Op 't oogenblik is de kas van ons Comité leeg.

Daarom vragen wij U dringend om een gave voor den arbeid van ons Comité. Indien allen die iets voor dezen arbeid in Gods Koninkrijk voelen, een bijdrage zenden, zal deze aanvraag hoogstwaarschijnlijk de laatste zijn die voor dit doel tot U komt.

De Heere heeft den arbeid van onze Gereformeerde broeders in Hongarije rijk gezegend. Er is op velerlei terrein en bij vele

personen een kentering ten goede te bespeuren.

Geeft dan, wij vragen het U met aandrang, aan onze bede gehoor.

Gedenkt onze trouwe Hongaarsche Gereformeerde broeders in Uwe gebeden.

Het Hollandsch-Hongaarsch Comité.

Prof. Dr. H. BOUWMAN, Voorzitter.

Prof. Dr. F. W. GROSEIDE.

Prof. Dr. H. H. KUYPER.

Dr. B. WIELENGA.

Prof. Dr. T. HOEKSTRA,

Secretaris-Penningmeester.

De gelden te zenden aan het adres van Prof. Dr. T. Hoekstra, Broederweg 19, Kampen. (Postgiro-nummer 67731).

Korte Berichten.

Dr. F. Veldstra.

Dr. F. Veldstra, Arts te Groningen, is benoemd tot missionair arts aan het Petronella-Hospitaal te Djokjakarta en nam deze benoeming aan. Hij vertrekt D.V. met de „Grotius”, die den 1en Maart a.s. zal uitvaren.

Dr. C. L. Zwaan.

Dr. C. L. Zwaan, arts, zoon van den Em.-miss, predikant Ds. C. Zwaan te Den Helder, die eveneens is benoemd tot missionair arts aan het Petronella-Hospitaal zal D.V. in Mei a.s. met de „J. P. Coen” naar Java gaan.

Ds. D. Crommelin.

Vanaf 1 Januari i.l. is Ds. D. Crommelin, de gewezen Zendingsconsul, opgetreden als vierde Zendingsdirector van de zeven samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest.

Zendingsvrucht te Karito.

In Midden-Soemba werden in Karito, de eerste 50 Soembanezen gedoopt en ontstond daardoor op dat terrein de eerste Christelijke kring buiten den Zendingspost.

De eerstelingen te Wano-Kaka.

In West-Soemba werden in het landschap Wano-Kaka de eerstelingen gedoopt, te zamen 30 personen, waaronder de jonge Radja van dat Landschap.

Uitbreiding in Djokjakarta.

In de maanden November en December van '26 zijn er op het Zendingsterrein van

Amsterdam in Djokjakarta omstreeks 60 volwassenen gedoopt.

„Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal”.

De Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal, die zich ten doel stelt, mede te werken aan de instandhouding en uitbreiding van het bekeide Petronella Hospitaal, te Djocjakarta, heeft in de algemeene vergadering, gehouden op 25 September 1926 te Amsterdam, besloten, de Koninklijke goedkeuring op haar Statuten aan te vragen, teneinde als rechtspersoon te kunnen optreden. Bij Kon. Besluit van 11 November 1926 is de gevraagde Kon. goedkeuring op die Statuten verleend. Het Bestuur verzocht ons, hen die bovengenoemde Vereeniging bij testamentaire beschikking mochten willen gedenken, er opmerkzaam op te maken, dat eventuele testamentaire beschikkingen moeten luiden als volgt:

Aan de Rechtspersoonlijkheid bezittende Vereeniging „Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal”, gevestigd te Amsterdam.....

Het adres der Vereeniging is thans ten huize van de Secretaresse Mej. N. P. de Gaay Fortman, Galileistraat 16, 's-Gravenhage.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5.— aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan Gebr. Zomer en Keuning's Uitgevers Mij. te Wageningen.

Leestafel.

Vorming van eigen karakter, door P. van Duivendijk, N.V. Drukkerij J. de Longte, Dordrecht.

Een kostelijk boekje; in acht hoofdstukken de karaktervorming besprekend; vlot geschreven; vol van frissche gedachten en zeer behartigingswaardige wenken; zeer aan te bevelen, vooral ook voor jonge mensen.

Moderne Kunst en Ontaarding, door Seerp Anema, bij Kok te Kampen f3.25, geb. f4.10.

Een merkwaardig boek. Anema onderwerpt de moderne kunst aan scherpe critiek. In aansluiting aan Max Nordau is zijn oordeel over haar schier vernietigend. Zijn geweldig afbrekende critiek is wel wat te scherp, maar men proeft hier toch den calvinist. Het is een boek, dat tot ernstig nadenken stemt.

Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland. 1927. Oosterbaan en Le Coindre, Goes. f0.80, gecart. f1.00.

De onmisbare vraagbaak voor onze Kerkelijke statistiek. Jammer, dat er nog al wat fouten in staan. Zelfs de opgave van de deputaten der Generale Synode is niet geheel in orde. Maar redactie en uitgevers doen hun best. Het kerkelijk overzicht over 1926 staat geheel in het teken van de bekende kwestie. Van 19 overleden predikanten is een „In memoriam” opgenomen. Gerelateerd naar wat het biedt, is dit jaarboek zeer goedkoop.

De wederkomst van Christus, door Ds. A. H. Berkhof, bij Kok te Kampen, f2.90, geb. f3.90.

Ds. Berkhof teekent in dit boek de adventslijn der Heilige Schrift tot Openb. 19. Zijn indeeling in vier adventsperioden: tot den zondvloed; tot Abraham; tot den Kerstnacht en tot de wederkomst van Christus, schijnt ons minder juist. Overigens een goed geschreven stichtelijk boek, dat de adventslijn helder laat zien en met genot te lezen is.

Twijfel, door Dr. T. Hoekstra, bij Zomer en Keuning te Wageningen. f1.50, geb. f1.90.

Een treffelijk boek. Men proeft door heel het boek heen den geleerde en toch kan men hem gemakkelijk volgen. Vooral voor onzen tijd, waarin de twijfel zoo welig tiert, is dit bijzonder leerzaam boek, van een

groote waarde. Gaarne hadden we gezien, dat Prof. Hoekstra dit boek in enkele hoofdstukken had ingedeeld.

Doel en werken der Nederlandsche Chr. Radio-Vereeniging.

Een propaganda-boekje. Helder stelt dit boekje het groote belang van den arbeid der Christ. Radio-Ver. in 't licht. Het is gratis verkrijgbaar: Huize Vooglenzang, Ede.

Jaarboekje van de Geref. Ver. voor drankbestrijding.

Dit boekje biedt, behalve een vrij volledige statistiek, ruim 20 bladzijden zeer lezenswaardig „Mengelwerk”.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door G. J. Ter Haar uit het Zend. busje Christ. Sch. Nigtevecht *f*7.75. Door J. J. Voortman aandeel coll. Christ. Nat. Zendingfeest *f*173.18. Door Ds. Ingwersen 10 pCt. van de ontvangst; in de Classe Harderwijk over 1926 *f*350. Door Mej. M. v. d. Bom uit de Zend.bus van de Julianaschool te Charlois *f*76.09. Door D. Romeijn van de Hulp-Zend. Ver. te Barneveld *f*15. Door Mej. L. den Hartogh van de leerlingen Chr. Sch. te Zuid-Beijerland *f*3.25. Van Utrecht-Gelderland voor het Christ. Jav. Boekenfonds *f*75. Door H. Meima uit het Zend. busje van de Geref. Jong. Ver. te Duurswoude *f*3.70. Door P. H. Kroon van de leerlingen der Chr. Sch. te Nieuwerburg *f*8. Uit het Nikkertje van de kinderen van G. v. d. Kraats te Oosterbeek *f*2.50. Door Ds. Broekstra 10 pCt. van de ontvangsten uit de Classe Leiden *f*500. Door Mej. M. Nijenhuis van de Chr. Meisjes Ver. te Eefde *f*15. Door K. Boersma. Uit het busje van de Christ. Sch. te Oud-Woude *f*3. Van de Geref. Kerk te Tilburg *f*25. Door Ds. M. A. van Pernis 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Zutphen over 1926 *f*279.16. Door P. Larooij van „Fraternitas” Klokkenberg Nijmegen *f*10. Door E. v. d. Veen van de kinderen der Chr. School te Kollum *f*50. Door Ds. Jukkenekke deel der collecte week der gebeden te Maarssen *f*8.87. Van Gr. L. v. d. Veen te Hemelum *f*1. N. N. te Capelle a. d. IJssel *f*2. Van Mej. A. v. d. Berg Wierum saldo kalenders *f*13. Van Gz. Dempster te Nieuwpoort *f*30. Kerstcollecte Zend. Comm. te Nieuwleuzen *f*19.07.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Jan. '27.

Giro No. 32806.

Voor Djokja.

Verb. bericht. Voor Djokja door Mej. Sie-
lof van Mej. H. Pruis voor prentbriefkaarten *f*2.50.

Rekening en verantwoording der Vereeniging „Medische Zending”. te Rotterdam.

1 November 1925—31 October 1926.

Alblasserdam, Mej. B. P. Jonker *f*60.80; Berkel, Mevr. Flerke-Maakant *f*67.27, *f*66.20; Bleiswijk, Mej. A. Bos *f*17; Bom-mel, Mej. C. Kerpel *f*22, *f*11; Brielle, Mej. J. van Rij *f*15.75; Capelle a. d. IJssel, Ker-
keraad *f*15, *f*10; Charlois, Kerkeraad *f*300; Delfshaven, Kerkeraad *f*150, *f*150; Dordrecht, Mej. M. W. v. d. Weg *f*30.25, *f*46.25; Feijenoord, Mevr. N. W. Klein *f*22.75, *f*16.50; Giessendam, Kerkeraad *f*20; Gies-
sen O. en N. Kerk, Kerkeraad *f*30; Gorinchem, Mevr. H. Blankers-van Dalen *f*52, *f*51; Hillegersberg, S. van Baarle *f*1.50; Hendrik Ido Ambacht, Mej. S. H. Lodder *f*5.85; Katendrecht, Mevr. Willemse *f*62.50, *f*35.60; Katendrecht, Mej. A. E. Koster *f*53.40, *f*65; Kralingen, Mevr. H. A. Vos-
de Laat *f*29.60, *f*53.35; Kralingen, Mej. C. A. van Linschoten *f*74.25, *f*46.75; Kralingen, Mej. J. H. den Ouden *f*156.05, *f*112.80; Kralingscheveer, Mevr. M. Vuijk-Oliemans *f*68.25; Leerdam, Kerkeraad *f*5, *f*10; Maas-
land, Kerkeraad *f*25, *f*25; Maassluis, Mevr. S. Luijendijk Warnaar *f*48.25, *f*40; Mole-
naarsgraaf, Kerkeraad *f*10, *f*10; Nieuw-Lek-
kerland, Kerkeraad *f*11.05; Nieuw-Helvoet, Mej. W. Oranje-Kramer *f*5.80; Ottoland, Mej. J. Bons *f*29.30, *f*27.50; Ouddorp, Mej. Al Spee *f*9.50, *f*4; Pernis, Mej. E. Noordtzij *f*19, *f*28; Rhoon, Mej. P. Vijfwinkel *f*31.40, *f*29; Rijsoord, Mej. T. S. van der Linden *f*40; Rotterdam, Mevr. C. F. v. d. Berg-de
Jonge *f*51.65, *f*54.65; Rotterdam, Mevr. W. van den Boom-Bos *f*51; Rotterdam, Mej. E. Corbeth *f*62.10; Rotterdam, Mej. H. Bavinck *f*45.50, *f*48.60; Rotterdam, Mej. v. d. Ploeg *f*154.50, *f*92.95; Rotterdam, Mej. N. van Vliet *f*83.75, *f*62.80; Rotterdam, Mej. M. Vijgeboom *f*54.25, 48.75; Schiedam, Ker-
keraad *f*50; Schoonrewoerd, Mej. B. M. de Leeuw *f*3, *f*3; Strijen, Mej. E. W. van de Nadort *f*50; Tinte, Mej. J. Krijnen-Jonker *f*6.75, *f*6.25; Vlaardingen, Mej. A. Kwak-
kelstein *f*46, *f*4; Vianen, Mej. A. J. Labrie *f*8.50, *f*7; IJsselmonde, Mevr. A. Mulder *f*93.30; Zwiindrecht, Mevr. Doorn-Wiersma *f*63.

Giften November 1925—November 1926.

Bleiswijk: door den heer W. Boshuizen van de kinderen der Christ. school *f*9; Pernis, door mej. Noordtzij van H. B. *f*1; Maas-
sluis: van Jonged. Vereen. „Dient den Hee-
re met blijdschap” *f*5; Tinte: van zendings-
kas van de kinderen Geref. School *f*2.50; Charlois: door den heer Kooyman van busje *f*10; Oud-Beijerland: van Meisjesvereen.
„Mirjam” *f*7.20, van Meisjesvereen.
„Esther” *f*8; Leerdam: door den heer Huy-
zer van Gebr. P. 150 h.c., van M. K. 114 h.c.; Maassluis door mevr. Luyendijk van de kin-
deren der Dr. A. Kuyperschool *f*10; Kralingen: van mej. v. d. P. *f*2, van P. *f*0.25.

van N. N. f0.25; van Jonged. Vereen. „Martha” f18.50, van mevr. T. te Z. f5.— en 300 h.c.; door mej. den Ouden van A. V. f1.—, C. d. M. f1.—, A. v. H. f1.—; door den heer Allaart uit het busje der Muloschool f48.—, mej. S. Goor van Evangeliekrans f1.35½, van mej. den Ouden van Evangeliekrans f4.11½; door mej. v. Linschoten van Wed. de O. f1.—; door mej. Dronkert van N. N. f1.75, van N. N. f1.25; Vlaardingen: door mej Kwakkelstein van de kinderen der Zondagsschool „Jachin” f85.26; Rotterdam: door mej. Breevoort van de kinderen der Christ. School Havendijk f5.61 en f4.50; door mevr. v. d. N. van L. f1.—, van den heer Blinde f30.—, zijnde deel van collecte tentoonstelling; door mej. Vijgenboom van N. N. f5.—, mej. K. f1.—, P. v. N. f3.—, H. W. f2.—, dames N. f2.50, theelood f0.50. Capelle a. d. IJssel: van Meisjesvereen. „Draagt elkanders Lasten” f9.74. Nieuw-Helvoet: van Jonged. Vereen. „Dient den Heere” f2.—. Vlaardingen: door mej. Kwakkelstein van de kinderen der Zondagsschool „Jachin” f79.50. Kralingen: van G. B. f2.50. A. v. L. f2.—, N. N. f0.25, v. d. V. f2.50. O. en B. f1.—, v. V. f1.—, J. H. f1.—. H. Z. f0.50, de Meisjesvereen. „Ora et Labora” f8.92, van busje Mulo den heer A. f39.—, mevr. T. te Z. L. f3.50 en 200 h. c. uit de collecte van S. v. M. f4.—, H. v. S. f2.—, Rotterdam: door br. Koops van ’t H. f2.50, door br. de Haan van Zondagsschool „Bidt den Heere des Oogstes” f10.—; door mej. Breevoort van de kinderen der Chr. school Bovendijk f1.50; door mej. Vijgenboom van mevr. Kr. f10.—.

Giften linnenkast November 1925—November 1926.

Sliedrecht: door mej. G. de Jong van Vereen. f10.—. Zeist: van Mej. E. f3.—. Perusum: van Jonged. Vereen. „Dorcas” f50.—. Molenaarsgraaf Brandwijk: van naalkrans „Het Mosterdzaadje” f52.—. Meerkerk: door mej. Bos van krans f40.50. Rotterdam: door mej. L. v. d. Kooy f10.—; door mevr. Oosters van naalkrans f10.—; door mej. F. S. A. v. d. Kooy van krans Poerbolinggo f22.25, van Zendingskrans Darwi f5.17½. Schiedam: door mevr. v. Voren—v. Driel van krans f190.03½. Kralingen: door mevr. Bouman van krans f14.01.

ONTVANGSTEN

Saldo	f	23.94
Contributiën:		
Nov. 1925—Mei 1926	-	2031.87
Mei 1926—Nov. 1926	-	1582.11 ⁵
Giften:		
Nov. 1925—Mei 1926	-	282.36
Mei 1925—Nov. 1926	-	184.41
	f	4104.69 ⁵

UITGAVEN

Drukloon	f	208.—
Diversen	-	34.35

Afgedragen aan Deputaten	-	3853.43 ⁵
Saldo-Giro	-	8.91
	f	4104.69 ⁵

ONTVANGSTEN

Aan giften	f	406.97
In voorschot	-	752.95

UITGAVEN

Onk. voor verzonden goederen	f	100.70
Aankoop	-	1059.22
	f	1159.92

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

Ds. Gerber uit Gasselter-Nijeeven, gev. in de coll. f1.—; Ds. Gerber Hoogersmilde, saldo kal. en busjes f55.76; Mej. H. Dijkstra te Beerserveld, ’t Nikkertje der School f11.78½; D. de Vries Dz. te Steenwijk coll. bruil. van L. Piest f3.19, 12½ jaar bruiloft van W. de Vries f3.88 is f6.97; D. de Vries Dzn. te Steenwijk, busjes en F. Steenk H. B. f5.32½; Gez. Piest f4.82½; A. Krikke f6.17; H. Bolt f9.12; G. Nijenhuis f7.27½; G. en J. Bijkerk f7.92; H. Mijlink f3.51½; F. en D. Ketel f8.25 is f49.80; F. Lameris te Wagenborgen saldo Kal. f8.67; Ds. v. Dijk te Groningen, uit zijn catechis. bus f67.23, A. Stunwold 190 h. c. is f68.18; E. Apel te Hoogkerk, busjes f128.51, bruiloftscoll. f27.35 is f175.90; P. Pilon Pzn te Stedum Zend. v. f30.—, Schoolk. f18.55 is f48.55; J. Rietberg te Zalk legaat van wijlen de Weduwe Schoemaker f40, Jonged.v. f5.— is f45; H. Oosterhoff te Haulerwijk, busje der School (beneden) f4.01; J. Fennema te Houwerzijl, v. d. Zend.v. f50.—; K. Heeres te Overschild v. d. Schoolk. f8.93; L. Martens te Hengelo, verz. op een dinetje f5.35; Mej. J. M. van Wijk te Baflo, saldo Kal. f33.20; W. v. Veen te Beilen, gev. in de coll. f2.50; Ds. Dekkers te Vriezenveen, Kerstcoll. f14.40; J. Snippe te Smilde busje Meisjesv. f142.83, busje en kal. f32.03 is f174.86; Ds. Postema te Veendam, coll. Zondagsgsch. te Muntendam f3.85, een gift f1, verz. door een kleine jongen f0.45 is f5.30; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f12.50 en f2.50 is f15; J. Pals te Dalfsen coll. jaarf. Jonged.v. f10.45, Kerstcoll. f60 is 70.45; Ds. Duursema te N. Amsterdam, nagift Pc. f5, in zijn brievenbus f2.50 en f10 en f5 is f22.50; R. Buwalde te Zwolle, v. d. Kerkeraad f900; A. B. te Tenboer f10, spaarpot v. e. overleden zontje f1.51 is f11.51; J. v. Groenenberg te Midwolde (Old.) saldo Kal. f28.40; Ds. Bakker te Lutten, busjes December f20; H. A. Hulsebos te N. Pekela, busjes f50; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, Kerstcollecte f43.23; Ds. Lammertsma te Appingedam, gev. in de coll. f2.50, nag. Kal. f0.25 is f2.75; G. F. Werkema te Oldehoeve, contributie f51.90; R. Oosterhuis te Zuidwolde, busjes in de Kerk f7.05; J. Wildvank te Delfzijl, busjes

f67.32½, busjes Chr. Rebergen f2.67½ is f70; F. Eugster te Hengeloo, saldo Kal. f9.70, Zend.bl. f43.36, 2 giften f1.50 is f54.56; Ds. Ubbink te Zweeloo, gev. in de coll. f5; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, busjes in de Kerk f14.

1927.

Hakkenis te Stadskanaal, v. d. Jonged. v. Dorcas f90; K. Bosma Jr. te Middelstum, 't Nikkertje Jongel.v. A. f5.22½, Jongel.v. B f3.01, Jonged.v. f5.55, School f10, M.U.L.O. f8.10, Zend.v. f130 is f161.88½; L. Smit te Hasselt Schoolb. f16.66, Kerstcoll. f49.04 is f65.70; J. Bouwsema te Baflo, saldo Zend.bl. f10, Mej. A. H. f2.50 is f12.50; P. Yspeert te Vollenhove, saldo Kal. f4.08; Mej. J. Mulders te Meppel, busje v. Heerde f2.50, catechis.bus f13.16, Kerstcoll. f208.72, een gift f5, 5 Belg. Frank is f0.34 is f229.72; F. J. Weenink te Nieuwleuzen, spaarpot van G. Gerrits f2.50; R. Kassies te N. Amsterdam, v. d. Schoolk. f80.20; J. Wedeven te Winschoten, busjes f226.43; M. Lubberts te Zuidbroek, saldo Zend.bl. f10, Kal. f17.22 is f27.22, J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. f10; H. Brons Jr. te Scheemda, busje Zondagschool f8.60; H. Wierenga te Tenpost, busjes Zend.comm. f45; Ds. Gerber uit Vries, gev. in de coll. f2.50; Ds. Binema te Kielwindeweer, busje in de Kerk f25; W. Pool te Marum, busje v. d. Schoolk. f31.71; E. Delhaas te N. Buinen, busjes f36.22½, saldo Zendbl. f42.48, Kal. f19.31½ is f98.02; Mej. R. Lenters te Radewijk (Hardenberg) saldo Kal. f27; Mej. T. Kool te Meeden, saldo Kal. f14.75; J. Aarts te Blokzijl, van de Zondagschoolk. f14.82; A. J. Huurling te Deventer B, Kerstcoll. f38.41; L. v. Dijken te Stadskanaal, gev. in de collecte 5 × f10 is f50, Zend. Comm. f138.47, Jongel.v. f25.75, Knap.v. f6.34 is f220.56; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f5 en f1 en f0.35 is f6.35; Mej. A. Postema te Oldekerk, v. d. Jonged.v. f25.36; P. Timmermans te Zuidhorn, busje van A. Mulder f10.57; G. Schoonewille te Hollandscheveld, Kerstcoll. f21.22; A. Donkerbroek te Niezijl, busjes f40, Schoolk. f16.55 is f56.11; C. H. Boonstra te Rinsumageest, v. d. Jongel.v. f3.23; J. L. Zijlma te Kommerzijl, v. d. Zend.v. f100; Ds. v. d. Elskamp te Groningen, uit zijn catechis.bus f18.48; J. Foersema te Uithuizen, gev. in de coll. f20; A. Kaspers te Winsum-Obergum en jubileum coll. f78.71; Mej. M. v. d. Blom te Olst, saldo Zend.bl. f18.75; P. Kieft te Ennumatil, Schoolk. f16.75, Jongel.v. f18.76 is f35.51; J. M. Wagenaar te Pekelderweg, busjes T. Groeneveld f12.54, H. Eisen f11.05, L. Jonker f11.31, A. Moorlag f10.17, Zend. Comm. f20 is f65.07; Mej. A. Dijkstra te Musselkanaal, saldo Zendbl. f11.77, Kal. f10.15, busjes f42.67½, bruiloft f3.01½, een gift f2.50 is f70.12; R. Raap te Schildwolde, 't Nikkertje der School f10; Ds. Dijkstra te Diever, gev. in de coll. f2.50; J. Vos te

Staphorst f13.50; J. Huizenga te Woldendorp, Pinkstercoll. '26 f31.30; W. Aten te Stadskanaal, v. d. Zondagsch. in Eendracht. Drouweroord f14.50; Ds. Stadig te Ezinge, saldo Kal. f32, gev. in de coll. f1, Jonged.v. f5 is f38; Mej. B. Koning te Oostwolde (Old.), saldo Kal. f17.95; A. Brouwer te Gasselter-Nijeveen, busje van A. Brom en H. Ellen f22.90; A. v. d. Velde te Kielwindeweer, saldo Kal. f17.60; Ds. Visser te Oldemarkt van J. Vos saldo Kal. f5.20, Zendbl. f10 is f15.20; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. f35; E. v. Dijken te Groningen, van E. Ruiten, verkocht theelood f3; P. Teune te Onderdendam, v. d. Zend. Comm. f40; Tenboer, gev. in de coll. f12.50, saldo Kal. f10.47 is f22.97; H. Kuik te Wildervank, v. d. Zend. Comm. f170; Mej. J. Anholts JWd, busjes f59.30; Ds. Sybesma uit Heemse, twee coll. f67.27 en f66.87 is f134.14; Ds. Sybesma uit Gramsbergen, Kerstcoll. f34.32; Ds. Sybesma uit Avereest, Kerstcoll. f47.39; Ds. Sybesma uit Dedemsvaart, bijdragen f150; Ger. Kerk te Blokzijl, bijdragen f41.31; Ds. Kremer te Gees, gev. in de coll. f2.50, v. Zangv. f10 is f12.50; Ger. Kerk te Hardenberg, gev. in de coll. f15, Kerstcoll. f251.75 is f266.76; A. Kolkman te Wierden, saldo Kal. en Zend.bl. f73.54; Mevr. Faber-Meijnen te Hoogeveen, d. d. Schoolk. te Veenendaal f10; Ds. Middeveld te Hoogkerk, Wedw. H. f2.50, gev. in de coll. f1, Mej. Donkerbroek coll. jaarf. Jonged.v. f22.50, Tj. Drent saldo Kal. f80.47 is f106.47; K. J. Veenkamp te Garrelswaer, v. d. Zend.v. f150, Kl. Meisjesv. f9.35 is f159.39; Mej. H. v. Hoogen te Leek, v. d. vrouwenv. Dorcas f5; Ds. Breukelaar van Tj. de Vries te Winschoten, voor zilverp. der schoolk. f1.

Kerkbouw Waingapoe.

Mej. E. v. Berg te 's Hertogenbosch v. d. Zondagsch. Obadja f8.

Soembaweek.

Ulrum f175; Garrelswaer f237.69; Valthermond f75; Hasselt f66.69; Nijeveen f102.70; Wihe f57; Hoogersmilde f123.70; Deventer B f47.56; Overschild f67.75; Steenwijk f236.40; Stedum f174.83½; Aduard f199.20; Zuidbroek f42.56; Uithuizen f556.25; Zwolle f503.25; Luiten f125.49; Spijk f135; Gees f35.20; N. Dordrecht f49.20; Winschoten f173.57; Rouveen en nag. f317.50; Grootegast f225; Tenpost f145.15; Veenhuizen f34.29; Vollenhove f27; Kielwindeweer f156.06; Meeden f43.10; Haaksbergen f31.08; Stadskanaal f161.31; Bierum f197.50; Beilen f166.50; Pekelderweg f24.91; Ezinge f85.80; Emblichheim f325.75; Ruinerwold Kockanje f122.18; Wildervank f147.45; Vroomshoop f193.02 Emden f14.51; Appelscha f82.65; Wagenborgen f240.75.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 21 Januari '27.
Heeresingel 34, Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Het koninklijk vrijgeleide. — Van Zendingssaangelegenheden: Tot dankbaarheid genoopt; Opleiding van Zendingarbeiders; Weer misère. — Dr. en Mevr. Veldstra—Keizer. — Een bezoek aan Jogia. — Mej. C. W. v. Nieuwenhuizen. — Goenoeng Sewoe. — Keuchenius school. — Van ziekte en verlof. — Toch nog naar Indië. Ds. en Mevr. Ubels—Miedema. — Brief van Ds. Colenbrander. — Het rassenvraagstuk in Afrika. — Korea. — Het seminarie te Depok. — Wie ooren heeft. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Het koninklijk vrijgeleide.

„indien gij dan mij zoekt, zoo laat dezen heengaan”. Joh. 18 : 8b.

In Gethsémané sprak Jezus het groote woord, dat, tegenover het pogen zijner vijanden, Joden en geestelijke vijanden, beschikt over het lot zijner discipelen en het eeuwig behoud der Zijnen. Het woord van den Borg en Middelaar.

— Tegen Jezus spant alles hier samen. Judas, uit den kring der ge-roepenen. Met hem de Jood in zijn overheden, blinde ijveraars voor een uitwendigen, zelfgenoegzamen godsdienst, maar daarom Jezus hatende. De derde in dit gespan is de Heiden, de wereldmacht onder de duisternis der zonde.

— En achter deze allen, onzichtbaar, de groote aanvoerder, de tegenstander „de aanklager der broederen” de verwoester van Gods werk, de vorst der duisternis.

— Die saamverbonden menigte *tegen* de „kleine kudde”, achter haar heer en hoofd Jezus.

— Tegelijk met Jezus, zal het ook uit zijn met zijn belijders en volgers, die op Hem steunen.

En nu geeft Jezus hier aan die kleine schaar *een koninklijk vrijgeleide* als Hij den vijanden een: „*Halt!*” toeroept en hen stuit in hun voornemen. *Niet* met een *verzoek*: och! laat dezen heengaan? Maar met een beding, dat uit de omstandigheden blijkt te zijn een *onwederstaanbaar bevel*: Laat af van dezen! „Laat dezen heengaan!”

Hij plaatst met koninklijke macht tusschen de vijanden en de Zijnen, Hem gegeven van den Vader, — Zijn eigen persoon! Hij zal niet, noodgedwongen, zich moeten laten binden. Hij heeft zelf den band in de hand. En vrijwillig stelt Hij zich met zijn lichaam en ziel als de behouder der discipelen. Zijn woord is liefde, als hij zegt: Op mij alleen kunt ge Uw kracht en vijandschap beproeven! „Ik ben het”. Als gij Mij zoekt, laat dan dezen gaan!

En dit woord van Jezus is een *almachtig* woord, bezielend en gesproken door de liefde tot de Zijnen.

— 't Scheen zoo geheel anders te zullen gaan.

— Een „groote menigte” met alle hulpmiddelen, „met zwaarden en stokken, lantaarnen en fakkelen” kwam met Judas aan den ingang van den Olijvenhof. „Gezonden van de overpriesters en schriftgeleerden „en ouderlingen des volks”. Een *kerkelijke* macht van *ijveraars tegen Jezus*.

— Judas aan de spits, omdat hij ontevreden was, dat zijn aardschgezindheid door Jezus niet werd begunstigd.

— En achter hen blinken nog de wapenrustingen der „Speira”, — „de bende” —, de krijgsmacht der Romeinen, die elken tegenstand moet vernietigen, als niet *allen* zich overgeven om gevangen en geoordeeld te worden, zoowel Jezus zelf, als die bij Jezus zijn.

— Verloren zijt gij, kleine schaar van elf discipelen! Slechts één gewapend, maar *niet* op het wapen geoefend!

Uwe en Uws Heeren zaak is verloren!

Een gewisse prooi, hoe gij het ook beziet!

— Dan staat Judas dáár *verstandiger* en veiliger dan gij! *Niet binnen* den kring van dien gehaten Jezus van Nazareth! Ook met de *elf* bij zich is Jezus niet te redden!

— Zoo was 't menschelijk oordeel. Toen, èn nog!

— Maar Jezus zal het anders betoonen. De discipel zal nooit Jezus' helper, medeverlosser of deelnemer aan eigen geestelijke behoudenis zijn.

Die eere komt *alleen Jezus* toe.

— Hij *spreekt* het *machtig woord*: „**Ik ben het!**” en — geen vijand doet een stap voorwaarts, maar, — zonder aangevallen te zijn, wijkt terug en valt de menigte der geweldenaars.

— Jezus heeft getoond, dat niemand zijn leven van Hem *kan* nemen”; dat kan alleen geschieden als Hij zich *overgeeft*. Maar dan onder den eisch en het *bevel van vrijgeleide* voor „deze”, die daar achter Hem stonden, toen Hij de vijanden tegemoet trad, en op wie de hand des Heilands nu wijst.

— En — zij konden ongemoeid heengaan!

De tegenstanders moesten, huns ondanks, ruimte maken voor deze geredden.

— Zie hier de *macht van Jezus* vergeleken met alle machten der aarde.

— Zóó toen! Maar ná dien tijd dan? Altijd weer 't zelfde verschijnsel neemt gij alle eeuwen door waar! Als *de* vijand, die *achter al deze beweging* staat, de duivel, die niet een stoffelijk, maar wél de geestelijke aandrijver en aanvoerder tegen de kerk des Heeren is, niet in één tempo Jezus *met de elf discipelen* heeft kunnen overweldigen, dan zal hij het later nog afzonderlijk tegen de kleine schaar beproeven. Gods aartsvijand kan niet tevreden zijn met Jezus gebonden te hebben.

— Dien vijand nu verslaat Jezus óók door dit koninklijk vrijgeleide te geven aan de Zijnen. Reeds *dadelijk!* Want waren de elf óók in zijn hand geraakt, wat ware er dan in de toekomst van de Kerk des Heeren geworden!? Het lijfsbehoud in deze oogenblikken aan de discipelen gegeven, was tegelijk een bewaring voor hun apostolische bestemming, overeenkomstig de nu reeds — aanvankelijk — verhoorde bede (Joh. 17 : 20) „voor degenen, die *door hun woord* in Mij gelooven zullen.”

Immers, met Jezus reeds nú voor het gerecht geplaatst, zouden zij *allen*, wegens zwakheid des geloofs, Hem verloochend hebben. Of, — waren zij getrouw gebleven, dan waren zij met Jezus gedood. Door hen, zijn *getuigen*, te bewaren, heeft Jezus zijn Kerk bewaard! Hier strekt zich ook *tot ons* den zegen van het koninklijk vrijgeleide uit. Het Evangelie van Jezus Christus kan nu de wereld doorgaan tot het einde dezer bedeeeling.

* *
*

Ja! de boodschap des Evangelie's is aan dit vrijgeleide te danken! Maar — zie nog nader! Aan dit vrijgeleide uit Jezus' zelfovergave dankt ook, wie in het geloof achter Hem staat en niet meent zelf aan zijn zaligheid te moeten helpen, zijn troost en eeuwige veiligheid. Judas, die aardsch geluk zocht, „stond *niet* bij de discipelen”, toen Jezus dit sprak. Hij is — een waarschuwing voor allen — in het verderf geloopt.

Maar Jezus doet zijn vrijgeleide koninklijk standhouden tot de laatste der geloovigen zal binnen geleid zijn in den hemel en van alle vervolging van Satan zal verlost zijn.

— Want openlijke of geheime vervolging zal tot zóólang niet ophouden. Maar Jezus zal zijn Kerk en zijn geloovigen, ook onder alle bedreiging bewaren, totdat Hij nog eenmaal zóó zal spreken in zijn heerlijke wederkomst.

Tegen alle aanklacht en eisch van veroordeeling van den geloovige, die niets had, dan Jezus als zijn Borg, zal de Rechter — Jezus — de machtige

woorden nogeens kunnen spreken: „Laat dezen heengaan” in het eeuwige leven, ongemoeid en onveroordeeld!” En dat zal de uitspraak zijn, *niet* over een schare, die *niet* zich zelf veroordeelde en sterk stond door eigen vroomheid. Maar over een gemeente, die zich zelf schuldig kent tegenover Gods recht en zwak in ’t vertrouwen, ofschoon sterk gespannen ziende op Jezus’ genadewoord en niet begeerende om van achter Jezus weg te gaan. Paulus’sen en Petrus’sen, zoowel als Johannes’sen en Thimotheus’sen, Magdalena’s en Maria’s en Thomas’sen.

Zijn almachtige genade, geeft almachtige vrijspraak en moed in de verdrukking. Wij hebben, vertrouwend op Jezus ziende, een koninklijk vrijgeleide.

Vreest dan niet, als alleen dit, dat gij tegenover Jezus zoudt staan en buiten Hem zoudt leven, en buiten Hem zoudt sterven.

Schuil bij en achter Jezus.

A.

G.

Van Zendingsaangelegenheden.

Tot dankbaarheid genoopt.

Driemaal is er kort na elkander een gedenkboek verschenen ter gedachtenis van vijf en twintig jarigen Zendingsarbeid.

Voorop ging Amsterdam met de Kerken van Noord-Holland. In April 1925 werd het zilveren jubileum van het Zendingswerk te Djokja gevierd. En bij die gelegenheid gaf Amsterdam met Noord-Holland een gedenkboek uit getiteld: **Vijf en twintig jaar Zendingsarbeid te Djocja**. En dit gedenkboek werd geroemd om zijn rijken inhoud en mooie uitvoering. En terecht, ’t Was en is nog een prachtig gedenkboek.

Kort daarna kwam Friesland. Het vierde in September 1925 gedachtenis van het feit, dat Heeg en de andere Kerken van Friesland 25 jaar te Keboemen het Zendingswerk mochten doen. En ook Friesland gaf een gedenkboek. Het kwam uit onder den titel: **Schetsen en herinneringen**. En Friesland’s gedenkboek behoefde voor dat van Noord-Holland niet onder te doen.

En thans hebben de Kerken van de drie Provinciën: Groningen, Drenthe en Overijssel herdacht, dat zij 25 jaar de Zending op Soemba hebben gedreven. En ook de drie Provinciën zijn gekomen met een gedenkboek. En dit gedenkboek is een prachtwerk naar inhoud en vorm. We willen de inhoud even noemen.

Na een woord ter „Inleiding” van de Commissie voor de uitgaaf begint het boek met een voortreffelijk artikel van den Oud-Minister H. Colijn, getiteld: „Het vierde eener eeuw.”

Daarna volgt een artikel over: **De Voor-geschiedenis van de Zending op Soemba 1880—1901**. Het is geschreven door den

kundigen kenner onze Zendingshistorie Ds. H. A. Dijkstra. Dit artikel heeft historische waarde en is van blijvende beteekenis.

Namens de deputaten van de Zending op Soemba schreef hun secretaris voor de correspondentie, die al die 25 jaren deputaat was, Ds. W. W. Smitt, een stuk getiteld: **Tot dankbaarheid genoopt**. Dit artikel is een van de treffendste stukken uit heel dit gedenkboek.

De titel teekent zoo heel juist waartoe de terugblik op die 25 jaren de Kerken der drie provincies en alle Kerken met haar, dringt. Wat een teleurstellingen en moeiten heeft de Soemba Zending in die jaren doorworsteld! Maar ook wat verrassende uitkomsten en rijke zegeningen heeft deze Zending in dien tijd ervaren! En als men dat alles overziet, dan is het zoo treffend waar: „*tot dankbaarheid genoopt*”. De Kerken der drie provincies hebben rijke stof tot dank, vooral ook omdat de Heere in die Kerken de liefde en de toewijding voor het werk op Soemba tot zoo rijke ontplooiing bracht. Ontroerend is wat Ds. Smitt onder meer vertelt van de Kerken in Bentheim en Oost-Friesland, die in de bangste oorlogs-jaren nooit de Zending vergaten en toen zelfs hunne bijdragen nog verhoogden. Metterdaad beschamend. De Kerken mogen Ds. Smitt dankbaar zijn voor dit mooie artikel.

Na dit stuk komen de missionaire arbeiders van Soemba aan ’t woord. Ds. L. P. Krijger wijdt een warm geschreven, zeer waardeerend woord aan den nestor van de Soemba-Zending en diens gade „**Ds. en Mevrouw de Bruijn**.” Ds. C. de Bruijn verhaalt op zijn eenvoudige manier van het gezegende werk, dat te **Kambaniroe en Waingapoe** is geschied. Ds. D. K. Wielenga

schrijft een artikel, dat ten opschrift heeft: „**Pionierswerk**”. *Het ontstaan van den eersten Soembaneeschen Zendingspost Pajeti*. Bij 't lezen voelt men hoe na dat werk op Soemba hem aan 't hart ligt, Ds. P. J. Lambooy vertelt heel mooi van **Midden-Soemba**. Dan volgen twee artikelen geschreven door de bekwame hand van den Schoolopziener T. v. Dijk: „**De Volksschool op Soemba**” en „**Onze Onderwijzers**”.

De heer T. Mobach stelt ons in kennis met Soemba's „**Normaalcurcus**”. Ds. Lambooy teekent „**Het Ziekenhuis te Pajeti**”. Ds. L. P. Krijger laat ons mooi zien „**De Zending op West-Soemba van 1913—1921**”, terwijl Ds. W. v. Dijk zijn uitstekende pen gebruikt om **Iets over het werk in West-Soemba te zeggen**. Over **De Opleidings-school te Karoeni** schrijft weër Ds. L. P. Krijger, de docent dezer school. Door Dr. en Mevrouw Berg—Meidema, die zoo onderhoudend kunnen vertellen, is een zeer aardig artikel geschreven over: **Het Medisch Zendingswerk in West-Soemba**. En de geleerde Dr. L. Onvlee Jr. besluit de rij der schrijvers met een zeer degelijke beschouwing over **Zending en taalstudie**. Ten slotte volgen dan nog een paar taalvoorbeelden, een lijst van de illustratie's en portretten en een Inhoudsopgave.

Het spreekt van zelf, dat dit mooie Zendingsboek ook rijk geïllustreerd is. Niet minder dan 58 illustratie's en portretten zijn er in opgenomen, die niet alleen met veel zorg zijn gekozen maar ook bijna alle uitstekend zijn geslaagd. Dit gedenkboek vertelt niet alleen van Soemba maar laat ons het Zendingswerk op Soemba ook zien. Voorts biedt het ons ook nog een behoorlijk goed kaartje van Soemba.

En als we dan zeggen: dat dit gedenkboek is uitgegeven bij Kok te Kampen en deze zijn best heeft gedaan om nu eens wat moois te leveren, dan begrijpt ieder, dat aan de uitvoering niets ontbreekt. Mooi papier, mooie druk en een mooie band.

Onze Zending is met een kostelijk Zendingsboek verrijkt.

Stellig zal de lezing van dit gedenkboek de liefde voor de Zending verlevendigen en in de Kerken der drie Provinciën de ijver voor het groote werk des Heeren op Soemba versterken.

Maar dit boek moet niet alleen gelezen worden in de Kerken der drie Provinciën. Het is waard, dat in al onze Kerken van den rijken inhoud kennis genomen worde. En de prijs is zeer billijk. Ingenaaid kost het slechts f 0.95 en in stempelband f 1.45. Maar het is niet in den handel gebracht. Men moet

zich dus wenden tot de Zendingsdeputaten p. a. Ds. Lammertsma, Appingedam. Wie de Zending lief heeft koope dit boek, dat een blijvende waarde heeft.

En de lezing zal van harte doen instemen met den titel: „**Tot dankbaarheid genoopt**.”

Opleiding van Zendingsarbeiders.

In het Zendingsblad van Januari '27 is een artikel opgenomen over „Opleiding van Zendingsarbeiders”, geschreven door Mej. G. J. Dreckmeier, miss. arts van de Kerk te Utrecht. Mej. Dreckmeier, die onderscheidene jaren in den dienst der Zending te Poerworedjo heeft gearbeid, en dus uit ervaring en met gezag kan spreken, heeft in dit artikel gewezen op een zeer ernstig gebrek in de organisatie onzer Zending. Onze Zendingsarbeiders, vooral zij, die worden uitgezonden voor den medischen dienst en den schooldienst, gaan veelal naar Indië zonder dat zij ook maar eenige speciale voorbereiding hebben ontvangen voor den dienst der Zending. Het zijn vaak zeer beste dokters, voortreffelijke verpleegsters en bekwame onderwijzers en onderwijzeressen. En meestal hebben zij ook wel een warm hart voor het Zendingswerk. Maar zij zijn geheel onvoorbereid wat betreft de bijzondere eischen, die de arbeid als Zendingswerk stelt. En het ligt voor de hand, dat dit toch wel een groot gebrek is. Mej. Dreckmeier heeft met nadruk op dit ernstig gebrek gewezen en een warm pleidooi gevoerd voor een behoorlijke opleiding van de Zendingsarbeiders, eer zij naar Indië worden uitgezonden.

Het verblijdt ons zeer, dat dit artikel van Mej. Dreckmeier blijkbaar nog al eenige aandacht heeft getrokken. Op verzoek van de deputaten van de Zending van Utrecht en Gelderland zijn Maandag 21 Febr. l.l. enkele mannen te Amsterdam bijeen geweest om eens met elkander over eenige gemeenschappelijke Zendingsbelangen overleg te plegen. Behalve van de deputaten voor de Zending op Soemba, die verhinderd waren in verband met de viering van het jubileum dezer Zending, waren er uit alle Zendingscommissie's eenigen tegenwoordig.

Op die vergadering kwam onder meer ook de vraag aan de orde of er niet iets gedaan moest worden tot betere vooropleiding van de Zendingsarbeiders. Ook Mej. Dreckmeier was tegenwoordig en stelde nog eens duidelijk in het licht, hoe noodig het is, dat hierin grondige verbetering wor-

de gebracht. Allen gevoelden het groote belang eener betere vooropleiding.

Ten slotte is besloten eene commissie te benoemen, die zich desgewenscht zelf aanvullen kan, en die eens za' trachten een advies te ontwerpen over de vraag op wat wijze in deze zoo dringend noodige zaak zou zijn te voorzien. Gemakkelijk zal dit niet gaan. Vooreerst reeds om het feit, dat schier altoos, wanneer er personeel uit Holland voor den Medischen dienst of voor de Christ. Holl.-Inl.-scholen moet worden uitgezonden, de nood zoo dringend is, dat de uitzending zoo snel mogelijk moet geschieden en er geen tijd van voorbereiding hier te lande kan toegestaan worden. Bovendien gaan de Christ. Holl.-Inl.-scholen, die juist vaak en ook veel personeel vragen niet rechtstreeks uit van de Zending, ook al is het dat deze scholen voor de Zending van 't grootste belang zijn. Men heeft hierbij dus te doen met onderscheidene Besturen in Indië en verschillende Comité's hier te lande. Het zal dus niet gemakkelijk wezen een regeling te treffen, waarbij de voor deze zaak zoo noodige overeenstemming en samenwerking wordt gevonden. Het is echter goed, dat eens ernstig overwogen worde wat er in dit opzicht valt te doen. Want een betere vooropleiding van onze Zendingsarbeiders, vooral ook van 't personeel voor den Medischen dienst en voor de scholen, is zeer noodig.

Weer misère.

Het is weer misère met de uitzending van Christelijke Onderwijzers, ten behoeve van het Christ.-Holl.-Inl.-Onderwijs op Midden Java. Er zijn weer heel wat leerkrachten noodig. Ook omdat onderscheidene Onderwijzers op Midden Java recht hebben om dit jaar met verlof naar Holland te komen. Natuurlijk moet het onderwijs gedurende den tijd van verlof, die gewoonlijk minstens acht maanden duurt, geregeld doorgaan en moeten er mitsdien leerkrachten zijn, die de Onderwijzers vervangen, die met verlof gaan.

Bovendien zijn er door de uitbreiding van het onderwijs meer leerkrachten noodig.

Om aan al de aanvragen te kunnen voldoen moet alleen het „Comité tot steun van Christ. Onderwijs in Djokjakarta en Soerakarta" binnen een paar maanden twaalf onderwijzers met hoofdakke uitzenden.

En ook andere Commissie's zoeken leerkrachten. Wel zijn verreweg de meeste Christ. Holl.-Inl.-scholen op Midden Java ten Zuiden aangesloten bij genoemd Comité.

Maar ook van de scholen, die hierbij niet aangesloten zijn, vragen er thans hulp uit Holland. Er zijn dus weer heel wat onderwijzers noodig.

Onderscheidene malen heeft het genoemde Comité in enkele bladen een oproep om onderwijzers voor Midden-Java geplaatst. Maar het resultaat is weer uiterst sober. Alles te zamen maar vier sollicitanten, waarvan er nog twee zijn afgekeurd, zoodat er maar twee konden worden benoemd, **zegge twee**. Onwillekeurig rijst de vraag: waar zit het toch in, dat er zich zoo weinig onderwijzers beschikbaar willen stellen voor het Christ. Onderwijs op ons zendingsveld.

De finantiële bepalingen zijn verre van slecht. Voor uitrusting f 1800.—. Een extra toelage van f 2400.—. Vrije overtocht 1e klas. Een behoorlijk wacht- en bootsalaris en in Indië een dienstalaris, dat bij het begin niet hoog is, maar later als men wat meer dienstjaren krijgt, zeer goed wordt. De finantiële kant van de zaak kan dus geen bezwaar opleveren.

En nog veel minder het werk, dat in Indië wacht. Althans niet voor wie warm voelt voor de Zending en niet alle idealisme verloren heeft. Wie koud is voor de Zending, blijve maar in Holland.

Want de Christ. Holl.-Inl.-scholen, ofschoon zij niet rechtstreeks van de Zending uitgaan, maar door particuliere vereenigingen onderhouden worden, zijn toch zendingsinstellingen van den eersten rang. Wel ter dege staan deze scholen in dienst van het groote Zendingswerk. En als het hart warm voor de Zending klopt, is de arbeid aan deze scholen een ideaal werk. Men hoore daarover maar eens de onderwijzers, als zij met verlof in Holland zijn. Het werk is mooi en de vruchten daarvan zijn rijk. Reeds tal van jonge menschen zijn door middel van het onderwijs voor het Christendom gewonnen. In den aard van het werk kan het dan ook niet liggen, dat er zich geen onderwijzers aanmelden.

En evenmin kan dit verschijnsel verklaard uit te kort aan onderwijzers in Holland. Want er bestaat hier immers allerminst een te kort aan leerkrachten. Wat is dan de oorzaak? We weten het niet.

Misschien onbekendheid. Want we mogen niet veronderstellen, dat er onder al die duizenden onderwijzers zoo groot gebrek aan liefde voor de Zending zou zijn, dat er geen twaalf flinke jonge onderwijzers met hoofd-akte zouden wezen, die uit liefde voor de zaak des Heeren zich zouden willen geven voor Indië. Indië roept weer luid.

Onze Christelijke onderwijzers mogen

toezien, dat dit roepen hen niet aanklage.
25 Febr. '27. W. B.

Dr. en Mevr. Veldstra—Keizer.

Toen Dr. J. Offringa, de bekende directeur van het Petronella-Hospitaal enkele jaren geleden met verlof in Holland was,

Dr. en Mevr. Veldstra—Keizer.

heeft zijn bezielend spreken over het mooie werk der Zending op menig jong hart, ook in den kring der Christelijke studenten, een diepen indruk gemaakt en bij heel wat studeerende menschen liefde voor de zending gewekt.

Jammer genoeg is bij onderscheidenen die liefde later weer heel wat afgekoeld, weshalve men er niet toe kwam om zich voor het werk der zending te geven. Maar dat is niet het geval geweest met den toenmaligen student Fokke Veldstra.

De ontmoeting met Dr. Offringa bracht hem en zijn vriend J. Berg, — de tegenwoordige missionaire arts te Wai-Kaboebak op Soemba — onder de machtige bekoring van het Zendingswerk. En het gevolg is geweest, dat die twee vrienden zich beiden beschikbaar hebben gesteld om de Zending te dienen.

Fokke Veldstra is — men kan het aan den naam wel hooren — een Fries van geboorte. Hij dateert van den 6en April 1896. Zijn vooropleiding genoot hij eerst aan de H.B.S. te Heerenveen en daarna aan het Geref. Gymnasium te Kampen. Voor zijn academische studie koos hij de Universiteit te Groningen. In het begin van 1923 deed hij met goed gevolg zijn examen als arts. Reeds kort daarna kreeg hij bij Prof. Koch een assistentschap Chirurgie, en van af dien tijd tot-heden toe heeft hij zich in de Chirurgie geoefend, zoodat hij thans volledig bevoegd is zich als Chirurg te vestigen.

Intusschen had Dr. Veldstra zich reeds

verbonden om de Zending op Soemba te dienen, als deze hem riep.

Reeds enkele jaren geleden hebben de deputaten voor de Zending op Soemba met de heeren J. Berg en F. Veldstra een overeenkomst aangegaan voor den dienst der Zending op Soemba.

Dr. J. Berg is al in Juni 1924 vertrokken naar Indië. Dr. F. Veldstra zou eerst zich oefenen in de Chirurgie. Maar hij heeft zich tegelijk met Dr. Berg reeds verplicht om, als de Zending op Soemba hem roept, zich daarvoor te zullen geven.

De Soemba-Zending kon echter thans hem nog niet benoemen en uitzenden. Het hospitaal te Wai-Kaboebak moet nog worden gebouwd. En dan moet het zich ook nog zoover ontwikkelen, dat er volgens de regeling voor de subsidiëring van Particuliere ziekenhuizen, voor twee artsen subsidie zal worden verleend. Hoelang dat nog duren zal, is nog niet zeker. Vermoedelijk zal er nog wel omstreeks een paar jaar voorbijgaan, eer Soemba Dr. Veldstra zal roepen.

In overleg met de Soemba-deputaten, heeft nu de Kerk te Amsterdam Dr. Veldstra benoemd tot missionair arts aan het Petronella-hospitaal te Djokja. De daarvoor noodige overeenkomst is getroffen. En Dr. Veldstra heeft met alle bereidwilligheid deze benoeming aangenomen.

Hij verlangt het werk te mogen beginnen, dat reeds geruimen tijd hem als zijn levensideaal voor het oog staat.

En Mevrouw Veldstra-Keizer voelt voor het werk der Zending even warm als haar man. Ook bij haar is de liefde voor de Zending gewekt door wat zij Dr. Offringa daarvan hoorde vertellen. Van geboorte is ook zij een Friezin. Na haar opleiding ontvangen te hebben aan de Christ. Kweekschool te Leeuwarden is Mej. K. Keizer enkele jaren in Joure bij het onderwys werkzaam geweest. In den tijd der verkeerung is de liefde voor de Zending in beider hart krachtig ontwaakt.

Ook de ontmoeting van Dr. Colenbrander, Ds. Krijger en den heer T. v. Dijk van Soemba droeg daartoe bij.

Met opgewektheid en blijdschap hebben zij beiden zich nu gereed gemaakt voor de reis naar Indië.

Woensdag 2 Maart was de afscheids-samenkomst, die gehouden is in de Keizersgracht-Kerk te Amsterdam. De vergadering werd geopend door Ds. J. D. Wielenga van Hoofddorp, die een kort, treffend woord sprak. Daarna hield Dr. C. L. Zwaan een hartelijke toespraak. Op hem volgde Dr. F. Veldstra, die eveneens een warm woord

sprak. En Ds. H. W. H. van Andel van Sint-Pancras sprak het slotwoord en ging de Gemeente voor in haar smeeking om den zegen des Heeren over deze jonge echt-paren, die den Heere in het medisch werk der Zending willen dienen.

Dr. en Mevrouw Veldstra hebben reeds de reis aanvaard en hopen 3 April met de „Grotius” te Batavia aan te komen.

Geleide de Heere hen op hunnen weg en stelle bij hen ten rijken zegen voor het werk der Zending.

Bijgaande foto biedt ons hun goedgelikend beeld.

W. B.

Een bezoek aan Jogja.

Tijdens de jubileumfeesten heb ik slechts weinig genoegen gehad.

Natuurlijk was het een genot, de schoone nieuwe en vernieuwde zalen te zien en evenzeer was het een ontroerend oogenblik, toen de Sultan, begeleid door zijn eerewacht van cavallerie, aankwam, begroet door ons aloude Wilhelmus; maar toch: Er was een licht gevoel van ontstemming, waar ik maar niet over heen kon komen.

Was dit alleen een afschuwelijke verkoudheid, die de hersenfunctie belemmerde? Of was er eenig bezwaar tegen het persoonlijk mede aanhooren van wat gewoonlijk alleen bij ons graf gezegd wordt en dan ons geen kwaad meer kan doen?

Erger nog: Er was een leelijke stem van binnen, die zei: Dit lijkt niets meer op 't oude gezellige hospitaal, dat ik door Scheurer heb zien „bouwen” en waarin ik ook eenige jaren heb mogen werken. Hoe heeft dit zoo kunnen groeien en prachtig worden zonder ons?

*

Dezer dagen weer eens te Jogja geweest. En daar het voorrecht gehad, tot in de bijzonderheden te mogen vernemen, welk een prachtige uitbreiding er weer aan het werk der Medische Zending in de Vorstenlanden gegeven is.

Gezien welk een vertrouwen onze opvolgers nog steeds genieten! Zóó, dat de heeren Landhuurders, een groot ziekenhuis wilsten schenken aan de bevolking in het Klatensche (tusschen Solo en Jogja in), de exploitatie daarvan gaarne toevertrouwen aan de Zending; deze daarbij geheel vrij laten in haar werkwijze als Medische Zending en zelve voor alle kosten zorgen.

Dat heeft Scheurer nooit kunnen denken, toen hij het verwaarloosde Toengkak — een inrichting van den Sultan en bestemd voor

zieke bedelaars, met een gegageerd militair aan 't hoofd — op verzoek van Zijne Hoogheid den Sultan onder zijn hoede nam en beloofde, er een fatsoenlijk, behoorlijk en Christelijk Ziekenhuisje of hulpziekenhuis van te zullen maken.

Er waren reeds enkele „hulpziekenhuizen” op Java; doch voor zoo ver mij bekend is, stonden deze niet in nauw contact met een hoofdziekenhuis (onder bevoegde leiding) en waren ze daarom of mislukt door verwaarloozing of, indien een zendeling de leiding had, toch meestal hoogst gebrekkig ondanks alle toewijding.

Scheurer legde den grondslag voor iets nieuws: Hulpziekenhuizen onder betrouwbaar, zoo goed mogelijk opgeleid javaansch personeel en in nauw verband met het hoofdziekenhuis, dat hen controleert, en waar op zij steunen.

De tijd was er eigenlijk nog niet rijp voor. Op een noodkreet van de Controleurs in het Magelangsche, hoe toch tegemoet te komen aan de ontelbare verwaarloosde beenzweerlijders in alle dessa's, gaf een militair geneesheer den raad, het voorbeeld van Scheurer in Toengkak te volgen.

Och arme! Wat heeft die (thans reeds lang overleden) Majoor een uitbrander gekregen van zijn dienstchef! Hoe kon hij zoo iets onzinnigs voorstellen? La mort sans phrase!

■

Daarmee waren echter de bedoelde categorie van zieken nog niet geholpen en, tijdens het tusschenbestuur van collega van Marle, kwam Resident Couperus te Jogja nog eens aankloppen bij het Petronella-Ziekenhuis, om toch zoo mogelijk iets, liefst veel voor hen te doen.

Toen ik in Jogja aankwam, waren deze onderhandelingen in vollen gang. De resident wilde m.i. wel wat veel tegelijk: poliklinieken in alle onderdistricten, ± 35 tegelijk.

Nu had het Petronella Hospitaal destijds wel te beschikken over een staf van flinke Javaansche verplegers, zelfs vrij veel voor de behoefte. Door het onverwacht vertrek wegens ziekte naar Holland van br. Zuidema uit Poerworedjo waren zelfs een zestal flinke, bruikbare jongens van zijn opleiding tot ons overgekomen; een beschikking Gods, waardoor wij een kern kregen, waaruit zich een overvloed van beproefde en bruikbare helpers ontwikkelde — maar toch — zes en dertig was voor ons een phantastisch getal.

Wij stelden den Resident voor, te begin-

nen met één hulpziekenhuis (Wates) te bouwen en naar behoefte, zoowel als naar mogelijkheid, voort te varen. Dit was dus feitelijk het tweede en werd bekostigd door de beide Zelfbestuurders (Sultan en Pakoe alam).

Toen dit een succes bleek, kwam de heer Adams, administrateur van Tjandi Sewoe (Randoe Goenting) om een hulpziekenhuis vragen; of liever, er een aanbieden met het verzoek, of wij het wilden exploiteeren („drijven“). Dit werd gaarne door ons aanvaard, mits het ons geen geld behoefde te kosten en vooral, mits de werkwijze van ons en ons personeel dezelfde mocht zijn als die wij in het Zendingshospitaal te Jogja toepasten.

Dit laatste stuitte bij zijn lasthebbers op eenig bezwaar. Zou de Sultan er wel genoeg mee nemen, als op den grond, die verhuurd werd om er suikerriet op te kweken, nu niet alleen een ziekenhuisje, maar ook een Zendingenziekenhuisje verrees?

Wij konden verwijzen naar Toengkak en Wates en daarmee was dit bezwaar afdoende weerlegd.

Moeilijkheden heeft dit punt verder nooit gegeven. Wij hadden royaal kleur bekend en men had er royaal genoeg mee genomen.

Enkele aanvragen om dezelfde hulp, doch zonder die zendingsclausule werden beleefd doch beslist door ons afgewezen.

Hiertoe behoorde ook een aanvraag bij monde van den Assistent Resident van Klaten, die zelfs een hoofdhospitaal (dus met dokters) wenschte en ons verzekerde van den vollen steun der Landhuurders in zijn gewest.

*

De hulphospitalen liepen vol. Zonder eenigen dwang kwamen de lijdens in steeds grooter aantallen opzetten en vonden er dus blijkbaar de door hen elders tevergeefs gezochte hulp.

De verplegers waren blijde met het vooruitzicht op zulk een half-zelfstandigen werkkring; heel wat aardiger dan op de gewone zalen hun leven lang de orders van de dokters en van de hoofdverpleegsters te moeten uitvoeren, om van de standjes maar te zwijgen.

Wij waren dankbaar en de oprichters der hulphospitalen waren tevreden.

*

Doch wat ontbrak er nu nog aan dit alles? Er was in die dagen een afzonderlijke Burgerlijk Geneeskundige Dienst ingesteld met eigen Inspecteurs en Adjunct-inspec-

teurs. Dit waren dokters in ambtelijken werkkring.

Nu moet men het Indië van dien tijd nog eenigszins kunnen herinneren, om te begrijpen, dat deze heeren met groote bezorgdheid ons doen gadesloegen.

Ziekenbehandeling en verpleging door inlanders en slechts onder toezicht van een op ± 15 K.M. afstand liggend hoofdhospitaal! Hoe kon dat ooit goed gaan. Inlanders, (zij dachten natuurlijk aan de Inlanders met wie zij in hun ziekenhuizen toen ter tijd moesten werken!), Inlanders, dat waren immers luie, onbetrouwbare menschen; knoeiers zonder plichtsbefef.

En dan nog iets. Het ging niet van het Gouvernement uit, maar van de Zending. Zouden het geen rijst-ziekenhuisjes worden, waar rijst-christenen gekweekt werden, terwijl de ziekenbehandeling vrij wel beneden peil zou blijven?

Op dit alles konden wij niet veel anders zeggen dan: „Kom en zie“. Nu, daaraan heeft het in dien eersten tijd dan ook niet ontbroken. Soms werd éénzelfde hulpziekenhuis drie maal achtereen, met zeer korten tusschentijd en zelfs achter onzen rug om geïnspecteerd.

Voor al tegen dit laatste had ik mij kunnen verzetten als tegen iets minder hoffelijks. Doch wij wisten, wie wij zonden naar deze vóórposten en lieten alles op zijn beloop.

*

Blijkbaar zijn de rapporten, door deze Inspecteurs uitgebracht, niet ongunstig geweest; want de Hoofd-Inspecteur („Minister van Volksgezondheid“) kwam zelf ook eens kijken en betuigde zijn instemming met onze wijze van werken, die daarna kwam bekend te staan als „het Jogiasche systeem“ en zelfs aan andere zendingsartsen als bruikbaar werd aanbevolen.

Nu, een „systeem“ willen wij er niet van maken.

Het is een hulpmiddel om tegemoet te komen aan een deel van de kwalen der honderdduizenden, die voorloopig op andere, betere doch natuurlijk ook duurder wijze niet te helpen zijn, omdat dokters, verplegend personeel en geld er niet voor beschikbaar zijn.

Wij zelf zullen het ten zeerste toejuichen, als al deze hulp-ziekenhuisjes van inlandsche artsen voorzien kunnen worden!

*

Kunt u zich, zendingsvrienden in het Vaderland, na deze uitweiding onze vreugde voorstellen, nu het blijkt, dat geheel het Klatensche onder de medische verzorging

van de medische Zending der Geref. Kerk van Delft komt en dat de heeren Landhuurders dit bekostigen willen?

Laat ons het „Niet ons, o Heer; slechts Uw Naam zij de eer” op de lippen nemen. Er is ruime stof toe!

Persoonlijk is het mij zulk een voorrecht, dat ik, nadat ik coll. Vogelenzang had moeten afstaan voor Solo, niet van Jogja weg behoefde te gaan, vóór dat er weer een opvolger was in collega Offringa, die de hulp-hospitalen een goed hart toedroeg en hun vermeerdering met vreugde zag en in de hand werkte.

Een eeresaluut voor de taktvolle en principiele wijze, waarop hij de dikwijls zoo delicate onderhandelingen met de heeren Landhuurders heeft mogen voortzetten en tot een goed einde brengen.

En als de jonge collega Bakker straks het „elected, I submit” van Keuchenius overneemt en naar Klaten gaat, hoewel vele banden hem nog aan Jogja binden en hij daar eigenlijk nog niet gemist kan worden?

Laat ons dan zeggen, wat ik eens in verband met een staking onder de jongere verplegers tegen Raden Soedikam zeide: „Mij brengen zij in de moeite; ik ben om hen verlegen — doch de Heere God is nooit verlegen om helpers.

Wonosobo, December '26.
PRUIJS.

Mej. C. W. van Nieuwenhuizen.

(Bij de foto).

Gaarne wil het Zendingsblad alsnog een foto opnemen van Mej. C. W. van Nieuwenhuizen.

Gelijk men weet is Mej. van Nieuwenhuizen reeds den 12 Januari i.l. van Utrecht vertrokken om zich te Genua in te schepen voor Java. Liever hadden we reeds in het No. van Januari deze foto geplaatst, maar onze pogingen om zoo tijdig een portret van Mej. van Nieuwenhuizen in ons bezit te krijgen, waren tevergeefs. Ds. Adriaanse te Zeist was zoo vriendelijk ons thans deze foto te zenden. We zeggen hem daarvoor dank.

Mej. van Nieuwenhuizen heeft hare opleiding tot verpleegster ontvangen in het Academisch Ziekenhuis te Leiden, waar zij in Nov. 1925 haar diploma verkreeg. Na haar benoeming tot verpleegster in dienst van het Zendingshospitaal te Poerworedjo, heeft zij slechts een korten tijd van voorbereiding genoten voor het werk, dat op Java haar wacht. Toch heeft zij in dien tijd nog

eenige lessen genomen in het Maleisch te Oegstgeest.

Op den Zondag voor haar vertrek is bij den dienst in de Westerkerk te Utrecht een

Mej. C. W. van Nieuwenhuizen.

hartelijk woord van afscheid tot haar gesproken en is zij door het gebed der Gemeente opgedragen aan den Heere, in wiens bijzonderen dienst zij zou uitgaan.

Mej. v. Nieuwenhuizen zal de Poerworedjo de plaats vervullen van wijlen Mej. Both, die het vorige jaar na een kortstondige ziekte is overleden en wier heengaan voor den Medischen dienst te Poerworedjo zoo'n zwaar verlies was.

Moge Mej. v. Nieuwenhuizen tal van jaren de Zending dienen tot rijken zegen voor velen.

W. B.

Goenoeng Sewoe.

Van 12—17 November bezocht ik Wonosari. Ik logeerde daar weer in het huis, waar ik reeds menigmaal heb vertoefd, namelijk van den verpleger van het hospitaal. Het was mij ditmaal vooral te doen om een bezoek aan de school in Diepitoe. De We-

dana of het districtshoofd van Semanoe vergezelde mij daarheen. Kort buiten Semanoe begint het eigenlijke gebied van de Goengeng Sewoe of het Duizendgebergte. Dat is een breede strook langs de Zuidkust, waar heuvel na heuvel uit de aarde oprijst. Deze heuvels zijn zoo nauw aaneengesloten, dat er eigenlijk nergens vlakke is. Indien ge eenmaal in dit gebied zijt binnengekomen, dan schijnt er geen weg meer uit te zijn. Ze zijn alle van dezelfde hoogte, ge kunt nergens zoo hoog klimmen, dat ge erover heen ziet. Nergens is een horizont, nergens is een uitgang. Het is als een doolhof, dit land, waar de weg altijd maar weer om en om kronkelt, en ge nooit kunt zien, waar ge heen gaat. Dat is het beklemmende van deze reis door het Duizendgebergte.

Al deze heuvels bestaan uit kalksteen, dat, als het pas aan het licht komt, wit ziet, maar door verwerking zwart wordt. Door de geweldige regens die hier vallen, is overal het gebergte uitgeslepen, vol met allerlei groeven en spleten. Aan alle kanten vallen groote stukken kalksteen naar beneden, vol gaten, als reusachtige doodskoppen. Elke heuvel ziet er zoo terrasvormig uit als een Indische tjandi, een tempel, maar dan als een tempel des doods. Nergens is er ruimte om iets te verbouwen, op de terrassen dezer heuvels groeit schaars wat rijst of mais. De bevolking lijdt zoo een armoedig bestaan. Het is een land van afgeslotenheid, onvruchtbaarheid, duisternis, dood.

Zoo is het geestelijk ook. Op weg naar Djepitoe overnachtte ik in Rongkob, vandaar bracht ik een bezoek aan de Zuidkust. Loodrecht rijzen de rotsen uit zee omhoog. Daar strekt zich de Indische Oceaan voor ons uit, wiens golven tegen de rotswanden opspatten reeds duizenden jaren lang. Terwijl onder hen de branding van den Oceaan kookt en bruischt, dalen hier de menschen langs een rottanladdertje naar omlaag, om in een gat aan den voet der rotsen bij ebbe de eetbare nesten te zoeken van de gierzwaluwen, die uit speeksel hun nest bouwen. Deze nestjes worden vooral uitgevoerd naar China.

Dat zoeken van de vogelnestjes geschiedt echter niet voordat allerlei gebruiken in acht genomen zijn en allerlei offers zijn gebracht aan de Njai Loro Kidoel, de godin van Zuiderstrand en zee. In de loods van den pachter in Rongkob worden allerlei kleeren voor haar bewaard. Elke vijf dagen wordt een nieuw offer gebracht van rijst, pisang, sirih, tabak, bloemen, enz. Geen Javaan mag met een groen kledingstuk, de kleur van de godin, aan 't strand komen. Alles

is hier vervuld van vrees voor Njai Loro Kidoel, en ge ziet dan, hoe dit land nog in ander opzicht een land van beklemming, donkerheid en dood is.

Ik dacht aan Jesaja 8 : 23, aan het land, dat beangstigd was. Maar ook aan dat andere uit Jesaja 9 : 1: Het volk dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien, degenen die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen.

Het is nog maar een eenvoudig begin. In Djepitoe, dat nog weer enkele uren gaans van Rongkob ligt, is nu een school gevestigd. Op weg daarheen vergezelde ons nu ook de assistent-wedana van Rongkob. Ik kon met wedana en ass.-wedana overleggen over maatregelen om de school uit te breiden, meer leerlingen te krijgen, enz. en ze beloofden daarbij alle medewerking. Ook is er in Djepitoe een colporteur gevestigd, die met zijn boeken den omtrek afreist. Elken Zondag houden de onderwijzers en de colporteur met hun gezinnen koempoelan, waar een aantal belangstellenden bijkomen. Ik kon deze belangstellenden opzoeken en ze spreken van het groote, dat in hun duisternis het licht van Jezus opgegaan was.

De kleine kring is nu als een openbaring van het licht Gods in deze duisternis. Wat is dat alles eenvoudig, deze primitieve school, deze eenvoudige menschen. Maar elken morgen wordt nu daar, in het hart van het donkere Duizendgebergte, de naam van Jezus gepredikt aan de kinderen, de colporteur verkoopt het Evangelie van Jezus en verspreidt Christelijke kranten in dezen omtrek, en elken Zondag komen ze hier in dit land van Njai Loro Kidoel samen met een kleinen kring. En waar slechts twee of drie in Zijn naam vergaderd zijn, daar is Jezus zelf immers ook. Het is voor de ooren van deze menschen een nieuwe en vreemde klank, die naam Jezus. Maar Jezus wil het meer dan een klank maken. Hij wil zichzelf geven. Waar Gods woord komt, daar is ook Gods Geest. En daaraan kunnen we de inwoners van Djepitoe en het Duizendgebergte rustig toevertrouwen. Gods genade reikt ook tot hier.

Djokja.

A. POS.

Keuchenius School.

(Bij de foto).

Zondag 14 November l.l. was het voor den kring der Keuchenius School en voor de Gemeente te Djokja een mooie dag. De 23 leerlingen deden allen belijdenis van hun geloof. Vijf van hen waren vroeger reeds

gedoopt. De overige achttien zijn dien dag door den heiligen doop opgenomen in de Gemeente.

Het was een dag van rijke beteekenis voor de Keuchenius School. Wel stemt het tot groote dankbaarheid, dat de Heere het onderwijs voor al deze jonge menschen gezegend heeft om hen te brengen tot de ken-

twee vertegenwoordigen den Raad van Toezicht. Voorts zitten ter zijde de Inlandsche leerkrachten. En de geslaagde leerlingen ziet men staande achter de leeraren, terwijl ter zijde een paar bedienden bij de gratie van de jongens meê op de foto mochten. De namen der geslaagden zullen we maar niet noemen. Men zou er moeite

Keuchenius School.

nis van den Heere Jezus Christus.

Een tweede reden tot blijdschap geeft ons de gunstige uitslag van het eindexamen, waaraan al deze 23 leerlingen deelnamen. Alle leerlingen — 22 jongens en 1 meisje — zijn geslaagd en hebben het diploma ontvangen, dat hun recht geeft om als Inl. Onderwijzer op te treden. Er is dus nu weer een aanzienlijk getal onderwijzers ter beschikking gekomen voor de Zendingscholen.

Bijgaande foto biedt ons een mooi kiekje van de geslaagden, waarvan er echter reeds twee waren vertrokken toen de foto genomen werd. Veel toelichting heeft deze foto niet nodig. De voorhoede, (zittend) vormt het personeel van de Keuchenius School en van de daaraan verbonden leerschool. In het midden zitten de heer en Mevr. Wiggers met hun zontje. Naast de heer Wiggers heeft Dr. F. L. Bakker plaats genomen en naast Mevrouw zit Ds. A. Pos. Deze

mee hebben om ze te lezen. Want namen lezen als: Atmadwiwaloeja Tjihasoepadina enz. enz. valt niets mee.

Ook de overgangsexamens zijn gunstig geweest. Slechts één leerling uit de eerste klas moest wegens onvoldoende vordering verwijderd worden. Overigens zijn alle leerlingen bij de overgangsexamens tot een hogere klas bevorderd.

Van de 135 candidaten, die zich voor het toelatingsexamen hebben aangemeld, zijn er 26 aangenomen, waaronder drie meisjes.

Met ingang van 1 Januari telde de Keuchenius School:

in de eerste klas 26 leerlingen
in de tweede klas 19 leerlingen
in de derde klas 20 leerlingen
in de vierde klas 17 leerlingen.

In totaal dus 84 leerlingen, waaronder drie meisjes.

W. B.

Van ziekte en verlof.

Mevrouw Vogelesang is eenige weken bezocht geweest met een pijnlijke en afmattende ziekte, die echter gelukkig niet gevaarlijk is. Nu ik dit schrijf, is zij door Gods zegen weer hersteld, maar het heeft haar toch aangegrepen.

Mijn vrouw en ik moesten medio Augustus op dokters advies een drietal weken naar het echte hooggebergte. Wel had ik al twee en een halve week vacantie gehad in Juni en waren we toen ook naar de bergen gegaan; op de helling van den Slamat, een goede 1300 M. hoog. Maar slecht slapen en spoedige vermoeidheid waren onbedriegelijke symptomen die den dokter waarschuwd.

We werden door den dokter naar het Diëngplateau gedirigeerd, een 2200 M. hoog; in de bergen boven Wonosobo. Nu daar kan 't koud zijn! Een paar dagen constateerden wij in den vroegen morgen 39° Fahrenheit, dus maar even boven vriespunt!

De eerste dagen hadden wij het zeer genoegelijk. Wij maakten mooie wandelingen en de mandoer van de gouvernements-pas-sang-grahan (= logeergebouw) spande zich in om het ons naar genoegen te geven.

Helaas werd mijn vrouw den 4den dag ziek, wij wisten eerst niet wat het was. Wij vroegen medicijnen aan Dr. Pruys in Wonosobo, waardoor de hoge koorts daalden. Eindelijk op den 7den dag van haar ziekte dorsten wij niet langer zoo alleen, ver van medische hulp het uithouden en zoo ondernamen wij den 23 K.M. langen terugtocht naar Wonosobo.

Ik had er reusachtig tegen opgezien. Acht à negen K.M. langs een steil bergpad, moest de zieke op een rustbed door vier dragers gesjouwd worden. De rest kon per auto geschieden. Ach, op haar bed in de pasang-grahan had ze al zooveel benauwdheid en krampen doorgestaan, vooral als zij zich omkeerde op haar zij. Hoe zou 't gaan als zij nu zoo hardhandig door elkaar werd geschud? Wat te doen als er een ernstiger bloeding kwam of als zij in benauwdheid in zwijm viel?

Gelukkig heeft de Heere het alles wel gemaakt. Op heel den tocht had zij geen hinder van ernstige krampen!

Aangekomen te Wonosobo in het vroegere zendingsziekenhuis, dat thans, door een plaatselijke vereeniging geëxploiteerd, nog steeds onder leiding van Dr. Pruys staat, werd zij aanstonds onderzocht. Het bleek de zoo gevaarlijke bacillaire dysenterie te zijn.

Dat soort dysenterie kan doodelijk wezen

als het niet bijtijds behandeld wordt. Maar met de tegenwoordige serum-inspuitingen is die ziekte meestal spoedig genezen. Zij is lang niet zóó hardnekkig als die andere soort dysenterie: de amoeben.

Hoe wonderlijk heeft de Heere het geleid! Als wij langer getalmd hadden boven op te breken, wie weet hoe het ware afge-loopen! En hoe liefelijk is het bestierd, dat we hier op het Diëngplateau boven Wonosobo waren. Stel u voor dat wij ergens in een hooggebergte waren getrokken, dat ver van de medische hulp was geweest! Nu, zóó betrekkelijk dichtbij de plaats, waar genezing en verpleging in onzen eigen, geestverwanten kring, van oude vrienden en vriendinnen kon genoten worden!

Gij begrijpt hoe wij Gode en den menschen dankbaar zijn!

Dr. B. J. ESSER.

„Uit Poerbolinggo”.

Toch nog naar Indië.

Ds. en Mevr. Ubels—Miedema.

(Bij de foto).

Als jongen, als gymnasiast, als student was het steeds de begeerte van Ds. J. Ubels om naar Indië te mogen gaan in den dienst van het Evangelie.

En nu is het er dan eindelijk van gekomen.

Den 16en Febr. l.l. is hij met zijn gezin van Groningen naar Batavia vertrokken om daar de Geref. Kerk te dienen, ook in den arbeid onder de verstrooide Gereformeerden in Ned. Indië.

Het scheen gedurende langen tijd, dat Ds. Ubels zijn wensch niet zou verkrijgen. Reeds jaren geleden tastte een oogziekte hem aan, waardoor zijn begeerte om naar Indië te gaan voor goed scheen afgesneden te zijn. Toen die ongesteldheid geheel was geweken en zijn gezondheid geen beletsel in den weg legde, was er in Indië geen vacature, die om vervulling riep. Later werd een beroeping naar Soerabaja hem in overweging geven. En gaarne zou hij zijn gegaan, maar het medisch onderzoek keurde hem toen weer om andere reden voor verblijf in Indië af. Toch bleef Indië het land zijner begeerte. Nogmaals werd van uit Indië de aandacht op hem gevestigd. Batavia had het oog op hem. En thans liet het medisch onderzoek hem toe naar Indië te gaan. En Ds. Ubels nam het beroep naar Batavia aan.

Ds. J. Ubels is geboren 30 Dec. 1890, deed in 1918 zijn candidaatsexamen en heeft met eere sindsdien de Kerken van Witmarsum,

Varsseveld en Heemstede gediend. Te Heemstede was hij slechts kort; nog geen **vel** jaar, maar te Varsseveld, waar hij bijna vijf jaar de Gemeente diende, heeft zijn zeer gewaardeerde arbeid rijke vruchten gedragen.

Van nu aan zal hij de rijke gaven, die de Heere hem schonk, weiden aan den arbeid

Dat is gedeeltelijk te wijten aan de weinige medewerking van het kampoenghoofd aldaar, maar voor een groot gedeelte ook aan den onderwijzer, die zich er blijkbaar niets van aantrekt of hij 3 dan wel 30 pCt. verzuim heeft op zijn school. Op zoo'n afstand is de controle zoo moeilijk; wanneer men pas de school heeft bezocht, kan de goeroe

Ds. en Mevr. Ubels—Miedema.

in Indië. Die arbeid staat wel niet rechtstreeks in dienst der Zending, maar de Zending heeft daarbij toch wel terdege belang.

Mevrouw Ubels is een dochter van Ds. J. J. Miedema. Zij is de derde van den bekenden Groningschen predikant, die naar Indië gaat. De missionaire arts Dr. Berg en de taalgeleerde Dr. Onvlee, beide op Soemba, hebben ook een dochter van Ds. Miedema tot vrouw.

Bijgaande foto laat ons het gezin van Ds. Ubels zien: drie jongens en drie meisjes, de oudste is 7 jaar en de jongste 4 maanden.

W. B.

Brief van Ds. Colenbrander te Melolo.

Waarde Broeders,

Daar ik de vorige week op reis ben geweest naar Massoe in Karera is er weer een en ander van den arbeid mede te deelen. Ik bezocht de scholen te Maoe Marroe Kananggar, Kakaha en Tana Roeng. Behalve de laatste waren ze goed in orde. Die te Tana Roeng leidt een kwijnend bestaan.

er tamelijk zeker van zijn, dat men binnen enkele weken niet weer dien afstand van ruim 100 K.M. zal afleggen. En vindt men bij zijn bezoek al eens iets dat niet in den haak is, dan zijn de verontschuldigen terstond gereed. Toevallig merkte ik dat deze goeroe er werk van maakt om op Savoe geplaatst te worden; ik zal hem niet tegenhouden, en als hij wat lang wacht met het aanvragen van ontslag, heeft hij groote kans dat het hem gegeven wordt. De overtuiging dat hij ontrouw is hebben wij al lang; de bewijzen zijn nog niet voldoende in voorraad. Trouwens hij is niet de eenige goeroe over wien wij te klagen hebben. Er zijn er onder hen die hart hebben voor de school en goed met de bevolking weten om te gaan. Maar er zijn er ook die ruw optreden tegenover de kinderen en zoo ook de ouderen afstooten. In dit jaar zijn er verscheidene Savoeneesche goeroes ontslagen, daar de achteruitgang blijkbaar aan hen te wijten was.

Den Zondag bleef ik over in Kananggar; en ik was daar met veel genoegen. De be-

langstelling waarvan ik in mijn vorigen brief reeds melding maakte, blijft. Het getal dergenen die de koempoelan bijwonen was wel niet groot, maar het waren allen geregelde bezoekers. En wel bijna uitsluitend vrouwen. Daaronder twee vrouwen van den radja en drie vrouwen van des radja's zoon. Deze laatste zou vermoedelijk ook wel willen komen, maar laat het om zijn vader. Vooral de reeds bejaarde vrouw van den radja en nog een andere vrouw uit de kampoeng, luisterden met open mond. Ik had voor Kananggar steeds weinig hoop. Mede door dat er onafgebroken Arabieren gelogeed zijn in het huis van den zoon van den radja. Ook nu waren er twee, die daar komen om paarden te koopen en met behulp van den radja schulden te innen. Zij spraken blijkbaar ook wel en met verachting van het Christendom, maar de vrouwen laten zich daardoor niet terughouden. Als het zoo blijft doorgaan zal Kananggar waarschijnlijk de plaats moeten worden voor den Soembaneeschen helper, die over twee jaar D.V. van de opleidingsschool zal komen.

Ook uit de buurt van Baing ontving ik goede berichten. De hulponderwijzer aldaar is begonnen in de naburige kampoengs koempoelan te houden, welke aanvankelijk goed bezocht worden. Ik zal nu spoedig Cornelius Reatang Djoeroembatoe (meestal slechts Reatang genoemd) er heen laten gaan. Hout voor de woning wordt er verzameld en daar hij nog niet getrouwd is, kan hij vooreerst wel bij den goeroe intrek nemen. Reatang heeft nu twee maanden in zijn eigen land, in de buurt van Melolo gewerkt, maar belangstelling werd er schier niet ontdekt. Dat hij uit deze streek komt en nog jong is, is niet in zijn voordeel. Maar een grootere belemmering voor het Evangelie zie ik in het dobbelen en het houden van hanengevechten. Dat is dagelijksch werk voor een groot gedeelte van de mannelijke bevolking, voorzoover die nog niet te oud is. Als Reatang de kampoengs ingaat treft hij haast geen mannen aan; in de tuinen ook niet of slechts enkelen. En als hij een troep mannen ziet zijn ze bezig te spelen of komen ze net thuis van het spel en verhalen elkander hun verlies of winst. Zoo'n bodem is nog niet geschikt voor het strooien van het zaad; er zijn slechts doornen en distelen.

W. Kore die in Petawang zijn vroegeren arbeid weer heeft opgevat, ziet aanvankelijk meer vrucht op zijn werk; in de buurt van Petawang zelf, zoowel onder Soembaneezen als Savoeneezen, maar vooral te Maedjawa, de Savoensche nederzetting,

waar nog enkele christenen wonen, die echter niet naar behooren bearbeid konden worden, en ver afgedwaald waren. Dezen zijn nu weer opgezocht; ook met de nog vele heidenen werd weer contact verkregen, zoodat er nu geregeld des Woensdags-avonds een koempoelan wordt gehouden met pl.m. 30 menschen en er ook een goed bezochte catechisatie is.

De nieuwe woning van den helper te Petawang is nog niet gereed; het zal wel een solied huis worden, waaraan deuren en ramen en planken van onze oude woning goed te pas komen. De woning te Baing wordt wat eenvoudiger, mede ook omdat wij nog niet weten hoe het met het werk daar gaan zal.

Toen ik van de reis thuis kwam was onze kleinste reeds enkele dagen niet goed; ze had vooral de eerste dagen nogal veel pijn gehad en was dan ook erg afgevallen. Hoewel alles er wel op wees dat er beterschap was ingetreden, leek ons een onderzoek door den dokter toch wel gewenscht. Met de auto van den heer van Dijk is mijn vrouw met de beide kinderen toen naar Pajeti gehaald, waar de dokter een lichte blaasontsteking constateerde. Met een paar dagen hoopt mijn vrouw met de meisjes naar Melolo terug te kunnen gaan. We hebben nog geen officieel bericht dat de verkoop van het huis doorgaat, hoewel er geen twijfel meer aan is. Inmiddels staat het geld in Soerabaja bij de Ned. Handelsmaatschappij en brengt dus rente op, al kan die niet zoo hoog zijn omdat het geld steeds ter beschikking moet zijn.

Laat ik eindigen met U allen voor het komende jaar den zegen des Heeren toe te wenschen; zoowel voor Uwen gemeenschappelijken arbeid voor Soemba, als voor ieders persoonlijk werk. De Heere sterke U allen en geve U rijke vruchten te zien op al Uw werk.

Met br. groete en heilbede,

Uw dw. br. in Chr.,

J. F. COLENBRANDER.

Melolo, 12 Nov. 1926.

Het rassenvraagstuk in Airika.

Vooral het rassen-vraagstuk kwam in de besprekingen op de Afrika-Conferentie sterk naar voren. Men weet, hoe vooral in Zuid-Afrika de scheiding tusschen blank en zwart heel scherp is. Op uitnemende, rustige wijze werd de bespreking ingeleid door den heer Max Yergan, zelf van origine een neger, een gewaardeerd secretaris van de Y.M.C.A. in Zuid-Afrika. Hij wees op de moeilijkheden,

die zich bij het oplossen van het probleem voordoen: een is gelegen in de geschiedenissen van Europa; de Europeanen gevoelen zich vanzelf gedrongen hulp te verleen aan hun rasgenooten, die zich in Afrika gevestigd hebben. Hier komt bij, dat vele Europeanen een sterk bewustzijn hebben van hun hoogere positie. Verder heeft men de zachtheid, de slapheid van het zwarte ras; het liet vroeger den slavenroof toe en is ook nu gemakkelijk geneigd om zich te schikken naar wat anderen opleggen. De omstandigheden, waaronder blanken en zwarten elkander ontmoeten, maken een wederzijdsch verstaan moeilijk. Toch moeten ze elkander leeren liefhebben. God heeft toch ook de zwarten lief; „anders zou Hij er niet zoo veel van gemaakt hebben”.

Merkwaardig was nu na te gaan, hoe in de discussie de opinies uiteen liepen. De Franschen bepleiten een algeheele vermenging van zwart en blank. Geen onderscheid mag worden gemaakt. In het Fransche leger staan de zwarten naast de blanken, zelfs in de officiersrangen. Tegen gemengde huwelijken mogen geen bezwaren worden ingebracht. Het schijnt, dat deze zienswijze vrijwel algemeen geldend is onder de Romaansche volken.

Lijnrecht hiertegenover stonden de raschte Boeren van Zuid-Afrika, die er op wezen hoeveel hun kerk doet voor de prediking van het Evangelie aan de zwarten, maar hoe geenerlei vermenging kan worden toegestaan, daar God aan blanken en zwarten ieder een eigen plaats heeft aangewezen. Het geheele Angelsaksische ras verzet zich ook krachtig tegen vermenging.

De gevoelens waren zeer verdeeld. Een paar zendelingen, die zeiden zich geheel in de gedachtenwereld der zwarten te verplaatsen, brachten heftige bezwaren tegen de behandeling door de blanken in. Anderen spoorden aan tot groote omzichtigheid.

Dr. Jessed Jones, die zich groote verdienste verworven heeft door zijn uitgebreide studie van de Afrikaansche problemen, daartoe door het Phelp-Stokes-fonds in Amerika in staat gesteld, sprak in deze het verlossende woord. Er zijn nu eenmaal veel verschilpunten tusschen blanken en zwarten. Waarom zou men dit ontkennen, of doen alsof het niet zoo was? God heeft het blijkbaar zoo gewild. Laten wij de menschen niet anders willen maken dan zij werkelijk zijn. Dit erkennende, moeten wij ernaar streven elkander beter te leeren kennen en elkander meer lief te hebben. Dan wordt er vanzelf een vruchtbare samenwerking geboren uit onderlinge waardeering.

Uit „Ned. Zend.blad”.

Korea.

Korea en China zijn één. 't Land is één, het volk is één, hun geschreven taal is één, hun geschiedenis is één. China en Korea tellen Japan niet meê. 't Tegenwoordige Japan was er toen nog niet. 'k Weet reeds dat menigeen in het Westen China en Korea veracht als een volk dat achterlijk is, dat heidensch is, dat niets dan bandieten en woestelingen zijn. Maar ik ben het niet met dezulken eens. Dit wil ik wel zeggen: Ik ben een Westerling en zal wel nooit een Oosterling worden. Ik pas hier niet in dit land, evenmin als andere Westerlingen. De zending en handelsman van Europa en Amerika leeft hier zooals hij dat in eigen land doet, en wie zal 't hem kwalijk nemen? Hij eet wat hij in eigen land gewoon is te eten, hij kleedt zich als in eigen land, hij heeft huismeubelen zooals hij dat in eigen land, in eigen stand zoude hebben. Hij heeft zijn automobiel, zijn piano, zijn bicycle, zijn telefoon, en wat niet al. Hij gebruikt 't geld zoodat hij zijn werk met des te meer spoed en des te beter kan verrichten. Juist zooals men het in eigen land zou doen. Eigen landgenooten nemen het hem niet kwalijk. Maar de Chinees, de Koreaan! Die is dat zóó niet gewoon. Die begrijpt zulks niet. Die gebruikt een kruiwagen in plaats van een auto; die heeft een klein huisje; die eet gelijk zijn voorouders eeuwen lang aten. Zijn kleedij, zijn ameublement — alles en nog wat is zoo geheel anders, zooveel goedkoper. De Oosterling verstaat de Westerling niet, de Westerling de Oosterling niet. Ze passen niet bij elkaar.

En toch, 't Evangelie-werk gaat door. Ik heb mij de oogen uit mijn hoofd gezien in een korte wijle toevens in Korea wat wonder schoone vruchten het zendingswerk daar heeft afgeworpen. In de landelijke streken ziet men de eene gemeente na de andere met Koreanen als predikanten, ouderlingen en diakenen, met prediking en gezang, met gebed en tucht, met sacramenten en gewoonten zóó door 't Evangelie gewonnen, dat de Christen Koreaan, Koreaan, Oosterling blijft. Afgoden, natuurlijk, kent men daar niet meer, maar hunne kerken zijn gewone gebouwen, hunne woningen zijn niet veranderd, hunne kleeding is onveranderd, hun methode van arbeid, zeden, en gewoonten — alles schijnbaar onveranderd. Waarin is dan verandering te zien? In de uitgangen des harten, Eerlijkheid, godsvrucht, overgave des harten, milddadigheid, zelfofferende liefde voor Gods Koninkrijk. Dat is heerlijk! De Westersche beschaving heeft hier nog weinig indruk gemaakt, maar

't geloof in Christus Jezus, dat heeft verandering teweeggebracht. Ik spreek nu van vele landelijke gemeenten. Natuurlijk, in de steden, waar men meer met de Westersche beschaving in aanraking kwam, daar is wel iets anders te bespeuren, doch niets dat meer loffelijk is; niets dat meer voor de toekomst belooft.

Japan is ook een Oostersch volk, maar heeft 't Oostersch hart in een Westersche kleedij verscholen. Christelijke beschaving vereenzelvige men niet met de omhelzing van Christus. Japan als natie wil wel Westersche beschaving na-apeen, maar het wil Christus niet. Ook heeft de Heere in Japan Zijn volk, een groote schare, maar de schare die Westersche beschaving najaagt en den Christus niet wil, is veel grooter.

LEE S. HUIZENGA.

Uit „de Heidenwereld”.

Het Seminarie te Depok.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen op zendingsgebied in het afgelopen jaar is geweest, dat het Centraal Comité voor het Seminarie te Depok, in overeenstemming met de Commissie van Toezicht in Indië, besloten wordt om de onderwijs-opleiding te Depok te staken en het Seminarie in zijn tegenwoordigen vorm te liquideeren. Dat wil volstrekt niet zeggen, dat het Comité heeft opgehouden te bestaan. Het is ijverig zoeken naar den weg om tot zijn oorspronkelijk doel terug te keeren om dan het Seminarie in anderen vorm te doen herleven.

Wat is het oorspronkelijk doel? In 1869 maakte de bekende Luthersche predikant Ds. J. A. Schuurman het plan om een Seminarie te stichten, waar inlanders konden gevormd worden tot hulp-zendingen, tot evangeliedienaren onder hun eigen volk. Een centrale opleidings-school zou voor geheel Indië moeten dienen. De werkzaamheid der Europeanen zou daardoor geconcentreerd worden. Een in theorie niet onverdienlijk plan, dat echter in die dagen nog niet verwezenlijkt kon worden. In Nederland werd het met geestdrift ontvangen en een som gelds werd bijeengebracht, die de stichting van het Seminarie in 1878 mogelijk maakte.

Tot de vorming van inlandsche zendingen kon men toen echter niet komen. Al spoedig werd men ertoe gebracht onderwijzers op te leiden, die men tegelijkertijd vormde tot voorgangers in de gemeente. Door deze opleiding heeft het Seminarie de Zending groote diensten bewezen, vooral voor de kleinere en de meer afgelegen zendingssterreinen. Door het aanvaarden van overheids-subsidie kreeg de onderwijzers-

opleiding hoe langer hoe meer de overhand.

Langzamerhand verrezen echter opleidingsscholen in de Buiten-gewesten, die het Seminarie te Depok overbodig maakten. Het bleef door zijn gratis-opleiding leerlingen trekken; en verder zorgde het voor enkele kleine terreinen, die geen eigen kweekschool konden onderhouden. In het kader der nieuwe algemeene subsidieregeling voor het lager onderwijs vond Depok echter geen plaats meer. De opleiding, die het verschaft was te hoog voor de terreinen, waarvoor het nog te zorgen had. Hier kwam bij, dat er jaarlijks op de exploitatie moest worden toegelegd, waardoor men in de laatste jaren in teren moest op het eenmaal samengebrachte kapitaal. Dit zou niet lang meer kunnen voortgaan en was in strijd met de bedoeling van hen die eens het kapitaal bijeenbrachten.

Daarom nam het Comité het besluit om aan de onderwijs-opleiding een eind te maken en het Seminarie in zijn tegenwoordigen vorm te liquideeren. De directeur, de Heer N. Heertjes, vond een anderen werkring bij het onderwijs te Batavia; de theologische docent en leider van het internaat, de Heer C. A. van Engelen, werd zending in dienst vaen het Ned. Zend. Gen. te Kediri (Oost-Java). De leerlingen der hoogste klas deden met goed gevolg eindexamen; de leerlingen der lagere klassen werden op andere Zendingsschoolen ondergebracht. En daarmee is een belangrijk zendings-instituut verdwenen, dat vele jaren aan de Zending belangrijke diensten bewezen heeft.

Maar nog eens, het Comité hield niet op te bestaan. Het wil terug naar het oorspronkelijk doel: de opleiding van Indische zendingen of predikanten. De tijdsomstandigheden zijn thans gunstiger voor het bereiken van dit doel. In welken vorm dit nu zal kunnen geschieden, is nog niet te zeggen. Hierover wordt met Indië en met de Zendingcorporaties nader overleg gepleegd.

Ned. Zend.blad.

Wie ooren heeft.....

Een fragment van een schoolverslag uit Paramaribo, grootendeels uit stippeltjes bestaande. Om de plaatsruimte. Moge menig lezer van het Zendingsblad de kunst verstaan „tusschen de regels” te lezen.

„.....de Selecta (Ulo-school der Broedergem.) sloot in Sept. met 179 leerl. Gisteren (10 Nov.) noemde mij het hoofd een getal van 413 Ik deelde mede, welk een heerlijke vooruitgang de Selecta had genomen, maar tevens, dat wij *niet weten of wij al die kinderen wel kunnen*

plaatsen Ons bestuur was erg onder den indruk van dezen zegen Helaas kon Br. Steinberg geen vergunning geven door grondige verbouwing de school uit haar benarde positie te redden Ook de Stadszending kon geen lokalen missen We konden misschien de Willem-school van het Gouvernement in gebruik vragen zooiets nog nimmer gebeurd. Een openb. school, die leeggelopen was, ruilen voor een van de Broedergem! Zaterdagavond verscheen (Roomsche tegenwerking v.k.) in de Roomsche krant onder den titel „Stuivertje verwisselen” de mededeeling dat de Ev. Br. Gem. gevraagd had de leeggelopen Willemschool te mogen ruilen voor de Selectie Ook het roseblad nam het over (Ten slotte) Insp. had geen vrijmoedigheid den Gouverneur voor te stellen ons verzoek in te willigen. Daar wij niet gaarne kinderen afwijzen tot 1 Febr. 3 leerkrachten op eigen kosten aan te stellen Wij zullen nu ook op de begroting moeten brengen, het schilderen van het hoofdgebouw, want dat ziet er allertreurigst uit *En dan moeten we wachten op hulp uit Nederland*

Tot op heden (25 Febr.) werd in hartel. dank voor de Surina. Zendingsscholen ontvangen: Van N. N. f 1; S. J. te Overveen f 10; D. de W. Schoten f 5; Pers. U.L.O.-School 's-Gravenhage f 4.95; Mej. H. Hilversum f 25; N. N. Rotterdam f 1.50; G. W. te D. f 50. Bijna allen oude vrienden van Suriname. Waar blijven de nieuwe? Hilversum. Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.
Bilderdijklaan 12.

KORTE BERICHTEN.

Ds. N. A. de Gaaij Fortman.

Zaterdag 19 Febr. i.l. is te Den Haag overleden de Weleerwaarde Heer N. A. de Gaaij Fortman, Em.pred. van de Geref. Kerk te Amsterdam. Ook voor de Zending was Ds. Fortman een man van geen geringe betekenis. Vooral op het terrein van de medische zending was hij bijzonder thuis. Van zijn hand is een zeer uitgebreid, belangrijk werk over de „medische zending” verschenen. Ook heeft hij tal van jaren als gecommitteerde van de Kerk te Amsterdam de zending gediend. Met zeldzame trouw woonde hij, ondanks zijn hoogen leeftijd, de vergaderingen bij van de commissie van advies voor de zaken der Zending van de Kerk te Amsterdam en de Kerken van

Noord-Holland. Den 17den Jan. j.l. heeft hij de vergadering dezer Commissie nog gepre-sideerd. Met hem is één van onze voor-mannen van ons heengegaan.

Ds. en Mevr. de Bruijn—Landwehr.

Naar we vernemen zal Ds. C. de Bruijn, de missionaire predikant van Kambanirroe, die 35 jaren op Soemba heeft gearbeid en emeritaat ontving, in Maart de reis naar Holland ondernemen. Ds. en Mevr. de Bruijn—Landwehr zijn van plañ 23 Maart hun geliefd Soemba te verlaten en 6 April van Batavia met de „J. P. Coen” naar Holland te vertrekken.

Mej. G. Zigterman.

Mej. G. Zigterman is 15 Febr. j.l. met de „J. P. Coen” weer teruggekeerd naar Soemba.

Den 25 April '26 kwam zij met verlof in Holland. Tijdens haar verlof heeft ze van 20 Juni tot 20 Sept. een reis naar Amerika gemaakt om haar familie te bezoeken. Nadat de tijd van haar verlof was verstreken, is zij met een blijmoedig hart teruggekeerd naar haar arbeid te Karoeni. Zij verlangde weër naar haar werk. Als de reis zeer voorspoedig gaat, kan zij in het laatst van Maart te Karoeni zijn. Tot ons leedwezen kunnen we van haar geen foto plaatsen, omdat we er geen hebben.

D. H. Krijger.

De verpleger D. H. Krijger is 11 Oct. i.l. na een voorspoedige reis te Pajeti op Soemba aangekomen en heeft met opgewektheid zijn werk in het ziekenhuis hervat. Gelijik men weet kon Mevr. Krijger nog niet met haar man meegaan. Zij is nog in Holland, maar hoopt weldra haar man te kunnen volgen.

H. Zweers.

De heer H. Zweers te Zaandam is benoemd tot onderwijzer bij het bijzonder onderwijs in Solo. Hij hoopt D.V. den 12 April met de „Johan de Wit” te vertrekken.

P. v. d. Molen.

Bij het bijzonder onderwijs in Solo is ook benoemd de heer P. v. d. Molen, onderwijzer te Rotterdam. Vermoedelijk zal hij naar Java gaan met de „Slamat”, die 18 Mei uitvaart.

Elisa Soekarso.

Tot leeraar aan de Keuchenius School is

benoemd Elisa Soekarso, thans Inl. Onderwijzer aan een Christ. Holl. Inl. School te Djokja. Elisa Soekarso ontving zijn opleiding aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. De benoeming is mede geschied met het oog op het plan tot invoering van het Hollandsch als leervak aan de Keuchenius School. D.V. treedt de benoemde 1 Juni a.s. in functie.

De viering van het jubileum der Soemba-Zending.

Te Hoogeveen is Vrijdag 25 Febr. het jubileum van de Soemba-zending gevierd. Het is een genotvolle dag geweest. De viering had plaats in de Gereformeerde Kerk. De opkomst was groot. Ds. W. Faber sprak het openingswoord. Daarna hield Ds. M. Meijerink een gedachtenis-rede. Hierop volgde de warme, boeiende toespraak van Ds. D. K. Wielenga. Een afscheidsword werd gericht tot Dr. Veldstra en Mej. Velenga, die zich aan de Zending op Soemba hebben verbonden. Namens de deputaten der Generale Synode sprak Ds. Ploos van Amstel en Ds. L. Kuiper hield een pakkende slotrede. De viering van dit jubileum is goed geslaagd.

Dr. J. R. Mott.

Op 24 en 25 Maart zal Dr. J. R. Mott, de Voorzitter van den Internationalen Zendingsraad, een bezoek aan Nederland brengen om mededeeling te doen van zijne indrukken van het zendingswerk op Java en met de zendingsbesturen te beraadslagen over de organisatie van het jeugdwerk aldaar. Vrijdag 25 Maart zal Dr. Mott in de gemeenschappelijke besturenvergadering spreken over Java en later over de problemen der wereldzending.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

LEESTAFEL.

Menigerlei Genade. Wekelijksche

predikatiën onder redactie van Dr. K. Dijk en Dr. B. Wielenga, bij Kok te Kampen, per jaargang f 8.—.

Gaarne vestigt het Zendingsblad nog eens de aandacht op deze bekende uitgave. Natuurlijk zijn niet alle preeken even superieur, maar in doorsnee toch van week tot week zeer degelijk werk.

De Mormoonsche leer, door M. H. A. v. d. Valk, bij Goudswaard, Rotterdam, f 0.30.

Een zeer goed boekje om in kort bestek een helder inzicht te krijgen in de verderflijke leer van het Mormonisme.

Gereformeerd Kerkrecht in de praktijk.

Van dit geschriftje, dat een gedeelte bevat van de correspondentie tusschen den Kerkeraad te Oegstgeest en den heer R. P. Offringa kunnen we niets goeds zeggen. De heer Offringa heeft stellig geen gelijk.

De Kinder-Zendingsbode. Orgaan voor de Gereformeerde Kinder-Zending-Vereenigingen te Amsterdam, f 1.20 per jaar.

Een behoorlijk geredigeerd Zendingsorgaan, maar niet voor kleine kinderen, wel voor de rijpere jeugd en voor volwassenen.

Titus en Timotheus.

Een lezenswaardig traktaatje, geschreven door Ds. W. Bech en uitgegeven door de Geref. Ver. voor Drankbestrijding.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van de Geref. Kerk te Semarang f32. Door J. v. d. Haar te de Meern saldo kalenders f5.45. Uit het busje van H. Smit te Schokland f12.50. Door Ds. Kreijt 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Apeldoorn over 1926 f389.27. N.N. ter Apel f2.50. Door Mej. P. Kooistra te Nes (W. D.) saldo kalenders f20. Door M. Vroegh van „Bidd en Werkt” te Herwijnen f8.—. Door C. Verhagen te 's-Gravenmoer f7.—. Van Mevr. de Wed. H. Vliedstra den Haag f5. Voor verkocht theelood f5.—.

W. BREUKELAAR.

Zaandam 24 Febr. 1927.

Giro No. 32806.

De Zendingscommissie van de Geref. Kerk te Veenendaal heeft in 1926 behalve de gewone bijdragen voor den arbeid te Poerworedjo de volgende extra giften afgedragen:

Voor de Zending onder de Joden f40.70.

Voor het Kerkje te Palihan *f*100. Voor het Boekenfonds in Poerworedjo *f*25. Voor de Evangelisatie te Rhenen *f*100. Voor de Ned. Middernacht Zend. Ver. *f*50. Voor het Evangelie in Spanje *f*5. Voor de Assyrische Christenen *f*25. Voor de linnenkast van 't Hospitaal *f*100.

Gift van den heer A. Homoet bestemd voor Poerworedjo *f*500.

M. J. v. LEEUWEN—RADSTAAK.
Veenendaal, 15 Febr. 1927.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

Ds. Ramaker te Tenpost, v. d. Jonged.v. *f*6.10; E. de Graaf te 2e Exloermond, busje v. W. Wind *f*7.74, E. Pot *f*16.22; E. Ba-relds *f*5.19, Catechisatiebus *f*6.15 = *f*351.30; J. P. ten Hagen te N. Amsterdam, uit zijn busje *f*10.—; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll *f*5.—; Meij. J. Mulders te Meppel, busje M.U.L.O.-school *f*9; P. Sennema te Grijskerk, saldo Kal. *f*25; Meij. G. Haan te Groningen 2 m.d.l. stort. Kinderzd.v. *f*250.—; Meij. G. Haan van A. Braaksma te Leens, busje Ziekenhuis *f*0.94½; H. Hulshoff te Zoutkamp, v. d. Zend.v. *f*35.—; Ds. Lanning te Siddeburen, busje v. een kind *f*0.50; J. Groothof te Bedum, gev. in de coll. *f*2.—; Ds. Neer-ken te Ulrum, coll. 30-i.huw.f. *f*1.50; E. M. Bos te Wester-Emden, saldo Kal. *f*18.—; Joh. M. G. Kuiper te Een, busje in de Kerk *f*21.27½, v. d. Jonged.v. *f*14.50½, Knap.v. *f*2.70, Schoolk. *f*18.07; saldo Kal. *f*10.10 = *f*66.65; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje van Nelly Wiersema *f*11.86, Wim Wiersema *f*12.38 = *f*24.24; G. Wicherson te Ommen, gev. in de coll. *f*2.50; Ds. Wee-ner te Munnekezijl, uit de Zendingbus *f*29.65; J. R. v. Til te Leek, v. d. Zend.v. *f*40.—; H. P. Bos te 't Zandt, gev. in de coll. *f*1.—; Ds. Smidt te Dwingeloo, v. d. schoolk. *f*5.75; Faber te Niezijl, deel coll. Jongel.v. *f*10.—; W. Santbergen te Ambt-Vollenhove A., v. d. Jonged.v. *f*3.20; G. Kadijk te Baiflo, de helft bus Jongel.v. *f*13.70; J. Druijsteen te Hasselt, saldo Kal. van O. Drupsteen en G. Broek *f*9.45; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*2.50; Meij. J. v. Haeringen te Dedemsvaart, v. d. Jonged.v. *f*7.73; H. Kuik te Wildervank, v. d. Zend.v. *f*30.—; Ds. Wiersema te Bierum, busje te Bierum *f*58.77, te Holwierde *f*32.75 = *f*91.52; W. Brons te Tenboer, 't Nikkertje der school *f*18.—; A. J. P. ten Hoopen te Haaksbergen, een collecte *f*19.03; A. Bergkamp te Ambt-Vollenhove A., een collecte *f*18.48; J. Wildvank te Delfzijl, busje *f*30.—, gev. in de coll. *f*20.— = *f*50.—; G. H. Hutman te Nijverdal, saldo Zendv. 1926 *f*850.—; L. D. Wybinga te Scheemder ¼ busje der school *f*3.20; C. J. Meijer te Meppel, van de Gebr. M. *f*2.97; Ds. v. d. Meulen te Wetsinge Sauwerd, twee giften *f*1.50; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, v. d. Zend. Comm. *f*91.14; H. J. Nijhuis te Enschedé, contrib. en gift. 2e halfjaar *f*700.—;

H. J. Nijhuis te Enschedé, coll. jaarf. Jonged. v., Kerkbouw Waingapoe *f*19.84; H. v. Til te Enumatil, v. d. Knap.v. *f*10.—; Ds. Gerber uit Borger, v. d. Zend. Comm. *f*35.—; Ds. Stam te Alteveer; Zendingbusje *f*75; A. Smit te Haren, 2 m.d.l. Contrib. *f*82.95; A. Kolkman te Wierden, v. d. heer Michel v. d. Schoolk. *f*6.70; Ds. Steenhuis te Loppersum, saldo Kal. *f*10.—, gift v. G. K. *f*2.50 = *f*12.50; M. v. d. Veen te Houwerzijl, 't Nikkertje der school *f*29.—; Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. *f*2.50; K. Doornbos te Pekelderweg, van schipper N.N. *f*6.46; P. Koster te Valthermond, saldo Zend.bl. *f*6.20, J. v. d. Noot, aan halve centen *f*0.58 = *f*6.78; J. Kuiper te Hooghalen, busjes en Kal. *f*65.—; R. Bakering te Boerakker v. d. Zend. Comm. *f*20.—; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen *f*45.10; E. Kolthoff te Veldhauzen, gev. in de coll. 10 + 10 + 100 + 70 R.M. = *f*112.42; Meij. Graafhuis te Haren, busjes in de school *f*25.50; N.N. te Groningen, gereikt op weg naar de Kerk *f*2.50; Meij. H. Bolhuis te Roodeschool, v. d. Jonged.v. *f*12.25; C. Poortman te Valthermond, saldo Kal. *f*23.45; H. Sturing te Gees, v. d. schoolk. *f*10.—; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van L. Posthumus *f*13.35; W. Dwarshuis te Avereest *f*11.75 plus *f*11.05 is *f*22.80; Ds. Gerber uit Gasselter Nijveen, gev. in de coll. *f*15.—; Ds. Gerber uit Haulerwijk, verzam. door de Kl. Meisjesv. *f*49.—, saldo Kal. *f*9.83 = *f*58.83.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

F. Hindriks te Delfzijl, v. d. Schoolk. *f*35.15. Dagblad te Standaard, uit Amsterdam *f*2.—. A. J. Huurling te Deventer B., bijdragen *f*60.—. Ds. v. Goor, coll. spreekb. te Boerakker *f*10.—. H. A. Beukenkamp te den Ham, gev. i. d. coll. *f*25.—. G. J. Breuking te Holtén, saldo kal. v. Zend.bl. *f*68.—. Meij. R. Vos te Wetsinge Sauwerd, saldo Zend.bl. *f*25, kal. *f*3, is *f*28.—. W. Mulder te Sellingen, saldo kal. *f*8.73, Schoolk. *f*13.77 is *f*22.50. Een schuldbekentenis (leening Pastorie Colenbrander ad *f*510.— plus de weldra te verschijnen-rente als een feest-gave van een broeder, die zich met de Kerken in Gods zegen verblijdt.

Soembaweek.

Loppersum *f*198.50; Meppel *f*441.82; Siddeburen *f*180.25; N.-Buinen *f*52.82; Munnekezijl *f*106.35; Dalfsen *f*100.—; Ambt Vollenhove A. *f*34.29; Zuidhorn *f*148.50; Bentheim *f*177.25; Wetsinge Sauwerd *f*140; Diever *f*108.75; Oostwolde *f*125.—; Hijken *f*60.—; Boerakker *f*12.50; Dwingeloo, Deventer A. *f*244.30; Rouveen, nag. *f*10.—; Haren *f*291.90; Westerbork *f*111.70; Meppel nag. *f*3.50.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 21 Februari 1927.

Heeresingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Hunne oogen werden geopend en zij kenden Hem. — Van Zendingsaangelegenheden:
Dr. J. R. Mott over de Zending in Ned. Indië — Het Handboek van de Geref. Kerken
in Ned. Oost-Indië — De Zendingsstudie-Raad — Verslag Zendingsarbeid in Banjoemas
— Een groot gezin (bij de foto) — Bate van den Zendingskalender — Het verre Soemba
— De landingsplaats op West-Soemba (bij de foto) — De oude tegenstand — Zuidkust
van Java (bij de foto) — De hemelvaart van Mohammed — Een sterfgeval dat ons
iets te zeggen heeft — Korte berichten — Leestafel — Giften.

Hunne oogen werden geopend en zij kenden Hem.

En hunne oogen werden geopend en zij kenden Hem; en Hij kwam weg uit hun gezicht.

Lucas 24 : 31.

Jezus' discipelen en discipelinnen hebben het zeer benauwd gehad toen Hij gestorven was. Hij had er te voren van gesproken in eene van Zijne laatste toespraken tot de elven: Voorwaar, voorwaar ik zeg u dat gij zult schreien en klaaglijk weenen (Joh. 16 : 20) en zoo is het ook uitgekomen. Het was hun door hun Heiland wel herhaaldelijk gezegd dat Hij veel lijden zou en veroordeeld zou worden en gekruisigd, maar dat wilde er zeker nooit recht bij hen in; dat drong niet genoegzaam tot hen door; het bleef hun „verborgen”, zooals het bij Lucas wordt uitgedrukt (9 : 45). En toen kwam de slag. Jezus gevangen genomen; Hij scheen machteloos; en veroordeeld, ja aan het vloekhout genageld; Hij ontkwam niet.

Wat een ongedachte afloop!

Hoe waren ze teleurgesteld!

Zij schreiden en weenden.

Moedeloos, hopeloos, troosteloos waren ze geworden.

Als „weezen”, die alles kwijt waren.

Eenzaam ben ik en verschoven, ja d'ellende drukt mij neer. Verslagen geesten en wie zou ze opheffen?

De tranen waren hun tot spijsdag en nacht.

In die stemming wandelden ook de Emmausgangers op den avond van den dag der verrijzenis uit Jeruzalem naar hun dorp terug.

Hoe waren Cleópas en zijn medebroeder uit het veld geslagen! Zij zaten geheel en al aan den grond.

Al hun hope was vergaan!

Hoe geheel andere uitkomst hadden zij zich voorgesteld! Wij hoopten dat Hij degene was die Israël verlossen zou, maar ziet.....

Donkere dagen! O zoo teleurgesteld!

En zoo gaat het nog wel met de vromen.

Hoe geheel anders loopen de wegen soms dan zij wel wenschten en dachten en hoopten. Wat kunnen ze dan soms in de war zijn en neergebogen van ziel. Als David zingt: Ik heb te moed'loos neergebogen, En door de vrees gejaagd, Weleer te ras geklaagd, 'k Ben afgesneen van voor uw oogen”, dan is wel duidelijk dat hij toen ook niet best gesteld is geweest. En Gideon, en Jeremia en Asaf en Maria Magdalena — die hebben het ook zoo doorleefd.

En gij misschien ook Broeder of Zuster?

Het afgepeinsde hart in druk bijna stikkende. De Schrift schier geheel gesloten. De beloften geen vat hebbende op de ziel. Het gebed mat en dof terugslaande in het gemoed. De Heere zoo ver af, alsof Hij niet hoort. Bovendien gedurig bestreden; telkens weer een besef van verlating over het hart komende. O wat kunnen wij dan gedrukt wezen en ons verlamd gevoelen.

Och dat Gij de hemelen scheurdet!

Hoe lang, o Heere!

Aanschouw mijn nood, mijn ingezonken geest,

En zie mijn oog van stille tranen leeken!

Dan komt Jezus soms in eens met een verrassend bezoek. Hij drijft de wolken weg; de zon breekt door. O wat kan de ziel dan spoedig weer verruimd worden en op zalige wijze van haar God genieten. Zie maar, Jezus zoekt de Emmaus-gangers op. Hij, de goede Herder, Hij kent zijn schapen. Die twee, die daar zóó bekommerd voortgingen, moesten naar verkwikkende wateren worden geleid opdat ze herleefden.

Hij komt bij hen; spoort de oorzaak op van hunne ziele-ongesteldheid. Hij kreeg ze aan het praten en dat verruimde hen al vast.

Toen gaf Hij ze eerst eene bestraffing om hunne onverstandigheid en traagheid van hart om te gelooven. Dat was een stortbad, als wij zoo mogen zeggen. En toen heeft hij de Schrift opengedaan en liet hun den *lijdenden* maar toch ook weer triomfeerenden *Christus* zien in Mozes en de profeten en al de Schriften.

Wat zal dat eene prachtige preek zijn geweest!

En zoo passend voor de omstandigheden! Wat deed het hun goed toen Jezus zoo het Woord opende.

Hunne harten werden brandende.

O wat schoon! Ja, zoo was het. Nog maar een tekst!

Straks ging Jezus, op hun aanhouden, mee naar binnen. Hij zat mee aan. Hij nam het brood en zegende het; brak het en gaf het — en zie daar, de zon brak door. Hunne oogen, die tot nu gehouden werden, dat zij Hem niet kenden, (vrs. 16), werden nu geopend en zij kenden Hem.

O wat zagen zij nu in eens!

Het was, ja het was zoo, *Jezus*.

Vroolijk licht na bang gevaar.

Gij hebt mijn droefheid en geschrei,

Veranderd in een blijde rei.

Hoe aangenaam, hoe blijdevol zullen zij gesteld zijn geweest. Zij hebben misschien gezongen.

En toen haastten zij zich naar Jeruzalem opdat zij vertellen konden met hart en mond hetgeen op den weg geschied was en hoe Hij hun bekend was geworden in 't breken des broods.

Nu, Johannes of Timotheus of Asaf of Salome, die dit stukje leest, indien het er in de laatste dagen of tijden wat donker voorstond, o ik hoop zoo, dat de opstandingskracht van Christus in deze dagen weer eens kennelijk en krachtig in de ziel werken moge. Dat de Heere U ook weer verlevendige en verrijke en verkwikke; dat het stof, waaronder het nieuwe leven als bedolven lag, weer wegstuift en het goud der genade weer blinke. De Heere doe U weer ervaren: „Ik leef en gij zult leven.” Hij geve U weer in rijke mate van Zijne groote genade. In lof en dank, verheffe zich dan de ziel tot Hem. Mijn mond vindt tot uw lof, gedurig ruimer stof.

Help dan ook weer bij vernieuwing ijverig mee, dat ook de Heidenen deze blijde dingen mogen hooren.

En de Heere zegene dien zendingsarbeid opdat Javaan en Soembanees, ja van alle volken, velen zich verblijden met de blijdschap van Gods volk en zich beroemen met zijn erfdeel.

Geldermalsen, April 1927.

HANIA.

Van Zendingsaangelegenheden.

Dr. J. R. Mott over de Zending in Ned.-Indië.

De voorzitter van de wereldfederatie van Christen-Studenten vereenigingen, die tevens de voorzitter is van den Internationalen Zendings-Raad, de in alle werelddeelen bekende Dr. J. R. Mott, is in Holland geweest.

Donderdag 24 Maart 3½ uur heeft hij ten paleize te den Haag een voordracht gehouden voor de Koninklijke Familie en een kring van daarbij genoodigden. Zeer tot ons leedwezen konden we wegens familieomstandigheden van de uitnoodiging tot bijwoning daarvan geen gevolg geven. Om dezelfde redenen konden we ook niet tegenwoordig zijn op de andere samenkomsten, waarin Dr. Mott heeft gesproken. Voor de Zending was het meest belangrijk de vergadering, die Vrijdag 25 Maart in Parkzicht te Amsterdam is gehouden. Deze samenkomst was belegd en werd geleid door het Ned. Bijb. Genootschap, terwijl alle zendingen waren uitgenoodigd tot het zenden van vertegenwoordigers. Ds. A. de Geus die met Ds. L. G. Goris en Ds. D. Pol onze Zending vertegenwoordigde, was zoo vriendelijk op ons verzoek aantekeningen te houden van wat door Dr. Mott werd gesproken en ons deze ter hand te stellen, waarvoor we hem hartelijk dank zeggen. We laten deze aantekeningen hier volgen.

De heer Mott gaf zijn „*indrukken van het Zendingswerk in Ned. O. I.*” Hij had een paar jaar geleden dat werk bezocht. Hij erkende, dat dit bezoek eigenlijk te kort was en dat daardoor misschien de indruk, dien hij er van meegenomen had wat oppervlakkig was. Die indruk werd door hem weergegeven in 12 punten.

1. In Ned. O. I. is het Zendingswerk als een net, dat over het geheel is gespreid. In korten tijd is daar de kennis van Christus aan vele volken gebracht.

2. In Ned. O. I. is, als schier in geen ander deel der wereld, het terrein verdeeld onder de verschillende daar arbeidende corporaties.

3. De verhouding tusschen het gouvernement en de Zending is nergens elders zoo gunstig als in Ned. Indië.

4. Er is een Zendingsconsulaat dat uitnemend werk verricht.

5. De verhouding tusschen de missionaire arbeiders is voorbeeldig goed, terwijl toch alle kringen en alle personen hun eigen karaktereigenaardigheden behouden.

6. De economische en financieele leiding

is in Nederl. O. I. over het algemeen beter dan elders.

7. Het huis en 't gezin van den zending nemen in het zendingswerk een groote plaats in. Dit bevordert de ontwaking en de bevestiging van kerkelijk leven.

8. De Medische Zending staat prachtig en krachtig in de frontlijn van het Zendingswerk.

9. Het onderwijs is goed; het groeit; maar het moet nog op *hooger peil* gebracht worden; het is nog niet wat het zijn moet. Aan die ontwikkeling van het onderwijs is groote behoefte. Nu kan misschien het Christelijk Onderwijs nog de leidende plaats innemen. Spoedig kan het te laat zijn.

10. De arbeid moet over het geheel meer *gespecialiseerd* worden en zich gaan uitbreiden over mannen en vrouwen, jongens en kinderen.

11. Er is nog niet genoeg *organisatie*. Vooral behooren er te komen jeugd-organisaties, breed uitgegroeid.

12. Het „*platteland*”, de landbouwende bevolking, moet vooral bewerkt worden.

Het geheel overziende, roemde Dr. M. de goedheid Gods, die in Ned. O. I., meer dan elders, vrucht gaf op den arbeid en uitzicht opent op een schoone nabije toekomst.

Hij wees er voorts op, dat wij gekomen waren, ook in onze Oost, in een moeilijken overgangstijd: de opwaking van het nationalisme. Deze beweging kan leiden tot de snellere en betere vestiging van nationale kerken. Maar dan moet door de Zending de betekenis van het Evangelie nog krachtiger dan tot nu toe geopenbaard worden.

Hierbij kwam de spreker in vuur en schetste het breede veld, dat achter ons, maar het nog veel breeder en schooner veld dat vóór ons ligt. Hij ging toen pleiten voor meer eenheid en samenwerking onder de missionaire corporaties. Er moet ook veel gearbeid worden aan de opleiding en voorbereiding van leiders uit het eigen volk waaronder de Zending werkt. In het algemeen moeten alle arbeiders op het Zendingsveld goed voorbereid zijn. Eindelijk meende hij dat in Nederl. O. I. een algemeene Zendingsraad onmisbaar is.

Na deze met gloed uitgesproken rede was er gelegenheid tot het stellen van vragen.

In de namiddagvergadering sprak Dr. Mott over „de problemen der wereldzending”, voornamelijk wijzend op de zendingsconferentie die in het volgende jaar D. V. te Jeruzalem zal worden gehouden.

Beide samenkomsten kenmerkten zich

door een aangenamen, echt Christelijken toon, en waren in hooge mate leerrijk."

Tot zoover de aantekeningen van Ds. de Geus.

Het verheugt ons zeer, dat een man met zoo breede blik als Dr. Mott, zooveel goeds van de Ned. Zending in Indië heeft kunnen zeggen. Moge het ons dringen tot meer liefde, meer gebed, meer waardeering en ruimer inspanning van kracht!

Het Handboek van de Geref. Kerken in Ned. Oost-Indië.

Als men dit Handboek doorbladert, wordt men gestemd tot dank en tot weemoed.

Tot dank, want wanneer we terugdenken en ons voor den geest roepen, hoe eenige jaren geleden de toestand van het Gereformeerd Kerkelijk leven in Ned. Indië was, en daarmede vergelijken, hoe thans die toestand is, dan moet erkend, dat onze kerken in Indië tot een ontwikkeling en bloei zijn gekomen, die onze verwachting verre hebben overtroffen. Toen maar twee kerken: Batavia en Soerabaja, en de laatste maar heel klein in zielental, en slechts twee predikanten.

Thans reeds acht Gereformeerde Kerken, met zes predikanten of als men de beide missionaire predikanten van Solo, die beiden ook predikant zijn van de Holl. Geref. Kerk aldaar, wil meetellen reeds acht. En die acht kerken zijn ook niet zoo heel klein. Bandoeng telt 426 zielen waarvan 216 belijdende leden. Voor Batavia zijn deze cijfers 800 en 402; voor Djokjakarto 287 en 157; voor Magelang 171 en 71; voor Medan 305 en 166; voor Semarang 234 en 105; voor Soerabaja 657 en 287 en voor Solo 189 en 108.

De kerken van Batavia en Soerabaja hebben elk twee predikanten. En dat is waarlijk niet te veel, want een aanmerkelijk deel der leden woont verstrooid over tal van plaatsen wijd uit elkander gelegen. Zoo is het trouwens met al deze kerken. Drie kerken zijn vacant; Bandoeng, Djokjakarta en Magelang. De eerste twee doen ernstige pogingen om een eigen predikant te krijgen. Al deze kerken samen tellen 3062 zielen, waarvan 1589 belijdende leden. Gelet op het verleden stemmen deze cijfers tot blijdschap en dank.

En toch wekken deze cijfers ook weemoedige gedachten. Ned. Indië is zoo verbazend groot; omstreeks vijftig maal zoo groot als Nederland. Hoeveel Europeanen daar wonen is ons op dit oogenblik niet precies bekend. Maar stellig wel omstreeks 100.000.

En op al die Europeanen maar ruim 3000 Gereformeerden.

Dat is niet veel. En dat kleine getal staat aan zooveel gevaren bloot, veel erger dan in Holland. Heel wat leden leven op de plaats waar zij wonen als Gereformeerden bijna geheel alleen. In Indië geldt veel sterker dan in Holland het woord: „Hebt zout in u zelf."

In het kerkelijk overzicht, geschreven door Ds. Rullman van Batavia, en opgenomen in het Handboek, zegt deze:

„Verrassend sterk heeft zich het leven der Kerken ontwikkeld en door alle moeilijkheden heen consolideerde het zich; rijke zegen van God viel op te merken, zoodat er inderdaad veel stof tot danken was."

En in het slot van zijn overzicht schrijft Ds. Rullman:

„Er wordt wel wat gedaan, maar als we even rusten van het werk en het terrein overzien, bemerken we hoe ontzaglijk veel er ongedaan blijft.

Er wordt wel gewonnen, maar er wordt ook zoo angstig veel verloren. Velen worden slachtoffer van de wereld, die zij moesten overwinnen; plotseling overrompeld of langzaam maar onheilspellend zeker weggezogen zonder weerstand, zonder strijd en gebed. Altijd door vallen er weg uit den kleinen kring, waarin ieder medearbeider zijn moest en waarvan wij niemand meenen te kunnen missen. Er is te weinig saamhoorigheidsgevoel; te weinig trouw; te weinig krachtig-levend geloof. Zóóveel moet er in elke gemeente nog gedaan worden tot verzorging van het eigen leven, tot bewaring en zuivering en versterking, dat we wel eens aarzelen op te roepen tot het groote werk naar buiten uit. Kunnen wij geven, als wijzelf zoo weinig hebben? Kan er kracht van ons uit gaan, als wij zoo zwak zijn?

Er zou veel te klagen zijn. Maar elke klacht is een zelfbeschuldiging. Des te verrassender is daartegenover de zegen van God."

Zeldzaam rijk is de inhoud van dit Handboekje dat 268 bladzijden telt. Van elke kerk biedt het een uitvoerig overzicht met al de namen en adressen der belijdende leden. Men vindt hier vrijwel alles wat men in een Kerkelijk Handboek kan begeeren. Bovendien behelst het de volledige „Acta van de zesde officieele vergadering der classis Batavia" en de „Handelingen van het Evangelisatie congres"; alsmede een breed overzicht van de Zending onzer Kerken in Ned. Indië en van verschillende vereenigingen aldaar.

Wie in de zaken van de Geref. Kerken in

Indië en van onze Zending aldaar belang stelt, kan dit Handboekje niet missen. Het is de vraagbaak voor ons kerkelijk leven in Indië, veel sterker zelfs dan het Jaarboek onzer Kerken dit voor Nederland is.

De Commissie voor de samenstelling van dit Handboek heeft aan de uitgave alle zorg besteed. Zij heeft eer van haar werk. De correctie kon echter wel wat beter geweest zijn. De prijs is niet duur. Slechts f 1.—. Wie een exemplaar begeert, wende zich tot den heer J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, den Haag, bij wien voor belangstellenden exemplaren verkrijgbaar zijn gesteld.

De Zendingsstudie-Raad

De Zendingsstudie-Raad is in onze kringen nog te weinig bekend en zijn arbeid wordt nog te weinig gewaardeerd. Want die arbeid is wel ter dege van belang, ook voor de Zending van de Gereformeerde Kerken.

Een bepaald Kerkelijk standpunt neemt de Z. S. R. niet in. Men stelt er prijs op samen te werken met personen van onderscheidene richting, maar die één zijn in belangstelling en liefde voor de Zending.

In den kring van den Z. S. R. ontmoet men vertegenwoordigers van vrijwel alle Zendingscorporaties van Nederland.

En de Zending van de Gereformeerde Kerken is er vrij sterk vertegenwoordigd. In het Bestuur hebben vier mannen zitting, die behooren tot één der Geref. Kerken o.a. Dr. H. Kaajan te Utrecht en Ds. J. Kruger te Elburg. En in het raadgevend college zitten zeven Gereformeerden waaronder ook Ds. J. D. v. d. Munnik, de Voorzitter van de deputaten der Generale Synode voor de Zending. En het mag gezegd, dat de medewerking van Gereformeerde zijde in den Z. S. R. wel op prijs gesteld wordt. De arbeid komt dan ook evenzeer aan de Gereformeerde Zending als aan de andere Zendingen ten goede.

Tot de Zendingsstudiekringen, die van de Z. S. R. hulp en leiding ontvangen, behoren heel wat Gereformeerden; op tal van plaatsen vormen zij zelfs de meerderheid of zijn geheel Gereformeerd.

Voor al echter heeft de Z. S. R. zich tegenover de Gereformeerde Zending verdienstelijk gemaakt door de uitgave van Zendingsstudieboeken, waarbij speciaal onze Zending belang heeft. We noemen: „Midden-Java ten Zuiden” van Ds. D. Pol en „Soemba” van Ds. D. K. Wielinga, met de daarbij behorende leidraden. Ongetwij-

feld zijn deze twee werken onmisbaar voor wie wat wil weten van onze Zending. En 't is de Z. S. R. die deze twee werken voor zijn rekening heeft uitgegeven en voor zeer billijken prijs beschikbaar stelt.

Voorts wijzen we op het mooie boek van Mevr. v. Andel—Rutgers, *Islam en Christendom*; op Wielenmakers „*School en Zending*.” Op de leidraad Boon v.d. Ger. J. Ver., op de uitgebreide en ook onder ons gunstig ontvangen kinder-zendingslectuur en inzonderheid op het *Zendingsjaarboek*, dat een mooi overzicht geeft van heel de Nederlandsche Zending en waarin de Gereformeerde Zending geenszins is vergeten. De Gereformeerde Zending wordt dus door den Z. S. R. geenszins bij de andere zendingen ten achter gesteld.

En met zijn zendingskisten, zijn uitgebreide bibliotheek, zijn lantaarnplaatjes enz. enz. dient hij deze Zending evengoed als de andere zendingen.

In Augustus houdt de Z. S. R. drie conferenties in het aan natuurschoon zoo zeldzaam rijke Lunteren. Tot deze conferenties hebben natuurlijk allen, die dit bijtijds aanvragen, toegang. Op elke conferentie is er plaats voor omstreeks 150 personen. Het Bestuur streeft er met allen ernst naar om op de conferenties alles te mijden wat eenigszins aanstoot zou kunnen geven.

Eén van de drie conferenties is gewoonlijk georiënteerd in Gereformeerde richting. Op deze conferentie zijn in den regel de meeste sprekers uit den kring van de Gereformeerde Zending. En 't spreekt van zelf, dat op deze conferentie onze Zending in het middelpunt staat van de bespreking, ofschoon ook wel onderwerpen van algemeen belang aan de orde komen. Het zou ook niet goed zijn enkel de aandacht aan de Gereformeerde Zending te wijden.

Eveneens is er ook één van de drie conferenties meer georiënteerd op de zendingen, die te Oegstgeest haar gemeenschappelijk bureau hebben.

Meermalen woonden we een Zendingsconferentie te Lunteren bij en telkens met veel genot. Voor de versterking van Zendingskennis en Zendingsliefde zijn deze conferenties metterdaad zeer nuttig. En de deelnemers hebben tegelijk een genotvolle week te midden van een prachtige natuur, terwijl de kosten der deelname zeer matig zijn. Wie dit jaar wil deelnemen, wende zich bijtijds tot het secretariaat van den Z. S. R. Nije Wehme de Bilt Utrecht.

De Z. S. R. en zijn arbeid zijn onze belangstelling wel waard.

Tot onzen spijt moeten we zeggen, dat

die belangstelling tot nu toe zich, wat betreft het verleenen van finantieelen steun, maar zeer matig betoond heeft. Het ligt voor de hand, dat de Z. S. R. heel wat kosten heeft. Aan alle Zendingen heeft men verzocht $\frac{1}{2}$ pCt. van de ontvangsten te willen bijdragen tot dekking van die kosten. Bijna alle Nederlandsche Zendingscorporaties hebben aan dit verzoek voldaan. Maar de Zending van de Gereformeerde Kerken bleef heel wat ten achter.

In 1925 werd de Z. S. R. gesteund door de Generale kas met f200, door de Soembazending met f100, door Friesland met f150, door Utrecht en Gelderland met f100, door Noord Holland met f150, Zuid Holland ten Noorden met f50, door Zuid Holland ten Zuiden met f100 en door Zeeland en Brabant met f50. Dus te zamen f900.

Zal echter onze Zending evenals de andere zendingen omstreeks $\frac{1}{2}$ pCt. bijdragen, dan zal dit bedrag moeten stijgen tot ongeveer f1700. Men zal onze Zending dankbaar zijn als men het zoover brengt. En 't is geen weggegooid geld.

25 Maart 1927.

W. B.

Driemaandelijksch Verslag over den Zendingsarbeid in de Res. Banjoemas loopende van 1 October 1926—31 December 1926.

In de laatste drie maanden van het verstreken jaar kon de arbeid ongestoord zijn voortgang hebben en waren er geen bijzondere ingrijpende gebeurtenissen te rapporteeren.

Toch is het allicht de moeite waard het volgende te releveeren.

Kon het vorig verslag nog melding maken van de feestelijk in gebruikname van de Kerk (23 Sept.) en de Holl. Chineesche School (30 Sept.), ditmaal is allereerst de aandacht te vestigen op de voltooiing van den ombouw der oude, verlaten Kerk. Dit gebouwtje, staande achter de pastorie (de nieuwe kerk staat ter zijde van de pastorie aan den hoofdweg) was oorspronkelijk door Ds. Ruijsseners bedoeld voor logeerpaviljoen en wagenkamer. De opzet was er een steenen gebouw van te maken. Vandaar dat er daarop berekende fundamenteen en zware steenen stijlen zijn aangebracht. Aangezien de fondsen ontbraken was de bewanding van bamboe gemaakt. Achteraf was dit goed, aangezien zóó dit gebouwtje gemakkelijk kon pasklaar gemaakt worden voor het tijdelijk gebruik der wassende gemeente. Toen in 1908 ik op Java kwam was het voorste deel voor de wekelijksche godsdienst oefeningen in gebruik, het achterste

deel als apotheek. Als wagenkamer is dat achterste deel, voor zoover mij bekend, nooit gebruikt. Later werd het middenschot meer naar achteren gezet, zoodat de Kerk vergroot, en de apotheek verkleind werd. Nog vóór de komst van Dr. van Stokkum (1910) werd het heele gebouw voor Kerk ingericht en de apotheek geplaatst op het terrein, waar nu de nieuwe kerk staat. Nog later werd de zijgalerij er bij getrokken, tot eindelijk vergroting op de oude fundamenteen onmogelijk werd en wij wel genoodzaakt werden tot nieuwbouw. In deze geschiedenis van dit gebouw ligt in korte trekken de ontwikkeling en groei der gemeente geschetst.

Wat thans te doen stond was, gebruik makende van de oude fundamenteen, pijlers en dak, het zóó te verbouwen, dat een flink kantoorlokaliteit enz. kon ontstaan.

Die bouw werd in October voltooid.

Mej. Stoett zit nu vóór in een alleszins geschikt lokaal, waar ook ruimte is voor de berging van den voorraad boeken en etalage der meestgevraagde exemplaren van den zich uitbreidenden colportage-boekhandel. Eigenlijk is het maar goed, dat in Poerbolingo zoo weinig Hollanders wonen, want anders zou het voor Juff. Stoet te druk worden om den gaanden en komende man a. h. w. aan de toonbank te helpen. In een groot Hollandsch centrum zou het zeker overweging verdienen om zooals de Engelsche en Amerikaansche zending b.v. in Kairo, Singapore, Batavia, Shanghai en elders doet een eigen boekwinkel te openen. Voorloopig kan Mej. Stoett, geholpen door haar Inlandsche bedienden het nog wel af en zijn de enkele koopers veeleer onder omstandigheden een welkome afleiding bij den soms eentonigen arbeid.

Met een glazen deur van haar kantoor gescheiden is de plaats van de drie Inlandsche schrijvers. 's Morgens zijn ze (van 7 tot 12 uur) alle drie aanwezig: n.l. de gepensioneerde onderwijzer Mesach, en twee zoons van goeroes Indjil die de Hollandsch-Inlandsche School doorloopen hebben. De eerste komt 's namiddags van drie tot vijf niet meer terug. Een van de beide anderen slechts drie dagen van de week. Felix, de oudste der beide jongelui, komt 's morgens en 's middags op het kantoor en ontwikkelt zich aardig als de rechterhand van Mej. Stoett. Op de schrijfmachine is hij goed thuis en het dikwijls moeilijk te ontcijferen handschrift van den dominee kon hij al aardig goed lezen.

Van een preek b.v. die met allerlei afkortingen en verbeteringen, oorspronkelijk

is opgeschreven voor het gebruik op den kansel, een copie te typen, geschikt voor den zetter van den Indischen preekenbundel „Uit de levensbron”, is niet ieders werk. Ik was bijzonder tevreden over de wijze, waarop hij het den laatsten keer had weten klaar te spelen.

Het kantoor der Inlandsche schrijvers is met een overdekten overloop verbonden met de z.g. bijgebouwen (keuken enz.) der pastorie, zoodat men op deze wijze ook bij hevige Indische regenbuien de kantoorlokalen droog kan bereiken.

Achter de lokaliteit der Javaansche klerken, is een ruime kamer met twee openslaande ramen, voorloopig ingericht voor één der onderwijzeressen, die aan de H. C. School verbonden is.

Deze drie kamers, van steen opgetrokken, beslaan de ruimte, die voorheen voor de kerk in beslag werd genomen, met dit onderscheid, dat de bovengenoemde gaanderij aan den Oostkant weer in eere hersteld is en aan den Westkant met het oog op de namiddagzon en den inslaanden regen een nieuwe gaanderij aangebracht is.

Achter het geheel is van het oude zink, afkomstig van de afbraak van het oude gebouwtje, dat vroeger op de plaats stond, waar de nieuwe Kerk verzezen is, een auto-garage ingericht.

Voor al twee dagen op het eind van de maand is het een heele drukte op het kantoor, wanneer de acht colporteurs en courantenrondbrengers verslag van hun werk komen doen. Hun voorraad boeken moet dan opgenomen worden, afrekening moet geschieden, loonen betaald en alle van nieuwe boeken en couranten voorzien worden.

In December werd, voorloopig bij wijze van proef, de in 1925 gedoopte „clown” als courantenrondbrenger aangenomen. Zijn algemeene bekendheid in de desa, zijn vrijmoedigheid, woordenrijkdom en gevatheid, die hij in jaren praktijk in zijn vroeger werk zich verwierf, kunnen hem in deze geheel nieuwe rol zeker goed te pas komen. Heilige en bekwame de Heere hem tot een waardig en geschikt werktuig in zijn Koninkrijk!

De gemeenten mochten mede door dezen arbeid gestadig wassen, zoodat bij de statistiek in December opgemaakt, bleek dat in het geheele jaar 18 mannen, 24 vrouwen en 48 kinderen, totaal dus 90 personen gedoopt zijn.

Verreweg de meeste, daarvan n.l. 52 (14 mannen, 17 vrouwen, 21 kinderen) kwamen de hoofdgemeente *Poerbolingo* ten goede. Daarna volgt *Tjilatjap* met 3 mannen, 3

vrouwen en 8 kinderen (totaal 14), terwijl de rest over andere gemeenten verdeeld is.

Deze getallen zijn nog nimmer gedurende de 25 jarige kerkelijke zending in onze residentie bereikt.

Onder 's Heeren zegen heeft de Heere onze Inlandsche medewerkers en Inlandsche of Chinese Christenen willen gebruiken om dit resultaat te bereiken.

De persoonlijke arbeid van den missionair-predikant beperkte zich in hoofdzaak (behalve het geven van enkele catechisaties in de Hollandsche en Javaansche taal en de geregelde Javaansche en Hollandsche godsdienstoefeningen) tot het onderwijs en leiding geven dier Inlandsche medewerkers.

De vroegere besproken Zaterdagse bijeenkomsten met de tooverlantaarn in de Chineesche wijk, waar de goeroe indjil Berman in het Maleisch de Bijbelsche Geschiedenis vertelt en gemeenlijk de dominee in het Javaansch de toepassing geeft en het nagebed doet, gingen in October en November geregeld voort, maar moesten eind December wegens de vele regens voor enkele maanden stop gezet worden.

Op 17 November hield de predikant een goedgeslaagde lichtbeeldenavond in de Openbare Hollandsche Inlandsche Kweekschool te Poerwokerto voor de leerlingen dier school en de Muloschool, welke voordracht een week later in Solo in de Zendingsschool van den Heer Meijerink herhaald werd. Ik vertelde van den tocht van Kapitein Scott, die op den terugtocht van den Zuidpool met vier makkers het leven liet, en van de reizen van Nanssen in het Noordpoolgebied. De geschiedenis dezer helden liet niet na indruk te maken. Zeker kan het zoeken van contact met jongelui, waarvan zoovele straks in Banjoemas hun levenswerk zullen vinden, voor de zending van veel belang worden.

Voor al in het begin van deze drie maanden had ik nog al eens last van slecht slapen. Om hier af te komen is voor mijn gestel massage en lichaamsbeweging heilzaam bevonden. En aangezien de meest geschikte tijd voor den Inlandschen verpleger, die gewoon is te masseeren, de vroege morgenuren is, kwam ik er toe dadelijk na het opstaan mij naar het op een half uur afstands gelegen ziekenhuis te begeven.

En dat leidde er toe, dat ik, gelijk ik voorheen ook wel gedaan had, de leiding van de godsdienstoefening, welke daar om 7 uur 's morgens voor het personeel gehouden werd, in eigen handen nam.

Toen dit op de zalen bekend werd, kwamen al gauw manlijke en vrouwelijke pa-

tienten, voorzover zij niet bedlegerig zijn, er bij. En zoo werd geheel spontaan mij als door 's Heeren hand een nieuwe werkzaamheid toegevoerd, waardoor ik in dagelijksch contact zoowel met de verplegers als met een belangrijk deel der patienten kom.

Als degenen, die deze godsdienstoefeningen bijwonen, er evenveel geestelijken zegen van wegdragen als de Heere mij zelf geliefde te geven, dan kan de vrucht niet uitblijven.

Overigens is de loop dier godsdienstoefeningen al heel eenvoudig: ik lees een psalm, doe aan enkele (vooral de jongere) verplegers een vraag, waarvan zij het antwoord kunnen vinden in een vers van den gelezen psalm. B.v. Psalm 41: „Wie ondersteunt op het ziekbed?” Antwoord: vs. 4: „De Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed” enz. Daarna ga ik voor in het gebed en zingen wij, waarbij regel aan regel voorgezegd wordt. Dat is alles! Het geheel moet dan ook binnen het kwartier zijn afgelopen.

Maar wie zal nagaan den invloed, die daaraan op personeel en zieken uitgaat?

De maand December bracht ons allereerst den jaarlijkschen rondgang om gaven voor onze Kerstfeestvieringen in te zamen, met zijn aangename en onaangename zijden. Elk jaar moet een bedrag van ongeveer f700 bijeen gebracht worden. Met name de handelskantoren in Tjilatjap zenden ons gemeenlijk niet teleurgesteld van zich. Dit jaar werden wij bovendien verrast met een gift van f100, namens den Kerkeraad van Rotterdam, in herinnering aan het vijftientigjarig bestaan onzer Kerkelijke zending ons toegezonden. Wij werden er door in staat gesteld aan onze gewone uitdeeling (bestaande uit wat goed voor kleeren, een evangelietje, en eenige versnaperingen) iets extra's in den vorm van een opschrijfbokje, een vlakgom, een potlood, zelfs een kleine passer voor de oudste leerlingen, toe te voegen. Wij zijn dan ook zoowel den gevers en geefsters in Indië (meest geen-geestverwanten) als den K. R. van Rotterdam hartelijk dankbaar dat zij ons in staat stelden aan zooveel blijgemaakte kinderen het Kerstevangelie te verkondigen.

De kerstfeestviering op het eind der maand (van 23 tot 26 December) hadden hun gewoon verloop. Belangstellenden kunnen hier meer van lezen (met name van de Kerstfeestviering in Tjilatjap en Poerwokerto) in het geïllustreerde maandblad „Uit Poerbolingo” (Uitgave van „de Motor”, Sneek).

Nog een kort woord over de School-

vereeniging, die met onze zending in zoo nauw verband staat.

In het vorig driemaandijksch verslag werd de plechtige opening der Holl. Chineesche School op 30 September gememooreerd.

Den 1sten October werden dus het eerst de lessen in de nieuwe lokaliteiten gegeven, tot groote vreugde natuurlijk van onderwijzend personeel en leerlingen beide. Van af het begin der school (Februari 1925) had men zich toch zeer moeten behelpen, eerst in de behuizingen, die op dezelfde plaats stonden, waar nu de school is verzezen en toen deze waren afgebroken in een gehuurde woning, zeer weinig voor dit doel geschikt.

Op dien zelfden datum begon ook het internaat. Er is daar ruimte voor 12 jongens. Helaas, maken er tot nu slechts 3 gebruik van. Maar we hebben allen moed, dat op den duur het slagen zal, want zeker voorziet het in een behoefte voor zoovelen, die geen gelegenheid hebben hun kinderen behoorlijk onderwijs op hun woonplaats te doen geven.

Met de personeelsvoorziening kon het vlotter gaan.

De vacature aan de H. C. S. ontstaan door het vertrek van den Heer Groenewoud, die 1 Juli tot hoofd benoemd werd der Openbare H. I. School te Paloppo (Celebes), werd eerst met 1 October vervuld, toen Mevr. Allaart op haar verzoek werd overgeplaatst van onze H. I. School te Poerwokerto. Daarentegen verliet ons op dien datum Mej. Siem Koen Njo, een Chineesche Hulponderwijzeres. Gelukkig schoot Solo ons te hulp door Mej. Reinders tot Kerstmis aan ons af te staan.

Op de H. I. School te Poerwokerto werd de vacature-Mevr. Allaart vervuld door de tijdelijk benoemde onderwijzeres Mej. Riks. Wij hebben aan die school nog een andere jonge dame uit Indië, die daar tijdelijk werkzaam gesteld is.

Natuurlijk kunnen wij op deze tijdelijk aangestelden niet rekenen. Onder hen is een groote fluctuatie tot schade van den goeden gang van het onderwijs te verwachten. Ook zijn het meestal geen geestverwanten, tot wieraanstelling wij dus slechts noodgedwongen overgingen.

Zeer zien wij uit naar leerkrachten uit Holland.

Het verbaast ons, dat de toeloop niet grooter is.

Poerwokerto is een mooie binnenplaats, bijzonder gunstig gelegen. Zoowel hier als in Poerwokerto is het klimaat gunstig.

Welk een dankbaren werkkring levert onze Holl. Chineesche School op!

Ik was daar bijzonder onder den indruk van, toen onze zendingskring, als de eenig uitgenooide Hollanders geïnviteerd waren om op Nieuwjaarsavond het door de Chineesche bevolking georganiseerd feest bij te wonen. Maar dit behoort reeds tot de volgende drie maanden.

Een groot gezin.

(Bij de foto).

Deze foto stelt voor een van de Internaten van de Solosche Kweekschool, n.l. dat ten huize van de fam. De Koomen. Op den achtergrond Mevrouw en de kinderen. Indien het raam achter dezen geopend was, zou men 't gezicht hebben op het huis van

Deze foto stelt voor één van de Internaten van de fam.

van de Solosche kweekschool ten huize De Koomen.

Ik wil er thans alleen dit van zeggen, dat in dit bijzonder goed geslaagde feest, waar geen enkele wanklank vernomen werd, ik het gevoel had, dat de dam tusschen de Chineesche bevolking en ons doorgebroken is. Wij voelden ons in hun midden als één der hunnen.

Dit resultaat is met name een gevolg van de oprichting onzer Hollandsch-Chineesche School!

Naar nadere bijzonderheden omtrent dezen prettigen avond verwijs ik belangstellenden wederom naar bovengenoemd blad.

Met frisschen moed gaan wij den nieuwen jaarkring te gemoet! Zij de Heere met de gemeenten in Holland, met haar dochterkerken in Indië en met allen, die in haar dienst of in zijdelingsch verband met haar arbeid, hier werkzaam zijn!

B. J. ESSER.

Ds. van Andel.

De jongelui zijn op het punt, om aan den maaltijd te gaan. Op de tafels ziet men de borden met rijst, de kroezen en vingerkommen, de schotels met groenten, de schalen met vruchten.

Om een goede foto te krijgen, zijn de tafels wat bij elkaar geschoven, zoodat men maar een gebrekkig idee krijgt van de flinke ruime eetzaal, die elk internaats ten dienste staat.

Bate van den Zendingskalender.

De Zendingskalender maakt het best. Hij komt bijna in alle Gereformeerde gezinnen. Wat winst die kalender afwerpt voor de Zending, is niet ten volle te berekenen.

Doordat hij in tal van gezinnen gedurig aan de Zending herinnert en van de Zending iets mededeelt, zal de kalender stellig

meewerken tot versterking van de Zendingskennis en de Zendingbelangstelling. Maar deze winst is niet te registreeren. Wel echter weten we, dat de finantieele bate van den Zendingskalender voor onze Zendingkas verre van onbeduidend is. De familie van wijlen Ds. H. Dijkstra, die dezen kalender bezorgd, droeg dit jaar f1600 af aan de Generale kas der Zending. Dit bedrag is hooger dan in menig voorafgaand jaar. En het spreekt van zelf, dat die verrassend hooge som met dankbaarheid is aanvaard. Want de Zendingkas kan het zoo heel best gebruiken. En al moge de geestelijke winst, die de kalender afwerpt, van meer beteekenis zijn — die mooie finantieele bate is toch ook geenszins te ver-smaden.

W. B.

Het verre Soemba.

Voor U die vanuit Holland vinden dat Java en Soemba vlak bijeen liggen, mag ik wel uitleggen dat slechts zelden de zendingsarbeiders van Java dat eiland bezoeken. De reis per K. P. M. duurt vijf dagen vanaf Soerabaya; en het laatst in 1910 hebben officieele afgevaardigden van Java de medearbeiders op Soemba bezocht. Thans was aan Dr. Esser en mij opgedragen den eersten Februari, den datum van hun jubileum, hen onze groeten over te brengen. Elders, n.l. in het Kerkblad der Ger. Kerken van Ned.-Indië vindt U ons gezamenlijk verslag. Enkele persoonlijke indrukken mogen hier niet achterwege blijven.

Voor den medicus van Djokja is het een geheel ander en dus interessant land. De bewoners zijn maar dun gezaaid over het uitgestrekte heuvelland, welks ondergrond kalkachtig en niet vulkanisch is. Zij wonen in hooge paalwoningen, gedekt met alang-alang. Onder de vloer ervan huizen paarden en zwijnen. De grond is daar vervuild, slecht verlicht, etensresten vallen van boven door de vloer van ronde bamboestammen en vermengen er zich met den mest der dieren. Geen wonder dat er in bepaalde seizoenen een ware vliegenplaag heerscht, met als gevolg daarvan epidemieën van bacillaire dysenterie. In Holland treft men zoo'n vervuiling en diezelfde ziekte ook wel eens aan, mij van vroeger jaren wel bekend. Door de afgelegen ligging, afwezigheid van zeevaarders onder de stammen, zijn ziekten als Tyfus en amoeben-dysenterie er nog niet ingevoerd, doch later zeker te verwachten tenzij men een grondige verandering in deze omstandigheden weet

teweeg te brengen. De heidensche bevolking is vriendelijk en vrijpostig, doch door trots en opvliegendheid hebben ze jarenlang geoorloofd onderling. En nu nog leven de kampongs als aparte eenheden, vaak op hooge heuvels, en in groepen onder de regeering van hunne vorsten of radjahs, waarvan sommigen maar een schijn van macht en aanzien hebben. De bevolking vermeerdert zich te gering; door de groote kindersterfte gaan velen te gronde, doch dat is overal waar men veel malaria en primitieve omstandigheden heeft. Iets bijzonders is wel de geringe geboortecijfers, en ook voor de meer algemeene werking der zending is dit een factor die alle aandacht moet hebben. De vroegere publicaties van Prof. Rodenwaldt en de studies van Tillema kunnen daarbij leiding geven.

De wegen zijn voor een deel onbegaanbaar voor de auto in het natte seizoen; dit met de enorme afstanden die dan te paard niet snel afgelegd kunnen worden, veroorzaakt het drukkende gevoel van eenzaamheid zooals men dat in Europa bijna nergens kent. Toch moet de zendingsarbeid geschieden in geloof en opgewektheid, en dat is het wat zoo zware eischen stelt.

De toeloop naar het (hulp-)ziekenhuis te Pajeti is werkelijk meer dan gewoon. Evenzeer al naar Waikaboebak, en deze gezindheid der bevolking kan niet dan gunstig zijn voor de uitbreiding van het Christendom. De geheel eenige positie onzer zending op Soemba door haar monopolie voor het onderwijs, vraagt eenzelfde opzet voor de medische hulp. Ook daarvoor zal ze, zooals is opgemerkt, veel minder hindernissen ontmoeten dan onder de Islamiëten van Java. Zoo staat de zending daar voor den eisch der bouw van een ziekenhuis te Waikaboebak; onafwendbaar. In de res. Djokja heeft men met tien hulphospitalen en vier poliklinieken, en het groote Petronella-hospitaal thans door de sterke stijging, bijna verdubbeling der laatste vijf jaren een 8 pCt; der bevolking bereikt in 1926. En te Waikaboebak, nog zonder behoorlijk hospitaal doch met tourneés in de bergen, bereikte collega Berg er reeds in 't eerste jaar 10 pCt. Ik sprak ook de dokter op het nabij gelegen Soembawa, en daar komen behalve de militairen en gestraften, maar enkele der vrije bevolking per dag om hulp. Wel een groote tegenstelling met het zendingswerk, al moet vermeld dat op vele andere plaatsen, b.v. op Nieuw-Guinea de toeloop naar de Gouv. arts zeer groot is.

Nu reeds zijn de laatste jaren vele overgangen tot het Christendom. Het ideaal

voor het eiland: Soemba voor zoover mogelijk in al hare nooden door de zending geholpen, is er nog te bereiken. Laat men dan wel rekenen met het feit dat er geen Europeesche gemeenschap, of cultuur-lichamen zijn die de lasten der medische verzorging kunnen verlichten; maar des te sterker en zuiverder de schouders zetten onder deze taak. Immers de beide andere factoren verlichten wel de finantieele zorgen, maar niet altijd kan men dan in zijne actie onverdeeld de zendingsbelangen laten overwegen; het schept verplichtingen die wel eens morele gevaren meebrengen.

Door het bijwonen der vergadering werd ons veel van den arbeid duidelijker. Niet alleen in details, maar juist door het jubileum werd ook de groote lijn getrokken en overzien. Een nauwer contact met de ervaringen op Java waar de gemeentevorming reeds gevorderd is, bleek hoog noodig. De gang van zaken gaat denzelfden kant op, al loopt zij niet in hetzelfde spoor zij is er toch mee evenwijdig. Over en weer gevoelde men dat teveel het verre Soemba gekomen is in een ongewild isolement. De naburige zendingsvelden liggen toch te onbereikbaar; op Flores werkt de Katholieke missie met ongeveer dezelfde voorwaarden voor onderwijs, en daar is ook de eerste Roomsche zendingsarts begonnen. Merkwaardig, dat ook in de Roomsche zendingspers ons Hollandsche beginsel van zendingsarts geprezen wordt en verkozen wordt boven het anglicaansche systeem van zendeling-arts.

Andere verschillen met Java dan die der dichtheid van bevolking, woningbouw enz. zag ik in het optreden der evangelisten. Zij kleeden zich op dit feest goed Europeesch; hun toespraken waren krachtig en vurig, hun lichaamsbouw flink en sterk. Allemaal voorrechten boven den Javaan. Moge het geloof hen bewaren om in de bescheidenheid en trouw van den Javaan een voorbeeld te zien, waarmede zij de volksondeugd van trots en opvliegendheid kunnen bedwingen.

Wij hebben het voorrecht gehad in elk Zendingsgesin te kunnen komen. Er was eens een nachtelijke rit mee gemoed; en om van het Midden naar het Westen te komen, een zeereis met den Gouv. stoomer die daartoe zijn vaarplan iets wijzigde. Maar om de vrouwen te vergeten, niet hen in hun huizen te bezoeken en hun arbeid te zien, dat ging niet aan. Nog zie ik hen voor mij, met de jonge kinderen die in zoo groot isolement opgroeien. Verblijd was ik ook, hen advies te geven bij de min of meer ernstige

stoornis der gezondheid. Want dokters zijn er zeldzame gasten, en het klimaat in deze maanden is niet gunstig. De uit voorzorg meegenomen medicijnen en instrumenten deden zoo nog dienst. In verband met de volksplaag de bacillaire dysenterie is het daar wel noodig, dat in ieder gezin een injectiespuit aanwezig is met enkele tubes serum; nog gezwezen van de meer gewone medicijnen der tropen. Immers indien deze ziekte in ernstige vorm begint, wordt de toestand per uur erger, en alleen de eerste vierentwintig uur is het verloop met de eenvoudige seruminjectie te bedwingen. Later heeft dit geen succes en komen de minder werkzame en ook meer gecompliceerde middelen te pas. Meer dokters, en mantris met een net goede wegen, dat is wel een voorname eisch voor allen die op de eenzame posten een groote verantwoording dragen. Nog afgezien van de zwijgende, niets vragende en soms tegenstrevende massa inlanders.

Voor de medische zending is het heerschen der volksziekten onder deze arme bevolking nog een belangrijk hoofdstuk van onze, laat ik noemen, politiek. Voor de framboesia is de uitvinding van het salversan een zegen. Honderden komen voor de injectie. En zoo is er gelegenheid velen, doch oppervlakkig, te bereiken. Meestal vindt daarna het volk den weg naar het ziekenhuis ook voor andere kwalen. Massabehandeling, door op een vastgestelde plaats en tijd een honderdtal alle voor één ziekte te medicineren, is lastig omdat wij geen dwang wenschen; en dan het Woord Gods minder invloed heeft omdat de intimiteit van persoonlijk contact weg is. Meestal geschiedt dit door de Gouv. artsen. Verder, wil het niet een Sisyphusarbeid worden, komen er nog woningverbetering, verboden in de dessa, bij; en dat is onze taak niet.

Meer in onze lijn ligt de opleiding van hulpkrachten die zeer zelfstandig werken kunnen. De arbeid van ons te Djokja, wordt door de mantris wel vervijfvoudigd! Medische bezwaren houden die hulp eenvoudig, in den regel is er geen injectiespuit. Wel heeft men om Modjowarno de mantris door de eenvoudige spierinspuitingen van bismuth, in staat gesteld de framboesia grondig te behandelen met deze ongevaarlijke medicijn, terwijl men hen zoo niet de aderinspuiting met salversan toestaat tegen deze ziekte dan op het hoofdhospitaal waar steeds een dokter is om leiding eraan te geven wat dosering enz. betreft.

Op Soemba kan men zijn voordeel doen

met de ervaringen van Java in de organisatie. Laat ik dan ook ten slotte het uitspreken, dat alle hospitalen hier met verlangens uitzien naar de opening van het ziekenhuis te Waikaboebak, de jongste zuster dan, en de eerste van onze Geref. kerken in de Buitenbezittingen.

Djakakarta.

M. G. MULLER.

mand weet waarheen. Best mogelijk, dat ik over een jaar of twee hier aan mijn schrijftafel zittend, mijn zoon in Duitschland per radio-telegraaf kan oproepen, en dan niet alleen kalm met hem zit te praten, maar tegelijk ook zijn portret, door de radio overgebracht, vóór me heb. Dat zal een groot genot zijn. Ik wilde wel, dat we al zoo ver waren.

De kleine baai van Waikolo, de landingsplaats voor West-Soemba.

Hoe men landen moet op West-Soemba.

Bij de foto.

Deze kleine foto laat ons zien de kleine baai van Waikolo, de landingsplaats voor West-Soemba. Op eenigen afstand van het strand blijft de boot van de Kon. Pakk. Maatsch. liggen. De passagiers en de lading voor Wai-Kolo worden met een klein bootje zoo dicht mogelijk bij het strand gebracht. En dan dragen eenige Soembaneesche mannen alles naar het droge. Nog zeer primitief. Dr. Muller, die onlangs op Soemba de viering van het jubileum bijwoonde, zond ons dit kiekje, waarvoor we hem dankzeggen.

W. B.

De oude tegenstand.

Ds. Netelenbos schrijft in „Uit Poerwo-redjo”:

„We zitten soms heel interessant met elkaar te praten over de kolossale veranderingen, die de moderne tijd in onze menschelijke saamleving heeft aangebracht. Met zeven-mijls-stappen rennen we vooruit; nie-

Maar onder al dien „vooruitgang” blijft de oude tegenstand steeds dezelfde. Onderwijs, snelverkeer, vredesconferenties, schoone leuzen en wat verder ook ons leven zoekt te verrijken, het mist alle hartvernieuwende kracht. En zoo behoudt de vijandschap tegen het Evangelie haar geduchte machtspositie.

Daaraan dacht ik, toen ik gisteren het rapport van Toegiman, onzen goeroe Kesi-angi las. Daarin deelt hij mede, dat een zekere Tjitropawiro met zijn vrouw op Zondag 5 December de godsdienstoefening te Kesi-angi kwam bijwonen. Het gebeurt helaas niet dikwijls, dat vreemden in het kerkje daar een plaats komen vragen.

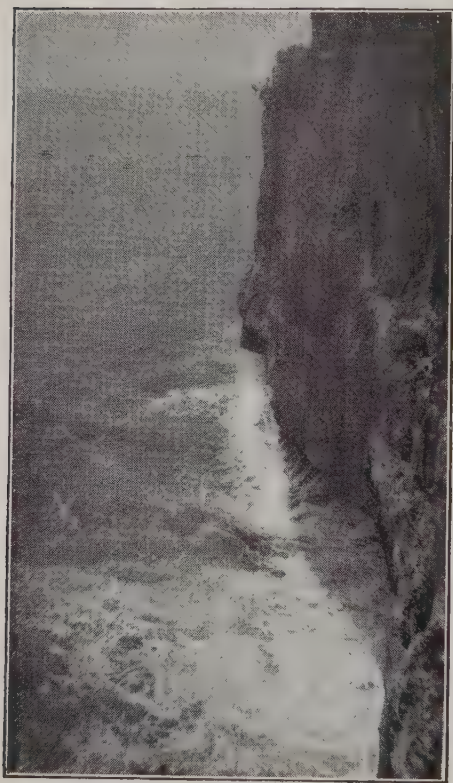
Na den dienst bleven die twee menschen nog wat praten, en gingen toen langs steile bergpaden weer huiswaarts.

In den loop van die week zocht Toegiman hen eens op. Toen vertelde Tjitropawiro hem, dat hij, uit de kerk thuisgekomen, aan zijn ouders en verdere familie mededeeling had gedaan van zijn voornemen, om zich bij de Christelijke gemeente te

voegen. Dat hebben ze hem toen allen streng verboden. Maar de man bleef bij zijn plan.

Toegiman sterkte zijn hart door hem te wijzen op den zegen van het Evangelie, en op de eeuwenoude vijandschap, die den menschen den weg tot Christus zoekt te versperren, maar die door onzen Koning overwonnen wordt. Het scheen wel, dat Tjitro moedig positie koos.

Toen hebben, nog diezelfde week, zijn

De Zuidkust van Java bij Rongkob.

ouders een samenkomst belegd met de buren, en hen tot getuigen genomen, dat ze Tjitro uit hun familie-gemeenschap wilden uitstooten.

Zoo geschiedde het ook. Tjitro moest den volgenden dag de woning ontruimen, die zijn vader indertijd voor hem gebouwd had bij zijn huwelijk. Nu vindt hij tijdelijk een onderdak bij den diaken Reksodikromo, onzen colporteur.

De nood van Tjitro liet onzen goeroe Toegiman geen rust. Den heelen nacht door was hij er mee bezig, vreezende dat de beproeving te zwaar zou geweest zijn.

Daarom ging hij den volgenden morgen al vroeg op het pad, om te zien hoe de toestand was. Onderweg kwam hij Tjitro al tegen. „Ik ben blij, dat ge reeds gekomen zijt” zei hij: „Mijn vader is er beslist op tegen, dat ik mijn huisraad meeneem.” Toegiman ried hem aan, zeer voorzichtig te zijn, en niets mee te nemen wat aan zijn ouders toebehoorde, al was het slechts een klapperblad. Dan behoefde hij zich over niets ongerust te maken. En verder: „blijf uw ouders toegenegenheid en eerbied betoonen. Bid voor hen, dat God hun hart moge verlichten, evenals het uwe.”

En nu is Tjitro dan bij Reksodikromo in huis. De vrouw van Tjitro is een aangenomen dochter van Rekso. Maar ze spreken hier nooit van „aangenomen” kinderen. En zoo praat Rekso heel gewoon over Tjitro als zijn schoonzoon. Dat is een eigenaardige gewoonte bij het Javaansche volk. Ze kunnen — door de talrijke echtscheidingen — makkelijk van hun kinderen af, maar nemen ook even makkelijk kinderen van anderen voorgoed in huis op.

Zoo even was Rakso hier en vroeg me f 50.- voorschot, om een paar kamers bij zijn huis te bouwen, want hij heeft nu beslist meer ruimte noodig. Ik denk dat ik het maar doen zal. Afbetaling f 5.- per maand. Veel risico loop ik niet.

Tjitro heeft gezegd: „al willen ze me dooden, ik blijf bij de Christenen.” Moge God hem de genade geven, trouw te zijn; en door een leven van bekeering zijn naasten voor Christus te winnen.”

Zuidkust van Java bij Rongkob.

(Bij de foto).

Deze foto laat ons zien de zuidkust van Java bij Rongkob.

Hoog rijzen de rotswanden loodrecht uit de zee op. In de spleten der rotsen bouwen de gierzwaluwen de eetbare vogelnestjes, die in China voor een groote lekkernij worden gehouden. Met veel levensgevaar dalen de kustbewoners langs rottanladders langs de stijle rotswanden omlaag om, terwijl onder hen de zee bruischt en het schuim der golven omhoog spat, die vogelnestjes te zoeken.

W. Br.

De hemelvaart van Mohammed.

31 Januari a.s. vieren de Mohammedanen de hemelvaart van Mohammed. Misschien

zijn er onder de lezers van ons blad wel sommigen, die hier iets meer van wenschen te hooren. Zoo bij het eerste hooren van dezen naam denken wij allicht aan de hemelvaart van Christus en meenen dan, dat Mohammed ook is opgestaan en ten hemel gevaren. Deze gedachte is echter onjuist. Mohammed is na zijn dood begraven in Medina, zijn graf bevindt zich daar tot op den huidigen dag en wordt door vele pelgrims bezocht.

De hemelvaart van Mohammed is volgens de legende een gebeurtenis, die tijdens zijn leven heeft plaatsgehad. In den Koran wordt over de hemelvaart van Mohammed zelf niet gesproken. In Soere 17 : 1 lezen wij: „Lof zij Hem, die zijn dienaar des nachts van de heilige moskee deed gaan naar de verwijderde moskee, welks omgeving wij geopend hebben, om hem eenige van onze teekenen te toonen” en in 17 : 62: „Het visioen, dat wij u hebben doen zien hebben wij bestemd tot een verzoeking naar de menschen”.

Deze verzen zeggen ons dus, dat Mohammed in één nacht de reis gemaakt heeft van de heilige Moskee, d.i. het heiligdom te Mekka naar de meer verwijderde moskee, d.i. een moskee in Jeruzalem. Onder de uitleggers bestaat verschil over de vraag, of dit slechts een droom of visioen geweest is, òf, zooals de meesten aannemen, dat hij lichamelijk van Mekka naar Jeruzalem gegaan is en weer terug.

Aan deze beide verzen knoopt zich de geschiedenis van Mohammeds hemelvaart vast; de legende heeft zich van dit verhaal meester gemaakt. Daarin wordt ons verhaald, hoe Mohammed door den engel Gabriël, op een gevleugeld paard Borak gevoerd is naar Jeruzalem en vandaar uit den hemel heeft bezocht, waar hij de verschillende profeten, die voor hem geweest zijn ontmoette en eindelijk kwam in Gods nabijheid. God gaf aan Mohammed het bevel, dat de Arabieren vijftigmaal per dag de Solat moesten verrichten. Mozes ried Mohammed aan naar God terug te keeren en Hem te verzoeken dit aantal te vermindern, daar zulk een eisch de krachten der Arabieren te boven ging. God verminderde dit aantal toen tot vijf. Mohammed werd dienzelfden nacht nog van uit den hemel teruggebracht naar Mekka.

Dit is in het kort de geschiedenis van de hemelvaart van Mohammed. De Mohammedanen vieren dezen dag door met elkander de hemelvaartslegende te lezen, die op verschillende wijze in proza en poëzie is te boek gesteld. Op sommige plaatsen,

zooals b.v. voor twee jaar in Djokja, houdt men op dezen dag een optocht.

Ind. Kerkbl.

Een sterigeval, dat ons iets te zeggen heeft.

Het laatste verslag van het Schoolwerk in Suriname bevat een bericht dat we eens ernstig moeten lezen. „In Gansee is onze onderwijzer H. Elst, oud-pupil van ons Internaat aan zwart-water-koorts overleden”. Wie niet met de situatie op de hoogte is, zal zich afvragen, waarom deze doodstijding ons meer te zeggen heeft, dan van menig ander, die als slachtoffer van het tropisch klimaat viel. Laat het verslag zelf U antwoord geven: We lezen iets verder: „We zijn zoo dankbaar, dat we naar Gansee, Berg en daal en Wanhatti jonge onderwijzers kunnen zenden, die zonder morren zich laten sturen. Maar... gezien den zeer gevaarlijken aard van dezen arbeid in zulke malariastreken, moeten wij dan niet aan deze pioniers geven, wat noodig is, om ze tegen de aanvallen der malaria te beschutten? Men denke zich den gemoedstoestand van een jongen onderwijzer in, die aan den roepstem uit Boschland gehoor gaf, maar met de gedachte naar zijn standplaats trekt, dat de malaria hem vrij zeker treffen zal. Muskieten-vrije woningen zijn de eenige oplossing. Op Gansee moet in den woningtoestand direct verandering gebracht. Maar wie geeft ons de middelen daarvoor? Wie helpt ons? Wij hebben er helaas de middelen niet toe, en toch *mag* de toestand zoo niet blijven.

Tot zoover het verslag. Het is een van de vele zijden van het onderwijsvraagstuk in Suriname. De Roomschen hebben ook in dezen een voorsprong. Mogen wij dit langer dulden? Wie het Zendingsonderwijs der Broedergemeente steunt helpt tevens aan de oplossing van dit probleem. De volgende Zendbl. lezers droegen reeds het hunne bij: J. A. B. te Zwolle f10; C. W. E. Pl. v. A. St. f5; Mej. A. E. E. te Ermelo f1; W. K. van N. N. f1; C. v. d. L. te O. Wetering f10; Pers. Ulo 's-Gravenz. f3.70; Mej. v. d. B.—v. d. St. te Maas. f25; W. B. G. te Dinxperlo f5; T. H. van Ger. Kerk Ter-naard f2; P. J. Madioen van N. N. f25; Ds. H. B. van Ger. Kerk Uithoorn f10; Mej. v. B. C. te Utrecht f10; Mej. K. te Hilversum f2.50 (uit dank voor herstel); L. Ch. v. d. S. te Assen f1.50.

Allen hartelijk dank.

Postrek. 95494.

J. v. KEULEN,
Bilderdijklaan 12, Hilversum.

KORTE BERICHTEN.

Dr. A. H. Vonk.

In Sept. a.s. zal Dr. A. H. Vonk, Missionair arts te Keboemen in dienst van de Zending der Friesche Kerken, D. V. met verlof naar Holland komen.

Ds. J. G. Fernhout.

Ds. J. G. Fernhout te Boskoop, heeft de roeping naar de Geref. Kerk te Bandoeng aangenomen.

Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos, missionair predikant te Djokja, hoopt met de J. P. Coen, die 13 Juli a.s. van Batavia vertrekt, met verlof naar Holland te gaan.

Ds. K. van Dijk.

De missionaire predikant van de Friesche Kerken Ds. K. van Dijk is na een voorspoedige reis in goede gezondheid te Keboemen aangekomen.

De ontvangst, zoowel in den Holland-schen kring als in de Javaansche Gemeente, was allerhartelijkst. Allen waren verheugd, dat hij was teruggekeerd tot zijn arbeidsveld.

Dr. van Leersum.

Dr. v. Leersum, die tijdelijk als missionair arts te Solo heeft gewerkt, en thans weer in Holland is, zal zich bekwamen voor oogheelkunde om daarna weer de zending te Solo als missionair arts te gaan dienen.

Een tijdelijk arts.

De Friesche zending zoekt een arts, die bereid is gedurende een jaar, ingaande 1 October a.s. tijdens het verlof van Dr. Vonk, hulp te verlenen in het zendings-hospitaal te Keboemen. De medische dienst te Keboemen is veel te zwaar om door één dokter behoorlijk te kunnen worden vervuld. Dr. Brummelkamp moet in dien tijd hulp hebben.

Wonosobo.

Op verzoek van de Kerk te Delft overwegen de Friesche Kerken of zij Wonosobo zullen overnemen. Een beslissing is nog niet genomen.

Algemeene Zendingsconferentie.

D.V. zal de veertigste algemeene Zendingsconferentie van Maandag 24 tot Donderdag 27 October a.s. te Amsterdam worden gehouden.

Het nationale Zendingsfeest.

Het nationale Zendingsfeest zal dit jaar den 6den Juli worden gehouden op Raaphorst, het prachtige landgoed, dat door H. M. de Koningin weer voor dit doel beschikbaar is gesteld.

Adres voor zilverpapier en postzegels.

Wie voor de zending zilverpapier en theelood en gebruikte postzegels verzamelt, zende dit aan den heer P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3e, Rotterdam. Maar men verzamele eerst een flinke hoeveelheid want anders loopt men gevaar, dat de verzendingskosten nog hooger zijn dan de waarde van het gezondene, vooral van gebruikte postzegels.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragemen aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.-, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

LEESTAFEL.

Het Boek Jona, opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. C. J. Goslinga te Buitenpost bij Kok te Kampen f 2.50.

In de bekende uitgave: "Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling" is weer een nieuw deel verschenen. Dit maal „*Het boek Jona*”, bewerkt door Dr. C. J. Goslinga. Na een deugdelijke inleiding behandelt de schrijver de *verovering van Kanaän* Hoofdstuk 1—12 en daarna de *verdeeling van Kanaän* Hoofdstuk 13—24.

De verklaring is kort en duidelijk. Naar inhoud en vorm past dit deel uitstekend bij wat in deze reeks vroeger reeds verscheen.

Uitbouw. Maandblad voor Jong Geref. Hilversum. Uitgever J. Schipper, Veerweg, Hilversum, f 1.- per jaar.

No. 6 van dit maandblad, dat ons ter recensie gezonden werd, doet het wel aardig. De zending is niet vergeten, zooals in zoo menig tijdschrift het geval is.

De Kinderkrant, geïllustreerd Christelijk weekblad bij Wed. Goudswaard, Rotterdam. Per kwartaal f 1.30.

Metterdaad een aardig blad voor kinderen. Zij lezen het graag.

Ons Reisblad. Orgaan van de Nederlandsche Christelijke Reisvereniging bij Idecea Hoorn, per jaar f 1.50.

Dit heel goed geredigeerde blad verschijnt om de 14 dagen. Onmisbaar voor wie eens naar het buitenland wil en zelf niet best op de hoogte is.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door P. J. Schreuder te Rotterdam uit het busje van Wed. Grunbouwer f 5.60 voor zilverpapier en theelood f 4.75 en voor postzegels f 2.50 te zamen f 1285; Door J. Vreeke van de kinderen der Christ. Sch. te Goes Westwal f 7.50; door H. Koelman aanvulling legaat van wijlen Mevr. de Wed. Erkelins f 100; door J. J. ten Hart 10 pCt. van de ontvangsten in Utrecht f 248.17; van H. J. Meijerink Laren (G.) f 2.50; door A. H. Bijl van de kinderen der Chr. School te Langerak f 14; door Mej. H.

Vink van de Meisjes-Ver. te Holk f 4.50; van Mej. Biere te Zaandam f 5.-; van G. de Vries te Nijmegen f 10 (van het Jav. Studiefonds); Van Martha en Jacoba de Jong f 2.25; Van Mej. Woerman, den Haag f 5.50; Door H. A. Meijer te West Terschelling, verzameld door P. van Urk f 28.73; Van de Geref. Ziekenverpleging te Amsterdam f 10; Door Mevr. de Wed. Dijkstra—Dijksterhuis van: A. Truijen te Aalden f 6.55; J. A. Roukema te Harkstede f 5.60; Mej. A. J. Klapwijk te Berkel f 5.25; G. v. d. Dool, Waddingsveen f 4.85; Nagekomen over 1926 f 24 ten bate van den Zendingskalender 1927 voor de Generale Kas f 1600 te zamen f 1646.25.

Giro No. 32806. W. BREUKELAAR. Zaandam, 24 Maart 1927.

Ontvangen uit de busjes van Weintje Verkade f 2.03½; Bep en Willy Verkade f 1.13½; Frits Korfmaker f 2.80; Jacoba v. d. Haar f 2.08½; Rein Renes f 1.36; Cor en Henk Burggraaff f 3.20½; Mies Renes f 1.27; Nico Vlieg f 3.02; Judith Bronder en Hennie Monsjou f 3.72; Jo, Nico en Wim van de Linde f 8.36; Marie van Westering f 1.47; Willy en Govert Harm f 1.31½; Corrie Robbers f 0.31; Alie van Norren f 3; Corrie en Julius Felderhof f 5.18; Nico Hoekstra f 0.82; Gerrie van Barneveld en Hilda v. d. Brink f 2.53; Cor v. Dijk f 0.61; Jannie van Dijk f 0.51; Henk Stegenga f 4.18; Dittie Funcke f 1.59½; Collecte f 0.52; Voor theelood f 2.75; Cor van Dijk f 1.10; Dittie Funcke f 1.21½; Willy en Govert Harm f 1.87; Jo, Nico en Wim v. d. Linde f 4.39½; Mies Renes f 1.53; Gerrie van Barneveld en Hilda v. d. Brink f 1.80½; Corrie en Henk Burggraaff f 1.49½; Corrie en Julius Felderhof f 2.37½; Willy en Bep Verkade f 1.11; Rein Renes f 1.33½; Judith Bronder en Hennie Monsjou f 2.61½; Truus en Henk Stegenga f 3.39½; Frits Korfmaker f 2.75; Nico Vlieg f 2.13.

Mej. M. VAN NORREN.

Gooiëberg 36, Bussum.

Commissie van Administratie voor de Zending.

Diverse Bijdragen en Giften.

1926.

3 Nov. *Classe Amsterdam*: Weesp f 250; Aalsmeer f 72.50.

8 Nov. *Dr. Scheurer's Hospitaal*: Remise Mevr. J. H. Brinkman—Schut, 2e storting f 1000.

10 Nov. *Classe Amsterdam*: Diemen f 81.84.

16 Nov. *Gereformeerde Kerk, Amsterdam*: Remise 4e kwartaal 1926 f 3674.96.

17 Nov. *Classe Zaandam*: Edam f 16.50; Holysloot f 16.50; Koog Zaandijk f 176; Krommenie f 55; Landsmeer f 55; Monni-

kendam f44; Nieuwendam f44; Oostzaan f34; Purmerend f55; Westzaan f33; Wormerveer f55; Zaandam f726; Zunderdorp f 11.

23 Nov. *Classe Amsterdam: 's-Graveland* f103; Hilversum f400.

30 Nov. *Classe Alkmaar: Anna Paulownapolder* f29.50; Bergen f14.55; Broek op Langendijk f 581.70; Dirksborn f 77.46; Heer Hugowaard f80.12; Helder f426.58; Kolhorn f10; Krabbendam f54.68; Noord-Scharwoude f 67.87; Oosterend f 96.95; Schermerhorn f19.39; Sint Pancras f38.78; Wieringen f9.70.

7 Dec. *Classe Haarlem: Velsen* f140.

11 Dec. *Gereformeerde Kerk, Amsterdam: Saldo* bijdrage volgens begroting 1926 f1428.53.

Classe Zaandam: Buiksloot f95.19.

Classe Enkhuizen: Andijk f500; Enkhuizen f300.

Classe Haarlem: Bloemendaal f225.

13 Dec. *Classe Amsterdam: Laren* f53; Amsterdam-Zuid f 750; Nederhorst den Berg f 40; Naarden f 60; Muiderberg f18.12; Muiden f12.50; Ouderkerk a. d. Amstel f26; Weesp. f227.

17 Dec. *Dr. Scheurer's Hospitaal: Remise* Mevr. J. H. Brinkman—Schut f800.

20 Dec. *Classe Alkmaar: Alkmaar* f147.60.

22 Dec. *Dr. Scheurer's Hospitaal: Remise* Mevr. J. H. Brinkman—Schut f1000.

27 Dec. *Classe Amsterdam: Bussum* f 150.

29 Dec. *Classe Enkhuizen: Andijk* f590; Medemblik f55.10; Hoorn f25.85.

30 Dec. *Classe Zaandam: Marken* f88.

Classe Amsterdam: Amsterdam-West f 205.41.

1927.

3 Jan. v. *Coeverden Adriana Stichting*, door H. Groenendijk C.Azn. f100.

Classe Haarlem (boekjaar 1926): Haarlem f2300; Oostzijde f60; Sloterweg f41.83; Zandvoort f8; Heemstede f750; IJmuiden f350; Sloterweg f40; Beverwijk f83.57; Nieuw-Vennep f 363; Hoofddorp f 150; Halfweg f530.79.

17 Jan. *Classe Zaandam: Zaandam* f363; Wormer f50.

1 Febr. *Gereformeerde Kerk Amsterdam: Remise* 1e kwartaal 1927 f3324.56.

Namens de Commissie van
Administratie:

Ds. A. SCHWEITZER.
G. DE BRUIJN.

Ds. Ramaker te Tenpost, v. d. Jonged. ver. f6.10; E. de Graaf te 2e Exloërmond, busje van W. Wind f7.74, E. Pot f16.22, E. Barelds f 5.19, catechisatie f 6.15 is f35.30; J. P. ten Hagen te N. Amsterdam, uit zijn busje f10; E. van Dijken te Groningen, gev. in de coll. f5; Mej. J. Mulder

te Meppel, busje M.U.L.O. school f9; P. Sennema te Grijskerk, saldo Kal. f 25; Mej. G. Haan te Groningen, 2 mndl. Stort. Kinderzendv. f250; Mej. G. Haan van A. Braakma te Leens, busjes ziekenhuis f0.94½; H. Hulshoff te Zoutkamp, v. d. Zend. ver. f35; Ds. Lanning te Siddeburen, busje van een kind f0.50; J. Groothof te Bedum, gev. in de coll. f2; Ds. Neerken te Ulrum, coll. 30-jarig huwelijksfeest f1.50; E. M. Bos te Westeremden, saldo Kal. f18; Joh. M. G. Kuiper te Een, busje in de kerk f21.27½, v. d. Jongel. ver. f14.56½, Knapenver. f2.70, Schoolk. f18.07, saldo Kal. f10.10 is f66.65; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje Nelly Wiersema f11.86, Wim Wiersema f12.38 is f24.24; G. Wicherson te Ommen, gev. in de coll. f2.50; Ds. Weener te Munnekezijl, uit de Zendingskas f29.65; J. R. van Til te Leek, v. d. Zendv. f40; H. P. Bos te 't Zandt, gev. in de coll. f1; Ds. Smidt te Dwingeloo, v. d. Schoolk. f5.75; Faber te Niezijl, deel coll. Jongel.v. f10; W. Santbergen te Ambt Vollenhove A, v. d. Jongel. ver. f3.20; G. Kadijk te Baflo, de helft bus Jongel. ver. f13.70; J. Drupsteen te Hasselt, saldo Kal. van O. Drupsteen en G. Broek f 9.45; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50; Mej. J. van Haeringen te Dedemsvaart, v. d. Jonged. ver. f7.73; H. Kuik te Wildervank, v. d. Zendv. f30; Ds. Wiersma te Bierum, busje te Bierum f58.77, te Holwierda f32.75 is f91.52; W. Brons te Tenboer, 't Nikkertje der School f18; A. J. P. ten Hoopen te Haaksbergen, een collecte f 19.03; A. Bergkamp te Ambt Vollenhove A. een coll. f18.48; J. Wildvank te Delfzijl, busjes f30, gev. in de coll. f20 is f50; G. H. Hutman te Nijverdal, saldo Zendv. 1926 f850; L. D. Wijbenga te Scheemda, 1/3 busje d. school f3.20; C. J. Meijer te Meppel, van de Gebr. M. f2.97; Ds. v. d. Meulen te Wetsinge-Sauwerd, twee giften f1.50; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, v. d. Zend. Comm. f91.14; H. J. Nijhuis te Enschede, contributie en giften 2e halfjaar f700; H. J. Nijhuis te Enschede, coll. jaarf. Jonged. ver. Kerkbouw Waingapoe f19.84; H. v. Til te Ennumatil, v. d. Knapenver. f10; Ds. Gerber uit Borger, v. d. Zend. Comm. f35; Ds. Stam te Alteveer, Zendingsbusjes f75; A. Smit te Haren, 2 mndl. contrib. f82.95; A. Kolkman te Wierden, v. d. Heer Michel v. d. Schoolk. f6.70; Ds. Steenhuis te Loppersum, saldo Kal. f10, gift G. R. f2.50 is f12.50; M. v. d. Veen te Houwerzijl, 't Nikkertje der school f 29; Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. f2.50; K. Doornbos te Pekelderweg van schipper N. N. f 6.46; P. Koster te Valthermond, saldo Zendbl. f6.20, J. v. d. Noot aan h. c. f0.58 is f6.78; J. Kuiper te Hooghalen, busjes en Kal. f65; R. Bakering te Boerakker v. d. Zend. Comm. f20; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen f45.10; E. Kolthoff te Veldhuizen, gev. in de coll. 10, 10,

100 en 70 R.M. is f112.42; Mej. Graafhuis te Haren, busjes in de School f25.50; N.N. te Groningen, gereikt op weg naar de kerk f2.50; Mej. H. Bolhuis te Roodeschool, v. d. Jonged. ver. f12.25; C. Poortman te Valtherrmond, saldo Kal. f23.45; H. Sturing te Gees, v. d. Schoolk. f10; Ds. Visser te Oldemarkt, busje v. L. Posthumus f13.35; W. Dwarshuis te Avereest f11.75, f11.05 is f22.80; Ds. Gerber uit Gasselter Nijeveen, gev. in de coll. f 15; Ds. Gerber uit Haulerwijk, verzam. door de kl. Meisjesver. f 49, saldo Kal. f 9.83 is f58.83; F. Hendriks te Delfzijl, v. d. Schoolk. f35.15; Dagblad de Standaard, uit Amsterdam f2; A. J. Huurling te Deventer B. bijdragen f60; Ds. v. Goor, coll. spreekb. te Boerakker f10; H. A. Beukenkamp te den Ham, gev. in de coll. f25; G. J. Breuking te Holten, saldo Kal. en Zendbl. f68; Mej. R. Vos te Wetsinge Sauwerd, saldo Zendbl. f25, Kal. f3 is f28; W. Mulder te Sellingen, saldo Kal. f8.73, Schoolk. f13.77 is f22.50. Een schuldbekenenis (leening Pastorie Colenbrander) ad f500.—, plus de weldra te verschijnen rente, als een feestgave van een broeder, die zich met de Kerken om Gods zegen verblijdt.

Loppersum f 198.50; Meppel f 441.82; Siddeburen f 180.25; N. Buinen f 52.82; Munnekezijl f 106.35; Dalfsen f 100; Ambt Vollenhove A f 34.29; Zuidhorn f 148.50; Bentheim f 177.25; Wetsinge Sauwerd f 140; Dreur f 108.45; Oostwolde f 125; Hyken f 60; Boerakker f 12.50; Dwingeloo f 120; Deventer A f 244.30; Rouveen nag. f 10; Heezen f 291.90; Westerbork f111.70; Meppel nag. f 3.50.

J. DUURSEMA,
Quaestor.

Groningen, 21 Febr. '27.
Heerensingel 34, Giro 51619.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

S. Potma te Gerkesklooster-Stroobos, 't Nikkertje der School f22; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. een extra gift f15 + f1.50 is f16.50; Mej. J. C. Wiersema te Bedum, busjes School 1e kl. f3.70, 2e kl. f5.09, 5e kl. f5.71, 6e kl. f4.16, busjes J. v. Elemma f7.48, H. Boddeus f5.04 P. de Roo f4.65½, R. v. d. Wal f3.75½ is f 40.19; Ds. Kuipers te Beilen, G. B. f 1, G. Nijboer 200 h. c. is f2; E. van Huizen te Roodeschool, v. d. Zendv. f82.50; H. Wegenaar te Wildervank, gev. in de collecte f10, f1, voor 't Hospitaal f2 is f13; D. de Vries Dz. te Steenwijk v.e. oude broeder f25, Kinderen Nijh 104 h. c., saldo Zendbl. f75 is f100.52; Ds. Gerber uit Zuidlaren, busjes f227.05; J. Wildvank te Delfzijl, gift van W. Kaapman f1; B. Rooyen te Diever, 't Nikkertje der School f11; Ds. Fokkens uit Zuidwolde (Dr.) saldo Kal. f 6.38; Ds. Duursema te N. Amsterdam, gev. in zijn

brievenbus f5 en f2.50, in de coll. f2.50 is f10; N. A. Witterhelt te Pieterburen, 't Nikkertje der school f 10, Flikkema 126 h. c., saldo Kal en Zendbl. f17.03 is f27.66; Een naaclub te Nieuwolda f 12; J. F. Bui-kema te Uithuizermeeden, v. d. Jongel. v. coll. spreekb. Ds. Kn. f27.72; Mej. T. Kool te Meeden, van N.N. f2.50; K. de Vries te Zuidwolde (Gron.) v. d. Zendv. f 64.73; J. Matter te Nijeveen, v. d. Zendv. f 15; K. ter Laan te Schildwolde, saldo Kal. f30.85; Ds. Woldring te Kornhorn, v. d. Zendver. f35; L. v. Klinken te Musselkanaal, v. d. Schoolk. f6; L. Mulder te Lutten, v. d. Zend. Comm. f50; Mej. C. Delhaas te Groningen, h. c. en theelood f15.17; Ds. Kroes te Ruinerwold, kerkbusje v. d. Jongel. v. te Dijkhuizen f 5.63; Ds. Gerber uit Gasselter Nijeveen, gev. in de coll. f5; H. J. Kuiper te Zwartsluis, van 't Zend. comité f120; G. J. Witteveen te Avereest, gev. in de coll. f1; A. Boot te Groningen, theelood en halve centen f 7.52; A. Plender te Kampervveen, 2e halfjaar busjes f21.16, saldo Kal. f1.80 is f22.96; A. Visscher te Zijldijk, 't Javaantje der School f3.60; A. v. d. Molen te Loppersum, gev. in de coll. en giften f15; J. Dam te Zwartemeer, busje vrouwenveren. f5.10; Ger. Kerk te Spijk, gev. in de coll. f75; Mej. L. Koning te 2e Exloërmond, van de kl. meisjesv. f10.40; H. Kremer te Nieuwlande, coll. zilver. bruiloft van S. v. d. V. f8.95; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, gev. in de coll. en dankoffer f25; S. Sweets te Neermoor, busje Brand 6 M., Ihrhove 5 M., J. Harms te Lennox N. A. 10 Doll. is 41.81 M. is f31.06; Ds. Dorenbos te Gerkesklooster-Stroobos, van een zuster der Gem. f2.47½; K. Bakker te Tenboer, busjes in de Kerk f43.30; P. Willems te Veenhuizen, saldo Kal. f3.95; J. Mulder te Emmmer Compasum, gev. in de coll. f5; H. Luth te Vlachtwedde, busjes in de Kerk f80.24; J. Wildvank te Delfzijl, 't Nikkertje der School te Farmsum f25; Ger. Jeugd. te Laar, Bentheim f3.50; Boerema te Uithuizen, uit het verjaringsbusje van E. Norden f4; Ds. Middelveld te Hoogkerk, gev. in de coll. f1; E. van Dijken te Groningen, gev. in de coll. f10, f1 en f1 is f12; K. de Vries te Zuidwolde (Gron.) gev. in de coll. f1 en f1 is f2; Ds. Ubbens te Roodeschool, gift H. D. f5, Mej. E. O. 350 h. c. is f6.75; G. Schoonemille te Hollandscheveld, saldo v. d. Zendv. '26 f15; Ds. Visser te Oldemarkt, busjes L. Sneep f 7.20, G. en A. Buiten f 7.92 is f15.12; D. Stadig te Ezinge, nag. saldo Kal. f0.80, gev. in de coll. f12.50, Zendv. f49.20 is f62.50; H. Herp te 2e Exloërmond, v. d. Knapenver. f3.71; J. Wildvank te Delfzijl, busjes f25; J. Pals te Dalfsen, busjes f91.50; H. J. Steenbergten te Genemuiden, busje Zondagsch. f21.29; K. Heeres te Overschild, v. d. Zendv. f25; Mej. A. Kaspers te Winsum-Obergum, busje Jonged. ver. Mirjam f6.75; Mej. C. Wier-

sema te Thesinge, v. d. Jonged. ver. f7.35; Tj. Veenstra te Visvliet, verkochte goederen Jonged. ver. f22.50; Mej. J. Mulder te Meppel, busje Schoolk. f 20, catechisatie f7.45 is f27.45; Firma Boverhuis te Assen, v. d. Zendv. f550; J. Helder te Boerakker, v. d. Zend. Comm. f25; A. Smit te Haren, 2 maanden contrib. f51.10, saldo Kal. door v. d. V. f38.48, busje Jonged. ver. f10.74½ is f100.32½; H. Wegener te Wildervank, gev. in de coll. f 5; Ds. Noordewier te Westerbroek, gev. in de coll. f 5; J. Pals te Dalfsen, v. d. Jongel. ver. f2.50; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50; Mej. J. C. Wiersema te Bedum, busje van Jant van Kampen f6.75; J. Laning te 't Zandt, van de kinderen te 't Zandt en Zijldijk f80.

Jubileum-bijdragen.

N. N. een obligatie in onze leening, Pinkster coll. f500; N. N. de verschenen rente f22.50; Ds. Lammertsma te Appingedam, gev. in de coll. feestgave f25; idem f2.50; Dr. Kerk te 't Laar Bentheim, feestgave f36; Coll. herdenkingssamenkomst te Hoozevee, feestgave f271.17; Fam. v. d. Pl. te Utrecht, feestgave f10; Mej. N. N. te U., feestgave f5; M. M. te? postmerk U. feestgave f40; K. ten Laan te Schildwolde, gev. in de coll. feestgave f10; N. N. te Uithuizen, feestgave f10; J. Mulder te Emmer Compascum, feestgave f17; Gronin-

gen, gev. in de coll. feestgave f169.80; Ds. Postema te Veendam, feestgave f 67.47; N. N. te D. f300.

Wij zijn dankbaar voor deze feestgaven. Misschien was er onder bovenvermelde bijdragen ook wel iets, wat feestgave zou heeten. Doch 't stond er niet bij en zoo worden zij als gewoon beschouwd. Zijn er niet nog meerderen, die bij deze gelegenheid ook iets extra's willen doen. Duizend met 10 gulden uit de drie Provinciën is toch niet hoog gemaakt?

Soembaweek.

Zuidlaren f 147.34; den Ham f 281.54; Scheemda f106.73; N. Amsterdam f189.05; Appingedam f 256.50; Zoutkamp f 88.13; Kornhorn f35; Schildwolde f245.60; Schoonebeek f108; Borger f114; Blokzijl, nag. f56.43; Sleen f45.60; Zwartemeer f17.12; Nijverdal f648.50; Hoogkerk f252.50; Zuidwolde (Dr.) f97.90; Roodeschool f348.25; Genemuiden f 63.32; Vriezenveen f 81.20; Dwingeloo, nagiften f48.30.

Er zijn in de drie Provinciën nog 96 Kerken, die de Soembaweekcollecte nog niet zonden. Mag ik den broeders nu op 't hart drukken het toch niet te lang uit te stellen. 't Moet den Penningmeester tot Pinksteren brengen.

J. DUURSEMA,

Quaestor.

Groningen, 20 Maart '27.

Heerensingel 34, Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo.
Mej. J. L. Stoett te Poerbolingo.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. N. Netelenbos te Parakan.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier, Poerworedjo.
Dr. T. Bast te Poerworedjo, tijdelijk.
Mej. H. Nieboer te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk, Keboemen.
Dr. A. H. Vonk te Keboemen.
Dr. R. Brummelkamp te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf, met verlof.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Mej. E. Meiners te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. M. Boorsma te Djocjakarta.
J. A. Wiggers te Djokjakarta.
Dr. D. Bakker te Djokjakarta.
J. P. Zuidema te Malang.
Mej. J. A. C. Enserink te Djokjakarta.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Mej. M. Looijenga te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
Dr. F. L. Bakker te Djokjakarta.
H. H. Scholten te Djocjakarta.

Mej. J. Piccer te Djokjakarta.
Mej. J. Prins te Djokjakarta.
Dr. H. A. van Andel te Soerakarta.
Ds. P. A. van Eijk te Solo.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijering te Soerakarta.
D. J. Bosman, te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. in 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Mej. A. Spoelstra te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magelang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambanirroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander te Melolo.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk op Soemba.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Kriger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti op Soemba.
Ds. P. J. Lambooi te Pajeti op Soemba.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba.
Dr. J. Berg te Waikaboebak op Soemba.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Mutth. 24: 14a.*

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Het Net, dat niet scheurt. — Van Zendingsaangelegenheden: De Christ. Holl. Inl. Kweek-
school te Solo. — Het 35-jarig jubileum van Ds. en Mevr. de Bruyn. — Rede van Ds.
Krijger. — Korte inhoud van de rede van Ds. Colenbrander. — Uit het jaarverslag van
Ds. K. van Dijk. — Dr. en Mevr. Zwaan—Colpa (bij de foto). — Verslag van het Zen-
dingswerk te Djokja in 1926. — Verslag van het Zendingswerk te Solo in 1926. — Het
hoekje van de teekenzaal (bij de foto). — Het hospitaal te Keboemen. — „De Klokken
luiden”. — Voor de noodlijdende Gereformeerden in België. — Zomerconferenties Zen-
dingsstudie -Raad. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

DE PINKSTERCOLLECTE.

Heerlijk is het werk van den Pinkster-Geest.

Hij vergadert uit alle volken des Heeren Kerk, die door zijn bezieling in alle talen de groote werken Gods spreken zal.

Dat is Zijn werk — ook op Java en Soemba. En wij mogen Hem daarin dienen. Reeds zijn het duizenden, die in de taal van den Javanen en Soembanees den lof des Heeren vertellen.

Moge op ons Pinksterfeest de Pinkster-Geest ook onze harten bezielen. Dan komt het met onze Pinkstergaven van zelf in orde.

Het Net, dat niet scheurt.

En hoewel er zoo vele waren,
zoo scheurde het net niet.

Joh. 21 : 11b.

Het behoort tot de heerlijkheden van Gods werken, dat Hij zoo menigmaal als Hij een wonder doet, er aanstonds nog een wonder aan toevoegt.

Ook onze Heere Jezus Christus doet dat. En als Zijne profeten en apostelen door Zijn kracht en in Zijn naam wonderen doen, dan dragen deze in den regel hetzelfde karakter. Blindgeboornen, kreupelgeboornen, als zij genezen worden, behoeven niet meer te leeren zien en te leeren loopen; zij kunnen dat op eenmaal.

Als God ons weldaden bewijst, maakt Hij ook, dat wij er van genieten kunnen.

Wat de duivel u geeft, komt altijd in een doorgeboorden buidel.

Wat Christus u doet toekomen, komt in een net, dat niet scheurt.

Zeven van Jezus discipelen ondervonden dat, toen zij, na een nacht vruchteloos visschen in de zee van Tiberias, op Jezus woord nogmaals het net, nu aan de rechterzijde van het schip, hadden uitgeworpen. Zij konden het niet meer trekken van wege de menigte der visschen. Het was, toen Simon Petrus het aan land trok, vol van groote visschen. Maar Jezus had gezorgd, wonder bij het wonder, dat desondanks het net niet scheurde.

Kon één wonder hen meer vergewissen, dat Hij, die tot hen sprak, de Heere was, dan dit. Immers enkelen hunner hadden op hetzelfde meer een dergelijke wondere vischvangst medegemaakt. Twee schepen beiden vol, als Simon op Jezus woord het net had uitgeworpen. Toen echter was hun net *wel* gescheurd. Dat toch naar Jezus eigene verklaring was beeld geweest van het visschen in de groote menschenzee. En het was het visschen geweest van Simon, die nog Apostel van Jezus Christus moest gemaakt worden.

Hier echter sprak tot hen Hij, die dood en graf overwon; die nu het Hoofd is der Kerk; die juist de Zijnen door den dienst Zijner heilige apostelen en door hun woord, dat Zijn woord is, verzamelen zal uit alle geslachten en talen en natiën en volken. Niet maar in het algemeen twee schepen vol. Doch het juist getal Zijner uitverkooenen.

Straks gaat dan ook het net van Gods Woord, door de Kerk uitgeworpen in de groote zee der menschheid, binnenhalen, brengen naar den oever, waar Jezus staat, al wat Hem toebehoort. En dan scheurt het net *niet*, zoodat één zou verloren gaan en niet zou worden toegebracht.

Hoevele eeuwen heeft dat net zijne wondere deugdelijkheid al niet bewezen! Wat al heerlijke winste heeft het uit de diepte opgehaald! En ook nu nog gaat die arbeid altijd maar door. In ons eigen land en in verre landen. Door de Bediening des Woords in het midden der Gemeente. Door het werk der Evangelisatie onder verre afgewekenen. Door de zending onder Joden, Mohammedanen, Heidenen, tot aan de einden der aarde. Geen scheur in het net, zoodat uit zou kunnen vallen, wat moet gebracht aan den oever.

Daarin ligt zulk eene kracht tot bemoediging.

De Heere zorgt niet alleen voor de visschen, die moeten gevangen worden.

Maar ook voor het net, waarmede ze moeten aan den oever gebracht.

Dat is juist de zorg van den verheerlijkten Christus, die als het Hoofd der Kerk juist haar en haren arbeid neemt onder Zijne hoede.

Wat een pogingen zijn er al aangewend dat net des Woords eens goed te doen scheuren! Hoe heeft valschelijk genaamde wetenschap getracht de mazen van dat net los te knippen! Hoe menigmaal is al en op allerlei wijze betoogd, dat eigenlijk iedere nieuwe tijd een nieuw net vereischt en het oude net van het gansche Woord Gods niet goed meer bruikbaar is!

De Heere echter zorgt, dat er altijd een visschersvolk overblijft, dat van niet anders weten wil, dan van dit oude, welbeproefde net, maar dan ook telkens ervaart, dat het niet scheurt.

Voor deze discipelen van Jezus lag in dat wonder bij het wonder niet slechts eene belofte voor de Bediening, die zij zouden hebben waar te nemen. Maar ook eene verzekering, van wat de Heere bij al de Zijnen nog altijd in het daagelijksch leven doet.

Denkt u eens, dat Simon Petrus, toen hij het net aan den oever trok, ontdekt had, dat er een groote scheur ingekomen was, en wie weet hoeveel van de kostelijke visch teruggevallen was in de zee! Welk eene teleurstelling! Immers, Hij, die geboden had het net uit te werpen, zelfs uitdrukkelijk aan de rechterzijde van het schip, die daardoor heel deze vischvangst bestierd had, dat was de Heere! Hij had deze vangst bestemd als toespijs, die de Zijnen Hem brengen moesten. Het was van Jezus, maar ook voor Jezus!

Wat is er nu voor een recht discipel van den Christus beschamender en grievender, dan dat hij met leege handen bij zijn Heiland komen moet en Hem niet van Zijne eigene gaven dienen kan?

Tegen die teleurstelling wil Jezus hier Zijne discipelen bewaren. Want het net scheurt niet.

Zoo doet onze God nog. Als Hij den zegen vermeerdert, dan doet Hij dat volkomen. Hij neemt met de ééne hand niet terug, wat Hij met de andere schenkt.

Ge moet nooit denken, dat wien ook de Heere te veel zegen schenkt.

Naar mate de vischvangst grooter is, maakt Zijne wondermacht ook het net sterker, om de vangst aan den oever te brengen.

Menschelijk werk kenmerkt zich altijd door meerdere of mindere onevenwichtigheid.

Gods doen is altijd in zuivere evenredigheid.

En het is die evenredigheid, die wij biddend moeten bewonderen.

Doch laten we er wel op letten, dat hier bij deze wonderbare visch-

vangst de buit aan land gebracht wordt door middel van een *net*.

De maaswijdte van een net bepaalt de soort van visch, die gevangen wordt.

Het net, staat er, is vol „groote visschen”, Het waardelooze is door de mazen heengezwommen en wordt niet aan wal gebracht.

Dat leert ons, dat wat we van onzen God ontvangen om Hem aan te bieden, zoowel, als wat Hij binnengehaald wil hebben in Zijn Koninkrijk, van waarde moet zijn.

Het minderwaardige begeert Hij niet.

Het volwaardige echter zorgt Hij, dat binnenkomt.

Natuurlijk niet wij bepalen die waarde.

Dat doet de Christus zelf.

Dan is 't altijd eene waarde, die Hij zelf gegeven heeft.

Gelukkig onzer, als we zelf die aan Zijne genade ontleenen mogen.

Maar dan ook vertrouwen, dat wat Hij geeft aan Zijn eigene eischen voldoet.

Daarom dan ook gaat niets verloren.

Dat toont u het net, dat niet scheurt.

Dit nu kinderlijk te gelooven, maakt ons zoo rustig. Het geeft ons, dat we in allen dienst des Heeren en bij alle leiding des Heeren, zoo geheel en al aan Hem ons overgeven. Dan gaat het ons, als deze discipelen bij de Zee van Tiberias. „Niemand durfde Hem vragen: wie zijt Gij? wetende, dat het de Heere was.” Zij wisten niets beters te doen, dan afwachten, wat Jezus met hen voorhad.

Daarin openbaart zich dan ook juist het geloof.

Wie aan twijfelzucht lijdt, die is altijd bang, dat zijn net scheurt.

Wie in 't ongeloof verward is, behoeft er niet op te rekenen, dat hij iets vangt.

Wie echter gelooft, waarlijk gelooft, die ervaart Gods wondere zegeningen.

Zelfs dat de Heere wonderen doet, om van Zijne wonderen te kunnen genieten en Hem te kunnen dienen.

A. H. VAN MINNEN.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Onze Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo zal weldra eene diep ingrijpende reorganisatie moeten ondergaan. De besluiten, die de Indische Regeering heeft genomen inzake de opleiding van leerkrachten voor de Hollandsche scholen, noodzaken daartoe.

In November 1926 heeft de Ind. Regeering bij den Volksraad een plan ingediend tot reorganisatie van de geheele opleiding van leerkrachten voor de scholen waaraan het onderwijs in de Hollandsche taal gegeven wordt. De Volksraad heeft dat ontwerp goedgekeurd. En reeds in den loop van dit jaar zal met dit plan een begin van uitvoering worden gemaakt.

De nieuwe regeling komt in hoofdzaak

hierop neer: 1. De tegenwoordige Holl. Inl. Kweekscholen en de Holl. Inl. Hoogere Kweekscholen zullen vervallen. Met de thans aanwezige klassen zal het onderwijs nog op den ouden voet worden voortgezet. De gewone Kweekscholen zullen afloopen in 1930 en de Hoogere Kweekscholen in 1932. En in plaats van de tegenwoordige Kweekschool met haar vierjarigen cursus en de Hoogere Kweekschool met haar cursus van zes jaar, komt dan slechts één soort Kweekschool.

2. De opleiding voor de Indische lagere acte, die aan Inlanders de bevoegdheid verleent tot het geven van onderwijs aan een Holl. school, zal in het vervolg geschieden aan een zesjarige Kweekschool, die aansluit aan de zevende klas eener lagere

school. Deze nieuwe Kweekschool zal bestaan uit een onderbouw van drie jaren, waar het onderwijs gegeven zal worden naar het leerplan eener M.U.L.O.-school, en uit een driejarigen bovenbouw.

Het onderwijs van de laatste drie jaren zal geheel gelijk en gelijkwaardig zijn aan het onderwijs der Europeesche Kweekschool, alleen met dit verschil, dat op de Europeesche Kweekschool de drie moderne talen Fransch, Duitsch en Engelsch zullen worden onderwezen en op de Holl. Inl. Kweekschool de Landstaal en Maleisch en Engelsch.

3. Naast de nieuwe Holl. Inl. Kweekschool komt de Europeesche Kweekschool. Deze zal aansluiten aan het derde leerjaar van de M.U.L.O.-school en drie leerjaren omvatten. Het diploma dezer Kweekschool zal gelijk gesteld worden met de lagere acte, die in Holland is verkregen.

Het diploma van de Holl. Inl. Kweekschool en van de Europeesche Kweekschool zal gelijkwaardig zijn en gelijke bevoegdheid verleen.

Het Kweekschoolonderwijs in Indië zal dus een diep ingrijpende verandering ondergaan. Het is daarbij de duidelijke toelag om de opleiding der Inl. onderwijzers op hooger peil te brengen, zoodat op den duur het onderwijs aan de Holl. Inlandsche scholen hoofdzakelijk door Inlandsche leerkrachten zal kunnen worden gegeven en dan aan elke school slechts één Hollandsche leerkracht behoeft verbonden te worden, voornamelijk voor de spreekoefening in het Hollandsch. De behoefte aan Holl. onderwijzers zal daardoor aanmerkelijk dalen.

Het spreekt van zelf dat ook onze Christ. Holl. Inl. Kweekschool zich zal moeten voegen naar dit nieuwe systeem. Deze Kweekschool heeft thans vier leerjaren. Maar duidelijk is gebleken, dat vier jaar te kort is voor een behoorlijke opleiding. Reeds waren er plannen in overweging om te komen tot een Christ. Hoogere Kweekschool naast de bestaande Christ. Kweekschool, omdat de behoefte van het onderwijs dit beslist eischte. Het ligt echter voor de hand, dat die plannen thans geheel vervallen. De bestaande Kweekschool zal nu moeten worden gereorganiseerd tot een zesjarige Kweekschool. Op zich zelf is die reorganisatie wel gewenscht, want het peil van de opleiding zal daardoor worden verhoogd, wat later aan het onderwijs op de Holl. Inl. scholen ten goede zal komen. (laat de reorganisatie door, dan komt de tegenwoordige Kweekschool te staan op het peil van de huidige Hoogere Kweekschool.

Het zal echter heel wat voeten in de aarde hebben om die reorganisatie tot stand te brengen.

Onze Kweekschool te Solo is tot nu toe de eenige Protestantsch Christ. Kweekschool in geheel Ned.-Indië. Vermoedelijk zal de Regeering wel niet bereid zijn om voor meer dan één Protestantsch Christ. Kweekschool subsidie te verleen, en derhalve aan de Kweekschool te Solo wel den eisch gaan stellen, dat zij voldoe aan de opleidingsbehoefte voor alle Christ. Holl. Inl. scholen van Ned.-Indië en daartoe in contact trede met de verschillende organisaties, die Protest. Christ. Holl. Inl. scholen in Indië onderhouden.

Het zal wel heel wat overleg vorderen om één en ander goed te regelen.

Bovendien komt hierbij de vraag aan de orde of het toch eigenlijk wel ligt op den weg der Kerken om nog langer een Kweekschool te onderhouden en deze tot die noodige reorganisatie te brengen.

Dat het bestaan van een Christ. Kweekschool beslist noodzakelijk is, behoeft geen betoog. Dat staat vast. Maar een andere vraag is of de Kerken deze Kweekschool moeten exploiteeren. De Gen. Synode heeft enkele jaren geleden tot de oprichting der Kweekschool te Solo besloten, omdat de behoefte aan een Kweekschool zeer dringend was en het zeer te vreezen stond, dat zij niet tot stand zou komen als de Zending het niet deed.

Maar nu deze school weer staat voor een zeer belangrijke reorganisatie, mag de vraag toch wel gesteld, of het niet beter zou zijn, dat de Zending deze Kweekschool overdroeg aan een daartoe op te richten vereeniging. Indien er eene Vereeniging gevonden kon worden, die genoegzaam waarborg biedt, dat de opleiding beslist Christelijk zal zijn, dan komt het ons voor, dat er om principieele en practische redenen wel veel voor te zeggen zou zijn, dat de Kweekschool door eene Vereeniging werd overgenomen en geëxploiteerd.

Eene beslissing is er te dezer zake nog niet genomen. Wellicht komen we er nog wel eens op terug.

25 April '27.

W. B.

**Het 35-jarig jubileum van Ds. en Mevr.
De Bruyn. 1892—1927.**

(Bij de foto).

Den 27 April was het 35 jaar geleden, dat Ds. en Mevr. De Bruyn naar het Zendingsveld op Soemba werden uitgezonden. En met dit zeldzaam jubileum is tevens hun actief zendingsleven thans

afgesloten. Immers op of omstreeks dien dag zullen zij, zoo de Heere wil, na een onafgebroken verblijf van 22 jaar in de tropen, den Vaderlandschen bodem weer betreden, om naar wij vurig hopen en bidden, nog enkele rustige jaren temidden van hun familie te genieten.

Ds. en Mevr. De Bruyn moesten reizen met een Engelsche vrachtboot. Zeker om hen al dadelijk aan allerlei moeite en verdriet te doen gewennen. Over de misère van de reis is 't beter te zwijgen. Maar men moet er Mevr. De Bruyn zelf op haar eigen smakelijke wijze over hooren ver-

Ds. en Mevr. DE BRUYN.

Misschien zal niet alles, wat wij hier over hen meedeelen, in alle bijzonderheden juist zijn, wel in hoofdzaak, want natuurlijk is het ons ook door verhalen grootendeels ter oore gekomen, maar zoo goed als wij 't ons herinneren, zullen we trachten iets uit dit lange en rijke zendingsleven te vertellen.

't Waren toen Ds. en Mevr. de Bruyn werden uitgezonden nog eigenaardige toestanden op Zendingsgebied. Menschen, die hun leven gaven voor den dienst der Zending, die menschelijkerwijs gesproken, toen veel meer dan nu, een zeer onzekere toekomst en moeilijke taak tegemoet gingen, en waarvoor dus alleen „mannen” en „vrouwen” in den vollen zin van dat woord geschikt waren, werden toen in het Vaderland veelszins nog als onmondigen beschouwd. Alles, tot in de finesses toe, werd voor hen klaargemaakt en geregeld, wat betreft reis, uitzet, finantiën enz. Zeker met de beste bedoelingen maar ook zeker niet altijd met de beste uitkomst en het meeste profijt. Gelukkig zijn we dat nu anders gewend!

tellen!

Hun aankomst en eerste verblijf op Soemba waren reeds aanstonds een teleurstelling voor hen. Uitgezonden om onder de Soembaneezen te arbeiden, bleek er voor hen onder dezen nog geen plaats te zijn. Ze woonden daarom geruimen tijd samen met Ds. en Mevr. Pos te Melolo. Eindelijk toen Zending Van Alphen, na onzegbaar verdriet en diepe teleurstelling. Kambaniroe verliet, konden ze in diens plaats en in diens huis op zichzelf wonen en een eigen arbeidsveld aanvaarden in de kleine Christengemeente onder een groote heidensche Savoeneesche nederzetting, welke daar op Soemba niet zoo ver van de havenplaats Waingapoe gevestigd was. Hun huis was slecht; men moest er zeer behoedzaam zijn stoel verzetten, om niet met een of meer pooten in een kuil terecht te komen. In den regentijd lekte het dak zóó, dat er in sommige kamers geen plek droog bleef. Maar ze waren eindelijk thuis en konden nu 't werk, waarnaar ze zoo verlangden, beginnen. (24 Febr. 1894).

De toestand van de gemeente was allereurijgst. Ook onder de Christenen tierde de zonde welig, vooral dobbelen en overspel. Het kerkbezoek was zeer slecht. Maar geholpen door een paar trouwe helpers begon Ds. De Bruijn de verstrooide schapen op te zoeken en te vergaderen en langzamerhand kwam er verbetering. Het kerkbezoek nam weer toe en de school begon weer te bloeien.

1895 was een jaar van beproeving.

Ds. De Bruijn, die zelf ook veel medicioneerde onder de bevolking, kreeg toen een exceem, eerst aan de handen, daarna ook op de voeten en de borst. Weken lang kon hij zijn werk niet doen, zóó zelfs dat zijn toestand onrustbarend werd. Alle middelen waren vruchteloos. Ten slotte probeerde Ds. De Bruijn, die nog niet vermoedde, dat het exceem een gevolg was van jodoformvergiftiging, het met jodoform en de uitwerking laat zich gissen. Maar toen de nood het hoogst was, gaf de Heere uitkomst en verhoorde het gebed.

Door een correspondentie met een militaire dokter van de Lombokexpeditie kwam hij de oorzaak op 't spoor en toen volgde spoedig het herstel.

Onder de heidensche bevolking heerschten verschrikkelijke toestanden. Moord en plundering, zelfs overdag en op den openbaren weg, kwamen herhaaldelijk voor en men deed dat ongestraft, want het gezag van het Gouvernement, vertegenwoordigd door een posthouder en een paar politieoppassers te Waingapoe beteekende nihil. Menige gewonde, en ook menigeen die door een krokodil gegrepen was en vreeselijk verminkt bij den pandita gebracht werd, is in dien tijd door de hulp van Ds. Ds Bruijn van den dood gered.

Intusschen werden de toestanden in de gemeente steeds beter. Zij groeide gestaag en de heidensche zuurdesem werd hoe langer hoe meer uitgezuiverd. Treffende bekeeringen hadden meermalen plaats. Overigens zijn de kleine dagelijksche moeilijkheden, die op den duur meer drukken dan de grootere, de plagerijen van bevolking en ook van anderen voor niet-ingewijden in het leven op de Buitenbezittingen in dien tijd vooral, niet te beschrijven. Maar er kwamen ook jaren van buitengewone moeite en zorg en ook dan toonden Ds. en Mevr. De Bruijn zich de trouwe arbeiders, die zich van dag tot dag gedragen wisten door hun roeping van Godswege en die onbevreesd hun leven in Gods hand stelden en inmiddels hun taak volbrachten te midden van het grootste gevaar. 1901 was het oorlogsjaar. Het Gouvernement meende

eindelijk eens paal en perk te moeten stellen aan het moorden en bloedvergieten van de elkaar bevechtende Soembaneesche vorsten. Een groote formeele opstand werd georganiseerd. Men was vast besloten tegen zulk een vreemde inmenging zich te verzetten. De pastorie lag geheel afgesloten van de havenplaats Waingapoe, midden in het terrein van den opstand. Voortdurend sloop er gewapend volk om 't huis, Savoneezen en Soembaneezen met zwaarden en lansen, allen in oorlogsstemming. Als eenige Europeanen daar tusschen in zittende, waren Ds. en Mevr. De Bruijn wel op alles voorbereid en hadden zij wel voor 't uiterste geval hun maatregelen genomen, maar zij dachten er niet aan hun post te verlaten. 's-Avonds gingen zij ter ruste met angstig hart, alleen op Gods bescherming vertrouwende en 's morgens stonden ze op met de vraag, zouden we van avond nog hier zijn. Eens, laat in den avond klonken er zware voetstappen op de galerij van het huis. Iemand op laarzen, wie kon dat zijn? Het was de kapitein, die 't bevel over de troepen had en die kwam meedeelen, dat de aanval zou beginnen. Er was een oorlogsschip op de reede van Wainjapoe gekomen en namens den commandant noodigde hij hen vriendelijk en dringend uit om aan boord te gaan en het gevaar te ontvluchten. Maar zij bleven en de Heere heeft hen bewaard.

Toen kwam in 1902 de cholera-epidemie. Door een van de handelsschepen was een cholerapatiënt op een afgelegen terrein aan wal gezet. Er werd een afdakje gemaakt en eten neergezet en de boot vertrok. Van uit Waingapoe werd er een wacht bij gezet, maar de politieoppassers lieten toe dat de bevolking er 's nachts ging dobbelen en 't duurde niet lang of de vreeselijke ziekte woedde ook te Waingapoe en te Kambaniroe. Dag en nacht toog Ds. De Bruijn er met een van zijn jongens op uit, om medicijnen toe te dienen, voorzorgsmaatregelen te nemen, dooden te begraven, die anders onbegraven zouden gebleven zijn. Totdat de ziekte week, maar Ds. De Bruijn zelf uitgeput rust moest nemen, doch gelukkig werden ze beiden voor de ziekte bewaard.

Zoo waren voor deze pioniers de jaren der eenzaamheid. Toen zij met verlof gingen, kon Mevrouw zeggen, dat zij in geen zeven jaren een blanke vrouw gezien had.

Na terugkomst van verlof, was er ook te Kambaniroe veel veranderd. Hun huis, dat geheel door hen vernieuwd was, vonden zij niet terug. Het was met een gedeelte van hun inboedel in vlammen op-

gegaan, toen Ds. Wielenga, die intusschen op Soemba gekomen was, er tijdelijk zijn intrek in genomen had. Zoo begon hun tweede periode al dadelijk met al de beslommeringen van het bouwen van een nieuwe woning. Dat huis is het, waar wij hen leerden kennen en waardeeren en liefhebben. Waar we de verhalen hoorden van al het lief en leed van zorgen en teleurstelling, maar ook van den rijken zegen door hen ondervonden. Daar was de haven om eens uit te rusten, waar altijd hulp en raad te krijgen was in moeilijke dagen. Hoe mooi zijn Kerk en Pastorie gelegen aan den grooten weg, die Waingapoe met Melolo verbindt, dicht bij het veer over de Kambarivier. De keurig onderhouden erven vallen ieder onmiddellijk op. En die onder ons spreekwoordelijke netheid van de fam. De Bruijn, kenmerkt ook heel de inlandsche omgeving te Kambanirroe. Nergens op heel Soemba vindt men tot nog toe zulke goed onderhouden kampongs als daar.

En in dat huis hebben Ds. en Mevr. De Bruijn na hun eerste en eenige verlof nog 22 jaar gewoond en gewerkt aan den opbouw van de hun toevertrouwde gemeente te Kambanirroe en Waingapoe.

Naar Gods bestel hebben de omstandigheden er toe geleid dat Ds. De Bruijn altijd een beperkt terrein te bearbeiten heeft gehad. Maar daarom mag hij dan ook het zeldzaam voorrecht smaken, dat bij het afscheid nemen, het zendingsdoel te Kambanirroe zoo goed als bereikt is. De Kerk is daar sinds lang al geïnstitueerd. De gemeente is in al die jaren sterk gegroeid en zeer toegenomen in kennis. Wat de Christelijke wandel betreft, staat zij op zeer hoog peil, al is ze nog niet volmaakt. Maar kort vóór zijn vertrek, mocht Ds. De Bruijn getuigen, dat b.v. de volkszonde van dobbelen, die kanker der inlandsche maatschappij, in de gemeente eigenlijk niet meer gevonden werd. Er zijn uit de gemeente van Kambanirroe meerdere uitnemende Savoe-neesche Goeroe's afkomstig, die naar aller oordeel in aanmerking zouden kunnen komen, om na een goede Theol. opleiding, eerlang door die Kerk geroepen te worden, haar als pandita Savoe te dienen. Mogen Ds. en Mevr. De Bruijn dat nog beleven! Al zou het om andere redenen misschien wenschelijk zijn, dat nog weer een miss. Pred. voor den arbeid onder de Savoe-neezen werd uitgezonden, dan hopen we dat dit toch een spoedige algeheele zelfstandigheid van de Kerk van Kambanirroe niet in den weg zal staan.

Terwijl wij dit schrijven, denken we aan

de moeilijke dagen die voor Ds. en Mevr. De Bruijn aanstaande zijn. De voorbereidselen voor de reis worden reeds gemaakt, band na band wordt langzaam aan los gemaakt. Van de vergadering heeft Ds. De Bruijn reeds afscheid genomen en zoo nadert onverbiddeijk het oogenblik van scheiden. Maar wat zal het afscheid nemen van de gemeente zwaar vallen! Waar 't ons, hun vrienden reeds zoo aangrijpt, hen voortaan te moeten missen, wat moet het dan niet voor hen zijn, alles achter te laten. Maar de Heere is hun sterkte. Onze gedurige bede is, dat Hij het zóó make, dat de emotie bij het vertrek en de moeilijkheden van de reis, inzonderheid voor Mevrouw, niet te groot mogen zijn. Mogen zij, als dit stukje gelezen wordt, reeds veilig en in welstand zijn aangekomen in der familiekring, die hen zoo lang heeft moeder missen, maar waarmede zij toch al die jaren zoo innig hebben meegeleefd. En geve de Heere hun nog een heerlijken levensavond vol blijdschap in de genieting van Zijn gunst en gemeenschap.

Karoeni.

Ds. en Mevr. Kr

REDE van Ds. KRIJGER, gehouden bij de opening van de samenkomst te Pajeten ter herdenking van 't 25-jarig jubileum van de Soembazending.

Dames en Heeren!

Wij zijn hier samengekomen om te gedenken, dat nu vóór 25 jaar het Zendingswerk op Soemba, dat als zoodanig in dit jaar reeds 50 jaar bestaan zal hebben, werd aanvaard door de Kerkgemeenschap die zich noemen mag met den alouden historischen naam: De Gereformeerde Kerken in Nederland. En het is mij als voorzitter van de Vergadering van Zendingsarbeiders op dit eiland, een groot voorrecht, dat ik U allen hartelijk welkom mag heeten.

Het verheugt ons, dat wij zoo'n betrekkelijk groot aantal belangstellenden in ons midden mogen ontvangen. Als ik enkelen in het bijzonder mag noemen, dan heeten wij in de eerste plaats welkom de vertegenwoordigers van het Binnenlandsch Bestuur en van de Zelfbesturen van Soemba. Inzonderheid verblijdt het ons, dat naast het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, den Assist.-Resident van Soemba, ook het Hoofd van ons Gewest hier tegenwoordig is. Dat U, Hooggeachte Resident expresselijk daarvoor de reis van Koepang hierheen hebt gemaakt, stellen wij op hoogen prijs, temeer omdat uit de hartelijke bewoordingen waarin U Hoogedelgestrenge onze uitnoodiging

hebt aangenomen, wel gebleken is, dat niet slechts officiële overwegingen, maar ook persoonlijke belangstelling U daarbij hebben geleid. Juist omdat er sinds vele jaren zulk een nauwe samenwerking bestaat tusschen Bestuur en Zending in den arbeid voor een betere toekomst van dit volk, waardeeren wij het zeer, dat het Bestuur thans zoo onduubbelzinnig van Zijn belangstelling blijk geeft.

In de tweede plaats roepen we een welkom toe aan den Militairen Commandant van Soemba. Er bestaat gelukkig wel geen rechtstreeksche samenwerking tusschen het Nederlandsch-Indische leger en de Zending. Immers de tijden zijn voorbij, dat Christenen zouden begeeren om door de hulp van het zwaard der Overheid hun „godsdienst” te verbreiden. Maar toch zijn wij Calvinisten van huis uit nooit anti-militaristen geweest. En wij erkennen dan ook gaarne, dat mede door de actie van het leger op Soemba die sfeer van rust is geschapen, die niet alleen voor een economischen opbloei, maar ook voor een geestelijke ontwakingsmisbaar is en die het ook onze Zending mogelijk gemaakt heeft, haar werk op intensiever wijze aan te vatten.

In de derde plaats spreken wij onze groote blijdschap er over uit, dat we ook begroeten mogen twee afgevaardigden van onze Zending op Midden—Java, namelijk Dr. Esser als Miss.-Predikant en Dr. Muller als Miss.-Arts, alsmede Ds. Ringnald als afgevaardigde van de Geref. Kerk van Soerabaja, waarmede wij ook op bijzondere wijze verbonden zijn, omdat Soemba gelegen is binnen het verstrooidengebied, dat tot het ressort van de Kerk van Soerabaja behoort. Al staan Uwe personen ons even na, toch is er aanleiding voor om Dr. Esser afzonderlijk even aan deze Vergadering voor te stellen. Hij is toch de zoon van wijlen den Heer Esser, die in de jaren 1861 en '62 Resident was van Timor en Onderhoorigheden. En Resident Esser is het geweest, die in 1872 het eerst de Zendingsskringen in Nederland op Soemba gewezen heeft, waar toen moord en plundering ongestraft aan de orde van den dag waren, als een eiland, dat dringend behoefte aan Zending had en het is voornamelijk aan die aansporing te danken, dat enkele jaren daarna de Zending ook op Soemba met haar werk begonnen is. Ds. Esser! wij zijn zeer verheugd, dat juist U als afgevaardigde op ons jubileum naar Soemba gekomen zijt en wij begroeten in U den zoon van een groot Vader, die, omdat hij groot was als Christen, zooals de geschiedenis op vele bladzijden getuigt, zeker ook een uitnemend

Bestuursambtenaar geweest is. Het is dan ook ongetwijfeld met aller instemming, dat ik van deze plaats eerbiedig hulde breng aan de nagedachtenis van Resident Esser.

Eindelijk, allen samenvattende een hartelijk welkom voorts aan alle andere civiele en militaire autoriteiten en belangstellenden. Het is voorzover mij bekend is, voor de eerste maal dat een officiële ontmoeting als deze tusschen autoriteiten, belangstellenden en onze Zending plaats heeft en wij zijn er dankbaar voor dat een gelegenheid als deze ons nu gegeven wordt, omdat zij er veel toe kan bijdragen, om onze Zending beter te leeren kennen in haar streven en arbeid. Wij hopen dan ook, dat een van de goede vruchten van dezen Gedenkdag moge zijn, dat Gij allen met verhoogde belangstelling, moge het zijn ook met verhoogde sympathie, de verdere ontwikkeling van het Zendingswerk op Soemba zult volgen.

Korte Inhoud van de REDE van Ds. COLENBRANDER op de Vergadering te Pajeti, gehouden ter herdenking van het 25-jarig jubileum.

Voor ons, Zendingsarbeiders, samgekomen om te gedenken dat nu sedert vijftien-twintig jaar het werk der Zending op Soemba was toevertrouwd aan de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drente en Overijsel, zou het de vraag kunnen zijn, of er reden is voor een Jubileum.

Om op die vraag een antwoord te geven. wijs ik op drie punten.

- 1e. op de uitnemendheid van dien arbeid, die ons werd toevertrouwd.
- 2e. op de uitbreiding, die die arbeid heeft verkregen.
- 3e. op den aanvankelijken zegen, die op dien arbeid geschonken werd.

In Ephese 3:8 spreekt Paulus het uit, dat hij het als een genade, een onverdiende gunst beschouwt, dat hij onder de heidenen het Evangelie heeft mogen prediken. Hij spreekt zoo niet om eer of voordeel, door hem gezocht noch verkregen, maar om de uitnemendheid van het werk. Zondaren tot God te mogen brengen in Jezus Christus, zich een gezant van Christus te weten om de menschen te bidden zich met God te laten verzoenen, dat vindt hij de hoogste taak.

Het middel te mogen zijn, dat den menschen voor eeuwig gered worden en dat Christus verheerlijkt wordt, dat acht hij een zeer groot voorrecht. En hoe verschillend onze taak ook moge zijn, en hoever wij

ook bij Paulus achter staan, dat voorrecht wordt geschonken aan allen die in de Zending arbeiden. Zelfs is de heerlijkheid van Paulus' werk en van het werk der Zending niet ten volle geteekend, wanneer gezegd wordt, dat het bedoelt de verzoening met God door Christus. Het bedoelt ook den mensch in alles te brengen tot gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren. Daarom heeft het betekenissen voor het staatkundig en het maatschappelijk, het huiselijk en het persoonlijk leven. De Zending heeft haar doel niet slechts in de toekomst, maar ook in het heden: zij bedoelt het volk in al zijn verhoudingen te brengen tot gehoorzaamheid aan God; tot eere Gods, tot heil des volks. Daarvoor te mogen leven en werken is een voorrecht. En als de Heere ons het schonk in dat werk korteren of langeren tijd bezig te zijn, dan ligt daarin voor ons reden om Hem te danken.

Omdat wij zulk een groot en heerlijk doel ons voor oogen stellen, mogen wij ook danken voor de uitbreiding, die de arbeid der Zending in deze vijf-en-twintig jaren verkreeg. Tot die uitbreiding hebben meegewerkt de pacificatie van Soemba, die het mogelijk maakte langs gebaande wegen de voornaamste plaatsen te bereiken, en overal zonder gevaar te vertoeven. Voorts de bekende Soembaregeling, waardoor over geheel Soemba tal van scholen konden worden gebouwd. Verder de opening der Opleidingsschool voor Helpers in het Zendingswerk, die ons nu reeds Inheemsche helpers schonk en niet te vergeten de toenemende offervaardigheid bij de Kerken.

Klein was nog het begin in 1902.

Vier menschen in dienst van het werk der Zending op Soemba; en daarna waren Ds. en Mevrouw Pos nog met verlof in Holland.

Het terrein van den arbeid was uitsluitend de kuststreek van Mangili naar Waingapoe; de medische dienst bleef hoofdzakelijk beperkt tot het helpen der patienten, die bij den Zending kwamen; en scholen waren er..... drie.

Thans zijn er twee en twintig Zendingarbeiders en arbeiders; geheel Soemba ligt open; over heel het eiland wordt min of meer krachtig gearbeid. De een en vijftig volksscholen liggen over heel het eiland verspreid, en bovendien zijn er nog twee Standaardscholen, twee Internaten en een eigen Normaalcursus.

En voor heel het onderwijs een eigen Schoolopziener.

De medische dienst breidde zich uit tot een flink hulpziekenhuis, onder Europeesche leiding te Pajeti, en een kleiner te

Karoeni, terwijl Dr. Berg bezig is met de voorbereiding voor den bouw van een grooter Ziekenhuis te Wai Kaboebak.

De Opleidingsschool onder leiding van Ds. Krijger schonk ons een aantal helpers, zoodat er nu acht Inheemsche helpers ons bij den arbeid ter zijde staan.

Ook was voor den arbeid van groote betekenis de komst van Dr. Onvlee, voor de kennis van taal en volk.

Zoo werden ons steeds meer gelegenheden geschonken om te arbeiden; ook de menschen om van de gelegenheden gebruik te maken — en dat mogen wij op dezen dag dankend gedenken.

Ook mogen wij danken voor den zegen die aanvankelijk op ons werk gezien werd. In cijfers is die zegen nooit zuiver aan te geven. Wij zien slechts wat voor oogen is. Daarop moeten wij afgaan.

En dan blijkt, dat er niet tevergeefs is gearbeid.

De gemeenten van Kambaniroe en Waingapoe groeiden van ongeveer 300 zielen tot 589, die van Melolo met Petawang van ongeveer 350 tot 855. Te Pajeti zijn voor Midden-Soemba 195 gedoopten ingeschreven, te Karoeni 417 voor West-Soemba.

Deze laatste twee getallen betreffen schier uitsluitend Soembaneezen, gedoopt in de laatste jaren, en verdeeld over een tiental kringen, waarvan wij verwachten mogen, dat zij als een zuurdesem zullen werken.

Deze aanvankelijke zegen moet ons dwingen om met getrouwheid en in het geloof voort te arbeiden. Hij herinnert er ons aan, dat onder het voorzienig bestel onzes Gods, Soemba op onzen weg is geplaatst. Er moet nog zooveel gebeuren voor het volk als geheel, God kent, en erkent en voor Hem zich buigt. Maar die zegen bemoedigt ook, Gebleken is, dat er niet alleen op steenachtige plaatsen is gezaaid, maar ook op goede aarde, die door God was toebereid.

Daarom moeten en mogen wij voort arbeiden in Zijn kracht, wetende dat de zegen alleen komt door Zijn Geest, maar ook in het geloof, dat Hij niet zal laten varen het werk zijner handen. —

Gaarne zouden we de uitnemende rede van Ds. Colenbrander in haar geheel hebben geplaatst, maar onze ruimte laat dit niet toe.

W. B.

Uit het Jaarverslag van Ds. K. van Dijk.

In de verschillende gemeenten werden het vorige jaar 16 volwassenen en 27 kinderen gedoopt, en deden 7 jonge menschen

belijdenis. Er stierven 2 volwassenen en een kind. 8 volwassenen met 3 kinderen zijn naar elders vertrokken.

Zooals het zich nu laat aanzien zal de toename van het vorig jaar door die van dit jaar worden overtroffen. In anderhalve maand mocht ik nu reeds 24 volwassenen voor het eerst toelaten tot het Avondmaal

ren de artsen Dr. F. Veldstra, die reeds in Maart naar Djokja is vertrokken, en Dr. C. L. Zwaan, die deze maand de reis naar Indië hoopt te aanvaarden.

We zullen niet gemakkelijk den indruk vergeten, die het gevoelvulde woord, door Dr. C. L. Zwaan dien avond gesproken, op ons maakte. Hij vertelde hoe hij als jongen

Dr. en Mevr. ZWAAN.

en 13 gedoopte kinderen inschrijven. Hieronder waren er, die op mijne komst gewacht hadden met belijdenis doen. Het is iets heerlijks op die wijze voor den oogst des Heeren enkele aren te mogen plukken. Maar waar ons hart naar blijft verlangen, dat is de oogst van volle schoven. Soms is het mij, of ik den tijd daarvoor zie aankomen. Maar dan beklemmt mij ook weer het gevoel, dat wij er niet de menschen naar zijn, om met zulken zegen verrijkt te worden, en dat zoo ons werk niet is. Want wat voor God waarde heeft, dat is niet het zilver en het goud, niet de kennis en de kunst, die wij in het werk stellen, maar ons geloof en onze liefde voor de zaak des Heeren, ons hart door den H. Geest geheilgd en verrijkt met geestelijke gaven.

Dr. en Mevr. Zwaan.

(Bij de foto).

Het was een heel mooie avond, den 2en Maart i.l. in de Keizersgracht-Kerk te Amsterdam. Twee jonge Zendings-artsen stelden de Gemeente te Amsterdam en andere belangstellenden in de gelegenheid met hen kennis te maken en hen te hooren. Het wa-

bij zijn ouders te Djokja met het werk der Zending in aanraking kwam en meermalen met zijn vader, de bekende Ds. C. Zwaan, de eerste missionaire predikant van Djokja, was meegegaan als deze een Zendingspost bezocht. Reeds toen won de Zending de liefde van zijn jonge hart en ontwaakte bij hem de begeerte om eenmaal de Zending te mogen dienen.

En toen hij als jongeling een keuze moest doen wat hij wenschte te worden werd hij van tweeën gedrongen.

Eenerzijds lokte het hem aan om evenals zijn vader predikant te worden, maar anderzijds voelde hij zich zeer aangetrokken tot de studie voor arts. Ten slotte koos hij het laatste, maar met de stille hoop, dat hij dan arts zou worden aan het Petronella-Hospitaal, waarvan hij het mooie werk als jongen zoo vaak had gezien.

En toen Dr. J. Ofringa met verlof in Holland was en zoo bezielend sprak van het medische werk der Zending, kwam de jonge student Zwaan opnieuw onder de bekoring van den heerlijken Zendingsarbeid en besloot hij zich voor de Zending beschikbaar te stellen. Reeds in 1920 heeft hij zich contractueel voor den dienst der Zen-

ding verbonden. Hij bleef daarbij in de sfeer waarin hij was geboren en opgevoed.

Cornelis Lourens Zwaan is geboren den 10 Maart 1901 te Poerworedjo op Java, ten huize van zijn oom Ds. L. Adriaanse, missionair predikant van de Kerk van Utrecht. Zijn jeugd heeft hij doorgebracht in Djokjakarta. Toen hij de school had doorloopen, moest hij voor zijn opleiding naar Holland. Met twee broers is hij in 1915 naar Nederland vertrokken. Te Helder bezocht hij de H.B.S. In 1919 kon hij zich laten inschrijven als student in de medicijnen aan de Universiteit te Amsterdam. Reeds in Juni 1926 deed hij met goed gevolg zijn artsexamen. Daarna volgde hij den cursus voor tropische ziekten, waardoor hij een zeer gewenschte voorbereiding voor zijn arbeid in Indië heeft ontvangen.

Intusschen is de jonge dokter Zwaan den 17 Dec. 1926 in het huwelijk getreden met Mej. Hendrica Colpa. Mevr. Zwaan-Colpa is nog jong. Zij is geboren te Winkel N.-Holl. 12 Juni 1906. Maar zij is, evenals haar man vol liefde voor het werk der Zending en volkomen bereid met haar man naar Indië te gaan en hem daar tot een hulpe te zijn.

Dr. en Mevrouw Zwaan verlangen naar Java. Zij zullen D.V. de reis maken met de „J. P. Coen”, die 24 Mei vertrekt. Het is hun plan te Amsterdam aan boord te gaan.

Van harte wenschen we dit jonge echtpaar geluk met het voorrecht, dat de Heere hun geeft om Hem in het medische werk der Zending te mogen dienen. En ook Ds. en Mevr. Zwaan willen we hartelijk feliciteeren, stellig is het hun een oorzaak van blijdschap dat hun zoon Cornelis uitgaat tot het werk, waarin ook zij den besten tijd van hun leven werkzaam zijn geweest.

Make de Heere den weg van het jonge echtpaar Zwaan-Colpa. in alles voorspoedig!

W. B.

Verslag van het Zendingswerk Djokja in 1926.

1. Het eerste, wat ons bij het terugzien op het jaar 1926 opvalt, is de rijke zegen dien God ons op ons werk gegeven heeft. 104 volwassenen en 61 kinderen werden door den doop in de Chr. gemeente opgenomen, zoodat het aantal Christenen thans 1700 bedraagt. Het getal gedoopte volwassenen is daarmee zoo hoog geklommen als nooit tevoren. Dit jaar staat aan de spits van al de 26 zendingsjaren in Djokja.

Onder deze volwassenen zijn er allerlei soorten. Ik denk aan dien ouden man van 86 jaar in Medari, waarover ik u reeds

schreef, die vlak bij den uitgang van het leven toch nog op weg naar den hemel geleid werd, maar ik denk ook aan zooveel jeugdigen, leerlingen van de Keuchenius-school en leerlingen van de Mulooschool. Velen hunner ondervinden de moeilijkheid van hun Christenzijn in de verhouding tot hun familie. Doch de liefde tot Jezus doet het ze geduldig dragen, en vaak ook bezigt zijn om ouders en familie van Jezus te prediken. Een dier jongens, die nog slechts een moeder had, vertelde me: „Als ik straks thuis kom, dan zal ik eerst met moeder praten. Ze zal zooveel hebben te zeggen, en dan zal ik maar stil luisteren naar wat moeder zegt. Maar dan zal ik zeggen wat mij tot Jezus gebracht heeft. Dan zal ik van Jezus gaan vertellen. En zoo zal moeder de komma zetten, maar ik de punt”. Ik denk aan armen uit het armenhuis van Toengkak, die in 1926 werden gedoopt, de armen en hulpeloozen voor wie Jezus de redder werd, maar ik denk ook aan een vrouw uit de hoogste kringen van Djokja, die hoewel nog niet gedoopt, in de verloskundige kliniek van Zr. Enserinck naar haar eigen getuigenis Jezus als haar Heiland leerde kennen en de begeerte heeft Hem in haar leven te dienen.

2. In de tweede plaats mag ik wijzen op een groote uitbreiding van het aantal posten, plaatsen waar een school of een hulp-hospitaal, een colporteur of een goeroe Indijl gevestigd is, en waar we zoo een uitgangspunt voor den arbeid hebben. In het geheel is het aantal plaatsen waar gearbeid wordt thans 28, op 23 daarvan wordt Zondags koempoelan gehouden en op 14 daarvan ook Avondmaal bediend. In het laatste jaar kwamen ook een aantal nieuwe posten erbij. In Bantoel en Nanggoelan werden colporteurs geplaatst, Rewoeloe eischte de komst van een goeroe Indijl, in Sorogedoe en Dowangan kwamen nieuwe hulphospitaten en in Kebonagoeng een polikliniek, terwijl in Djepitoe en Kemirisewoe, waar scholen gevestigd zijn, ook een koempoelan des Zondags begonnen werd.

3. Over de gemeenten het volgende. In Rewoeloe is een geheel nieuwe gemeente aan het groeien. In 1926 werden de eerste acht volwassenen gedoopt, en velen bereiden zich nog voor den doop. Er is in dezen omtrek zooveel belangstelling, dat de goeroe Indijl er elken avond van de week een catechisatie moet geven.

In de maand April werd Ds. Sopater bevestigd tot Javaansch predikant van de gemeente op Gondokoesoeman in de stad Djokja, waardoor deze gemeente nu zelfstandig geworden is. Christus als de koning der

kerk leert en leidt haar thans door middel van haar eigen organen. Ik heb den indruk, dat deze nieuwe toestand tot volle tevredenheid van de Jav. gemeente werkt. Ds. Sopater werkt ook nog eenigszins mee in het zendingswerk, door van tijd tot tijd nog eens koempoelan te houden op de polikliniek van het hospitaal, een enkele maal het Avondmaal in de desa te bedienen, het houden van doopcatechisaties, enz.

De Jav. gemeente in Wates vroeg institueering. Gewoonlijk wordt door een commissie uit de vergadering van Miss. predikanten de wenschelijkheid en mogelijkheid daarvan onderzocht, thans werd dit onderzoek opgedragen aan de Jav. Kerkeraden in Djokja. De comm. uit deze kerkeraden adviseerde gunstig, welk advies ter beoordeeling gezonden werd aan de vergadering van Miss. predikanten. Als deze ermee accoord gaat, zal het aan den kerkeraad van Amsterdam gezonden worden met het voorstel om tot deze institueering over te gaan. Dan zullen er vijf kerkeraden zijn. In den loop van 1927 zullen deze kerkeraden in het Djokjasche een voorloopige classisvergadering houden.

De kerkeraad van Toengkak vroeg bij het Sultanaat een stuk grond aan tusschen het ziekenhuis en het armenhuis aldaar, voor het bouwen van een kerk, waarvoor de Holl. gemeente bij het jubileum f 1900 bijeenbracht, en ook uit Holland enkele giften binnenkwamen. Tot dusver kwam op dit verzoek nog geen antwoord, en kon de bouw nog niet begonnen worden.

4. Goeroes Indjil. Het gehalte onzer op de school van Ds. Bakker opgeleide goeroes Indjil blijkt daaruit, dat een uit hen, Sopater, na tot predikant der Jav. gemeente gekozen te zijn, ten volle aan de eischen van het gehouden peremptoir examen kon voldoen. Wij verloren dus een goeroe Indjil om hem in Ds. Sopater weer terug te vinden. Onze goeroes Indjil arbeiden met ijver. Ik vertelde reeds in een vorigen brief van Sisworo, die zijn vacantiemaand gebruikte om op de helling van de Merapi het Evangelie te prediken van huis tot huis in verschillende dorpen. Op de laatste vergadering met de goeroes Indjil vertelde Sisworo me, dat hij tevens catechisatie geeft in een dier dorpen. We overwegen daar ook Zondags een koempoelan te houden.

In de maand Mei komen onze vier leerlingen van de opleidingsschool. Op de laatste goeroe-vergadering spraken we ook over hun plaatsing. Indien we de kansen van het terrein afwegen, zouden we eigenlijk al deze goeroes moeten plaatsen in de

streek tusschen Djokja en de rivier de Progo. In heel deze streek, zoowel Noordelijk bij Medari en Kebonagoeng als in het midden bij Rewoeloe en Zuidelijk bij Srandakan, is groote belangstelling voor de Evangelieprediking. Het zal evenwel noodig zijn ook aan de belangen te denken van die plaatsen, waar gemeenten zijn, die nog geen goeroe Indjil hebben zooals Mgoelakan, Kaliyenten e.a.

5. Scholen. Het aantal Inlandsche scholen bedraagt evenals verleden jaar 11, uitgezonderd de leerschool van de Keuchenius-school, waarvan 3 standaardscholen en 8 volksscholen. Deze 11 scholen hebben thans 750 leerlingen en 24 onderwijzers. In den loop van 1926 vroeg ik vergunning voor het oprichten van zes standaardscholen en een vervolgschool, waarvan er echter geen toegestaan werd. De volksschool in Wates, waarvoor ik in dit jaar een vervolgschool zou aanvragen, ontving een concurrent in een door de Roomschen op te richten 2de klas school. Om de kansen van onze school te verbeteren werden we nu eigenlijk gedwongen daarvoor haastig een nieuw schoolgebouw te zetten en haar om te zetten in een 2de klas school. De school op Klitren kreeg zulk een groote eerste klas, dat het evenzeer plotseling noodig werd haar met een lokaal uit te breiden. Verzoeken die ik deed om overname van enkele Pakoel. scholen werden nog niet beantwoord.

Wat de scholen met Hollandsch betreft. Dr. Bakker geeft een catechisatie op de H. I. scholen van de heeren Zijlstra en van der Weg. De catechisatie op de H. C. S. werd wegens gebrek aan belangstelling opgegeven.

Op de Mulo-school geef ik in vier Jav. klassen les. Zondagsavonds om de twee weken houd ik met ongeveer 20—25 jongens van de Mulo een vergadering, terwijl ik met 8 van deze jongens in de Junimaand kampeerde op de helling van de Merapi, zooals de dames van de Jav. meislesschool en Juffr. van Schelven reeds enkele jaren met leerlingen en oud-leerlingen doen, en heb ik de groote beteekenis uit zendingsoogpunt van dit kampeeren leeren kennen. We overwegen dit jaar naar de Dieng te gaan. Voor de meisjes van het internaat van Mej. van Schelven houd ik thans ook wekelijks een lezing over den Chr. godsdienst.

In dit verband mag ik nog wel mededeelen, dat een vereeniging van de Holl. sprekende leerlingen van de school van Ds. Bakker en enkele andere scholen van tijd tot tijd openbare vergaderingen houdt.

waar lezingen worden gehouden door verschillende personen. Deze vergaderingen worden druk bezocht. Deze vereeniging organiseerde een aantal Bijbelkringen, die door Dr. Bakker en de heeren van der Weg en Zijlstra worden geleid, terwijl een vierde in voorbereiding is. Ook onder Jav. sprekende jongelui worden pogingen aanwend om tot zulke Bijbelkringen te komen.

6. Colportage. Het aantal colporteurs kon gebracht worden van 9 op 13. Dit was mogelijk doordat de Holl. Zendingskring zijn bijdragen verhoogde van f 1800 in 1925 tot f 2600 in 1926. In 1926 werden verkocht 23.000 Jav. en Mal. boeken en 14.000 Mardirahardjo's werden maandelijks verspreid. Deze colporteurs zijn eigenlijk de cavalerie van het zendingsleger, al rijden ze niet te paard. Ze zwermen overal uit, en verkennen het terrein, en rapporteeren dan aan den goeroe Indjil waar ze belangstelling vinden. Het getal colporteurs eischt nog dringend uitbreiding.

7. Arbeid in de hospitalen. Hier wil ik nog eens met nadruk uitspreken, welke eerste-rangs zendingsmiddelen we in deze hospitalen bezitten. Ook dit jaar zijn er onder de 104 gedoopte volwassenen een groot aantal, van wie duidelijk aan te wijzen is, dat ze door het hospitaal Christus leerden kennen. De hulphospitalen, de 4 poliklinieken (die ik nog niet opgenomen heb in het aantal posten) en het hoofdhospitaal bieden dagelijks de gelegenheid om aan honderden menschen het Evangelie te prediken. In het hoofdhospitaal blijkt telkens dat we in de vrouwenzalen eigenlijk een vrouwelijke goeroe noodig hebben. In den loop van 1926 werd het hulphospitaal Sorogedoe geopend, in begin 1927 Dowangan tusschen de s. f. Demakidjo en Rewoeloe. Dan mag nog getuigd van hoe groote beteekenis de verloskundige kliniek van Zr. Enserinck gebleken is voor het contact met de Javaansche priajiwereid.

8. Nu ik in den loop van het jaar 1927 met verlof hoop te gaan, gevoel ik behoefte dankbaar te erkennen den rijken zegen dien God gegeven heeft over de vijf jaren van mijn arbeid in Djokja die in Dec. 1921 begon. In dezen tijd is de Javaansche gemeente belangrijk gegroeid. Het aantal Christenen is meer dan verdubbeld. Op 1 Jan. 1922 bedroeg dit aantal 806, en thans 1 Jan. 1927 is dit tot 1700 geklommen. Ik stem het u toe, dat dit temidden van de 1.300.000 Javanen in Djokja nog altijd een zeer gering aantal is, maar het verblijden-de ligt in den stagen groei. In 1921 was het aantal gedoopte volwassenen 17, kinderen 37, totaal 54. In 1922 waren deze getallen

47 en 59, totaal 106. In 1923 86 en 95, totaal 181, In 1924 102 en 78, totaal 180. In 1925 74 en 88, totaal 162. In 1926 104 en 61, totaal 165. Vooral in het belangrijk aantal volwassenen ligt een moedgevend verschijnsel. In het geheel werden in de laatste vijf jaar gedoopt 413 volwassenen en 381 kinderen, totaal 794.

Verrassend is in deze vijf jaar ook geweest het opkomen van belangrijke gemeenten, zooals in Tjandisewoe, Sewoega-loer, Medari en thans Rewoeloe. Tjandisewoe groeide in deze vijf jaar tot een gemeente van 83 zielen, Sewoegaloer tot 72 en Medari tot 42, terwijl Rewoeloe thans begint met 11. Het aantal plaatsen waar ge-arbeid wordt klom van 13 tot 28.

Ook in het leven der gemeenten grepen veranderingen plaats. Drie gemeenten werden geïnstituëerd, n.l. Toengkak, Patalan en Tjandisewoe, dat is samen met Gondokoesoeman vier, Wates zal waarschijnlijk als vijfde dit jaar volgen. De gemeente van Gondokoesoeman beriep haar eigen predikant. Ook wat de bijdragen betreft was er vooruitgang. In 1926 brachten de Javaansche gemeenten op voor de kerk f 3034,74 en voor de armen f 686,16. De gemeente van Toengkak die 102 zielen groot is, bracht in 1926 f 450 voor haar kerkelijk leven bijeen, dat is f 4.50 per hoofd per jaar.

Evenzoo heeft er plaats gehad een belangrijke uitbreiding van het aantal arbeiders. Het aantal goeroes Indjil is wel niet belangrijk geklommen, het ging vooruit van 8 tot 10, doch daarbij moet niet vergeten worden, dat er twee overleden zijn, en drie zijn gepensioneerd, terwijl een uit hen predikant werd, en dat er nog vier leerlingen in Mei van de Opleidingsschool komen. Het aantal scholen kwam van 5, waarvan er twee moesten opgeheven worden, op 11. het aantal onderwijzers van 11 op 24, en het aantal leerlingen van 207 op 750. Het aantal colporteurs ging vooruit van 3 tot 13. het aantal maandelijks verspreide H. R. van 2000 tot 14000.

9. Als laatste punt zou ik hier nog aan willen toevoegen een blik op de toekomst. De rijke zegen dien God dagelijks op den arbeid hier geeft, maakt soms de gedachte moeilijk om van dit werk, al is het dan slechts voor korten tijd te scheiden. Anderzijds trekt toch het verlof in den loop van dit jaar mij wel aan, om in Holland nieuwe krachten voor het werk op te doen, en de gelegenheid te hebben ook nuttig voor de Zending bezig te zijn. Er zijn nog een aantal desiderata, waarover ik gaarne in Holland eens handelen en waarvoor ik gaarne wat geld verzamelen wil.

a. Het werk onder de priaja's dat van zoo groote beteekenis is, is nog weinig aangevat. Gaarne zou ik na mijn verlof gelegenheid hebben om door persoonlijk bezoek, het houden van lezingen, enz., wat meer aan den arbeid onder de priaji's te kunnen doen.

b. Voor het werk onder de jeugd, waarvoor we in Djokja met zijn vele scholen ook goede kansen hebben, hebben we eigenlijk nog slechts de eerste stappen op den weg gezet. Daarvoor is noodig een jeugdgebouw met leeszaal en vergaderzaal.

c. Dan is ook van groote beteekenis de arbeid onder vrouwen en meisjes. We overwegen reeds de oprichting eener Inlandsche school voor meisjes, op de school op Klitren gaan thans reeds 90 meisjes. De arbeid in het ziekenhuis op de vrouwenzalen heeft betere verzorging noodig door middel van een vrouwelijke goeroe. Pas begon een naaikrans voor Evangelisatie onder Moh. vrouwen. Dat alles heeft uitbreiding noodig.

d. De Inlandsche scholen eischen uitbreiding, evenzoo moeten we spoedig tot bouwen van allerlei kerkgebouwen overgaan. Gondokoesoeman heeft dringend een grotere kerk noodig, ook Patalan, Wates en andere plaatsen hebben kerkgebouwen noodig.

e. Zoo is ook de verdere opvoeding der gemeenten in institutair opzicht door middel van het vormen van een voorloopig classeverband, en evenzoo de verdere opvoeding der Christenen in cultureel, maatschappelijk en staatkundig opzicht een zaak van groot belang.

f. Opdat al deze arbeid behoorlijk verlicht kan worden, is afdoende hulp in het administratieve werk noodzakelijk, op een wijze die nader in Holland besproken kan worden.

10. In deze wijde wereld van het Oosten met zijn miljoenen menschenzielen, met zijn levenshonger, mogen ook wij arbeiden om het Evangelie te brengen. Aan het Evangelie heeft het Oosten zoo groote behoefte evenals het Westen. Want ten opzichte van het Evangelie en Christus staan Oost en West in dezelfde verhouding. Ze hebben beiden aanbidders en navolgers van Jezus te zijn. Welk een schoon symbool ligt er in wat het Evangelie ons zegt, dat bij de kribbe van Jezus het Oosten aanbeddend staat, vertegenwoordigd door de wijzen uit het Oosten, maar ook dat tot zijn kruis het Westen komt, in de Grieken die Jezus begeeren te zien en dan de prediking des lijdens hooren, en den Romeinschen hoofdman, die bij het kruis in verwondering uitroept: waarlijk deze was Gods Zoon. Het

Oosten moet tot de kribbe komen, het Westen tot het kruis. Het Oosten met zijn gebrek aan persoonlijkheidsbesef, met zijn natuurdrang, moet leeren dat God een ik is, een persoon, die bij ons kan wonen in de wereld, met wie wij persoonlijke gemeenschap kunnen hebben, maar wiens wil ook gebiedend richtsnoer voor ons leven is. Het Westen moet juist leeren, dat overgave meer is dan zelfhandhaving, dat dienen hooger is dan heerschen, dat offeren de weg is ten leven. De menschwording Gods moet het Oosten leeren, het offer Gods het Westen. Beiden moeten ze tot Jezus komen, den waren Immanuel.

Djokja.

A. POS.

Verslag van het Zendingswerk te Solo in 1926.

Aan de Leden van de Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte).

Zeer geachte Broeders en Zusters.

Een van de groote zegeningen, die het zendingswerk aan U brengt, is dat het U Uw rijkdom beter leert verstaan. Wie zijn blik tot Holland beperkt, weet niet beter, of het is heel gewoon, dat het Evangelie onder aller bereik is. Maar inleven in het zendingswerk brengt U in kennis met menschen, voor wie het een verrassende ontdekking is, dat voor zondaren zaligheid mogelijk is. Wat voor U vanzelf spreekt, is voor hen het méést wonderlijke, dat denkbaar is: zaligheid, volkomen levensgeluk voor zondaren! En als hun blijde vreugde in Uw hart gaat natrillen, wordt Uw hart vervuld met dankbare ontroering om Uw eigen geestelijk bezit. Indien gij niet elken dag opnieuw U ootmoedig en zalig verheugt over Uw verlossing, is er een geestelijk gebrek in Uw zieleleven, waartegen het meelevén met de zending een doeltreffende medicijn vormt.

Zoo nu en dan houd ik in plaats van mijn wekelijksche voordrachten voor jongelieden een vraag-uur. De vragen worden schriftelijk ingeleverd. In het uur voor de meisjes kwam deze aandoenlijke vraag in: „Als we in Christus gelooven, maar we mogen niet gedoopt worden van onze ouders, telt Hij ons ook tot de Zijnen, als Hij op aarde terugkomt?”

Ik weet niet, of deze vraag U zoo heftig aangrijpt, als ze mij aangreep. Ik heb al mijn zelfbeheersching noodig gehad om daarop te antwoorden. Uit de diepte roep ik tot U, o Heere! Een kinderziel in verdrukking, die schreeuwt om eeuwig leven! O, als gij denkt aan Uw eigen kinderen:

aan Uw blijdschap, als zij met beslistheid Christus als hun Heiland aannemen; dan zal ook Uw hart ontroerd worden over den moeilijken strijd van de kinderen in een niet-Christelijk land. Welk een zegen, ook voor Uw kinderen, met zulke kinderen te leeren meelevens. Ik hoop, dat het gebed in den Dienst des Woords en Uw persoonlijk gebed de geestelijke nooden van de kinderen zullen opdragen aan onzen hemelschen Vader. En dat Gij Uw kinderen zult leeren bidden voor die geestelijk-verdruchte kinderen. Wij gelooven immers in de kracht van het gebed? O, vergeet vooral die kinderen niet!

Het jaar 1926 was vol zegeningen. Er waren zeker ook teleurstellingen, maar het ware onjuist en ondankbaar, die op den voorgrond te stellen. Als wij bedenken, hoe gebrekkig wij het Evangelie brachten, en hoezeer het Evangelie ingaat tegen den mensch, dan is elke teleurstelling verklaarbaar uit de menschen, dan is elke teleurstelling gewoon en begrijpelijk. Maar elke zegen is een wonder, een vrucht van Gods wonderdadig ingrijpen, en een verrassing voor ons. Wij mogen wel met ootmoedige beschaming ons verwonderen over de zegeningen Gods.

Achtereenvolgens deel ik U iets mede over:

1. *Het werk van de dienaren des Woords.*

Van zijn aankomst af werkte Ds. Van Eijk mee in den Dienst des Woords in de Hollandsche Kerk. De lessen in het godsdienstonderwijs op de Hollandsch-Inlandsche Kweekschool en enkele catechisaties nam hij aanstonds op zich. Met de tweede helft van 1926 begon hij ook Diensten in het Javaansch te leiden. Het was ook wel zeer noodig, daar er meer Javaansche en Hollandsche Diensten door de dienaren des Woords geleid moeten worden dan gemiddeld twee per Zondag. Aan de eischen van den Dienst des Woords kan nu, wat het aantal betreft, geheel worden voldaan.

Met het begin van 1927 hebben wij het werk verdeeld. Voor rekening van Ds. Van Eyk kwam het Javaansch kerkelijk leven, zoodat hij adviseur van de Javaansche Kerkeraden is, aan de goeroe's Indijl leiding geeft bij hun preekstudie en ander werk, en cursussen houdt voor de verplegers en verpleegsters van het ziekenhuis. Voor mijn rekening bleven de colportage, de Inlandsche scholen en de administratie. De Dienst des Woords in de Hollandsche Kerk is naar toerbeurt geregeld; elk onzer heeft een wijk; de catechisaties voor jongelingen en de lessen op de Kweekschool zijn voor Ds. van Eijk, de catechisaties

voor meisjes en de voordrachten voor jongelieden zijn voor mij.

Wij hebben ons voorgenomen, om beurt maandelijks U een brief over het werk te zenden.

2. *De toename van de Javaansche Kerk.*

In 1926 werden 47 mannen en 47 vrouwen, dus 94 volwassenen, en 77 kinderen, in totaal 171 personen gedoopt. Het zielen-tal klonk tot 1385.

Deze cijfers mogen wel met ootmoedige dankbaarheid vermeld worden. Toch was er ook reden om nauwkeurig de methode van het werk te onderzoeken, daar 1925 een veel hooger aantal van gedoopten had. Wij hebben ons afgevraagd, of de opzettelijke inzameling der vruchten wel voldoende verzorgd wordt. Wie een boomgaard geplant heeft, wacht niet tot de vruchten vallen, doch plukt ze, zoodra ze plukrijp zijn: wie wacht tot ze eetrijp zijn, wacht te lang. Misschien wachten wij in vele gevallen te lang; misschien zijn we niet actief genoeg in de pogingen om hen, die eenige belangstelling hebben, te zoeken en hen te bewegen tot nadere kennismaking van den Christelijken godsdienst. In den Holland-schen en in den Javaanschen zendingskring is daarom deze vraag naar voren gebracht: welke middelen kunnen wij aanwenden om zooveel als mogelijk is te brengen in den schoot der Kerk?

Wij mogen niet vergeten, het gebod: „maakt de volken tot Mijne discipelen”. En als wij zien, dat de bevolking van de residentie Solo jaarlijks met 40.000 zielen toeneemt, mogen wij wel diep onder den indruk komen, hoe ver wij nog verwijderd zijn van de vervulling van dit gebod. De toename der bevolking is tweehonderdmaal zoo groot als de toename der Kerk. Het ideaal mag toch niet lager gesteld worden dan de volle eisch van 's Heeren bevel.

Bij den grooten omvang der taak wordt sterk gevoeld het gebrek aan goeroe's Indijl. Wij hebben er slechts dertien. Gelukkig hopen wij over enkele maanden zes nieuwe krachten te krijgen van den theologischen cursus. Maar die zes zijn ternauwernood voldoende om in de thans bestaande behoefte te voorzien.

3. *De colportage.*

De omzet van boeken neemt van jaar tot jaar toe. In 1926 werden ongeveer 20.000 Bijbelgedeelten en andere Christelijke boeken in de Inlandsche talen verkocht, en 10.000 Christelijke boeken in het Hollandsch. Deze laatste worden grootendeels geplaatst bij Hollandsch-sprekende Javanen en Chineezers.

Bovendien worden gemiddeld per maand 30.000 Christelijke maandbladen en traktaatjes gratis verspreid.

De dertien colporteurs werken met ijver. Maar voor een terrein, dat groter is dan Noord- en Zuid-Holland tezamen en twee en een kwart miljoen menschen telt, is hun aantal te gering. Een colporteur kost met inbegrip van alle kosten gemiddeld f 300.— per jaar.

4. Ploepoeh.

Een afgelegen dorp met een beruchten naam. Verhalen van rooverbenden, die te Ploepoeh hun schuilplaats hadden, knopen zich aan dien naam vast.

Twee jaar geleden hebben wij er een school geopend. In heel het district met zijn 19.000 menschen was geen enkele school, zelfs geen volksschool. In het hoofd der school werden we teleurgesteld. In het geheim verliet hij zijn vrouw en vertrok met een andere vrouw als koeli naar Sumatra. Welk een verkeerden indruk gaf dat aan de menschen van Ploepoeh!

En toch..... Thans hebben 16 volwassenen voor zich en voor hun 20 kinderen den Doop gevraagd. Toen in de zaaimaand de broeders uittrokken, vonden ze te Ploepoeh groote belangstelling. Ds. Van Eijk zal D.V. 20 Maart het voorrecht hebben, aan die 36 den Doop toe te dienen.

Zoo ontstaat daar plotseling een kleine gemeente. De afgelegenheid van de plaats maakt het zeer noodig, dat er voor de geestelijke verzorging en de verdere verbreiding van het Evangelie een helper geplaatst wordt. Er is eenige hoop (later vertellen wij wel, of die in vervulling is gegaan), dat een Uwer Kerken door een extra-bijdrage de extra-uitgave van een huis voor dien helper mogelijk zal maken.

5. Het Ziekenhuis in Klaten.

Na de stad Solo is de veel kleinere stad Klaten de belangrijkste plaats op ons zendingsterrein. Wij hebben daar een bloeiende Hollandsch Inlandsche School, een vrij-goed-slagende Standaardschool, een Javaansche Gemeente met eigen Kerkeraad, en twee Evangeliehelpers.

Klaten is het voornaamste centrum van suikerfabrieken en tabaksplantages in de residentie. Voor meer dan tien jaar was er reeds sprake van de oprichting van een Ziekenhuis door die cultuur-ondernemingen. En gedurende vele jaren leefde bij ons de hoop, nu eens sterker, dan weer zwakker, dat het beheer van dat ziekenhuis aan de zending zou opgedragen worden. Verleden jaar werden groote massa's kalisteen en baksteen op een voor den bouw bestemd

terrein opgeslagen, en..... onze hoop verdween. En op het onverwachtst kwam het verzoek van de Klatensche Cultuur-Maatschappij aan de Kerk van Delft om de exploitatie onder gunstige geldelijke voorwaarden op zich te nemen. Het verzoek was even verrassend als verblijdend. En wij allen zijn den Heere dankbaar voor Zijn voorzienige leiding.

Het ziekenhuis zal D.V. in October van dit jaar geopend worden, onder Dr. D. Bakker van Djokja als Directeur. Ook deze keuze wekt bijzondere blijdschap in onzen kring.

Voorloopig zal het een betrekkelijk klein ziekenhuis zijn met 72 bedden. (Ons ziekenhuis te Solo, waarover een verslag van Dr. Groot afzonderlijk bij dezen brief gaat, telt 240 bedden). Maar de bedoeling is, een groot aantal hulp-ziekenhuizen op te richten in verband met Klaten als centraal ziekenhuis.

6e. Kerkbouw te Klaten.

De kleine Gemeente van Klaten vergaert des Zondags in het kleine kerkgebouw van de Protestantsche Kerk, dat door vriendelijke beschikking daarvoor is afgestaan. Bij de bediening van het Heilig Avondmaal is dat kerkje reeds te klein. Als het personeel van het ziekenhuis (24 mandoeers, onder wie vermoedelijk enkele gehuwden, en andere werkkrachten) daarbij komt, is het kerkje (dat slechts op 60 personen berekend is) véél te klein.

Ds. Van Eyk en ik hebben den Kerkeraad van Klaten voorgesteld, een eigen kerkgebouw te zetten. Naar berekening zal dat behalve het terrein wel ongeveer tienduizend gulden kosten. Bovendien zal ongeveer f 500 voor het meubilair noodig zijn. De Broeders gevoelden, dat het niet anders kon, en ondanks hun opzien tegen den berg van tienduizend gulden, besloten ze tot dien bouw.

De geldzaken zijn nu aldus geregeld: De Schoolvereeniging te Solo, die nog een geschikt terrein te Klaten heeft, geeft dit ten geschenke aan de Javaansche Kerk. Die Kerk zelve bezit aan opgespaarde gelden een kapitaaltje van f 600. En de inzameling bij haar eigen leden heeft niet minder dan f 550 opgebracht, een verrassend groot bedrag. Wij hebben de leden van de Hollandsche kerk te Solo bijdragen gevraagd. En wij zijn diep getroffen door hun milde liefde, die reeds f 2320 samenbracht, terwijl nog vele inschrijvingen te wachten zijn. Onder voorbehoud van goedkeuring door de zendende Kerk hebben wij toegezegd f 2500 uit een te Solo bestaand Kerkbouw-

fonds. En het overige zou dan uit dat fonds geleend kunnen worden tegen matige rente. Zoo worden de lasten voor de Javaansche Kerk te Klaten niet al te zwaar.

Mochten er onder U of onder Uw Kerken zijn, die hun blijdschap en dankbaarheid voor het medisch zendingswerk te Klaten in een geldelijke bijdrage voor Kerkbouw willen toonen, dan zal de Zendingscommissie van Uw Kerk die bijdrage zeker gaarne aan den Heer J. Groot te Delft overmaken. Het zou zeker een bijzondere verrassing zijn, indien b.v. het meubilair uit Uw giften bekostigd kon worden. De bouw zal D.V. in October worden aangevangen.

7e. *De Inlandsche Scholen.*

Een corps van 71 onderwijzers (onder wie 4 onderwijzeressen) werkt in 22 Standaardscholen en één volksschool. Ze tellen te zamen 2213 leerlingen. De meeste scholen zijn in de laatste drie jaar opgericht en dus nog onvolgroeid, daar volledige Standaardschool vijf jaarklassen telt; er is dus goede hope op uitbreiding van het aantal leerlingen in de eerste jaren. We hopen ook op vermeerdering van het aantal scholen, maar het is thans heel moeilijk, de toestemming van het Gouvernement daarvoor te verwerven.

Over enkele maanden zullen alle of tenminste bijna alle scholen een eigen passend schoolgebouw bezitten. Het geldelijk vraagstuk van het bouwen van 18 scholen in twee jaar is heel moeilijk geweest. En het zou zeker niet tot een goede oplossing gekomen zijn, indien Uw liefde niet door groote bijdragen en milde collecten en de bijzondere gift van de Kerk van Sassenheim de geldelijke zorgen verlicht en vrijwel weggenomen had. Wij danken U daarvoor nog heel hartelijk. En wij konden den bouw toevertrouwen aan de goede handen van den Heer Pluyter, die eenvoudige en toch keurige schoolgebouwen zet.

8e. *De Hollandsche Scholen.*

Ook voor de Hollandsche Scholen schijnt de goede tijd van schoolstichting voorlopig voorbij. Wij hebben vele nieuwe scholen aangevraagd, doch geen enkele verkregen. Maar onze bestaande negen Lagere Hollandsche Scholen, onze Mulo en onze Kweekschool verheugen zich alle in gestadigen bloei. In die scholen werken 41 Europeesche en 26 Inlandsche (of Chineesche) leerkrachten. Het leerlingental is 2133. Op de Hollandsche en op de Inlandsche Scholen tezamen ontvangen dus 4346 kinderen en jongelieden Christelijk onderwijs. Het was in de Kerstweek een verheffende gedachte, dat met een zoo groote schare

jonge menschen de geboorte van onzen Heiland werd herdacht. En hoe langer hoe meer wordt de invloed van den schoolarbeid merkbaar.

Laat ons blijde genieten van den betrekkelijk-grooten omvang van ons Christelijk onderwijs. De gedachte, dat in de residentie Solo bijna een kwart millioen kinderen in de schooljaren zijn, behoeft geen schaduw te werpen op onze vreugde, al mag ze ons wel tot bizonderen ijver aansporen. Onder Gods zegen hopen Gij en wij immers de plaats onzer tenten wijd te maken, en de gordijnen onzer scholen uit te breiden, opdat van jaar tot jaar in groeiend aantal de Solosche jeugd van Christus hoore. Maar dan zal het ook noodig zijn, dat toegewijde jonge mannen en vrouwen in voldoende getale ons in dit werk komen helpen. Hoe komt het toch, dat wij soms (gelijk nu) zooveel moeite hebben om goede leerkrachten voor onze Hollandsche Scholen te vinden? Wie, als wij, de dringende noodzakelijkheid en de rijke heerlijkheid van dit werk van nabij aanschouwen, kunnen op die vraag geen antwoord geven. Kunt Gij die vraag beantwoorden?

9e. *Het Zendingsleger in Solo.*

De missionaire Dienst des Woords telt drie Hollandsche en 36 niet-Hollandsche (Javaansche en Chineesche); de medische Dienst vijf Hollandsche en 88 niet-Hollandsche; de Schooldienst 42 Hollandsche en 97 niet-Hollandsche werkkrachten. Deze 50 Hollanders en 221 Javanen en Chineezers vormen een zendingsleger van 271 personen. Maar daarbij komen de vrouwen, die in onbetaalden arbeid een deel van haar tijd (sommigen vrijwel al haar tijd) aan den zendingsarbeid geven. En de velen, die naast hun eerste taak nog velerlei ander werk verrichten.

Het aantal internaten onder Hollandsche leiding klom van twee tot vier. Naast het bestaande internaat voor Javaansche meisjes bij de Koningin-Emma-School kwam een internaat voor leerlingen van onze Hollandsch-Chineesche meisjesschool. De hoofden en de andere onderwijzeressen die scholen verzorgen die internaten. En behalve het internaat bij onze Mulo onder den directeur der school openen we een internaat (hospitium genoemd) voor leerlingen van de in 1926 geopende Oostersche Afdeling van de Gouvernements-Algemeene-Middelbare-School. Dit hospitium werd onder leiding van den Heer Meurs gesteld. Uiteraard komen de huiselijke zorgen dezer internaten voor een groot deel voor rekening van de Dames.

Een schoolbestuur van zeven leden; een dames-comité van drie leden voor de meisjesscholen en de internaten; handwerk- en kook-cursussen voor Javaansche en Chineesche meisjes, waaraan bijna alle Hollandsche vrouwen uit onzen kring medewerken; Evangelisatie- en Zendingswerk van de Hollandsche Kerk, Christelijke arbeid onder de Hollandsche militairen, hulp aan de jeugd-beweging, die krachtig op-

Moge Uw gebed en ons gebed in steeds rijkere mate uiting geven aan ons besef van afhankelijkheid en aan onze blijde dankbaarheid.

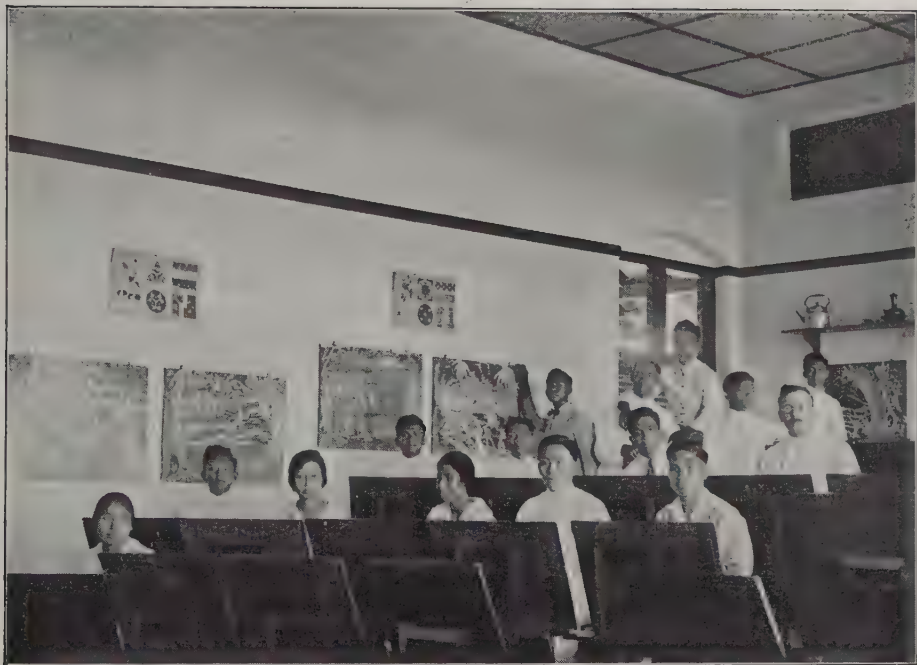
Met vele hartelijke groeten,

Hoogachtend,

Uw dienstwillige Broeder.

H. A. VAN ANDEL.

Solo, 9 Maart 1927.

Chr. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

leeft in onderscheiden organisaties; en zoovele andere dingen meer, leggen beslag op veel vrijen tijd van de broeders en zusters in Solo. Maar zij geven hun tijd en hun kracht met blijdschap.

Zegeningen maken afhankelijk. Niet het minst op zendingsgebied. De vele goede gelegenheden leggen zware plichten op, die alleen door de hulp van Gods Geest kunnen worden vervuld. De zegen der uitbreiding vordert groote inspanning van U op geldelijk gebied en groote inspanning van ons op arbeidsgebied.

Zegeningen leiden tot nieuwe zegeningen. Ze wekken bij normaal-Christelijk leven Gods lof in ons hart. Ze binden U en ons als in feestvreugde samen. Ze bevorderen de geestdrift onder de zendingsarbeiders en hun geestes-eenheid: gemeenschappelijke hoop wekt eendracht.

Een hoekje van de teekenzaal der Chr. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

(Bij de foto).

Bordteekenen is een van de vakken voor het eindexamen aan de Kweekschool. Vandaar, dat de jongelui er zich met ijver in oefenen. De teekenzaal is er uitstekend voor ingericht. Aan de muren bevinden zich een twintigtal kleine borden, waarvan er op de foto enkele te zien zijn. De leerlingen krijgen een van de bekende plaatjes van Hardenberg in handen, terwijl ze vergunning hebben, om door hunne fantasie te doen aanvullen, wat er naar hun meening aan ontbreekt. Zoo heeft de vierde leerling van links, Soedarman, een plaatje gekregen van een zittenden tijger, die onder zijn handen in een staanden veranderd is, in zooveel mogelijke natuurlijke omgeving. Dat

het lichaam nu iets te weinig gerekt geworden is, zullen we hem maar niet te zwaar aanrekenen.

Deze klas is de eerste klasse van de Hoogere Kweekschool. Geheel rechts de Heer De Koomen.

Het hospitaal te Keboemen.

In ons Zendingshospitaal „Pandjoeroeng” te Keboemen werden in 1926 2260 patiënten opgenomen en verpleegd, 1469 mannen en 791 vrouwen.

Het Ziekenhuis bestaat thans uit 3 mannenzalen, elk met 36 bedden, 1 vrouwenzaal met 36 bedden en 1 kleine zaal met 8 bedden. Aan de groote vrouwenzaal zijn 4 kamers verbonden, die onder meer als kraamkamers dienst doen, 1 kinderzaal met plaats voor 32 zuigelingen, 1 besmettelijke afdeling met 12 bedden.

In Juni is de derde mannenzaal in gebruik genomen. Ultimo December waren aan ons hospitaal verbonden 2 Europeesche geneeskundigen, 3 Europeesche gediplomeerde verpleegsters, 8 Javaansche verplegers en verpleegsters, 48 leerling-verplegers en verpleegsters, 1 assistent-apotheker, 7 bedienden en 14 koelies.

In de polikliniek werden behandeld 9008 patiënten met 23510 consultaten.

De exploitatiekosten bedroegen f 66.742.90. Aan subsidies werd ontvangen f 34.347.01. Een rijke bron van inkomsten is de particuliere praktijk, welk geld geheel in de hospitaalkas vloeit. Dit jaar was dit zelfs meer dan f 10.000. Het valt natuurlijk zeer te betwijfelen, of wij op den duur op deze bron van inkomsten kunnen rekenen.

Heeg, Maart 1927.

G. M. VAN RENNES.

„De Klokken luiden”.

De alarmklokken bedoel ik. De eene werd geluid in de jaarverg. van den Schoolraad. Ik lees in 't verslag: „De Heer v. d. Hoven van Genderen sprak hierna een goed woord voor de in nood verkeerende 35 scholen der Broedergemeente in Suriname. Spr. wees op den voorsprong die Rome heeft. Daarentegen verkeerden de gebouwen der Chr. scholen in *verregaanden staat van ontbinding* en er is geen geld voor verbetering. Spr. bindt daarom de broeders den nood van Suriname op 't hart.....

De tweede alarmklok wordt geluid door een Oost-Indisch schoolman: de Heer Kok, tijdelijk met verlof te Ermelo. Hij kent de toestanden in O.-Indië, maar des te meer

sniijdt hem de toestand in de West door de ziel. In alle Chr. bladen doet hij de noodklok kleppen. Hij begint met te wijzen op de financiële gelijkstelling in Nederland en de goede subsidie-bepalingen in O.-Indië en gaat dan voort: „Maar nu in onze Kolonie Suriname, och hoe zorgelijk is 't dàar met 't Chr. onderwijs gesteld.....

De Heer Kok gaat verder na wat onze voorvaderen in Suriname brachten: neger-slaven, en wat de Herrnhutters er gebracht hebben: het Evangelie van Christus..... „Zoo goten *zij* olie in de wonden door *ons* geslagen en langden daartoe reeds twee eeuwen lang huurpenningen uit..... Een der door hem verspreide circulaire's eindigt aldus. „Herrnhut wordt amechtig en roept ons Chr. Nederland toe: Ziet! welk een zegen God geeft. Helpt ons nu de schooven dragen in 's-Hemels schuren. — En *gij* wilt toch ook wel iets doen? Laat 't nu blijken. dat de ijver bij Herrnhut, van overlang begonnen, ook Nederland opwekt. Daartoe zegene God dezen oproep en smeekbede.....”. Lezer, wat is hierop uw antwoord?

Reeds vóór dit klokgelui ontvangen: Van J. B. R., Enschede f 3.75; W. v. E., Schoonhoven f 2.50; I. 't M., Tinte f 1; L. v. H., den Haag f 5; Fam. S. te A. f 16; N. N. te T. f 1.50; Pers. U.L.O., 's-Gravenzande f 3.75; G. L. v. D., Huins f 1.50; J. de K. te L. f 1.40; M. C. H., Scheveningen f 3; S. S. te Meppel f 7, waarbij f 2.50 uit busje U.L.O. school; N. N., Zwartsluis f 2.50; H. IJ., den Haag f 2.50. Zeer hartelijk dank!

Hilversum
Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.
Bilderdijklaan 12

Voor de noodlijdende Gereformeerde Kerken c.a. in België.

Den lezer Heil!

Naar aanleiding van de, ook aan onze Kerkeraden gezonden, circulaire van eene Commissie te 's-Hage, inhoudende een beroep tot steun voor „de noodlijdende Predikanten en Evangelisten der Belgische Kerken”, hebben de Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken in Amsterdam en Brussel in de *Standaard* van 22 Maart j.l. er op gewezen, dat de drie Gereformeerde Kerken in België: van *Antwerpen*, *Brussel* en *Gent* zelf noodlijdend zijn. Nu zij voor haar eigen nood tevens een beroep doen op „allen die de Gereformeerde Belijdenis zijn toegedaan”, ligt het ongetwijfeld vooral op den weg van De Gereformeerde Kerken in Nederland, met wie zij ook in Kerkverband leven, eerst en meest daarop

acht te nemen en naar vermogen aan die Kerken hulp te bieden.

Daarom hebben ondergeteekenden zich vereenigd als Comité tot steun van de *Gereformeerde Kerken in België*. Wij denken hierbij niet uitsluitend aan die Kerken in Antwerpen, Brussel en Gent, maar ook aan andere noodlijdende Kerken of Kringen, Predikanten en Evangelisten, van wie het openbaar is of worden mocht, dat ook zij zich aan de Gereformeerde belijdenis houden.

Indien het mocht blijken, dat het Haagsche Comité niet zonder hulp uit de Gereformeerde Kerken voldoende steun voor noodlijdende Predikanten en Evangelisten kan verkrijgen, zal een welgemotiveerd beroep op die hulp zeker niet geheel vergeefs zijn. Evenmin als wij ons onttrokken hebben bij de hulpbieding aan Duitse Predikantengezinnen, aan de verzorging van de Belgische vluchtelingen in den Oorlogstijd, de huisvesting van Hongaarsche kinderen enz. Overeenkomstig de apostolische vermaning, Gal. 6:10: „Zoo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goeddoen aan allen”. In dit geval moet echter vooropgaan de verzorging van de ons 't naast bestaande broederschap; overeenkomstig hetgeen de apostel aldus op die vermaning laat volgen: *maar meest aan de huisgenooten des geloofs*.

In aansluiting aan die betuiging der bovengenoemde Gereformeerde Kerkeraden, dat zij zelve noodlijdend zijn, richten wij ons nu met broederlijke opwekking: steun te bieden aan deze (thans ook herderlooze) Kerken, tot de Kerkeraden en leden van De Gereformeerde Kerken, en zenden ze ook aan Gereformeerde weekbladen, alsmede aan Christelijke dagbladen, met verzoek tot opneming, 't zij geheel of in hoofdzaak. Om alzoo in breedten kring de aandacht te vestigen op deze gelegenheid tot medewerking aan den opbouw van de Gereformeerde Kerk in België. Het doel van deze mededeeling en opwekking is derhalve: door inlichting mogelijk misverstand van den oproep van het Haagsche Comité te voorkomen of weg te nemen, en allen die eerst en meest tot steun van de Gereformeerde Kerken, Kringen en personen in België wenschen mede te werken, te dienen in de verzameling en uitdeeling van wat zij om des Heeren wil voor dat doel ons toezenden.

Het adres voor de toezending is: *Dr. G. Oosterhof te Kampen, Penningmeester van het Comité*. Van ontvangen giften zal mededeeling worden gedaan aan *De Standdaard, De Heraut en De Bazuin*.

Ook dezen voorgenomen medearbeid voor het Koninkrijk Gods aanbevelend in Uw aller liefde en gebeden, zijn wij

Uwe dw. broeders in Christus, het Hoofd der Gemeente, die Zijn lichaam is:

Het Comité tot hulp aan de Gereformeerde Kerken in België.

Prof. Dr. H. BOUWMAN, Hoogleraar a. d. Theol. School te Kampen, *Voorzitter*.

Mr. G. H. A. GROSHEIDE, Directeur van de Vereen. v. H. O. op Ger. Grondslag te Amsterdam.

Dr. H. KAAJAN, Geref. Pred. te Utrecht.

Dr. G. KEIZER, Geref. Pred. te De Steeg (G.), *Secretaris*.

Prof. L. LINDEBOOM, Em. Hoogleraar a. d. Theol. School te Kampen.

Dr. G. OOSTERHOF, Leeraar a. h. Geref. Gymnasium te Kampen, *Penningmeester*.
April 1927. Giro-no. 126982.

Zomerconferenties van den Zendingsstudie-Raad.

Evenals vorige jaren zullen deze in de eerste drie weken van Augustus worden gehouden en wel D.V. van 1—6, 8—13 en 15—20 Augustus a.s. Omtrent het voorloopig programma kan het volgende worden medegedeeld:

Eerste week (1—6 Aug.) Voorzitter: Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector; *Vice-voorz.:* Ds. P. G. de Vey Mestdagh (Rotterdam); *Openingsrede:* Dr. J. R. Callenbach (Rotterdam); *Bijbelbesprekingen:* Dr. J. Riemens (Leiden).

Cursussen: I. Miss. Insp. P. Hannig uit Barmen: „Probleme der Weltmission” (1e Volks- und National-Kirche; 2e Verhältnis von Mission und Kirche; 3e Schul- und Erziehungsfragen; 4e Rassen- und Gesundheitsfragen). II. Zendeling A. J. de Neef van Nieuw-Guinee: „De Zending op Nieuw-Guinee”. III. D. Crommelin, oud-zendingsconsul en Zendingsdirector: „De Oost-Java-Zending”.

Studiegroepen: a. L. Zwaan: „Midden-Java”.

Referenten: Zend. A. J. de Neef van Nieuw-Guinee: „Een paar Papoesche Volksverhalen en hun beteekenis voor de Evangelie-verkondiging”; D. Crommelin, oud-Zendingsconsul; Br. H. Bielke, secr. v. h. Zend. Gen. der Broedergemeente: „Joh. King, de Profeet van het Boschland”; Ds. B. ter Haar (Groenlo) over „Zending op de catechisatie”; Ds. H. D. J. Boissevain, secr. van den Z.S.R.: „Ons winterwerk”; Ds. J. Schrijver, oud-Directeur der Weesinrichting te Neerbosch: „De Weezenverpleging”.

in het algemeen, en mijn 23-jarige arbeid in Neerbosch in het bijzonder”.

Tweede week (8—13 Aug.). Voorzitter: Dr. H. Kaajan (Utrecht); *Vice-voorz.:* Ds. Meijer (Gendt); *Openingsrede:* Ds. R. Dijkstra (A'dam); *Bijbe.besprekingen:* Ds. G. B. Würth (O. en W. Souburg).

Cursussen: I. Miss. Insp. P. Hannig (Barmen); zie eerste week. II. Ds. D. Pol (Rijsoord): „Midden-Java”. III. J. H. Blinde: „De Zending op West-Java”.

Studiegroepen: H. Bergema: „Soemba”; b.

Referenten: Ds. B. M. Alkema (Soest): „Zending en Persoonlijk Geloofsleven”; Ds. W. ten Boom (Hilversum): „Zionisme”; Dr. J. B. Bavinck (Heemstede): „Jeugdwerk in Indië”; D. Koelewijn: „Literatuurverspreiding in Indië”; H. A. v. d. Hoven van Genderen: „Ons winterwerk”; K. de Bloois, Dir. der Aug. Herm. Francke-Inrichting te R'dam.

Derde week (15—20 Aug.). Voorzitter: Ds. J. Ph. Eggink (Rotterdam); *Vice-voorz.:* Ds. Th. Scharren (Nijmegen); *Openingsrede:* Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, oud-Zendingsconsul; *Bijbe.besprekingen:* Ds. J. L. G. Gregory (Gorssel).

Cursussen: I. Paul Barnaud (Parijs): „Zendingsproblemen in het licht der Parijzer Zending”. II. Zending J. Wiegens: „De Zending in Oost-Java”. III. Zend. G. Maan (Halmaheira): „Halmaheira als Zendingsveld”.

Studiegroepen: a. H. Bergema: „Wereld-zending”; b. H. v. d. Brink: „Islam en Christendom”.

Referenten: Zendel. W. F. Schröder v. d. Luth. Zend.: „De Luthersche Zending op de Batoe-eilanden”; J. Bijlefeld (Tobelo): „Het nut van de Klapperonderneming voor de Zendingsver. en het Zendingswerk”; F. P. de Haan: „Egypte-Zending”; Mej. W. M. van Loon (Amsterdam): „Ons winterwerk”; H. C. van Gaasbeek, Inspecteur van „Valkenheide”: „Iets over datgene, wat dreigt verloren te gaan”.

Op alle conferenties zal op een der avonden de nieuwe Zendingsfilm van Ned. Oost-Indië vertoond worden.

De *uitgaande zendingsarbeiders* rekenen er op allen in Lunteren tegenwoordig te zijn.

De deelnemersprijs (f 20.—, alles inbegrepen) blijft dezelfde als in vroeger jaren. Nadere inlichtingen verstrekt het Bureau van den Z.S.R. „de Nye Wehme”, de Bilt (Utrecht), waar men zich thans reeds kan aanmelden.

Korte Berichten.

Mevrouw J. G. Dijkstra—Dijksterhuis.

Na langdurige krankheid heeft de Heere 18 April l.l. Mevrouw Johanna Geertruida Dijkstra—Dijksterhuis tot Zich genomen in de eeuwige heerlijkheid. Zij was de weduwe van onzen beminnelijken Zendingsman Ds. H. Dijkstra, aan wien onze Kerken voor het werk der Zending zooveel hebben te danken. Ook het hart van Mevrouw Dijkstra klopte warm voor de Zending. Zij leefde in den arbeid van haren man hartelijk mede.

J. P. Zuidema.

Br. J. P. Zuidema woont niet meer te Bandoeng. Zijn adres is thans: Huize Virgo Malang, Oost-Java.

Mej. Dr. G. J. Dreckmeier.

De sympathieke Zendingsvrouw Mej. Dr. G. J. Dreckmeier, wier hart zoo warm klopt voor de Zending, is teruggekeerd naar Poerworedjo om daar opnieuw als missionair arts de Zending te gaan dienen.

Zondag 10 April in den Ochtenddienst in de Oosterkerk te Utrecht heeft Ds. v. d. Vliet een hartelijk afscheidswoord tot haar gericht. De Gemeente zong haar toe Ps. 121 : 4 en in de Kerkekamer drukten velen haar de hand ten afscheid.

Gaarne hadden we in dit blad een foto van haar opgenomen. Een en andermaal hebben we haar om een portret gevraagd. Maar zij was er niet toe te bewegen.

Zij is naar Indië vertrokken met de „Johan de Wit”.

Zending onder de Chinezen te Solo.

Sinds 1 Febr. '26 werkt de Ambonnees Picauly onder de Maleisch sprekende Chinezen door het verspreiden van lectuur en het houden van samenkomsten.

Geregeld werden er twee samenkomsten des Zondags gehouden en twee in de week. Als vrucht van dien arbeid werden twee Chin. vrouwen en een kind gedoopt.

't Gemiddelde aantal bezoekers bedroeg 15.

Het 75-jarig jubileum van het Ned. Luthersch Zendingsgenootschap.

Het „Ned. Luth. Genootschap voor In- en Uitwendige Zending” heeft zijn 75-jarig bestaan mogen herdenken. Het was in April 1852, dat ten huize van den heer Egidius te Amsterdam dit genootschap is opgericht.

Dinsdag 19 April is ter herdenking van dit feit in de Kerk aan het Spui te Amster-

dam een gedachtenis-dienst gehouden, waarbij de Voorzitter van het Genootschap, Ds. C. F. Westerman, de feestrede uitsprak. Daarna sprak Zendeling W. F. Schröder, waarna de secretaris, Ds. J. C. Schröder, de slotrede hield.

De Ned. Luth. Zending heeft haar arbeidsveld op de Batoe-eilanden op de Westkust van Sumatra, waar zij met twee Zendelingen werkt, de B.B. Schröder en Steinhart.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middeburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro no. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Plaatsgebrek.

Wegens plaatsgebrek moeten enkele stukken blijven wachten tot het volgende No.

Leestafel.

Bouwen en Bewaren. Orgaan van den Bond van Meisjes-Vereenigingen op Geref. grondslag.

Den 1sten April l.l. is dit orgaan zijn achtsten jaargang begonnen. De oplaag bedraagt 11000 Ex. Een respectabel cijfer. Maar 't moet nog stijgen. Want het blad is waard, dat al onze meisjes het lezen. Hoofdredactrice is Mej. H. S. S. Kuijper. Comm. van Redactie Mej. W. J. Klaarhamer te Dokkum, Mej. M. Kok te Utrecht en Mej. J. E. Warner te Zaandam. Adres Administratie: Domplein 25, Utrecht. Het

blad geeft veel en velerlei en wordt goed verzorgd.

Licht in de graven. Bijbellezingen over de doodenopwekkingen in het Nieuwe Testament, door Dr. J. J. Knap, bij Kok te Kampen, f 2.75, geb. f 3.60.

Weer een prachtboek van Knap, door Kok prachtig uitgegeven. Inhoud: Christus in heerlijkheid. Lazarus. De zoon der weduwe te Nain. Het dochttertje van Jairus. Tabitha-Dorcas Eutychus. Bij een boek als dit critiqueert men niet; men wil slechts genieten.

Gouden Teugels, door A. van Hoogstraten—Schoch, bij Kok te Kampen, f 2.60, geb. f 3.25.

Dit is het eerste van de vier boeken, die de leden der „Vereeniging ter bevordering van Christ. Lectuur” dit jaar zullen ontvangen. Een zeldzaam boeiend boek, dat heel echt het tegenwoordige leven der menschen teekent, ook al is het hier en daar wel wat sterk gekleurd. Dit boek zal stellig opgang maken.

Na dit boek volgen: *Gretske „de Freule”* door Idsardi; *Admiraal Swartenhondt* door M. v. d. Duin en *De Zusters* door J. C. de Koning. Te samen voor een waarde van ruim zeven gulden. En het lidmaatschap kost slechts zes gulden. Bovendien hebben alle leden het recht voor vijf gulden boeken te kiezen uit den rijken Catalogus van V.C.L. Dus voor 6 gulden ontvangt men voor meer dan 12 gulden. En alles goede waar. Wie geen lid is worde het. Misschien geeft Kok later ook nog wel eens een mooi Zendingsboek.

Van 's Heeren Ordinantiën, door Dr. W. Geezink, deel 4, bij Kok te Kampen, f 4.—, geb. f 5.25.

Met dit vierde stuk is de tweede druk van dit standaardwerk van Prof. Geezink compleet. In dit laatste deel behandelt de geleerde schrijver de laatste zes geboden der wet. Het spreekt van zelf, dat dit meesterwerk van groote en blijvende waarde te hoog staat voor een aanbeveling door het Zendingsblad. Met genoegen merkten we op, dat in het derde deel bij de bespreking van het derde gebod ook op de Zendingsroeping is gewezen, zij het dan ook slechts zeer beknopt.

Rectificatie.

In het vorige No. is een korte recensie

opgenomen van „Het boek Jozua” door Dr. C. J. Goslinga. Maar de zetter heeft er van gemaakt: „Het boek Jona”. En zelfs tot tweemaal toe. En bij de correctie is deze fout niet opgemerkt. „Jona” moet natuurlijk zijn „Jozua”.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door de Fam. Dijkstra nagekomen van den Kalender f137.50. Door H. L. Smallegange van de Zondagsschool, den Haag Oost f30. Door P. C. Verhagen van de Geref. Kerk te 's-Gravenore f16.20. Door Lijntje Koster bijeenverzameld in Sommelsdijk en Middelharnas f25. Door H. J. Maaldering 10 pCt. van ontvangsten in de Geref. Kerk te Wageningen f53.40. Door S. de Jong v. d. C. N. School te Voorburg f15. Van Henk Jansen te Ermelo f10.30. Door E. Dijkstra van de kinderen der C. Sch. te Engwierum f22.25. Door S. v. d. Berg uit het busje v. d. M.U.L.O. School te Voorburg f14.40. Deel van de collecte in de week der gebeden te Zaandam f23.16. Uit het busje van Marie Hakvorst te Zaandam f10.—.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 25 April '27.

Giro No. 32806.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

E. v. Dijken te Groningen, twee begrafeniscol. door Ds. v. Dijk 12.50 en 5.60 is f18.10; Ds. Gerber uit Hoogersmilde gev. in de coll. f20.—; D. de Vries Dz. te Steenwijk, busjes van G. Bijkerk 5.53, G. Nienhuis 5.27, G. Piest 5.42, H. Bolt 3.71, H. Mijlink 3.24, F. Ketel 8.73, R. Bakker 5.13½, A. Krikke 4.03 is 41.06½, Jonged.v. 10.—, Jongel.v. 3.—, een dankoffier 2.50, Zend. Comm. 83.43½ is f140.—; H. Boomker te Haren, gev. i. d. coll. een dankoffier f2.50; Ds. Lammertsma te Appingedam, nog naz. Kal. f0.25; H. L. Smeeman te Coevorden bijdragen f31.24; D. de Vries Dz. te Steenwijk, coll. jaarvergad. Zending Comm. f16.28; J. M. Wagenaar te Pekelderweg busje A. Moorlag 2.32, L. Groeneveldt 6.55, J. Hooijer 5.10, W. Eisen 5.20 is f19.17; J. v. d. Veen te Gasselter-Nijveen v. d. Zend. Comm. f65.—; Ds. Lammertsma te Appingedam gev. i. d. coll. f2.50; E. H. Timmerman te Ommen 't Nikkertje der School f25.—; Mej. M. Boonstra te Doezum, v. d. Jonged.v. f10.—; Ds. Jansen te Wierden v. d. schoolk. te Hoog Hexel f3.26; Ds. v. d. Elskamp te Groningen uit zijn catechis. bus f27.16½; A. Bosscher te Zuidwolde (Dr.) van M. D. en de wed. P. M. f1.—; Ds. Bax te Holten, busje der school 25.—, Jonged.v. 10.—, een gift 2.50 is f37.50; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in d. coll. f1.—; Mevr. E. van Berge te 's-Hertogenbosch, Kerkbouw

Wangapoe f8.—; Mej. M. den Noord te Aduard opgehaald door G. D. en J. E. f29.—; Ds. Schilder te Oegstgeest van N.N. f20.—; B. Buikema te Ulrum v. d. Zond.v. f125.—; Ds. Steenhuis te Loppersum busje Nelli Wiersema f9.34; Mej. J. Mulders te Meppel, gev. i. d. coll. f7.45; H. Blanken Wz. te Hoogeveen bijdragen f420.—; G. v. d. Veen te Vroomshoop v. d. Zend.v. f150.—; N.N. te Groningen, naar begeerte f10.—; P. Hunze te Beilen busje Knap.v. f18.50; Mej. G. Haan te Groningen 2 mnd. storting Kinderzendingv. f240.—; Ds. Haitsma te Oldekerk J. v. d. Span 100 h. c. en 75 h. st. f2.37; J. Boersema te Uithuizen, saldo Kal. f18.50; Ds. Gerber uit Vries saldo Kal. f22.85; Ds. Elzinga te Grootegast, gev. i. d. coll. 2.50 en 40.— is f42.50; H. Wegener te Wildervank gev. i. d. coll. f10.—; Geref. Kerk te Rouveen, gev. i. d. coll. f10.—; G. Buist te Erica van T. Euverman en anderen verzam. koper f2.05; Ds. Meijer te Marum van N.N. f2.50; J. Snippe te Smilde v. d. Jongel.v. f7.09; J. Wildvank te Delfzijl, gev. i. d. coll. 10.— en 3.50 is f13.50; Ger. Kerk te Blokzijl, bijdragen f34.90; Mej. T. Oegema te Dedemsvaart v. d. Jonged.v. Dorcas f4.50; Mej. A. M. Medema te Spijk v. d. Jonged.v. f17.—; H. Wierenga te Tenpost v. d. Zend. Comm. f45.—; A. Boot te Groningen, leerl. Leerschool 1.33½, theelood enz. 5.60 is f6.93½; Ds. Kalter uit Velzen, een gift f11.70; Ds. Halter uit Nordhorn—Brandlicht, giften 3 en 5.80 is f8.80; Van de zusjes Dijkman te Winsum—Oberum, in mijn briefbus 150 halve centen is f0.75; W. F. Eugster te Hengelo, 1ste kwart, saldo Zend.blad f38.50; H. Boers te Loppersum, v. d. schoolk. f20; D. A. Koebrugge te Ontstwedde, uit de Zendingbus f40, in schoolbusje f5.75, Jongel.vereen. f5.75 is f51.50; P. S. te Groningen f1; H. Wegener te Wildervank, gev. in de coll. f2.50; A. Donkerbroek te Niezijl, busje f17, schoolk. f3 is f20; K. Kladder te Leem, v. d. Zend.vereen. f100, busje Fr. en A. Koning f1.68 is f101.68; D. de Vries Dz. te Steenwijk, jubileumsgave f10; v. d. schoolk. f30 is f40.

Soembaweek.

Onderdendam f141.75; Pieterburen f50.08; Enter f100.65; Niezijl f80.15; Hollandscheveld f73.25; Lutjegast f110; Holten f152.10; Gasselter-Nijveen f79.16; Nijverdal, nagekomen f10; Midwolde f84.60; Bergentheim f93.66; Hoogeveen f180; Langeslag f87; Almelo f223.60; Oldehove f187.50; Vries f81.75; Smilde f188.04; Baflo f204.25; Oldemarkt f52.45; Nordhorn Brandlicht f17.50; Zwartsluis f120.36½; 't Zandt f192.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 29 April 1927.

Heeresingel 34, Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Die roept: „Abba, Vader”. — Van Zendingsaangelegenheden: Betere Vooropleiding: Wonosobo; Institueering van de Kerk te Wates; Vergadering van Javaansch sprekende Zendelingen; Het Zendingsblad. — Rapport Alg. Verg. Soemba. — Verslag Banjoemas. — Mej. J. A. Vellenga (bij de foto). — Mededeelingen van Soemba. — Jaarverslag van het Zendingsziekenhuis te Solo. — De Heer en Mevr. Beekman (bij de foto). — De Zendingskaart voor Midden-Java. — Kort verslag van den arbeid in Oost-Soemba 1926. — School te Djepitoe (bij de foto). — Twee bezoeken. — Om de jeugd. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

Die roept: Abba, Vader.

En overmits gij kinderen zijt, zoo heeft God den
Geest Zijns Zoons uitgezonden in uwe harten, Die
roept: Abba, Vader! Gal. 4 : 6.

Weer mochten we ons Pinksteren vieren.
Dag van goede boodschap, boven alle andere uit.
Rijke bekroning van alle verlossingswonder, tot hiertoe door God
gewrocht.

Kerstwonder en Paaschgebeuren, ze hebben van den Godstempel des
heils de diepe grondslagen gelegd. Met Pinksteren kon de zichtbare
bovenbouw een aanvang nemen.

Of anders gezegd: de Gemeente van Christus, welke Zijn lichaam is,
in het Paradijs reeds „ontvangen van den H. Geest” en voorts in Oud-
Testamentischen moederschoot voldragen, kwam met het Pinkstergebeu-
ren tot de *geboorte*, om nu in eigen leven uit te groeien onder „allen volke
dergenen die onder den hemel zijn”, de voleinding tegemoet.

En wij zongen er weer van:

Dit is de dag, de roem der dagen,
Dien Isrels God geheiligd heeft.
Laat ons, verheugd, van zorg ontslagen,
Hem roemen, Die ons blijdschap geeft.

En een *bijzondere* blijdschap vertolkt ons het apostolisch woord,
hierboven afgedrukt.

Het roept den geloovigen in Galatië toe, dat God den Geest Zijns
Zoons heeft uitgezonden in hunne harten, den Geest, Die *roept*, ook
in hen roept: Abba Vader!

Gelijk 't ook heet tot de geloovigen te Rome: „Gij hebt niet ontvan-
gen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, maar gij hebt
ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welken wij roe-
pen: Abba, Vader!”

Den Geest *der aanneming tot kinderen*. Wil de apostel daarmee dus
zeggen, dat zij nù pas, door die uitzending van den Geest des Zoons in
hunne harten, kinderen Gods *geworden* zijn?

Zoo schijnt 't wel, naar den hollandschen tekst.

Iets anders echter is des apostels bedoelen.

Het is veeleer omgekeerd. God heeft, zegt hij, dien Geest Zijns Zoons
uitgezonden in uwe harten overmits gij kinderen *zijt*.

Kinderen wàren zij reeds tevoren, en dat werd juist door die zending
van den Geest des Zoons nu in hen bevestigd, verzegeld.

Kinderen waren zij, doch als *jonge* kinderen nog, de *volle beteekenis*
van hun kinschap zich nog niet bewust.

En daarom niet verschillende van een dienstknecht, levende onder
voogden en verzorgers, tot den tijd van den vader tevoren gesteld. Nog
zuchtende onder de strenge tucht der Wet „in dienstbaarheid wederom
tot vreeze”. Maar nog niet gekomen tot het volle mondige *zoonschap*,
dat nù hun geschonken werd door den Geest der aanneming tot *zonen*,
die in hen roept: Abba, Vader!

We denken hierbij haast vanzelf aan den verloren zoon der Gelijkenis.

Kind zijns vaders wàs hij, ook in het vergelegen land zijner afdoling.
Maar hij heeft zijn kinschap verbeurd, verzondigd. Dat wil hij dan ook,

tot zich zelven gekomen zijnde, met hartelijke boetvaardigheid voor zijn vader belijden. En dan alleen maar vragen: maak mij als een van uw *huurlingen*.

Maar als hij nu in diepe verslagenheid voor zijn vader nadert, slaakt hij toch die bede *niet*.

Volledig bekennt hij: „Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden”. Maar verder komt hij niet. De *huurling-bede* houdt hij van de lippen terug.

Waarom?

Omdat zijn vader die voorkomt.

Voorkomt door al de volheid van zijn vaderhart aan hem te openbaren.

Van verre reeds glanst het stralende vaderoog hem tegemoet. En toeloopende, valt zijn vader hem om den hals en kust de voorgenenen bede van zijn lippen weg!

Neen, hij gevoelt nu: bij zulk een vader past een *huurling* niet. Hier past alleen de *zoon*, die zich met heel zijn hart aan den vader geeft.

En de vader-jubel weerklinkt: „deze mijn *zoon* was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden!”

Ziet, dat is de rijkdom van den Pinkstergeest, die ons geschonken werd. Niet een geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, dienende alleen om *loon*, maar den Geest der aanneming tot *zonen*, omdat Hij is de Geest des Zoons, die ons Hem gelijkvormig maakt in dienende *liefde*.

En de volmaakte liefde drijft alle vreeze buiten.

Want indien wij kinderen zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen; erfgenamen Gods en mede-erfgenamen met Christus, in Zijne heerlijkheid.

En bij de hemelmuziek Zijner toekomst danken en aanbidden wij: Abba, Vader!

's-Gr.

v. d. M.

Van Zendingsaangelegenheden.

„Betere Vooropleiding”.

Het belangrijk artikel van Mej. Dr. Dreckmeier, dat is opgenomen in het Zendingsblad van Januari i.l. heeft opnieuw het vraagstuk der opleiding van onze Zendingarbeiders aan de orde gesteld. We zullen hier natuurlijk niet herhalen wat Mej. Dr. Dreckmeier over dit onderwerp schreef. Het verblijdt ons echter zeer, dat haar woord in breeden kring weerklink heeft gevonden. Vrij algemeen wordt gevoeld, dat er heel wat hapert aan de vooropleiding van hen, die in de Zending gaan arbeiden, vooral van het personeel, dat wordt uitgezonden voor den Medischen dienst en den Schoolarbeid. Het gevolg van dat gebrek aan eene behoorlijke vooropleiding hier te lande is, dat menigeen, die met de beste bedoelingen naar Indië gaat, bij het begin soms grove fouten maakt, die door de Inlanders niet aan dien persoon, maar aan de Zending worden toegerekend, en diensten-gevolge den arbeid belemmeren, terwijl zij

ook den pas uitgekomen Zendingarbeider vaak ontmoedigen.

Met het doel om deze aangelegenheid eens onder de oogen te zien, is er den 2en Mei i.l. eene vergadering gehouden te Amsterdam. Behalve van de Zending op Soemba waren daar vertegenwoordigers aanwezig van alle Zendende Kerken, die op Midden Java arbeiden, alsmede enkele leden van het college van de Deputaten van de Generale Synode voor de Zending en van de verschillende Comité's, die onderwijzers uitzenden voor het Christ. Holl. Inl. Onderwijs op ons Zendingsterrein.

Eenparig was men overtuigd, dat een betere vooropleiding van het personeel, dat uitgezonden wordt voor den dienst der Zending, zeer gewenscht is. Wie uitgaan om in de Zending te arbeiden, behooren eenige kennis te bezitten van het land, waar zij heengaan, en het volk, waaronder zij moeten arbeiden. Ook mag eenige kennis van den Islam, van de geestelijke stroomingen en nationale adspiraties, en van het rassen-

probleem niet ontbreken. En het spreekt vanzelf, dat de geschiedenis der Zending en hare uitgebreidheid, haar moeilijkheden en haar uitzichten hun niet geheel onbekend mogen zijn.

Hoe het beste in die behoefte aan een betere vooropleiding zal zijn te voorzien, moet nog nader worden overwogen. Het scheen aan de vergadering het meest gewenscht, dat deze zaak gebracht werd ter Generale Synode met verzoek, dat deze aan hare deputaten voor de Zending opdrage, de zaak der betere vooropleiding in behandeling te nemen.

Reeds heeft de zendende Kerk van Middeburg besloten een voorstel te dezer zake in te dienen bij de Generale Synode. Ook de Kerk te Amsterdam nam een besluit van dezelfde strekking. En wellicht zullen ook nog wel andere zendende Kerken zich ten opzichte van deze aangelegenheid tot de Generale Synode wenden.

De zaak der betere vooropleiding van het personeel voor het Zendingswerk zal dus wel ter Synode komen.

Het ligt echter voor de hand, dat deze zaak thans nog niet voldoende voorbereid is om reeds nu eene definitieve beslissing daarover te nemen.

Omdat we hier te doen hebben met een algemeen Zendingsbelang, dat niet slechts een enkele Zending betreft, maar alle Zendingen raakt, die op ons Zendingsterrein arbeiden, zal het wel het beste zijn, dat de Synode aan hare Algemeene Zendingsdeputaten opdrage niet alleen de wenschelijkheid maar ook de uitvoerbaarheid eener betere vooropleiding eens ernstig te onderzoeken. Daarbij zullen deze deputaten dan overleg hebben te plegen met de Algemeene Vergadering op Midden-Java en met die op Soemba, alsmede met de Zendende Kerken en met de verschillende corporaties, die de Christ. Holl. Inl. Scholen verzorgen. Omdat die scholen, ofschoon zij niet rechtstreeks van de Zending uitgaan, toch wel ter dege de Zending dienen, is het noodig, dat ook de corporaties, die deze scholen verzorgen, in deze zaak worden gekend.

Te meer is dit zeer noodig, omdat juist deze corporaties verreweg het meeste personeel naar Indië zenden. Voor deze zaak is, als zij kans van slagen zal hebben, algemeene samenwerking beslist noodzakelijk.

Zoodra de uitvoerbaarheid duidelijk is gebleken, zal er dan een uitgewerkt plan moeten worden ontworpen. Mocht dit algemeen bijval vinden, dan zou dit ook wellicht wel tot uitvoering kunnen worden gebracht,

zonder dat er behoeft gewacht te worden op een volgende Generale Synode.

Anders zal de volgende Synode over deze belangrijke aangelegenheid hebben te beslissen.

In elk geval komt deze zaak aan de orde. En dat verheugt ons zeer. Want in dit opzicht is er in de organisatie van ons Zendingswerk metterdaad een gebrek, dat voorziening eischt.

Wonosobo.

Wonosobo is, gelijk men weet, het oude Zendingsterrein van de Kerk te Delft en de met haar in de Zending samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden. Onderscheidene jaren heeft de Zending daar gearbeid met slechts weinig merkbaar resultaat. Dit was de voornaamste reden waarom de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden aarzelden opnieuw een missionair predikant naar Wonosobo te zenden, toen Ds. Netelenbos van Wonosobo naar Poerwodjio vertrok. En toen de gelegenheid zich voordeed om Solo over te nemen van Amsterdam, hebben deze Kerken dit zoo bijzonder vruchtbaar Zendingsterrein met bereidwilligheid aanvaard. En zij ervaren het, dat de verzorging van een groeienden en bloeienden Zendingsarbeid telkens meer inspanning vraagt. De Kerken van Zuid-Holland ten Noorden hebben aan Solo de handen vol, zelfs meer dan vol.

Toch moeten deze Kerken ook nog zorgen voor Wonosobo, dat nog altoos voor haar rekening is. Gaarne zouden zij de behartiging van dit terrein overdragen aan een andere kerkgroep. Ook omdat met het oog op de ligging Wonosobo van uit Solo bijna onmogelijk is te bereiken. De afstand is veel te groot.

Onderscheidene pogingen zijn aangewend om Wonosobo behoorlijk „kwijt” te worden.

Eerst heeft men zich gewend tot de Kerken van Zeeland wier terrein het dichtst bij Wonosobo ligt. Maar de Zeeuwsche Kerken durfden het niet aan dit terrein er bij te nemen, ook al was het dat Ds. Merckelijn daartoe wel bereid was en in Wonosobo veel heeft gearbeid.

Daarna heeft men Utrecht en Gelderland gevraagd. Maar ook daar meende men, dat men aan het verzoek van Zuid-Holland niet mocht voldoen.

Het laatst heeft men zich gewend naar Friesland. Bij Heeg en de andere Friesche Kerken vond het verzoek wat meer weerklank. De Friesche Kerken, wier terrein wel niet zoo geschikt gelegen is om Wonosobo

er bij te nemen als dit met Zeeland het geval is, maar dat toch ook grenst aan Wonosobo, zijn in beginsel bereid om aan het verzoek van Delft te voldoen, mits de andere Kerken haar voor den arbeid in Wonosobo financieel steunen. Het is te verstaan, dat de Friesche Kerken deze voorwaarde stellen. Zij zelf hebben op haar terrein zeer veel te doen. De draagkracht dezer Kerken laat niet toe, dat zij de financiële zorgen voor de bearbeiding van Wonosobo ten volle voor eigen rekening nemen.

Het komt ons voor, dat in dit zeer bijzonder geval er wel redenen zijn om uit de Generale Zendingkas voor deze zaak steun te verleen.

Indien de Kerken van Zuid-Holland Wonosobo niet kunnen overdragen aan een andere groep, dan zal men ten slotte genoodzaakt worden Wonosobo geheel los te laten. Maar dat mag niet. Onze Kerken hebben het gebied van Wonosobo als Zendingsterrein aanvaard. En het zou de eer onzer Kerken te na komen dit stuk geheel onbearbeid te laten.

Bovendien wordt den laatsten tijd het beetje werk, dat er in Wonosobo geschiedt, zeer gezegend. Ook daar opent de Heere de deuren voor het Evangelie. Het zou onverantwoordelijk zijn Wonosobo geheel onbearbeid te laten. Dat zou onze Kerken aanklagen.

Er is echter geen enkele samenwerkende groep, die bij de kosten voor de verzorging van het eigen terrein ook nog de bearbeiding van Wonosobo voor haar rekening kan nemen. Maar alle Kerken te samen kunnen dat wel. Het schijnt ons daarom gewenscht dat in dit bijzonder geval de Generale Kas de noodige hulp verleene. Als daardoor kan bereikt, dat de Friesche Kerken, of een andere samenwerkende groep, Wonosobo overneemt en behoorlijk verzorgt, dunkt ons dit een gewenschte oplossing.

Stellig zal over deze zaak de a.s. Generale Synode hebben te oordeelen. Indien de Synode op het verzoek van Friesland wel wil ingaan, zal te dezer zake natuurlijk een behoorlijke overeenkomst moeten worden getroffen. Maar dat is niet zoo moeilijk. En voor de Kerken met elkander is die financiële last wel te dragen.

Een andere vraag is echter of het, als de Generale Kas voor Wonosobo steun gaat verleen, wellicht niet beter zou zijn, dat Wonosobo gevoegd werd bij Magelang, het terrein van de Kerken in Zeeland en N. Brabant. Wonosobo toch is van uit Mage-

lang veel gemakkelijker te bereiken en te bearbeiden dan van uit Keboemen. Bovendien heeft Ds. Merkelijn, de missionaire pred. van de Kerk te Middelburg, de verzorging van Wonosobo reeds geruimen tijd waargenomen. Wanneer de Synode besluit tot het verleen van financiële steun voor de bearbeiding van Wonosobo, is het wellicht gewenscht aan de Zeeuwsche Kerken te vragen of zij dan bereid zijn Wonosobo over te nemen. Mochten deze dan meenen dit te moeten weigeren, dan zouden de Friesche Kerken het kunnen doen. In elk geval is het zeer gewenscht dat er voor de bearbeiding van Wonosobo een goede oplossing gevonden worde. En stellig is het zeer te waardeeren, dat de Friesche Kerken desnoods bereid zijn Wonosobo te aanvaarden.

Instituering van de Kerk te Wates.

De Javaansche Gemeente te Wates (Djakakarta) heeft om de instelling van den dienst der ambten gevraagd.

De Afzonderlijke Vergadering van Miss. predikanten heeft door een Javaansche Commissie te Wates een onderzoek laten instellen. Deze Commissie heeft in haar praeadvies geoordeeld, dat de Gemeente te Wates rijp is om tot instituering te komen. De Afz. Vergadering heeft zich hiermede vereenigd en adviseert den Kerkeraad te Amsterdam, dat zij toestemming geve tot het instellen van den dienst der Ambten in de Gemeente te Wates.

Deze Gemeente telt 92 zielen, waaronder 23 mannelijke belijdende leden. Onder deze zijn 10 die te Wates wonen en er geboren zijn. De anderen zijn van buiten gekomen of wonen in den omtrek. De meesten behoreen reeds lang tot de Gemeente. Ook zit er in deze Gemeente veel groei. In 1926 zijn hier vijf mannen uit Wates door den doop in de Gemeente opgenomen. En onder de 23 mannelijke belijdende leden zijn er genoegzaam personen, die eenige gaven hebben voor het ambt. Er is bij de broeders daar veel ijver en toewijding, en het bleek, dat men de beteekenis en het doel van de instelling der ambten wel verstaat. Men begreep heel goed, dat de verzorging der Gemeente door den Goeroe Indjil, die door de Zending aangesteld is, slechts een tijdelijk karakter kan dragen, maar dat Christus zijne gemeente wil regeeren door middel van de door Hem verordincerde en uit haar zelf opkomende ambten als haar organen.

Stellig zal de Kerkeraad te Amsterdam

wel toestemming verleen en tot de institueering van de Gemeente te Wates.

Dit zal dan de vijfde Inl. Kerk zijn, die op het Zendingsterrein van Djokjakarta tot institueering komt.

Een vergadering van Javaansch sprekende Zendelingen.

Op Karangpandan, niet ver van Solo, is van 11—14 April eene belangrijke vergadering gehouden van Javaansch sprekende zendelingen. Deze vergadering werd bijgewoond door verschillende arbeiders van de Oost-Java-Zending, de Salatiga-Zending, de Doopsgezinde Zending en de Zending van de Geref. Zending op Midden-Java.

Er was de laatste jaren eenig wantrouwen ontstaan tusschen de verschillende Zendingen, die arbeiden onder de Javaansch sprekende bevolking van Java. In verband met de Christ.-Holl.-Inf.-Kweekschool te Solo bestond er een minder aangename verhouding, vooral tusschen de Oost-Java-Zending van het Ned. Zend. Genootschap en de Geref. Zending. Men heeft echter gevoeld, dat die toestand niet mocht voortduren en dat men bij alle verschil van belijdenis, werkwijze en organisatie, zonder verdoezeling van beginselen, moest zoeken naar meerdere eenheid. Daarom is de genoemde vergadering op Karangpandan belegd om zeer ernstig en biddend met elkander te spreken over de vraag, op welke wijze er meer eenheid zou zijn te brengen in den Zendingsarbeid der verschillende Zendingen, die arbeiden onder de Javaansch sprekende bevolking. Er heerschte op deze vergadering een zeer gunstige stemming. Veel misverstand en wantrouwen is weggenomen. De geestelijke band der eenheid in Jezus Christus werd gevoeld.

Men heeft besloten van tijd tot tijd met elkander conferentie's te houden om de eenheid in Christus meer te openbaren en den onderlingen band te versterken.

Bovendien ligt het in de bedoeling de gedachte van een „Zendings-Raad” voor Java eens ernstig te overwegen en de vraag onder de oogen te zien of het gewenscht en mogelijk zal zijn om tot de instelling daarvan te geraken.

Het was dus metterdaad wel een belangrijke vergadering, die te Karangpandan werd gehouden. Het mag tot dank stemmen, dat het allengs gerezen onderling wantrouwen is weggenomen.

Het Zendingsblad.

De Uitgever van het Zendingsblad zond als naar gewoonte in 't laatst van April een overzicht over de exploitatie van het Zendingsblad over het laatst verlopen jaar aan de deputaten der Generale Synode voor de Zending, die zijn belast met de bezorging van dit blad.

Het spreekt van zelf, dat dit overzicht alleen een kijk geeft op de exploitatie, en dus alleen laat zien, hoe het uit een zuiver zakelijk oogpunt is geloopt.

We willen daarvan het volgende mededeelen:

1. De oplaag van het blad is in 1926 nog iets vooruitgegaan. Behalve de 240 exemplaren, die op beter papier werden gedrukt, had het Zendingsblad in het begin van 1926 een oplaag van 65300 exemplaren. In den loop van 1926 is dit getal gestegen tot 66000. Toch begint het Zendingsblad beduidend te lijden door de uitgave van de gewestelijke Zendingsbladen zooals „Soemba”, „Uit Keboemen”, „Uit Poerbolingo” en „Uit Poerworedjo”. Uit onderscheidene plaatsen kwam bericht, dat men zich de weelde niet kan veroorlooven twee Zendingsbladen te hebben, en dat men derhalve het Algemeene „Zendingsblad” wel moest opzeggen. Als dat zoo doorgaat is het te verwachten dat het Zendingsblad zijn oplaag allengs zal moeten verlagen.

2. Tot tienmaal toe verscheen het Zendingsblad met een vergroot nummer. Van ouds heeft het 16 pagina's. De overvloed van Copy noopte echter tienmaal 4 pagina's meer te geven. Als men bedenkt, dat elke bladzijde van het Zendingsblad circa f 100 kost, dan begrijpt men dat die verhooging van het getal pagina's een beduidend bedrag heeft gevorderd.

3. Ondanks de verhooging der uitgaven tengevolge van de uitbreiding van het blad met 40 pagina's, was toch het winstsaldo niet onbelangrijk. In 1926 heeft het Zendingsblad een netto winst opgeleverd van f 17733.96. En die winst komt geheel ten bate van de Zending. Zij wordt gestort in de Generale Kas. Het finantiëel voordeel is dus voor alle Kerken te zamen.

Voor de Generale Kas is het Zendingsblad één der belangrijkste bronnen van inkomst. Het blad is zeldzaam goedkoop, maar de groote oplage maakt toch de winst nog zeer beduidend.

25 Mei 1927.

W. B.

Karoeni, 2 Maart 1927.

Zeer geachte Redactie!

De Algem. Vergadering van miss. dienaars op Soemba meende goed te doen door het onderstaande rapport, door een daartoe door haar benoemde commissie uitgebracht op haar vergadering van 3 Febr. 1927, ter kennis te brengen van de belanghebbende Kerken en ze verzoekt U daarom beleefd er een plaatsje aan te willen geven in het Zendingsblad. Namens haar U bij voorbaat dankend, met broedergroete

Uw dw. W. VAN DIJK.

Het rapport luidt als volgt:

Onze commissie heeft Uw vergadering voor te lichten over de vraag *of*, en zoo ja, *hoe* het karakter van onze algem. vergadering op Soemba in overeenstemming kan worden gebracht met art. 15 Z.O.

De vergadering in Art. 15 Z.O. bedoeld, is een instituut, waardoor de gezamenlijke kerken de algemeene belangen der zending op het terrein van de Geref. Kerken in Nederland behartigen. Zij is een noodzakelijk orgaan voor het geheel der kerken, waardoor deze een gezamenlijke actie kunnen voeren. Zonder deze vergadering zou de kracht dezer kerken versnipperd worden, de ééne de andere kunnen tegenwerken en zou de eenheid in het werk der zending onzer kerken verdwijnen. Het ligt in het karakter van deze vergadering, dat zij adviseerend optreedt, en dat zij zich allereerst bepaalt tot algemeene zaken, die voor alle terreinen van belang zijn; maar verder heeft zij ook verplichtingen jegens elk afzonderlijk terrein; ook in zaken, die de zendende kerken hebben te regelen dient ze van advies. Dit kan echter op eigen initiatief slechts in zooverre, als het ook hier weer geldt het belang der gezamenlijke kerken. In andere gevallen zal het slechts kunnen wanneer door een zendende kerk of een miss. dienaar haar advies wordt gevraagd.

Eigenlijk kan er voor het geheele terrein der kerken maar één zulk een vergadering bestaan. Wanneer echter het geheele terrein der kerken in twee deelen gesplitst is, bestaat er geen bezwaar om ook deze vergadering in tweeën te splitsen. Op die manier ontstaan er dan *twee* algemeene vergaderingen, die echter in den wortel één zijn n.l. beide het orgaan van de *gezamenlijke* kerken, waardoor deze haar belangen behartigen op het *geheele* zendingsterrein. Daarom zijn deze beide deelen (vergaderingen) ook geheel gecoördineerd en zijn ze aan elkander gelijk in wezen, zijn ze

beide gelijkelijk noodzakelijk en werken beide (hoewel ieder voor dat gedeelte van het terrein, dat ze vertegenwoordigt) op dezelfde wijze. De algemeene vergadering op Midden-Java is zulk een vergadering bedoeld in Art. 15 Z.O.

Ook op Soemba bestaat er een vergadering, die „Algemeene Vergadering” wordt genoemd. Wij spreken nu niet over deze vergadering, zooals ze misschien vroeger bedoeld is en in haar wezen en ook volgens Art. 1 van de „Regelingen voor den zendingsarbeid op Soemba” moet zijn, maar over de vergadering zooals wij die in de praktijk vinden. We zien dan, dat deze vergadering is een instituut, niet van de gezamenlijke kerken, maar van een *groep* van kerken, voor welke *groep* zij het orgaan is, waardoor *deze* kerken de belangen behartigen van het werk van deze groep. Wel is deze vergadering noodzakelijk. Want deze groep van kerken heeft zich in Nederland verbonden, om gezamenlijk geheel Soemba te bewerken. Er moet dus in hun werk op dat terrein eenheid zijn. Zij is onmisbaar *voor deze groep* van kerken. Toch is haar werk niet alleen, dat ze algem. belangen, het geheele terrein betreffend, behandelt, maar haar is opgedragen „de leiding en regeling van heel den zendingsarbeid in het algemeen” (Art. 2 Regelingen).

Daarom is het duidelijk, dat de vergadering, die thans in de praktijk op Soemba wordt gevonden, zooals ze daar ligt, die ook den naam van algem. vergadering draagt, *niet* is de vergadering bedoeld in Art. 15 Z.O. Wij behoeven er hier niet op in te gaan, of deze vergadering dit karakter heeft gekregen in den loop der tijden, of dat ze van den beginne aan zoo is bedoeld, voldoende is het hier dit feit te constateeren. Art. 15 Z.O. bedoelt een *generale* algem. vergadering (gelijk de *gezamenlijke* kerken hun *generale synode* hebben) en de algem. vergadering op Soemba, zooals zij daar nu gevonden wordt, is een *particuliere* vergadering in alle opzichten (gelijk groepen van kerken ook hun *particuliere synode* hebben).

Deze op Soemba bestaande particuliere algem. vergadering kan niet in overeenstemming worden gebracht met Art. 15 Z.O. zonder haar wezen en karakter te vernietigen (wordt ze gemaakt tot een generale vergadering, dan is ze niet meer een particuliere). En dat mag niet zonder meer, omdat onder de tegenwoordige omstandigheden, onder het „ackoord van samenwerking” deze particuliere vergadering noodzakelijk is, gelijk wij boven zagen.

*[Om aan de letter van Art. 15 te voldoen, zou er dus nog een andere vergadering op Soemba moeten worden geïnstitueerd, een generale algemeene vergadering, of, wat op hetzelfde neerkomt, de bestaande vergadering zou gemaakt moeten worden tot die bedoeld in Art. 15, en er zou dan een particuliere algem. vergadering moeten worden geïnstitueerd. O.i. is dat echter niet noodig, en omdat dan deze vergaderingen zouden bestaan uit dezelfde leden en omdat alles, wat tot het werk van de generale algem. vergadering behoort, op Soemba evengoed door de particuliere kan worden verricht.

O.i. kan er tegen de regeling, dat aan de particuliere vergadering opgedragen worde het werk, dat door de vergadering in Art. 15 bedoeld, moet worden verricht, geen bezwaar ingebracht worden, voortvloeiende uit Art. 15 zelve, daar dit geen principiële, maar alleen praktische beteekenis heeft. Zoolang de thans bestaande particuliere vergadering noodzakelijk is, zou *dit* o.i. de praktische oplossing van deze kwestie zijn, dat aan de particuliere algemeene vergadering op Soemba ook opgedragen worde het werk, dat door de generale algemeene vergadering volgens Art. 15 Z.O. moet worden gedaan.

Terwille van de klaarheid en terwille van het feit, dat niemand zich mag onttrekken aan een eenmaal aangenomen kerkelijke regeling, zou deze zaak door de generale Synode geregeld moeten worden in den zin als pas aangegeven. Enkele moeilijkheden, die zich daarbij praktisch zouden voordoen, zouden dan afzonderlijk geregeld moeten worden.

Zoo komt onder de tegenwoordige omstandigheden de zaak gezond te staan en we zouden Uw vergadering kunnen adviseeren in overeenstemming met het bovenstaande te handelen en deze zaak aldus ahangig te maken,] indien wij er niet van overtuigd waren, dat aan de tegenwoordige

regeling van de algem. vergadering op Soemba een groot gebrek kleeft, dat om verandering roept.

In werkelijkheid toch hebben de kerken aan de vergadering op Soemba opgedragen, alle aangelegenheden op alle drie terreinen op Soemba te regelen en te leiden, zoodat de miss. predikanten persoonlijk van overleg van hun werk op hun terrein met Deputaten of door middel van deze met de kerken, vrijwel uitgeschakeld zijn. Alles moet gaan over de vergadering, en dat is een groot bezwaar. Aan de ééne kant wordt daardoor de verantwoordelijkheid van den miss. dienaar voor wat hij doet, bijna geheel van hem afgenomen. 't Is altijd „de vergadering” die besluit, en die daarom ook de verantwoordelijkheid draagt. Dit is wel erg gemakkelijk, maar niet bevorderlijk aan het werk.

Aan den anderen kant moeten op „de vergadering” de leden oordeelen en beslissen over het werk en het terrein van anderen, dat ze niet voldoende kennen en waarin ze ook niet zoo meelevende als in hun eigen werk. 't Ligt voor de hand, dat dat moet leiden tot oppervlakkige behandeling van zaken. Op deze manier kan ieder gemakkelijk iets gedaan krijgen, waarvan hij slechts een klein gedeelte der verantwoordelijkheid draagt. Daar verder alles wat eenige beteekenis heeft, over de vergadering moet gaan, ondervindt de afwikkeling van zaken met Deputaten en Bestuur een groote vertraging. Gevolg hiervan is verder, dat de agenda voor de vergaderingen gewoonlijk overladen zijn, zoodat belangrijke dingen er doorgehamerd moeten worden, terwijl andere dingen weer op behandeling moeten blijven wachten tot een volgende vergadering, die misschien een half jaar later zal worden gehouden. Zoo is de tegenwoordige regeling van de vergadering niet de meest geschikte voor den bloei van den zendingsarbeid op Soemba.

Nu zou daarin misschien verandering kunnen worden gebracht, door een regeling voor te stellen als de volgende: 1. de algemeene vergadering regelt en leidt de algem. zaken die het gezamenlijke werk betreffen; 2. de algem. vergadering behandelde zaken, die één terrein alleen aangaan slechts dan, wanneer ze daartoe verzocht wordt door deputaten, zedende kerk of miss. dienaar. Wanneer deze regeling doorgevoerd zou kunnen worden, zou zeer zeker de algem. vergadering meer vruchtbaar zijn voor het zendingswerk. Maar wij meenen te moeten betwijfelen, of dit onder de tegenwoordige omstandigheden uitvoerbaar

*) Het tusschen [] geplaatste wenscht een der commissieleden aldus te lezen: Afgezien nu van de vraag, of de vergadering zooals ze praktisch thans bestaat in wezen en principiëel nog wel moet worden beschouwd als te zijn de in Art. 15 Z.O. bedoelde verg., in elk geval voldoet ze in zooverre nog wel aan de letter van Art. 15, als ze ook het werk verricht, dat aan de vergad. in dat artikel wordt opgedragen. En zoolang de thans bestaande partic. verg. *noodzakelijk* is, zouden we met het oog op Art. 15 alleen nog wel in den tegenwoordigen toestand kunnen berusten.

is. Want ook bij deze regeling kunnen de miss. dienaren niet correspondeeren met de genoemde kerken dan door het college van Deputaten van de particuliere synoden, die niet afzonderlijk terrein voor terrein kunnen behandelen, maar zelf ook hun opdracht ontvangen hebben van de gezamenlijke groep van kerken voor het geheele terrein.

Zoo blijft er o.i. maar *één* weg over, die in alle opzichten bevredigt, n.l. *de kerken gaan over tot verdeeling van het terrein op Soemba.*

Gebeurt dit, dan kan en mag de algem. Vergadering niet meer belast worden met de regeling en leiding van heel den zendingsarbeid op Soemba in het algemeen, omdat daardoor het zelfstandig karakter van de plaatselijke kerk aangetast zou worden. Ze kan dan alleen regelend en leidend optreden bij dingen, die de gezamenlijke kerken aangaan. Ze moet zich dan onthouden van regelende en leidende inmenging in zaken van één bepaald terrein en één bepaalde kerk. Op deze manier wordt meteen, en de kwestie van Art. 15 Z.O. en de kwestie van het onbevredigend karakter van onze vergadering gezond opgelost.

Mogen wij Uwe vergadering nu adviseeren, deze zaak aanhangig te maken? Voorzeker zouden we het niet durven terwille van het karakter van de vergadering alleen, wanneer de verdeeling van terreinen om andere redenen ongewenscht zou zijn, of wanneer de kerken zelve het niet zouden willen of ook wanneer ze praktisch onuitvoerbaar zou zijn. Dit alles lijkt ons echter niet het geval te zijn. Om met 't laatste punt te beginnen: Toen in het begin onze kerken den arbeid op Soemba overnamen, hebben ze het terrein niet gedeeld in drie deelen, voor iedere provincie één gedeelte. Dat kon toen niet, omdat men klein begon. Onder de Soembaneezen moest eerst ingang worden gevonden. De moeilijkheid der verdeeling lag niet in Nederland, maar juist in den toestand op het zendingsveld. Sindsdien is de toestand hier echter geheel veranderd. Tegenwoordig zijn er drie duidelijk en natuurlijk gescheiden terreinen, die bearbeid worden. Wanneer de kerken het zouden willen, valt als het ware het terrein van zelf in 3 natuurlijke deelen uiteen. Ten opzichte van het tweede punt: zoo goed als zeker kan worden aangenomen, dat de kerken het willen, wanneer ze worden voorgelicht. Immers reeds het accoord van samenwerking van 1902 spreekt in Art. 18 reeds van deze verdeeling aan de kerken onderling. Reeds toen waren blijkbaar de kerken liever dadelijk overgegaan tot verdeeling,

wanneer het met het oog op het zendingsveld slechts had gekund. Nu dat echter niet mogelijk bleek, verwierpen de kerken dit niet, maar stelden het slechts uit tot den tijd wanneer het wel zou kunnen. En wat tenslotte het eerste punt betreft, n.l. de wenschelijkheid, zoo hebben wij alleen te wijzen op de principiële zijde dezer kwestie: wanneer het terrein gedeeld wordt, zal de zending meer kunnen geschieden in overeenstemming met de gereformeerde zendingstheorie.

Waar de zaken dus zoo staan, stellen wij Uwe vergadering voor, dat zij zich wende tot de kerken, opdat deze aan Deputaten opdracht geven een plan te ontwerpen tot verdeeling van het terrein op Soemba, om dat aan de provinciale synoden voor te leggen.

w.g. W. VAN DIJK,
Rapporteur.

Drie-Maandelijksch verslag van de Zending in Banjoemas van 1 Januari—31 Maart 1927.

Het vorig drie-maandelijksch overzicht sloot met te memoreeren het Nieuwjaarsfeest met de Chineesche bevolking te Poerbolingo. Wij waren toen onder den indruk, dat wij onzen Chineeschen stadgenooten langzamerhand nader komen en we meenden daarin ook dankbaar een vrucht van onze Holl. Chineesche School te mogen erkennen.

Wij willen dan ook het eerste kwartaal verslag van 1927 beginnen met ons Christelijk Hollandsch Onderwijs.

Door het vertrek van Mej. Reinders, die tijdelijk uit Solo geleend was, was er in Poerbolingo een vacature gekomen, te hinderlijker aangezien het personeel nogal met gelukkig niet ernstige ongesteldheden te kampen had. Mej. Rijks van de H.I.S. te Poerwokerto, die tegen 1 Februari ontslag had aangevraagd, verklaarde zich op aandringen van het Bestuur bereid, met 1 Febr. in Poerbolingo te komen werken.

In Poerwokerto aan de Holl. Inlandsche School hadden wij ook met ziekten te tobben. De heer Van Zwet, eerste Onderwijzer aan die school moest zelf één maand met ziekenverlof naar de bergen.

Zijn plaats op school werd tijdelijk ingenomen door zijn vrouw, die in Holland eenige jaren onderwijspraktijk had. Mevr. van Zwet bleek ook genegen te zijn nog aan te blijven ter vervulling van de vacature-Mej. Rijks, na ommeegang van het verlof van haren man. Wij danken Mevr. van Zwet zeer voor haar hulp in de moeilijke

omstandigheden, waarin de School verkeerde, verleend!

Mej. Huisman, onderwijzeres in de Fröbelklasse, verliet ons 1 Maart om met hare ouders, den lezers allicht nog bekend om hun zorg voor de colportage tijdens ons verlof, naar Holland met verlof te gaan.

Haar plaats werd vervuld door Mej. Lengkong. Haar vader was tijdens zijn leven Inlandsch Godsdienstleeraar in de Minahasa. Wij mogen dus vertrouwen, dat zij van hare ouders den rechten kijk heeft meegekregen speciaal op het Zendingsskarakter, dat onze school moet dragen.

Op 19 Januari had de Jaarvergadering onzer Schoolvereeniging plaats. Het financieel verslag, door de goede zorg van Mej. Stoett klaargemaakt, kon wijzen op de financieel gezonde positie onzer Schoolvereeniging. Dat zij, als gediplomeerd en ervaren boekhouder, mij als Penningmeester bij de administratie steunt is voor onze Vereeniging, die de financiële verplichtingen op zich nam, welke de oprichting van twee zulke groote scholen meebrengt, een onwaardeerbare hulp. De financiële beslommeringen zullen nog klimmen nu het Departement van O. & E. ons dezer dagen huursubsidie garandeerde voor een nieuw gebouw, dat wij voor onze Holl. Javaansche School te Poerwokerto hopen op te richten. De bedoelde Algemeene Ledenvergadering hechtte haar goedkeuring er bij voorbaat aan. De zaak zit zóó: onze School voor Holl. Inlandsch Onderwijs is tot nu toe gevestigd in een leeggekomen gebouw van het Gouvernement. Tegen deze lokaliteit zijn veel bezwaren in te brengen. Het schoolgebouw ligt vlak aan den druksten verkeersweg van Poerwokerto, Gedurige afleiding van de aandacht door wat op straat te zien en te beluisteren valt, is daarvan het gevolg. Daarbij maakt de bamboeomwandeling der lokalen, die van ongeschikte afmeting en onjuiste ligging ten opzichte van elkaar zijn, de gehoorigheid zeer hinderlijk.

Reeds lang is er daarom bij het Gouvernement op aangedrongen om ons in de gelegenheid te stellen een beter aan billijke eischen voldoende schoolgebouw te doen verkrijgen. Maar de Inspectie vond de huidige lokaliteit nog net even voldoende en zóó konden wij onder vigueur der rigoureuze bezuiniging geen toch zoo brood noodige verbetering verkrijgen. Nu Indië weer begint op te leven en dus de bezuinigingswind wat geluwd is, werd er dit op gevonden, dat het Gouvernement wel geen oprichtingssubsidie verleent, maar nu wel

een ruim toegemeten subsidie voor huur garandeert, indien wij uit eigen middelen een gebouw willen neerzetten. De huursubsidie dekt geheel de rente en aflossing. Hiertoe is dan besloten en de vraag, hoe aan de noodige contenten te komen, houdt nu het Bestuur bezig. Een halve ton is er licht mee gemoeid. Wij trachten nu allen spoed er achter te zetten, ook omdat de a.s. opening der tweede openbare H. I. School te Poerwokerto tot activiteit ons provoceert.

Het nu toch hebbende over het Onderwijs, is de stap naar de Inlandsche Scholen die rechtstreeks van de Zending uitgaan slechts een kleine.

Van de Keucheniuschool kregen wij begin Januari twee leerlingen als afgestudeerde onderwijzers terug. De eene, Mariadi, werd aan onze Standaardschool te Adiredjo geplaatst, waar hij de plaats innam van een jongen man, die daar tijdelijk was aangesteld. Deze laatste was het vorig jaar afgewezen voor het eindexamen der Keucheniuschool. In overleg met den Inspecteur raadde ik hem aan zich te onderwerpen aan een examen voor volksonderwijzer. Op deze wijze hoopte ik hem, in wien ik wel natuurlijke aanleg voor onderwijzer meende te ontdekken, voor de zending te behouden. Hij weigerde dit echter en hoopt nu elders werk te vinden. Naar ik vrees zal hem dit echter niet zoo gemakkelijk vallen.

De andere werd tijdelijk boven de wettige formatie toegevoegd aan de Chineesch-Inlandsche School te Poerbolinggo (Kandangampang). Bij den nieuwen cursus die met April begint, zal een der onderwijzers dezer school plaatsing vinden op de Vervolgschool te Djatilawang, waar dan twee leerkrachten noodig zijn, door het volgroeien der school.

Wat de gemeenten betreft heb ik alleen te rapporteren, dat in Kertajasa twee volwassenen gedoopt werden. De één is een oud-leerling der Zendingsschool, die ook eenigen tijd als verpleger in ons ziekenhuis werkzaam geweest is. De andere behoort eigenlijk bij de lieden, die de beide vorige jaren uit de desa's ten Zuiden van Poerbolinggo gelegen, werden toegebracht. Deze persoon is echter gaan wonen in de buurt van Kertajasa, waar hij werk vond aan de Suikerfabriek Klampok. Tevens werden aldaar tot het Avondmaal toegelaten een Christen uit den ouden tijd, die veel gezworven heeft en een jonge vrouw, die als kind gedoopt was.

In Poerwokerto deden drie jongelui, allen

van Poerbolingo afkomstig, belijdenis. Zij zijn werkzaam aan de Staatsspoor aldaar. De kring in Poerwokerto neemt ook door verhuizing geregeld toe, zoodat wij op 20 Maart daar Avondmaal konden houden met ruim 40 aanzittenden.

Nog moet ik memoreeren, dat in Februari mij het voorrecht ten deel viel Soemba te bezoeken om als afgevaardigde van de Zending op Midden-Java het daar gehouden jubileum mee te vieren. Op de terugreis was ik in de gelegenheid een bezoek te brengen aan de zending van het Java-comité op Oost-Java. Reeds lang had ik daarnaar verlangd met name omdat mijn broeder Dr. J. P. Esser als eerste zendeling onder de Madoerezen daar van 1879—1886 gearbeid heeft. Het was een aandoenlijk moment, toen ik het huis binnentrad van diens eersten bekeerling, zijn trouwe rechterhand, Pak Ebing. Aangezien deze broeder reeds op leeftijd begint te komen, was ik zeer verblijd dat vóór hij door zijn Meester wordt opgeroepen, ik hem nog ontmoeten mocht. Tevens heb ik, kennis nemende van het uitgebreid werk van het Java-comité onder de Javanen, ook het een en ander kunnen opsteken, wat mij te pas kan komen bij de uitvoering der plannen voor Christen-desastichting door landontginning op eigen terrein.

Ten slotte wil ik nog even aanstippen, dat eindelijk een woordenlijst van ongeveer duizend dialectische woorden (dialect van de Res. Banjoemas) naar de drukpers kon gezonden worden. De copie er van dagteekent al van jaren her. Maar steeds werd ik verhinderd door den gang van het gewone werk er de laatste hand aan te leggen. Helaas ontbreekt mij eveneens de tijd de vele woorden, die ik sedert het opmaken van de lijst, nog noteerde, in het licht te geven. Trouwens, thans wordt mijn aandacht in andere richting in beslag genomen. De groote activiteit der Zevendaagsch Adventisten, met hun zooveel verwarring verwekkende leer omtrent den Sabbath, drong mij om over het laatste punt in het Indische Kerkblad een reeks artikelen te publiceren. Poerbolingo, Maart 1927. B. J. ESSER.

Mej. J. A. Vellenga.

(Bij de foto).

Friesland geeft weer één van zijn dochters voor het werk der Zending. Van onze Zendingsmensen zijn er heel wat van Friesche herkomst. Thans is het Mej. J. A. Vellenga, die is uitgezonden om als verpleegster in den medischen dienst der

Zending op Soemba werkzaam te wezen.

Mej. Jacoba Aleida Vellenga is geboren 9 Jan. 1897 te Oosterend in Friesland. Van jongsaf trok het werk der barmhartigheid haar aan. In de jaren 1917—1919 was zij

Mej. J. A. Vellenga.

werkzaam op de stichting „Bloemendaal” te Loosduinen. Zij gevoelde echter meer voor de verpleging van zieken. In 1919 ging zij daarom naar Arnhem om daar in het Diakonessen-Huis tot verpleegster te worden opgeleid. In 1921 vertrok zij naar het Wilhelmina-Gasthuis te Amsterdam, waar zij in 1924 haar diploma verwierf. Toen Dr. J. Berg voor het werk te Wai-Kaboebak hulp moest hebben werd de aandacht van de deputaten voor de Zending op Soemba gevestigd op Mej. Vellenga. Zij werd benoemd en heeft die benoeming aangenomen.

Met het oog op het werk dat haar op Soemba wacht is Mej. Vellenga nog eenigen tijd werkzaam geweest aan de Rijkswekschool voor Vroedvrouwen te Amsterdam.

Ofschoon zij ten volle het gewicht gevoelt van de moeilijke taak, die haar wacht, heeft zij zich toch met een bereidwillig hart gegeven voor het werk der Zending op Soemba.

Dinsdag 24 Mei is Mej. Vellenga met de „J. P. Coen” van Amsterdam vertrokken naar Indië.

Ga de Heere met haar en sterke Hij haar tot haar moeilijke maar ook mooie werk in Zijn dienst.

W. Br.

Mededeelingen van Soemba.

Den 1en Febr. j.l. werd onder groote belangstelling te Pajeti in de smaakvol versierde Zendingsskerk herdacht het 25-jarig jubileum van de Zending van „de Gereformeerde Kerken in Nederland” op Soemba.

Tegenwoordig waren ook vele autoriteiten o.a. de President van Timor en Onderhoorigheden, de Assistent Resident van Soemba, de Militaire Commandant van Soemba enz. en vele particulieren, alsmede Ds. Esser en Dr. Muller van Midden-Java en Ds. Rignalda van Soerabaja.

De gasten werden welkom geheeten door Ds. Krüger, waarna Ds. Colenbrander een herdenkingsrede uitsprak. Daarna werd het woord nog gevoerd door den Resident, die namens de Regeering zijn groote waardeering uitsprak voor de resultaten van het Zendingswerk vooral op maatschappelijk gebied, waarna door Ds. Esser en Ds. Rignalda hartelijke woorden van gelukwensen en meeleven werden gesproken namens Midden-Java en Soerabaja.

Nadat de voorzitter de sprekers en alle aanwezigen namens de Zending dank had gebracht, bleven de gasten nog eenige oogenblikken gezellig bijeen.

Des avonds had een herdenkingssamenkomst plaats voor Maleisch-sprekende Christenen en belangstellenden, waarbij Ds. de Bruijn voorging en waar ook door vele Inlandsche helpers, zoowel Savoneezen als Soembaneezen, uit alle deelen van Soemba het woord gevoerd werd.

Van 2—5 Febr. werden ook de Alg. en Bijz. Vergaderingen van Zend. arbeiders op Soemba te Pajeti gehouden, waaraan ook door de gasten van Java werd deelgenomen. Tijdens die vergadering werd door Ds. Rignalda een jubileumgave, uit geheel Indië bijeengebracht, overgedragen, groot f 1530.—, welke met grooten dank aan al de gevers werd aanvaard. Over de bestemming van die gelden zal later zeker nog wel mededeeling worden gedaan.

Ook werden op die vergadering enkele belangrijke zaken behandeld. O.a. werd bij monde van Ds. van Dijk een rapport uitgebracht over de vraag of, en zoo ja hoe, het karakter van de Algemeene vergadering op Soemba in overeenstemming kan gebracht worden met art. 15 van de Zend. Orde. De vergadering kon zich vereenigen met de conclusie, dat de beste oplossing is, dat het ééne Zendingsterrein Soemba in drie deelen gesplitst wordt en dat elk der drie Noorderlijke provinciën één deel daarvan zelfstandig voor haar rekening neemt.

Eerlang is dus een voorstel van de Vergadering in dien zin aan de kerken der drie Provinciën te wachten. Deze zaak is niet nieuw. Sinds 1916 is ze eigenlijk al aan de orde. Wellicht is de afsluiting van een 25-jarige Zendingperiode een geschikt tijdstip, om tot de zoo noodige reorganisatie over te gaan.

Door Ds. van Dijk werd ook een referaat gehouden over de zeer urgente kwestie, op welke wijze het mogelijk zou zijn, dat de wordende Christelijke kerken, zoodra tot instelling van de ambten kan worden overgegaan, ook aanstonds als geheel (ook financieel) zelfstandige Kerken optreden. Dit weldoordachte en belangrijke referaat zal wellicht in het Zend. tijdschrift „de Opwekker” geheel geplaatst worden.

De gasten van Java hebben tijdens hun verblijf op Soemba ook alle Zendingsposten kunnen bezoeken. Per auto werd een bezoek gebracht aan Melolo. En door de welwillende beschikking van den Resident konden ze per Gouvernementsstoomer van Waingapoe naar Wai-Kelo reizen en zoo ook Karoeni en Wai-Kaboelak nog zien. Van Wai-Kelo werd per K.P.M.-stoomer de terugreis aanvaard.

1926 is een gezegend jaar geweest voor de Zending op Soemba, ook wat de hoofddienst betreft. Nog nooit werden zooveel gedoopt als in dit jaar.

Op het terrein van Ds. Colenbrander nam het aantal Christenen toe met 22, totaal aantal Christenen ultimo 1926, 655.

Op het terrein van Ds. de Bruijn vermeerderde het aantal met 98; totaal 589.

Deze cijfers gelden hoofdzakelijk de bestaande Savoneesche gemeenten in O. en M. Soemba.

Wat meer bijzonder de Soembaneesche bevolking aangaat: op het terrein van Ds. Lambooy (Midden-Soemba) vermeerderde het aantal Christenen met 73, totaal ultimo 1926, 195. Voor het eerst ontstond een geheel Soembaneesche kring van Christenen in het binnenland van Midden-Soemba.

Op het terrein van Ds. van Dijk (West-Soemba) nam het aantal toe met 157, totaal 417. Drie nieuwe kringen van Soembaneesche Christenen ontstonden, totaal in West-Soemba 7 kringen, waar het H. Avondmaal bediend wordt.

De totale aanwas bedroeg dus 350 en het totaal aantal Christenen ultimo 1926 was 1856.

De Zendingsarbeiders, die niet ambtelijk aan een Zendende Kerk verbonden zijn, besloten zich aan te sluiten bij de Geref. Kerk van Soerabaja.

Jaarverslag van het Zendingsziekenhuis te Solo, over het jaar 1926.

Ook in het afgelopen jaar mocht het Ziekenhuis zich in een gestadigen groei verheugen. Er werden 2389 mannen en 1146 vrouwen, totaal 3535 patiënten in het Ziekenhuis opgenomen. Het aantal verpleegdagen steeg tot 76.688 d.w.z. dat er gemiddeld per dag 210 patiënten in het Ziekenhuis waren opgenomen. In de registers van de polikliniek werden 8252 nieuwe patiënten ingeschreven, terwijl er 23.735 consultaties werden verricht of met andere woorden: er kwamen dagelijks 79 patiënten op de polikliniek, waarvan 27 voor de eerste maal en 52 bij herhaling. Er werden 178 operaties verricht en 129 oogoperaties.

Behalve op de poliklinieken en hulpziekenhuizen werden er in het Centraal-Ziekenhuis zelf 2454 neosalvarsan-injecties gegeven, hoofdzakelijk ter bestrijding van de framboesia, een tropische volksziekte, die de gezondheid en levenskracht van vele duizenden bedreigt, en dank zij het wetenschappelijk werk van den Duitschen hoogleeraar Ehrlich nu een afoende genezing vindt in de toepassing van bovengenoemd geneesmiddel.

Door de sterke toename van het aantal patiënten moest het aantal bedden worden uitgebreid en werd dit van 230 op 245 gebracht.

Er werd 89 maal verloskundige hulp verleend in het ziekenhuis of in de huizen, zoo daartoe onze hulp werd ingeroepen. In 24 gevallen moest daarbij kunsthulp worden toegepast.

Het spreekt vanzelf, dat deze vermeerdering van patiënten ook vermeerdering van werk met zich brengt. Na den terugkeer van Dr. Verhagen hebben wij korten tijd met drie artsen mogen werken. Dr. Van Leersum keerde echter in November weer naar Holland terug. Juist dezer dagen bereikte ons het verblijdend bericht, dat Dr. Van

Leersum door de deputaten tot derden arts is benoemd. Wij wenschen onszelf en hem daarmede van harte geluk, en hopen dat wij nog vele jaren tezamen aan den arbeid in ons ziekenhuis mogen medewerken.

Ook de zusters zagen bij de vermeerdering van den arbeid haar aantal niet toemen. Integendeel een van haar moest tijdelijk het werk verlaten. De reden daarvan was verblijdend. Zr. Loggen vertrok na een werktijd van meer dan 8 jaren naar Holland voor een welverdiende rust. Zr. Baarbé, Zr. Por en Mej. Spoelstra hebben ieder een gedeelte van haar werk overgenomen, zoodat het geheel zonder stoornis kan doorgaan.

Het Inlandsch personeel werd met enkele uitgebreid, zoodat er op het einde van het jaar 43 verpleegsters en leerling-verpleegsters en 45 verplegers en leerling-verplegers werkzaam waren.

Sinds enkele jaren werd door een van onze verplegers op de Hollandsche scholen geneeskundige hulp verleend, die voornamelijk bestond in het bestrijden van veelvuldig voorkomende huid- en oogziekten en het verbinden van wonden. Door het loopen op bloote voeten komen er, vooral bij de jeugd, veel verwondingen voor, die bij verwaarloozing aanleiding kunnen geven tot ernstige beenzweren. Door de werkzaamheid van dezen verpleger wordt dit voorkomen, en in 't algemeen mocht hij tot groote tevredenheid van onderwijzers en leerlingen zijn werk verrichten. In den loop van dit jaar werd ook voor de Inlandsche scholen een verpleger beschikbaar gesteld.

Het grootste deel van onze verpleegkrachten bestaat uit leerlingen, wat ook in de meeste Hollandsche ziekenhuizen het geval is. Hier is de leeftijd nog zooveel jonger, omdat de meeste Javaansche vrouwen vroeg trouwen. Sinds 1920 hebben wij stelsmatig gewerkt aan de opleiding van onze jongens en meisjes voor het officiële, door een staatscommissie afgenomen diploma. Dit jaar konden acht leerlingen dit diploma verwerven en werd aan twee meisjes, die reeds enkele jaren een diploma als verpleegster bezaten, ook nog een diploma als Inlandsch verloskundige uitgereikt. Voorts zijn er nog 15 meisjes voor dit examen in opleiding. Langzamerhand kunnen wij nu een van onze idealen gaan verwezenlijken. n.l. om op uitgebreider schaal in de stad en in de toekomst ook in de omgeving door onze vroedvrouwen hulp te doen verleen in de kampongs. Het is een werk, dat langzamerhand moet groeien, maar van veel beteekenis kan worden voor de uitbreiding van onze invloedssfeer. Het is trouwens wel

goed ook, dat dit geleidelijk gaat, daar de meeste meisjes niet langer dan zeven of acht jaar hier werken en dan gaan trouwen. Wij kunnen dus niet te veel arbeidskrachten aan het ziekenhuis onttrekken om die naar buiten te zenden.

Het meeste werk in een Inlandsch ziekenhuis moet door de Inheemsche verplegers en verpleegsters worden verricht. De Europeesche zusters kunnen onmogelijk iets van beteekenis doen voor de dagelijkse verpleging van meer dan 200 patiënten. Zij hebben tot taak en door onderricht en voorbeeld de Inlandsche verpleegkrachten leiding te geven. Dié taak is verre van gemakkelijk. Het is veel gemakkelijker iets zelf goed te doen, dan met liefde en geduld telkens en telkens weer onervarenen aan te sporen en terecht te wijzen. Bovenal omdat het hier niet alleen gaat om het aanleeren van eenige technische vaardigheid, maar ook om het aankweeken van liefde tot de patiënten en het werk, verlevendiging van het besef van verantwoordelijkheid.

Het is het scheppen van een sfeer van liefde en geduld, van vriendelijkheid en lijdzaamheid, waarin een stille prediking ligt van de liefde van onzen Heiland. Hoezeer hebben wij hierbij de vermaning van den apostel ter harte te nemen: „Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, verdragende elkander en vergevende de een den ander, gelijkterwijs als Christus U vergeven heeft”.

Als wij ons zoo de hoogte van het ideaal voor oogen stellen dan vragen wij: „Wie is tot deze dingen bekwaam?” en moeten wij belijden, dat wij ook hierin dagelijks struikelen. Hier ligt evenwel het zwaartepunt van den zendingsarbeid, speciaal van het medisch werk. Het is de uitbreiding van ons werk, die niet als de uitbreiding in de breedte in getallen is weer te geven, maar die als uitbreiding in de diepte zich meer en meer aan ons oog onttrekt, maar des ondanks niet minder reëel is. Wij moeten dit zeker doelbewust in ons en om ons aankweeken, maar gevoelen tevens, dat alleen Gods Geest het ons op ons gebed kan geven. Een enkele maal ervaren wij, dat er iets van dien Geest uit ons werk uitstraalt.

Een aanzienlijke Javaansche vrouw, dochter van een regent, was in ons ziekenhuis opgenomen. Toen zij hersteld was deelde ik haar mee, dat zij over enkele dagen naar huis mocht. Haar antwoord was: ik wil wel

weer graag naar huis naar mijn man en kinderen, maar ik zou anders ook nog best hier wat willen blijven. Ik heb hier een gevoel van vrede en rust; ik zie hier een heel andere opvatting van het leven en een heel anderen omgang van Javanen met Europeanen, dan waaraan ik gewend ben.

Toen vertelde zij van haar levensloop. Dat zij een Europeesche opvoeding had genoten, de Muloschool had afgeloopen, en ook daarna, door de positie van haar man, zeer veel met Europeanen had omgegaan. Haar ouders waren in naam Mohammedaan, maar zij had nooit eenige godsdienstige opvoeding genoten. De Europeaner in haar omgeving spraken alleen over geld, bioscoop en wedrennen. Voor hogere dingen was er geen belangstelling. Hier zag zij iets geheel anders. Ik heb tegen mijn man gezegd, zei zij, wij moeten meer kennis nemen van den Christelijken godsdienst, die dit kan bewerken.

Aan de geestelijke bearbeiding van ons Javaansch personeel zal nu ook meer aandacht worden besteed. Tot heden werd dit gedaan door onze Javaansche goeroes. Nu wij twee missionaire predikanten hebben, zal Ds. Van Eyk twee uur per week daaraan geven. Het lijkt mij voor het zendingskarakter van ons ziekenhuis van uitnemend belang.

Zoo gaan wij met nieuwe plannen en perspectieven dit jaar in. Moge de Heere ons allen, doktoren, zusters en Javaansch personeel kracht geven om te doen wat onze hand vindt, en geloof om het niet van ons zelf maar van Hem alleen te verwachten.

Met vriendelijke groeten

Uw dw. dr. en br.

K. P. GROOT.

De Heer en Mevrouw Beekman. (Bij de foto).

Het was in 1920, dat de Heer en Mevr. Beekman voor het eerst naar Indië gingen om het Christ. Onderwijs te Solo te dienen.

Met opgewektheid en onder het voortdurend genot van een goede gezondheid, mocht de Heer Beekman arbeiden aan de Idenburg-School, de Christ. Europeesche School en de M.U.L.O.-School te Solo. Het was zijn lust in het onderwijs te mogen medearbeiden aan het groote Zendingswerk op Midden-Java.

Ook Mevrouw mocht gaarne aan den arbeid der Zending deelnemen. Zij was in Holland weleer in het werk der ziekenverpleging werkzaam geweest. En die be-

kwaamheid kwam haar in Indië meermalen uitstekend van pas. Zich genomen, maar aan Mevr. Beekman gaf Hij herstel van gezondheid.

In 1921 heeft zij, op verzoek van Dr. De Heer en Mevrouw Beekman gaan Pruus te Wonosobo, Dr. Gehrels, die zoo D.V. naar Indië terug met de „Prinses ernstig krank was, de laatste dagen van Juliana” Zij hopen 17 Juni a.s. te Genua

De Heer en Mevrouw Beekman.

zijn leven verpleegd. En toen Mej. H. Baarbe tengevolge van een ongeval geruimen tijd rust moest nemen, heeft Mevr. Beekman den arbeid van Mej. Baarbe in het Zendingshospitaal te Solo waargenomen, wat door Dr. Groot zeer op prijs gesteld werd.

Een paar jaar geleden werd Mevrouw krank en moest zij tegelijk met Mevr. Beumer naar Holland voor herstel van gezondheid. Mevr. Beumer heeft de Heere tot

aan boord te gaan. Beiden verlangen harte-lijk om terug te mogen keeren tot het Zendingswerk dat de liefde heeft van hun hart.

Na aankomst te Solo zal echter de heer Beekman tijdelijk overgaan in den rechtstreekschen dienst der Zending. Hij is benoemd tot leeraar aan de Chr. Holl. Inl. School te Solo om gedurende het verlof van den heer P. de Koomen diens plaats te vervullen.

Geleide de Heere het echtpaar Beekman

in welstand naar het wachtend arbeidsveld.

Voor het afstaan van hun portret voor het Zendingsblad, zeggen we hun vriendelijk dank.

W. B.

De Zendingskaart voor Midden-Java ten Zuiden.

Onze Zendingskaart heeft reeds in meene studeerkamer en catechisatielokaal of Christelijke School een goede plaats gevonden.

Toch zijn nog niet alle exemplaren geplaatst. Misschien wel omdat de kaart, die zoo bijzonder mooi opdoet als ge haar op linnen aan zwarte rolstokken opgeplakt en gevernist ziet, nog al wat aan materiaal en werkloonen kost. Toch is het een slechte berekening een kind het schrijven te willen leeren *zonder* gebruik te willen maken van lei of papier! Zendingsonderwijs moet de liefde voor den Zendingsarbeid krachtig bevorderen en steunen. Maar daar hoort dan ook het hulpmiddel — de Zendingskaart — beslist bij. En die uitgaaf voor éénmaal zal geen gemeente zich beklagen.

En mocht soms een Kerkeraad of Schoolbestuur op een of andere plaats er nog niet toe gekomen zijn de kaart te bestellen, dan wekken wij gaarne de lezers van het Zendingsblad op, om te doen, wat wij uit onderscheiden plaatsen vernamen. Wat dit dan was? Dit: Gij vraagt aan den Predikant of den Kerkeraad of het Schoolbestuur om een busje voor een Zendingskaart in het catechisatie- of schoollokaal te mogen zetten; dan is het geld spoedig bijeen.

Waar men dit heeft beproefd, onder een vriendelijk woord van aanbeveling om een wekelijksche bijdrage, is die proef boven verwachting spoedig geslaagd.

En laten ook de Zendende Kerken en de deputaten der afzonderlijke terreinen niet wachten met het uitzenden van een opwekking in eigen kring; evenals dit door de Zendings-Synode van Utrecht—Gelderland in Nov. 1926 reeds met zooveel warmte geschied is.

De Uitgevers zullen wel een kleine reproductie aan de Kerken willen zenden, opdat door de velerlei omstandigheden deze zaak niet in „het hoekje van afwachten”, dat ook „van vergetelheid” kan worden, zoude geraken. Tegelijk is nu ook de *Korte Handleiding* bij het gebruik der kaart door Ds. L. G. Goris geschreven, te verkrijgen.

Om de Zendingskaart bij te houden beloofde de ontwerper telkens in ons blad — in Juni en December — opgave te doen van nieuwe posten, die op de kaart kun-

nen bijgeplaatst worden. Gelukkig is een Zendingskaart van terreinen, waar God zooveel ingang aan den arbeid geeft, nog niet ooit of gereed om in een museum te worden opgeborgen. Zij leert ons juist de toename van Gods zegen zichtbaar voor ons oog te stellen en aan te vullen.

Voor Juni is daartoe het volgende ons toegezonden om in dit Nr. te worden geplaatst.

Zendingskaart.

Nieuwe posten, sedert de kaart gedrukt werd, te plaatsen op de kaart:

a. *Pelana* in Poerbolinggo (het teeken) moet worden geplaatst vlak Zuid van Poerbolinggo, nog bezuiden de Serajorivier, n.l. op een lijn die wordt gedacht te zijn getrokken van Banjoemas naar Poerwokerto. (Zie Zend.bl. Sept. '26, blz. 169).

b. *Watoesigar* (in Oostelijk Djocja) het teeken, als bij Pelana, moet geplaatst worden in de, door grensteekens *** omsloten „enclave” Ngawen, (evenals Imogiri) een bezitting van prins Mangkoenegoro. In de zuidertip, *tusschen* de Kali Oja en de grens ligt deze post van Solo (Standaard 28 Sept. '26, 2e blad).

c. *Sorogedoe* (in Oostel. Djocja) het teeken) met een *enkel* rood kruis er op of aan als nieuw hulpziekenhuis van den Med. dienst in Djocja moet geplaatst worden vlak Zuid van Prambanan, daar waar het westelijk-*verlengde* van de grenslijn, zou snijden het *verlengde* van de grenslijn die van de Merapibergen Zuid-Oost loopt (dus onder de middelste A van Kalasan). (Standaard 28 Sept. '26, 2e blad).

d. Op het teeken van *Klaten*, in het gebied van Solo nabij de Westelijke grens, moet worden geplaatst het *dubbel rood* kruis wijl daar een hoofdziekenhuis is gevestigd. (Zend.bl. Febr. en Maart 1927, blz. 24 en 49, 50).

e. De nieuwe posten: *Demakidjo*, met voorloopig *Kebonagoeng* in het Djocjasche, kan ik nog niet precies aangeven. De kaarten laten mij in den steek. De moeilijkheid moet door nadere preciese opgave worden overwonnen. Want tal van zeer kleine plaatsen, die *deel* uitmaken van een dessa worden niet vermeld op de topographische kaarten, wijl zij geen eigen loerah (dessa-bestuurder) hebben.

Zoo staat het tot heden ook met Karangdongoeng in Keboemen.

Verbetering. Door een verzuim in de correctie is in Keboemen het teeken van Medischen arbeid op Keboemen zelf en op Krakal niet verwisseld, *Keboemen* moet

hebben *†* het *dubbel rood kruis* en Krakal het *enkel †* rood kruis. Krakal is n.l. *niet* het *hoofdziekenhuis*.

Te Gombong (Wera?) is de Christ. Holl. Jav. School opgeheven.

Voor aanwijzingen uit Indië houd ik mij gaarne aanbevolen. L. G. G.

Kort verslag van den arbeid in Oost-Soemba gedurende 1926.

Vermoedelijk zullen niet allen, die toch wel belang stellen in den gang van het Zendingswerk op Soemba, het Gedenboek, waarin de laatste gegevens verwerkt zijn, in hun bezit hebben. En daarom zal het misschien niet ondienstig zijn alsnog een kort overzicht te geven van den arbeid in Oost-Soemba gedurende het jaar 1926.

De gang van het werk was rustig; wel wat te rustig voor wie de komst van Gods Koninkrijk op Soemba begeert. Te Melolo en te Petawang konden de gewone samenkomsten en de catechisaties geregeld worden gehouden. De opkomst was bevredigend; alleen de catechisaties voor de jongeren werden door de jongens slecht bezocht. Gedeeltelijk moet dit wel hieraan geweten worden, dat zij door hun werk dikwijls ver van huis waren, maar misschien nog meer aan gebrek aan belangstelling, waardoor met de catechisaties eenvoudig niet gerekend werd. Voor hen die meenden op andere dagen niet te kunnen, werd des Zondags gelegenheid gegeven catechetisch onderwijs te ontvangen, waarvan door enkelen geregeld gebruik gemaakt werd.

In het afgelopen jaar konden te Melolo slechts 6 volwassenen worden gedoopt; te Petawang 2. Het aantal gedoopte kinderen was 25 en 6. Toch was de vermeerdering van het aantal Christenen niet zoo groot; door overlijden en vertrek moesten verscheidene worden afgeschreven, terwijl 6 personen moesten worden afgesneden wegens overspel. De hechtheid van den huwelijksband wordt door velen nog niet goed verstaan, al is het ook dat er ten dezen opzichte wel langzamerhand eene groote verbetering valt te constateeren. Op het eind van 1926 telde de gemeente te Melolo 520, die te Petawang 135 zielen.

Van groote betekenis was het, dat in den loop van het jaar twee goeroe's Indjil van de Opleidingsschool te Karoeni kwamen. De eene, W. Kore, werd te Petawang geplaatst, waar hij reeds enkele jaren, voor hij naar Karoeni ging, niet alleen als gewoon goeroe in de school had gestaan, maar ook het werk van den goeroe Indjil had verricht. In

de eerste plaats is dat voor de kleine gemeente van belang. Van uit Melolo werd zij gedurende de laatste twee jaren wel zoo goed mogelijk verzorgd, maar wat ontbrak was voornamelijk het dagelijksch toezicht, en dat had de jonge gemeente, en vooral het jongere gedeelte, nodig. Maar daarbij kwam ook dat nu weer de aandacht kon geschonken worden aan Maoedjawa, waar nog altijd enkele personen woonden die van het Christendom niet veel meer dan den naam hadden overgehouden, terwijl er onder het grooter getal Heidenen de arbeid van vroeger weer kon worden opgevat. Elke week gaat de helper er nu heen om koempoela te houden, te catechiseeren en de menschen aan hunne huizen te bezoeken. En aanvankelijk wordt er ook bij de Heidenen ingang gevonden. Voorts kan nu ook de geregelde evangelisatie onder de Soembanezen in de buurt van Petawang ter hand genomen worden. En ook daar vindt het woord des evangelies, naar het schijnt, gehoor.

De andere helper C. Reatang Djoeroembatoe, een Soembanees, werd, na eerst een paar maanden in de buurt van Melolo gearbeid te hebben, verder naar het L. O. te Baing in Waidjeloe geplaatst. De ervaringen, in de nabijheid van Melolo opgedaan, waren niet bemoedigend. Als hij dagelijks de kampoengs bezocht, vond hij wel enkele vrouwen, maar schier geen mannen. Die waren noch in hun huizen, noch in hun tuinen te vinden. En als hij eens een tamelijk groot aantal ontmoette, waren zij bezig met dobbelen of het houden van hanengevechten, of kwamen zij van dergelijk spel terug. En het bleek ook hier weer dat zoo'n omgeving niet de meest geschikte bodem biedt om het zaad des Woords te strooien.

Aanvankelijk gaat het in Waidjeloe beter; de radja zelf neigt reeds sedert jaren naar het Christendom over, maar hij is geestelijk en lichamelijk zwak, zoodat de hoop dat hij zelf de besliste keuze zal doen, nog niet te groot mag zijn. En op het volk heeft hij weinig invloed. Wel vindt de helper daar bereidwilligheid om te hooren, ook wel instemming met wat door hem wordt verteld, maar de belangstelling is nog gering. Van een zestal jongens, oud-leerlingen der school, die begonnen zijn de catechisatie te bezoeken, mag misschien wel iets worden verwacht.

Meer hoop schijnen wij te mogen hebben voor Kananggar en de naaste omgeving. Juist van die plaats had ik weinig verwachting. Bijna onafgebroken logeeren er Arabieren bij den zoon van den radja. Toch

schijnen zij weinig invloed op de menschen uit te oefenen. En in het afgelopen jaar openbaarde zich, geheel onverwacht, belangstelling bij enkele vrouwen, onder wie de voornaamste vrouw van den radja, en ook een paar vrouwen van des vorsten zoon. Tot nu toe blijft die belangstelling bestaan. De goeroe leidt geregeld de koem-

het zullen toelaten dat ook Oost Soemba een weinig ontvangt van wat het Midden en Westen in ruime mate bezitten.

Terugziende op het jaar dat voorbijging, mogen wij dat doen met dankbaarheid aan God, die gezondheid en krachten schonk om den arbeid voort te zetten, en Die ook de hoop verlevendigde dat den aangevangen

School te Djepitoe.

poelan, waarbij de zoon van het kampoenghoofd, een aardige jongen die de Standaardschool te Pajeti heeft bezocht, als tolk fungeert. En samen gaan zij des Zondags de naburige kampoengs bezoeken en vinden dan ook een goed gehoor. Naar wij hopen zal te Kamanggad in 1928 een goeroe-Indijl geplaatst kunnen worden.

De scholen blijven hun beteekenis voor den Zendings-arbeid behouden; op de meeste was het aantal leerlingen stijgende en het schoolbezoek goed. Eene uitzondering maken twee scholen in Karera; het is de streek waar de meeste paardendieven zitten en waar ook het Bestuur de meeste moeite heeft met het innen der belasting. Dat er verband bestaat tusschen deze verschillende uitingen van den volks-geest is duidelijk.

De medische dienst beperkt zich tot het helpen van loopende patiënten; daar hun getal in den laatsten tijd steeg tot boven de dertig werd de noodzakelijkheid gevoeld om voor dit werk weer een verpleger aan te stellen en dan tevens gelegenheid te geven tot het opnemen van patiënten in het bestaande gebouw. Voorstellen, daarop betrekking hebbende, werden reeds aan Deputaten gedaan, in de hoop dat de financiën

arbeid niet vruchteloos zal zijn, zelfs reden geeft om te gelooven dat de vooruitzichten ook voor Oost-Soemba niet ongunstig zijn. Het zal goed zijn de verwachtingen nog niet te hoog te spannen. Wij zullen nog wel geduld moeten oefenen voor wij de vruchten kunnen zien, zooals die op andere deelen van ons terrein worden aanschouwd. Maar de eerste teekenen zijn er toch die er op wijzen dat er ook in Oost-Soemba zeker een tijd van oogsten komen zal.

Melolo.

J. F. COLENBRANDER.

School te Djepitoe.

(Bij de foto).

Stellig zal niemand beweren, dat de gebouwen, die deze foto ons geeft te zien, al te weelderig zijn voor een school. Het is de school te Djepitoe, die ons hier voorgesteld word. Op den voorgrond de leerlingen met de onderwijzers en op den achtergrond de gebouwen. Blijkbaar gevoelen de jongens al het gewicht er van, dat ze gekiekt worden.

Tjepitoe ligt in het dun bevolkte Duizend-gebergte in het Zuid-Oosten van de residentie Djokjakarta, niet heel ver van het strand.

Er is hier nog geen Gemeente maar, zooals men ziet, wel een school die pl.m. 50 leerlingen telt. Ook werkt er een colporteur, terwijl er Zondags geregeld kampoeilan wordt gehouden.

W. B.

Twee bezoeken.

1. Wij brengen eerst een bezoek in Mendjing, dicht bij Rewoeloe, waar een vrouw is, die den doop vraagt, en die door den goeroe Indjil en mij daarover zal onderzocht worden. De man is reeds enkele jaren gedoopt.

Het is Zaterdagmiddag. Er is hier een sfeer die het gevoel van den Hollandschen Zaterdagmiddag in mij opwekt. Het erf is zoo schoon geveegd, dat er geen blaadje, dat er haast geen stofje op ligt. De pagger, de omheining, staat rechtop en keurig gewit. Alles aan het huis ziet er zindelijk uit. 't Is van binnen zeer eenvoudig. De vloer is van aarde, maar onberispelijk schoon. Het meubilair bestaat uit de ambèn, de lage slaapbank, aan twee zijden van het huis, en een tafel met vier stoelen, waarboven een petroleumlamp hangt. Tegen den wand hangt de Chr. Maleische scheurkalender, die Zaterdag 12 Maart aanwijst. Anders is er niets. Het is daarbinnen van een verrassende zindelijkheid. Zoo zijn ook de kleeren van man, vrouw en kind, netjes als past bij die overgangsstemming van Zaterdag naar Zondag. En de heele atmosfeer is hier midden in de desa zoo rustig dat de Sabbat in uw ziel binnendringt. Er is hier iets dat den indruk wekt: hier zijn menschen die de dingen meenen. Er is orde in hun leven. Het treft me zoo, dat voor alle onderzoek mijn hart gewonnen is voor de echtheid van het verzoek van deze vrouw. En ik geloof, in deze netheid ligt ook een prediking tot anderen: hier wonen Christenen. Vaak kunnen we daaraan hier Christenen herkennen.

Vader, moeder en zoon, benevens een buurman zetten zich op de ambèn, de goeroe Indjil en ik krijgen een stoel. We beginnen te vragen. Ik word hoe langer hoe meer verwonderd over de kennis van deze vrouw. Het is reeds een heel ding voor een eenvoudige desavrouw om de 10 geboden, de 12 artikelen en het Onze Vader uit het hoofd te kennen. Ge moet eens denken wat een inspanning dat kost voor een vrouw, wier werk tevoren in niets anders bestond dan naar de pasar gaan en eten koken. Welk een volhardende belangstelling, welk een wil om te weten moet er dan reeds wezen. Anders vinden ze het veel te veel soesah of moeite. Maar ze heeft ook een

duidelijk inzicht in de dingen, de dingen liggen geordend in haar geest, ze begrijpt ze. Het is in haar geest klaar, zooals het in haar huis schoon is. Het is een genot dat alles te hooren.

Dan vertelt ze zelf verder. Voor een aantal jaren was haar man gedoopt. Ze begreep er weinig van wat dat beteekende. Maar in de jaren die sinds waren voorbij gegaan, had ze het leven van haar man gezien, en ze voelde dat er iets in was, dat hij vroeger miste, een groot geluk, dat Jezus zijn verlosser was. En uit het spreken van haar man had ze hoe langer hoe meer ook zelf Jezus leeren kennen, en had ze leeren gevoelen, dat zij Hem ook noodig had, om de onreinheid van haar ziel weg te nemen, en haar een nieuw hart te schenken. Het verlangen naar geestelijke reiniging vroeg ook vervulling, en eenzelfde sabbatsvrede als daar op dien Zaterdagavond om ons heen was, had Jezus in haar ziel gebracht.

Is eigenlijk heel ons Christelijk leven niet de Zaterdagavond van den eeuwigen Sabbat? Nu, die Zaterdagavondstemming was daar binnen, die de ziel heenleidt naar de dingen der eeuwigheid. Heel dicht voelden we daar Jezus bij ons. De lichtende werkelijkheid, de waarheid van het Christelijk leven lag in alles overstralende heerlijkheid voor ons open. Er scheen geen andere werkelijkheid te zijn dan het koninkrijk van Jezus. 't Is soms of het gordijn des hemels wegscheurt. Toen ik terugging was het of ik Jezus zelf zag wandelen over de wegen van de desa om te zoeken en zalig te maken wat verloren was.

Toen ik bij de auto kwam aan den ingang van de desa, zat mijn chauffeur in een kring van menschen van het Evangelie te vertellen. Ge moet dat zelf zien, om te voelen hoe ontroerend dat is, om den wonderen eenvoud van zulk een tafereel. Ik wou dat ik dat schilderen kon, het leven dat er dan in de donkere oogen en de meestal zoo onbewogen gelaten van deze Javaansche menschen schuilt.

Die vrouw heeft nu den doop in Rewoeloe ontvangen. Ik gevoelde me gedrongen, nog eens aan de gemeente daar te zeggen, dat de doop beeld is van de reiniging der zonden, en dat we straks met een rein leven in den schoonen hemel bij den heiligen God mogen wonen op den eeuwigen sabbatdag.

2. We brengen nu een bezoek in Bantoe, aan het huis van den colporteur Asmawijoso, een van onze ijverigste colporteurs, die van de Sadrachgemeente tot ons overgekomen is, en nu eigenlijk pas geleerd heeft, wat het is Christen te zijn. In de

Sadrachgemeente is in het geheel geen onderwijs, de woorden van den Bijbel zijn als een elmoe, een geheimleer, die een zekere magische kracht bezit bij hooren of uitspreken. Ze behoeven niet te worden overdacht. De Heilige Geest leert van binnen, daarom kan alle ander onderwijs vervallen. Omdat men de middellijke leiding des Geestes eigenlijk verwerpt, is er weinig reformeering van het bewustzijn en leven in Christelijken geest. Het was een binnentreden in een nieuwe wereld, toen hij het Evangelie in onzen kring werkelijk leerde kennen, en nu is hij ijverig bezig met ook anderen dat Evangelie te leeren kennen. Ook daarin openbaart zich de nieuwhed van zijn leven.

Het is Zondagmiddag, 13 Maart. Een der broeders uit Patalan houdt hier wel eens koempoelan voor het gezin van Asmo en een belangstellende. Om me zelf ook eens op de hoogte te stellen heb ik besloten vanmiddag zelf koempoelan te houden. Dat moedigt de menschen weer eens aan. Asmo heeft verschillende menschen uitgenoodigd de koempoelan bij te wonen. Enkele tafels zijn binnen neergezet en daaromheen een twintigtal bij vele burens in den omtrek geleerde stoelen. Ramen heeft zulk een desahuis niet, spaarzaam valt er wat licht in door de deur, die hier aan het Westen lag en weinig licht meer van de ondergaande zon opving. Toen ik binnenstapte, zag ik een straatje van, ge zoudt haast zeggen, Rembrandtiek licht in een hoek van de kamer, aan het hoofd van de tafel, waar ik uitgenoodigd werd te gaan zitten. Een pan op het dak was weggeschoven, de bamboes waren een beetje uit elkaar geduwd, en zoo vingen we een streepje van hemellicht op, groot genoeg om juist den Bijbel te lezen. En om het woord van God was het daar te doen, om niets anders.

Behalve de colporteur en zijn gezin, waren vier menschen uit Bantoel aanwezig, waaronder de loerah. Een vijftiental menschen waren uit Patalan gekomen, die vroeg in den middag eerst koempoelan in Patalan hadden gehouden, en nu, om de zaak in Bantoel te helpen, hierheen waren gewandeld. Wie geen stoel meer vond, ging op den grond zitten. En zoo hebben we daar vergaderd in een „Kerk” zonder glans of heerlijkheid dan alleen dat streepje licht van den hemel. We hebben daar samen gezongen, en dat zingen van al die menschen op zulke voor een Javaansch oor zoo vreemdsoortige wijzen was een wonderlijke gewaarwording voor de buurt, onderscheidenen kwamen naderbij en zaten bij het

huis te luisteren. Daar kunt ge de dingen zoo goed hooren als binnen, als men tenminste niet fluistert. En zoo hebben onderscheidenen buiten ook de verkondiging van Gods woord gehoord.

Na de preek komt de bespreking. Kritiek op de preek hebben de Javanen nog niet, dan alleen in zooverre, dat ze onderscheiden of beoordeelen, wat ze in de preek bijzonder getroffen heeft, en wat zoo goed is om dan nog eens gezegd en overdacht te worden. Niet dan nadat ze schier al hun voorbeelden en woordspelingen verspeeld hebben, mogen we een poging wagen om terug te gaan. Gelukkig was er ook voor mij zulk een mooi beeld, dat ik gebruiken kon. Het is voor ons vaak moeilijk in beeldrijkheid te voldoen aan de behoeften van de Javaansche ziel. Ik zei: het is hier maar een kleine opening in het dak, en maar een klein streepje licht, maar hoe duidelijk wordt het als licht door ons allen gezien. Zoo moet het ook met een Christen zijn. Al heeft zijn ziel slechts een kleine opening voor het licht des hemels, hoe duidelijk is dat reeds als licht der genade te zien, als licht van God. En al schijnt ons leven slechts met een klein streepje licht in de donkere wereld, zoo moet het toch reeds zoo duidelijk als licht te herkennen vallen.

We rijden terug van Bantoel. De chauffeur vraagt me: Hoeveel menschen waren er uit Bantoel? Ik zeg: *maar vier*. „O, zegt hij, dat is veel. Anders komt er maar een.” Dat is waardeering, die me even stil maakt.

En nu is ook dit werk in Gods handen. Hij kan ook in Bantoel dezelfde wonderen doen als elders, dooden levend maken, verlorenen zaligen, duisternissen verlichten.

Djokja.

A. POS.

Om de jeugd.

Om de jeugd van Suriname wordt daar in het stille Boschland op 't oogenblik een strijd gestreden, waarvan menig Protestantisch Christen in Nederland geen flauw denkbeeld heeft en die, als God het niet verhoedt en Protestantisch Nederland niet spoedig opwaakt, voor de finantiël zwakke Herrnhutter-groep noodlottig dreigt te worden. Br. Schütz, die persoonlijk de streek bezocht, schrijft hierover: „Wij stonden diep onder den indruk dat het werk uitgebreid moest worden. De aan de rivier aangestelde Evangelisten en onderwijzers waren niet sterk genoeg al den arbeid te verrichten, die ons daar letterlijk aangeboden werd. In gedachten hadden wij het gebied reeds verdeeld, om daar eenigermate met goed ge-

volg den arbeid voor Gods Koninkrijk uit te breiden. Doch toen wij iets dieper in het Bosch, aan de Gran Rio kwamen, zagen wij.... een *Roomsche Kerk*, die reeds voor de komst van den priester gereed was.

Toen in Nov. 1926 meester Nijman eervol ontslag moest aanvragen hadden wij niet direct iemand, die hem op Kaaimanstoan aan de Coppename vervangen kon. (Vooral gevaarlijk voor Witagron, dat reeds vanuit K. voorloopig was bewerkt — Van K.).... En nu? Witagron is Roomsche geworden, de priester is er reeds geweest."

Tot zoover de heer Schütz. Broeders en Zusters moet dat zoo voortgaan? Moet door onvoldoend onderwijs, wegens gebrek aan middelen, het werk der Herrnhutters als een rijpe vrucht aan Rome (dat schijnbaar nooit geldgebrek heeft) in den schoot vallen?

Laat Uw antwoord zijn „een heilig Neen" en wilt de daad bij het woord voegen. De volgende vrienden van Suriname deden dit reeds: C. V. te Haarlem f 2.50; J. d. K. te L. alsnog f 1.—; N. N. te Bergen op Zoom f 5.—; Geref. Vrouwenver. Tryfena te Rinsumegast f 4.—; Wed. Sch. en W. te H. f 20.—; J. H. v. d. W. te A'dam f 2.50; Pers. U. L. O.-School te 's-Gravenzande f 3.75; H. S. Schokl. f 3.—; K. H. Breede f 2.—; Emma-school Hilversum f 5.—; U. G. te Zierikzee f 10.—; Geref. Kerk Beetgum (door Ds. Br.) f 10.—; J. G. A. te R'dam f 2.50; S. te Hilversum f 2.50; V. D. te 's-Bosch f 10.—. Voorts nog drie giften voor woningverbetering Gansee: Mej. E. v. B. te A. f 1.—; K. W. te V. f 2.50; Ds. R. H. P. te Schr. f 5.—. Hartelijk dank.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN, Bilderdijklaan 12.

KORTE BERICHTEN.

Ds. en Mevr. de Bruijn-Landwehr.

Ds. C. de Bruijn, de nestor van de Zendingsarbeiders op Soemba, is met Mevrouw in Holland aangekomen. Het was ongeveer een kwart eeuw geleden, dat zij Holland niet hadden gezien.

Hun adres is voorloopig bij hun zwager den heer J. Hemmes te Leiden.

J. Frouws.

De heer J. Frouws, onderwijzer aan één der Christ. Scholen te Solo is benoemd tot leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweek-school aldaar en zal D.V. 1 Juli in functie treden.

P. Oifringa.

De heer P. Oifringa, hoofd der Christ. Holl. Jav. School te Wates in Djokjakarta, is met verlof in Holland. Hij is wel bereid voor de Zending te spreken. Zijn adres is te Ermelo.

P. N. Kruiswijk.

Ds. P. N. Kruiswijk te Vlissingen is beroepen tot Predikant bij de Holl. Geref. Kerk te Djokjakarta.

G. C. v. d. Ven.

Tot onderwijzer aan de Christ. Holl. Chin. School te Poerworedjo is benoemd de heer G. C. v. d. Ven te Leidschendam. Hij hoopt met de „P. C. Hooft" in 't laatst van Sept. a.s. te vertrekken.

Mej. A. M. A. Boodt.

Mej. A. M. A. Boodt te Voorburg heeft eene benoeming aangenomen tot onderwijzeres bij het Christ. Onderwijs te Solo. Zij zal D.V. vertrekken met de „Grotius", die 16 Aug. a.s. uitvaart.

P. Nieuwenhuizen.

De heer P. Nieuwenhuizen te Leiden is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Holl. Ind. Onderwijs te Djokjakarta. Hij is voornemens naar Indië te gaan met de „P. C. Hooft", die 27 Sept. vertrekt.

J. Stad.

De heer J. Stad, onderwijzer te Hengelo (O.), is als zoodanig benoemd bij het gesubsidieerd Bijzonder Onderwijs te Djokjakarta.

Een studiebeurs beschikbaar.

De Raad der Geref. Kerk te Amsterdam heeft besloten weér een beurs beschikbaar te stellen om te studeeren voor Missionair arts met bestemming voor 't Petronellahospitaal te Djokjakarta. Alleen Geref. jongelieden, die een diploma bezitten, dat toegang verleent tot de universitaire studie of die reeds Medisch student zijn, kunnen in aanmerking komen voor deze beurs, die f 1000 per jaar bedraagt. Belanghebbenden kunnen zich wenden tot den scriba der „Commissie van Advies", Ds. W. Breukelaar, Zaandam.

Adres Algemeene Vergadering en Raad van Toezicht op Midden-Java.

De Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders op Midden-Java heeft tot

haar Secretaris voor het jaar Mei 1927—April 1928 benoemd den heer J. A. Wiggers, directeur van de Keucheniuschool te Djokjakarta en de Raad van Toezicht op de Kweekscholen Dr. M. G. Muller, Miss. arts te Djokjakarta.

Advies in zake een tweede Miss. predikant voor het Friesche Zendingsterrein.

De zendende Kerk van Friesland heeft aan de Alg. Vergadering op Midden-Java advies gevraagd omtrent de wenschelijkheid der uitzending van een tweede Miss. predikant.

Het antwoord luidt aldus:

„De Alg. Vergadering, gehoord hebbende, dat de bezwaren, die bij sommige broeders op het Friesche Zendingsterrein bestonden tegen de uitzending van een tweeden Miss. predikant, zijn weggevallen; en dat alle Zendingssarbeiders aldaar eenstemmig zijn in hun oordeel omtrent de wenschelijkheid van die uitzending, spreekt uit, dat zij voor den Zendingssarbeid op het Friesche Zendingsterrein die uitzending dringend noodig acht.”

Een mooie dag in de Holl. Geref. Kerk te Djokja.

Het was 24 April l.l. een mooie dag in de Holl. Geref. Kerk te Djokja. Twee studenten van den Hollandschen cursus van de Opvoedingsschool te Djokja deden belijdenis van hun geloof. De ééne was een Batakker en de andere een Chinees. Bovendien werd er een derde, een Menadonees, gedoopt. Alle drie zijn aanstaande Inlandsche predikanten. Maar omdat zij geen Javanen zijn en de Javaansche taal niet kennen, doch wel het Hollandsch, zijn ze in de Hollandsche Gemeente opgenomen.

Zendingssbeweging onder de Studenten.

Namens de Zendingssactie onder de studenten aan de V. U. is tot de a.s. Generale Synode der Geref. Kerken te Groningen een schrijven gericht, waarin 1. verzocht wordt om steun voor de Zendingssbibliotheek uit de Generale Zendingsskas, 2. de aandacht gevestigd wordt op het feit, dat de studenten in de bestaande colleges geen leiding voor Zendingssstudie ontvangen, wat speciaal voor hen, in wier voornemen het ligt later de Geref. Kerken in Indië te dienen, zeer te betreuren valt, en ten slotte met grooten aandrang de aandacht der Synode gevraagd wordt voor deze leemte in de opvoeding. (Een schrijven naar de Curatoren had tot resultaat, dat Prof. V. Hepp beloofd

heeft in zijn eerste college elenctiek over den Islam, cursus '27—'28 met de Zendingssstudiekringen rekening te houden).

Splitsing van Soemba in onderscheidene Zendingsssterreinen.

De classis Warffum nam het volgende voorstel aan:

De Classis Warffum, gelezen het schrijven van de Zendingssarbeiders op Soemba, 7 Maart '27, als antwoord op hun voorstel van Soemba ontvangen,

gelezen het rapport van de algemeene vergadering op Soemba, 3 Febr. '27,

met de Zendingssarbeiders beameende de wenschelijkheid, dat iedere zendingssarbeider rechtstreeks correspondeere met zijn eigen Zendingss Kerk,

toestemmende, dat pas het ideaal naar Geref. zendingssgedachte bereikt wordt, als iedere zendende Kerk haar eigen terrein heeft,

stelt aan de Part. Synode van Groningen voor: te benoemen een commissie van onderzoek en advies om de mogelijkheid van splitsing te onderzoeken en voor te bereiden; en zich te wenden tot de beide andere Part. Synodes met het verzoek hetzelfde te doen, opdat deze commissies in den weg van overleg en samenwerking komen tot één voorstel aan de verschillende Partic. Synoden. De Classis handhaaft, in afwachting van wat dit onderzoek brengen zal, haar tegenwoordig voorstel, aan de Kerken verzonden.”

Een bedenkelijk voorstel.

Deputaten voor de Zending in de Classis den Haag stellen voor: de Gen. Synode wijzige art. 25 der Zendingssorde in dien zin, a. dat de bijdragen voor de Gen. Zendingsskas voortaan gestort worden door de Onderscheidene zendingssressorten, en b. met dien verstande, dat naar mate een zendingssressort zwaarder belast is voor eigen zending, het minder bijdraagt voor de Gen. Zendingsskas en eveneens omgekeerd: naar mate een ressort minder zwaar belast is, het meer bijdraagt.

Dame gevraagd voor Zendingsskantoor.

„Christelijk schoolbestuur te Solo, Java, zoekt dame voor leiding zendingsskantoor van Dr. H. A. van Aniel.

Vereischen: zendingssliefde, meelevens met Gereformeerde Kerk, routine van boekhouding en typewriten, zelfstandig kunnen werken en personeel controleeren, zoo mogelijk ook kennis van boekhandel en stenografie.

Salaris f 200.— per maand inclusief pensioentoeelage en vrij kost en inwoning of f 75.— per maand kostgeld.

Vrije overtocht tweede klasse en f 1000 uitrustingskosten. Opzeggingstermijn zes maanden en bij binnen vijf jaar gevraagd ontslag terugstorting evenredig deel overtocht en uitrustingskosten.

Schriftelijke aanmelding bij den heer W. A. van der Velden, Hoflaan 130, Rotterdam, met zoo volledig mogelijke opgaaf van tot dusver gedaan werk en van adressen voor verdere inlichtingen."

Papieren Busjes

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Plaatsgebrek.

Wegens plaatsgebrek moeten enkele stukken blijven wachten tot het volgende No.

LEESTAFEL.

Menigerlei Genade. Wekelijksche predikatiën onder redactie van Dr. K. Dijk en Dr. B. Wielenga, bij Kok te Kampen. Per jaargang f 8.—.

Deze bekende uitgave begon haar zeventienden jaargang. Dat zegt heel wat. Vooreerst, dat ons volk nog wel goede preeken wil lezen. En vooral, dat deze uitgave metterdaad superieur is. Anders zou zij haar 17den jaargang niet hebben beleefd.

Deze jaargang zet in met een mooie preek van Ds. K. Tunhout, over Matth. 22 : 31—32.

Gretske „de Freule” een levens-tragedie door Idsardi, bij Kok te Kampen.

Ons volk kent Idsardi en leest graag zijn boeken. Ook „Gretske de Freule” zal zijn weg wel vinden. Het is in zijn soort een lezenswaardig boek van goede strekking. Maar het staat in de schaduw bij het prachtboek: „Gouden Teugels”, waar het

in de uitgave van V.C.L. op volgt. Ook kon stijl en correctie beter zijn verzorgd.

„Die ons heeft zalig gemaakt”.

Rede uitgesproken ter gelegenheid zijner 40-jarige ambtsbediening door Ds. R. J. v. d. Veen te Goes, bij Oosterbaan & Le Cointre te Goes f 0.40.

Een mooie gelegenheidspreek. Geen breede uitwijding over eigen levensgeschiedenis, maar bediening van Het Woord. Een goed geslaagd portret is los aan de preek toegevoegd.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Mej. E. Ellens van de Meisjes-Ver. Persis te Dokkum f 8.—; Door Hondius te Middelburg 10 pCt. van de ontvangsten in Zeeland en N.-Brabant over 1926 f 2550 en f 50 voor het Christ. Jav. Boekenfonds; Van H. Smit te Schokland f 5; Door Mej. I. Mallegrom te Klaaswaal uit het Nikkertje van de Meisjes-Ver. f 2.13. Door Ds. Wientjes 10 pCt. van de ontvangsten over 1926 in de classe Woerden f 698; Van de Geref. Kerken in Zuid-Holland Zuid 10 pCt. van de ontvangsten over 1925 f 3546.62; Door Ds. Boswijk 10 pCt. van de ontvangsten in de classe Breukelen over 1926 f 179.50; Van P. Waagmeester, halve centen f 0.50; Door L. Hordijk uit het knikkertje van de Zondagsschool te Westmaas f 10; Door Mej. L. Brul van de kinderen der Christl. Bewaarschool te Goes f 7.50.

Saldo Zendingsblad 1926 f 17733.66.
Giro No. 32806. W. BREUKELAAR.
Zaandam, 24 Mei 27.

Zending van de Geref. Zending op Soemba.

E. v. Dijken te Groningen, gov. i. d. coll.; f 20.63; J. Helsloot te Kockange, v. d. Jongel.ver. Tychieus f 13.—; J. Vos te Staphorst, saldo Kal. f 9.—; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. f 2.50; E. J. Eimers te Deventer A, v. d. Zend.ver. f 100.—; Joh. Groefsma te Zoutkamp, zilverpapier, theelood; A. Bosscher te Zuidwolde (Dr.), gev. i. d. coll. f 20.—; Mej. J. Mulders te Meppel gev. i. d. coll. f 45.—, Paaschcoll. f 185.28 = f 230.28; Ds. Sybesma te Dedemsvaart, bijdragen f 249.95; Ds. Ubbink te Zweeloo, catechisatiebus f 12.96; N. v. d. Blom te Olst, busje v. Greta Heemhuis f 0.80; Ds. v. Dijk te Groningen, en N.N. f 5.—, en Wedw. D. f 10.— is f 15.—; P. Pilon Pz. te Stedum, v. d. Jongel.v. f 21.36, Jonged.v. f 25.— is f 46.36; K. Bosma Jr. te Middelstum, jubil. gift f 1, gev. i.d. coll. a.h.c. f 2.61, 6e kl. school f 8.78 is f 12.39; Ds. Kroes te Ruinerwold—Kockanie en de Jongel.v. te Dijkhuizen f 9.14½, Berghuizen f 15.28½ is f 24.43; C. Munk Jr. te den Andel v. d. Schoolk. f 15.28; Ds. Kalter uit Velsen, bijdragen

f 11.62; Mej. J. C. Wiersema te Bedum 1ste kl. d. school f 4.07, 2e kl. f 4.22½, 3e kl. f 5.11, 4e kl. f 5.19, 5e kl. f 4.21, 6e kl. f 3.29½ Witsche v. Dam f 10.06 is f 36.16; G. Mul te Garrelswear 't Nikkertje der School f 25.—; Jonged.v. te Staphorst f 8.30; G. Smid te N. Buinen busjes f 15.—, bruiloft A. H. S. en H. W. f 3.16½ is f 18.16½; Ds. v. d. Elskamp te Groningen, op een bijeenkomst v. bel. leden f 7.37½; Geref. Kerk te Utrecht f 10.—; Mej. C. v. Dijk te Ullum v. d. Schoolk. f 25.50; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen f 35.42; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. f 10 en f 10 is f 20.—; K. J. Veenkamp te Garrelswear aan N.N. f 5; A. Visscher te Zijldijk, busje Mej. A. Bolt v. d. laagste kl. der school f 3.42; H. Meima te Baflo, busjes in de Kerk f 23.—; A. Blaak te Sappemeer v. d. Zendv. f 115.45, saldo kal. f 7.24, giften f 15 is f 137.69; Mej. de Noord te Aduard, verzam. der E. Wolhuis f 15.60; Joh. Bouwman te Uithuizermeden v. d. Zendv. f 100.—; P. Sietsema te Bedum, busjes f 8.—; Ds. Visser te Oldemarkt, busje v. H. Mintjes f 9.07; Ds. N. Postema te Veendam, gev. i. d. coll. f 5.—; S. Mulder te Lutten, bijdragen f 45.—; W. v. Veen te Beilen, 41 h. st. f 1.03; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. f 15 en f 10 is f 25.—; Mej. C. Delhaas te Groningen, theelood enz. f 19.34; B. v. Dieren te Wilsum, v. d. Zendv. f 41.52; Mej. G. Haan te Groningen, 2 mndl. storting Kinderz.v. f 230; Ds. Lammermsma te Appingedam en N. N. een gift f 25.—; A. Kaspers te Winsum—Oberum, v. d. Zendv. f 120.—; Geref. Kerk te Mus-selkanaal, een gift f 10.—; E. v. Dijken te

Groningen, gev. i. d. coll. f 5 en f 1 is f 6.—; J. Boersema te Uithuizen, gev. i. d. coll. f 5.—; Jongel.v. te Tenboer f 33.82; H. J. Beukema te Uithuizen, v. d. Jongel.v. f 30; K. Doornbos te Pekelderweg, gev. in de coll. f 25.—; H. Hulshoff te Zoutkamp, v. d. Zendv. f 20.94; H. Huizinga te Woldenstomp, zilverpap. f 0.70, saldo kal. f 1.70 is f 2.40; Ds. Gerber uit Haulerwijk, v. d. kleine Meisjesv. Martha f 45.17; Ds. v. d. Vegte te Groningen en N.N. f 1, kinderen H. 100 en 100 h. c. en f 1 is f 2, een dankoffer f 20, ter eere Gods f 10, saldo kal. f 170.35, zijn catechisatiebus f 35.85 is f 239.20; D. A. Koolbrugge te Onstwedde, schoolbusje Juffr. Huisman f 6.87, Jongel.v. f 6.75, coll. bruiloft A. Kr. en A. B. f 3.70 is f 17.32.

Soembaweek.

Ambt Vollenhove f 60.90; Ter Apel f 65; Stedum nag. f 10.—; Nieuwolda f 98.50; Ommen f 275.85; Uithuizermeeden f 498.25; Bedum f 434.81; Meppel nag. f 19.95; Wilsum f 5.23½; Nieuwlande f 79.20; Sappemeer f 109.55; Woldendorp f 25.92; Haulerwijk f 107.—; Marum f 68.76.

Deventer A verzocht even te verbeteren, dat de Soemba-weekcollecte was niet f 244.30 maar f 144.30, terwijl er 100 gulden bij was als bijdragen.

En Baflo wenschte, dat even vermeld werd, dat in de Soembaweekcollecte 6 gulden was begrepen van de Jonged.v. 't Was niet op het giro-biljet vermeld.

J. DUURSEMA,

Quaestor.

Groningen, 21 Mei 1927.

Heerensingel 34, Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo.
Mej. J. L. Stoett te Poerbolingo.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. N. Netelenbos te Parakan.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier, Poerworedjo.
Dr. T. Bast te Poerworedjo, tijdelijk.
Mej. H. Nieboer te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk, Keboemen.
Dr. A. H. Vonk te Keboemen.
Dr. R. Brummelkamp te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf, met verlof.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Mej. E. Meiners te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. M. Boorsma te Djocjakarta.
J. A. Wiggers te Djocjakarta.
Dr. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Malang.
Mej. J. A. C. Enserink te Djokjakarta.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Mej. M. Looijenga te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
Dr. F. L. Bakker te Djokjakarta.
H. H. Scholten te Djocjakarta.

Mej. J. Piccer te Djokjakarta.
Mej. J. Prins te Djokjakarta.
Dr. H. A. van Andel te Soerakarta.
Ds. P. A. van Eijk te Solo.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meyering te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. in 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Mej. A. Spoelstra te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magelang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. J. F. Colenbrander te Melolo.
Tj. Mobach met verlof.
Tj. van Dijk op Soemba.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti op Soemba.
Ds. P. J. Lambooi te Pajeti op Soemba.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba.
Dr. J. Berg op Wai Kaboebak.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

In Abraham's zaad alle volken der aarde gezegend. — Van Zendingsaangelegenheden : Een „betere vooropleiding” en „een leerstoel voor de Zending”. — Het nieuwe Kweek-schoolplan. — Christelijke Huishoudschool met internaat te Djokjakarta. — Kort overzicht van het zendingswerk in West-Soemba aan het einde van 1926. — Ds. G. van Duinen en gezin (bij de foto). — Brief van Ds. P. H. van Eijk. — Brief van Ds. A. Merkelijn. — De Gemeente te Wonosori. — De vernietiging van den arbeid van een halve eeuw. — Een hoogte-record. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

In Abraham's zaad alle volken deraarde gezegend.

En in uw zaad zullen gezegend worden alle
volken der aarde. Gen. 22 : 18a.

Abraham was in den tijd, toen hij leefde, een afgezonderde te midden van zijn tijdgenooten. De Heere had tot hem gezegd: „Ga gij uit uw land, en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal.” En in dit land neemt hij zijn plaats in te midden van de volken die daar wonen. Om één met *hen* te zijn? Om in een nieuw volksverband te worden opgenomen? 't Lijkt er niet naar. Een vreemdeling wordt hij in een vreemd land. En hij blijft dat. Zelfs ook zijn zoon Izak, en diens zoon Jakob, later genoemd Israël. Streng onderscheiden van de Kanaänitische volken!

En toch, merkwaardig, reeds *als* God Abraham afzondert, zegt Hij tot hem: „In u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.” De bedoeling des Heeren is dus blijkbaar niet, Abraham (en zijn afstammelingen) in altoosdurende afzondering te zegenen, maar *in* hem ook de geslachten des aardrijks.

In den tekst, boven afgedrukt, klinkt de herhaalde belofte iets anders: „In uw *zaad* zullen gezegend worden alle *volken* der aarde.”

Deze belofte in *dit* verband mag ons wel bijzonder treffen en verblijden. Abraham was door den Heere *verzocht* (vs. 1), beproefd. Hij had hem geboden Izak te offeren tot een brandoffer (vs. 2). Hij is tot het uiterste toe gebleken in zijn God te gelooven, Hem gehoorzaam te zijn, Hem te vreezen. Hij had reeds het hout geschikt, zijn zoon Izak gebonden en dien gelegd op het altaar boven op het hout. Zijn hand strekte hij reeds uit, het mes nam hij reeds, om zijn zoon te slachten! Nog één oogenblik, en het mes zal Izak hebben gedood!..... Maar toen kwam *de Engel des HEEREN* tusschenbeide. Abraham was voldoende beproefd; hij mag zijn *zoon* houden; hij mag den ram, die met zijn hoornen vast zit in de verwarde struiken, stellen in zijns zoons plaats.

En juist *nu* heet het o.a. ook: „In uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde.” In plaats daarvan, dat Abrahams gezegend zaad wordt uitgeroeid, zal nu juist dit groote en heerlijke feit plaats vinden, dat in zijn zaad alle volken der aarde gezegend worden.

Wij denken bij dat zaad bijzonder aan *het* zaad bij uitnemendheid, Christus. Maar dat zaad komt voort uit Abraham, den nu gespaarden Izak, Jakob of Israël. Zóó lag het in de bedoeling *en* in de belofte Gods.

Een belofte van zeer verre strekking werd Abraham gegeven. En dat in *dien* tijd, op dat gewichtig tijdstip!

De Apostel Paulus, de Apostel onder de Heidenen, die de verborgenheid Gods omtrent de begenadiging van de Heidenen zoo klaar verstond, spreekt in Gal. 3 : 13 en 14 een zeer gewichtig woord uit, dat ons de belofte, die we overdenken, in sterke mate in de herinnering roept: „Christus heeft ons verlost van den vloek der wet (vloek is het tegendeel van zegen), een vloek geworden zijnde voor ons (Christus, *Gods Zoon* is niet, als Izak, gespaard!); want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt! (En immers Christus heeft aan het hout gehangen en is daaraan gestorven!) Opdat de *zegening* van Abraham tot de *Heidenen* komen zou *in Christus Jezus*, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof.”

Ziet ge wel, in Abrahams zaad, in Christus Jezus, die den vloek gedragen heeft, alle volken der aarde gezegend!

„Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en dien gekruisigd,” zoo zegt Paulus in 1 Cor. 2 : 2; dus tot de *Corinthiërs*, weleer Heidenen!

Hoezeer zijn verschillende volken gezegend in Christus!

Maar de oude belofte gewaagt van „alle volken der aarde”.

Mogen we geen goede hope hebben voor nog niet gekerstende volken? En dus niet met blijde verwachtingen arbeiden in de Zending? Zou God van *Zijn* kant niet mede door onzen arbeid *Zijn* zegen willen doen doordringen tot die volken, die 't geheim van dien zegen, in Christus, nog niet, of in zeer beperkten kring, kennen?

Abraham *wilde*, toen God het vroeg, zijn geliefden zoon Izak overgeven ten doode. 't *Hoefde* ten slotte niet.

God gaf *Zijn* eeniggeborenen Zoon, Abraham's zaad geworden, metterdaad in den *dood*; dàt Abraham's-zaad gaf Zich bereidwillig aan den dood des kruizes over; *opdat* alle volken der aarde zouden gezegend worden. Ouders hebben daarna in liefde hun kinderen gegeven voor de Zending, mannen en vrouwen gaven zich zelf, als 't *moest* ten doode, voor het heerlijke, vaak moeilijke, gevaarvolle Zendingswerk. Opdat de lieflijke belofte Gods gaandeweg vervuld mocht worden! Zouden *wij* niet willen medeleven, bidden, geven, werken?

En, zouden wij den volken der aarde niet gunnen Gods rijken zegen, in Christus? *Alle* volken der aarde, in Christus gezegend, God lovend, Hem dienend, hoe rijk!

St.

P. v. A.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een „betere vooropleiding” en „een leerstoel voor de Zending”.

De gewone Generale Synode komt in 't zicht. Weldra zullen onze Kerken te Groningen samenkomen om de gemeenschappelijke belangen met elkander te behandelen.

Ter Generale Synode te Utrecht in 1923 bracht „het rapportenboek” een wagenlading voorstellen, die behandeld moesten worden, maar waarvan niet al te veel terecht is gekomen.

Thans is dit niet het geval. Wel heeft de Synode van 1923 heel wat deputaten benoemd met de opdracht om over verschillende zaken de komende Synode van rapport en advies te dienen. Maar slechts enkele deputaten zijn gereed gekomen met hun werk. De groote zaak, die door de buitengewone Generale Synode van 1926 tot beslissing is gebracht, heeft op de voormannen in ons kerkelijk leven zooveel beslag gelegd, dat andere belangen daardoor wel wat op den achtergrond zijn geraakt. Men moge dit betreuren, maar het feit is niet anders. En in verband daarmee zal de komende Generale Synode niet veel kunnen afdoen van de zaken, die in 1920 en 1923 aan de orde zijn gesteld.

Onder de gewone zaken, die de Synode zal hebben te behandelen, zal de Zending, naar we hopen, geen onbeduidende plaats innemen. Behalve wat de mindere vergaderingen betreffende de Zending ter Synode zullen brengen, komen de deputaten van de Generale Synode voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen met een vrij lijvig rapport. In hoofdzaak handelt dit rapport over hetgeen er in de laatste vier jaren is gebeurd. En dat is niet weinig. De Heere zegent het werk. Er zit groei in onze Zending.

Met veel nieuwe voorstellen zal de Zending echter niet ter Synode komen. Maar er zijn toch wel enkele zeer gewichtige aangelegenheden, waarover de Synode zich zal hebben uit te spreken.

En dan moet in de eerste plaats genoemd de zaak der „betere vooropleiding” en in 't nauwste verband daarmee de stichting van „een leerstoel voor de Zending”.

De kerken van Amsterdam en Middelburg brengen de zaak der „betere vooropleiding” van de a.s. Zendingsarbeiders ter Generale Synode. Reeds hebben we in het vorige No. van het Zendingsblad hiervan iets gezegd. Met genoegen lezen we, dat de Particuliere Synode van Zeeland Middelburgs voorstel ter Synode zal steunen.

En één onzer meest tot oordeelen bevoegde Zendingsmannen, de bekende Zendingsarbeider Ds. D. K. Wielenga, die op Soemba zijn sporen heeft verdiend, heeft in de Macedoniër een krachtig pleidooi gevoerd voor een betere vooropleiding onzer missionaire predikanten. En Ds. Wielenga mag meespreken. Hij weet het uit ervaring, hoe noodzakelijk het is, dat de Zendingarbeider wel toegerust naar zijn arbeidsveld ga. En daaraan hapert het tot nu toe schier steeds, als de Geref. Zending iemand uitzendt naar het arbeidsveld in Indië. En dat is zoowel voor wie uitgezonden wordt, als voor het werk zelf tot geen geringe schade. Men leze maar eens wat Ds. Wielenga daarvan zegt.

In verband met de dringende behoefte aan een betere vooropleiding onzer Zendingarbeiders, wijst Ds. Wielenga met nadruk op de noodzakelijkheid der benoeming van een „Zendingsprofessor”.

Wie behoorlijk voorbereid zal uitgaan naar het arbeidsveld, moet eenige kennis bezitten van:

- 1 de taal, waarvan hij zich bij zijn arbeid zal hebben te bedienen;
- 2 het land en het volk waar hij naar toe gaat;
- 3 de geestelijke stroomingen, de nationale adspiraties, en het rassenvraagstuk;
- 4 de Islam en het Animisme;
- 5 de Zendingsgeschiedenis, de theorie der Zending en vooral *de groote Zendingsvraagstukken van onzen tijd*.

Nu is er in onderscheidene steden, niet het minst te Amsterdam, wel gelegenheid om een cursus te volgen in Maleisch en Javaansch en in Land- en Volkenkunde. Maar inzonderheid voor het onderwijs in wat we onder 5 noemden, is de stichting van een leerstoel voor de Zending o.i. dringend noodig.

Voor het onderwijs in de Zendingswetenschap moeten we hebben, zooals Prof. Dr. H. Bavinck het heeft gezegd: *„een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt, die niet alleen de geschiedenis der Zending beoefent om er lessen uit te trekken voor het leven, maar die ook de theorie der Zending met al haar ernstige problemen bij het licht onzer beginselen indenkt, en die onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme voor de zaak des Heeren vervult.”*

En terecht schrijft Ds. D. K. Wielenga: *„Wij hebben iemand noodig, die ook op Zendingengebied en in de Zendingswetenschap de goede lijnen „uitstippelt” en „vast-*

houdt” en „verdiept”. Wij hebben iemand noodig, die zich „wetenschappelijk” inwerkt in de Zendingswetenschap, niet alleen om aan Zendingarbeiders de noodige voorbereiding te geven, maar ook om bij de ontzaggelijke zendingsvragen van onzen tijd zijn stem te doen hooren en onze beginselen uiteen te zetten en te verdedigen.

Zoo heeft de Zendingprofessor een praktische en een theoretische taak, welke een ganschen man eischt en waarin ligt een volke levensroeping voor den arbeid in Gods Koninkrijk.

Voor dit uitnemend woord, waarin Ds. Wielenga glashelder zegt, wat we hebben moeten, zijn we hem zeer dankbaar.

Het grootste gebrek van onze anders zoo uitnemend georganiseerde Zending is het gemis aan een goede vooropleiding van wie in de Zending gaan arbeiden en in verband daarmee het gemis aan een leerstoel voor de Zending.

We hebben hope, dat hierin nu eindelijk eens verandering zal komen. We weten natuurlijk wel, dat er eenmaal een professor is benoemd, mede ook om onderwijs te geven in de Zendingswetenschap. Maar vooreerst was het geenszins alleen de Zending waaraan deze Hoogleraar zijn kracht had te wijden. Bovendien is de proefneming te kort van duur geweest, om daaruit een conclusie te kunnen trekken betreffende de vraag of een leerstoel voor de Zending noodzakelijk is te achten.

We schromen niet te zeggen, dat er verandering moet komen. Er moet gelegenheid gegeven tot een betere vóór-opleiding van onze Zendingarbeiders. En daarvoor is de stichting van een leerstoel voor de Zending vrij wel noodzakelijk. Er moet in deze behoefte voorzien.

Dat *moet* omdat het werk der Zending arbeiders vraagt, die niet alleen in het algemeen een uitnemende opleiding genoten, maar die ook *bekwaam* zijn voor het *Zendingswerk*, dat zij hebben te doen.

Dat *moet* ter wille van de *Zendingarbeiders* zelf, opdat zij, hoe geleerd ook overigens, niet onberekend voor hun werk worden uitgezonden, en daardoor aan het gevaar worden blootgesteld, dat zij fouten maken, waarvan de droeve gevolgen soms lang nawerken.

Dat *moet* terwille van de *Zendingssactie* hier te lande, want daarvoor is noodig, dat vooral *„onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme”* voor de Zending worden vervuld; zooals Dr. Bavinck het noemde.

Dat *moet* ook om de *eere der Kerken*,

want we zijn het aan onze heerlijke beginselen verplicht, dat we ook op het in onze dagen zoo belangrijk terein der Zending niet achter blijven voor hare vraagstukken bij het licht dier beginselen de rechte oplossing te zoeken.

En zoodra de behoefte maar gevoeld wordt, dan is o.f. de weg voor de praktische regeling dezer aangelegenheid wel te vinden.

In elk geval zal de Synode ter zake van de „*betere vooropleiding*” een besluit moeten nemen, want de zaak komt op haar tafel. Een definitieve beslissing zal thans natuurlijk nog niet kunnen worden genomen, want daarvoor is deze zaak nog te weinig voorbereid. We zullen ons echter van harte verheugen als thans de noodige besluiten worden genomen om deze zaak in de juiste banen te leiden.

Het nieuwe Kweekschoolplan.

Tot de gewichtige zendingsaangelegenheden, waarover de komende Generale Synode zal moeten oordeelen, behoort stellig ook het nieuwe Kweekschoolplan.

Ten gevolge van de besluiten der Regeering worden de bestaande Kweekscholen en Hoogere Kweekscholen als zoodanig geliquideerd, zoodat de eerste eindigen in 1930 en de laatste in 1932. Ook de Christelijk Holl. Kweekschool te Solo zal moeten deelen in dat lot.

In de plaats van de oude Kweekscholen komt er een Kweekschool naar een nieuw plan, waarbij de onderscheiding tusschen Kweekschool en Hoogere Kweekschool vervalt.

De nieuwe Inl. Kweekschool, die zal opleiden voor de Indische lagere acte, zal aansluiten aan de zevende klas eener lagere school en bestaan uit een onderbouw van 3 jaren, waar 't onderwijs zal gegeven worden naar het leerplan eener M.U.L.O.-school, en uit een drie-jarige bovenbouw. Het onderwijs van de laatste drie jaar zal gelijkwaardig zijn aan het onderwijs der Europeesche Kweekschool terwijl het diploma der Holl. Inl. Kweekschool gelijke bevoegdheid als dat der Europeesche Kweekschool zal verleen.

Aangezien het gebleken is, dat een vierjarige opleiding volstrekt ongenoegzaam is, ligt in het nieuwe plan een zeer aanmerkelijke verbetering.

Nu is echter de Regeering slechts bereid subsidie te verleen voor ééne Protestantsch-Christelijke Kweekschool, ingericht

naar het nieuwe plan. Deze zal dan het Inl. personeel moeten opleiden voor alle Christ. Holl. Inl. scholen in Ned. Indië. De Regeering stelt daarom den eisch, dat de verschillende Protestantsche Zendingen en belanghebbende organisaties te dezer zake tot overeenstemming moeten komen.

Reeds hebben er over deze aangelegenheid onderscheidene samensprekingen plaats gehad, zoowel in Indië als ook hier te lande, waarbij mag opgemerkt, dat er gelukkig wat meer toenadering is gekomen.

Intusschen heeft de Regeering aan den directeur te Solo toestemming verleend tot het aannemen van een nieuwe eerste klas voor de zes-jarige opleiding, te geven door het personeel der Kweekschool te Solo. Dit is echter geschied in de verwachting, dat de genoemde overeenstemming tusschen de verschillende Zendingen zal worden bereikt, waarvan het verder voortbestaan eener nieuwe Kweekschool te Solo afhankelijk zal zijn. Den 1sten Juli 1927 is de eerste klas der nieuwe Kweekschool begonnen, waarbij de heer J. Frouws als nieuwe leeraar is opgetreden, aan wien inzonderheid het onderwijs in het Engelsch is opgedragen, dat als verplicht vak is ingevoerd.

De Kweekschool-aangelegenheid verkeert dus thans in zeer moeilijke omstandigheden, waarbij alle Protestantsche Zendingen in Ned. Indië zijn betrokken. Het al of niet voortbestaan eener Christ. Holl. Inl. Kweekschool schijnt afhankelijk te zijn van de vraag of er overeenstemming tusschen de verschillende belanghebbenden kan worden gevonden.

De directeur der Kweekschool te Solo gelijk ook de Zendingsconsul, zoeken de oplossing in deze richting:

1. dat de Kweekschool te Solo worde overgedragen aan eene Vereeniging op Midden-Java ten Zuiden;
2. dat de andere Schoolbesturen buiten Midden-Java een tweede Schoolvereeniging vormen;
3. dat naast de Kweekschool te Solo elders een filiaal worde opgericht;
4. dat beide inrichtingen tegenover de Regeering administratief één geheel vormen en staan onder eene Centrale Kweekschool-commissie, benoemd door de beide Vereenigingen;

5. dat de beide Vereenigingen elk over hare eigene inrichting het volledig zeggenschap hebben voor wat betreft alle interne aangelegenheden.

De Algemeene Vergadering heeft aan de deputaten bericht, dat zij te dezer zake nog niet gereed was om een advies te geven,

maar een commissie had aangewezen om een advies voor te bereiden.

Het komt ons voor, dat het zoowel uit een principieel als uit een praktisch oogpunt wel aanbeveling zou verdienen, dat onze Kweek-school wordt overgedragen aan onze Vereeniging.

Maar daar moet o.i. daarbij ten volle vaststaan:

1. dat de Vereeniging, die de School overneemt, staat op den grondslag van de Heilige Schrift en de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken;

2. dat die Vereeniging tot waarborging van dien grondslag, ook wat het onderwijs betreft, zich wil stellen onder deugdelijk toezicht, b.v. van de Afzonderlijke Vergadering van missionaire predikanten op Mid-den-Java;

3. dat, indien het plan van den Zendingconsul tot uitvoering mocht komen, de „Centrale commissie” bij wie tegenover de Regeering het beheer der School dan zou berusten, geenerlei zeggenschap hebbe over de interne aangelegenheden der School te Solo, zooals de benoeming en het ontslag van leeraren, de toelating van leerlingen, de plaatsing der geslaagden, de richting van het onderwijs en de vaststelling van het leerplan enz. enz.

4. dat de verhouding tusschen de twee zelfstandige besturen en de twee scholen eenzijdig, en de „Centrale commissie” anderzijds, alsmede de verhouding van de beide besturen onder elkander, zoodanig wordt geregeld, dat hieruit geen moeite kan ontstaan;

5. dat de Zending, na de overdracht der Kweekschool, voor deze geenerlei aansprakelijkheid meer hebbe;

6. dat de overdracht der thans aanwezige eigendommen aan de op te richten Vereeniging kan geschieden op billijke voorwaarden, ook wat betreft eventuele restitutie van door de Zending betaalde gelden.

We hopen zeer, dat de Alg. Vergadering nog voor of tijdens de Generale Synode haar advies en rapport over deze gewichtige aangelegenheid indiene, opdat de Synode zelf hierover een beslissing moge kunnen nemen. Komt dit advies niet tijdig genoeg binnen, dan zal de Synode in elk geval hare deputaten voor de Zending machtiging moeten verleen om in deze zaak te handelen.

Christelijke Huishoudschool met internaat te Djokjakarta.

Het Bestuur van de Koningin Wilhelminaschool te Djokjakarta (School voor Javaansche priajimeisjes) heeft den 1en Juli een tweede school geopend, n.l. een Huishoudschool met Internaat.

Deze school is bestemd voor meisjes, die de 7de klasse eener Holl. Inl. School (of daarmee gelijkstaande school) met vrucht hebben doorloopen. De cursus duurt 3 jaar.

Deze school wil de meisjes eene huishoudelijke opleiding geven, doch haar tevens ook de gelegenheid schenken zich meer algemeen te ontwikkelen.

Zij ontvangen les in 't Nederlandsch en 't Javaansch, in rekenen, kennis der natuur, aardrijkskunde, geschiedenis, teekenen, zingen en vrije- en ordeoefeningen.

Voor de huishoudelijke opleiding wordt onderwijs gegeven in allerlei huishoudelijk werk (ook koken, wasschen en strijken), voedingsleer en warenkennis, verbandleer, kinderverzorging en elementaire ziekenverpleging, gezondheidsleer, huishoudelijk boekhouden, batikken, nuttige en fraaie handwerken.

Heeft men de cursus twee jaar met vrucht doorloopen, dan wordt een diploma Huishoudkunde uitgereikt. In het derde cursusjaar is er dan gelegenheid tot 't afleggen van 't examen in de nuttige handwerken.

Deze Gouvernements acte is voor 't Javaansche meisje van groot belang, daar het in de bedoeling der regeering ligt aan elke Eur. School, Holl. Inl. School en Holl. Chin. School een leergang in de nuttige handwerken te verbinden, waarvoor een onderwijzeres met dit diploma vereischt wordt.

Verder stelt dit diploma ook in staat tot het geven van privaatllessen en brengt het in het algemeen de meisjes een vaardigheid in 't knippen, naaien en verstellen bij, die elke vrouw in haar leven te pas komt.

Bij alle onderwijs (behalve dat in 't Javaansch, 't batikken en 't bereiden van Javaansche gerechten) is het Hollandsch voertaal.

Aan 't hoofd staat een Directrice, die tevens hoofd is van 't Internaat.

Verder een onderwijzeres voor de huishoudelijke vakken en een Javaansche dame voor 't batikken en 't bereiden van Javaansche gerechten.

De Javaansche onderwijzeres der Koningin Wilhelminaschool geeft onderwijs in 't Javaansch, terwijl een der H.H. doktoren en een Europeesche vroedvrouw van 't

Petronella-Hospitaal de lessen in verbandleer, elementaire ziekenverpleging, gezondheidsleer en kinderverzorging op zich hebben genomen.

Tot Directrice is benoemd Mej. M. J. van Schelven.

Door de oprichting van deze school is Djokja weer een Zendingsinrichting rijker geworden.

Zoo breidt het mooie werk der Zending zich steeds uit. Moge deze school voor vele Javaansche meisjes tot een rijken zegen worden gesteld.

25 Juni '27.

W. B.

Kort overzicht over het zendingswerk in West-Soemba aan het einde van 1926.

Laat ik beginnen met iets te vertellen van Karoeni. Er zijn hier twee plaatsen waar gewerkt wordt, n.l. Tenggoë, de plaats waar ons huis, internaat en standaard-school staat, en, een K.M. of 3 dichter bij zee, Komi, de plaats van de Opleidingsschool.

Op beide plaatsen Tenggoë en Komi wordt geëvangeliiseerd. Te Tenggoë des Zondagsmorgens in een koempoelan voor Soembaneesche heidenen, gehouden door een goeroe, die echter uitsluitend door kinderen wordt bezocht. Na afloop daarvan is er een soort Zondagsschool, verbonden met een zanguurtje, voor de kinderen van het internaat. Des namiddags 4 uur is er godsdienstoefening voor de gemeente. Deze wordt uit den aard der zaak (het zijn bijna allemaal mensen, die op de een of andere manier bij ons in het werk zijn) goed bezocht. Wanneer ik thuis ben preek ik zelf, afwisselend vrije stof en catechismus, anders doet het onze goeroe indjil, T. Billi, die echter den catechismus niet behandelt. In de week houd ik (als ik thuis ben, anders doet het de goeroe) twee catechisaties, een van 62 leerlingen en de andere van 42. Tot voor korten tijd kwamen hier alleen kinderen van christenen en de kinderen uit het internaat en uit onze gezinnen, maar in den laatsten tijd komen er ook verschillende leerlingen uit de kampongs. Ik ben daar erg blij mee en hoop, dat het niet tevergeefs zal zijn.

In Komi wordt des Zondags voormiddags een samenkomst gehouden, waarin de goeroe indjil, of bij ontstentenis van dezen, goeroe Piry, het hoofd van den standaard-school, optreedt. Denzelfden dag wordt daar ook catechesatie gehouden voor enkele Savoeneezen uit de buurt. Niet zonder vrucht. Den 26 Sept. mocht ik hier 16 Sa-

voeneezen doopen: n.l. 6 volw. en 10 kinderen.

Onder de Soembaneezen in de omstreken van Karoeni vindt het evangelie nog niet veel ingang, een verschijnsel dat algemeen is op de plaatsen, waar de menschen al veel met buitenlanders in aanraking kwamen, en dat wel eenigszins te verklaren is.

Ook op andere plaatsen in het landschap Laura valt nog niet veel leven te bespeuren. Verblijvend is het, dat de goeroe te Mata, ook Laura, een K.M. of 9 van hier, des Zondags een aardigen kring om zich weet te verzamelen.

Onze goeroe indjil, die half October zijn werk aanvaardde, gaat er niet veel op uit te evangeliseeren. Door het administratieve werk, dat zich hoe langer hoe meer uitbreidt, was ik veel te veel aan huis gebonden. Nu heb ik een groot gedeelte van dat werk, bijna alles wat de scholen betreft, aan hem overgedragen, en hij kan het uitstekend doen. Zodoende zit hij heel veel bij mij op het kantoor, daarbij vervangt hij mij wanneer ik uit ben. De tijd die er nog overblijft, evangeliseert hij in de omgeving van Karoeni.

Van het leven der christenen hier valt niet veel te zeggen. Een lid dat van het avondmaal afgehouden moest worden, kon na openbare schuldbelijdenis weer worden toegelaten. Van een terugkeeren tot de afgoden is niets te merken, maar het bijgeloof is er nog lang niet heelemaal uit.

In het landschap Waidjewa liggen de kringen Tenggaba en Palla. Hier werkte de laatste jaren als goeroe indjil goeroe Soan. Deze is nu bij het begin van den nieuwen cursus op de opl. school te Komi gekomen en de vroegere goeroe indjil van Tenggaba, E. Wadoe, die zijn studie te Karoeni vol-eindigd had, is begin October weer op zijn oude plaats terug gekeerd. Hij heeft het erg druk, is ijverig en weet goed met de menschen om te gaan.

In Palla werden er dit jaar 8 gedoopt: 5 volw. en 3 kinderen.

Wanneer de goeroe indjil er niet is worden de samenkomsten geleid door den hulp-onderwijzer daar, die zelf uit Palla stamt, nogal invloed heeft en in den laatsten tijd ook met lust onder de menschen daar werkt. Een paar jonge leden zijn er daar, op wier leven wel eens wat valt aan te merken. 't Lijkt soms wel, dat deze meer uit bijoogmerken zich bij de christenen hebben aangesloten, dan uit zuivere begeerte des harten. Aan den anderen kant is er ook weer veel leven in dezen kleinen kring.

Drie huisgezinnen hebben hun woningen om de school gebouwd, om steun aan elkander te hebben.

De hulponderwijzer heeft nu een eenvoudig huisje daarbij opgericht, waar ze nu iederen avond samenkomen om er samen Gods woord te lezen en te bidden. Hij is nu ook begonnen enkele volwassen christenen, die er om vroegen, wat Maleisch en wat lezen en schrijven te leeren. Wat is het leven van die menschen toch veranderd door hun overgang tot het christendom. Tegenwoordig zijn er hier 14 mannen en vrouwen die zich voorbereiden voor den doop.

In Tenggaba werden er dit jaar 6 volw. en 8 kinderen gedoopt: totaal 14. Er zijn thans nog 48 mannen en vrouwen, die catechetisch onderwijs ontvangen. Wanneer de goeroe-Indijl er niet is, wordt de koempoe-lan geleid door het hoofd van de school, F. Supusepa, een Ambonees. De hulponderwijzer J. Bani, gaat er des Zondags op uit om te evangeliseeren in een streek, een K.M. of 10 verder. De menschen vroegen er zelf om, en goeroe Wadoe kon dat werk er des Zondags niet meer bij hebben. Een paar leden zijn er in den kring te Tenggaba, die ons met zorg vervullen. Een, die al tweemaal terugviel in zijn oude zonde, het dobbelen. Hij schijnt soms de verzoeking daartoe niet te kunnen weerstaar. Beide keeren kwam hij later met berouw terug. De andere trekt zich steeds meer terug. Hij wordt geen afgodendienaar, maar verwaarloost zijn gezin, dobbelt ook en trekt zich heelemaal terug van de gemeenschap met de andere christenen. Hij staat reeds geruimen tijd onder censuur en zal, wanneer hij zich niet bekeert van zijn verkeerden weg, wel spoedig afgesneden moeten worden. Verblijdend is het, dat er ook onder de heidenen in deze streek veel over het christendom gesproken wordt. Het is een macht geworden waarmee ze rekening moeten houden. Dit, menscheijk gesproken, voornamelijk door het vrijmoedig optreden der christenen, waaronder er zijn, die veel invloed hebben bij het volk.

Tot het landschap Waidjewa behoort ook de plaats Waimangoera.

Reeds in het vorig jaarverslag schreef ik over deze streek.

Er staat een school met een 60 leerlingen en er begint belangstelling te komen voor het christendom. Zóó zelfs, dat er een 35-tal mannen en vrouwen geregeld dooponderwijs ontvangen, sommigen van hen reeds bijna twee jaar, zoodat het wel niet lang meer zal duren, dat ook daar een

kring van christenen is ontstaan. Drie maal per maand leidt goeroe Wadoe hier de vergadering en geeft hij catechetisch onderwijs, den 4den Zondag, als Wadoe in Palla is, doet het de hoofdonderwijzer van de school, bijgestaan door zijn hulponderwijzer, een jonge Soembanees uit die streek.

Van Waimangoera heb ik goede verwachtingen.

Tegenwoordig behooren tot het landschap Waidjewa ook nog de plaatsen Rara en Ede. Op beide plaatsen hebben we een school. Vroeger behoorde dit land bij Kodi, de menschen spreken hier echter de Waidjéwataal en verleden jaar kwam het nu ook onder de radia van Waidjewa. Een van deze in September klaargekomen goeroes-indijl, Mete Maloe, komt uit deze streken. Ik ben van plan hem in Waikaboebak te plaatsen, maar de woning was daar voor hem nog niet klaar, en zelf wou hij ook graag eerst een paar maanden werken onder zijn eigen stamgenooten in de omstreken van Rara. Het leek mij goed, en zoo is hij daarheen gegaan. Hij is een zeer ijverige jonge man en hij werkt daar met zegen. Reeds nu heeft hij al enkele trouwe volgelingen. Toen hij de laatste keer bij mij kwam om verslag van zijn werk te doen, klaagde hij er over, dat er vijandschap ontstond. Ik acht dat een goed teken, en het spijt mij, dat ik hem spoedig zal moeten overplaatsen naar Waikaboebak. Maar het zal wel moeten. Waikaboebak met zijn hospitaal moet een goeroe indijl hebben, en we hebben er geen andere over.

Waidjewa geeft hoop voor de toekomst. De Heere werkt er zichtbaar met Zijn Geest. Het is nog maar een begin en onze menschen zijn nog maar weinig in getal, maar ze worden niet weg in de groote hoop. Het mosterdzaad begint te groeien — met Gods zegen mogen we verwachten, dat het een boom wordt, eerlang.

Zooals ik vroeger reeds meedeelde is er dit jaar ook een nieuwe kring ontstaan in Kodi. Den 31 Maart werden er 18 volw. gedoopt en den 25 Juli nog een volw. en 2 kinderen en later nog weer twee kinderen, zoodat de kring daar thans bestaat uit 22 Soemban-christenen, waarbij dan nog komen een 5-tal goeroegezinnen. Een aardige kring dus al. Sedert half October werd hier als goeroe-indijl geplaatst H. Horc, een Kodinees, die de taal dus kent. Hij was echter tot nog toe voortdurend ongesteld, zoodat er van zijn werk nog niet veel is gekomen. 't Is wel jammer. De jonge christenen in Kodi hebben leiding zoozeer noo-

dig, zullen ze opwassen in het geloof. Er is ook nog een flink aantal catechisanten daar, die het ook zoo noodig hebben, dat ze door een daarvoor opgeleide kracht worden onderwezen. En het evangelie moet ook dagelijks onder de menschen worden gebracht. Onze schoolgoeroes hebben daarvoor geen tijd en ze zijn er meestal ook niet erg geschikt voor. Daarom hoop ik van harte dat Horo spoedig moge herstellen en zijn werk met kracht moge aanpakken.

Van andere plaatsen in Noord-West-Soemba valt weinig te zeggen. Waar we scholen hebben werken die gewoon door. Soms blijft er eenig contact tusschen den onderwijzer en zijn leerlingen, als ze de school hebben verlaten. Dat geeft dan weer goede hoop voor de toekomst. De meeste scholen hebben hier al hun grooter of kleiner kringetje christenen om zich.

Zoo gunstig staat het er nog niet voor in Zuid-West-Soemba, hoewel we in het afgelopen jaar hier van nog meer uitbreiding kunnen spreken dan in het noordelijk gedeelte van West-Soemba.

Waikaboebak, de hoofdplaats van de onderafdeeling West-Soemba, woonplaats van den gezaghebber en plaats van het zendingsziekenhuis, heeft hier den oudsten kring van christenen, die tot verleden jaar de eenige was in het Zuidwesten.

't Zijn niet alleen Soembaneezen, die tot dezen kring behooren, er zijn hier ook Savoeneezen en verder enkele Amboneezen, Rottineezen en een paar Javanen. Tot nog toe is het hoofd van de school, goeroe Djoh, de leider, een stille man, getrouwd in zijn werk. Hij houdt geregeld koempoelelan en heeft twee catechisaties.

Hier werden dit jaar elf gedoopt: 3 volw. en 8 kinderen, waaronder het zoontje van onzen miss. arts. Dr. Berg. Bij dezen kring worden ook gerekend een paar jonge Soembaneesche christenen uit Anakalang en Pare Watana. Dikwijls moet ik hier vermanend optreden en nog al vaak komt het voor, dat er iemand afgehouden moet worden van het avondmaal. 't Is begrijpelijk! in de eerste plaats ligt het voor de hand, dat er in zoo'n plaatsje menschen den h. Doop begeren uit bijoorzaken. Ze worden voortstrevend, krijgen hier of daar een baantje, gaan meer naar den „adat" van de „christenen", d.w.z. „blanken" leven, en vinden nu ook, dat ze christenen moeten worden. Aan den anderen kant is de verleiding in zoo'n plaatsje erg groot. Gelukkig kwam het echter nog niet voor, dat er iemand

afgesneden moest worden. Erg noodig is hier een flinke goeroe indjil. Ook met het oog op het evangelisatiewerk in het ziekenhuis. Wel is het ziekenhuis nog niet groot, maar er komen toch zoo dagelijks heel wat menschen, met wie gesproken kan worden. Nu is er wel een van de inl. ziekenverplegers die dat thans doet, maar de man heeft zijn ander werk en is er ook niet voor opgeleid. Zooals ik boven meedeelde, denk ik Mete Maloe hier te plaatsen. Hij zal eerst nog wel wat last krijgen met de taal, vooral ook omdat hij de beide nieuwe kringen Wanokaka en Lamboja er bij krijgt te verzorgen.

In Wanokaka ontstond dit jaar een nieuwe kring. Den 23sten October doopte ik er 30 volw. en 1 kind. In hoofdzaak zijn dat oud-leerlingen van de volksschool. De onderwijzer D. Peserun, een Ambonees, die zijn leerlingen ook nadat ze de school hadden verlaten, vast wist te houden, is in April '26 gestorven. Hij was een ijverig man en had er slag van met de menschen om te gaan. Hij stierf in het geloof. Al zijn zes kinderen waren hem voor en na door den dood ontnomen, en nu in December '25 zijn vrouw met het laatste, pasgeboren, kindje hem afgenomen werd en hij alleen overbleef in dit voor hem vreemde land, had hij heimwee naar boven. Wij gelooven dat hij nu geniet het loon van een getrouw dienst-knecht. Zijn werk leeft voort in Wanokaka, zoowel de lichtzijde (en die is dat hij er velen vergaderde), als de schaduwzijde (die is, dat hij ze niet voldoende onderlegde in de leer der godzaligheid).

Ik heb lang gewacht voor ik deze schaar doopte, er waren er bij, die reeds 5 jaren lang onderwijs hadden ontvangen. Dr. Onvlee en ik waren er samen toen ze onderzocht werden voor den doop. We waren het er beide over eens, dat ze weinig wisten, maar eveneens, dat ze, op een paar uitzonderingen na, niet langer afgewezen mochten worden.

Zoo werden ze gedoopt: een groote gebeurtenis! De eersten in dit landschap, onder hen *de jonge radja*, de vorst van Wanokaka. Dit is nu de eerste regeerende vorst op Soemba, die christen is. We hopen, dat het mag zijn tot heil van zijn volk. Was ons de doop niet meer dan een teeken dat de menschen eenigszins verbindt aan den christel. godsdienst, we zouden voorzeker daar nu reeds veel meer kunnen doopen. Ook nu groeit het aantal christenen bestendig. Het lijkt mij, dat het nieuwe hoofd van de school, een Savoe-

nees, er ook goed werkt. Zeer noodzakelijk is ook hier weer een goeroe indjil, maar ik heb er voorloopig geen. Het zal daar, als ik de zaak goed zie, meer en meer gewoon te worden om christen te worden. Dat opent gelegenheid in overvloed, maar eischt dagelijksche leiding en streng toezicht.

Ook in Lamboja ontstond in dit jaar een nieuwe kring van christenen. Reeds sedert enkele jaren woonde daar Sebo Kadobo, een jonge man, die door de zending opgevoed werd, maat te Pajeti ontslagen moest worden, omdat hij de lessen niet kon volgen. Hij keerde terug naar zijn woonplaats in Lamboja en bleef daar een trouw christen. Hij trouwde met een meisje uit het internaat te Karoeni, en zoo was er de eerste christelijke familie tusschen al de heidenen. Sebo werkte getrouw evangeliseerend. Hij deed dat samen met de goeroes daar: hij in de kampongs en de goeroe onder de leerlingen en oud-leerlingen van de school. En zoo ontstond er hier een trouwe schaar kerkgangers, menschen die dan ook dooponderricht ontvingen. En 't was een levende kring. Tweemaal ben ik erg bang geweest voor de toekomst van deze opkomende christengemeente. Een keer toen Sebo in de gevangenis gezet werd, omdat hij beschuldigd werd van oplichterij. Maandenlang zat hij in hechtenis in Waikaboebek. Hij had wel vrijheid van beweging, kon ook op een daartoe door mij gedaan verzoek aan den Gezaghebber van W. S. des Zondags te Waikaboebak ter kerk gaan, maar hij kon toch niet werken in zijn kring. Later werd hij vrijgesproken en kon hij terugkeeren. De menschen bleven dezelfde voor hem en hij bleef dezelfde invloed onder hen behouden.

Later was er voortdurend oneenigheid tusschen de beide goeroes daar totdat ik ze er tenslotte beide vandaan moest halen. Maar ook dat heeft geen zichtbaar nadeligen invloed gehad, hoewel het natuurlijk ook wel niet voordeelig zal hebben gewerkt. Zoo bleek deze kring wel beproefd, en toen we de menschen onderzochten (Dr. Onvlee en ik waren er samen) vonden we ze ook beter onderlegd dan in Wanokaka.

't Is hier niet de plaats om uit te weiden over enkele teekenen van het werken van Gods Geest onder deze menschen, die het hart verkwikken, vooral omdat ze nog zoo zelden gevonden worden; genoeg is het U mede te deelen, dat ik met vrijmoedigheid hier den 21 Nov. 19 mannen en 10 vrouwen en 9 kinderen (totaal 38) kon

doopen. Sommigen moesten nog wat wachten, omdat ze nog te kort het doop-onderricht volgden. Ook hier komen er zoo nu en dan weer nieuwe belangstellenden bij, zoodat er nu nog een flink getal gevonden wordt van menschen, die wanneer ze standvastig blijven, dit jaar of het volgende gedoopt zullen kunnen worden.

Lamboja geeft goede hoop voor de toekomst, Sebo werkt als „onbezoldigd” evangelist en dit „onbezoldigd” heeft een bepaald voordeel voor het werk. Ik wou, dat we er meer zoo hadden!

Vroeger schreef ik ook reeds over Anakalang. De vorst daar toonde eenige toenadering. Hij blijft nog steeds dezelfde. Ware belangstelling lijkt het mij niet te zijn. In het afgelopen jaar ging de belangstelling in dit landschap niet veel vooruit. Toch hopen we nog het beste voor de toekomst.

Van de andere landschappen in Zuid-West-Soemba valt niet veel te zeggen. Noodig, zeer noodig hebben we evangelisten. Het ijzer begint heet te worden. We mogen niet te laat komen.

Saamvattend kunnen we zeggen: in 1926 groeide het aantal leden onzer kerk in West-Soemba van 260 tot 417, waarvan 176 mannen, 100 vrouwen en 141 kinderen. Een aanwinst dus van 60 pCt.

Begin 1926 waren er 4 kringen van christenen, nu zijn er 7 kringen waar geregeld Woord en Sacramenten worden bediend.

Ik had mij voorgenomen er in dit jaar mee te beginnen in iederen kring 4 maal het Heilig Avondmaal te bedienen. Dat is mij nog niet gelukt. Slechts 3 maal gebeurde het. Ik hoop het echter in 1927 toch door te zetten. Het aantal catechisanten breidt zich nog steeds uit. Er werden in 1926 in het geheel gedoopt: 144 personen, waarvan 100 volw. en 44 kinderen.

In West-Soemba werd in 1926 bijgedragen voor de kerk plm. f 1200.—. Hierbij zijn inbegrepen de vaste bijdragen der Nederlanders op ons terrein. Dat geld wordt hoofdzakelijk gespaard. Alleen enkele kleine uitgaven, zooals de onkosten voor het Heilig Avondmaal en de verspreiding van het evangelisatieblad „Penaboer” worden er door bestreden. Doel is, te komen tot 'n flinke som om er een kerk voor te kunnen bouwen. In Tenggaba zijn we begonnen met een eigen kas te vormen, waarin thans ongeveer een f 100.— is. In Tenggaba zijn we ook begonnen met het inzamelen voor den dienst der barmhartigheid. De meeste leden hebben daar een kip, die ze „manoe ata mila” d.i. de kip van de arme man, noemen.

De opbrengst daarvan is voor de armen.

Van de andere diensten heb ik weinig te zeggen. Op ons terrein in het Westen wordt er thans een school bijgebouwd en wel in het landschap Wanokaka. Voor 1927 zal er nog één bijgebouwd worden in het landschap Laui. In 1926 hadden we gemiddeld in het geheel 1421 leerlingen, d.i. 65 per school. De absentie bedroeg ruim 6 pCt. Op de Standaardschool te Karoeni gingen gem. 55 leerl., absentie ruim 6 pCt.

3 Meisjes uit het internaat trouwden er dit jaar en wel met goeroes indjil. 3 Jongens gingen uit het internaat en vonden een plaats in den med. dienst bij Dr. Berg. Naar Pajeti voor de N. C. ging er dit jaar niemand, met het oog op het verlof van den heer Mobach. Een jongen, de zoon van den radja van Kodi Bengedo en waarschijnlijk opvolger van zijn vader, verliet het internaat hier om te gaan naar de Holl. Inl. school te Pajeti. Het aantal internen was het geheele jaar door normaal. Mei. Zigterman vertrok met verlof naar Nederland. In haar plaats kwam Mevr. de Boer van Djocja, die met geheel haar kracht zich voor haar nieuwe taak gaf.

Wat onze gezondheid aangaat: Mijn vrouw had nog al veel te lijden van koorts. In den laatsten tijd gaat het nog al goed. De kinderen en ik zelf hadden daar minder last van.

Ik eindig hiermee mijn overzicht. Wij hebben veel, zeer veel stof tot dank, omdat God ons veel gaf in het afgelopen jaar en we hopen dat onze kerken dit met ons niet mogen vergeten. Maar wat God ons gaf, vertrouwde Hij ons toe, des te meer reden is er voor ons tot ernstig gebed en met allen ernst dringen wij ook hier weer er op aan: laten onze kerken met en voor ons bidden. Laten ze die jonge christenen toch niet vergeten, die zwakke kringen. Hoe zal het in de toekomst met hen gaan? Zeker alleen goed, wanneer God helpt. Vraagt Hem dat met ons in allen ernst. En moge onze God ook U helpen en U sterken tot Zijn werk hier, waarvan gij zoo weinig met eigen oogen ziet, en waarvoor toch maar steeds weer Uw gaven en krachten worden gevraagd.

Met hartelijke groeten, ook van mijn vrouw, Uw broeder in Christus
W. VAN DIJK.

Ds. G. van Duinen en gezin.

Er is weder één onzer jonge predikanten uitgegaan naar Indië in den dienst van het Koninkrijk Gods.

Den 5den Juli is van Amsterdam met de „Koningin der Nederlanden” Ds. G. van Duinen vertrokken om als leger- en vlootpredikant in Indië werkzaam te zijn.

Het is dus niet in dienst van de Zending, dat Ds. v. Duinen naar Indië is gegaan. En evenmin om daar een Holl. Geref. Kerk te dienen. Ds. v. Duinen staat in dienst van de Regeering. Maar de arbeid, die hem in Indië wacht, is van groote beteekenis. Geleijk men weet zijn in Indië heel wat Europeanen en Inlanders in militairen dienst. Nu staan de militairen in Indië aan allerlei geestelijke en zedelijke gevaren bloot; veel erger nog dan in Holland. Tot nu toe werd voor de geestelijke behoeften van de militairen in Indië niet veel gedaan.

Toen de Legerpredikant Ds. H. Janssen in Indië was heeft hij daar het pleit gevoerd voor de aanstelling van leger- en vlootpredikanten. En de Regeering heeft naar hem geluisterd. Meermalen is er een predikant aangezocht, maar tevergeefs. Maar toen het verzoek tot Ds. G. van Duinen kwam, kon deze zich daaraan niet onttrekken. Hij voelde zich aangegrepen door den geestelijken nood der Indische militairen, die aan het gevaar van zedelijke demoralisatie zoo verschrikkelijk bloot staan. En hij heeft zich gegeven voor dit zware, maar tegelijk zeer noodzakelijke werk, dat onder den zegen Gods van veel beteekenis kan worden.

Zijdelings heeft dat werk ook voor de Geref. Kerken in Indië en voor den arbeid der Zending wel terdege belang. En daarom wil het Zendingsblad het vertrek van Ds. G. v. Duinen niet onopgemerkt laten voorbijaan.

Ds. G. van Duinen is geboren 4 Juli 1892. Tot zijn 19de jaar was hij werkzaam op een kantoor. Toen werd de lust om predikant te worden zoo sterk, dat hij een Gymnasium ging bezoeken, terwijl hij door avondwerkzaamheden in de kosten van zijn onderhoud moest voorzien. Later is hij finantieel geholpen.

Zijn theologische vorming heeft hij ontvangen aan de Theol. School te Kampen. Onder de studenten was van Duinen een gewilde persoonlijkheid. Men koos hem tot praetor van het corps. In 1921 werd hij candidaat in de Theologie, en den 24sten Nov. van datzelfde jaar aanvaardde hij den dienst des Woords in de Geref. Kerk te Zegwaard, waar hij door zijn belijnde prediking en stevige leiding met veel zegen heeft mogen arbeiden. Den 18 Mei 1924 deed hij zijn intrede in de Kerk te Schiedam als opvolger van den helaas zoo vroeg

gestorven Ds. Kruiswijk.

In goede samenwerking met Ds. Jonkers heeft hij te Schiedam drie jaar gewerkt aan den opbouw der Gemeente.

Ds. van Duinen is een begaafd man, die

zeer zwaar. Maar ten slotte meende hij, dat de nood der Indische militairen het zwaarst wegen moest, zoodat hij de benoeming voor Indië aanvaardde.

De Classe Schiedam heeft hem eervol

Ds. G. van Duinen en gezin.

weet wat hij wil, het heel goed zeggen kan en met vaste hand op zijn doel aanstuurt. Dat is ook te Schiedam wel duidelijk gebleken. Vooral de arbeid onder de jeugd trekt hem aan. Het is niet het minst aan den invloed van Ds. van Duinen te danken, dat Schiedam een Geref. Jeugdhuis bezit, een flink pand, in het midden der stad. Ook is er vooral door zijn invloed een Geref. Jeugdraad gesticht, die eenheid en samenwerking geeft aan de jeugdbeweging.

De arbeid van Ds. van Duinen werd te Schiedam zeer gewaardeerd. Gaarne zou men hem hebben behouden. Maar de Heere riep hem tot anderen arbeid.

Te gelijk met het aanzoek om in Indië onder de militairen te arbeiden, kwam het beroep tot hem van de Geref. Kerk van Amsterdam Zuid, die trouw was gebleven aan het Kerkverband. Ook dat woog hem

emeritaat verleend. Ds. v. Duinen blijft dus Dienaar des Woords. Van de Kerk te Schiedam nam hij afscheid met een prediking over Hand. 8:49: „Toen nam de Geest des Heeren Filippus weg”.

Op ons verzoek was Ds. v. Duinen zoo vriendelijk ons een foto van hem en zijn gezin af te staan voor het Zendingsblad, waarvoor we hem dankzeggen.

Mevrouw van Duinen zag, vooral met het oog op de kinderen, wel tegen het gaan naar Indië op. Maar zij wenscht zich toch met volle toewijding te geven voor den arbeid die daar wacht.

Corry, de oudste der kinderen, lacht wel, maar is toch wel wat bang voor de baboes. De driejarige *Rudolf* gaat graag, sedert hij in den diergaarde de apen zag, want die zijn er in Indië ook, en dan krijgt hij een aapje. De jongste twee, *Ferdinand*,

„het ventje” genoemd en *Herman* hebben van het vertrek nog geen besef.

Geve de Heere aan Ds. v. Duinen en gezin een voorspoedige reis en stelle Hij zijn arbeid ten rijken zegen voor de Indische militairen en voor de zaak van Zijn Koninkrijk.

W. B.

Brief van Ds. P. H. van Eijk.

Solo, 20 April 1927.

Aan de leden van de Geref. Kerken in Zuid-Holland ten Noorden.

Zeer geachte broeders en zusters,

Wanneer wij een blinde zien, zal altijd een ontroering van medelijden in ons hart komen. Hoe veel dieper moet ons hart ontroerd wezen over de ontzaglijke velen, die geestelijk blind zijn. Veel verschrikkelijker toch dan de blindheid der oogen is de blindheid der ziel! Want deze doet den zondaar rondtasten in geestelijke duisternis, en strekt haar gevolgen uit over de eeuwigheid.

Wij weten, hoe God deze geestelijke blindheid wil genezen. Wij belijden, dat wij door het geloof in Jezus Christus God weer zien. En wij weten het onze taak, Jezus te prediken aan de wereld, opdat ook zij weer ziende worde, en het eeuwige leven ontvange.

Deze genezing, deze verlossing is geboren uit de innerlijke bewegingen van Gods barmhartigheid. God heeft het niet kunnen aanzien, dat Zijn wereld in haar blindheid verloren ging; en uit die ontroering is voortgekomen de redding van zondaren. En met diezelfde barmhartigheid, waarmede Hij eenmaal Zijn Zoon in deze wereld heeft gezonden, staat Hij nog steeds tegenover degenen die neerzitten in duisternis en schaduw des doods. Vol ontroering en erbarmen biedt Hij aan elk geslacht der menschen den Verlosser aan.

En nu moeten wij vernieuwd worden naar het beeld Gods.

Zelfs de diepst gevallen zondaar kent nog wel oogenblikken van ontroering over het lot van anderen. Dit ontroerd-kunnen-worden bij den mensch is een overblijfsel van het oorspronkelijke beeld Gods. Dat wij naar dit beeld thans vernieuwd moeten worden, houdt ook in, dat ons leven vol moet worden van barmhartigheidsontroering, ook over de geestelijke blindheid van zoovele broeders en zusters van ons geslacht. Niet slechts een enkele maal, maar ons hart moet ervan vervuld zijn, zooals

Gods ontferming stand houdt, alle eeuwen door.

Deze ontroering moet ons uitdrijven tot den arbeid der zending. Maar 't moet ons ook doen volharden in dien arbeid. Wanneer ze er niet meer is, dan verslapt de belangstelling, dan vermindert de mildheid, dan verkwijnt het gebed.

En zegen van zelf op den Zendings-akker werkzaam te zijn, is ook deze, dat die ontroering telkens weer door God bij ons wordt verlevendigd. Wij zinken zoo licht in, doordat we wennen aan het zien van zoovelen, die God en Jezus Christus niet kennen. Maar dan geeft God ons weer opnieuw iets te beleven, dat ons aangrijpt, en ons hart ontroert.

Voor eenigen tijd kwam een jongen vragen, mij even te mogen spreken. Hij was op een Christelijke school geweest, en al van jongs af had hij zich tot het Christendom aangetrokken gevoeld. Maar hij wist, dat Christen-worden beteekende een breuk met zijn familie, die het Christendom zeer vijandig gezind is. Hoe ouder hij werd, des te moeilijker werd zijn leven. Want zijn hart vond geen rust. Wel geloofde hij, dat hij vrede vinden zou, wanneer hij zich overgaf aan den Heiland, maar daarmede zou hij de rust van het familieleven verstoren. Zijn ouders zou hij vooral bedroeven, als hij Christen werd. En die droefheid, die hij in het verschiet zag, maakte hem de keuze nog moeilijker dan de vijandschap.

Toen heeft hij gezocht rust te vinden op allerlei andere wijze. Hij hoopte, den begeerden zielevrede te vinden, zonder toch te moeten breken met wie hem lief waren. Hij hoorde van oude, wijze menschen, dat die vrede gevonden werd, wanneer men op den top van den Lawoe, een hoogen berg, over welks kruin de Oostgrens van Solo loopt, een offer bracht. Geheel alleen heeft hij de reis van drie dagen ondernomen, en in de hoogte zijn offer ontstoken. Maar geen zielerust verkweekte hem, toen hij weer thuis kwam. Daarna vernam hij, dat men die vinden kon, door te gaan offeren op een bepaald heilig graf. Ook daarheen is hij gegaan, maar even ontrust van gemoed kwam hij ook van dezen tocht weer terug.

Tenslotte kwam hij dan naar mij. Hij begroep, dat er geen andere weg tot vrede was dan die van het geloof in den Heere Jezus. De onrust verteerde zijn hart; al zijn werk leed eronder. Zoo kon hij niet langer voort.

We hebben lang samen gepraat, en toen hij wegging, stond zijn besluit vast. Hij is

een trouw catechisant van mij geworden, en zal eerstdaags worden gedoopt.

Zulk een geschiedenis ontroert! Dit hart zocht rust en vrede, en vond die tenslotte in Jezus. Maar hoevelen zijn er nog, die evenzoo zoeken, doch niet verder komen dan den Lawoe en het heilige graf, of andere bergen en andere heilige graven.

Heerlijke oogenblikken zijn het, wanneer we het sacrament van den Heiligen Doop mogen bedienen. Bij al de ontroering over de velen, die zoeken, treft ons ook telkens de blijdschap van te mogen zien, hoe allereerst God zelf de zondaren zoekt. Hij zoekt het weggedrevene, zelfs als dat weggedrevene Hem niet zoekt.

Tegelijk met den jongen, over wien ik hierboven schreef, zullen nog anderen worden gedoopt. Daaronder zijn ook twee vrienden. Beiden hebben op een Christelijke school gegaan, maar terwijl de één zich altijd tot den Heere Jezus voelde heenge trokken, scheen het Evangelie op den ander volstrekt geen vat te hebben. „Niemand zal mij ooit tot een Christen maken” zei hij voor twee jaar.

Dit woord was voor den anderen jongen aanleiding, om nauwe vriendschap met hem te sluiten. „We zullen eens zien wie de sterkste is” heeft hij gezegd in jeugdigen geloofsmoed, die wel overmoed scheen.

Nu zullen beiden op hun verlangen worden gedoopt!

Dr. van Andel schreef U reeds over den Kerkbouw te Klaten, en sprak onze diepe dankbaarheid uit over de milde liefde van de leden van de Hollandsche Kerk te Solo. Het zal ook U stellig tot groote dankbaarheid stemmen, te vernemen, dat thans in totaal een bedrag van 3260 gulden door ons is ontvangen. Uit deze mildheid blijkt wel de groote liefde, welke bij de broeders en zusters gevonden wordt, die met ons medearbeiden in het werk der Zending.

Dr. van Andel schreef U ook over ons zoeken naar bepaalde middelen, die we kunnen aanwenden, om zooveel als mogelijk is te brengen in den schoot der kerk.

Vele leerlingen verlaten, na volbrachten schooltijd, onze inrichtingen voor onderwijs, zonder dat zij reeds de beslissende keuze hebben gedaan. Voor een groot deel zijn ze na het verlaten der school onttrokken aan den Christelijken invloed. Daarom leek het ons goed, hun de keuze meer op het hart te binden, dan uiteraard bij het gewone schoolonderwijs geschieden kan. Ik heb door de hoofden in de hoogste klassen van drie scholen laten bekend maken, dat ik een catechisatie wilde geven voor hen, die

graag wilden worden gedoopt.

Het resultaat was wat teleurstellend. In 't geheel kreeg ik drie catechisanten. Stille tegenwerking van den vader van één dezer jongens, die eerst zijn toestemming gegeven had, maar later telkens op het catechisatieuur allerlei boodschappen verzond, zoodat zijn zontje niet kon komen, en bovendien het bezwaar van den grooten afstand (een uur loopens) voor een ander, zoodat ook diens vader al bezwaren begon te maken, deden mij besluiten, de catechisatie te geven in het schoolgebouw, waar de jongens dagelijks heen gaan. De catechisatie viel dan buiten de schooluren.

Deze verandering van plaats bleek een gelukkige. Het schijnt, dat de kinderen veel gemakkelijker van hun ouders toestemming kunnen verkrijgen om naar het schoolgebouw te gaan, dan naar mijn huis. De catechisatie groeide opeens tot 13 leerlingen, die allen toestemming hebben, om erheen te gaan; zelf willen ze allen worden gedoopt, en voor meer dan de helft hebben zij ook daartoe reeds toestemming van hun ouders.

Deze proef is genomen op één der scholen. Onder Gods zegen is dit aanvankelijk welslagen vooral te danken aan de toewijding van het personeel der school, waardoor ettelijke huisbezoeken zijn gedaan bij de ouders van kinderen, die erg graag naar deze catechisatie wilden, maar bevreesd waren, zelf met het verzoek bij hun ouders te komen. Als de juffrouw, of als mijnheer het eens wilde vragen voor hen! En die hebben het gedaan. En in de meeste gevallen heeft God hun moeite wel doen gelukken.

Het is zoo verheugend, te zien, hoe God de wegen voor ons baant. Hij werkt voor ons, wij achter Hem.

Ik hoop nu op meerdere scholen op dezelfde wijze zulk een catechisatie te kunnen vormen. Laat Uw gebeden, broeders en zusters, ook dit deel van ons werk dragen, deze kinderen dragen in al hun moeilijkheden. Ze zijn nog zoo jong, in den leeftijd van 12 tot 14 jaar meestal. Hun keuze om den Heiland te willen volgen beteekent zoo heel vaak, dat deze kleine jongens en meisjes voortdurend allerlei bespottung en vijandschap hebben te lijden van broers en zusters, zelfs van ouders. U begrijpt, wat dat voor zulke kleinen beteekent, hoe moeilijk daardoor vaak hun leven is. Toch ontbreken zelfs bij hen niet tonen van dankbaarheid, dat zij om Christus' wil smaadheid mogen lijden.

Maar die beproevingen stellen hun kin-

derlijk geloof op een zware proef. Ik mag hun tot sterking in hun moeiten toch wel zeggen, dat vele Christenen in Nederland voor hen bidden?

Ontvangt ons beider hartelijke groeten.

Uw dienstwillige broeder,

P. H. VAN EIJK.

Brief van Ds. A. Merkelijn.

Magelang, 3 Mei 1927.

Amice,

Even een briefje over het werk. Reeds lang is het geleden, dat ik U wat schreef en ik voel zoo de noodzakelijkheid om U eens het een en ander te vertellen, dat ik moeilijk aan ander werk kan beginnen eer ik aan den aandrang om U te schrijven heb voldaan. Niet, dat ik nu zooveel bijzondere dingen zou hebben te schrijven, althans die bijzonder te noemen zouden zijn in vergelijking met de dingen, waarover ik reeds schreef, maar alleen omdat ik het noodig oordeel, dat U weet wat er op het Zendingsveld hier gebeurt.

En dan is het eigenlijk allemaal iets bijzonders wat op het Zendingsveld gebeurt. Telkens weer ziet ge het werk Gods zoo duidelijk; zijn er telkens van die opmerkelijke leidingen, ziet ge zoo hoe de Heere Jezus bezig is om Zijn schapen uit dezen stal toe te brengen. Dat geeft aan het leven van een zendeling iets rijks. Zoo was ik voor enkele weken in Parakan waar ons hulphospitaal staat en de Javaan, die de leiding van dat ziekenhuisje heeft, vertelde van zijn werk; van het toenemend aantal patiënten, die in ons ziekenhuisje hulp komen vragen, hij vertelde ook van een Chinees, die begonnen was de samenkomsten bij te wonen en met wien de eerste aanraking verkregen werd door den hospitaal-arbeid.

Het vorige jaar had deze Chinees een kindje verloren aan de pest; Parakan is een der plaatsen op Midden-Java waar de pest vrij sterk heerscht; en vooral ook onder de Chineezen van Parakan maakte deze ziekte vele slachtoffers. De Chineezen zijn in den regel niet erg hygiënisch; in hunne huizen is 't vuiler dan bij de Javanen en 't is niet te verwonderen dat in streken, waar de pest heerscht en waar vele Chineezen wonen, juist onder de Chineezen de meeste pestgevallen voorkomen.

Nu die Chinees, die verleden jaar een kindje aan de pest verloren had, kwam voor enkele weken den beheerder van ons hospitaal roepen of hij eens wou kijken naar een ander kindje van hem, de vader vrees-

de, dat ook dit kind de gevreesde ziekte zou hebben. De beheerder ging aanstonds mee en deze had al genoeg meegemaakt om aanstonds te kunnen constateeren, dat hier inderdaad weer een pestgeval zich voordeed.

Karsoen, zoo heet de beheerder van ons hospitaaltje, kon niet anders zeggen, dan dat hij 't vermoeden van den vader deelde, maar hij voelde zich ook gedrongen om te zeggen, dat er bij den Heere uitkomsten zijn zelfs tegen de pest en dat hij, indien de Chinees er prijs op stelde, hij voor dat kind wou bidden.

Graag, zei de Chinees.

Daarop ging Karsoen, den goeroe Indjil (helper bij den dienst des Woords) halen en hebben ze in het huis van dien Chinees samen gebeden, of de Heere, bij Wien alles mogelijk is, dit kindje gezond wou maken. En zie den volgenden morgen kwam de Chinees reeds vroeg vertellen, dat zijn kindje zoo goed als beter was; de verschijnselen op grond waarvan zij pest hadden geconstateerd waren als weg en de vader voelde, dat God dit leven gespaard had op 't gebed. De Chinees woont nu geregeld de samenkomsten bij; hij en zijn huis willen den Heere toebehooren en God heeft deze blijde uitredding willen gebruiken om Zijn rijk te doen komen.

Wat zou 't prettig zijn als de medische dienst ook op dit Zendingsterrein kon worden uitgebreid. Door dezen dienst krijgt men zooveel contact, nadert men de menschen helpend, op de prettigste manier, met een middel dat door den Heere Jezus zoo nauw aan de prediking van het Evangelie is verbonden.

Geen dag gaat er dan voorbij of de begeerte komt op naar een hospitaal en ge kunt daarom begrijpen hoe blij ik ben, als ik iets lees wat de hoop op het verkrijgen van zoo'n hospitaal verlevendigt. Blij ben ik over de actie van het Dames-comité, dat gelden bijeen verzamelt voor den medischen dienst en zooveel actie ontplooit om op alle plaatsen liefde te wekken voor dit gedeelte van den Zendingsarbeid en in een der laatste nummers van het Zeeuwsche Kerkblad las ik van de opbrengst van een Bazaar, gehouden in Raamsdonkveer, die het respectabele bedrag van f 450 opracht voor het komende hospitaal. Zulke dingen toonen de gewilligheid en de begeerte om ook op dit Zendingsterrein een hospitaal te hebben en ik geloof als die begeerte er is in de 3 Zuidelijke Provinciën, dat het er onder Gods zegen ook komt.

Ook teleurstellingen worden ons in het

werk der Zending niet gespaard. Het gebeurt ook wel eens, dat iemand goede hope geeft en veel verwachtingen wekt, maar ten slotte toch de tegenwoordige wereld blijkt lief te hebben.

Enkele jaren geleden was er een jongen van de Holl. Jav. school, die catechetisch onderwijs begeerde en Christen wenschte te worden. Hij bezocht de catechisaties trouw, begreep het ook vrij goed, hoewel niet zoo goed, als ik verwachten kon, op grond van wat ik over zijn aanleg had gehoord. Op school was hij nummer één; een leerling van bijzonderen aanleg.

Eindelijk zou hij worden gedoopt; maar bij 't onderzoek bleek, dat het nog niet ging en dat hij nog een poosje moest wachten, totdat hij de voornaamste stukken van den Christelijken Godsdienst wat beter begreep. Hij berustte er in en bleef trouw de catechisaties bijwonen.

Onlangs sprak ik hem aan en wou eens zien hoe het stond met de begeerte om gedoopt te worden. Nu die begeerte was er wel; maar eenige weken te voren, toen er eenige Javanen gedoopt werden, was hij niet in de samenkomst geweest en had ik hem ook niet kunnen vragen of er ook bij hem lust was om den H. Doop te ontvangen.

Ik drukte mijn spijt uit, dat ik hem enkele weken te voren niet had kunnen spreken, want dat dan wellicht ook hij met de anderen gedoopt had kunnen worden; ik drong er nu op aan, dat hij over enkele weken zou gedoopt worden, tegelijk met een vriend van hem. Hij begeerde dit ook, naar hij zei.

Echter had ik minder goede geruchten vernomen over zijn wandel, over zijn overleggingen en terwijl ik nog peinsde op welke wijze ik met hem daarover zou spreken, kreeg ik den volgende brief, dien ik geef zooals ik hem ontving met de fouten erin.

Zeër geachte Heer

Het spijt mij erg U te moeten berichten, dat ik de doop, die ik aangenomen heb, niet kan ontvangen. Ja, waarom? niet veel kan ik op dezen vraag antwoorden. Het is niet anders dan dat ik verhard ben. Mijn hart voelt niet meer van de goedertierendheid Gods. Ik ben niet de vroegere meer, die steeds de vreeselijke dood had aangezien. Vroeger toen ik nog maar een jongen van 6 à 16 jaar was kon ik veel beter begrijpen, dat de dood een vreeselijk iets is. Ik dacht soms diep na, wat ik later na dit leven zou worden. Ik kon mij toen niet in-

denken dat 't leven dan ophoudt; neen, de ziel kan niet ophouden met te bestaan. Toen dacht ik aan de almachtige God en toen kwam is in aanraking met de Christenen. Nu scheen mijn hart bevredigd te zijn door in den Heere Jezus te gelooven; doch ik ben nu geheel anders. De tijd is al lang voorbij, dat ik daaraan dacht. Nu ben ik bijna 18 jaar oud. De gedachte aan de eeuwige heerlijkheid wordt thans op den achtergrond gedrongen door allerlei nieuwere gedachten. Aan de vroeger ideën kan ik niet meer denken. Soms trek ik mij de stilte in, om diep aan Gods Woord te denken, doch de deur, die toegang geeft tot 't hart is met sterke grendelen gesloten en niemand kan ze meer openen, behalve de heilige geest Gods en die woont niet meer in mijn hart. Neen, ik kan moeilijk gelooven, dat God mij in zijn raadsplan heeft geschreven. Wat zou 't mij baten, of ik al mijn best doe, om tot Jezus te komen. Ik ben als 't ware geschapen als een domoor die te vergeefs naar zijn doel jaagt. Zie hier, dat is alles, wat ik over mijn gedachten spreekt. Mondeling kan ik 't moeilijk uitdrukken, daarom doe ik 't schriftelijk.

Hoogachtend, enz.

U begrijpt hoe ik schrok; ik ben naar hem toegegaan; ik heb hem een en andermaal trachten te bewegen tot geloof; ik heb met hem gebeden; maar er kwam geen verandering. Integendeel 't was of de tegenzin met 't oogenblik toenam en hij sprak het dan ook uit, dat hij er liever niet meer over sprak. Verstandelijke bezwaren, zei hij, waren het niet, maar zijn hart was koud, geheel lusteloos, onaandoenlijk en hij had wel lust om de wereld in te gaan. We blijven voor dezen jongen bidden; wie weet; ook in zijn leeren op de school trad er achteruitgang in; dikwijls was hij absent bij 't leeren; maakte hij den indruk van een strijd door te maken. Misschien is het zoo; zulke ervaringen zijn heel smartelijk. Hij wist het zoo goed, deze jongen; zijn breken is zoo'n bewust breken; hij gaat de wereld in na eerst iets anders gesmaakt te hebben. 't Is iets bangs.

Bid met ons of God hem bekeeren wil.

Met hartel. groeten,

t.t.

A. MERKELIJN.

De Gemeente in Wonosori.

(Bij de foto).

Geschaard onder een echt-indische boom,

zoals we ze in Holland niet hebben, zien we op deze foto de Gemeente van Wonosori. In het Zuid-Oostelijk deel van Djokjakarta ligt te midden van het Zuidergebergte Wonosori, waar een Gemeente is van 53 zielen, waarvan 29 zijn toegelaten tot het Avondmaal.

In deze streek, die zeer afgelegen ligt en

Natuurlijk zijn er door de zendelingen en de regeeringen hunner landen ook fouten gemaakt, maar dit is toch niet de oorzaak van den haat, die tegen hen is losgeketend. Deze is te vinden in het Nationalisme, dat onder den invloed staat van het Communisme.

Dit alles is wel bedroevend voor onze

De Gemeente in Wonosori.

gerekend van Java uit zeer dicht bevolkt is, heeft de Islam nog weinig ingang gevonden. De bevolking is nog zeer animistisch.

In 1926 zijn te Wonosori 2 volwassenen en 5 kinderen gedoopt.

De school telt omstreeks 50 leerlingen.

Djifina werkt hier als goeroe Indijl. Wonosori heeft ook een hulphospitaal met 60 bedden. In 1926 zijn hier 718 patiënten verpleegd.

W. B.

De vernietiging van een arbeid van een halve eeuw.

De Binnenlandsche Zending in China heeft ongeveer een halve eeuw met rijken zegen gearbeid. Dezer dagen merkte een der zendelingen in Londen op, dat op 't oogenblik hun werk practisch tot stilstand is gekomen. Op enkele weinige uitzonderingen na, bevinden zich nu de zendelingen der Engelsche en Amerikaansche zendingen, hetzij aan de kust, hetzij onderweg. Velen zijn als boosdoeners van hun posten verdreven, anderen staan onder strenge contrôle.

harten, maar anderzijds is er toch ook hierbij veel reden tot dank.

Ten eerste is er bijna geen bloed gestort. Wel hebben de zendelingen veel moeten verduren, en is hun bijna alles ontnomen, maar hun personen zijn niet aangetast, op een enkele na.

Ten tweede komt ook hier uit, dat het Woord Gods niet gebonden is. Men kan de zendelingen verhinderen om te arbeiden, maar niet om hun ziel uit te storten voor den troon der genade. En juist in dezen tijd is er, volgens berichten uit China, bij velen een ontwaken, een behoefte om het Woord Gods te lezen. En zoowel het uitgestrooide zaad als de miljoenen Bijbels en Nieuw-Testamenten doen in stilte hun nut. Het bloed der martelaren was steeds het zaad der kerk; moge dit hier ook verder blijken.

Ten derde hebben, Gode zij dank, de zendelingen vastgehouden aan het Evangelie, en overall maken zich reeds jonge menschen gereed om met nieuwen moed straks in te gaan, als de deuren weer mochten worden geopend.

Men had aan de zendelingen megedeeld, dat zij voortaan op de zendingsscholen noch

den Bijbel, noch iets anders van godsdienstigen aard mochten onderwijzen, en dat de schoolhoofden moesten worden gecontroleerd door de revolutionaire autoriteiten. Alleen op deze voorwaarden konden hun scholen blijven bestaan. Aanvankelijk heerschte er meeningsverschil onder de zendelingen, maar spoedig werd het allen duidelijk, dat hier een duistere, demonische macht aan 't werk was. De Christelijke arbeid in China zou worden omgezet in een Bolsjewistisch strijdmiddel. Toen sloten de missies eenvoudig haar poorten, en berustten in de vernietiging van een arbeid van een halve eeuw.

Ook voor de kweekscholen der onderwijzers werd een program opgesteld, waarvan artikel 1 luidt: „Geschiedenis der revoluties”. In dit program heeft Moskou de hand gehad, en het had ten doel, de geesten van alle jonge mannen en vrouwen te vergiften. Hoewel de missies voor de keus stonden, hun onderwijzers naar deze kweekscholen te zenden, of het onderwijs op te geven, kozen zij het laatste, omdat het hun onmogelijk was, hun Chineesche onderwijzers naar deze broedplaatsen van 't Bolsjewisme te zenden.

Zie, voor al deze dingen danken wij God.

Wee, als men Lenin kiest in plaats van Christus, en het kruis vervangt door de roode vlag! Laat ons tegen dit alles slechts één strijdmiddel stellen: het geloof, dat de wereld overwint!

Uit „Timotheus”.

Een hoogte-record.

Na de Oceaanvluchten een Alpenvlucht? Neen, maar een vlucht, die het hart warmer doet kloppen dan de prestaties van welke vlieg-beroemdheid ook; een bijzonder hooge vlucht, die deze maand de bijdragen voor het bedreigde Herrnhutter-onderwijs in Suriname maakten. Van 24 Mei tot 17 Juni kwamen de volgende giften binnen: Van J. J. S te Zwolle f1; J. C., den Haag f2.50; J. C. W. Oostkapelle f2.50; N. N. Rotterdam f10; M. J. H. Stedum f1; Pers. U.L.O. 's-Gravenzande f4.25; H. H. en H. J. M., 2e Exloërmond resp. f1.50 en f1; N. N. f3; J. S. Zwartsluis f2.50; J. P. K. den Haag f1; F. S., Rijssen f5; Mevr. W. v. O., Utrecht f12.50; Uit Kampen: Antw. op Klokgelui f2.50; Fam. N. H., Scherpenzeel f2.50; M. J. B., Belitoeng f10; N. N. te D. f100; C. J. v. d. G., gevonden in coll., den Haag (Oost) f100; A. W. K., Rotterdam f2.50.

Ik wou dat onze milde gevers die blijde gezichten eens konden zien van onze Herrn-

hutter-Broeders, wanneer hun gaven overhandigd worden. Die warme dankbare handdrukken zijn toch zoo beschamend. Wat doen wij eigenlijk in vergelijking met hen?

In de *Nederlandsche* kolonie offeren deze meerendeels *Duitsche* Broeders hun kracht, hun gezondheid; hun leven dikwerf voor hen, die onze voorouders er als slaven heen voerden. Hun bezoldiging (van de zendelingen n.l.) was vaak zóó, dat ze in hun verloftijd soms volslagen afhankelijk van hun familie waren. En dan die dankbaarheid als wij wel zoo vriendelijk willen zijn iets voor onze *eigen* kolonie en het zendingswerk daar te offeren!

Vrienden laat ons toch met alle kracht voortvaren! Het werk is het zoo waard. Hartelijk dank voor hetgeen deze maand werd bereikt!

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

KORTE BERICHTEN.

A. van Bijsterveld.

Aan het Ziekenhuis te Keboemen is voor tijdelijk Geneesheer benoemd, ter vervanging van Dr. Vonk, die D.V. 21 Sept. met verlof gaat, de Heer A. van Bijsterveld, Med. Docts arts. De heer Van Bijsterveld hoopt 30 Aug. met de „J. P. Coen” naar Java te vertrekken.

Ds. H. A. Wiersinga.

Ds. H. A. Wiersinga, predikant van de Geref. Kerk te Medan, heeft aan zijn kerkeraad medegedeeld, dat hij op grond van medisch advies wegens de gezondheids-toestand van Mevrouw na zijn verlof niet meer naar Indië zal mogen terugkeeren.

Mevrouw Krijger-Stuitje.

In Aug. '26 keerde Br. D. H. Krijger, de verpleger van het hospitaal te Pajeti op Soemba, terug naar zijn werk, terwijl Mevrouw over enkele maanden zou volgen, omdat het voor het herstel harer krachten gewenscht was, dat zij nog wat langer in Holland bleef. Thans is zij echter op grond van medisch advies genoodzaakt haar terugkeer naar Soemba nog enkele maanden uit te stellen.

P. v. d. Ploeg.

De heer P. v. d. Ploeg, onderwijzer te Delft, is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Solo.

Wonosobo.

Omtrent Wonosobo nam de Zendings-

synode van de Geref. Kerken in Friesland het volgende besluit:

„De Synode machtigt Zendende Kerk en Deputaten tot overname van het Zendings-terrein Wonosobo, doch onder voorwaarde, dat Zendende Kerk en Deputaten de financiering van de exploitatie van dat terrein nader onder de oogen zien, en dat het de Friesche Kerken niet meer dan f 1000 per jaar mag kosten.”

Voorstel Warfium.

Het bekende voorstel van de Classis Warfium tot herziening van de regeling der samenwerking in den arbeid der Zending van de Kerken in Groningen, Drenthe en Overijssel, is door de Particuliere Synoden dezer provincies gesteld in handen van de deputaten voor de Zending om een volgend jaar daarover van advies te dienen.

Zendingsbegroting Friesland.

In het verslag van de Friesche Zendings-synode lezen we:

„De begroting over 1927—28 werd aangenomen. Van de Kerken zal gevraagd worden voor den Hoofd- en Schooldienst f 23.500 en voor den Medischen dienst in elk geval f 16.200, misschien nog f 10.000 meer, in verband met de subsidie-regeling in Indië.”

De Zending van de Kerken in Bentheim en Oost-Friesland.

Sinds lang reeds werken de Kerken in Bentheim en Oost-Friesland voor de Zending op Soemba. Nu echter deze Kerken geheel in het Kerkverband van de Geref. Kerken van Nederland zijn opgenomen, zal vanwege de Kerken van Groningen, Drenthe en Overijssel aan de Generale Synode worden voorgesteld, dat de Kerken in Bentheim en Oost-Friesland ook uit de Kerken der drie Provinciën voor den Zendingsarbeid op Soemba worden aangewezen.

Een woning voor Dr. Onvlee.

Door de Soemba-Zending is aan het Ned. Bijbel Genootschap ten behoeve van Dr. Onvlee, den taalgeleerde voor Soemba, de woning te Komi kosteloos ten gebruike afgestaan, zoolang deze daarvan gebruik maken wil.

Roomsche Zendingsactie.

In een Zendingstijdschrift lezen we de volgende opgave van de Roomsche Zendingsactie in Nederland:

„Nederland heeft maar 2½ miljoen Katholieken maar geeft toch aan de missies meer dan 1500 priesters, bijna 800 scholas-

ticken en broeders en meer dan 1400 Zusters, te zamen ruim 3700 missionarissen. Op elke 675 Katholieken is er één man of vrouw missionaris.

Dat de 2½ miljoen Katholieken van Nederland ook onder verschillende vormen 2½ miljoen gulden voor de missies opbrengen, is niet te ruim berekend.”

Indien deze opgaven juist zijn, waaraan we niet twifelen, dan zijn deze wel zeer beschamend voor de Protestantsche Christenen van Nederland.

Rectificatie.

In het No. van Juni is een stukje opgenomen van Ds. L. G. Goris betreffende de Zendingskaart. Hierin wordt aan het slot gezegd, dat de Christ. Holl. Jav. School te Gombang is opgeheven. Dit is echter gelukkig geheel onjuist. Deze school bloeit zeer. Zij telt 313 leerlingen met 5 Europ. en 3 Inl. leerkrachten. Gaarne herstellen we deze vergissing.

Plaatsgebrek.

Ook ditmaal moeten enkele stukken wogens plaatsgebrek blijven wachten op het volgende No.

LEESTAFEL.

De Zusters, door J. C. de Koning, bij Kok te Kampen, f 1.40, geb. f 1.90.

Een mooi boek van goede strekking. Hier en daar ietwat gezocht. Maar 't zal wel af-trek vinden. En dat is het waard. Het is eerst als feuilleton geplaatst in „Op den Uitkijk” en verschijnt thans in de serie van V. C. L.

Jaarboek 1927. 47e Jaarverslag van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag.

Met heel veel zorg bewerkt. Zeer oriënteerend. En rijk van inhoud. Ook aardig geïllustreerd, zooals onze tijd het blijkbaar wil. Voor bespreking van den inhoud is het Zendingsblad minder geeigend. Een rechtstreeksch Zendingsbelang is er niet bij betrokken.

GIFTEN.

Uit de nalatenschap van wijlen Mevr. Ds. J. Koopmans-Hoekstra f 100. Door W. Wagenaar, aandeel coll. Alg. Ned. Zend. Conf. 1926 f 84.65. Van J. Dekker te St. Pancras f 3.60. Door Ds. J. P. Tazelaar van een catechisat f 1.25. Uit het knikkertje van de School te Sleen f 10. Door Mej. A. Koffyberg te Leiden f 6. Door Ds. J. Duur-

sema een deel der 10 pCt. van de ontvangsten in Groningen, Drenthe en Overijssel f 2000. Uit het Zend. busje van de School te Krimpen a. d. Lek f 6. Door K. Kool te Zaandam van eenige catechisanten f 6. Van A. J. Feij te Loosduinen f 10. Uit het Zend. busje van de school te Nigtevecht f 6.38. Door Mej. L. A. Grätz van de Afd. V.C.O.J. f 4.34. Gevonden in de collecte te Doetinchem f 2.40. Van de kinderen van Mr. van Proosdij te Amsterdam f 14.69. P. C., van de Kerk te W. Terschelling f 8.92.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Juni '27.

Giro No. 32806.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

K. D. van der Koor te Winsum-Obergum, 't Javaantje der school f 25.05; S. v. d. Zwaag te Ezinge van R. Velting 124 h. c. = f 062; H. J. Steenbergen te Genemuiden, saldo kal. f 11.60; P. Sennema te Grijskerk v. d. kinderen E. Dijkstra 180 h.c. = f 0.90 en Zangv. f 14.55 = f 15.45; F. J. Weenink te Nieuwleuzen busje D. Stolte 2.24, Joh. Harwiek 3.50, G. de Beer 7.62, P. Wermers en A. W. Huizen 22.53, A. Brinkman 4.68, T. en A. Klein 10.66, G. A. Schoenmaker 3.39, G. Snijder 6.02 = f 60.64; Ds. Schoenmaker te Enumatil van N.N. f 200; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, busjes f 34.26; Ds. Visser te Oldemarkt, busje van W. de Olde te Ossenzijl f 18.40; H. J. Veerbeek te Westernieland, busje v. d. Schoolk. f 11.60; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. f 5; J. W. Dragt te N. Dordrecht v. d. Zend. Comm. f 35; Jonged.v. te Zuidbroek, gev. in mijn brievenbus f 1.50; K. Aten te Emmer Erfscheidenveer, 't Nikkertje der school f 9.50; Mej. A. H. Boersma te Warfum, v. d. Zend.v. f 15; L. v. Klinken te Musselkanaal, v. d. schoolk. f 6.50; R. Roukema te Wons 500 h.c. van F. en IJ. Rusticus f 2.50; H. Bijwolt te Westeremden, busje Gr. Kerk f 8; D. A. Koebbrugge te Onstwedde, uit de Zendingkas f 100; T. Drenth te Hoogkerk, saldo kal. 60.60, busje schoolk. 24.18, nog saldo kal. 2.00 = f 86.78; W. Brandsma te Thesinge, v. d. schoolk. f 50; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen f 40.16; A. P. Schrie te Leek, 't Nikkertje der Jongel.v. f 17.10; P. Koster te Valthermond v. d. Jongel.v. 11.27½, Jonged.v. 7.35, H. Hoekstra h.c. 81½ = f 19.44; J. Boersma te Uithuizen, gev. i. d. coll. f 1; L. Schenkel te Spijk 380 h.c. f 1.90; Ds. v. Halsema te Nijveen, v. d. Jongel.v. f 10.50; E. Ronner te Winschoten, busjes f 176.34; J. W. Zwartsenberg te Wetsinge-Sauwerd, busjes in de Kerk f 66.87; W. v. Veen te Beilen, gev. in de coll. f 2.50; C. G. Ottevanger te Mussel, busjes f 54.30; Ds. Smidt te Dwingeloo, busje Jonged.v. f 8.35; H. Meima te Ballo, N.N. 3.—, bezorgd bij Ds. Grutjes f 13.—; P. Smeenk te de Krim, rest. Zend.v. f 12.50; J. Wagener te Wildervank, dankoffer 25 + 25 + 25 = f 75; H. A.

Hulsebos te N. Pekela, busjes f 150; Ds. Middelveld te Hoogkerk, gev. i. d. coll. 1 + 2.50 + 1 + 1 + 1 = 6.50, G. M. 354 h.c. = 1.77 = f 8.27; H. J. Pen te Blokzijl, v. d. Zendingsschool en anderen te Wetering f 28; M. H. Smit te Spijk, van Mej. Dijkhuis, zilverpapier v. d. schoolkinderen f 0.50; R. Buwalde te Zwolle, jubileumgaven f 27; B. Roosix te Dieren, 't Nikkertje der school f 12; G. Smid te N. Buinen, v. d. Jongel.v. f 19.07; W. Bom te Tenboer, v. d. schoolkinderen f 11.50; R. Bosman te Middeltum, 't Nikkertje v. d. Jongel.v. A. f 3.72½, Jongel.v. B. f 3.27, Jonged.v. f 4.27, Zend. Comité f 0.90 = f 101.27½; P. Ritsema te Bedum, gev. i. d. coll. f 1; Joh. Troost te Wagenborgen, van de Wed. H. f 3.50; Ds. Gerber uit Haulerwijk, van A. v. d. Wal f 8; Ger. Kerk te 't Zandt, gev. i. d. coll. f 2.50; Ds. Scholten te Zuidhorn, v. d. kinderen van P. de Jong f 2.50; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje Nellie Wiersema f 10.21.

Pinkstercollecte.

Tenboer f 132.70; Valthermond f 61.77; Uithuizen f 402.41½; Beilen f 129.53; Thezinge f 139.09; Ambt-Vollenhove B. f 44.63; Sleen f 58.80; Winschoten f 323.66; Nijveen f 86; Overschild f 22.60; Vriezenveen f 43; Garrelswaer f 151.16; Meeden f 60.20; Wilsom (Bentheim) f 66.10; Zwartsluis f 203.15; Schildwolde f 146.71; Nijverdal f 290; Hijken f 26.87; Bierum f 313.27; Westerlee f 225.31; Mussel f 25; 2de Exloermond f 175.17; Steenwijk f 154.58; Zuidwolde (Dr.) f 104.52; Ballo f 142.90; Lutjegast f 130; Schoonebeek f 72.49; Schoonoord f 19.30; Scheemda f 134.68; Wildervank f 285.23; De Krim f 101.27; Pekelderweg f 35.78; Grijskerk 152.54; Ommen f 204.65; Laar (Bentheim) f 88.26; Dwingelo f 126.10; N. Pekela f 91.72; Oldemarkt f 20; Winsum-Obergum f 183.20; Schouwerzijl f 72.06; Onstwedde f 92.10; Bergentheim f 98.79; Zuidwolde (Gr.) f 122.16½; Gronau (Bentheim) f 14.77; Groningen f 1559.25; Zevenhuizen f 190; Hoogkerk f 172.15½; Goes f 59.50; Zweelo f 56.50; Langerlag f 39.33; N. Weerdingen f 92.71; Vroomshoop f 235.44; Spijk f 671.30; Zwolle f 517; Westerbork f 48.87; Coevorden met frag. 5 f 73.47; Wierden f 49.20; Tenpost f 86.42; Aduard f 308.25; N. Buinen f 113.75; Rouveen f 210.61; Sappemeer f 158.98; Nijzyl f 93.81; Middeltum f 175; Ruinerwold Koekange f 271.07; Bedum f 332.57; Dalfsen f 106.70; Grootegast f 427.58; Emblicheim (Bentheim) f 323.36; Vries f 47.92; Haulerwijk f 42.55; Een f 46.72; 't Zandt f 283.14;

Soembaweek.

Vledder f 31.95; Warfum f 132.75; Delfzijl f 338.25; Assen f 373.35.

Men blijve de collecten en bijdragen tot nadere aankondiging aan mijn adres zenden.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 20 Juni 1927.

Heerensingel 34, Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24: 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Getriumfeerd over de overheden en machten. — Van Zendingsaangelegenheden: De Statistiek onzer Zending; Opleidingsschool te Djokja”; Generale Kas. — Ds. J. Duur-
sema. — Jaarverslag over 1926 van den Zendingspost Pajeti. — Een ernstig vraag-
stuk. — Statistiek van de Zending der Gereformeerde Kerken. — Van het Friesche
Zendingsterrein. — Een groepje Soloneezen. — De Heer en Mevrouw Mobach. —
Majeur en mineur. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Getriumfeerd over de overheden en de machten

En de overheden en de machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar tentoon-gesteld, en heeft door hetzelfde over hen getriumfeerd.
Coloss. 2 : 15.

Het deel der Gemeente van Colosse, dat uit de *heidenen* toegebracht was, had, blijkens het slot van het tweede hoofdstuk van Paulus' zend-brief, nog steeds te worstelen met angstige vrees voor de booze geesten. Ook nadat zij tot de vrijheid van den Heere Jezus waren gebracht, bleef het aloude geesten-geloof nog sterk nawerken. Gelijk dat in pas-gestichte Zendingsgemeenten en bij pas-bekeerde Christenen in ons Ned. Oost-Indië nog telkens gezien wordt.

Daarbij zochten zij, ondanks de trouwe en ijvere prediking van Epaphras, heil bij de goede geesten, bij de engelen, gelijk vers 18 't leert: „dat dan niemand u overheersche naar Zijn wil in nederigheid en dienst der engelen.”

Dat was hun fout, die aan hun geloofsleven en aan hun innerlijke bekrachtiging zooveel schade deed.

Daarom komt Paulus tot hen met de Evangelie-prediking, dat God Zelf door het Kruis van Christus over de overheden en machten heeft getriumfeerd, en dat daarin hun *het* wapen gegeven is, om heel het heir van booze geesten tegen te staan en te overwinnen. Dàt is voor hen de weg, de eenige weg, die tot innerlijke rust en blijde vrijheid hen leiden zal.

Met deze prediking van het Kruis-evangelie heeft onze Zending, onder den zegen des Heeren, reeds zoovelen, die op Midden-Java en Soemba in de slavernij van zielen- en geestengeloof gebonden waren, tot de *kinderlijke* vreeze Gods mogen brengen, die hen roemen doet over de vrijheid, waarmede zij in Christus Jezus vrijgemaakt zijn.

Ook bij de nog in de Gemeenten en bij de afzonderlijke Christen-Inlanders doorwerkende overblijfselen der oude religie — waarover wij, die immers zelf nog zooveel te kampen hebben met onze verkeerde gedachten en neigingen ons geenszins te verwonderen hebben — blijven onze missionaire predikanten en de hun ter zijde staande helpers steeds weer wijzen op 's Heilands Kruis, het door God Zelf gegeven middel, om voort te wandelen in vrede en veiligheid op de verheven baan, waar zelfs de dwazen niet zullen dwalen.

Maar er zijn er nog duizenden bij duizenden in ons Ned. Oost-Indië, óók op Midden-Java en Soemba, die in peilloos diepen angst voor de geesten voortleven, en wel zoeken om daarvan verlost te worden, doch nog niet weten of nog niet overtuigd zijn van de Goddelijke kracht ter redding, n.l. het geloof in Jezus Christus, en Dien gekruist.

Zoo groot deel dier bevolking ligt nog onder de donkere heerschappij der overheden en machten in ellendige dienstbaarheid, óók van gestagen angst voor allerlei booze geesten, verzonken.

Roept het Goddelijk-wonderbare werk, waardoor de krachten des duivels verbroken zijn, ons dan niet, om ook dáár al verder en wijder getuigenis te geven van die groote daden Gods?

Zijn wij het dan aan de eere van onzen Koning, den Banierdrager boven tienduizenden, niet verplicht, om in de mogendheid Zijner eens be-

haalde victorie den strijd aan te binden tegen de overheden en machten, die daar ginds de zielen der menschen knechten.

En zullen wij ons niet beijveren met al de ons ten dienste staande middelen, dat op ons Zendingsveld het rijk van den booze worde verbroken, en Javaan en Soembanees gaan wandelen in het vroolijk levenslicht van den grooten Verwinnaar?

Onze tekst toch biedt ons sterkte in den strijd, dien wij persoonlijk en in eigen kring nog altijd te strijden hebben; doch ook voor de zware worsteling, die de Zending in nog veelszins ongekerstende streken voert: De overheden en machten *zijn* uitgetogen, *zijn* in het openbaar tentoongesteld, *zijn* geheel en al overwonnen door Jezus' Kruis. Dat steunt onzen moed en sterkt onze kracht:

De vijand rukt vast aan
Met opgestoken vaan,
Hij draagt zijn rusting nog
Van gruwel en bedrog,

Maar — *zal als kaf verdwijnen!*

R.

D. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Statistiek onzer Zending.

In dit No. is opgenomen een statistisch overzicht onzer Zending over het jaar 1926. Een aaneenrijging van heel wat namen en cijfers. En namen en cijfers zijn op zich zelf dorre dingen. Zoo'n statistiek heeft niets, dat boeit. Men moet er zich toe zetten om het eens even in te kijken. En lichtelijk is men geneigd om die drooge opsomming van namen en cijfers maar over te slaan.

En toch is die dorre statistiek zeldzaam welsprekend. Vooral ditmaal.

Welsprekend is vooreerst al de ruime plaats, die het Zendingsblad moest afstaan om al die namen en cijfers te kunnen plaatsen. Als men daarmede eens vergelijkt de statistiekopgaven van b.v. 25 jaar geleden, dan springt het in 't oog, dat het Zendingswerk in die jaren zich enkele malen heeft vermenigvuldigd. Toen een enkel bladzijde. Nu heel wat pagina's. En dan spreekt die statistiek ons heerlijk van den zeldzamen zegen; waardoor de Heere het Zendingswerk onzer Kerken heeft laten groeien.

Welsprekend ook zijn die cijfers, als we ze vergelijken bij die van het vorige jaar. Laten we er eens enkele mogen noemen. Op 1 Januari 1926 was het gezamenlijk getal der gedoopten op het Zendingsterrein onzer Kerken op Midden-Java en Soemba 6736 en op 1 Jan. 1927 was dit getal gestegen tot 7575; een toename dus van 839. Vooral het cijfer van de volwassenen, die den doop ontvingen teekent ons het resultaat van het werk, voor zoover wij men-

schen dat kunnen berekenen. En het is juist dat cijfer dat ditmaal stemt tot bijzondere dank. In 1925 werden 415 volwassenen gedoopt, maar in 1926 steeg dit cijfer tot 557. In geen enkel voorafgaand jaar heeft onze Zending zooveel volwassenen mogen doopen als in 1926. En als men dan bedenkt, dat er bij heel veel van die volwassenen een bange strijd doorstreden werd eer men er toekwam om zich te laten doopen, dan begint dat dorre cijfer van 557 voor ons te leven en het gaat ons spreken van de triumfen der genade op ons Zendingsveld. En dat cijfer zegt ons duidelijker dan een mooie Zendingsrede ons zeggen kan, dat ons Zendingswerk niet te vergeefs is. En het stemt ons tot dank, dat de Heere het beetje dat onze Kerken doen zoo rijkelijk heeft willen zegenen.

Als we die drooge statistiek inzien, spreekt alles ons van verblijdenden groei.

Op 1 Jan. 1926 waren er 37 colporteurs aan het werk en in den loop van dit jaar is dit getal met 10 vermeerderd. Thans werken er 47. In 1925 werden er 52592 Bijbels of Bijbelgedeelten en Christelijke boeken verspreid, maar in 1926 klom dit getal tot 59346. En het getal traktaatjes en kalenders, dat verspreid werd steeg van 49580 in 1925 tot 99535 in 1926. Zoo groeit het werk.

Groei zit er ook in het onderwijs.

Op 1 Jan. 1926 ontvingen aan de Inl. Zendingsscholen 6770 kinderen onderwijs, en op 1 Jan. 1927 was dat getal geklommen tot 10335. En in 1926 steeg het getal leerlingen aan de Christ. Scholen met Hol-

landsch van 5433 tot 6126.

Ja, het werk groeit.

Ook de Medische dienst breidt zich nog steeds uit, zij het dan ook niet in zoo sterke mate als de hoofdinst en de schooldienst. Het aantal beschikbare bedden in de hospitalen was op 1 Jan 1926 in totaal 1761 en op 1 Jan 1927 bedroeg dit getal 1898. En bijna steeds waren alle bedden bezet. Heel mooi Zendingswerk, waardoor elken dag aan honderden het Evangelie kon worden gebracht.

Zendingswerk is geestelijk werk. Wij kunnen de vrucht van het Zendingswerk niet registreeren. Dat gebeurt in den hemel. Wij kunnen slechts den buitenkant een beetje onder cijfers brengen. Maar dat behooren we ook te doen. En als we dan die dorre statistiek inzien, dan spreken ons die namen en cijfers overal van frisschen groei en rijken zegen, die roept tot dank aan God. Moge de Heere ook onze liefde, ons gebed en onze offervaardigheid voor de Zending doen groeien in even rijke mate als Zijn gunst ons Zendingswerk kroont.

Opleidingsschool te Djokja.

In de tweede helft van Mei l.l. hebben de leerlingen van den Javaanschen Cursus van de Opleidingsschool te Djokja hun eindexamen gedaan. Er waren er negentien. Het examen werd afgenomen in tegenwoordigheid van Ds. K. v. Dijk van Keboemen en Dr. B. J. Esser van Poerbolingo als gedeputeerden van de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Predikanten op Midden-Java. Het examen had een gunstig verloop. De resultaten van het onderwijs waren tot volkomen bevrediging van de gedeputeerden. Zonder eenig bezwaar kon aan alle leerlingen het eindexamen worden uitgereikt. Het aantal leerlingen, dat eindexamen deed, was grooter dan ooit te voren. En alle geslaagden konden ook oogenblikkelijk worden geplaatst. Er werd zelfs met groot verlangen naar hun komst uitgezien. De behoefte aan Goeroes Indijl is overal groot. Bij het begin van het jaar waren er op Midden-Java 67 Inl. helpers bij den dienst des Woords (Goeroe's Indijl) werkzaam. Dit getal is nu met 19 vermeerderd. En nog zijn er te kort. Dit is een zeer verblijdend teeken, want daaruit blijkt hoezeer de Heere op Midden-Java de gelegenheden opent om aan de Inlanders het Evangelie te brengen. De Goeroe's Indijl zijn in den arbeid der Zending de meest noodzakelijke krachten. Zonder hen kan de missionaire predikant niet veel doen. Het is

duus een groote aanwinst, dat er nu door de Opleidingsschool 19 konden worden afgeleverd. En bijzonder teekenend voor den groei van het werk op Midden-Java is, dat deze 19 Goeroe's Indijl niet alleen allen dadelijk konden geplaatst worden, maar dat er nog te weinig zijn en men nu al weer verlangt naar de opening van den volgenden cursus.

Het onderwijs, dat in den Javaanschen cursus wordt gegeven, zal bij den aanvang van den nieuwen cursus een niet onbelangrijke uitbreiding ondergaan. Tot nu toe duurde elke cursus twee jaar. De volgende cursus zal echter worden uitgebreid tot drie jaar. Allengs toch is reeds duidelijker gebleken, dat de Javaansche afdeeling van de Opleidingsschool niet slechts noodzakelijk in stand moet worden gehouden, maar dat een bredere opleiding voor de leerlingen van die afdeeling zeer gewenscht wezen zou. Vandaar dat de docenten der Opleidingsschool hebben voorgesteld, den studietijd voor dezen cursus tot drie jaar te verlengen. De Afzonderlijke Vergadering van de Missionaire Predikanten op Midden Java stemde hiermede in. En de deputaten der Generale Synode hebben dit voorstel goedgekeurd.

Mede met het oog op de voorbereiding, die hiervoor noodig is, is de aanvang van den volgenden Javaanschen cursus nu bepaald op 1 Januari 1928. Het zal dan ongeveer 3½ jaar duren, voor dat de Opleidingsschool opnieuw weer een groep Goeroes-Indijl zal hebben opgeleid.

Tot Januari 1928 wordt de Opleidingsschool nu alleen voortgezet met de zes leerlingen van den Hollandschen cursus.

De Generale Kas.

De Generale kas heeft in 1926 ontvangen:
Per 10 pCt. ontv. Zend. Kerken f 19803,16
„ Legaten „ 1109,25
„ Ned. Zend. Ver. „ 200,—
„ Christ. Jav. Boekenfonds . . . 225,—
„ Giften en Schenkingen . . . „ 5068,15
„ Zendingsblad „ 17738,87
„ Diversen „ 37,80
„ Interest „ 272,83

Totaal f 44455,06

De uitgaven waren als volgt:

Aan subs. Geref. Kerk Batavia f 1400,—
„ Zendingsconsulaat . . . „ 3749,—
„ Zendingsstudie-Raad . . . „ 200,—
„ Afschrijving gebouwen . . . „ 1707,50
„ Keuchenius School . . . „ 3841,30
„ Kosten van de deputaten . . . 1400,—

En nu meene men niet, dat de administratie van de Soemba-Zending gebrekkig gevoerd is, omdat het een dominee was, die het deed. Ds. Duursema heeft bewezen,

Toen enkele maanden geleden het 25-jarig jubileum van de overneming der Soemba-Zending door de drie Provinciën gevierd werd, mocht Ds. J. Duursema ook zijn jubileum als quaestor van deze Zending vieren. Het Zendingsblad is zoo gelukkig geweest van een familielid een foto van den krassen grijsaard te mogen ontvangen. Het portret lijkt sprekend.

Gaarne wenschen we Ds. J. Duursema geluk met al den arbeid, dien hij voor de Zending met zoo groote toewijding heeft mogen doen. En stellig is het hem een innige vreugde, dat hij de Zending op Soemba onder den Zegen des Heeren heeft zien komen tot een groei, die zijn stoutste verwachting van voor vijf-en-twintig jaren verre overtreft.

Spare de Heere Ds. J. Duursema nog enkele jaren, als hij zijn arbeid heeft neergelegd, opdat hij de verdere ontwikkeling van het mooie werk op Soemba nog moge aanschouwen!

W. B.

Jaarverslag over 1926 van den Zendingspost Pajeti.

Allereerst moet ik u mijn verontschuldigingen aanbieden, dat ik te laat ben met het schrijven van het Jaarverslag. Dit vindt zijn verklaring hierin, dat ons gezin met eenige maanden binnenlandsch verlof op Java geweest is, en dat na onzen terugkeer medio Januari zeer veel administratief werk ons wachtte, dat noodzakelijk eerst afgehandeld moest worden.

Mochten wij verleden jaar beginnen met op te merken, dat het jaar 1925 een zeer gezegend jaar geweest is in de Zending op Midden-Soemba, dit jaar mogen we datzelfde herhalen, zelfs opmerken, dat die zegen nog groter was.

Ook tegenslagen, zelfs zeer groote droefheid was ons deel, maar het geheel getuigt van aanvankelijke ingang, die het Evangelie gevonden heeft. Wij gedenken hier allereerst onzen goeroe Indjil Katongoe Retang, die zijn leven voor Christus gegeven heeft. Hij was nog jong, maar sterk en vurig en werkte met nooit verminderde ijver. Hij hield van de menschen zijn landgenooten aan wie hij het Evangelie hielp brengen. Meermalen was hij bezorgd, hoe het gaan zou, als hij mettertijd naar de Opleidingschool van Ds. Krijger gaan zou. En, helaas, zijn bezorgdheid is tot droeve werkelijkheid geworden.

Hij kwam te midden van een groep menschen, die plannen beraamden van verzet tegen het Nederlandsch Gouvernement, en uit angst, dat hij er iets van meedeelen zou aan de autoriteiten te Waingapoe, is hij geworgd en in een put geworpen.

Dit zij ons tot troost, dat hij altijd getuigde van zijn kinderlijk geloof, zooals wij het zelden hoorden van een Soembanees. Al leeft hij niet meer temidden van zijn

volk, toch ondervinden wij nog zijn invloed, want heel zijn familie is sinds dien trouw geworden in het bezoeken van de kerk, en wil Christen worden. Voor ons lijkt het grootste schade voor het werk, maar misschien zullen wij later inzien, wat Gods bedoeling er mee was. Dat iemand zelfs zijn leven heeft moeten geven voor het prediken van het Evangelie maakt ook grooten indruk op de Soembaneezen.

Ook dit jaar kon er geregeld gearbeid worden. Alleen de laatste twee en een halve maand moest een gedeelte van het werk stopgezet worden, omdat wij met binnenlandsch verlof naar Java waren, waar wij in de koelere plaatsen verfrissching zochten en vonden. Met nieuwe opgewektheid, en kracht mochten wij in het begin van het jaar ons werk weer hervatten.

Om een goed overzicht van het werk te krijgen, gedurende het afgelopen jaar, is het het beste als wij de verschillende posten nagaan en zien, hoe de geschiedenis het afgelopen jaar geweest is. Gearbeid, zooals wij graag willen, geschiedt er nooit. Want dan zou er veel meer tijd noodig zijn. Gelukkig is er den laatsten tijd veel arbeid van ons losgemaakt door de terugkomst van Broeder D. H. Krijger, die zijn arbeid aan het Ziekenhuis hervat heeft; en door de komst van een goeroe Indjil voor Pajeti, die predikdiensten, catechisaties en huisbezoek overnemen kon, zij het dan gedeeltelijk. Van de preekbeurten nemen zending en goeroe ieder de helft waar, behalve bij afwezigheid van den predikant, waarbij dan de geheele taak op den goeroe alleen rust. Zoo ook met de catechisaties. De Belijdeniscatechisatie, de leerlingen van den Normaalcursus, en de grootere meisjescatechisatie worden door den predikant gegeven, terwijl de goeroe de Standaardschool, de kleinere meisjes, en de niet-Maleisch sprekende Soembaneezen onderricht geeft. Het totaal aantal, dat godsdienstonderwijs ontvangt te Pajeti bedraagt ongeveer 140.

De kerk in de Soembaneesche taal, die wij verleden jaar deden aanvangen, mag zich verheugen in een langzamen, maar gestadigen groei. Terwijl verleden jaar wij al zeer blij waren, als er 60 hoorders waren, hebben we nu meer dan eens de 100 bereikt, terwijl nu een geregeld gehoor van 60 altijd aanwezig is.

De goeroe Indjil, die pas in October zijn werk kon aanvangen, gaat nu ook geregeld naar de kampongs van Kambera. Veel valt

er niet over te zeggen, omdat het nog maar zoo kort is. Van een opwaking in Kambera is nog allerminst sprake, al zijn er wel enkelen, die geregeld komen en Christen willen worden. Hard werken is in Kambera zeer noodig. Onze goeroe Indjil hier, die zelf familie is van verschillende vorstengeslachten, heeft grooten invloed, en zelfs de afkeurige vorsten willen van tijd tot tijd wel naar hem luisteren. In zijn huis zijn voortdurend menschen. Reeds van ouds is hij bekend bij de menschen van deze streken, en nu zooveel te meer komen zij bij hem om eens te praten. Zijn huis staat nu ook niet in Pajeti zelf, maar op een kleinen afstand, zoodat het is alsof hij meer onder de Soembaneezen woont, en niet direct afhankelijk is van den Zending. Hoe vrijer een heiden den goeroe bezoeken kan, zonder gezien te worden, zooveel te beter is het.

Ook de kerk van Pajeti heeft een mooie verandering ondergaan. Reeds jaren lang was er de school in gevestigd. Dit was niet bevorderlijk voor het gebouw en ook voor de kerkangers was het niet altijd even gemakkelijk zich in de schoolbanken te wringen. Dank zij de hulp van onzen goeroe indjil hebben de vorsten nu eindelijk bevolen de school te bouwen, en die is nu klaargekomen, al is het niet zoo groot als wij wel wilden. Bijna vijf jaar heeft Pajeti zich moeten behelpen, maar nu kan de kerk in dit jaar heelemaal kerk worden, kan er gezorgd worden voor een goede vloer en een consistorie. Het voordeel saldo van f 639.— dat aanwezig is in de kerkekas kan hier voor dienen.

De bijdragen voor Pajeti zelf kunnen wel verminderen, omdat Pajeti nu een kring op zich zelf gaat worden, en omdat de Hollandsche arbeiders in de zending voortaan onder de gemeente van Soerabaja gaan hooren. Hiermede zal bereikt worden, dat we een juister gezicht krijgen op de bijdragen van de Inlandsche gemeenteleden zelf.

In Karita mochten we van een groot jaar spreken. Daar werden tezamen 48 menschen, groot en klein, gedoopt, zoodat er een kring van over de 60 is ontstaan. Reeds jaren lang was er een drang naar het Christendom, en bij het dooponderzoek bleek er voor velen geen bezwaren meer te bestaan, om toegelaten te worden tot den doop. En, naar de berichten luiden, blijft de gemeente trouw in belijdenis en wandel. Velen konden nog niet gedoopt worden, maar het werk van den goeroe Indjil blijft gestadig voortgaan.

De goeroe is dit jaar vertrokken naar de Opleidingsschool voor helpers ter nader onderzoek. In zijn plaats is nu voorloopig een Soembanees gezet, die veel jonger en onervarener is, maar ook met liefde werkt. Voor de eerste goeroe naar de Opleidingsschool vertrok, kwamen de gemeenteleden vragen of hij later weer bij hen mocht komen, want dat hij was als een vader voor hen. Dit trof ons zooveel te meer, omdat die goeroe niet Soembanees, maar een Savonees is.

In Karita dringt het Evangelie steeds meer door, en ook dit jaar zullen er wel weer gedoopt kunnen worden, al zal het niet zooveel zijn als het afgelopen jaar. Het gaat er naar uitzien alsof Karita binnen niet al te langen tijd voor Christus gewonnen zal zijn.

Een mooi blijk van werkzaamheid van deze groep hier is de kampong Prokot. Het hoofd is een echte geweldenaar en heiden, en houdt alles zooveel mogelijk tegen. Toch was er een eenvoudig gemeentelid, die vol ijver was. Iederen Zondag noodigde hij de anderen uit, in zijn huis te komen, een stuk uit den Bijbel te lezen, te bespreken en te bidden. Eerst kwamen er weinigen, later een 20-tal, dat tot veertig zich uitbreidde. Daar het huis van Hoesa te klein werd, besloten zij een kerk te bouwen, n.l. een gebouwtje van bamboe en alang-alang, maar het is toch mooi, dat men dat er voor over heeft, terwijl de Soembanees een grooten afkeer heeft van iets te doen voor een ander. Elken Zondag komt men nu samen, en het gebouwtje staat als bewijs van kracht, die uitgaat van het Christendom.

In Wahang, aan de zuidkust wonen nu drie Christengezinnen, waarvan wij getuigen mogen, dat het waarachtige Christenen zijn. En de oude belangstelling, die inder tijd gedooft werd, is opnieuw gaan leven. Een van die drie mannen uit Wahang gaat nu geregeld rond in die streek en geeft, voorzoolang er nog geen goeroe Indjil is, onderricht. Meer dan twintig zijn getrouwd in het luisteren en naar levenswandel. Ofschoon ook den laatsten tijd zij in moeilijkheden kwamen door angstaanjagen en door een grooten brand, zij bleven getrouwd. En anderen werden door hun voorbeeld getrokken. Ook hier zal, als de schijn ons niet bedriegt, een gemeente ontstaan.

In het afgelopen jaar werden hier twee volwassenen en eenige kinderen gedoopt, n.l. vrouwen van twee mannen die al gedoopt waren en hunne kinderen.

In het nabijgelegen Tawoel scheen den laatsten tijd eenig leven te komen, maar door den regentijd komen er weinig berichten binnen, en is het ook moeilijk voor den onderwijzer aldaar om naar de bergkampongs te gaan, want regens en bandjirs houden alle verkeer tegen.

In het Lewasche zijn er hier en daar sporen van ingang, die het Evangelie heeft, maar het komt nog niet in het volle licht. Het is meer de rook, die aanduidt, dat er eenig vuur is, dan dat men het licht zelf ziet. Zoowel in Prai Paha, als in Tidas, als in Konda Mara en Langgaliroe zijn er heel enkelen, die willen luisteren. Helaas! vinden wij bij alle onderwijzers nog niet die ijver en inzicht om zulke menschen geregeld te binden en den juisten weg te toonen.

Daarentegen doet Raka Watoe ons veel hoop koesteren. Toen wij er verleden jaar voor het eerst waren, verzocht de vorst wel dringend om een school, maar van geestelijk leven was niet veel openbaar. Toch, het dringend vragen om een school, telkens opnieuw, getuigde reeds, dat er beweging was, en dat men zelf het „nieuwe” wel aandorst.

Met zooveel te meer blijdschap waren wij er den tweeden keer. Het bleek ons, dat er niet gestolen werd, dat er geen honger geleden werd, dat er op werd toegezien, dat ieder een groote akker had, dat er Zondags niet gewerkt werd, maar dat er dan „kerk” werd gehouden, waar alle mannen, en zooveel mogelijk vrouwen kwamen. En wie deed dat, terwijl niemand het wist? Het was een jongere broer van den vorst, vroeger op school in Langaliroe. Op voorbeeld van den goeroe ging hij ook het Evangelie prediken, maar niemand luisterde. Geen wonder dat zijn aandacht verflauwde. Toch bleef hij zelf altijd bidden en danken voor zijn eten. Tot hij er verleden jaar de prediking hoorde op den grooten weg aan de heerendienstplichtigen en hij opnieuw wilde meehelpen. Bovendien kwam de nu vermoorde Katongoe daar eenige malen. Toen ontwaakte geheel en al zijn geloof en bracht hij tot stand wat ik aanschouwen mocht.

Op dit oogenblik is er een school en een vertrouwde Soembaneesche goeroe, die leiding geven kan en Zondags koempoelan houden.

P. J. LAMBOOIJ.

Een ernstig vraagstuk.

Ds. K. van Dijk schrijft in „Uit Keboemen”

over de vraag naar de verhouding van de Inl. Kerken op ons terrein tot de Kerken op andere terreinen, het volgende:

„Een ernstig probleem, waarvoor onze Inlandsche kerken dadelijk komen te staan is de bepaling van hare verhouding tot de Inl. Gemeenten van andere zendingsterreinen.

Er zijn een aantal Inl. Christengemeenten op Oost-Java, en voorts op de terreinen van de Salatigazending en de Doopsgezinde Zending op Midden-Java ten Noorden. Die Gemeenten zijn in ontwikkeling bij onze Gemeenten niet ten achter, in sommige opzichten zijn ze verder. Ze hebben voor een deel een veel langere geschiedenis, en zijn sterker in aantal en in financiële draagkracht. Op Oost-Java zijn meerdere Gemeenten, die in eigen onderhoud kunnen voorzien. Wat moet nu onze houding, en met name de houding van onze Inl. Gemeenten zijn tegenover die andere Gemeenten? Zullen wij eenvoudig zeggen: Die andere Gemeenten zijn Hervormd of Doopsgezind, en de onze zijn Gereformeerd (in kerkel. zin), dus kerkelijk kunnen zij niet samen gaan? En moeten de Inlandsche Kerken van Midden- en Oost-Java zich ook daaraan houden, dat zij zeggen: Wij behooran tot de kerkengroep, waaruit onze zendelingen voortkwamen, dus van kerkelijke gemeenschap met die andere Inl. Gemeenten is voor ons geen sprake? Het spreekt vanzelf, dat wij het zoo niet willen, en dat onze Inlandsche Kerken zoo niet mogen of kunnen handelen.

Dus wel gemeenschap zoeken.

Maar hoe? Het kan ons als zendelingen, die uit overtuiging behooren tot een bepaalde kerkengroep, niet onverschillig zijn of de Inlandsche Kerken, die wij hier helpen vergaderen al of niet de Ger. belijdenis zullen aanvaarden, en zich als Kerken naar onze opvattingen zullen inrichten. Ook op de andere terreinen is men op dat punt niet geheel neutraal. Ik hoorde van een helper, tot wien een zendingsarbeider op een der andere terreinen gezegd had: Wacht u voor den zuurdeesem der Gereformeerden. Gelijk wij bang zijn, dat onze menschen den band aan het Woord zullen verliezen, zoo is men ginds bang voor letterknechterij en fariëisme. En waar men oprecht meent zulke gevaren te zien, daar kan men niet laten de menschen, voor wie men tot op zekere hoogte verantwoordelijk is, daarvoor te waarschuwen. Ook zal men onwillekeurig trachten die gevaren verre van hen te houden.

Ook staan onze Christenen in dat opzicht

HOOFDDIENST 1926

ZENDINSPOST	Aantal gedoopten op 1 Januari 1927				Tot het a.v. maal toege-laten		Aantal gedoopten in 1926			Overleden in 1926	Huwelijken in 1926	Gemidd. kerkgaangers in 1926	Aantal Zondagscholen	Aantal onderwys v. d. Zondagscholen	Aantal leerlingen v. d. Zondagscholen	Chr. Vereenigingen	Bijdrage Int. Chr. Kerken	Bijdrage Int. Chr. v. armen	a	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±	f	±
-------------	------------------------------------	--	--	--	-------------------------------	--	--------------------------	--	--	-------------------	--------------------	------------------------------	----------------------	-------------------------------------	---------------------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

¹⁾ Door Chin. en Javanen bijeengebracht. Er zijn veel extra-giften bij voor kerkbouw.

COLPORTAGE 1926

PLAATSEN	Colporteur	Bijbelvrouwen	Jav. Chin. en Mal. Bijbels en Bijbelgedeelten		Jav. en Mal. boeken	Hollandsche Bijbels en boeken	Jav. en Mal. losse tractaten, wandkal. enz.	Gratis verspreiding per maand				
								Martinahardjo (Jav mnd. blad)	Penaboer (mnd blad)	Jav. Kinderbl. (mnd blad)		
Poerbolinggo	9		2530	3799	c	d	5550	6000	12000	1400	500	c w.o. 1071 schoolboeken.
Poerworedjo	5		2600	2619			47b	3050	6000	200	300	d w.o. 2352 schoolboeken.
Keboemen	1		?	?			?	2000	4000	250	100	b behoort tot 't terrein van den Colportageboekhandel.
Djokja	13		23000			?e	6000	14000	—	1000		a w.o. 14099 platen en teksten.
Magelang	6	—	1592	1309		15393	2200	5000	800	200		
Solo	12	1	7130	13635	a	23666	80000	20000	2000	1800		
Karoeni			30				75			75		
Kambaniroe			410	222			185			150		
Melolo												
Pajeti	1		316	93		11	25			11		
	47	1	59346			44667	99535	61000	4886	3900		

Theolog. Opleidingsscholen. DJOKJA-JAVA.

	Europ. docenten	Aantal leerlingen					In Internaten					School- en Kostgeld	
		Jav.	Chin.	Bataks	Menado	Totaal	Jav.	Chin.	Bataks	Menado	Totaal		
Jav. afd.	2	19	—	—	—	19	10	—	—	—	10	f 15.— p.m.	Ds. D. Bakker Dr. F. L. Bakker
Holl. afd.	2	2	1) 2	1	1	6	2	1	1	1	5	2) f 15.— p.m.	

1) 1 Chinees is gehuwd en woont in een huisje.

2) f 5.— voor studieboeken.

KAROENI SOEMBA.

Eur. docenten	Leerlingen.	Allen Soembaneezen.	Docent Ds. L. P. Krijger.
1	9		

onwillekeurig onder onzen invloed. Nog eer zij zich ten volle van hunne keuze rekenschap kunnen geven, neigen onze Christenen op Midden-Java er toe voor de Ger. belijdenis, en de Ger. praktijk op het gebied van het kerkelijk leven te kiezen. En op de andere terreinen zullen de Christenen een beetje wantrouwend daartegenover staan.

Hoe moeten ze elkaar vinden? Hoe zullen wij als zendelingen hen daarbij helpen, als wij, terwijl we het groote belang van toenadering en samenwerking en vereeniging der verschillende groepen in één kerkgemeenschap wel helder inzien, toch ook aan de andere zijde vreezen, dat zij van het goede pand, dat hun is toevertrouwd, iets

zullen verliezen?

Op den duur zullen de Javaansche kerken zelf hare belijdenis moeten kiezen. Maar wanneer moeten ze dat doen? Zullen wij moeten zorgen, dat ze daarmee wachten tot hunne keuze onder onzen invloed voorgoed bepaald is? Maar dan is daarmede de kans op één Christelijke Kerk voor het Javaansch sprekende deel der bevolking van Java afgesneden. Maar als wij hen loslaten voor zij een gevestigde overtuiging hebben, die hunne keuze inzake de belijdenis bepaalt, brengen wij dan niet in gevaar een kostelijk kleinood, waarmee, naar we oprecht gelooven, de Javaansche kerken rijk zouden zijn in de toekomst?

PLAATS EN WAAR GEWERKT WORDT	Europeesch Personeel				Inlandsch Personeel			Ziekenhuis en Polikliniek.						geopend 1 Sep. '26 2 X p.w. " " " " elken dag			
	Artsen	Vr. Artsen	Verlos. kond.	Ver- pleeg- sters	Artsen	Verple- gers	Verlos. kond.	Ver- pleegst.	Aantal bedden	Opgenomen in 1925		Opera- ties	Aantal verpl. dagen		Gem. aantal pat. p. d.	Nieuw polikli- nisch pa- tienten	Gem. aantal partipat. per dag
										mann.	vr.						
POERBOLINGGO	1					26	1	18	160	1772	864	170	49036	134	13	618	
Trenggeling (Ziekenhuis)															16	43	
Serang (Polikliniek)															7820	298	
POERWOREDJO	2	1		2		23	3	25	140	1072	759	86	54356	365			
Koetoardjo																	
KEBOEMEN																	
Krakal	2			3		30		28	168	1469	791	285	60763	166	29	76	
DJOKJAKARTA	4		1	5		85	3	55	400	3480	1496	195	115364	316	78	200	
Toengkak						2			55	350			11029	30	35	78	
Randoe goenting						2	1		60	561			13991	38	33	35	
Medari						2	1		48	730			12103	33	33	33	
Tandjoengtirto						2			55	582			14704	40	29	29	
Patalan						2			60	816			18011	49	38	38	
Wates						3	1		60	933			21650	59	120	120	
Sewoegaloer						3			60	837			20820	57	77	77	
Wonosari						3	1		60	718			19151	56	101	101	
Sanden						3			55	556			15487	42	76	76	
Sorogedoeg						2	1		48	201			3684	29	47	47	
Gesikan						2									152	152	
Magoea						2									27	27	
Beran						2									12	12	
Sendangpitoe						2									57	57	
MAGELANG																	
Parakan (hulphospitaal)				4													
SOERAKARTA	3					3	1		50	703			14860	40	29	29	
Wonosari						46	2	42	245	2389	1146	307	76888	210	27	79	
Pengging						2	1		50	202	107		6669	18	10	25	
Kartosoero						2	1		20	262	149		6635	18	8	25	
Pedan						1	1		5	19	22		542	1	7	31	
Bekonang						1	1								7	24	
	12	1	1	14	—	250	18	163	1800	22986	1043	535543	1701	8015	1728		
SOEMBA				1		11		3	83		—	—	22575	62	7	30	a waar-
Pajeti	1	—	—			4	1		15	339			5634	15	8083a	53	van 8083
Wai-Kaboebak	1	—	—	1		15	1	3	98	339	—	—	28239	77	8090	83	op tournée.

SCHOLEN MET HOLLANDSCH 1926.

AARD DER SCHOLEN	Aantal	Eur. onder- wijzers	Eur. onder- wijzeressen	Inl. onder- wijzers	Inl. onder- wijzeressen	Leerlingen		In Internaten		Schoolgeld per leerling per maand
						Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	
POERBOLINGGO.										
Holl. Chin. School	1	2	3	—	—	123	45	3	—	f 5.—
Holl. Ind. School (Poerwokerto)	1	2	3	3	—	217	81	—	—	f 3.50
POERWOREDJO										
Holl. Inl. School	1	3	1	3	—	178	77	—	—	f 4.—
Holl. Chin. School	1	2	3	—	—	104	53	—	—	f 3.65
KEBOEMEN										
Holl. Inl. Sch. (Gombong).	1	3	2	3	—	255	58	—	—	f 3.—
Holl. Chin. School	1	5	—	—	—	126	51	—	—	f 4.— (1e l.l.) f 3.— (2e l.l.) f 2.— (3e l.l.)
DJOKJAKARTA										
1e Holl. Inl. School	1	4	—	2	1	207	30	—	—	f 4.—
2e Holl. Inl. School	1	2	2	3	1	245	60	4	—	f 3.—
Holl. Chin. School	1	4	3	—	—	159	90	—	—	Gemm. f 6.— (afh. v/h. ink. f 3.— f 17.—)
Muloschool	1	8	1	—	—	139	76	—	—	f 7.— f 25.—
Kon. Wilhelmina School .	1	—	4	—	2	6	107	—	69	f 4.— f 8.—
Europ. School	1	5	2	—	—	126	107	—	—	—
Holl. Inl. School (Wates)	1	2	—	2	1	151	28	—	—	f 3.50
MAGELANG										
Holl. Chin. School	1	6	2	—	—	216	130	—	—	f 3.50
Europ. School	1	4	1	—	—	73	50	—	—	f 5.73 (gem. schoolgeld p. m. over 1926)
1e Holl. Inl. School	1	3	3	2	—	228	71	—	—	f 1.— f 6.—
2e Holl. Inl. School	1	3	2	2	—	197	79	9	—	f 2.75
Schakelschool	1	1	—	1	—	30	4	—	—	f 2.50 (van f 1.50—f 8.—)
Muloschool	1	3	—	1	—	60	15	—	—	f 7.50
SOERAKARTA										
Holl. Chin. School	1	3	4	1 Chin.	—	133	124	—	—	f 4.—
Idenburgschool (H.I.S.) .	1	2	1	3	1	339	59	—	—	f 3.40
Kon. Emmaschool	1	—	3	—	3	—	115	—	39	f 3.— f 5.—
2e Holl. Inl. School	1	2	1	3	2	245	22	—	—	f 3.25 à f 4.50
Europ. School	1	1	4	—	—	63	54	—	—	f 7.04
Holl. Inl. School (Klaten)	1	3	—	4	—	221	54	—	—	f 3.50
Holl. Inl. School (Sragen)	1	2	—	5	—	180	54	—	—	f 4.— (1 j.) verder f 3.—)
Muloschool	1	5	1	1	—	88	14	10	—	f 8.—
Schakelschool	1	1	—	2	—	72	9	—	—	f 2.50
2e Holl. Chin. School . .	1	—	3	—	—	61	72	—	4	f 3.52
SOEMBA	29	81	49	41	12	4292	1789	26	112	—
Schakelschool	1	—	—	2	—	43	2	15	—	f 2.50
	1	81	49	43	12	4335	1791	41	112	—
Holl. Inl. Kweeksch. te Solo	1	5		1		88	24	88	24	f 10.— (1 j.) f 15.— (1 m.)

Inlandsche (2e klasse. Zendings- en Volks) Scholen 1926

	Aantal scho- len	2e klasse scho- len	Dessa scho- len	Inl. onder- wij- zers	Inl. onder- wijze- ressen	Jon- gens	Meis- jes	In Inter- naten	Schoolgeld per hoofd per maand
JAVA									
Poerbolonggo	6	4	2	—	—	325	112	—	f 0.05 f 1.—
Poerworedjo	9	4	5	15	2	409	99	—	zeer varieërend
Keboemen	8	3	5	21	—	308	117	—	f 0.04
Djokjokarta	12	4	8	25	2	653	181	—	f 0.10 f 1.25
Magelang	7	4	3	10	—	187	32	—	f 0.05 f 0.75
Wonosobo	1	1	—	4	—	148	13	—	f 0.05 f 0.75
Soerakarta	23	22	1	60	4	1879	334	—	f 0.15 f 0.40
	65	42	24	135	8	3909	888	—	
SOEMBA									
Kambaniroe	2	—	2	3	1	104	66	—	f 0.06
Melolo	12	—	12	20	—	621	138	—	—
Pajeti	—	2	51	89	1	2622	511	58 j. 33 m.	f 0.15
Karoeni	23	1	22	43	—	1223	253	1	—
	37	3	87	155	2	4570	968	92	
Kweekschool . . .									
Kencheniusschool . (Inl. norm.) Djokja	1	—	—	4	—	79	3	3) 79	f 2.50
Normaalleergang .	—	—	—	—	—	27	—	—	—
Soemba	1	—	—	—	—	—	—	—	—

Ik geloof, dat het moeilijk is om op deze vragen het rechte antwoord te geven. Ook geloof ik, dat wij dat antwoord niet hoeven te geven.

Wij moeten wel, elk in zijne plaats, een goed gebruik maken van de gelegenheid, die God ons geeft, om onze Christenen te onderwijzen en te leiden naar den eisch van Zijn Woord. Maar wij moeten hun ook alle ruimte laten om te doen, wat *hunne* roeping, en niet de onze is. Ook ligt het niet op onzen weg om te bepalen, wanneer zij zullen doen wat naar Gods Woord hun recht en *hunne* roeping is.

En daarbij moeten wij gelooven in de kracht der Waarheid en in den H. Geest, Die overal in de Kerk des Heeren woont en werkt, en Die leiding geeft door het Woord van God te binden op de harten. Tot dat werk kunnen wij Hem dienen door naar ons vermogen het Woord van God een plaats te geven in de Gemeenten, die wij onderwijzen. Dwingen kunnen wij ze niet. Dat wordt van ons ook niet gevraagd. Maar wij moeten ze tot *leerlingen* van Christus maken, door hen te leeren onderhouden alles wat Hij ons geboden heeft. Wij kunnen het hun leeren door ons woord en door ons voorbeeld. Maar verder moeten zij het doen. Ook zullen ze het doen, als ze be-

hoorlijk onderwezen zijn.

Lijst van personen, die in de Geref. Zending werkzaam zijn:

(Opgemaakt naar de gegevens op 1 Januari 1926.)

Poerbolonggo, res. Banjoemas: Dr. B. J. Esser, Miss. Predikant; Mej. J. L. Stoett, voor administratie; Zendings-Ziekenhuis: Dr. L. N. Vogelesang, Directeur; Holl. Jav. School Poerwokerto: K. Terpstra, Hoofd; A. A. v. Zwet; Mej. J. Vitalis (tijd.); Mej. E. L. Rijks (tijd.); Mej. A. Huisman (voor-klas); Holl. Chin. School: G. Hanskamp, Hoofd; P. C. Hildering; Mevr. J. M. Allaart-Pruys; Mej. H. M. Götzen.

Poerworedjo, res. Kedoe: Ds. L. Netelenbos, Miss. Predikant; Zendings-Ziekenhuis; Dr. Flach, Directeur; Dr. T. Bast; Mej. Dr. G. J. Dreckmeier; Mej. H. Nieboer; Mej. Nieuwenhuyze; Holl. Jav. School: P. M. A. Harkema, Hoofd; A. A. Kranenburg; P. v. Rosmalen; Mej. C. J. M. J. Süverkrupp; Holl. Chin. School: R. Hooijsma, Hoofd (met verlof); U. Stelwagen; W. F. Hartman; R. Feringa; M. Lans (tijd.); K. Jacksteid.

Keboemen, res. Kedoe: Ds. K. van Dijk, Miss. Predikant; Zendings-Ziekenhuis; Dr.

A. H. Vonk, Directeur; Dr. R. Brummelkamp; Zr. H. F. ten Kate, Verpleegster; Mej. E. Meinders; Mej. A. van de Burgt; Holl. Jav. School (Gombong); G. P. Hamer, Hoofd; J. Frankhuisen; D. Hortensius; Mej. A. E. B. Stegerhoek; Mevr. M. A. Pieters-Peelen; Handwerkonderwijzeressen: Mevr. W. Hamer-de Boer; J. Frankhuisen-v. Pernis; Holl. Chin. School: A. den Hoed, Hoofd; A. Antheunisse; F. Kamerling; A. Algra; J. W. Oostenga.

Djokjakarta: Ds. D. Bakker, voor de opleiding van goeroe-indjijs en Javaansche predikanten; Dr. F. L. Bakker, Miss. Predikant en Docent Opleidings-School voor Javaansche Predikanten; Ds. A. Pos, Miss. Predikant; Zendings-Ziekenhuis: Dr. Offringa, Directeur; Dr. M. G. Muller; Dr. D. Bakker; Dr. F. D. Janssen; Mej. A. C. Enserinck, Verloskundige; Mej. W. Boorsma, Verpleegster; Mej. M. Kruyver, Verpleegster; Mej. J. Prins, Verpleegster; Mej. Piccer, voor de huishouding; Mej. Looyenga, voor de huishouding; 1ste Holl. Jav. School: R. Zijlstra, Hoofd; W. van Hassel; Mej. J. D. A. v. d. Wetering; Mej. I. M. Baller; 2de Holl. Jav. School: W. A. v. d. Weg, Hoofd; D. Kuyken Jr.; P. A. van Loenen; J. Volhand; Holl. Chin. School: W. Smidt, Hoofd; J. Pot; C. Veldwijk; H. Wildschut; Mej. H. Misset; Mej. F. L. Pruys; Mej. C. Germer; Kon. Wilhelminaschool (Holl. Jav. School v. meisjes met Internaat); Mej. H. J. Wellensiek, Directrice (m. verlof); Mej. M. Reinsma; Mej. Merwart (m. verlof); Mej. G. Kamminga; Mevr. J. H. Scholten-Sap (tijd.); Mevr. L. M. Iken-Bekker (tijd.); Europ. School: B. R. Dekker, Hoofd; W. P. Coppoolse; D. Morreau; E. Verhoef; H. Kaspers; Mej. N. A. D. v. Zijp; Mej. A. Koelewijn. Holl. Jav. School te Wates: P. Offringa, Hoofd; K. v. d. Heide; M. U. L. O. School: H. Evers, Directeur; J. J. Z. Offringa; Tj. Jouvstra; H. Oldhoff; C. van Oosten; K. van Kalsbeek; F. Eigenraam; G. de Vries, Kz.; Mej. M. E. Breukelaar; H. R. Piso (met verlof).

Magelang: Ds. A. Merkelijn, Miss. Predikant; 1ste Holl. Jav. School: S. Griede, Hoofd; H. Kalkman; Joh. van Druten; Mej. E. J. Koppe; Mej. A. M. Netelenbos; Mej. B. Jordaen; 2de Holl. Jav. School: P. J. Vlasveld, Hoofd; L. Griede; R. van Eerden; Mej. J. A. Siemons; Mej. Thomson, Fröbelonderwijzeres; Holl. Chin. School: B. Siemons, Hoofd; P. Lok; H. H. Reeders; T. Massink; H. Strating; J. M. van de Poel; Mevr. A. A. Siemons-Rasker; Mej. J. G. Toren; Europ. School: R. Hagen, Hoofd; R. Sloot; K. Kuipers; H. Goedhart; Mej. B. A.

W. Jansz; Schakelschool: K. van Oosten, Hoofd; M.U.L.O.-School: Tj. Dijkstra, Directeur; J. Bos; J. Ensing.

Solo: Dr. H. A. van Andel, Miss. Predikant; Ds. P. H. van Eyk; Mej. B. Michels, voor administratie; H. Pluyter, Architect; Zendings-Ziekenhuis: Dr. K. P. Groot, Directeur; Dr. D. Verhagen; Mej. G. R. G. Loggen (met verlof), verpleegster; Mej. H. Baarbe; Mej. G. Por; Mej. A. Spoelstra, voor de huishouding; Holl. Inl. Kweekschool: H. W. J. Meijerink, Directeur; D. Bosman; W. Vermolen; P. de Koomen; J. In 't Veld; Holl. Chin. School: P. Beukema, Hoofd; J. Frouws; A. Derksen; Mevr. A. Volhand-Spoelstra; Mej. G. Eelderink; Mej. C. A. van Esveld; Mej. I. A. Rust; Idenburg School: G. J. Kaemingk, Hoofd; E. Gillebaard; Mej. E. L. E. Huisingh; Kon. Emma School (Holl. Jav. School met Internaat voor meisjes): Mej. H. M. Hemmes, Directrice; Mej. C. Kapteyn; Mej. S. C. Pruys; 2de Holl. Jav. School: J. Dubbeldam, Hoofd; R. Pos; Mej. H. Siebelhoff; Europ. School: M. P. van der Pols, Hoofd; Mevr. A. H. S. Voorhoeve-Tichelman; Mevr. A. Pluyter-Krijger; Mevr. W. J. L. C. E. C. Pos-Damme; Mej. Meima; M. U. L. O. School: G. Vink, Directeur; G. P. v. d. Waal; A. J. Meurs; J. J. Bijleveld; J. Frouws; Mej. M. F. C. Herdes (met verlof); Schakelschool: C. Gouman, Hoofd; 2e Holl. Chin. School (hoofdzakelijk voor meisjes): Mej. C. Baarbé, Hoofd; Mej. J. v. d. Kouwe; Mej. A. H. Boonstra; Mej. H. Vermeulen; Holl. Jav. School te Klaten: J. Beumer, Hoofd (met verlof); J. Nomes, waarn. Hoofd; A. Geldermans; Holl. Jav. School te Sragen: J. Bolwijn; H. de Lange.

SOEMBA:

Karoeni: Ds. W. van Dijk, Miss. Predikant; Ds. L. P. Krijger, voor de opleiding van goeroe-indjijs.

Kambanieroe: Ds. C. de Bruyn, Miss. Predikant.

Melolo: Ds. J. F. Colenbrander, Miss. Predikant.

Pajeti: Ds. P. J. Lambooy, Miss. Predikant; T. van Dijk, Schoolopziener; Hulpziekenhuis: Br. D. H. Krijger.

Waikaboebak: Zendings-Ziekenhuis: Dr. J. Berg, Directeur.

Van het Friesche Terrein.

Op de Algemeene Vergadering te Djogja heeft Ds. van Dijk de institueering van de Kerk te Pamrian ter sprake gebracht. Op het Friesche terrein zijn reeds drie geïnstitueerde Kerken: Glonggong, Keboemen en

Groedjoegan. Nu komt Pamrian in aanmerking. Pamrian is een van de oudste Gemeenten, nog uit den tijd van Ds. Bakker. Langen tijd zat er niet veel groei in. Maar de laatste jaren is dat veranderd. De Gemeente telt daar nu reeds ruim 40 belijdende lidmaten, en daaronder ook wel enkele

beid weer, want de berglucht verkwikt en staalt de kracht.

De Heer en Mevrouw Mobach.

Tegelijk met Ds. en Mevrouw de Bruijn zijn de heer en Mevrouw Mobach met hun

Een groepje Soloneezen.

zeer flinke mensen.

Volgens het advies van de vergadering zullen de drie Kerkeraden van Glonggong, Keboemen en Groedjoegan een Commissie benoemen, die een onderzoek instelt naar den toestand der Gemeente te Pamrian, en die daarover een rapport zal uitbrengen aan de Bijz. Vergadering. Deze zal dan naar dat rapport haar oordeel uitspreken over de al of niet wenschelijkheid der voorgestelde institueering.

Een groepje Soloneezen. (Bij de foto).

Op de kiek ziet gij een groepje Zendingsmensen uit Solo dat met vacantie is te Sarengan, op de helling van de Lawoe, een berg, op de grens van de residentie's Soerakarta en Madioen. Indien het eenigszins mogelijk is, gaat men in de vacantie uit de vlakke omhoog, om een koude neus te halen. Gesterkt keert men dan tot den ar-

drie kinderen van Soemba met verlof naar ons land overgekomen.

Voor al voor Mevrouw de Bruijn was het een buitenkans, dat de heer en Mevrouw Mobach van Soemba af met hen medereisden. Buitengewoon dankbaar gevoelt Mevrouw de Bruijn zich gestemd over den steun, dien zij van de familie Mobach genoten heeft. Beide families mochten na een voorspoedige reis behouden in ons vaderland aankomen en de hunnen na zooveel jaren van scheiding weerzien. Mevrouw Mobach is een dochter van wijlen Ds. v. d. Kouwe. Haar moeder, wonende te Zwolle, is nog in het land der levenden. De heer Mobach is nog in het bezit van zijn beide ouders. Zij zijn woonachtig te Franeker.

In het voorjaar 1920 werd de heer Mobach na een plechtige installatie in de kerk te Hoogeveen naar Soemba uitgezonden. Na een zeer voorspoedige reis kwam hij 21 Maart te Tandjong-Priok aan en 30 April kon hij met zijn jeugdige gade te Pajeti, op Soemba, voet aan wal zetten. Dankbaar-

heid en blijdschap was er in hun hart. De ontvangst was zeer hartelijk. 't Was reeds avond toen zij arriveerden in de haven van Waingapoe. De jongens van het internaat hadden vrijaf-gekregen en stonden in het maanlicht aan 't eind van de pier, de aanlegplaats van de motorboot, die de passagiers van het schip aan den wal bracht, de komenden op te wachten. Na een wandeling van ruim een half uur kwamen ze te Pajeti op de plaats der bestemming.

In 'n brief van 30 Mei 1920 schreef de heer Mobach: „Wat voelden wij ons gelukkig, toen we het plaatsje naderden. Dat zou nu, als de Heere ons het leven spaart, onze woonplaats zijn.

Bij den ingang van het dorp hadden de jongens een welkomstpoort gemaakt met een Hollandsch opschrift, terwijl ze dit bij den ingang van het huis van Van Dijk hadden gedaan in het Maleisch.”

Welkomstliederen werden door de jongens en meisjes gezongen en het hart der nieuwe, jeugdige zendingsmensen werd aangegrepen door de gedachte, dat deze Savoneezen liederen zongen ter eere van den Heere, die zijn kinderen vergadert uit alle geslachten en naties en tongen.

Verbaasd stonden we over het werk, dat de heer Van Dijk gedurende 6 jaren in de kracht des Heeren had tot stand gebracht.

Om allerlei oorzaak was dan ook dringend behoefte aan hulp noodig.

Het werk werd voor br. Van Dijk te zwaar, wijl te veel omvattend. En overspanning, gevolg van een te veel omvangrijken arbeid noodzaakte hem in September 1916 naar Java te gaan ten einde daar herstel van gezondheid te ontvangen. Van dien tijd af aan is er sprake geweest van een tweede onderwijskracht. Aanvankelijk meende men, dat op Java wel iemand te vinden zou zijn, die op Soemba hulp kon verleenen. Toen men hierin niet slaagde, was men op Holland aangewezen, met 't resultaat, dat de heer Mobach werd benoemd.

In 1918 werden Deputaten voor de Zending op Soemba gemachtigd door de Part. Synode om een woning voor hem te bouwen; in April kon deze worden betrokken.

Zoo kon in 't rapport van Deputaten aan de Part. Synodes in 1921 gerapporteerd worden: „Aan het hoofd van den Normaalcursus trad dit jaar op de Europeesche kracht T. Mobach, die het geheele onderwijs voor zijn rekening nam. De eerste klasse van den cursus, in Juli '19 begonnen met 9 leerlingen, telde op 't eind van het eerste jaar nog 8; een was wegens gebrek

aan aanleg verwijderd.” Zeven jaar lang heeft de heer Mobach als hoofd aan den Normaalcursus gearbeid en in die 7 jaar zijn tal van jonge mannen door hem bekwaamd, om als onderwijzers aan de volkscholen op te treden. Ook Mevrouw Mobach stond haar man trouw ter zijde in de zorg voor het internaat. Veel hebben deze broeder en zuster gearbeid. Soms scheen het, alsof dit werk br. Mobach te zwaar zou worden, waarom repatriatie met verlof zeer noodig was tot herstel van krachten. Moge de Heere daartoe den rusttijd in het vaderland onder vrienden en familie zegenen, opdat, naar de begeerte des harten, straks de terugreis naar Soemba kan ondernomen worden. Immers die begeerte vervult beider harten. Toen wij den heer en Mevrouw Mobach ontmoetten, lichtte er iets op in hun oogen, toen wij ze vroegen: „En verlangt ge naar Soemba terug te gaan”; en beiden spraken zij 't uit: „Niets liever dan terug naar Soemba.”

In de vergadering met classicale correspondenten te Hoogeveen gehouden, was ook de heer Mobach tegenwoordig, benevens de heer Sluijter, architect van het op Soemba te bouwen hospitaal, die ons mededeelde, dat een ziekenhuis is toegestaan van f 150.000, waarin het doktershuis is begrepen en waarvan $\frac{1}{4}$ (f 37.500) komt voor rekening der Kerken.

In die vergadering hield de heer Mobach een korte toespraak, waarin hij ons iets liet zien van de moeilijkheid van den arbeid.

Als we daaraan denken, zijn we met bewondering vervuld over de begeerte om straks weer naar Soemba heen te gaan en dan kunnen we die begeerte niet anders zien, als Gods werk, die broeder en zuster Mobach aan Soemba heeft gegeven en aan Soemba heeft verbonden. De banden, die God legt, zijn onverbrekkelijk en Hij gebiedt er Zijn zegen over.

Zijn ook wij met banden der liefde aan Soemba verbonden? Laat ons dan dat eiland met al zijn nooden en behoeften gedenken, steunen en met gebeden en dankzegging brengen voor den troon der genade.

Zdl.

W. W. S.

(„K.bl. O. en D.”).

Majeur en mineur.

Uit de Herrnhut-jaarrekening citeeren wij het volgende: „Beide tonen moeten aangeslagen: *dank en klacht*. Met hartelijken dank mag uitgesproken, dat God in Neder-

land de belangstelling en offervaardigheid voor Suriname in toenemende mate tot uiting deed komen. Dat is inderdaad verblijdend. (N.B. een Duitscher dankt Nederland, dat het zich eindelijk voor een Ned. Kolonie gaat interesseeren — v. K.).

Wij moeten echter — om der waarheid wil — hier dadelijk ook de andere toon aanslaan:

1. Slechts door buitengewone inkrimping, die niet langer vol te houden is, en door arbeidsgelegenheid aan Rome over te laten kon het tekort gereduceerd worden tot f 20.000. Worden wij door gebrek aan middelen gedwongen aldus voort te gaan, dan spreekt Prot. Nederl. daarmee uit, dat men de Kolonie mettertijd geheel aan de Paters Redemptoristen wenscht over te laten.

2. Het Regeeringsvoorschot is slechts voor éénmaal. De groote eischen die nu voor onze rekening komen, kunnen wij alleen vervullen, als de Gemeente ons daartoe in staat wil stellen.

3. Voor Herrnhut — dat ook voor Z.-Afrika zorgt — beteekent het betrekkelijk kleine tekort van 20 mille een groote zorg.

Wat zou het heerlijk zijn, wanneer uit Nederland dit bedrag bijeenkwam en het nieuwe boekjaar met een schoone lei kon worden begonnen."

Tot zoover de Herrnhut Jaarrekening. Met hartelijken dank aan de milde gevers en geefsters werd tot op heden (25 Juli) ontvangen:

Van: G. A. of G. D., Zaandam f 2.50; Mevr. A. I.—R., Utrecht (leerl. Joh. school) f 12.50; G. A. D., Strijen f 5.—; N. N., Leiden f 2.—; N. N., R'dam f 5.—; (beiden voor muskietenvrije woning Boschland); L. C. v. d. S., Assen f 1.— en f 100; W. A. den B., Axel f 5.—; Th. H. V. (coll. G. K. den Haag Oost) f 1.—; G. B. P., Helmond f 2.50; W. F. H. V., den Haag f 5.—; Dames W., Bussum f 2.50; Pers. Wilhelminasch., Hilversum f 5.—; H. B., Rouveen f 25.—; C. R., Moerdijk f 4.—; E. J. M., A'dam f 2.50; Ger. Sch., Hantum f 2.—; Mej. A. P. P., Twijzelerheide f 2.50; P. V., Oosterbeek f 2.50; S. P., Soest f 10.—; Pers. U.L.O.-school, 's-Gravenzande f 4.25; M. K., Huizum f 11; Mej. J. M. S., Hilversum f 2.50; J. v. d. W. en W. R. te N. resp. f 10 en f 5; Lezer Zbl. door Ds. B. Nijawier f 2.50 (woningverbetering) en f 2.50 (scholen); R. A. J. Geldrop f 3.—; N.V. Cothen f 2.50; A. v. R., Utrecht f 1.50; Ds. P., Veendam (coll. G. K.) f 1.—; K. S., den Haag f 1.—; H. J. H., Gaast f 1.

Vorige maal een hoogte-record, nu een

lengte-record. Nogmaals hartelijk dank!

Postrek. 95494

J. VAN KEULEN,

Hilversum.

Bilderdijklaan 12.

KORTE BERICHTEN.

Ds. A. Pos.

De Miss. Predikant van Djokja, Ds. A. Pos, kwam met verlof naar Holland. Voorloopig is zijn adres Westzijde 168, Zaandam.

Dr. A. H. Vonk.

Dr. Vonk hoopt 21 September met „De Prins der Nederlanden" naar het Vaderland te gaan om zijn verlof hier door te brengen.

W. Vermolen.

De heer W. Vermolen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is met verlof in Holland. Voorloopig is zijn adres Stuivezandstraat 38, Den Haag.

P. de Koomen.

De heer P. de Koomen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is met de „J. P. Coen" dezer dagen naar Holland gekomen.

Ds. J. G. Fernhout.

Ds. J. G. Fernhout zal D.V. met de „J. P. Coen", die 30 Augustus van Amsterdam uitvaart, naar Indië vertrekken. Hij denkt te Genua aan boord te gaan.

Mej. C. Bronkhorst.

Tot administratrice der Christelijke Scholen te Solo, tevens administratrice van het Zendingsbureau van Dr. H. A. van Andel te Solo, werd benoemd Mej. C. Bronkhorst, thans administratrice der Maatschappij tot Onderlinge Verzekering te Amsterdam.

Een tweede Dienaar voor Banjoemas.

De bladen melden, dat eene Commissie, benoemd door den kerkeraad der Geref. Kerk van Rotterdam, heeft geadviseerd onverwijld over te gaan tot de benoeming van een tweeden missionair dienaar des Woords in de residentie Banjoemas (Java) tot bijstand van den miss. dienaar Dr. B. J. Esser.

Wordt deze tweede dienaar eind 1927 gevonden, dan zou hij eind 1929 op Java kunnen zijn en daar, na eenige studie, onder leiding van Dr. Esser, zich in de toestanden kunnen inwerken. Indien Dr. Esser, dan na

zijn verlof in 1930 niet meer naar Indië zou terugkeeren, zou hij dezen aldaar, voorloopig alléén, kunnen vervangen.

Een vergadering van Javaansch sprekende Zendelingen.

In Augustus zal weer een vergadering gehouden worden van Zendelingen, die arbeiden onder de Javanen binnen het Javaansche taalgebied. Daar zullen o.a. ter sprake komen de groote lijnen voor een Kerkenordering voor de Javaansche Kerken; verder de zaak van het Javaansche Gezangboek, en ook zal er gesproken worden over de wenschelijkheid van een Javaanschen Bijbel in één band. De behoefte aan een Bijbel in één band wordt hoe langer hoe grooter, vooral voor huiselijk gebruik. Thans bestaat de Bijbel op zijn minst nog uit drie deelen.

Kerkbouw te Waingapoe.

De kerkbouw te Waingapoe (Soemba) vordert goed. Het geheele geraamte staat al overeind en is al onder de kap. Staande op een prachtig hooggelegen punt, belooft het een kerkgebouw te worden, de hoofdplaats van Soemba waardig.

Hospitaalbouw te Wai-Kaboebak.

De adviseur van het ziekenhuiswezen van het Hoofdbureau van den D.V.G. (Dienst der Volksgezondheid) is in Mei persoonlijk op Soemba geweest, om te Wai-Kaboebak een onderzoek ter plaatse in te stellen en met Bestuur en Zending over de ingediende begroting te overleggen. Het laat zich aanzien, dat alle moeilijkheden nu wel uit den weg zijn geruimd en dit jaar nog met den bouw van het ziekenhuis kan worden begonnen. Over de terreinkeuze moet nu spoedig beslist worden. Dr. Deggeler heeft per auto ook Midden- en Oost-Soemba bezocht.

Zuster van Iperen.

Zuster Cornelia van Iperen, benoemd tot hoofdverpleegster en hoofd der huishouding aan het D.V. in September a.s. te openen hospitaal te Klaten (Solo), is 2 Aug. l.l. per s.s. Prins der Nederlanden naar Indië vertrokken. De Heere geve haar behouden overkomst en veel zegen in haar nieuwen werkkring!

Een Landbouwconsulent op Soemba.

De Regeering heeft de toezegging gedaan,

dat, als de Zending voor een man zorgt, zij een landbouwconsulent voor Soemba beschikbaar zal stellen.

Zending onder de Chineezzen te Solo.

Picauli, de Ambonees, die eenigen tijd te Solo onder de Maleisch sprekende Chineezzen heeft gearbeid, werkt niet meer in den dienst onzer Zending.

Het werk wordt nu gedaan door twee Javaansche Goeroe's, die Maleisch kennen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers Mij. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

LEESTAFEL.

Het Evangelie naar Johannes. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard, door Dr. C. Bouma, bij Kok te Kampen, f 2.50, geb. f 3.25.

Met veel genoegen namen we kennis van dit werk van Dr. C. Bouma. De vertaling wijkt niet noodeloos af van de Staten-vertaling, waaraan we gewoon zijn. En de verklaring is kort en duidelijk. Degelijk werk en doorgaans mooie stijl. Ook is de Zendingsgedachte niet vergeten. Dit boek is een sieraad in de bekende uitgaaf: „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling.”

Gezelle Meerburgs Christelijke Kalender voor het jaar 1928, bij D. H. Littooy Az. te Ter-Neuzen, f 0.90, met premieboek f 1.55.

Het schild geeft een mooie reproductie naar de teekening van Harrold Copping „De verloren penning”. De dagblaadjes worden bewerkt door Ds. R. C. van Arkel en 11 andere gevierde predikanten. Dat belooft dus 'een voortreffelijken inhoud en misschien wordt de Zending niet geheel vergeten.

Het premieboek is getiteld: „De weg naar het geluk”, door A. L. Lantzberg.

Admiraal Swartenhondt, door M. v. d. Duin, bij Kok te Kampen, f 1.90, geb. f 2.75.

Een prachtboek voor jongens. Maar ook heel mooi voor meisjes en voor oudere mensen.

Te recht wordt Swartenhondt genoemd „een vergeten zeeheld uit de zestiende eeuw”. En hij was toch een echte held uit het heldentijdperk onzer geschiedenis. De schrijver heeft hem voortreffelijk geteekend.

Kofi en Efoe. Naar „The Book of an African Baby”, vrij bewerkt door A. J. C. van Seters. Uitgave: N.V. Alg. Boekh. voor Inw. en Uitw. Zending, Den Haag, f 0.50, bij 25 ex. en meer halve prijs, geb. f 0.90 bij 10 ex. en meer f 0.75.

Een heel mooi Zendingsboekje voor kinderen. Het vertelt hoe in een West-Afrikaansch dorpje een Zendeling kwam en een „Godshuis” bouwde en hoe het Zendingswerk daar begon.

De teekening van Kofi en Efoe is metterdaad boeiend. Warme Zendingsliefde straalt door heel het boekje heen. Het zal de kinderen boeien en bij hen Zendingsliefde wekken. Ook zeer geschikt voor verspreiding. Niet minder dan 21 plaatjes sieren het boekje.

Maranatha—Scheurkalender 1928. bewerkt door Ds. J. J. Knap. De achterzijde der blaadjes wordt verzorgd door Mevr G. Sevensma—Themmen. Bij Kok te Kampen f 0.90 met premieboek f 1.55.

Het schild stelt voor: Nebukadnezar droomend den droom van het groote beeld. Als naar gewoonte heel mooi werk. En de inhoud zal stellig weer voortreffelijk wor-

den. Het premieboek is getiteld: De dokter van den Alpengids door Johannes.

Muziek. Handelsmaatschappij Gouds-Waard, Rotterdam. **De zang der Zee**. Woorden v. P. A. de Rover, muziek van P. Rijsdorp, f 0.75. De woorden niet aangrijpend en de muziek, naar een deskundige ons zei, maar matig.

P. 150 : 2—3. Voor gemengd koor. Harmonisatie van Mar. Egberts Jr. f 0.10. Goed geslaagd. Voor het doel geschikt.

Bede en Lofzang. Woorden en muziek van T. Rijsdorp f 0.50.

De woorden zeer schoon. En de muziek, volgens deskundig oordeel, heel goed. Warm aan te bevelen.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door H. de Jong van „Jachin” te Vlaardingen f 12.75. Door Mej. Melboom van de II en III klas der Chr. Sch. te Krimpen a. d. Lek f 15. Door C. Zwaan Pinkstercollecte van de Oud Geref. Gemeente te Opperdoes f 40.85. Door J. Breekveldt van de schoolkinderen te Benschop f 3.10. Door Ds. Parlevlied, coll. te Erter f 15. Door G. J. v. Deel van Froternitas, Klokkenberg f 5. Door T. H. Kremer v. d. Christ. V. Sch. te Franeker f 15. Uit het Nikkertje Christ. Sch. Appelscha f 5 en van H. Tichelaar aan $\frac{1}{2}$ centen f 0.50. Door H. J. Kerkhoven van de Christ. Sch. te Marken f 10.08. Door P. B. Spijksma uit het Schoolnikkertje te Bergen f 20.

Giro No. 32806. W. BREUKELAAR. Zaandam, 23 Juli '27.

Door P. Offringa te Ermelo ontvangen voor den bouw van een Jav. Kerkje te Wates f 10.

Uit de classis Klundert in het eerste half jaar van 1927 ontvangen:

Van Zendingscommissie Klundert f 460. Zondagsschool Breda f 7.31. Zendingscomm. Breda f 63. Catechisatie Breda f 4.23. Zondagsschool Moerdijk f 7.31. Door Ds. Kaptein van Moerdijk f 15. Zondagsschool Moerdijk f 7.31. Zuster Ger. Kerk Breda f 2.50. P. C. Breda f 107.80. P. C. Fijnart f 24.30. P. C. Willemstad f 34.30. Zuster Geref. Kerk Breda f 2.50. Nagift Pinkstercoll. Breda f 2.50. Van N.N. uit Breda voor Parakan f 2.50. P. C. Roosendaal f 7.78½. P. C. Dinteloord f 29.46. Contributie over 1926 Dinteloord f 31.50. Collecte bruiloft Dinteloord f 11. P. C. Moerdijk f 39.18½. Collecte Moerdijk f 11.02. Pinkstercoll. Drimmelen f 15.48. P. C. Klundert f 269.14.

Nagift *f*10. P. C. Zevenbergen *f*40.02½.
 Zendingscommissie Fijnaart 1926 *f*21.36.
 Zendings-deputaat Classis Klundert.
 J. W. EGGINK.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

A. Smit te Haren 2 mnd. contrib. 83.50, v. d. Jongel.v. 7.76 is *f*91.26; Ds. Gerber uit Borger, busjes *f*50.—; Ds. Gerber uit Vries, gev. in de coll. *f*10.—; S. Mulder te Lutten, 2 mnd. bijdragen *f*55.—; N.N. te Klundert *f*2.50; Ger. Kerk te Hardenberg, uit de catechisatiebus *f*67.94; Ger. Kerk te Hardenberg, verzam. door de dames Wamelink *f*100.—; Ds. v. d. Elskamp, deel coll. 't Slochterzend.f. *f*50.—; H. Wegener te Wildervank, gev. i. d. coll. dankoffer *f*5.—; F. J. Weening te Nieuwleuzen, gev. i. d. coll. *f*1.—; K. Heeres te Overschild, v. d. Zend.v. *f*15.—; Ds. Stadig te Ezinge, Zend.v. 126.88½, F. Ipema 200 h. c., T. Wiersema 100 h. c. is *f*128.63½; W. Buist te Zuidhorn, 't Nikkertje van H. Meerveld *f*17.25; Mej. D. Fongers te den Andel, v. d. Jong.d.v. *f*19.24; Ds. Lammertsma te Appingedam, N.N. 100 h. c., busjes 269.77 is *f*270.27; Mej. G. Mulder te de Wilp, busje der Schoolk. *f*7.71; Mej. Graafhuis te Haren, v. d. Schoolk. *f*13.85; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. *f*12.50; H. Heerink te Avereest, busjes Februari en Maart *f*116.82; J. Dop te Meeden, busje *f*8.—; A. v. d. Velde te Kielwindeweer, busjes *f*22.43; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. *f*2.50; Mej. J. Mulders te Meppel, busjes *f*149.95; Ds. Kolthof te Veldhausen, giften 100 en 40 en 2 en 5 R.M. is *f*86.80; K. ter Laan te Schildwolde, gev. i. d. coll. *f*2.50; H. A. Beukenkamp te den Ham, v. d. Schoolk. te Marle *f*2.26; Ds. Stenhuys te Loppersum, busje en W. Wiersema *f*9.92; Ds. Sybesma te Dedemsvaart, coll. zilv. bruiloft v. E. Kampen *f*6.—; R. F. Toren te Midwolde (Old.) van N.N. *f*2.—; Ds. Ubink te Zweeloo, gev. in de coll. *f*5.—; B. Th. Mulder te Schouwerzijl, 't Negertje der Schoolk. *f*8.30; Ds. Bax te Holten, busje der School *f*17.50; Maatschappij Nederland, rabat vracht *f*2.80; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. *f*2.—; N. J. Buurma te Warfum, gev. i. d. coll. *f*10.—; Ds. Enzering te Zuidwolde (Gron.) deel coll. bruil. Wigboldus *f*7.—; Mej. T. Smit te Drachten *f*1.50; M. v. d. Veen te Houwerzijl, door J. Fennema v. d. Zend.v. 80.—, J. v. d. Ploeg 100 h. c. is *f*80.50; J. H. Groen, schipper Annerv. Kanaal *f*2.05; E. v. Dijken te Groningen, gev. i. d. coll. 0.25 en 2.— en 10.— en 1.— is —23.25; K. de Vries te Zuidwolde (Gron.), gev. i. d. coll. *f*10.—; A. Donkerbroek te Niezijl, busjes *f*40.—; Mej. J. Scholten te Hoogeveen, v. d. Jonged.v. Dorcas *f*6.—; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. i. d. coll. *f*1.—; K. Doornbos te Pekelderweg van een Zuster der Gem. *f*1.—; P. Ritsema te Bedum, gev. i. d. coll. *f*5.—; H. Wegener te Wildervank, gev. i. d. coll. 25.— en 2.50

en 2.50 en 1.— is *f*31.—; G. v. d. Veen te Vroomshoop, Zend.v. 80.—, saldo Jubil. boeken 2.75 is *f*82.75; Mej. G. Haan te Groningen, 2 mnd. stort. Kinderzend.v. *f*260.—; Ds. Postema te Veendam, een gift 12.50, saldo N.-I. Kal. 0.90 is *f*13.40; J. Snippe te Smilde, busje der meisjes 81.88, in de Kerk 15.92 is *f*99.80; J. de Borger een doos zilverp. enz., Ds. Steenhuis te Loppersum busje v. Nellie Wiersema *f*10.27; G. F. Werkema te Oldehave, contrib. *f*59.50; Mej. W. G. Dop te Westerlee, 't Nikkertje der Schoolk. *f*9.—; G. Wichersen te Ommen, gev. i. d. coll. *f*60.—; A. Boot te Groningen, halve centen en theelood enz. *f*8.06; Ds. Ubbink te Zweeloo, v. d. Jonged.v. *f*20.—; M. A. Pel te Gerkesklooster—Stroobos, saldo Zendbl. 20.—, van een zuster 1.— is *f*21.—; Ds. Milo te Armelo, extra bijdrage uit Almelo *f*100.—.

Soembaweek.

Westeremden *f*97.45; Glanerbrug *f*25.—; Houwerzijl *f*104.50; Veendam *f*137.91.

Pinkstercollecte.

Haren en 1 nag. *f*171.06; Lutten *f*87.80; Hardenberg *f*297.31; Borger *f*76.40; Westereinden *f*93.66; Onderdendam *f*78.65½; Stedum *f*200.—; Scheemda nag. *f*50.—; Wildervank nag. *f*77.—; Ezinge *f*134.21½; Zuidhorn *f*169.67; Leek *f*124.70; Loppersum *f*234.25; Leens en 15 nag. *f*170.—; Beathem *f*96.85; Uelzen *f*54.43; Warium *f*66.80; Musselkanaal *f*177.62; Appingedam *f*249.66; Midwolde *f*125.03; de Wilp *f*15.—; O. Pekela *f*93.36; Ter Apel *f*69.—; Vlachtwedde *f*22.82; Meppel en 13 nag. *f*365.88; Hengeloo *f*111.66; Oldekerk *f*106.35; Grijskork nag. *f*10.—; Wilsum (Oost Fr.) *f*10.05; Uithuizen nag. *f*2.30; Emden *f*36.67; Staphorst *f*27.50; Boerakker *f*27.77; Emmer Compascum *f*62.78; Nieuwlande *f*28.29; Steenwijk nag. *f*1.95; Kielwinde- weer *f*77.57; Genemuiden *f*60.—; Assen *f*211.—; Veldhausen *f*107.—; Veenhuizen *f*18.97; Schildwolde nag. *f*10.—; Wagen- bergen *f*78.70; Delfzijl *f*202.76; Roode- school *f*308.25; Delden *f*100.—; Lemele *f*137.79; Avereest *f*93.48; Gramsbergen *f*54.—; Holten *f*215.—; Hasselt *f*76.23; Mar- rum *f*51.26; Deventer A *f*202.93; Zuidbroek *f*35.25; Kornhorn *f*63.68; Nieuwolda *f*58.61; Brandlicht *f*13.50; Hoogersmilde *f*56.52; Blokzijl *f*53.92; Deventer B *f*107.24; Zwartemeer *f*24.54; Houwerzijl *f*65.80; Uithuizermeeden *f*299.—; Dieren *f*373.—; Vroomshoop nag. *f*2.50; N. Dor- drecht *f*27.12; N. Amsterdam *f*250.14; Smilde *f*95.02; Wetsinge Sauwerd *f*93.—; Hollandscheveld *f*42.08; Almelo *f*609.73; Enter *f*49.40; Glanerbrug *f*29.35; Haaks- bergen *f*32.89; Olst *f*12.93; Rijssen *f*115.—; Wierden *f*51.10; Wijhe *f*65.—.

J. DUURSEMA,
 Quaestor.

Groningen, 21 Juli 1927.
 Heerensingel 34, Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD :

Het is te gering. — Van Zendingsaangelegenheden: Synodale Besluiten; Een betere vooropleiding; Steun voor Zendingsstudie; De Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal. — Ds. en Mevr. van Bijsterveld—Schipper. — Vervolg jaarverslag over 1926 van den Zendingsspost Pajeti. — Brief van Dr. Feldstra. — Zaman Baroe. — Ds. en Mevr. Fernhout—van Deth. — Magelang. — Zendingssarbeid Bentheim en Oost-Friesland. — Mej. C. v. Iperen. — De Kerk te Parokot. — Korte Berichten. — Lees-tafel. — Giften.

Het is te gering.

Voorts zeide Hij: Het is te gering, dat gij Mij een knecht zoudt zijn om op te richten de stammen Jakobs en om weder te brengen de bewaarden in Israël; Ik heb u ook gegeven ten licht der heidenen, om mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.

Jesaja 49 : 6.

Groot was de taak, die aan den Knecht des Heeren opgedragen werd, en toch zegt God ervan: Het is te gering. Die taak was zoo ontzaglijk, dat ze onmogelijk te vervullen scheen. „Israel zal zich niet verzamelen laten. vs. 5. Ik heb tevergeefs gearbeid, ik heb mijn kracht onnuttelijk en ijdelijk besteed.” vs. 4. En toch zegt God: Het is te gering. Grooter is voor u weggelegd.

Gij zoudt verwachten, dat waar de taak te geweldig schijnt, God een lichtere taak zou geven. Doch God troost niet met het onmogelijke mogelijker te maken, doch met nog onmogelijker dingen voor te stellen. Hij zegt niet: Het was teveel voor u. Maar integendeel. Het is te gering, dat gij slechts de stammen Jakobs zoudt oprichten en de bewaarden in Israel zoudt wederbrengen. Veel meer is voor u weggelegd. Ik heb u ook gegeven ten licht der heidenen, om mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.

In het leven van den waren Knecht des Heeren in zijn komst op aarde werd dat bevestigd toen Israel hem verwierp en hij weenend aan Jeruzalem zijn hardnekkigheid onder het oog had gebracht, toen kwamen er eenige Grieken om Jezus te zien, en bij het Kruis dat Zijn ondergang scheen, riep een Romein uit: Waarlijk deze was Gods Zoon. Terwijl zijn werk onder Israel vergeefs schijnt, begint de dageraad van Zijn middeelaarschap voor de wereld te glanzen. Als Israel Jezus verwerpt, opent God de zekerheid, dat de wereld Hem aannemen zal.

Van onze verwachtingen omtrent Christus en het heil, dat hij in de wereld brengt, kan wel vaak gelden: Het is God te gering.

Er zijn er, die zich eigenlijk met hun gedachten beperken tot de Gemeente van thans. Doch dat is te gering. Christus is niet alleen Koning der gemeente, maar Hij moet als Heiland gepredikt worden aan allen die in ons eigen dorp en onze eigen stad buiten hem leven, door het werk der evangelisatie en der zending onder het oude bondsvolk.

Indien gij echter daarbij blijft staan, geldt ook daarvan nog: Het is te gering. Hij moet ook gepredikt worden onder de heidenen en Mohammedanen, want Hij is het licht der wereld, Gods heil tot de einden der aarde.

Java is ver, en Soemba is ver, maar het mag u niet te ver zijn om ook daar het Koningschap van Jezus te verwachten en te zoeken. Zijn domein reikt zoo ver als de einden der aarde reiken. Elke voetstap in de wereld is een stap in het domein van Jezus. Geen plaats zoo ver, geen volk zoo donker, of Christus moet er het licht zijn.

Nu gebeurt het vaak, dat wij dat voor ons geloof te zwaar en te veel achten.

Indien wij den geweldigen tegenstand der Mohammedaansche wereld zien, zeggen wij: Het is onmogelijk. Wij arbeiden tevergeefs. Maar God zal bevestigen wat op de Kerk van Johannes den Dooper in Damascus, nu moskee geworden, nog altijd geschreven staat:

„Uw Koninkrijk, o Christus, is een Koninkrijk van alle eeuwen.

En uwe heerschappij is in alle geslachten."

Indien wij het voortschrijden van het Communisme in het Oosten zien, fluistert de moedeloosheid ons in: Het Oosten is voor Jezus verloren. Doch God zegt: Ik stel Hem tot licht en tot heil ook voor het Oosten.

Indien wij een tijdlang ergens gearbeid hebben zonder vrucht, zijn we geneigd te zeggen: Wij geven het op. Het is tevergeefs. Doch God zegt: Hier en tot de einden der aarde zal alle knie zich buigen en alle tong belijden dat Christus de Heere is.

Waardoor komt het, dat gij moedeloos waart, gemeente in het vaderland? Hoe komt het, dat gij geen kracht meer hadt, arbeiders op het zendingsveld?

Gij hebt uw taak te gering gedacht. Uw idealen waren te beperkt. Gij zaagt niet breed genoeg om u heen. Het Goddelijk geneesmiddel voor zwakheidsgevoel en twijfel is, ons altijd grootere en wijdere idealen te laten zien. Moedeloosheid ten opzichte van een taak neemt Hij weg door voor steeds moeilijker en grootscher taak te plaatsen. Als de vooruitzichten donkerder worden, worden de perspectieven van God steeds wijder en lichter.

Gij hebt te gering gedacht van wat Jezus voor de wereld zijn zal. Waarom vindt gij het onmogelijk? Omdat gij het nog teveel mogelijk vindt,wijl gij alleen let op wat vlakbij is. Pas, als uw blik verwijld wordt tot de einden der aarde, dan ziet ge eerst recht, dat het onmogelijk is, en dan verstaat ge, dat het Gods werk is, en daarom werkelijkheid zal worden.

Ik heb u gesteld, zegt God. Dat geldt van Christus. Maar van u ook. God heeft u gesteld om het Evangelie te prediken in de wereld. God zal door u steeds grootere wonderen doen, waarbij alles wat ge nu denkt en verwacht, veel te gering is.

A. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

Synodale Besluiten.

Ook ditmaal is er allerm minst redenen om te klagen, dat men ter Generale Synode onwelwillend is tegenover de Zending. Integendeel. Voor de Zending kan men veel gedaan krijgen. Zij heeft in het hart onzer Kerken blijkbaar een goede plaats. Daarmede zeggen we niet, dat over de zaken der zending op de Synode veel zou worden gesproken. Het omgekeerde is veelal het geval. Een enkele maal gebeurt het wel eens, dat er over een of ander punt betreffende de zending door dezen of genen iets gevraagd wordt of dat er een poosje over wordt gediscuseerd. Maar dat is slechts uitzondering. In den regel worden de voorstellen der rapporterende Commissies over de zaken der zending zonder de discussie met eenparige stemmen aangenomen.

Maar dat er, ook zelfs bij zeer gewichtige zaken, zoo weinig over de voorstellen betreffende de zending gesproken wordt, ligt niet in gebrek aan belangstelling of waardeer ing. Het komt ons voor, dat dit moet

verklaard uit de eenstemmigheid die er in dit opzicht is. En misschien ook bij sommigen een beetje uit gebrek aan genoegzame kennis van de zaken, die bij de zending aan de orde komen, om er over te kunnen spreken.

Het spreekt van zelf, dat we in Het Zendingsblad niet alle besluiten kunnen mededeelen, die de Generale Synode betreffende de Zending nam. Maar op een paar beslissingen willen we toch even wijzen. Vooreerst op het besluit in zake:

„Een betere vooropleiding.”

Onderscheidene malen is er in verschillenden vorm in het Zendingsblad op gewezen, dat er bij onze zending een ernstig gebrek bestaat, betreffende de opleiding, die onze Missionaire predikanten, artsen en verpleegsters en onze onderwijzers, die naar Indië gaan, hier te lande ontvangen ter voorbereiding voor het werk dat in Indië hen wacht, en in verband daarmede is gedurig het pleit gevoerd voor een „Zendingsprofessor.” Door de Kerken van Middelburg en Amsterdam is nu die zaak ter Generale Synode gebracht.

Namens de commissie die hierover moest rapporteeren, stelde Prof. Dr. J. Waterink aan de Synode voor het navolgend besluit te nemen.

„1e. Uit te spreken, dat naar het oordeel der Synode de tijd nog niet is gekomen, om maatregelen te nemen tot uitvoering van eenig plan inzake de vooropleiding van hen, die tot den practischen zendingsarbeid ingaan.

2e. Uit te spreken, dat de in de voorstellen van de Kerken van Middelburg en Amsterdam behandelde zaak van zooveel gewicht is, dat zij nader de aandacht der Kerken hebben moet.

3e. Een negental deputaten te benoemen, waaronder een drietal deputaten voor de zending, om uwe vergadering van advies te dienen over de volgende vragen:

a. of het wenschelijk en mogelijk is, dat door de Kerken maatregelen worden genomen, waardoor een betere vooropleiding van missionaire dienaars des Woords, artsen en onderwijzers en verplegend personeel worde verkregen;

b. indien de onder a gestelde vraag bevestigend wordt beantwoord, welken weg naar het oordeel dezer deputaten moet worden ingeslagen, om deze betere vooropleiding te verkrijgen.

4e. Den te benoemen deputaten op te dragen, zich tot de beantwoording van de onder 3a en 3b genoemde vragen te verstaan met en het advies in te winnen van de Alg. Vergadering op Java en op Soemba en van die der bij het Indisch onderwijs betrokkenen, die naar het oordeel der deputaten voldoende practische ervaring hebben, om hun oordeel in dezen te geven, en verder van alle corporaties en personen, die naar het oordeel van deputaten van advies kunnen dienen.

5e. Aan de te benoemen deputaten op te dragen, de volgende Synode van advies te dienen over de wijze, waarop naar hun inzien, een plan, als onder 3b bedoeld, zou kunnen worden verwezenlijkt en omtrent eventueel aanwezige welwillendheid tot medewerking aan deze plannen bij de daarvoor in aanmerking komende lichamen of stichtingen.”

Met algemeene stemmen werd dit voorstel aangenomen. Alleen werd niet noodig geacht, hiervoor afzonderlijke deputaten te benoemen. Men meende dit werk wel te kunnen opdragen aan de deputaten voor de Zending. Punt 3 is dus gewijzigd en luidt nu: „aan de deputaten voor de Zending op te dragen” enz.

Voorts werd nog besloten, dat de te benoemen deputaten voor de Zending hun

rapport betreffende deze aangelegenheid zes maanden, eer de volgende Synode bijeen komt ter kennis van de Kerken moeten brengen;

Over deze beslissing der Synode inzake een betere vooropleiding verheugen we ons zeer.

We hadden wel gewild, dat de Synode nog een stappie verder was gegaan, zooals ook de kerk van Amsterdam had voorgesteld, en dat zij aan de deputaten ook had opgedragen om bij aldien er te dezer zake over een te ontwerpen plan volkomen overeenstemming was gevonden bij de deputaten, de zedende kerken en de Algemeene Vergaderingen op Java en op Soemba, daaraan ook een begin van uitvoering te geven.

Maar dat neemt niet weg, dat we door de beslissing der Synode ten volle zijn bevredigd. Gaarne erkennen we dat 't voorzigtiger was de definitieve beslissing over de te ontwerpen plannen over te laten aan de volgende Generale Synode, dan deze te leggen in handen van deputaten en zedende kerken.

Deze zoo belangrijke zaak komt dus nu aan de orde. Van uit de pers, waar zij een enkele maal is aangeroerd gaat zij nu krachtens Synodaal besluit, naar de deputaten. De deputaten zullen er de noodige adviezen over inwinnen en een plan ontwerpen en dit tijdig, in een gemotiveerd rapport ter kennis van de kerken brengen. En dan zal de volgende Generale Synode daarover hebben te beslissen. Zoo gaat het den goeden weg op.

Steun voor Zendingsstudie onder de studenten.

Ook willen we hier even mededeelen, hoe de Synode haar sympathie uitsprak ten opzichte van de Zendingsstudie onder de studenten.

Er is den laatsten tijd zoowel te Kampen als te Amsterdam een zeer opmerkelijke opleving van belangstelling voor de Zending. Het is merkwaardig, hoe heel wat studenten zich bezig houden met allerlei vraagstukken, die de zending betreffen.

Nu heeft natuurlijk zoowel de Theol. school als de Vrije Universiteit een bibliotheek. Maar de Zendingsafdeeling van deze bibliotheek is maar heel sober voorzien. De studenten vinden daar lang niet alles, wat zij soms bij hun studie noodig hebben. Dat moest zoo niet wezen. Aan beide inrichting behoorde in de bibliotheek de zendingsafdeeling goed in orde te we-

zen. Nu was er bij de Synode een schrijven van een talrijke groep studenten, die zich noemt „Zendingsactie onder de Studenten aan de Vrije Universiteit.”

In dit schrijven werden twee verzoeken tot de Synode gericht. Vooreerst een verzoek om uit de Generale kas der zending een bedrag beschikbaar te stellen voor aanschaffing van zendingslitteratuur, en in de tweede plaats een verzoek om den stoot te geven tot voorziening in de behoefte aan voldoende zedingsonderwijs.

Beide verzoeken teekenen hoe zeer onder de studenten de drang tot zedingsstudie leeft. Men wil flink zedingsonderwijs en een goede zedingsbibliotheek.

Met sympathie heeft de Synode deze verzoeken ontvangen. Men had zich er gemakkelijk kunnen afmaken door te zeggen, dat de Universiteit er maar voor zorgen moest, dat haar bibliotheek in orde is, ook wat de zedingsafdeeling betreft. Maar dat deed de Synode niet. Terecht is gevoeld, dat het voor de Zending van groote beteekenis is, dat er onder de studenten in de vraagstukken der zending belang gesteld wordt. Als bij de studenten de kennis van en de liefde voor de zending bevorderd wordt, zal dit stellig in de toekomst voor de zending rijke vrucht afwerpen. En daarom heeft de Synode het verzoek der studenten niet afgewezen. Een groot bedrag was niet noodig. Maar de beteekenis van het genomen besluit ligt niet in den omvang van het bedrag, dat toegestaan werd, maar in de aanmoediging, die daarin ligt voor de studenten om werk te maken van de studie der zending.

Het besluit der Synode luidt aldus:

„De Generale Synode besluit

1. uit te spreken, dat naar haar oordeel aan het verzoek om „den stoot te geven” tot voorziening in de behoefte aan voldoende zedingsonderwijs, genoegzaam is voldaan door haar besluit in zake eene „betere vooropleiding” genomen;

2. aan de te benoemen deputaten voor de zending op te dragen op daartoe strekkend verzoek en zoo lang dit naar hun oordeel gewenscht zal zijn, in het belang van de Zedingsstudie onder de studenten van de Theol. School en van de Vrije Universiteit tot aan de volgende Generale Synode uit de Generale kas eene bijdrage te verleen tot een bedrag van ten hoogste f 75 per jaar voor elke inrichting en zulks onder bepaling dat:

a. telken jare eene rekening worde overgelegd van wat met deze gelden is gedaan.

b. de aangekochte litteratuur eigendom

zij van de zedingsafdeeling der bibliotheken van de Theol. School en van de Vrije Universiteit.

3. Van dit besluit kennis te geven aan het Bestuur der „Zedingsactie onder de studenten aan de Vrije Universiteit”.

Een besluit, dat ons zeer sympathiek is en waaruit weer blijkt de bijzondere welwillendheid der Synode ten opzichte van de zaken der zending.

„De Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal.”

Het Bestuur der Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal” heeft ons verrast. Het vorige jaar is die Vereeniging eenigszins gereorganiseerd. Zij heeft rechtspersoonlijkheid verkregen en houdt nu hare jaarvergaderingen. Ook plaatst zij geregeld stukken in enkele bladen. Met het oog daarop meende men, dat het uitgeven van een jaarverslag nu overbodig was. Maar men is daarop teruggekomen. Van onderscheidene zijden kwam het verzoek, dat men wel een jaarverslag zou uitgeven. En het Bestuur besloot daaraan te voldoen.

Voor ons ligt het „Een en dertigste jaarverslag”. We vinden daarin allereerst een kort verslag van de eerste vergadering, die 25 Sept. 1926 te Amsterdam werd gehouden. Voorts deelt het een en ander mede van den arbeid in Indië.

Aan wat verder dit verslag biedt is het volgende ontleend:

De a.s. Jaarvergadering zal zoo de Heere wil plaats hebben op Woensdag 26 October in de Kerkeraadskamer van de Keizersgrachtkerk te Amsterdam (ingang Kerkstraat 109). Het plan is Ds. Pos van Djocja, die met verlof hier is, als spreker uit te noodigen.

De vergadering zal een aanvang nemen om 1½ uur. Het bestuur neemt zich voor vooral de propaganda ter sprake te brengen. Aanvang van de rede van Ds. Pos ongeveer 3 uur. Nadere aankondiging geschiedt nog in de dagbladen (Standaard en Chr. Amsterdammer).

Een uitstekend middel voor de propaganda blijft wel het vertoonen van de lantaarnplaten, die nog steeds aan te vragen zijn aan het adres van Mevr. C. Harrenstein-Fernhout, 77, Sarphatistr. Amsterdam. Om teleurstelling te voorkomen is het gewenscht, dit verzoek 3 à 4 weken te voren te doen en dan meteen te melden, welke serie(s) men wenscht. Er zijn n.l. 3 series: A. Medische Zending. B. Kerken en Scholen; C. Land en Volk. Er is geen lantaarn bij, wel een beschrijving. De transportkosten

ten zijn voor rekening van den aanvrager. Het is gewoonte, dat op zoo'n lichtbeelden-avond voor Scheurer's hospitaal wordt ge-collecteerd. Men wordt vriendelijk verzocht de opbrengst van deze collecte aan Mevrouw Harrenstein te zenden.

Mevr. E. BREEN—NEIJENS, Amsteldijk 83, Amsterdam.

Mevr. A. ANEMA—GERTZEN, Florastraat 11, Haarlem.

Mevr. C. HARRENSTEIN—FERNHOUT, Sarphatistraat 77, Amsterdam.

Dr. en Mevr. van Bijsterveld—Schipper.

Met dank kunnen wij berichten, dat de totale inkomsten over 1926—1927 f7276.64 bedragen. Ter bestrijding van onkosten werd uitgegeven f 158.41, zoodat wij aan den Kerkeraad f7118.23 konden afdragen."

Op voortreffelijke wijze zet deze vereeniging dus haar mooie werk voort. Zeggen-schap over het Petronella Hospitaal heeft deze Vereeniging in geen enkel opzicht. Zij zoekt haar kracht in dienende liefde. En daarin is zij zeer getrouw. Ook het Zending-sblad wil haar dank zeggen voor haar arbeid en voor de mededeeling daarvan in haar jaarverslag.

Het Bestuur bestaat uit:

Mevr. C. VAN EEGHEN—VAN MARLE, *Presidente*, Midduin, Aerdenhout.

Mej. N. P. DE GAAY FORTMAN, *Secrètaresse*, Galileïstraat 16, 's-Gravenhage.

Mevr. J. H. BRINKMAN—SCHUT, *Peningmeesteresse*, Amsteldijk 84, A'dam.

Mevr. H. H. UBBINK—WOLTJER, *2e Secrètaresse*, Geref. Pastorie, Zevenhoven (Z.-H.).

Dr. J. G. SCHEURER, *Eerelid en Adviseur*, Koppellaan 2, Apeldoorn.
27 Aug. 1927.

W. B.

Dr. en Mevr. van Bijsterveld-Schipper.

(Bij de foto).

Weer is er een jonge arts in den dienst onzer Zending vertrokken naar Java.

De directeur van het Zendingshospitaal te Keboemen, Dr. Vonk, komt met verlof naar Holland. En dan zou Dr. Brummelkamp in het Friesche Zendingshospitaal als arts alleen staan voor al het werk, indien hij geen hulp kreeg. En dat zou te veel vergen van zijne kracht. De Friesche Zending is echter zoo gelukkig geweest in Dr. A. van Bijsterveld een jeugdig arts te vinden, die bereid is hulp te verleen.

De heer A. van Bijsterveld, zoon van den bekenden urinoloog, is geboren te Vlaardingen 8 Mei 1898. Na met goed gevolg te Arnhem het Gymnasium te hebben door-

loopen, heeft hij gestudeerd aan de Universiteit te Amsterdam en te Utrecht en deed in 1925 te Amsterdam zijn examen voor arts.

Den 9den Febr. 1926 trad de heer van Bijsterveld in het huwelijk met Mej. G. B. Schipper te Amsterdam.

Tot voortzetting van zijn studie en voor zijn verdere vorming is de jonge dokter van Bijsterveld na zijn huwelijk vertrokken naar Weenen, waar hij zich bijzonder heeft bekwaamd in de chirurgie. Hij heeft daar 1½ jaar gewerkt bij Dr. A. von Klautz aan het St. Jozeph kindrhospitaal en bij Prof. van Eiselsberg aan het Unfallstation der Allgemeinen Klinik. Zijn chirurgische bekwaamheid zal hem op Java ongetwijfeld zeer te stade komen. Sinds lang reeds was het de begeerte van Dr. van Bijsterveld als Missionair arts de Zending onzer Kerken te dienen. Mede ook om voor den arbeid als arts in dienst der Zending des te beter te mogen worden bekwaamd, heeft hij zich bijzonder geoefend in de chirurgie.

Met de „J. P. Coen” die 30 Aug. van Amsterdam en 9 Sept. van Genua is vertrokken, zijn Dr. en Mevr. Bijsterveld—Schipper naar Java gegaan. Op ons verzoek waren zij zoo vriendelijk een foto voor het Zendingsblad af te staan, waarvoor we hun gaarne dank zeggen. We zien hier den jongen dokter in zijn mooie uniform als eerste luitenant.

Zij het hem gegeven straks op Java met rijken zegen in den dienst der zending te mogen arbeiden!

W. B.

Jaarverslag over 1926 van den Zendingspost Pajeti. (Vervolg).

Het rijk van den vorst van Kanatang heeft ons teleurstelling gebracht. Niet alleen dat er in Kanatang zelf geen vooruitgang te bespeuren viel, en ook Kapoendoek zich afkeerig bleef betoonen, maar het ergste was de vermoeding van Katongoe. Zijn toen aangewezen opvolger is nu naar de Opleidingsschool, zoodat het werk in Hapoe, dat al zooveel beloofde, nu terneer ligt. Er waren er al verscheidenen, bij wie mijn onderzoek uitwees, dat zij gevorderd waren in de kennis van het ware geloof, maar nu zijn zij zonder herder. De afstand is te groot, dan dat er vanuit Pajeti geregeld voor gezorgd kan worden. Ook de goeroe van Kadahang, een Savoenees, kan niet veel helpen, temeer waar de afstand bijna 20 K.M. bedraagt van zijn school. God geve, dat het licht niet gedooft worde, maar

over anderhalf jaar opnieuw mag uitschijnen, tot heil van het volk van Napoe.

Deze bevolking schijnt wel aanleg te hebben voor godsdienstige zaken, want ieder jaar opnieuw is er iemand die gezichten ziet, en groote scharen tot zich trekt.

Als wij een blik slaan over het geheel, dan zien wij, dat er wel vele en groote tegenslagen waren, maar dat de zegen nog grooter was.

In 1926 zijn er 92 menschen gedoopt, te weten 31 mannen, 30 vrouwen en 31 kinderen. Als wij zien, dat het getal verleden jaar 36 was, dan merken wij een grooten vooruitgang op. Dit jaar zal het getal echter heel wat minder zijn, omdat er nergens een groote groep is, reeds dicht bij den doop staande.

Bedroeg het aantal gemeenteleden bij het begin van het jaar 123, nu is het getal tot 195 gestegen: derhalve een vooruitgang van 60 pCt.

Drie huwelijken werden ingezegend; en drie leden ontvielen ons door den dood: een dooplid en twee belijdende leden, waarvan de een de vermoorde goeroe Indjil was, en de ander ook een Soembaneesche goeroe. Helaas, bij het reeds kleine getal goeroe's uit het volk zelf, moesten wij er dit jaar weer twee door den dood missen.

Colportage.

Deze tak van arbeid mag nog niet bogen op groote uitbreiding, maar bij een primitief volk als de Soembanezen, is dat ook niet te verwonderen. Toch gaat het geregeld zijn gang; en waar er ieder jaar meer alphabeten bijkomen, wordt er hoe langer hoe meer in een behoefte voorzien.

Dank zij een groote gift, ook dit jaar ontvangen, konden wij eenigen tijd Bijbels en Bijbelgedeelten voor den halven prijs beschikbaar stellen; de verkoop wijst dan ook een stijging aan van 33 pCt.

Wij mogen verwachten, dat in dit jaar deze stijging zal aanhouden; en door een nieuwe gift in staat gesteld, zullen voortaan ook Oost- en West Soemba kunnen genieten van Bijbels tegen verminderden prijs.

Van hoe groot belang is het toch niet, dat van het begin af er naar gestreefd wordt, dat ieder gezin zijn Bijbel heeft. De Zending vindt toch zijn uitgangspunt in Gods Woord; en het is een eerste taak de menschen rechtstreeks met dat Woord in aanraking te brengen.

Onderwijs.

Moesten wij verleden jaar melden, dat er

een groote hongersnood heerschte, die eenige scholen geheel stil deed staan, in de cijfers van dit jaar blijkt welke verwoestingen het aangericht heeft. Het absentiecijfer dat verleden jaar reeds hoog was (15 pCt.) is gestegen tot 22½ pCt. De eerste maanden van het jaar waren er verscheidene scholen geheel gesloten.

Over het algemeen ging het onderwijs zijn gewonen gang. En waren de resultaten voldoende, uitgezonderd een enkele school. Voor het Bijbelsch onderwijs is nu door den heer Van Dijk een nieuwe methode ingevoerd, waarvan verwacht mag worden dat het betere resultaten zal hebben, dan die tot nog toe bereikt zijn.

De school te Pajeti werd nieuw gebouwd, en alles ging goed.

De school te Kawangoe kreeg een nieuwen onderwijzer, terwijl het aantal leerlingen toenam.

De school te Kadoemboel gaat steeds meer achteruit en lijdt een kwijnend bestaan.

De school te Lambanapoe kreeg een nieuwen onderwijzer, die zeer ijverig is.

De school te Lattang heeft nog altijd niet het aantal leerlingen van vroeger, maar de leerlingen die alle klassen doorloopen hebben, werden bijna allen gewonnen voor het Christendom.

De school te Prai Karcha verloor een onderwijzer door den dood.

De school te Tawoei, die afbrandde, is nog altijd niet hersteld; ook daar zijn leerlingen, die geheel voor het Christendom schijnen gewonnen te zijn.

De school te Lewa Pakoe had veel wederwaardigheden: moest een goeroe daarvandaan overgeplaatst worden, omdat bijna alle leerlingen weggelopen waren, een nieuwe bracht weer een groot aantal bijeen, maar moest eenige maanden ophouden wegens ernstige ziekte.

De school te Tidas breidde zich steeds uit, en gaat zeer goed en geregeld.

De school te Langgaliroe gaat zijn gewonen gang, echter zonder veel vrucht.

De school te Raka Watoe is pas begonnen, er valt dus weinig van te zeggen; het schoolbezoek is tot nog toe uitstekend.

De school te Konda Mara moest twee maal veranderen van onderwijzer; een werd ontslagen omdat hij geen tact had om ook maar een leerling aan zich te binden. De nieuwe onderwijzer, een Soembanees, bracht wel eenige verbetering, maar het is lang nog niet wat het vroeger geweest is.

De school te Kanatang is iets beter dan vroeger, maar ieder heeft den indruk dat ook daar nog niet gebeurt, wat er wel kan.

De school te Kapoendoek vertoont na de laatste jaren van groote moeite een gestadigen groei.

De school te Napoe heeft te lijden gehad van het vertrek van den goeroe, die daar jaren lang met grooten ijver gewerkt had. Zijn opvolgers kunnen het niet tot het groote aantal leerlingen brengen als vroeger. Misschien na langer verblijf.

Het totaal aantal ingeschreven leerlingen op de Volksscholen van Midden-Soemba bedraagt thans: 676 jongens en 111 meisjes. Van eenige vermeerdering is dus wel sprake.

Ziekenhuis.

Ook hier mogen wij niet spreken van louter welvaart. Het was duidelijk te merken, dat hier iemand ontbrak wiens eenige arbeid het is, om toezicht te houden en te leiden. Gelukkig dat in October de heer Krijger, zij het dan nog zonder zijn vrouw, terugkwam en met grooten ijver de dagelijksche leiding op zich nam.

De groote moeilijkheid van dit Ziekenhuis is, dat het in naam een hulp-ziekenhuis is, maar inderdaad een hoofdziekenhuis. Voor geheel Midden- en Oost-Soemba is dit de plaats waar hulp gezocht wordt voor lichamelijk lijden.

Ondanks alles, ging het werk zijn gewonen gang, en hoefde er in niets verminderd te worden.

De *Geestelijke verzorging* kon nu beter geregeld worden door de komst van den Soembaneeschen Goeroe Indjil die nu aan de bezoekers van de Polikliniek en de opgenomenen het Evangelie brengen kan in hun eigen landstaal. Velen van de zieken gaan ook des Zondags naar den Soembaneeschen dienst, en hooren het Evangelie op de zalen.

Personeel. Helaas moesten drie leerling-verplegers en twee verpleegsters ontslagen worden, hetzij wegens plichtsverzuim, hetzij om overtreding van andere geboden. Maar aan de oudere verplegers hebben wij den grootsten steun gehad. En over het geheel mag gezegd worden, dat er een vaste lijn in het personeel begint te komen.

De *gebouwen* verkeerden, behalve het huis van de ongetrouwde verplegers, in goeden staat.

De *Linnenkamer* is, dank het Groningsch comité, zeer belangrijk aangevuld; en het mag voor Soemba wel voldoende heeten, wat nu aanwezig is.

Een belangrijk punt voor de geschiedenis van het afgelopen jaar was, de verbreking van de afspraak met het Gouvernement tot het opnemen van gestraften. Sinds de op-

richting van het Ziekenhuis bestond de gewoonte gestraften, die ziek waren op te nemen. Dit geschiedde echter tegen de vergoeding van f 0.50 per dag. Een toch niet al te hoog bedrag. Op zekeren dag werd echter een bericht van den Assistent-Resident ontvangen, dat er voortaan niets meer vergoed zou worden; en dat het Ziekenhuis verplicht was de gestraften gratis op te nemen. Dit mocht echter geenszins van een particuliere Inrichting als ons Ziekenhuis is, gevegd worden. Aldus zou de toestand kunnen geschapen worden dat op bevel van een Bestuursambtenaar het geheele Ziekenhuis ter beschikking van het Gouvernement kwam, terwijl de Zending de onkosten nog mocht betalen ook.

Toen er na vele gesprekken en correspondentie geen overeenstemming bleek, moesten alle zieke gestraften weggezonden worden, daar gratis opname van soms over de 30 patiënten te duur zou worden en een groote schade voor het Ziekenhuis. Slechts enkele heel ernstige patiënten kunnen uit medelijden opgenomen worden, omdat zij in Waingapoe geen goede verzorging onder vinden.

Maar toch, ondanks er nu zoo goed als geen gestraften meer in het Ziekenhuis aanwezig zijn, is de dagelijksche sterkte van het aantal patiënten weer geklommen tot 65 per dag. Op sommige oogenblikken, vooral in de dysenterie tijd, waren er meer dan honderd patiënten.

In het geheel zijn opgenomen 714 patiënten met 22573 vleepegdagen, o.a. 129 vrouwelijke patiënten.

Overleden zijn 10 patiënten.

Verlossingen: 7 gevallen.

Op de polikliniek werden behandeld 10818 patiënten, waaronder 2152 nieuwe patiënten.

Wij mogen verwachten, dat al zijn er dit jaar geen rechtstreeksche vruchten aan te wijzen met betrekking tot de kerk, toch alle arbeid indirect van groot belang is ter voorbereiding van den akker.

Pajeti. P. J. LAMBOOY.

Brief van Dr. Feldstra.

Onze Missionair-Arts Dr. Feldstra, die later naar Soemba denkt te gaan, maar eerst eenigen tijd te Djocja in het Petronella-Hospitaal werkzaam is en tot aan zijn vertrek naar Soemba de Kerken van Noord-Holland dient, zond een mooien brief, die ons zijn eerste indrukken van het werk te Djocja vertolkt. Aan zijn schrijven is het volgende ontleend:

„Den derden April betraden mijn vrouw en ik Java, het land dus van onze voorloopige werkzaamheden. We mochten wel op een zeer voorspoedige reis terugzien, Meerdere passagiers die reeds herhaaldelijk de overtocht gemaakt hadden verklaarden, dat ze zich zulk weer en zoo'n zee niet konden herinneren.

Enkele uren, te beginnen in de haven van Genua, konden we ons bezig houden met de studie van de zeeziekte, zeer in 't bijzonder, want aan den lijve! We zullen daarover maar niet uitweiden, want er bestaat reeds een rijke literatuur over. Lang heeft het gelukkig niet geduurd.

De zeereis heeft een onvergetelijken indruk op ons gemaakt. Al het nieuwe dat we zagen, hebben we als verrijking gevoeld. En bijna dagelijks gaven we daar uiting aan in de stilte of soms ook uitgesproken wensch: „dat moesten ze thuis eens zien!” Dan dachten we bij „thuis” niet alleen aan onze familie, maar evenzeer aan hen, die met ons geestelijk één zijn; van wie we weten, dat ze willen werken met het ontvangene tot hooger waarde.

In Batavia werden we hartelijk ontvangen; ontmoetingen met een paar familieleden en met enkele vrienden waren goed geschikt om ons spoedig een huiselijk gevoel te geven.

Eén ontmoeting moeten we toch even afzonderlijk noemen. Bij de familie Rullmann troffen we aan Ds. en Mevr. De Bruin op hun doorreis naar het vaderland. Behalve het bijzonder bekorende: in hen twee van onze oudste zendingsarbeiders te ontmoeten, zagen wij in hen bovenal de lichtende voorbeelden, die op Soemba voor anderen, en naar we hopen ook voor ons een weg gebaad hebben. Ik meen dat het geen gewone menschevereeniging is, als we deze menschen een hooger respect toedragen. We mogen in hen van God begenadigden zien, die er iets van verstaan, wat het zeggen wil: zijn leven te verliezen. Wat is daarbij vergeleken de glans zwak, die thans licht over het heengaan naar het zendingsveld.

Wie in Nederland maar eenigszins in de gelegenheid is, dezen grijzen broeder en zuster te zien en te hooren, die mag het niet nalaten. Ieder zal dan getroffen worden door de groote liefde voor hun werk, die bij hen uit alles spreekt. Wat tintelt daar een gloed in die oogen, wanneer ze spreken over Soemba's toekomst. Geen wonder dat velen op het eiland, waar zij arbeiden, in hen de bringers van een blijde boodschap begroet hebben.

Na enkele formaliteiten op het departement en de bezichtiging van de grootste

tropische ziekeninrichtingen te Batavia, vertrokken we 6 April naar Djokja, waar we nog 's avonds aankwamen.

De begroeting was zóó, dat we 't niet gemakkelijk zullen vergeten. We werden als in een gezin opgenomen; geen oogeblik voelden we ons vreemden, maar van het eerste moment was er dat stille wederzijdsche verstaan, dat misschien zijn beste uitdrukking vindt in de eenvoudige woorden: „huisgenooten des geloofs.”

Bij Dr. Offringa logeerden we tot we 3 Mei een eigen woning binnen trokken.

En laat ik nu besluiten met een voorloopigen indruk te geven van het werk, dat hier gedaan wordt.

Verwondering is het overheerschende gevoel geweest gedurende de eerste dagen; en het is nog niet geweken. Wat heeft God groote dingen gedaan; en voor zoover wij kunnen zien is hier een krachtig christianiseerend centrum ontstaan. Dank zij de nauwe samenwerking van evangelisatie, medische dienst en onderwijs. Het hospitaal, zooals wij het thans vinden is op één lijn te stellen met groote modern ingerichte Europeesche klinieken. Met dit verschil natuurlijk, dat hier een Christelijke geest heerscht. Dat laatste is naar het schijnt met Europeesch en modern moeilijk in overeenstemming te brengen. Wie weet of het Oosten nog eens het evenwicht zal herstellen tusschen Christendom en cultuur en een oplossing zal vinden in het conflict, dat het Westen zoozeer verbijstert.

Maar de tijd voor beschouwingen is voor ons nog niet gekomen. Het is nu nog verzamelen en ordenen van de overstelpende hoeveelheid nieuwe dingen, die op ons aankomen.

Om nu nog een enkel feit te noemen. Iederen morgen weer treft het me, als ik de scharen patienten zie, die op de polikliniek komen. Als allen in een register zijn ingeschreven, en het groote wachtlokaal gevuld is, houdt de Javaansche evangelist een toespraak. Daarna worden ze door de doktoren geholpen. Zoo gaan al deze mensen terug naar hun dessa en ze nemen mee daarheen de obat, waarvoor ze kwamen; maar ook is bij hen het goede zaad uitgestrooid, dat slechts op ontkieming wacht. Onwillekeurig zijn we geneigd gering te denken van die ééne keer, dat aan deze mensen het evangelie gepredikt werd, maar dan leert ons de ervaring van zoovelen, hoe dwaas en zuiver menschelijk die gedachte is. De werking van Gods Geest in het hart is immers niet afhankelijk van de quantiteit

der gesproken menschenwoorden; het eene Godswoord, dat een ziel niet meer los laat, is beslissend. En zoo worden sommigen van hen, die de zendingsziekenhuizen bezochten nog na jaren af en toe indachtig aan wat ze daar hoorden.

Nog iets moet ik even noemen; de prettige geest onder het personeel. De taal is ons absoluut vreemd; we verstaan geen woord van wat er gesproken wordt. Maar dit is ons toch wel duidelijk: bruin en blank werkt hier samen als broeders aan het eene groote doel, en allen weten zich gedragen door één geloof en één geloofs-ideaal.”

Tot zoo ver de brief van Dr. Feldstra.

W. B.

Zaman Baroe.

(De nieuwe tijd).

Een nieuwe Lente, een nieuw geluid! Dat geldt thans ook voor Indië in elk opzicht. En al gaat de overgang naar dien nieuwen tijd veelszins met angstwekkende stormen gepaard, wij mogen toch niet anders dan er ons over verblijden.

Na Java en het meer westelijke deel, begint nu ook het Oostelijk gedeelte van onzen Archipel te ontwaken. Wel is de *geestelijke* ontwakning in het Oosten reeds veel eerder begonnen, vooral door den rijk gezegenden zendingsarbeid sedert het eind der vorige eeuw, maar deze stond toch meer op zichzelf, omdat de uitbreiding van het Christendom zich overal meer zelfstandig binnen de landsgrenzen der verschillende gebieden, onafhankelijk van elkander, voltrok. Aanraking en beïnvloeding onderling bestond zoo goed als niet tot nu toe. En dit stond natuurlijk de beïnvloeding door het Christendom van vele andere levensterreinen in den weg. In economisch en politiek opzicht bleef het Oosten achterlijk. Maar dit wordt nu anders. De afgelegenste streken worden in het wereldhandelsverkeer opgenomen. Door de zich snel uitbreidende Maleische pers worden zij in het wereldleven betrokken en door de vestiging der radiostations op de voornaamste plaatsen hebben ze dagelijks aanraking met de cultuurwereld.

Dit alles laat voorloopig de groote massa's nog wel onaangeroerd, maar voor de meer ontwikkelden, wier aantal door het onderwijs snel toeneemt, wordt de levenshorizont er aanmerkelijk door verwijd. Deze beginnen over de grenzen van hun land heen te zien en belang te stellen in en deel te nemen aan het groote wereldleven daarbuiten. Tot voor korten tijd geïsoleerde

streken beginnen aanraking met elkaar te zoeken. Bonden worden gesticht, die zich over groote gebieden uitstrekken. Deze beoogen den maatschappelijken vooruitgang alsook de economische ontwikkeling te bevorderen, en dragen meestal, hoewel niet altijd openlijk, ook een politiek karakter. Op congressen ontmoet men elkander, waarvoor soms reizen van eenige dagen worden ondernomen.

In ons gewest Timor bestaat naast kleinere vereenigingen sinds enkele jaren het Timorsch Verbond, waarvan het Hoofdbestuur echter niet zetelt in de Residentie, maar te Makassar. Want Makassar is van al deze grootere inlandsche bewegingen het middelpunt, zooals het ook sedert jaren reeds het middelpunt voor den handel is voor alle gebieden van het Oosten. Makassar is de laatste jaren sterk vooruitgegaan en ontwikkelt zich snel tot een haven van den eersten rang.

Jammer is het dat dit streven naar vooruitgang en ontwikkeling in zijn opkomst buiten het Christendom als zoodanig is omgegaan. Want de grootere inlandsche bonden en vereenigingen, ook in de Christelijke gebieden of in die welke onder Christelijken invloed staan, zijn alle neutraal. Het zal dus zaak zijn om de Christenen zoo spoedig mogelijk te doordringen van hun roeping om zich op eigen Christelijken grondslag te organiseren en vooral ook om den politieken strijd, die straks voor Indië van de grootste betekenis zal worden, van meet af te gaan voeren volgens eigen Christelijke beginselen.

Het is nog niet te laat, maar in langer uitstel is een groot gevaar gelegen. Want als de Christenen niet op hun hoede zijn, dan zullen straks in elke actie van inlandsche zijde communistische elementen den toon aangeven, ook in de overwegend Christelijke gebieden. En bovendien, tegenover het veldwinnend communisme, en speciaal tegen het doordringen er van in het Oostelijk deel van onzen archipel (Makassar is nu reeds een brandpunt van communistische actie) zal op den duur alleen een politiek die voor 't minst onder Christelijken invloed staat, iets vermogen.

Maar dan zal het ook van het grootste belang zijn, dat de Christenen uit de verschillende gebieden van onzen archipel, die tot nu toe te veel geïsoleerd van elkaar stonden, met elkaar in contact komen en een sterke eenheid gaan vormen voor allerlei Christelijke actie.

De eerste stap in de goede richting is verleden jaar gedaan door de oprichting

van een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen van heel Indië. „Zaman Baroe” heet het, d.w.z. „De nieuwe Tijd.” Een betere naam had wel niet gekozen kunnen worden. Dit blad kan van groote betekenis worden. De inheemsche krantenpers is toch de laatste jaren een beduidende macht in Indië geworden, vooral op Java, maar ook daarbuiten, want zij zijn voornamelijk in het Maleisch geschreven. Ook onder de Inlandsche Christenen verschenen wel allerlei kleinere blaadjes, maar de „Zaman Baroe” wil een groot algemeener blad zijn, dat geestvormend en opvoedend werken wil en leiding geven ten aanzien van de groote vragen en noden op geestelijk en stoffelijk gebied en op heel het breede levensterrein. De taal van het blad moest natuurlijk het Maleisch zijn, daar dit de eenige taal is, waarin in heel Indië de geesten elkaar ontmoeten kunnen. Het aantal Javaansche Christenen is nog zoo klein vergeleken bij de honderdduizenden Christenen in het overige deel van den archipel, en voor wie, voorzoover zij lezen kunnen, het Maleisch de leestaal is. Daarbij komt, dat de eenigszins ontwikkelde Javaansche Christen ook het Maleisch verstaat.

Al is het initiatief tot oprichting van het blad van Hollandsche zijde genomen, de bedoeling is dat straks de inlandsche Christenen zelf de leiding krijgen. Nu reeds werkt een heele staf van inlanders mee in de redactie en deze worden ook behoorlijk gehonoreerd. Verblijvend is het, dat nu reeds in het blad het denkbeeld ter sprake is gebracht van de vorming van één grooten bond van Prot. Inlandsche Christenen in heel Ned. Indië. Daar moet het heen. Maar de plannen moeten eerst tot voldoende rijpheid komen, zal er iets duurzaam tot stand komen. Voorloopig wordt van Inlandsche zijde met belangstelling aan de bespreking er van deelgenomen en ook Soemba blijft daarbij niet achter.

Ook de Regeering is er op bedacht, om aan het verlangen naar uitbreiding van politieken invloed bij het meer ontwikkelde deel der inheemsche gemeenschappen tegemoet te komen. Daarom heeft zij bij de voorgenomen Bestuursreorganisatie op het oog de vorming van grootere gewesten dan de tegenwoordige residenties, met de bedoeling om geleidelijk meer medezeggenschap te geven aan de ingezetenen.

Ook voor het oosten van den Archipel is de vorming van een grooter gewest nu aan de orde gekomen. Wel is sedert 1 Jan. 1926 reeds een Gouvernement (provincie) van de Molukken ingesteld, (evenals op Java de provincie West-Java) maar de vraag is,

hoe het nu met het overige deel van het Oosten (Celebes, Timor enz.) moet. Den 29 April j.l. is te Wainapoe over deze vraag, vooral met het oog op de tegenwoordige residentie Timor, waartoe ook Soemba behoort, een conferentie gehouden van den Regeeringscommissaris voor de Bestuurs-hervorming, den Gouverneur van Celebes, (Celebes heet van ouds wel een Gouvernement, maar tot nu toe is het feitelijk nog hetzelfde als een residentie volgens den ouden stijl, alleen wat grooter, welks Gouverneur dan ook eigenlijk nog de positie heeft van een Resident), den Resident van Timor, de Bestuursambtenaren van Soemba en ook enkelen van de missionaire dienaren op Soemba.

Het resultaat van deze conferentie is geweest, dat daarna de gezamenlijke zendings-arbeiders van Soemba een nota hebben gezonden aan den Regeeringscommissaris, waarin zij hun unaniem persoonlijk gevoelen over deze kwestie uiteenzetten.

Ons oordeel is, dat het op zich zelf beschouwd gewenscht zou wezen, dat al die gebieden, die sedert lang onder Christelijken cultuurinvloed hebben gestaan, n.l. het grootste gedeelte van Timor, Midden-Celebes, de Minahasa en de Molukken, in één verband werden gebracht. Een onoverkomelijk bezwaar daartegen schijnt ons echter, dat het geheel van die gebieden geen middelpunt heeft, waarop alle zich gelijkelijk en van zelf richten. Er is wel een gemeenschappelijk middelpunt, dat gaarne door al die gebieden erkend wordt als *het* cultuurcentrum van het Oosten en als centrum van Bestuur ook voetstoots aanvaard zou worden n.l. Makassar, maar dit ligt juist *buiten* deze gebieden en daarom zou er, gelet op de historische gegevens, buiten Makassar om, geen éénheid der Christelijke gebieden verkregen kunnen worden.

Maar Makassar is ook het erkende centrum voor het onder Mohammedaanschen invloed staande Zuid-Celebes en voor het Mohamedaansche Soembawa. Ook deze kunnen van Makassar niet losgemaakt worden. Daarom, alles saamgenomen, is onze conclusie, dat het meest gewenscht is de vorming van één groot Gouvernement dat den geheelen Oostelijken archipel omvat, met Makassar als middelpunt. In die te vormen eenheid zouden wij als 't nog eenigszins kan, ook het nu reeds zelfstandig bestaande Gouvernement van de Molukken willen betrekken, maar dan voorts ook Bali en Lombok, hoewel deze laatste wel meer naar Java georiënteerd zijn, althans Bali. Van Bali zelf (minder dan de Molukken) is wel eenige tegenkantsing te-

gen opname in het grooter verband van het Oosten, te verwachten. Maar mèt Bali zou een veel sterkere eenheid verkregen worden en ook de toegang tot het Oosten voor allerlei uitheemsche invloeden van uit via Java, gemakkelijker afgesloten kunnen worden. Onze hoop is, dat Bali er voor te vinden zal zijn en dat het de Volksraad niet al te veel moeite zal kosten, om op zijn (o.i. te voorbarig genomen) besluit van de instelling van een apart Gouvernement van de Molukken alsnog terug te komen, indien Ambon c.a. daartegen zelf geen overwegende bezwaren hebben.

De verdeling van het groote Oosten in meerdere kleinere provincies komt ons zeer ongewenscht voor, daar dan in elk geval (en dit zou vooral voor Timor gelden) de Christelijke gebieden weer geïsoleerd naast elkaar zouden komen te staan en in hun streven naar vooruitgang zouden worden verzwakt. De gemeenschappelijke behartiging van de groote gemeenschappelijke belangen is alleen in één grooter verband mogelijk.

Tegen de vorming van één groot gewest zou alleen het bezwaar kunnen ingebracht worden, dat in die eenheid meerdere heterogene bestanddeelen zouden worden samengevoegd. Maar behalve dat dit bezwaar voor kleiner verband evenzeer zou gelden, lijkt het ons juist in een *zoo groot* verband inderdaad *geen* bezwaar. Immers de bedoeling van de eenheid is niet de algeheele assimilatie en het in elkaar opsmelten van de onderdeelen, maar het uitgangspunt is juist de locale zelfstandigheid dier deelen, zoodat elk deel zich op eigen nationalen grondslag kan ontwikkelen. Elke kleinere nationale saamhoorigheid kan een nationale gemeente (b.v. het eiland Soemba) vormen met een eigen lokalen raad met zelfbestuur in de toekomst. En elke locale eenheid is straks naar evenredigheid vertegenwoordigd in één Provinciaal raad, met de haar toekomstenden invloed op de behartiging der algemeene belangen.

Mocht het ideaal dat wij ons voorstellen niet geheel verwezenlijkt kunnen worden, in elk geval lijkt ons voor Timor en zijn toekomstige ontwikkeling, aansluiting bij Makassar het meest gewenscht.

Karoeni.

L. P. KRIJGER.

Ds. en Mevrouw J. G. Fernhout—van Deth.

Bij de foto.

Bijzonder verblijdend is het, dat er uit den kring van onze jonge, begaafde predikanten, wier namen in Holland met eere worden genoemd, gedurig één der besten

zich gaat geven voor het werk in Indië.

Ook dezer dagen is er weer een jeugdig dienaar des Woords naar Java vertrokken.

De Holl. Geref. Kerk te Bandoeng was sinds het vertrek van Dr. J. H. Bavinck vacant.

niet dadelijk de Gemeente in. Hij zette de studie nog voort en legde in 1920 met gunstig gevolg zijn doctoraal-examen af.

Uit de vele Kerken, die hem beriepen, koos hij St. Pancras, waar hij 12 Dec. 1920 bevestigd werd als Dienaar des Woords en

Ds. J. G. Fernhout.

Bandoeng is een zeer mooi gelegen, prachtige stad met een voor Indië koel klimaat. Zij telt omstreeks 140000 inwoners waaronder ongeveer 15000 Europeanen. Met het naburige Tjimahi telt de Holl. Geref. Kerk te Bandoeng 334 zielen waarvan 170 zijn toegelaten tot het H. Avondmaal. Een kleine gemeente dus slechts op een zoo groote Europeesche bevolking..

Gelukkig, dat deze Kerk niet al te lang vacant behoeft te blijven.

Ds. J. G. Fernhout nam hare beroeping aan en is reeds naar Java op reis.

Jan Gregorius Fernhout werd den 26sten Juli 1898 te Dordrecht geboren. Hij is een zoon van den onder ons zoo algemeen bekenden en beminden prediker Ds. K. Fernhout, die reeds in de dagen van 86 een beduidende plaats innam in de groote kerkelijke beweging van dien tijd en die nog altoos één onzer meest vooraanstaande mannen is.

De jonge Fernhout had lust in de voetstappen van zijn vader te treden. Na voorspoedig volbrachte studie deed hij in 1918 aan de Vrije Universiteit het kandidaats-examen in de Theologie. Maar hij ging nog

weldra zich door zijn zeer gewaardeerden arbeid een ruime plaats verwierf in het hart der Gemeente.

In Juli 1924 verwisselde hij St. Pancras met de kerk van Boskoop. Maar Boskoops Gemeente heeft niet lang van de gaven mogen genieten, waarmede de Heere dezen jeugdigen Dienaar heeft gesierd. Enkele maanden geleden kwam er een roeping tot hem van de Kerk te Bandoeng.

Ds. Fernhout, die zich aangetrokken gevoelde tot het groote en moeilijke, maar ook mooie werk in Indië, meende deze roeping te moeten opvolgen, zoodat Boskoop hem missen moest. In het laatst van Juni nam hij afscheid. Te Genua is Ds. Fernhout met zijn gezin aan boord gegaan van de „J. P. Coen”, die 30 Augustus van Amsterdam is vertrokken.

Ds. J. G. Fernhout is gehuwd met Wilhelmina Geertruida van Deth. Zij is een dochter van de heer G. van Deth en werd 11 April 1897 te Brussel geboren.

Ds. en Mevr. Fernhout—van Deth verheugen zich nog slechts in het bezit van één kind, een lief dochterke.

Op ons verzoek waren zij zoo vriendelijk

een foto af te staan voor het Zendingsblad. Wij zeggen hun hiervoor vriendelijk dank.

Brenge de Heere hen in welstand te Bandoeng en stelle Hij het werk van dezen jongen dienaar des Woords ten rijken zeggen voor Bandoengs Kerk en voor velen in Indië. Het verheugt ons zeer, dat er weer een jeugdig, krachtig en begaafd prediker het nog zoo kleine getal van Geref. Dienaren des Woords in Indië gaat versterken. Vooreerst is dit van groot belang voor de Gereformeerde Kerk te Bandoeng, die zoo dringend noodig een eigen Dienaar des Woords behoeft. Maar wel ter dege is het ook voor de zending van beteekenis, dat er krachtig gewerkt wordt in de weinige Holl. Gereformeerde Kerken en onder de wijd en zijd verstrooide Gereformeerden. Er kan van de Hollandsche Christenen een zoo gunstigen invloed uitgaan op de Inlandsche bevolking. Maar daartoe is noodig dat deze ook zelf goede bediening des Woords ontvangen.

W. B.

Zending Magelang.

Magelang, 13 Juni '27.

Amice,

De medische dienst is op ons Zendings-terrein nog gering maar de colportage-arbeid mocht hier zich mooi ontwikkelen.

We hebben 6 colporteurs en 2 kranten-verspreiders en een uitgebreide colportage-boekhandel. Het aantal Christelijke boeken, dat we in '26 mochten verkoopen bedraagt: 1. Hollandsche Bijbels 867; 2. Maleische Bijbels 205; 3. Javaansche Bijbels 1387; 4. Maleische Chr. Boeken 341; 5. Javaansche Chr. Boeken 968; 6. Hollandsche Chr. Boeken 14526.

De boeken onder 1—5 genoemd, worden meestal verkocht door onze colporteurs, waarvan er 4 elken dag uitgaan om langs de huizen of op de pasars (marktplaatsen) hun boeken te verkoopen. Eens in de maand heb ik dan een vergadering met deze colporteurs, waar zij mededeelen, hoeveel boeken zij hebben verkocht, welke ontmoetingen zij hebben gehad en verslag doen van wat zij iederen dag hebben gedaan en waar zij zijn geweest.

Zoo'n vergadering is wel noodzakelijk om leiding te kunnen geven aan den arbeid onzer colporteurs.

Deze colporteurs toch behooren in den regel tot de meer eenvoudige leden der gemeente, d.w.z. tot degenen, die geenerlei opleiding hebben genoten, overigens wel bekwaam geacht mogen worden om op eenvoudige wijze het Evangelie aan hun landgenooten te brengen. Nu behoort de Javaan

in 't algemeen niet tot degenen, die voor hij begint te bouwen eerst de kosten gaat overrekenen, vragen over methode van arbeid, komen weinig bij hem op en voor onze colporteurs wil dit zeggen, dat zij er wel op uitgaan om hun boeken te verkoopen, maar zonder een reisplan te hebben opge-maakt. Dikwijls begeven ze zich naar den pasar, spreiden daar een matje uit en etaleeren dan hun boeken. Komt er een koopen, dan zal een colporteur er niet makkelijk toe komen om z'n waar aan te bevelen; ze staan er vaak zwijgend bij en ze moeten in die zaken, die den koopmans-kant der colportage raken wel terdege worden ingelicht. Op zoo'n vergadering met de colporteurs moeten daarom verschillende punten worden behandeld en komen vragen als deze in bespreking.

1. Naar welke plaatsen moet een colporteur zich het eerst begeven, welke plaatsen komen het eerst in aanmerking voor den arbeid van den colporteur, en welke tijd leent zich het best voor den verkoop.

2. Hoe komt men er achter wie er in een desa lezen kan en tot wien men zich dus moet wenden om boeken te kunnen verkoopen.

3. Is er een bepaalde manier van aanbeveling voor de boeken, die men verkoopen wil.

4. Wat is 't beste: telkens nieuwe desa's bezoeken om weer andere menschen tot koopen te bewegen, dan wel telkens terugkeeren tot die dorpen en die menschen, waar men reeds met zijn boeken geweest is.

5. Hoe te handelen ten opzichte van die menschen, die reeds boeken gekocht hebben, en op wie het gelezene blijkbaar indruk heeft gemaakt.

Hoe we dit nu behandelen, wil ik gaarne vertellen, maar eerst even aangeven waar de missionaire-predikant zelf op moet letten bij dezen arbeid.

Wij moeten er voor zorgen, dat tot colporteurs aangesteld worden menschen, die gaaf van lijf en leden zijn. Bij allen arbeid, die uitbreiding van Gods Koninkrijk zoekt, moeten we geen menschen uitzenden, die den indruk maken van ongeschikt te zijn voor anderen arbeid.

Vroeger heb ik ze wel eens gezien, die half blind waren, of een arm misten, enz. en ge begrijpt, dat zulke menschen, hoe vroom ze ook mogen zijn, niet de meest geschikten zijn om als colporteur op te treden. Colporteurs zijn menschen, van wie de Javanen dikwijls den eersten indruk van het Christendom opdoen en als zulke menschen dan het een of andere gebrek hebben,

dan wordt al spoedig gezegd, dat het Christendom alleen voor de stumperds, voor de armen en voor de niet-kunnende is. Dat wordt toch reeds dikwijls gezegd. Onlangs kreeg ik een exemplaar van onzen Mardi-Rahardja teruggezonden waarop twee teekeningen waren aangebracht. De een stelde voor een Mohammedaansche Javaan, netjes gekleed, met een fijne saroeng, zijn hoofd-doek in den juisten vorm, keurig; daarnaast stond een Christen afgebeeld, in slordige kleding, scheeve en andere toevoegingen, die ik niet verhalen zal, een type van een arme stumperd, vol gebreken, een echte paria. Een huisjongen (dus een Javaan, die in 't Javaansche volksleven op een lagen sport staat) zei tegen den tuinjongen, die onze samenkomsten wou bijwonen: je moet daar niet heengaan, want het Christendom is de godsdienst van arme menschen en vele andere staaltjes zouden bij te brengen zijn ten bewijze, dat de Chr. Godsdienst bij vele Javanen slechts de godsdienst is der uitgeworpenen. Nu ligt in die uitdrukkingen, in die teekening veel haat, al is het waar, dat overal in de geschiedenis der Zending, de prediking het eerst weerklinkt vindt bij de lagere klassen van een volk en dat er dus in den aanvang van den Zendingarbeid wel eens eenige aanleiding is voor tegenstanders om zoo over het Christendom te spreken. Maar juist daarom moeten wij er goed op letten, welke menschen wij als colporteurs aanstellen, welke menschen wij kiezen als eerste berichtgevers van den Chr. Godsdienst.

Dit is te meer het geval, waar b.v. nog niet zooveel scholen zijn, of nog niet een goed-georganiseerde medische dienst werkt, waar dus nog niet zooveel arbeid wordt gevonden, die in staat is om verkeerde indrukken, aangaande het Christendom, te corrigeren.

Voorts moeten alle boeken, voor ze aan de colporteurs worden gegeven, voorzien zijn van een stempel of een gedrukt strookje waaruit blijkt, wat het adres is van dezen arbeid, opdat degenen, die zulke boeken kochten, weten waar zij meerdere boeken kunnen krijgen of inlichtingen aangaande den Christelijken Godsdienst kunnen bekomen.

Het adres, dat we hier willen opgeven, is de kiosk te Magelang en te Tempel, twee plaatsen, die voor den Javaan makkelijk te bereiken vallen.

Als steeds

t.t.

A. MERKELIJN.

Rapport over den zendingsarbeid in de Oud' Geref. Kerken in Bentheim en Oost-Friesland.

Onlangs werd te Hoogeveen een vergadering gehouden van Deputaten voor de Zending op Soemba met classicale correspondenten. Onze Duitsche br. Husmann rapporteerde 't volgende, wat we om zijn inhoud hier weer geven:

Door de actie van 1834, die een gezegenden golfslag over de grens bracht, tot openbaring gekomen, zijn onze Oud-Geref. Kerken niet alleen één met de Geref. Kerken van Nederland in leer en leven, in belijdenis en kerkenorde, maar hebben ook eenzelfde roeping ten opzichte der zending. Reeds sedert 1905 mochten ze dan ook samen werken met de Kerken van de 3 Noordelijke provinciën in den gewichtigen arbeid op Soemba. De band, die van meet af gevoeld werd, werd in den loop der jaren nog hechter mede daardoor, dat zendingsmannen als Ds. D. K. Wielenga, Doc. Krijger en de heer T. van Dijk, Schoolopziener, zendingsreden bij ons uitspraken. En niet het minst werd de liefde en de ijver voor de Soembazending sterker, wijl in 1922 onze kerken een harer Dienaren des Woords moesten afstaan, of liever gezegd mochten afstaan voor den arbeid op Soemba.

Opdat nu de Soemba-zending nog meer „onze zending” worde, besloot onze algemeene Classicale Vergadering te Bentheim 27 April j.l. naar de Generale Synode te Groningen het verzoek te zenden om onze Oud-Geref. Kerken, die reeds in 1923 op de Generale Synode te Utrecht in het verband van de Geref. Kerken zijn opgenomen, nu ook meer officieel aan den arbeid op Soemba te laten deelnemen, en in opdracht der Generale Synode, dezen arbeid te behartigen. Voorts werd op onze Algem. Classis de wensch geuit, dat, indien het eens tot verdeeling van het Zendingsterrein mocht komen, Oost-Friesland en Bentheim gemeenschappelijk zouden voortwerken, 't liefst op West-Soemba, omdat daar de Zendingspost van Ds. W. van Dijk is.

Verder kan medegedeeld worden dat, ofschoon een nadere organisatie van den Zendingsarbeid ontbreekt, toch de groote belangstelling, die onze Kerken in den zendingsarbeid toonen, verblijdend is. In de prediking des Woords en op catechisatie, jongelingsvereniging enz. wordt aan de Soembazending gedacht. De Pinkstercolleete wordt in alle Kerken gehouden, in enkele Kerken ook de Soemba-week. Waar men de Hollandsche taal nog verstaat, wordt ook gaarne het Zendingsblad gele-

zen. Het Soemba-blad is er minder, misschien nog geheel niet bekend.

Uit Emlichheim wordt bericht, dat in ieder gezin het Zendingsblad wordt gelezen, dat eenige malen een zendingsleerrede wordt uitgesproken en dat de offervaardigheid voor de Zending er groot is. In Veldhausen worden pl.m. 60 Zendingsbladen gelezen, en dat daar de zendingsliefde, die bij elke gelegenheid wordt aangewakkerd, toeneemt, openbaart zich ook in bijzondere giften voor de Zending, zooals er onlangs nog twee inkwamen, die tezamen f 84.— bedroegen. In Bunde worden 40 exemplaren van het Zendingsblad verspreid en tot de collecten, die haast niet aanbevolen behoeven te worden, omdat de liefde tot het geven drijft, behoort vooral de Pinkstercollecte.

Eigenlijk behoeft over niet één kerk in Bentheim of Oost-Friesland geklaagd te worden. Vooral komt de Benjamin onder onze Kerken, de kleine gemeente te Neermoor, op heden misschien nog niet een 60-tal zielen groot, flink mee.

En dat kan ook haast niet anders. Want uit deze kerk is afkomstig Mevrouw W. van Dijk te Karoeni. In haar ouderlijk huis worden geregeld brieven naar Soemba geschreven en ook brieven uit Soemba ontvangen. En deze laatste worden, voorzover het kan, ook in breeder kring gelezen. Daarbij komen dan nog gedurig kleine foto's uit Soemba, die dan van hand tot hand gaan. Zodoende wordt ook de kennis van en de liefde tot de Zending op Soemba vermeerderd en een innig meelevens met den arbeid op Soemba gevoeld. En de brieven, die Ds. of Mevr. van Dijk in onze „Grensbote” schrijven, trekken nog altijd in sterke mate de aandacht, zelfs van menschen buiten onze kerken. Eindelijk mogen wij nog wel mededeelen, dat het Soemba-Gedenboek met blijdschap in onze Kerken is ontvangen, en toen voor niet weinigen te spoedig en te vroeg bekend werd, dat de voorraad reeds was uitverkocht, achtten de bezitters ervan zich gelukkig.

Resumeerende mogen we vaststellen, dat de liefde en de ijver voor de Soemba-zending in onze Oud-Geref. Kerken is aanhoudende en toenemende. En er op letten, dat Gods werk op Soemba gezegenden voortgang neemt en ook onze Kerken aldaar medearbeiders Gods mogen wezen, eindigen we met het woord: God zij geprezen voor alles!

G. HUSMANN.

Mej. C. van Iperen.

(Bij de foto).

Dinsdag 2 Augustus l.l. is Zuster Van Iperen, benoemd hoofdverpleegster en hoofd der huishouding aan het in September te openen hospitaal te Klaten (Solo) per s.s. Prins der Nederlanden naar Java vertrokken.

Zuster van Iperen.

Zuster Cornelia van Iperen werd 11 November 1894 te Vianen geboren. Op achttienjarigen leeftijd verbond zij zich als verpleegster aan het Chr. Sanatorium voor Zenuwlijders te Zeist. Hier behaalde zij haar Zwarte Kruis-diploma. Na een werktijd van ruim 5 jaar verwisselde zij Zeist met Amsterdam, waar zij geplaatst werd in het Tesselschade-ziekenhuis en het Wilhelmina-gasthuis. Hier verwierf zij het Witte Kruis-diploma en dat voor kraamverpleging. Zij was eene kundige, ijverige en nauwgezette verpleegster. Liefde tot de zending had zij van haar moeder geleerd, één van de eenvoudige, stille werksters in de zending, die uiterlijk niets anders doen dan geld verzamelen voor de zending als lid van de Zendingscommissie, maar die inderdaad veel meer doen, waar zij door hare zendingsliefde bij anderen belangstelling voor de zaak van 's Heeren Koninkrijk wekken. Toen voor het wordende hos-

pitaal te Klaten de vraag naar personeel gesteld werd, werd de aandacht op Zuster van Iperen gevestigd. Aangezocht om daar als Hollandsche verpleegster op te treden, heeft zij, hoewel zich wel bewust van de zware taak, de benoeming aangenomen, in vrouwen op God, die hulp en kracht schenkt voor het werk in Zijn dienst. Wanneer dit blad verschijnt, zal onze zuster (naar wij hopen) reeds op de plaats van hare bestemming aangekomen zijn.

De Heere stelle haar tot rijken zegen en geve haar, dat zij veel arbeiden mag tot zegen, lichamelijk en geestelijk, voor de Javanen.

v. K.

De Kerk te Parokot.

Bij de foto.

De kiek is wel niet zoo heel duidelijk, maar dat komt, omdat er met het zonlicht gerekend moest worden. Zoo staat niet de voorkant van de kerk op de kiek, maar de achterkant.

Toch is het te zien, dat het een zeer eenvoudige kerkje is te midden der bergen.

Parokot is een bergkampong ongeveer 75 K.M. verwijderd van Pajeti te midden van bergen. De weg erheen is tot Lattang in Karita berijdbaar te paard, maar dan is het beter om de laatste 15 K.M. maar te voet af te leggen, want de bergen zijn te steil voor het paard, en er moeten vier rivierviers overgetrokken worden, die steile oevers hebben.

Daar, in dat ver afgelegen Parokot, op een gedeelte waar nog nooit een blanke gezien was, is een beginsel van de Christelijke gemeente ontstaan, dank zij de buitengewone ijver en trouw van een oud-schooljongen, genaamd Moesa.

Hij heeft een vroolijk karakter en aan zijn gezicht is het dadelijk te zien, dat hij een betrouwbaar mensch is.

Na zijn doop is hij met ijver aan het werk getogen om aan de menschen in zijn verre kampong het Evangelie te brengen. En met moeite ging het. Want het kamponghoofd is een geweldig man, die niet terugdeinst voor wreedheden, en hij moet tot nog toe niet veel van het Christendom hebben.

Maar toch kwamen er een stuk of 20 menschen naar Moesa luisteren, een getal dat tot 40 klom soms. Hij hield elken Zondag godsdienstoeffening, en eens in de week catechisatie, met het gevolg dat 20 menschen hun afgoden weggeworpen hebben, niet meer bidden willen tot den Marapoe, niet meer hangen willen aan allerlei bijgeloofigheden.

Toen het aantal hoorders te groot werd om geregeld ontvangen te worden in het huis van Moesa, besloot men gezamenlijk dit kerkje te bouwen. Geen goeroe die er op aandrang, geen zendeling die een wenk gegeven had, maar de naar zijn aard luie Soembanees, die alleen met geweld gedwongen kan worden tot de jaarlijksche heerendiensten, nam dit werk op zich en hij bouwde eigener beweging een kerk om

De Kerk te Parokot.

elken Zondag uit den Bijbel te kunnen hooren. Van binnen hebben ze geen banken gemaakt, maar een baleh-baleh (verhoogde zitplaats, waar men met gekruiste beenen op zitten kan), echt Oostersch.

Was het wonder, dat ontroering zich meester maakte van ons toen wij dit zagen en hoorden, wat daar gebeurde?

Het kerkje is eenvoudig, biedt plaats aan hoogstens 80 personen, maar het is een bewijs van de kracht, die van het Evangelie uitgaat. Het is van eenvoudige palen en alang-alang gemaakt, maar toch is er voor die paar menschen een heel werk aan geweest.

Toen wij er waren, kwamen de menschen ons begroeten, zooveel mogelijk netjes gekleed, en schoon gewasschen. Niemand was bang, ofschoon de meesten nog nooit een Hollander gezien hadden.

En om half elf begonnen we de kerk, waar de goeroe Indjil eerst uit de Soembaneesche Bijbelsche verhalen vertelde, en daarna werden er vragen gedaan. Om één uur hielden wij op, om wat te verpoezen na den zwaren tocht en de inspanning van het vergaderen.

Tegen donker kwamen allen weer bijeen en is er gepraat tot middernacht. Velen (het kerkje was tjokvol) hadden wat te vragen. Het was duidelijk dat er door velen een zielestrijd gestreden werd. Het

Christendom komt hun voor als de waarheid te zijn, waar kracht van uitgaat. Zij voelen er zich toe aangetrokken maar wat hen vasthoudt, is de vraag of de afgod niet boos zal zijn en of er geen ongelukken kunnen gebeuren. Het is de vraag: „wie is machtiger, de Marapoe of God?” En velen toonden het in hun daden, dat zij vertrouwden op God en niet bang meer waren voor mogelijke wraak van den Marapoe. En anderen zien dat het den Christenen, die niet meer offeren aan den Marapoe even goed of slecht wedervaart als den heiden, dus dan gaan ze vragen: „wat nut heeft het nog, dat wij zooveel offers slachten aan den Marapoe of bang zijn voor hem?”

Sommige vragen waren zeer eigenaardig.

Zij waren bang dat ze voor de kerk ook elke maand wat moesten bijdragen, en dat de Zendeling eerst weinig zou vragen maar elk jaar meer tot f 10 per maand toe (een ongehoord hoog bedrag voor een Soembanees).

Een ander vroeg of alleen de schoolkinderen die de Bijbel in het Maleisch konden lezen, zalig werden.

Anderen waren bang dat hun goederen zouden geroofd worden, als ze Christen werden.

Of God geen voedsel noodig had, omdat de Christenen nooit een dier slachten voor Hem.

Of zijn vrouw thuis of in het Marapoe-huis haar kleine moest afwachten.

Of niet een van de Hollanders op Pajeti (met name genoemd) gezegd had, dat het beter was om maar heiden te blijven.

Voor al op dit laatste, te bespottelijk om te gelooven, kon met volle verzekerdheid geantwoord worden, dat die mijnheer, die dat gezegd zou hebben, het ook als hoogste levensdoel stelde, dat alle Soembaneezen Christen werden.

Moge God deze kleine plant beschermen en Zijn wasdom schenken.

Pajeti.

P. J. LAMBOOY.

KORTE BERICHTEN.

Dr. B. J. Esser.

Dr. B. J. Esser, de Miss. Predikant van Poerbolingo is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Het zendingsblad wenscht hem van harte geluk. In hem is ook de zending weer opnieuw door de Regeering geëerd.

P. de Koomen.

Het adres van den heer P. de Koomen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo is Zaagmolenstraat 170, Rotterdam.

Mej. A. Krijger.

Mej. A. Krijger, dochter van Ds. L. P. Krijger, is na de voltooiing harer opvoeding in Nederland, naar Soemba teruggekeerd. Zij reist in gezelschap van Ds. Fernhout.

J. Dubbeldam.

De heer J. Dubbeldam, Hoofd van de Leerschool der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo is met verlof in Holland. Zijn adres is Pension Warnsborn, Schelmsche weg, Arnhem.

Zendingsbibliotheek op Soemba.

Op Soemba is er nu ook een begin gemaakt met de inrichting van een Zendingsbibliotheek. Deze is gevestigd in de Opleidingsschool te Karoeni en staat onder de verzorging van den docent Ds. L. P. Krijger.

Vooruitgang.

Kort geleden was een auto op Soemba nog een onbekend ding. Thans zijn er reeds 14, waarvan 7 in Midden en Oost-Soemba en 7 in West-Soemba. Karoeni heeft zelfs reeds een vrachtauto en een autobus.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

LEESTAFEL.

't Anker. Orgaan van de Vereeniging „t Anker” tot verbreiding van het Evangelie onder Nederlandsche en andere schippers, tevens tot het verleenen van eerste hulp bij ongelukken. f 2.50 p. jaar. N.V. Boekh. v.h. J. de Vries, Klundert.

Een nieuw maandblad, onder redactie van Ds. C. Kapteijn te Moerdijk. Het blad

beoogt: te vertellen van het werk; te verantwoorden de contributies enz.; het verspreiden van goede Evangelische lectuur aan de schippers; de band te sterken tusschen Vereeniging en leden; belangstelling te wekken. Metterdaad een goed doel. Het eerste No. maakt een goeden indruk.

De Bazuin. Weekblad ter bevordering van de belangen van de Geref. Kerken in Nederland. Per 3 maanden f1.25. Uitgave Kok te Kampen.

Het Zendingsblad wil nog eens herinneren aan de Bazuin. Een uitstekend geredigeerd blad. Rijk van inhoud. Maar veel te weinig gelezen.

De Macedonier. Zendings-tijdschrift onder redactie van Ds. D. Bakker, Ds. P. J. Lambooy, Ds. D. Pol en Dr. D. K. Wielenga bij Edzo Venema te Groningen, f4 per jaar.

De Macedonier is het eenige Geref. Zendings-tijdschrift, dat we hebben. De inhoud is doorgaans heel goed. Het No. van Aug. biedt een artikel van Dr. D. K. Wielenga: Is het Christendom relatief of absoluut onderscheiden van de niet Christelijke religie; van Ds. Lambooy: Sporen van oudere bevolking op Soemba; van Ds. J. van Nes: De conferenties te Boedapest en Warschau en van Ds. D. Pol: Van mijn uitkijk.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Ontvangen voor de Generale Kas: Door Mej. W. v. d. Kolk van de kinderen der Christ. School Bos Bakkerlaan, Elburg f25.90½; door J. Beukema van de kinderen der Geref. School te Berkel en Rodenijis f100.-; door Ds. B. J. C. Reinders een bij hem ingekomen gift f20.-; door H. Hogeweg uit het knikkertje van de Chr. Sch. te H. I. Ambacht f21; door Mej. C. den Hartigh van de kinderen der Chr. School te Zuid-Beijerland f5.75; van J. H. Brekveld te Lochem f10.-; door J. H. Campen van de kinderen der Chr. School Apeld. weg, Arnhem f12.50; door W. v. d. Berg uit het busje der Christ. School te Voorburg f13.20; van B. A. te B. voor de Alg. Zendingskas f300 en voor de zending te Solo f100; van H. Smit te Schokland f9.-; van J. Jongman te Vollenhove f5.-; door Mej. J. H. Sielof van Mej. D. Voogel te Hilversum voor verkochte prentbriefkaarten f6.-.

W. B.

Zaandam, 25 Aug. '27.

Giro No. 36806.

Commissie van Administratie voor de Zending.

Bijdragen en Giften.

- 1 Febr. 1927. Classe Amsterdam: 's-Graveland (boekjaar 1926) f50.-;
- 1 Febr. Classe Zaandam: Buiksloot (1926) f54.33; Edam f17.02½; Koog Zaandijk f90.78; Krommenie f56.74; Landsmeer f56.74; Marken f45.38; Monnikendam f45.39; Nieuwendam f30.-; Oostzaan f11.35; Tuindorp Oostzaan f11.35; Purmerend f56.74; Wormerveer f56.74; Zunderdorp f11.35.
- 1 Febr. Classe Enkhuizen: Andijk f500.-; Enkhuizen f300.-.
- 24 Febr. Classe Amsterdam: Bussum (boekj. 1926) f200.76; Huizen (id.) f71.50.
- 4 Maart Classe Amsterdam: Hilversum f700.-; Weesp f242.94; Watergraafsmeer f473.63; Naarden f60.-; Ouderkerk a. d. Amstel f26.80; Laren f50.-; Amsterdam Zuid f325.-; 's-Graveland f50.-; Nederhorst den Berg f50.-; Muiden f20.-; Ankeveen f20.-; Muiderberg f18.13; Amstelveen f396.06.
- 19 Maart. Classe Enkhuizen. Urk f300.-; Hoorn f70.-; Opperdoes f120.-; Andijk gift (boekj. 1926) f7.40.
- 21 Maart. Classe Alkmaar. Anna Paulowna f30.34; Bergen f15.14; Broek op Langendijk f201.75; Helder f221.92; Kolhorn f10.09; Krabbendam f36.75; Noord-Scharwoude f70.-; Oosterend f100.90; Schermerhorn f20.80; Sint Pancras f40.35; Wieringen f10.09.
- 26 Maart. Classe Amsterdam: Aalsmeer (boekjaar 1926) f62.-.
- 29 Maart. Classe Haarlem: Hoofddorp (boekj. 1926) f150.-; Gift van Oostzijde (idem) f25.-; IJmuiden f538.-; Beverwijk f115.-; Vijfhuizen f173.20.
- 1 April. Classe Amsterdam: Bussum f500.-.
- 4 April. Comité Petronella Hospitaal: Drukkerij „Holland” restant uitgave Jubileum-boekjes f1.20.
- 14 April. Dr. Scheurer's Hospitaal: Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f300.-.
- 22 April. Dr. Scheurer's Hospitaal: Remise Mevr. J. H. Brinkman-Schut f700.-.
- 26 April. Classe Zaandam: Koog Zaandijk f90.78; Krommenie f56.74; Landsmeer f56.74; Marken f45.90; Nieuwendam f40; Oostzaan f11.35; Tuindorp, Oostzaan f11.35; Purmerend f56.74; Wormer f25; Wormerveer f56.74; Zunderdorp f11.35.
- 27 April. Classe Amsterdam: Amsterdam-West f250. Classe Zaandam: Buiksloot f353.04½; Edam f17.02; Gereformeerde Kerk Amsterdam, remise 2e kwartaal 1927 f3324.56.

- 7 Mei. Classe Enkhuizen: Urk f300.
 12 Mei. Classe Amsterdam: Aalsmeer f68;
 20 Mei. Dr. Scheurers Hospitaal, remise
 Mevr. J. H. Brinkman—Schut f1000.
 4 Juni. Classe Enkhuizen: Medemblik f80.
 7 Juni. Classe Haarlem: Nieuw-Vennep
 f350; Hoofddorp f150; Velseroord f120;
 Zandvoort f14.21; Santpoort f10.
 8 Juni. Classe Amsterdam: 's-Graveland
 f50; Amsterdam-Zuid f300; Nederhorst
 den Berg f60; Ouderkerk f93.15; Muider-
 berg f18.12; Naarden f60; Amstelveen
 f 400.
 14 Juni. Classe Enkhuizen: Hoorn f44.49;
 Enkhuizen f300.
 22 Juni. Dr. Scheurers Hospitaal, remise
 Mevrouw J. H. Brinkman—Schut, laatste
 storting 1926—1927 f1068.23.
 1 Juli. v. Coevorden Adriani Stichting:
 door H. Groenendijk C.Azn. f100.

*Namens de Commissie van
 Administratie:*

DS. A. SCHWEITZER.
 G. DE BRUIN.

Het Zendingsonderwijs in Suriname.

Sinds de vorige verantwoording werd
 voor de Hernhutter scholen ontvangen:

Van v. D. te H. f2.50; I. V. Schiedam
 f 2.50; H. IJ. den Haag f 2.50 (jaarlijks);
 Pers. Ulo school 's-Gravenzande f 3.75; D.
 de B. Hazerswoude f 1; J. B. te Andijk
 f 5; A. S. V. Amsterdam f 2.50; N. G.
 Enkhuizen f 5; G. K. Franeker f 2.50 +
 f 20 van de Geref. Kerk aldaar; B. A. te
 B. f 50; A. B. Zaandam f 1; G. C. T.
 Hoorn f 2.50; J. H. K. Rotterdam f 2.50;
 D. de B. Steenwijk f 1; S. van D. Nieu-
 weroord f 5; M. K. Giesendam f 1; Mej.
 Achlum van leerlingen Chr. School f 0.75
 (aan zilverpapier); Wed. A. W. Lioessens
 f 10; B. R. Hallum f 10; A. J. V. Makas-
 sar f 10; S. H. Dokkum f 25; Allen har-
 telijk dank!

Hilversum. Postrek. 95494.

Bilderdijklaan 12. J. v. KEULEN.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

A. J. Huurling Jz. te Deventer B, bij-
 dragen f60; P. Ritzema te Bedum, gev. in
 de collecte f5; S. v. d. Zwaag te Ezinge,
 M. v. d. Kooi 30 st. E. Terpstra 162 h. c.
 is f2.31; Mej. G. Sebens te Hoogkerk, kin-
 deren 2e klas der school, theelood enz. f5;
 W. F. Eugster te Hengelo, saldo Zendbl.
 2e kw. f36.90, v. d. Jongel. Ver. f9.16, cate-
 chis. bus f5.15 is f51.20; J. W. Zwart-
 senberg te Wetsinge Sauwerd, busjes f20;
 Ds. v. d. Munnik uit Winzum-Obergum,
 van de Zend. Comm. f50; Ds. Visser te
 Oldemarkt, busje L. Sneepe f10.05; H. Wie-
 renga te Tenpost, van de Zend. v. f35; W.
 Renkema te Enumatil, bijdragen f405.91;
 W. Renkema van A. van Til 100 h. c.
 School Oostwold f10.80 is f 11.30; J. L.

Zijlman te Kommerzijl, W. Bolhuis h. c.
 f1.24, G. en A. van Dijken 50 h. st en 100
 h. c. is f1.75 is f2.99; R. Smit te Ter Apel
 saldo Kal. f25; Ds. v. d. Elskamp te Gro-
 ningen, uit zijn catechis. bus f16.12½; Mej.
 C. Delhaas te Groningen, theelood enz.
 f57.96½; J. Stoter te Hoogeveen, van de
 Zondagsch. te Hollandscheveld f9.01; C. v.
 Vliet te Akkerwoude, R. Postma te Mur-
 merwoude 132 h. c. is f0.66; Ds. Ubbink te
 Zweeloo, v. d. Zangv. f10, gev. in de coll.
 f 2.50 is f12.50; R. ter Laan te Schildwol-
 de, contributien f236; Ds. Boekenooen te
 Wijhe v. d. Jonged. ver. f5; R. E. Kladder
 te Kommerzijl, van S. Mellema f1; W. van
 Veen te Beilen, van een schooljongetje
 f1.03; E. van Dijken te Groningen, gev.
 in de coll. f1, van E. Buiten, theelood 0.50
 is f1.50; N. N. te Leek f10; L. van Klin-
 ken te Musselkanaal, v. d. Schoolk. f3.40;
 J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de collecte
 f10; H. Wegener te Wildervank, gev. in de
 coll. f40; H. J. Kuiper te Zwartsluis, een
 gift f35; B. Roosje te Diever, 't Nikkertje
 v. d. School f8; A. Visscher te Zijldijk, uit
 Uithuizen busje oud-leerlingen f2.84; D.
 Smit te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50;
 Ds. Stadig te Ezinge, v. d. Zendv. f72.35;
 H. Wegener te Wildervank, v. d. Zend. ver.
 f100. D. A. Koebrugge te Onstwedde, busje
 school f6.53, Jongel. ver. f4.82 is f11.35;
 Ds. Postema te Veendam, v. een lid der
 Gem. f5; J. Wildvank te Delfzijl, busjes
 f50; R. D. v. d. Kooi uit Winsum-Obergum,
 't Javaantje der school f17; R. F. Toren
 te Midwolde gevonden in de coll. f5; F.
 Ritzema te Bedum, gev. in de coll. f2;
 Ds. Ubbink te Zweeloo, nag. catechisatie-
 bus f2.51; H. J. Nijhuis te Enschede, 1e
 halfj. contrib. f550; J. Snippe te Smilde,
 een busje f4.05, Jongel. ver. f5.94 is f9.99;
 S. Mulder te Lutten, 2 mndl. bijdragen
 f50; F. Stam te O. Pekela, Zendingbusjes
 f 350.

Soembaweek.

Enumatil f75.06; Kampen f741.65; Ger-
 kesklooster-Strobos f160.13; Grijskerk
 f120; Wierden f49.20; Nieuwerood f34.22.

Pinkstercollecte.

Zuidbroek nag. f10; Pieterburen f88.66; Ul-
 rum f189.18; Zoutkamp f56.75; Emmen
 f102.50; Bunde 123.10 R.M., Campen 46.60
 R.M., Ithove 85.55 R.M., Neermoor 74
 R.M. is 32925 R.M. is f192.

Enumatil f194.52½; Kommerzijl f67.55;
 Harkstede f 31.57; Nieuwerood f 57.85;
 Vledder f13.56; Nieuwleuzen f34.65; Oost-
 wolde f365.39; Oldehoeve f115.67; Sidde-
 buren f186; Alteveer f27.60; Gerkeskloos-
 ter-Strobos f83.35; Enschede f269.69.

P.S. Wij zijn nogal enkele Kerken, die de
 Soembaweek 1926-'27 niet hebben gezonden.
 Mag ik tot eenige haast aansporen Broe-
 ders! Blijft niet te lang achterwege!
 Groningen, 20 Aug. 1927.

J. DUURSEMA,

Heeresingel 34. Giro 51619.

Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

„Zij zullen Mijne heerlijkheid zien”. — Van Zendingsaangelegenheden: Een Zendingsraad; J. P. Zuidema; De Synodale beslissing betreffende de Christ. Holl. Inl. Kweekschool; Litteratuur voor Zendingsskringen. — Na het examen (bij de foto). — Soemba Zending. — Een groep onderwijzers van Midden-Soemba (bij de foto). — Driemaandelijksch verslag van de Zending in Banjoemas. — Zuster A. v. d. Burgt. — Hoofdverpleegster gevraagd. — Leucheniusschool. — De examens aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Kampeertocht naar de Dieng. — Ned. Geref. Zend. Ver. — Niet bemoeigend. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Zij zullen Mijne heerlijkheid zien.

Hunne werken en hunne gedachten! Het komt,
dat Ik vergaderen zal alle heidenen en tongen en
zij zullen komen en Mijne heerlijkheid zien.

Jesaja 66 : 18.

In dit laatste hoofdstuk zijner profetieën heeft Jesaja niet veel goeds voor zijn volk te zeggen. Scherpe bestraffing en bittere veroordeeling laat hij hooren. 't Is een volk, dat tot God nadert met de lippen, maar zich met het hart verre houdt. Bij het gros des volks ging de dienst des Heeren enkel in het uitwendige op. Ze trokken wel op naar den tempel; ze offerden wel, maar alles buiten God om. De getrouwen in den lande waren weinige geworden. En nu spreekt de Heere het oordeel uit over de goddeloozen.

Van dat oordeel klinkt ons iets tegen in die woorden: „Hunne werken en hunne gedachten!”..... 't Is een afgebroken zin, doch daarom te meer eene bedreiging. Het is of de Heere zeggen wil: „Al is mijn troon in den hemel, hunne booze werken zijn voor Mij niet verborgen en hunne goddelooze gedachten ken Ik wel. Ze zullen niet ongestraft blijven; zij zullen mijne oordeelen niet ontgaan.” Israël zou verworpen worden en de heidenen zouden worden toegebracht.

Het oordeel zou komen, al zegt de Heere nog niet hoe en wanneer. Het volk der Joden zou uitvallen uit de genadige bemoeienissen Gods. Het zou worden Lo Ammi = niet mijn volk en Lo Ruchama = niet ontfermd. En in hunne plaats zullen alle heidenen en tongen vergaderd worden.

Is het niet op ontroerende wijze tot vervulling gekomen in de volheid des tijds. Hunne werken en hunne gedachten hebben zich uitgewerkt in het allerontzettendste dat men denken kan. Immers heeft dat volk der Joden den Zone Gods verworpen, veroordeeld, aan het kruis gehecht en gedood. In dat ontzettende feit kunt ge al de booze werken en gedachten van dat Joodsche volk samenvatten.

En ziet daarop is het oordeel gevolgd. Toen is God van den hemel gekomen om zijn toorn aan dat goddelooze volk te openbaren. De tempel is verwoest, Jeruzalem tot een puinhoop gemaakt, het volksbestaan te niet gedaan en de Joden zijn verstrooid over de gansche aarde.

Een ontzettend oordeel. Maar hoe vreeselijk ook, het was der wereld tot een zegen. Want hun val is de rijkdom der wereld geworden. Die oordeelen waren als de barensweeën van de geboorte der Nieuw-Testamentische Kerk. „Nu komt het,” zegt de Heere, dat Ik vergaderen zal alle heidenen en tongen; en zij zullen komen en zij zullen Mijne heerlijkheid zien.

Al stervende bracht dus dat Israëlitische volk de Nieuw-Testamentische Kerk voort, want van uit Jeruzalem gaat toch het heil des Heeren over de wereld. Van nu af vergadert de Heere de heidenen. Op den Pinksterdag reeds uit 13 verschillende volken.

Maar het gaat verder. Het komt, dat Ik ze vergaderen zal, zegt de Heere. Wie kon denken in Jesaja's dagen, dat het nog ruim zes eeuwen zou duren. Maar het kwam toch. Er was een begin onder enkele heidenen en tongen. En wat de Heere begon zet Hij voort. Aldoor klinkt het: „Het komt!” *Alle* heidenen en tongen zullen worden vergaderd. Al ziet ons oog het nu nog niet. Al schijnt wel eens de arbeid vruchteloos, het komt, want de Heere heeft het gesproken.

Het komt! Maar niet zonder ons. Die belofte des Heeren doet ons de roeping kennen om de boodschap des evangelies onder de heidenen te brengen. 't Zal geen nuttelooze arbeid zijn, als we 't zaad des Woords op Gods akker werpen. 't Zal een rijken oogst geven. De Heere heeft het gezegd, want Hij zal ze vergaderen — en zij zullen komen. Ze zullen aan de roepstem van 't evangelie gehoor geven. „Alle einden der aarde zullen zich tot den Heere bekeeren en alle geslachten der heidenen zullen voor zijn aangezicht aanbidden.”

Een machtige drang ligt daarin tot den zendingsarbeid. Te meer nog als er de belofte bijgevoegd wordt: „En zij zullen Mijne heerlijkheid zien.”

Israël zag geen heerlijkheid in den Zoon des Vaders, toen Hij verscheen. Ze hebben Hem veracht en gedood. Maar zij, die de Heere uit de heidenen vergaderen zal, die tot Hem komen, zullen Zijne heerlijkheid zien. Welk een heil! Aller oog is van nature voor de heerlijkheid Gods gesloten. Maar als God het oog opent, ziet het Zijne heerlijkheid; de heerlijkheid van Zijn macht en genade, van Zijne liefde en ontferming. De van God vervreemde heidenen zullen die heerlijkheid zien,” want de mond des Heeren heeft het gesproken.”

C.

F. S.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een Zendingsraad.

In onderscheidene Zendingssamenkomsten, zoowel hier in Holland als in Indië, is den laatsten tijd de gedachte uitgesproken, dat het noodig is te komen tot de oprichting van een Zendingsraad. Reeds is door verschillende vooraanstaande zendingsmannen met warmte hiervoor het pleit gevoerd. Men is van oordeel, dat er tusschen de verschillende Protestantsche zendingen, die in Ned.-Indië arbeiden, veel te weinig eenheid, onderling overleg, en samenwerking bestaat en dat dit tot schade is van het zendingswerk. En dat gebrek moet verholpen worden door de instelling van een Zendingsraad.

Ongetwijfeld ligt in de gedachte van een Zendingsraad heel veel moois.

Stellig heeft de Protestantsche Zending onderscheidene gemeenschappelijke bezwaren, die moeten worden overwonnen, onderscheidene gemeenschappelijke vraagstukken, die onder de oogen moet worden gezien, en onderscheidene gemeenschappelijke belangen, die men dienen moet. We willen er slechts op wijzen hoe men in heel Indië te doen heeft met het Aninisme, met den Islam en met 't opkomend nationalisme. Eenheid, onderling overleg en samenwerking is dus wel zeer gewenscht. Vooral als verschillende zendingen werken onder een bevolking, die één is in taal en nationaliteit, zooals op Midde- en Oost-Java. De ruim 20 millioen Javanen, die daar wonen, spreken allen Ja-

vaansch. En daar werken vier verschillende zendingen, n.l. het Ned. Zend. genootschap, de Doopsgezinde Zending, de Salatiga Zending en de Zending van de Geref. Kerken in Nederland. Hoe gewenscht zou het wezen, als — om slechts iets te noemen — later alle Kerken van Midden- en Oost-Java, die Javaansch spreken, ook in één Kerkverband konden samenleven. En zal dat worden bereikt, dan is er tusschen die verschillende zendingen reeds nu een innig contact noodig.

Gelukkig ontbreekt dat contact niet geheel. Elk jaar wordt er een conferentie gehouden van de zendelingen, die arbeiden onder de Javaansch sprekende bevolking. Dit voorjaar werd een uitnemend geslaagde conferentie gehouden te Karangpandan. En in Augustus zou er weer een conferentie gehouden worden. Die conferentie's werken zeer goed.

Er is dus wel eenig contact.

Ook nog wel in breeder kring. We noemen slechts den Ned. Ind. Zendingsbond met haar voortreffelijk geredigeerd zendingstijdschrift: „de Opwekker”, terwijl bijna alle Protestantsche zendingen in het instituut van het Zendingsconsulaat een gemeenschappelijke instelling hebben. Maar al is er wel wat contact, toch zou meer eenheid, meer onderling overleg, meer samenwerking metterdaad wel zeer gewenscht zijn. En daarom ligt er in het denkbeeld voor een Zendingraad wel iets, dat bekoort.

Maar dat denkbeeld is nog zoo vaag.

Voor zoover ons bekend is, heeft nog niemand dit denkbeeld in een concreet voorstel uitgewerkt. En nu vreezen we zeer, dat men, als men de gedachte gaat uitwerken in een bepaald voorstel, zal stuiten op onoverkomenlijke bezwaren.

Het spreekt van zelf, dat een eventueele Zendingsraad een grondslag zal moeten hebben. Zal de Gereformeerde Zending ook zelfs maar in overweging kunnen nemen om meê te doen, dan zal die grondslag positief christelijk moeten zijn. En het zal, naar het ons voorkomt, niet gemakkelijk gaan een grondslag te vinden, waarop de verschillende zendingen elkander kunnen ontmoeten en met elkander kunnen samenwerken.

Evenmin zal het gemakkelijk zijn de bevoegdheid te omschrijven, die aan den Zendingsraad zal worden toegekend.

Zal de naam „Zendingsraad” bij het eventueel op te richten instituut passen, dan zal aan dezen raad ook eenig zeggenschap moeten toevertrouwd worden over de verschillende bij hem aangesloten zendingen. Maar dat zal toch moeilijk gaan. We verwachten dat alle zendingen prijs zullen stellen op volkomen behoud van eigen zelfstandigheid.

Wat de Geref. Zending betreft, achten wij het althans volstrekt ondenkbaar, dat onze kerken in eenig opzicht het zeggenschap over hare zending ook maar voor een deel zouden willen overdragen aan een eventueelen Zendingsraad. Alle besluiten van een Zendingsraad, waaraan van Gereformeerde zijde misschien zou kunnen worden medegewerkt, zouden nooit een beslissend, maar alleen een adviseerend karakter kunnen dragen.

Met belangstelling wachten we de voorstellen af, die misschien zullen worden gedaan om te komen tot een Zendingsraad. In elk geval is het een belangrijk onderwerp, dat ernstige overweging verdient. Dat het aan de orde is gesteld teekent, dat er ondanks alle verschil toch ook een drang naar meerdere eenheid is.

J. P. Zuidema.

Het zal den 12den Nov. a.s. 40 jaar zijn geleden, dat Br. J. P. Zuidema in dienst der zending is uitgegaan naar Java. Hij was benoemd voor de opleiding van Inlandsche helpers. Den 1sten Febr. 1888 vestigde hij zich te Poerworedjo en begon hij zijn arbeid. In de eerste plaats moest hij de Javaansche taal leeren en zorgen voor de oprichting van een schoolgebouw en een woning. Dit heeft natuurlijk heel wat tijd gekost en ging met veel moeite gepaard. In het begin van 1891

waren de gebouwen gereed. Het was op den 9den Febr. 1891 dat hij de lessen aan de Keucheniuschool kon beginnen. Bij zijn uitzending waren er in Holland groote verwachtingen. Men meende dat er zich misschien wel een tachtig leerlingen zouden aanbieden. Maar helaas — er kwamen slechts zes leerlingen opdagen. Alle begin is moeilijk. Zoo iemand, dan heeft Br. Zuidema dat moeten ondervinden. Wat heeft hij moeten tobben om leerlingen te krijgen en om ze te houden. Het is de eerste jaren een aaneenschakeling van teleurstellingen geweest. Maar de Heere heeft Br. Zuidema kracht gegeven om te volharden. En als men in 't oog houdt wat al moeite moesten worden overwonnen, dan verwondert het nog, dat Br. Zuidema, die geheel alleen stond, ook de eerste tien jaren nog zooveel resultaten heeft mogen bereiken.

Omdat Djokja als plaats van vestiging beter werd geacht dan Poerworedjo, is in 1903 de Keucheniuschool daarheen verplaatst. En toen heeft Br. Zuidema weldra krachtige hulp verkregen. In 1905 is de Keucheniuschool gereorganiseerd. Br. D. Koelewijn trad op als directeur der 1e Afdeling en Ds. D. Bakker als docent voor de tweede afdeling. Eerst bleef Br. Zuidema inzonderheid in de 1e Afdeling werken naast Br. Koelewijn tot vorming van Inlandsche onderwijzers. Later heeft hij zijn krachten meer gegeven om, naast Ds. D. Bakker, in de Theologische afdeling onderwijs te geven aan de jongelieden, die werden opgeleid tot helpers bij den dienst des Woords.

Behalve door den schoolarbeid heeft Br. Zuidema zich ook zeer verdienstelijk gemaakt als bouwkundige. Het is bekend, dat hij tegelijk goed en goedkoop wist te bouwen. Steeds werd zijn hulp en leiding bij het oprichten van gebouwen gezocht.

Het werk der opleiding van helpers in den zengingsarbeid, dat door Br. Zuidema met zooveel moeite en zorg is begonnen, heeft thans een vlucht genomen, die alle verwachting verre heeft overtroffen. We hebben nu vooreerst de Keucheniuschool gehuisvest in schitterende gebouwen en meer dan 80 leerlingen tellend; dan de thans geheel zelfstandig daarnaast staande Opleidingschool met een Javaansche en een Hollandsche afdeling; en voorts de Christ. Holl. Inl. Kweekschool ter opleiding van onderwijzers voor de Holl. Inl. scholen.

Als Br. Zuidema dat alles overziet, dan zal hij gewis innig dankbaar zijn, dat hij op Midden-Java het werk der opleiding heeft mogen beginnen en dat dit werk, hoe kommersvool die aanvang ook was, toch zoo heer-

lijke ontwikkeling heeft verkregen.

Br. Zuidema is thans in rust. Op zijn dringend verzoek, gesteund door de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten, heeft hij wegens zijn zeer wankel gezondheid in 1924 op de meest eervolle wijze ontslag verkregen uit den actieven dienst der zending. Br. Zuidema, wiens kinderen bijna allen in Indië een positie hebben, is niet naar Holland teruggekeerd. Hij woont thans te Malang op Oost-Java.

Het spreekt echter van zelf, dat zijn veertigjarigen dienst niet onopgemerkt mag voorbij gaan. Met genoegen vernamen we, dat men dit jubileum te Djokja eenigszins feestelijk wil vieren, als daar in November de missionaire arbeiders van Midden-Java haar vergaderingen houden.

Ook het Zendingsblad biedt Br. Zuidema zijn hartelijke gelukwensch aan met het zeldzame voorrecht, dat hem te beurt valt. Vervulde de Heere over hem in rijke mate het woord: „Het zal geschieden ten tijde des avonds dat het licht zal zijn”

Gaarne zouden we een foto van Br. Zuidema hebben geplaatst. Maar tot ons leedwezen hebben we geen foto van hem ter onzer beschikking.

De synodale beslissing betreffende de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Eén van de belangrijkste onderwerpen, waarover de Generale Synode te Groningen bij de behandeling van de zaken der zending een beslissing moest nemen, betrof de positie van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. Meermalen hebben we één en ander over het nieuwe Kweekschoolplan en eene eventuele overdracht der Kweekschool aan eene Vereeniging geschreven in het Zendingsblad. De laatste maal in het no. van Juli '27. We willen dit natuurlijk nu niet herhalen. Wel willen we echter mededeelen welk besluit de Generale Synode te dezer zake nam. Zij besloot:

„1. uit te spreken, dat de inrichting der Kweekschool naar het nieuwe Kweekschoolplan instemming verdient;

2. te verklaren, dat er uit een principieel oogpunt geen enkel bezwaar bestaat tegen de overdracht der Kweekschool aan een vereeniging, mits daarbij ten volle gewaarborgd zij, dat haar Gereformeerd karakter onverzwakt zal blijven gehandhaafd;

3. aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen:

1. terzake van een eventuele overdracht der Kweekschool aan een vereeniging in nadere correspondentie te treden met de

Alg. Vergadering op Midden-Java en in samenwerking met de Alg. Vergadering te bevorderen, dat er een vereeniging voor dat doel worde opgericht;

II. de Kweekschool te Solo, nadat een daartoe opgerichte vereeniging zich bereid heeft verklaard tot hare overname en instandhouding, aan deze vereeniging over te dragen, met dien verstande evenwel, dat vooraf moet vaststaan dat:

a. de vereeniging die de Kweekschool overneemt staat op den grondslag van de Heilige Schrift en de Belijdenisschriften der Geref. Kerken;

b. dat die vereeniging tot waarborging van dien grondslag, ook wat het onderwijs betreft, zich stelt onder deugdelijk toezicht ten genoeege van de deputaten voor de Zending;

c. dat, indien er een z.g. „centrale commissie” komt in wier handen tegenover de Regeering het administratief beheer zal berusten, deze commissie geenerlei zeggenschap heeft over de interne aangelegenheden der Kweekschool;

d. dat voorts de statuten der vereeniging, die de Kweekschool overneemt, geen bepaling bevatten waartegen bij de deputaten voor de Zending overwegend bezwaar zou bestaan;

e. dat de Zending, na de overdracht der Kweekschool, geen enkele finantieele verplichting voor deze school heeft;

f. dat de overdracht der thans aanwezige eigendommen aan de vereeniging geschiedt op billijke voorwaarden, ook wat betreft eventuele restitutie van door de Zending voor deze school betaalde gelden;

4. de deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen te machtigen om met inachtneming van wat sub 3 is gestipuleerd alle handelingen te verrichten die zullen blijken noodig of gewenscht te zijn om de overdracht der Kweekschool ten uitvoer te leggen.”

De Synode heeft dus goedgekeurd, dat de Kweekschool te Solo aan eene Vereeniging worde overgedragen, mits het Gereformeerd karakter ongerept gehandhaafd blijft. Natuurlijk is daarmee nog volstrekt niet beslist, dat deze school nu ook metterdaad uit de handen der zending in die van een vereeniging zal overgaan. Er zullen nog heel wat moeilijkheden moeten worden overwonnen eer het zoover is. We achten het zelfs niet ondenkbaar, dat de overdracht der school aan een vereeniging nog op onoverkomelijke bezwaren zal stuiten. Maar de weg tot eene eventuele overdracht is nu toch door de Synode geopend en tevens zijn

de hoofdpunten vastgesteld, die daarbij zullen moeten worden in acht genomen.

Litteratuur voor Zendingskringen.

Onderscheidene malen kwam de vraag tot ons om opgave van geschikte boeken en tijdschriften voor zendingskringen om als handleiding te dienen bij het bestudeeren van de zending der Geref. Kerken, en dan liefst niet al te duur en ook niet al te uitgebreid en niet te veel.

Gaarne willen we die vraag in het Zendingsblad beantwoorden en ook daarmede voldoen aan een tot ons gekomen verzoek.

Gelukkig is de tijd al lang voorbij, dat er schier geen enkel geschikt boek voor zendingsstudie bestond.

Voor wat Midden-Java betreft willen we noemen het boek van Ds. D. Pol, getiteld: **Midden-Java ten Zuiden**, en uitgegeven door den Zendings Studie Raad.

In een betrekkelijk kort bestek vindt men in dit boek een uitnemend overzicht van de Gereformeerde Zending op Midden-Java. En als men dan daarbij aanschafft de „**Leidraad voor de bestudering van „Midden-Java ten Zuiden” ten dienste van Zendingsstudiekringen**”, geschreven door Ds. J. D. Wielenga, dan is men voor Midden-Java al aardig klaar. Vooral als men er dan ook nog bijneemt: „**Vijf en twintig jaar zendingsarbeid te Djokia**”, uitgegeven in 1925 bij gelegenheid van het zilveren jubileum der Zending in Djocja, en „**Schetsen en Herinneringen**”, uitgegeven ter gelegenheid van het 25ste gedenkjaar der Friesche Zending.

Over Soemba hebben we thans een heel mooi boek. Het is geschreven door den bekenden Missionair Ds. D. K. Wielenga. Onder den titel „**Soemba**” is ook dit werk uitgegeven door den Zendingsstudie-Raad. Wie van de Soembazending wat weten wil, kan hier terecht. Gewenscht is, dat men bij de bestudeering van de Soembazending ook gebruik make van het „**Gedenkboek**” van den 25-jarigen zendingsarbeid op Soemba, uitgegeven bij Kok te Kampen.

Voorts willen wij nog wijzen op het nog altoos zeer aan te bevelen boekje „**Islam en Christendom**”, bewerkt door Mevr. van Andel—Rutgers.

Van de zendingstijdschriften willen we slechts noemen: „**de Macedoniër**”, dat onder redactie van Ds. D. Bakker, Ds. P. J. Lambooy, Ds. D. Pol en Ds. D. K. Wielenga wordt uitgegeven bij Edzo Venema te Groningen.

Natuurlijk is er heel wat meer te noemen. Maar we denken aan „liefst niet al te duur

en ook niet al te uitvoerig”. We hebben ons daarom beperkt tot het meest noodige om met de zending van de Gereformeerde Kerken een beetje op de hoogte te komen.

26 Sept. '27.

W. B.

Na het Examen.

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

(Bij de foto).

Het werk is gedaan: het examen is achter den rug. Evenals vorige jaren komt de fotograaf, om de lecraren met hun vrouwen en de geslaagden samen op 't portret te brengen. Vijf jaren hebben ze één groot gezin gevormd. nu gaan de leerlingen het leven in. Allen hebben ze een plaats gevonden op de Christelijke Scholen in Indië. Uit hun werk zal blijken, of er misschien ook tevergeefs aan hen gearbeid is. De Heere geleide hen, en make hen tot trouwe mede-arbeiders in het groote werk der Zending.

Op de foto, van l. naar r.: (zittende): De heer Vermolen, Leeraar aan de Kweekschool; mevr. Dubbeldam; mevr. De Koomen; mevr. Vermolen; Soekarsi; mevr. Meijerink; mevr. Bosman; Maswiek; mevr. In 't Veld; de h.h. Meijerink, Directeur en De Koomen en Atmowidjono, Leeraren.

Staande: De heer Bosman, Leeraar; Gijsbert Lumenta; Jozua Sitoroes; de heer Dubbeldam, Hoofd van de Leerschool; Oetojo; Soeparman; Maarten Londa; de heer In 't Veld, Leeraar; Harsojo; Soewondo; Gideon Simandjoentak; Martaji; Renatus Tambunan; Nahor Siregar; Marsoedi. P. de K.

Soemba Zending.

„Veracht den dag der kleine dingen niet”.

In 1902, toen „het accoord van samenwerking” der drie particuliere Synoden der Noordelijke Provinciën inzake de Soembazending zijn „beslag” kreeg, en de Geref. Kerken van Groningen, Drente en Overijsel haar zendingswerk konden aanvangen, was het alles behalve kleurig met dien arbeid gesteld.

Ondanks ruim den twintigjarigen arbeid, dus sedert lang die zending haar kinderperiode was ontwassen, had zij niets te boeken dan teleurstellingen, rampen en klachten, en zulks, niettegenstaande men zich vele en groote offers had getroost, en zelfs krasse middelen had aangewend, om daarin verandering te brengen.

Voor dat „beslag” werd dan ook een groote mate van geloofsmoed gevorderd, en niemand toen heeft zich kunnen voorstellen, dat een kwarteeuw na dien, onder het motto

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

van: „tot dankbaarheid genoopt”, een „gedenkboek” het licht zou zien.

Inderdaad verrassend is de uitkomst: wat wel gehoopt, maar niet werd voorzien, en naar den mensch onmogelijk scheen: een zendingsakker, die thans een 70-tal arbeiders handen vol werk geeft, heeft men verkregen.

Wat het geloof vermag, wordt door 't voornoemd gedenkboek in woord en beeld dan ook bij vernieuwing gepredikt.

Dat vooral ondergeteekende, oud bekende van Soemba, onder dien indruk kwam, en bij de eerste kennismaking daarvan heel wat gemengde gevoelens bij hem werden gewekt, zal wel niet noodig zijn te zeggen. Nu eens toefde hij te Melolo bij het graf van zijn onvergetelijke echtgenoot Helena Pfaff en zijn kind uit dien echt geboren, dan weder ging aan zijn oog voorbij Waingapoe, waar hij meer geworsteld, dan geldden heeft; vervolgens Lawia, toen het land der hope, maar buiten zijn bereik; en ten slotte Kambaniroe, het droevig einde van zijn moeitevollen arbeid, naar Gods bestel.

Doch dat is voorbij; wat sedert is geschied, stemt tot dankbaarheid.

Voorgeschiedenis.

Wat jammer, dat door de wel wat minder juiste voorstelling van de voorgeschiedenis der Soemba-Zending van enkele geachte schrijvers, de dankbaarheid niet onverminderd en mede spontaan kan zijn; de klaagtoneel over verlies van tijd en arbeid stemt niet tot lof, en doet pijnlijk aan broeders, die om Godswil zijn uitgegaan.

De hier bedoelde schrijvers toch meenen, dat de mannen, die voor Ds. Wielenga zijn uitgegaan, een tijdvak van twintig jaar, met den daarin begrepen arbeid en kosten, door hun bemoeiing met de Savoeneesche kolonisten, zouden hebben doen verloren gaan, en bijgevolg geen aanspraak kunnen maken op het pionierswerk voor en onder de Soembaneezen.

Juist de tegenovergestelde opinie op grond der historie is die van den schrijver.

Dit meningsverschil zou beter onopgemerkt kunnen blijven indien het belang der zending er niet door zou worden geschaad doch dewijl dit wel het geval is, is spreken gebiedend. Temeer komt schrijver dezes daartoe, dewijl heel wat onnauwkeurigheden in de schets van Ds. A. H. Dijkstra voorkomen, die tot dwaling aanleiding geven.

In 't gedenkboek wordt betreffende bovengenoemd geschil het volgende gezegd blz. 11 „van Alphen, Pos en de Bruijn waren wel zendelingen op Soemba, maar geen zendelingen onder de Soembaneezen, hun ar-

beid beperkte zich tot de Savoeneesche volksplantingen op Soemba's Noordkust. Wijders blz. 63 „De Soemba-zending bedoeld als arbeid onder de Soembaneezen, was in dien zin een mislukking geworden, dat men na twintig jaar nog geen enkele zendingspost onder hen had kunnen openen.” Afwijzend en afwerend stond de Soembaneezen tegen al het zendingswerk, terwijl bovendien de beide Savoeneesche gemeenten bijna al den tijd en al de kracht van de zendingsarbeiders in beslag namen...” „Zending van uit de Savoeneesche gemeenten onder de Soembaneezen was gebleken onmogelijk te zijn”. „De voornaamste reden van deze mislukking moet wel gezocht worden in den arbeid onder de Savoeneesche Christenen.”

't Hier boven aangehaalde te ontkennen zou niet mogelijk zijn; uitgenomen de conclusie, moet dat veel meer bevestigd worden. Wel meen ik op grond van ervaring te kunnen bewijzen, dat de arbeid onder de Savoese-Christenen noodgedwongen is aanvaard geworden, boven verwachting aan zijn bestemming heeft voldaan, en in 't belang der Soemba-zending voortzetting daarvan gebiedend is.

Noodgedwongen.

Onder de Soembaneezen te wonen en te arbeiden, pionierswerk te verrichten, met geen ander voornemen gingen wij, ondergeteekende en zijn echtgenoot, per s.s. Koningin Emma 1 Jan. 1881 onder stoom. Maar al te spoedig kwamen we echter tot de ontdekking, dat voornemen en uitvoering twee zijn, en onze wegen niet Gods wegen zijn. In stede van te Waingapoe, de havenplaats van Soemba, aan te komen, werden we te Timor-Koepang door den Resident Sikman, om redenen van beroering op Soemba, aangehouden, en verplicht zes maanden aldaar in een eigen gehuurde woning te blijven, en toen Z.E.G. het tijdstip gunstig achtte om de reis voort te zetten, werd ons Melolo tot standplaats aangewezen.

Was ons dit een teleurstelling, niet anders zou 't ook zijn ten opzichte van de menschen in wier midden wij, volgens opdracht, ons hadden te vestigen.

Van Soembaneezen toch was er bij onze aankomst te Melolo geen spoor te ontdekken, daarentegen zagen wij ons wel omringd door Savoeneezen, die zich hier hadden gevestigd, en in grooten getale onder leiding van hun vorsten met eigen vaartuigen ongeveer gelijktijdig met ons waren aangekomen. Met welk doel? Te wachten op het „sein” er op los te gaan. Wat dit zeggen wilde, werd ons duidelijk bij onderzoek:

Heel de Noordkust van Oost tot West tot diep in 't binnenland vonden we ontvolkt, zoodat men er uren kon gaan, zonder één Soembanees aan te treffen, en niets anders kreeg te zien, dan hier en daar ruïnes van verwoeste negorijen, terwijl de belagers van dit volk, de Savoeneezen en de Endehneezen, die landstreek wederrechtelijk in het bezit hadden genomen, en van daaruit die verdreven bleven bestoken.

Die ontdekking was toch stellig een ernstige fingerwijzing voor U om ver te blijven van die valsche broeders, en getrouw aan uw opdracht, te wonen onder de Soembaneezen.

Maar heeft de geachte lezer(es) wel eens overwogen, dat we hier niet thuis waren in ons goede vaderland, waar men elk uur van den dag, overeenkomstig zijn welstand, een dak boven zijn hoofd kan bekomen, en dat in de woordenschat van den Soembanees hotel, herberg en pension niet voorkomen, terwijl hier geen huizen te koop of te huur worden aangeboden? Afgezien van het feit, dat de woningen hier voor ons Westerlingen totaal ongeschikt zijn.

Dit was echter het voornaamste niet: bijna al mijn tijd op Soemba doorgebracht hebben we, bij gebrek aan beter, gehuist in een Inlandsche woning, en God weet het, dat we ook bereid zouden zijn geweest, tijdelijk een Soembaneesche woning te betrekken, indien we er één hadden kunnen bekomen.

Maar er was er geen: De Soembaneezen zaten ver in 't binnenland, onbekend met ons doel en aankomst; omgekeerd zouden we toch niet welkom zijn geweest, omdat zij van den Nederlander evenmin iets moesten hebben, als van den Savoenees, zij die beiden over een kam scheerden.

Zullen we dit den Soembanees euvel duiden? Geen jaren, maar eeuwen had hij, zóó te water als te land, zijn vlag zien wapperen, maar van de vlekkeloosheid, liefde en trouw harer natie weinig gezien. Wat had zij al dien tijd voor zijn in nood verkeerend land en volk gedaan? Helaas! overgelaten aan zich zelve, en aan de roof en moordzucht van gewetenlooze vreemdelingen. En was het niet onder die vlag, dat zijn aartsvijanden zich blijvend nestelden binnen zijn gebied, en hem het leven bitter maakte?

Kan 't ons dan bevreemden, dat hij éénmaal den Resident, wijlen de heer Esser, raar 't leven heeft gestaan, en tijdens mijn reis naar Soemba den Controleur Dornseiff en diens gezin te Waingapoe met moord heeft bedreigd? 't Was dan ook niet enkel spot, dat men ons bij 't verlaten van 't schip

te Timor-Koepang nazong: „hij is zijn leven moe, hij gaat naar Soemba toe”.

Na deze verklaring zal 't wel duidelijk zijn, dat voor ons geen plaats werd gevonden onder de Soembaneezen, en dankbaar gebruik werd gemaakt van de aanbieding eener woning door de Savoeneezen, al was die dan ook minder dan een beestenstal.

Eerst na een verblijf van ruim twee jaar, toen schrijver dezes, gebroken naar ziel en lichaam, tengevolge smartelijke verliezen, krankheid en doorgemaakte moeielijkheden, tot herstel, en om troost en hulp te zoeken, noodwendig naar Java moest, werd het openbaar dat de Soembaneesche bevolking van Melolo op zijn tegenwoordigheid prijs stelde.

Geen middel liet men ongebruikt om dat vertrek te voorkomen, en eerst, toen ik mijn woord van wederkomst had verpand, op voorwaarde, dat men gedurende mijn afwezigheid in of nabij één hunner kampongs een woning voor mij zou maken, vergenoegde men zich met een tijdelijke scheiding, en ten bewijze, dat 't hunnerzijds ernst was, drong men mij een reispenning op (sirih-penning) pl.m. f60.

Toch kwam ik mijn woord niet na, want wedergekeerd van Java vestigde ik mij te Waingapoe. Dit geschiedde, omdat mijn Soembaneesche vrienden in of nabij een hunner kampongs geen woning voor mij hadden gebouwd, maar wel in de Savoeneesche kampong het huis van den Posthouder de Graaf voor mij hadden gekocht; daar werd het mij daardoor, dat men mij niet begeerde als leeraar, maar als buffer tegen allen, die hun leven en bezit bedreigden.

Het volgende, dat in 't voorjaar van 1883 heeft plaats gehad, moet blijkbaar daartoe aanleiding hebben gegeven: Een gefingeerde overval door Soembaneezen van geene zijde der Melolorivier, ten doel hebbende plundering der Savoeneesche nederzetting, werd ruchtbaar gemaakt. Heel de mannelijke bevolking werd tot verweer en aanval saamgeroepen en gewapend. Zendeling Tefos, die juist zijn jaarlijksch bezoek bracht, vereenigde de vrouwen en kinderen in 't huis van den vorst, en smeekte Gods zegen af voor de wapens hunner mannen en vaders. En opdat schrijver dezes geen schade zou lijden aan lijf en goed, werd hij uitgenoodigd zich in veiligheid te stellen ten huize van den Posthouder. De truc doorziende, werd van die uitnoodiging geen gebruik gemaakt, maar 't paard gezadeld, spoor slaags de kampongs aan gene zijde der rivier bezocht, geconfereerd met den Vorst, en — bevonden: dat de kampongs verlaten, en de be-

volking de vlucht had genomen, niet één gewapend man was gezien geworden, terwijl voornoemde Vorst Oemboe-Kasar, die ontroerd en beangst met vlag en stok schrijver dezes was tegemoet getreden, de verzekering had gegeven, dat er bij zijn volk geen kwaad gevonden werd.

Zoo verliep dit boos opzet, en de dankbaarheid mijner Soembaneesche vrienden laat mij niet onverschillig, maar een stootblok te zijn, kon mij niet bekoren.

Daarom verlegde ik dan ook mijn woonplaats van Melolo naar Waingapoe, om van daaruit te trachten in Midden-Soemba te verkrijgen, wat mij in Oost-Soemba was mislukt. Tot mijn bittere teleurstelling kwam ik echter tot de ervaring, dat ik hier nog minder kans van slagen had. Was 't mij te Melolo gelukt een vertrouwenssfeer te scheppen, zoodat dáár met de hoofden der bevolking een geregeld verkeer was ontstaan, en meermalen zij mijn tafelgenooten waren, en hunnerzijds geen feestrom werd geroerd buiten den Pandita, van toenadering in Midden-Soemba daarentegen was hoognaamd geen sprake, tenzij men de vriendschap kocht met kruut en geweren.

Wachtensmoede ging ik toen over tot een minder beraden stap; zonder toestemming van den Vorst koos ik een geschikte woonplaats, kapte hout, doch toen ik tot het bouwen eener woning zou overgaan, werd mij dit namens den Resident ernstig ontraden, en diens bescherming ontzegd, indien ik mijn voornemen toch zou uitvoeren.

Wat nu te doen: tusschen deze twee had ik te kiezen: onverrichtzake Soemba te verlaten, dan wel doelloos daar te blijven.

Juist in die donkerheid drong de roep van Lardia tot mij door, doch hoe dringend ook, geen gevolg kon ik daaraan geven.

Eindelijk kwam er een uitweg: de beide Savoeneesche gemeenten Melolo en Kambaniroe van het Ned. Zend. Genootschap, werden door de Zendings-Commissie der Chr. Geref. Kerk overgenomen.

Met gejuich werd dat bericht door mij ontvangen, en de aanvaarding dier gemeenten genoemd: „een stap in de goede richting” niet, dewijl die beide gemeenten een „brug” voor ons zouden kunnen worden, om tot de Soembaneezen te kunnen komen, maar omdat zij ons een onbetwistbare standplaats verzekerden, waar we ons verder voor den arbeid onder de Soembaneezen zouden kunnen voorbereiden, tot tijd en wile wij op hun terrein zouden kunnen overgaan, terwijl wij dan tevens gelegenheid zouden vinden met Gods hulp die gemeenten dienstbaar te maken voor dien ar-

beid Noodgedwongen werden alzoo die gemeenten door mij aanvaard, en betiteld met den naam van „wachthuizen”.

Toen bouwde ik in de Savoeneesche kampong te Kambaniroe een woning, en diende de gemeente aldaár vier jaar. Nemen we in aanmerking, dat ik hier had te doen met gedoopte heidenen, die in niets zich onderscheidden van de ongedoopten, dan zal men verstaan, dat niet oogsten, maar wieden, hier roeping was. Zonder inspanning zou ik met getallen hebben kunnen schitteren, doch aangezien het Godsrijk daarmede niet wordt gediend, heb ik er zelfs niet aan gedacht.

In 1893 werd schrijver dezes door broeder de Bruijn vervangen, omdat het hem niet was gelukt, vanuit de Savoeneesche gemeenten vasten voet te krijgen onder Soembaneezen. Wat droevigs toen is geschied, gaan wij stilzwijgend voorbij.

Zoo verliepen er sedert mijn komst op Soemba twintig jaar zonder dat er van den arbeid onder de Soembaneezen iets positiefs terecht kwam; 't bleef alles bij 't oude. Maar de arbeiders in de Savoeneesche gemeenten hielden trouw de wacht, onbewogen voor klachten, verwijten en bedreigingen, geduldig en vastberaden voortgaande te doen, wat onder de bekende omstandigheden ten goede zou kunnen komen van het beoogde doel. En dat de Soembanees niet werd vergeten, blijkt, onder meer, uit de niet onbelangrijke Soembaneesche woordenlijst, door schrijver dezer bij zijn ontslag overgelegd, zoomede door wat in die richting, ook door de andere broeders, is gedaan geworden.

Voldaan.

Het was een stout stuk, door Ds. Wielenga ondernomen, binnen gezetten tijd te doen, wat zijn voorgangers v. Alphen, Pos en de Bruijn gedurende ruim twintig jaar niet hadden vermocht. En zeker zullen wij hem de eer niet onthouden voor de kloekheid aan den dag gelegd bij de uitvoering van zijn opdracht. De schitterende uitkomst van zijn werk is Ds. Wielenga, de ridder zonder vrees, ten volle waardig. Spijtig is 't echter, dat dit resultaat niet zonder steun van 't Bestuur kon verkregen worden.

Met dit woord van lof vergeten we echter niet den arbeid zijner voorgangers, onder moeite en tranen verricht, waardoor Z.E.W. mede in staat werd gesteld zijn taak te vervullen.

Als geen hunner ging Ds. Wielenga uit, gewapend met de kennis van land en volk, door zijn voorgangers verkregen; verrijkt met een woordenschat door hen verzameld, waardoor hij in staat werd gesteld, reeds

bij zijn komst zich met het volk te onderhouden, terwijl door hem in Oost-, Midden- en zelfs in West-Soemba sporen van arbeid werden gevonden, zoomede geschikte woningen tot verblijf; daarenboven wist hij zich geruggesteund door de hoogste autoriteiten, zoo van 't Vaderland, als van Indië, terwijl zijn voorgangers hulpeloos aan zich zelve waren overgelaten.

En toen de eerste stap op Soemba's terrein was geschied, en een direct begin met den arbeid onder de Soembaneezen gemaakt kon worden, waarvoor de vereischte krachten tekort schoten, waren het de jeugdige Savoeneesche gemeenten, die op verrassende wijze eenigermate daarin voorzagen.

Is het niet onbillijk en in strijd met de feiten, genoemde broeders en gemeenten van 't pioniers-werk onder de Soembaneezen uit te sluiten?

Voortzetting.

Aan onze verwachting hebben alzoo die gemeenten voldaan, doch dat daarmede hun taak zou zijn geëindigd, wij hen als zóódanig voortaan zouden kunnen missen, wedersprekt het feit, dat van de vier stations op Soemba nog twee gelegen zijn in de Savoeneesche Kampongs Melolo en Kambaniroe.

Geen toeval of willekeur is hier in 't spel, maar ernstige omstandigheden. De groote ommekeer in de Soemba-Zending, samenvallende met het actief optreden van Ds. Wielenga is niet de vrucht van een veranderde zendingsmethode of volksovertuiging, maar om met Ds. Krijger te spreken: „het gevolg van de koersverandering der bestuurspolitiek". Weinig verandering ten goede heeft de gezindheid der bevolking daardoor dan ook ondergaan; wat onder meer blijkt uit het herhaald verzet, het verbranden van zendingshuizen en scholen, en den onoverwinnelijken afkeer van Missionairs toe te laten, zoodat nog altijd de arbeiders van Melolo en Kambaniroe noodgedwongen daar moeten blijven toeven, en Ds. Lambooi de klacht doet hooren: dat de vorsten van Midden-Soemba de Hollanders liever zien verdwijnen dan komen.

„Afwijzend en afwerend" niet slechts met woorden, maar met daden, geeft men thans te kennen, dat men van ons niet is gediend; niet wegens „den arbeid onder de Savoeneesche Christenen", maar om den ijzeren greep van 't Gouvernement.

Geen andere beteekenis dan wachthuizen hebben die gemeenten dan ook voor de broeders, die na mij gekomen zijn, of nog zullen komen, zoolang de Soembaneesche deuren voor de zending geheel of gedeeltelijk gesloten blijven. Geen verandering

brengt het in hun roeping voor de Soemba-zending, zoo die gemeenten als zoodanig hen als standplaats worden aangewezen. Dat door de bezetting van Pajeti een bres in Midden- en Oost-Soemba is ontstaan, brengt daarin geen verandering. Slechts het voorportaal van Soemba zijn we daardoor binnengegaan, wij kunnen niet rusten, alvorens wij de zendingsvlag zien wapperen tot in de uiterste streken van 't land. Die eerste stap moet daarom worden gevolgd door een tweede, enz. Maar naar het Evangelie niet met geweld; het eigendomsrecht ook der onbeschaafden moet geeerbiedigd worden.

En mocht het ooit gebeuren, dat de slagboom, die ons nog scheidt van de Soembaneezen geheel verdwijnt, zoodat we geen wachthuizen meer behoeven, dan nog blijven de Savoeneesche kolonisten aanspraak maken op onze bijzondere bemoeiing.

Immers, 't gaat hier over 't lot van twee volken, die huizen op één bodem, niet naast, maar tegenover elkander, terwijl de vreemde indringers, die niet te keeren zijn, sluw en brutaal, ongebreideld de rechtmatige bezitters van het land met den ondergang bedreigen. De zending moet alzoo de schakel zijn, die beide volken vereenigt, door bearbeiding saambinden, wat gescheiden is.

Een volk hebben wij gezocht, twee worden ons aangewezen; wat wij noodgedwongen begonnen zijn te doen, moet thans vrijwillig geschieden; de ervaring, dat geen mislukking maar vruchtdragend werk wordt verricht, zal de handen sterken.

Onbegrepen.

Nu de ondergeteekende naar zijn bescheiden meening duidelijk heeft gemaakt, dat noodgedwongen de Savoeneesche gemeenten zijn aanvaard geworden, en de Soemba-zending daardoor blijvend wordt gebaat, zou hij kunnen eindigen; doch in verband met 't voorgaande is 't zeker niet ondienstig nog een paar woorden daaraan toe te voegen over het „afwijzen en afweren" der Soembaneezen van 't zendingswerk: een verschijnsel, dat ten onrechte op rekening van den arbeid onder de Savoeneesche Christenen wordt gesteld, terwijl de oorzaak daarvan zoo anders en eenvoudig is.

Ongetwijfeld is de tegenstand, die de Soemba-zending te verduren heeft, en die zich kenmerkt door hardnekkigheid en langdurigheid van een bijzonderen aard, want meer dan door 't suizen van een zachten wind wordt ons oor gedurig getroffen door 't loeien van stormen, 't geknetter van vuur, 't gebruik van wapens en volksrumoer.

Nemen we echter in aanmerking, dat die

daden van geweld met het bezetten van Pajeti een aanvang hebben genomen, dan treden de Savoeneesche gemeenten onwillkeurig op den achtergrond, en moet voor dat verschijnsel een andere oorzaak worden gezocht.

Gedurende mijn tweejarig verkeer met de Soembaneezen te Melolo, was ik vertrouwd met die lieden, wij hielden van elkander. En toch was er voor mij geen plaats in hun kampong; wel waren wij vrienden, maar op een afstand, wel stelden zij prijs op de hulp aan zieken en gewonden, en wonnen mijn raad in bij moeilijke gevallen, maar saâm-wonen, en aan mijn voeten zitten, achtten zij een dwaasheid.

„Als mijnheer onder ons komt wonen, één met ons wordt, is hij een aap, en wederkeerig zijn apen, indien wij hem gelijk zouden willen worden”.

En wat het onderwijs betreft: „Wij zijn Soembaneezen, en willen dat blijven en zoo onze kinderen kunnen omgaan met paarden, karbouwen en slaven, dan weten zij genoeg.

Met andere woorden: men begreep mij niet, en van hun taal verstond ik te weinig, om mij begrijpelijk te maken.

Sedert zijn er ruim 40, zegge veertig jaar verstreken, en in aanmerking genomen, wat door onderscheidene broeders op Soembaneesch taalgebied is verricht geworden, dan zijn wij een heel stuk vooruit gegaan; maar dat bij al het onderwijs het Maleisch, den Soembanees vreemd en onsympathiek, als voertaal wordt gebezigd, doet mij vermoeden, dat de Evangelieprediking nog niet tot haar recht is gekomen, de massa der bevolking ons nog niet begrijpt.

Kan 't ons dan bevreedden, dat de Soembanees, zonder aanzien des persoons, van zich afslaat, dan wel met tegenzin volgt, sedert het Gouvernement zijn ijeren vuist heeft opgestoken, om orde in de chaos te brengen?

Wanneer hij ons begrijpt, de hand, die hem dwingt, en de lippen, die hem onderrichten, zal hij zegenen.

Reeds zien we daar iets van, althans het aantal bekeerlingen der laatste jaren doen ons het beste hopen.

Zoo dan mijne geliefde broeders, zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw werk niet ijdel is in den Heer! 1 Kor. 15 : 58.

Ravestein.

J. J. VAN ALPHEN.

Op daartoe strekkend verzoek van Br. J. J. van Alphen besloot de Generale Synode,

dat bovenstaand stuk in het Zendingsblad zou worden geplaatst. W. B.

Een groep onderwijzers van Midden-Soemba.

(Bij de foto).

In Midden-Soemba wordt gewoonlijk eens per jaar een vergadering van alle Goeroe's gehouden; meermalen is zoo goed als ondoenlijk, omdat meerderen een reis van vier of vijf dagen moeten maken voor zij te Pajeti zijn.

Op deze kiek ziet ge het grootste deel der Goeroe's bijeen, gekiekt bij den ingang van de kerk te Pajeti.

Van allerlei soorten zijn er onder, van allerlei karakter en natie. Op deze foto zijn 4 Ambonneezen, 5 Soembaneezen en 10 Savoeneezen. Het aantal Soembaneezen vermeerderd wel langzamerhand, want vroeger moest men beginnen met Ambonneezen en Savoeneezen, en langzamerhand komen pas de Soembaneesche vruchten binnen van de scholen indertijd begonnen.

Allerlei karakters en levensloop treft men onder hen.

Men heeft er een Ambonnees goed op de school maar driftig. Hij is er een jaar uit geweest, maar toen hij zag dat er zoo gauw geen andere betrekking voor hem openstond, verzocht hij nederig weer opgenomen te worden. Wij hebben veel plezier van hem.

Ge ziet er de goeroe, die indertijd gelijk met Ds. Wielenga gewond is, een trouw en edel karakter, een van de pilaren waarop het kerkelijk leven te Kambaniroe steunt. Met zijn collega, een oude getrouwe, menschelijkerwijs gesproken, absoluut betrouwbaar, ver van alle bijgeloof.

Men vindt er onder buitengewoon ijverige, die veel voelen om hun volk vooruit te brengen, maar ook minder ijverigen, die niet met hart en ziel bij hun werk zijn, maar het meer beschouwen als een noodzakelijk levensonderhoud.

Men ziet er onder meisjes, die onderwijzers zijn in de nabijheid van Pajeti of te Pajeti zelf.

Verscheidenen zijn niet aanwezig, omdat zij op dat oogenblik nog niet gekomen waren.

Het is dikwijls moeilijk hen allen ieder op zijn wijs te behandelen, naar eigen karakter. De een mag niet te vriendelijk behandeld worden, want dan denkt hij dat hij alles mag doen; anderen zijn meer toegankelijk voor een vriendelijk woord. Maar bij allen moet het lijntje strak gehouden worden.

Heel weinigen zijn al zoo ver, dat ze uit eigen aandrang alles tot in de puntjes hebben. Maar gelukkig er zijn er wel degelijk onder, die even hard zouden werken, als ze nooit gecontroleerd worden. Er zijn pracht-karakters onder, zooals er weinig Hollan-

geschiedt en als omtogen zijn van de glans van het hemelsche zonlicht.

Zulk een hoogtepunt was de 10de April.

In Poerwokerto werden toen 's morgens zeven volwassenen en negen kinderen tot de gemeente toegevoegd.

Een groep onderwijzers van Midden-Soemba.

ders zijn. Dat geeft hoop voor de toekomst. Want deze onderwijzers zijn de leiders van het volk. Zij moeten het Christendom en de beschaving brengen al zijn ze zelf nauwelijks aan het heidendom ontgroeid en schiet er wel eens een verkeerde loot op. Maar te weten, dat er nu reeds zulke menschen gevonden worden, geeft veel verwachting dat er later, als het Christendom vele geslachten doorgewerkt heeft, velen alles over zullen hebben voor de komst van het Koninkrijk der Hemelen. P. J. LAMBOOY.

Driemaandelijksch Verslag van de Zending in de residentie Banjoemas.

(1 April tot 30 Juni 1927).

Het is merkwaardig er op te letten, dat de Heere telkens hoogtepunten geeft, die als heldere bergtoppen zich verheffen uit de nevelen van het platteland, waarin de dagelijksche regelmatig verlopende arbeid

Een elf maanden geleden was ter gelegenheid van de opening der kerk aldaar een man uit een desa bij Poerwokerto op het Christendom opmerksaam geworden. Hij was een waarheidzoeker. Vrede voor zijn ziel had hij reeds lang gezocht en nu was het als of een innerlijke stem hem zei dat hij hier zou kunnen vinden, wat hij elders tevergeefs had nagejaagd. Die man was een familiclid van iemand, die met een wonderlijke spreuk op de lippen, de eeuwigheid was ingegaan. Die spreuk bevatte zinspeelingen op den Christelijken Godsdienst en had twee van zijn dochters en een zuster bewogen om met bovengenoemden man hun toevlucht tot Christus en Zijn gemeente te nemen.

Maar ach, hoeveel moeite had het gekost! Hoeveel vervolging, tegenstand, haat en dreiging waren het gevolg geweest! Maar zij hebben volgehouden. Wel worden zij door hun mannen verstooten! Wel hebben

zij moeilijke oogenblikken doorgebracht, toen men dreigde hun rieten huisje in brand te steken. Wel had het ontzaglijke pijn gedaan, toen de moeder, de weduwe van bedoelden man, eerst bereid mee te gaan, voor de dreigingen was bezweken en haar aanvankelijke sympathie was omgezet in haat. Doch al die droefheid was nu vergeten, nu zij het Heilig teeken van het Verbond van Hem, op wien zij in moeilijke oogenblikken standvastig gehoopt hadden, ontvingen. Met hem werden nog twee andere vrouwen gedoopt, die op hun voorgaan den beslissenden stap hadden wagen te doen.

Een heel anderen en veelszins gemakkelijker weg had een jongeman gehad, in dienst bij een employé van de suikerfabriek, die van zijn meester het Christendom vernomen had!

Dienzelfden dag spoedde ik mij in den namiddag naar Tjilatjap, waar ik met onzen ijverigen Evangelist Misaël in het midden der gemeente, die hoofdzakelijk door zijn arbeid aldaar verzameld is, mij mocht verblijden door de toetrede van twee mannen, beide gepensioneerd militairen, hun vrouwen en hun driel kinderen, benevens de moeder van de gouvernementsvroedvrouw met haar baboe, een meisje uit Wonosobo afkomstig. De stand van die menschen was wel verschillend. De gepasporteerde soldaten behooren onder de kleine burgerij. Maar hun militaire dienst heeft hen met menschen van andere levensopvatting en met overzeesche landen in aanraking gebracht. Heeft dit niet meegewerkt om het hart meer toegankelijk voor nieuwe denkbeelden te maken?

De moeder van de vroedvrouw toont in heel haar uiterlijke verschijning reeds de dame van stand, afkomstig uit de prijajistad Solo.

Welk een verantwoording vertrouwt de Heere ons toch toe, om voor zooveel in zóó verschillende omstandigheden de leidsmen te mogen zijn tot de wateren des levens. Laat er een langdurig gebed voor onze goeroes-indijl opgaan, opdat zij niet slechts de menschen voor het Evangelie mogen winnen, maar ook het middel in 's Heeren hand mogen zijn, waardoor de toegebrachten de kracht van het Evangelie bij voortduring mogen ervaren tot vernieuwing van hun leven en tot een lichtenden troost in het midden der vele verzoekingen! Wij hebben het afschrikkend voorbeeld van de Farizeën, die ijverige propagandisten waren en wien het ook lukte de menschen te bewegen om zich bij het Godsvolk te voegen, maar ach, in het vervolg bleken zij

blinde leidslieden te zijn, buiten staat hun volgelingen van het verderf te behouden!

De Doop, het is wel een aanvankelijke bekroning van den arbeid, die wij dankbaar en blijde uit 's Heeren hand ontvangen, maar tegelijk is het het begin van een nieuwe taak: leiding te geven aan het teere plantje. De Doop legt den doopeling een verplichting van trouw op, maar niet minder zware verantwoording brengt het den bedienaar.¹⁾

Was ditmaal de 10de April een bijzonder hoogtepunt voor ons zendingswerk, elk jaar bedoelt de Hemelvaartsdag (dit jaar 26 Mei) heel onze Christenkring uit de stem van het dagelijksch leven op te heffen naar hooger regionen. De afstanden verhinderen, helaas, dat zij allen zouden opkomen. Uit de meer afgelegen gemeenten verschijnen uiteraard maar enkelen. Toch was de opkomst dit jaar bijzonder bevredigend, waarschijnlijk ook omdat velen de nieuwe kerk wilden zien, die een half jaar geleden werd ingewijd. Nu die frissche, mooie kerk gaf aan het feest een eigenaardige bekoring. Het was alsof daardoor nog gemakkelijker het gehoor onder de bezieling kwam, van wat Bernardoes, goeroe indijl in Solo, vertelde van den voortgang van het Evangelie aldaar! Wij kregen moed om met vernieuwen ijver aan den arbeid te gaan. Was niet de ruime kerk als een zichtbaar onderpand, dat wij op 's Heeren zegen konden rekenen?

Enkele dagen later brachten voor Poerwokerto door vertrek en aankomst van trouwe vrienden nieuwe emotie. Onder onze beste kennissen aldaar behoorde de familie W. Hij, machine-opzichter bij de S.S., was nog geen jaar geleden in het midden der Inlandsche gemeente met een Javaansch Christin gehuwd. Hoewel een hier geboren Europeaan, had hij sedert in de gemeente warme belangstelling getoond. Het laatst gehouden Kerstfeest was voornamelijk door hem op touw gezet. En het een vorig jaar in gebruikgenomen kerkgebouw had hij kort voor zijn vertrek geheel op eigen kosten laten verven.

Nu gingen ze van ons, overgeplaatst naar Bandoeng. Wij zagen hen met smart vertrekken. Maar verblijd werden wij doordat in hun plaats ons teruggeschonken werden niet minder trouwe vrienden. R. Simeon, wiens ijveren het voornamelijk was geweest, dat den stoot had gegeven tot een spoedigen bouw van een passende kerk aldaar, was gedurende slechts ruim een half jaar in Meester-Cornelis geplaatst. Nu werd hij benoemd in de plaats van den Heer W. Zeer hartelijk heetten wij hen weer welkom en wij hopen dat zij lang en veel voor de

gemeente te Poerwokerto kunnen zijn. Sadjan Darmosoemarda en Rapon Zacharias. De eerste, oorspronkelijk onderwijzer en gehuwd met een vroedvrouw, die pioniersarbeid doen in Sidoredjo (ten Westen van Maos). Hij begint met het houden van een school voor de Chineesche jeugd en tevens krijgt hij dan de zorg voor de enkele Christenen van Javaanschen en Chineeschen landaard, die daar wonen. Het verlangen der Chineesche bevolking naar onderwijs voor hun kinderen en naar verloskundige hulp, stelt ons in staat deze vooruitgeschoven pionierspost zonder veel finantieelen last voor de zendingskas te openen.

Rapon Zacharias was voorheen verpleger. Hij zal Misaël in Tjilatjap voorloopig gaan bijstaan. Intusschen zien wij uit naar een plaats voor hem, waar hij met zijn bepaalden aanleg en gaven zelfstandig zou kunnen arbeiden.

Op onze Hollandsche scholen kwam nog al verandering.

Van de Hollandsch Jav. School te Poerwokerto verliet ons het echtpaar van Zwet, om naar een Christelijke Europeesche School te Bandoeng te gaan. In plaats van den Heer van Zwet werd benoemd de heer de Die, uit de Bilt overgekomen, terwijl Mevrouw van Dijk-Cordis, een oud catechisante van Dr. A. Kuyper Jr., sedert een paar maanden te Poerwokerto woonachtig, de plaats kon innemen van Mevr. v. Zwet. Zij nam tevens op zich in de namiddaguren handwerklessen te geven.

Op de Holl. Chineesche School heetten wij Mej. C. Zuidema uit Apeldoorn welkom. Door het vertrek van Mej. Rijks, wegens huwelijksplannen, behouden wij daar echter nog een vacature.

Op beide scholen kan aanstonds een onderwijzer met hoofdacte uit Holland geplaatst worden. Wij zien zeer uit naar sollicitanten!

Moge de Heere toch den arbeid, die gedurende deze drie maanden geschied is, door Zijn zegen bevestigen!

B. J. ESSER.

Friesche Zending.

Zuster A. v. d. Burgt.

Zuster A. v. d. Burgt, die 15 Jan. 1926 in dienst der Friesche Zending trad, heeft haar werk aan het Zendingshospitaal te Keboemen moeten opgeven. Hoewel goedgekeurd, bleek zij niet voor het Indische klimaat bestand. Hare gezondheid was thans van dien aard, dat een terugkeeren naar

Nederland voor haar noodzakelijk werd geacht.

Zeker voor haar in de allereerste plaats eene groote teleurstelling. Ze is met zooveel moed en zoo opgewekt naar Java gegaan. En na 16 maanden is haar arbeid daar reeds afgevoelen, en bevindt zij zich reeds op weg naar haar vaderland. Gelijk met Dr. Vonk, die 21 Sept. met verlof ging, repatriëert ze per s.s. „Prins der Nederlanden”. Moge de Heere haar en de familie Vonk veilig overbrengen en geve de Heere haar in dien moeilijken weg zijn onmisbaren steun.

G. M. v. R.

Keboemen.

Hoofdverpleegster gevraagd.

Wegens de repatriëering van Zuster v. d. Burgt hebben de Friesche Kerken eene hoofdverpleegster noodig. Wie wil haar arbeid overnemen? Spoedige aanmelding is zeer gewenscht. Inlichtingen te bekomen bij Ds. G. M. van Rennes te Heeg Fr.

Keucheniuschool.

De Directeur van de Keucheniuschool, Br. J. A. Wiggers, zond aan de deputaten voor de Zending een schrijven, waaraan het volgende is ontleend:

Elisa Soekarsa Widayahatmadja heeft, na Uw benoeming, den 1sten Juli zijn werk aanvaard. Dat de school daarmee vooruitgaat, is, zooals U opmerkt, ongetwijfeld waar. In bijzonderheden kan ik dat natuurlijk nog niet uitmeten: hij is pas anderhalve maand aan het werk; en zelf vond ik nog geen gelegenheid, ook maar één enkele les van hem bij te wonen.

Het zal U misschien interesseeren, te vernemen, dat hij de vorige week verloofd is met een dochter van Radèn Samuël. R. Samuël is in de Jogiasche gemeente een zeer geziene persoonlijkheid, ook doordat hij één der zeer weinigen is, die in de Chr. gemeente een adellijken titel voert. Soekarsi, de dochter, slaagde een paar maanden geleden in het eindexamen aan de Chr. Kweekschool te Solo, en is thans als onderwijzeres hier in Jogja werkzaam. Over een jaar ongeveer hopen ze te trouwen; ze zullen dan de woning betrekken, die thans nog onderverhuurd is. Ook mijn vrouw en ik verheugen er ons in, dat Soekarsa een vrouw zal trouwen van eenige algemeene ontwikkeling, en van wie we verwachten mogen, dat ze ook

nog wel eens de helpende hand zal kunnen bieden in de werkzaamheden van het internaat.

Reksadihardja heeft met ingang van dien datum zijn werk aan de K. S. neergelegd.

Ook Ds. Bakker heeft zijn lessen in Bijb. Gesch. en Geloofsleer, die hij nog altijd gaf in de hoogste klas, beëindigd. 't Plan daartoe bestond reeds een jaar geleden, bij mijn komst; doch de uitvoering is toen nog uitgesteld, om me althans eenige gelegenheid te laten, me een beetje op de hoogte te stellen omtrent het onderwijs in de meer school-sche vakken. Doch thans is dan de overdracht een feit geworden. Met zeer gemengde gevoelens ben ik die lessen evenwel begonnen. Enerzijds voel ik me door die meerdere verantwoordelijkheid zeer bezwaard. 't Is het belangrijkste deel van het onderwijs, dat hier gegeven wordt. Tot nog toe werd het verzorgd door een theologisch geschoold man, grijs geworden bovendien in de praktijk van dat onderwijs. Daar kan ik niet tegen op. Ook is het taalbezwaar niet gering te achten, bovenal in den eersten tijd, wanneer het aanhalen in een vreemde taal van allerlei teksten en het gebruik van velerlei „technische termen” vaak heel wat moeilijkheden oplevert, en telkens zeer veel tijd van voorbereiding vordert. Anderzijds evenwel is ook dat Bijb. onderwijs het mooiste deel van het werk. Meer dan bij eenig ander deel van het onderwijs worden bij het Bijbelsche banden gelegd van intiem vertrouwen, en dat is in de internaatopvoeding toch van zoo groot belang. Meer dan bij eenig ander onderwijs ook, ziet men bij het Bijbelsche de beteekenis van ons werk, ook voor den leerling persoonlijk; en het is een heerlijke gedachte, ook persoonlijk aan dat deel van het onderwijs deel te mogen hebben. God bekronde het rijkelijk met Zijn Zegen.

Het is me voorts een genoegen, U reeds dadelijk van dien Zegen te kunnen spreken. A.s. Zondag, 28 Augustus, zullen weer een achttal leerlingen van de hoogste klas belijdenis van hun geloof afleggen. Zeven er van worden dan ook gedoopt.

Het verzoek daartoe kwam geheel onverwacht. Als regel meen ik te moeten aannemen, de leerlingen tegen 't eind van den cursus voor een beslissing te plaatsen. Een keuze voor Christus zou dan zoo'n heerlijk besluit van de studie aan de K. S. zijn. Nu is besloten, dit jaar den cursus aan de K. S. met twee maanden te verlengen (waarover straks nader) en ik had daarom nog niet in meer bijzonderen zin met de leerlingen over belijdenis doen en doopen gesproken.

Toen evenwel het verzoek kwam, was er natuurlijk mijnentwege geen enkel bezwaar tegen inwilliging, al had ik het wel zoo aardig gevonden, wanneer alle leerlingen tegelijk, bij het einde van den cursus, mer dat verzoek waren gekomen. Maar de rest van de klasse bleek daar op 't oogenblik nog geen vrijmoedigheid toe te hebben, en wilde daarom de keuze liefst nog enkele maanden uitstellen. Ook daaruit blijkt weer, dat de leerlingen toch niet zonder zelfonderzoek, ook niet zonder ernstige overtuiging, willen toetreden tot de gemeente des Heeren. En wanneer dan ook de andere leerlingen over enkele maanden kunnen komen tot de goede keuze, hebben we dubbel stof om God te danken voor de zegeningen, die Hij ook in dit opzicht aan de K. S. schonk.

De onderlinge verhoudingen op de K. S. zijn bij den voortduur in alle opzichten goed te noemen.

Begin Juli ben ik met de hoogste klasse naar de Hygiëne-tentoonstelling te Bandoeng geweest. Vier dagen uit en thuis. We hebben daar natuurlijk veel wetenswaardigs en interessants gezien; we waren ook nog op de sterrewacht, één der grootste van het Zuidelijk halfrond; en het spreekt wel vanzelf, dat zulke dagen indrukken wekken, welke den leerlingen hun geheele leven een bron van aangename herinneringen zullen blijven. We hadden de heenreis vrij vervoer, en konden in de Zendingsschool logeeren voor een dubbeltje per leerling en per maaltijd! De kosten bleven dus betrekkelijk zeer gering.

Aan de Zendingsscholen begint de nieuwe cursus altijd na afloop van de vastenmaand. Ook nieuwe scholen worden meestal dan geopend. De vastenmaand zelve is dan de groote-vacantiemaand. Al deze zaken regelen zich in de Inlandsche maatschappij dus bij voorkeur naar de Javaansche indeeling van het jaar van 354 dagen. De Miss. predikanten vonden het daarom gewenscht, dat ook de K. S. haar cursusjaar daarnaar richtte. Het Gouvernement heeft dit goedgevonden; en zoo zal het eerstvolgende eindexamen pas vallen in Februari 1928; juist gezegd: op 13, 14 en 15 Februari het schriftelijk gedeelte, en op 27, 28 en 29 Febr. het mondeling gedeelte. In de eerstvolgende jaren zullen deze examensdata dus telkens ongeveer 11 dagen vroeger vallen.”

Tot zoover het schrijven van Br. Wiggers. Inzonderheid wat hij mededeelt van het aantal leerlingen, dat is gekomen tot belijdenis des geloofs, stemt tot blijdschap en dank.

W. B.

De examens aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

De uitslag van de overgangs- eind- en toelatingsexamens was als volgt:

Van de 1ste en 2de klasse konden alle,

trekking gezocht.

De 1ste H. K. S. klasse bestaande uit 14 leerlingen werd in haar geheel bevorderd.

Met den nieuwen cursus werden 27 leerlingen voor de 1ste klasse der kweekschool nieuwe formatie aangenomen. In de 1ste

Kampeertocht naar de Dieng.

d.i. resp. 29 en 27 leerlingen, naar de hogere klasse worden bevorderd. Twee meisjes uit de 1ste klasse keerden na de vacantie niet terug.

Van de derde klasse, bestaande uit 22 leerlingen, werden er 10 bevorderd naar de 4de klasse en 10 naar de nieuwe H. K. S. kasse. Een tweetal jongens werd afgewezen; zij hebben aan het advies, de school te verlaten, gevolg gegeven.

De 4de klasse, die eindexamen heeft gedaan, bestond uit 17 leerlingen, van wie er 14 slaagden. Twee der afgewezenen keerden in de 4de klasse terug, één vond een betrekking in den handel te Semarang.

De geslaagden werden allen dadelijk geplaatst: 2 te Solo, 1 te Sragen, 2 te Klaten, 2 te Djokja, 1 te Magelang, 2 te Poerworedjo, 1 te Blora, 1 te Tandjong Balai bij Medan, 1 te Kediri, 1 te Semarang. Aan nog meerdere aanvragen om onderwijzers kon niet worden voldaan.

Tot nu toe heeft de kweekschool 64 onderwijzers afgeleverd, van wie er 58 bij het Chr. Holl. Onderwijs werkzaam zijn; een meisje is getrouwd, een jongen is overleden, drie studeeren aan een andere inrichting verder, een heeft een andere be-

H. K. S. klasse werd een leerling toegelaten, die de Chr. Mulo te Soerabaja heeft doorloopen.

De kweekschool telt op heden:

Klasse I	27 leerlingen w.o.	6 meisjes
II	27	3
III	27	8
IV	12	4
H.K.S. I	11	1
II	14	3

Totaal 118 leerlingen w.o. 25 meisjes
W. B.

Kampeertocht naar de Dieng.

(Bij de foto).

Eind Mei gingen Ds. A. Pos en Dr. D. Bakker van Djokja met 33 Javaansche en Chineesche jongens kampeeren naar de Dieng, het vulcanisch gebergte boven Wonosobo. Deze jongens waren leerlingen van verschillende scholen in Djokja. Hier ziet ge de jongensclub bijeen in Kedjadar voor het huis van den assistent wedana, den Javaanschen bestuursambtenaar, die zijn hulp aanbod om voor deze kampeerderij alles in orde te brengen. Van Djokja naar Wonosobo

ging het per tram. Daarna logeerde men in het hospitaal van Dr. Pruis, vanwaar in de morgenvroegte de reis te voet naar de Dieng ondernomen werd. Op de hoogte van de Dieng is het te koud om in tenten of open loodsen te kampeeren, doch door de goede zorg van het bestuur stond een deel van de pasanggrahan ter beschikking, een logeergelegenheid voor bestuursambtenaren. De bijgebouwen dienden voor slaappleats. Het Petronellahospitaal stelde welwillend een groot aantal dekens ter beschikking, zoodat men zich daar in den nacht verwarmen kon. De conversatiezaal was ook ter beschikking, omdat er geen andere gasten in den pasanggrahan waren.

De morgens werden gebruikt om al de merkwaardigheden van de Dieng te bezien. In den nacht werd een tocht gemaakt naar den top van de Praoe, vanwaar men een schitterend uitzicht had over de Noordkust. De zee van Semarang met zijn schepen was daar in het rijzend morgenlicht duidelijk te zien. Verder werden tochten gemaakt naar de vele kratergebieden, waaraan de Dieng rijk is, naar de oude kratermeren, naar de Boedhistentrap, waarlangs in vroeger tijd de pelgrims stroomden om de tempelstad op de Dieng te bezoeken. Restanten zijn daarvan nog in verschillende tempels en fundamenten over. In vijf dagen werden bijna 100 K.M. te voet afgelegd.

Het hoofddoel echter van dit kampeeren school in de avonden. Dan kwamen de jongens in de conversatiezaal samen, en werden er allerlei verhalen verteld, waar inzonderheid de aandacht gevestigd werd op de groote mannen uit de geschiedenis der Chr. Kerk, ook uit dezen tijd, zooals Sadhoe Soendar Singh. Na den avondmaaltijd volgde er dan een Bijbellezing. Dat waren de schoonste uren, als het Evangelie deze jongens opriep tot den dienst van Jezus, een dienst, die voor hen vaak het verlaten van vader en moeder, broeder en zuster met zich brengt.

Zulk kampeeren is een middel, dat den toegang opent tot harten, die anders voor het Evangelie gesloten zijn. Het blijft een belangrijk middel in den zendingsarbeid. Onderscheidene van deze jongens, die Christus nog niet kenden, hebben nu de prediking van het Evangelie gehoord. God kent de vruchten ook van dit werk.

Ned. Geref. Zendingsvereeniging.

De Algemeene jaarvergadering van de Ned. Geref. Zendingsvereeniging, zal D.V. gehouden worden Donderdag 20 October

's middags 2 uur, Kerkstraat 109, Amsterdam.

Dr. W. G. HARRENSTEIN,
w.n. Voorzitter.
L. BERK, Secretaris.
Amsterdam, Heerenmarkt 5.

Niet bemoedigend.

Niet bemoedigend is het feit, dat het aantal ingekomen giften voor de Zendingsscholen in de laatste 3 maanden resp. 33, 20 en 8 bedroeg. Dat gaat den verkeerden kant uit! Men meent toch niet, dat het niet zoozeer meer noodig is? Laat dan het volgende brieffragment U beter inlichten:

Paramaribo, 4 Aug. 1927.

...200 K.M. het binnenland in ligt een flinke districtsschool, n.l. te Gonsee. Het hoofd, de zeer muzikale R. M. Schmidt, is in het Boschland geboren en dus tamelijk immuun tegen de gevaren van het bosch. Hij heeft echter twee onderwijzers noodig, daar zijn school boven de 120 leerl. telt. En nu staat een benoeming naar dit boschdorp op dit oogenblik zoo ongeveer gelijk met een half doodvonnis. Verleden jaar velde de zwart-waterkoorts van Elst. En terwijl men nog werkt aan zijn grafmonument zijn al weer twee jonge onderwijzers doodziek uit het boschdorp teruggekeerd. Een muskieten-vrije woning zou redding uit doodsgevaar betekenen. Die is niet zoo duur, maar... de zending heeft het niet...

Een volgende brief van denzelfden (Gereformeerden) schrijver gewaagt van den toestand der scholen. Die is meer dan droevig. Vaak wordt school gehouden onder een afdak achter de predikantswoning. De kinderen zitten op zeer lange banken, ruw getimmerd, met hun blote voetjes op de aarde. Hagedissen en slangetjes schuifelen rond, terwijl verschillende insecten, die in het zand voorkomen, venijnig steken „of zich in het vleesch invreten". Dit zijn letterlijk de woorden van iemand die met eigen oog zag. Hier behoeft niets aan toegevoegd.

De volgende giften kwamen in: P. K., de Lier f10; N. N., Schipluiden f5; Wed. H., Vlissingen f1.50; Mej. M. S. G., Velp f2.50; Pers. Ulo School 's Gravenzande f3.95; W. A. te Wormer (door Ds. Wiersinge) f4; J. S., Zevenbergen f2.50 (en toez. jaarl. f1.50); E. J. R., A'dam f2.50. Dezen vrouwen gevers hartelijk dank. Vinde hun voorbeeld navolging.

Postrek. 95494.
Hilversum.

J. VAN KEULEN,
Bilderdijklaan 12.

Korte Berichten.

De Zendingsconferentie op Java.

Naar het Ind. Kerkblad meldt, deelde Dr. van Andel op eene Gemeentevergadering te Solo van de l.g. Zendingsconferentie het volgende mede:

„Op de volgende punten werd de aandacht gevestigd:

a. De Kerkvorming en zgn. ontvoogding van de Inlandsche kerken kwam op deze conferenties 11 en 12 Aug. sterk naar voren. Vooral op Oost Java zit men er midden in. Op Midden Java kan alles geregelder verlopen. Ds. D. Bakker heeft dit punt toegelicht en alle Conferentie-leden slokten zich aan bij 't Presbyteriaansch systeem.

b. Er zal een Javaansch Liederboek voor de Inlandsche kerken op alle terreinen gezamenlijk worden uitgegeven.

c. Een Javaansche Zendingsraad dient ingesteld te worden, om advies te geven omtrent de verschillende Zendingszaken.

Men hoopt, dat er zal komen een Raad van Javaansche kerken, waarmee de Jav. Zendingsraad voeling kan houden.”

W. Vermolen.

Het adres van den heer W. Vermolen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is thans Witte de Withstraat 48, 's-Gravenhage.

J. Dubbeldam.

De heer J. Dubbeldam, het hoofd van de vormschool der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, heeft tijdens zijn verlof zijn adres: Pension Warnsborn, Schelmsche weg, Arnhem.

J. Heslinga.

De heer J. Heslinga te Winsum (Gron.) is benoemd tot onderwijzer bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Solo.

H. Baaijen.

Tot onderwijzer aan een der bijzondere scholen te Solo is eveneens benoemd de heer H. Baaijen te Bergen op Zoom.

Mej. W. Boorsma.

Mej. W. Boorsma, hoofdverpleegster van het Petronella-Hospitaal, is met verlof in Holland. Haar adres is te Workum.

Een rijke dag te Poerworedjo.

Zondag 24 Juli l.l. zijn er te Poerworedjo 7 volwassenen gedoopt. Hiervan waren er

6 uit de stad zelf afkomstig. De meesten van dit zevental zijn door den arbeid van het ziekenhuis voor het Evangelie gewonnen.

Schakelschool te Koeto-ardjo.

In het laatst van Juni is te Koeto-ardjo, op het Zendingsterrein van de Kerken in Utrecht en Gelderland, een Christ. Schakelschool geopend. Als hoofd dezer school is opgetreden de heer Kranenburg.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragemen aan bij Dr. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan N.V. Drukkerij „Vada”, Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen.

Leestafel.

Nsia de Neei van den Toovenaar.

Een verhaal uit Kameroen's oerwouden naar het Duitsch van H. Vorden. Vrij bewerkt door H. v. Lennep, bij N.V. Zendingsboekhandel Den Haag.

Dit mooie Zendingsverhaal, dat een goede ontvangst vond, verschijnt thans in een goedkoopere uitgave. De prijs is nu f 1.90 en bij 10 ex. tegelijk besteld wordt slechts de halve prijs berekend.

Voor uitdeeling op Zondagsscholen enz. zeer geschikt.

Het wordt door jongens en meisjes graag gelezen.

Prema, naar The Book of Indian

baby door Mary Entwistle, vrij bewerkt door E. J. van Seters met plaatjes. N.V. Zendingsboekhandel Den Haag f 0.50, geb. f 0.90; bij 25 en 10 ex. halve prijs.

Dit kinderzendingsboekje vertelt de geschiedenis van een Hindoe-meisje Wei aardig voor kleine kinderen. Ook voor uitdeeling wel geschikt.

Openbaring en Mysterie. Referaat door Dr. C. D. Kraan gehouden op de vergadering van Geret. Predikanten bij Kok te Kampen *f*0.60.

Een mooi boek. Weldoordacht. Breed opgevat en uitnemend gestileerd. Men heeft er van gelezen in de persverslagen. Zeer waard om eens rustig in zijn geheel gelezen en overwogen te worden.

De eigen zielszorg van den Dienaar des Woords. Referaat gehouden door Ds. K. Fernhout op de vergadering van Geref. Predikanten bij Kok te Kampen *f*0.50.

Dit teedere onderwerp is door den schrijver voortreffelijk behandeld. Diep gevoeld en in keurigen vorm gesteld, zooals van hem te verwachten was. Aanbeveling overbodig.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Mej. Netelenbos te Halfweg van de Wed. v. Andel *f*6.30 en op de bruiloft M. S. *f*1.50. Mej. Praamsma te Broek op Langendijk opbrengst van door de schoolkinderen verzameld lood *f*1.50. Door J. A. Blaak uit het Negertje Christ. School Varsseveld *f*10. N. N. te Rotterdam *f*15. Door Not. P. Davelaar te Utrecht 10 pCt. van de ontvangsten van den Medischen dienst over 1924-1925 *f*988.12. Collecte bruiloft echtpaar Slegers—Dekker Westzaan *f*6.—.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Sept. '27.
Giro No. 32806.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

E. van Dijken te Groningen gev. in de coll. *f*1.; in mijn brievenbus van een zuster uit de Provincie *f*25; K. Bosma te Middelstum, busje Jonged. vereen. te Kantens *f*5.95½; 't Nikkertje der School 1—6a Kl. *f*8.30; 7a—8a Kl. *f*5.—; J. Pals te Dalftsje busje van A. Bijlsma, H. Zielman, J. Endema, J. Poelman, B. Everts, D. Lukas, J. Timmermans, B. en H. Post, J. W. van Meulen, B. Hulst, W. Brinkman, S. Pals, J. Zielman en H. J. Ophof *f*67.48; Ds. Kalter te Wilsum uit Bentheim *f*11.70; idem uit Uelzen *f*5.85; idem uit Brandlicht *f*2.90; Mej. Muller te Zuidwolde (Gron.) v. Visser 74 h. c. *f*0.37; schoolkinderen *f*1.89½ = *f*2.26½; H. J. Berghege te Oosterbeek en N. N. *f*2.50; Ds. Ubbink te Zweelo, gev. in de coll. *f*5; Mej. C. H. Wierenga te Westerbork v. d. Jonged. vereen. *f*6.50; E. van Dijken te Groningen gev. in de coll. *f*10;

J. Boer te N. Pekela van de Jonged. vereen. *f*10; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*5 en *f*3 is *f*8; Mej. J. C. Wiersema te Bedum van J. Mosselman *f*1.50, 1e kl. school *f*3.70, 3e kl. *f*5.16, G. en H. Stikma *f*3.87½, H. Reitsema *f*4.52½; H. Vermeulen *f*1.47½, H. en G. Reitsema 176 h.c. is *f*0.88, A. Houwing 130 h.c. is *f*0.65, 1e kl. school *f*3.84½, P. Boer *f*15.79½, M. Bocheloo 300 h.c. is *f*1.50, P. Boer 276 h.c. is *f*1.38 is *f*43.92½; Mej. Feikens te Roden, verkocht zilverp. *f*0.30; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*5 en *f*1 is *f*6; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen *f*78.42; A. Schuurman te Bergenheim, bijdragen *f*293.12; Ds. v. Dijken te Nieuweroord, gev. in de coll. *f*12; Ds. Gerber uit Vries, een zomer coll. *f*20.99; J. Wildvank te Delfzijl, busjes *f*50; M. H. Smit te Spijk, gev. in de coll. *f*10; Ds. Ubbink te Zweelo, gev. in de coll. *f*2.50; A. Visscher te Zijldijk, busje W. Kuiper *f*1.79; Mej. J. Mulders te Meppel, gev. in de coll. *f*10.95; F. Sterkenburg te Rijssen, bijdragen *f*100; B. Muller te Stadskanaal, verk. theelood van schoolk. *f*1; Mej. Graafhuis te Haren, v. d. schoolk. *f*13; N. A. Witterholt te Pieterburen, v. d. schoolk. *f*10.90; T. Oegema te Dedemsvaart, coll. bruil. J. Ballast *f*6.93; G. Buist te Erika, v. d. Schoolk. *f*25; G. Smid te N. Buinen v. d. Zend.v. *f*33, Jonged.v. *f*7.03 is *f*40.03; P. Timmermans te Zuidhorn, saldo kal. *f*34.89, busje J. Timmermans *f*1.36, T. R. Dijkstra *f*3, school *f*8.86, in de Kerk *f*12.98, C. M. Lutt *f*1, Zend.v. *f*37.91 is *f*100; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. *f*2.50; Ds. Broekhuizen te Aduard, gev. in de coll. *f*10; G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. *f*10; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*25 en *f*1 is *f*26; Ds. Gerber uit Haulerwijk, bijdragen *f*17.25; Ds. Gerber, deel coll. Klassikaal Zend.f. in 't Laarwoud *f*69.86; C. J. Meijer te Meppel, busje Gebr. M. *f*2.97; Ds. Ubbink te Zweelo, gev. in de coll. *f*2.50; H. Hulshoff te Zoutkamp, v. d. Zend.v. *f*23.50; P. Teune te Onderdendam, Zend.v. *f*26, J. Brouwer 275 h.c. *f*27.37½; Mej. T. Werkman te Ulrum, busje H. de Cockschool *f*23.85; Mej. G. Haan te Groningen, 2 mdl. stort. Kinderzendv. *f*270; P. Pilon Pz. te Stedum, v. d. Zendv. *f*75, Schoolk. *f*21 is *f*96; A. Smit te Haren, 2 mdl. contributie *f*57.10;

Soembaweek.

Roden *f*125.—.

Pinkstercollecte.

Dedemsvaart *f*299.95; Sellingen *f*28.20; Bellingwolde *f*11.60; Nieuwenschans *f*22.18; Vollenhove *f*16.25; Appelscha *f*27.60; Gasselte Nijeeven *f*104.90; Roden *f*66.96; Zuidlaren *f*69.80.

J. DUURSEMA,
Quaestor.

Groningen 20 September 1927.
Hceersingel 34, Giro 81619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Geloof en Zendingsarbeid. — Van Zendingsaangelegenheden: Belangrijke verschijnselen op het Zendingsveld; Het verslag van het Petronella-Hospitaal; Wonosobo; Zending onder de Chineezzen op Midden-Java; Dr. H. S. Pruijs; Een tweede Miss. dienaar voor Friesland; Het Moderamen van de Zendingsdeputaten. — Karang-Pandan (bij de foto). — Uit een brief van Ds. W. van Dijk en iets over zuster Krijger-Stuitje. — Kort verslag van de Vergadering van Zendingsarbeiders. — Sarangan (bij de foto). — Brief van Ds. Lambooj. — Waerta Sarl. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

Geloof en zendingsarbeid.

En ik weet, dat ik, tot u komende, met vollen
zegen des Evangelies van Christus komen zal.

Rom. 15 : 29.

De Kerk des Heeren is geroepen het Evangelie te prediken en ze laadt schuld op zich, als zij dat door nalatigheid niet doet.

De Gereformeerde Kerken toonen dit te hebben verstaan. Een krachtige zendingsarbeid wordt door haar gedreven. Dit mag met dankbaarheid worden erkend. Er op roemen mag vanzelf niemand.

Nu kan in verband met dit feit een vraag opkomen en wel deze, of zich daarin het levende geloof aan de onweerstaanbare kracht van het Evangelie van Christus uitspreekt?

Het kan soms goed zijn een dergelijke vraag eens te overdenken, al wil niemand in haar een verholen oordeel uitspreken.

Vast staat toch voor ons allen wel, dat met onzen zendingsarbeid geloof behoort gepaard te gaan, en dan kan een vraag als boven werd gesteld ons eens van het werk, dat, op zich zelf beoordeeld reden tot dank geeft, doen omzien naar het hart, waarmee het werk in voortdurend rapport moet staan.

Paulus, de heidenapostel, heeft het Evangelie een kracht Gods tot zaligheid genoemd. En hij was van de waarheid, dat het Evangelie een kracht Gods is, zoozeer doordrongen, dat hij in denzelfden brief voorts schrijven kon: „Ik weet, dat ik, tot u komende, met vollen zegen des Evangelies van Christus komen zal.”

Zelf had hij in zijn persoonlijk leven de kracht van het Evangelie leeren kennen. Het had hem den Christus gebracht. Een geweldige omkeer was in zijn ziel en in zijn leven daarvan het gevolg geweest. Een sterven was het en een opstaan tegelijk, een algeheele vernieuwing in den grond der zaak. Een ander levensgevoel had macht over hem gekregen. Hij getuigt daarvan aldus: „Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij.” Hij wist zich door Christus gegrepen en kon getuigen van een alles beheerschende verandering in heel zijn bestaan. En 't was al genade en in niets verdienste.

Als iemand ook bij ervaring zeggen kon, dat het Evangelie van Christus een kracht tot verlossing was, dan was het wel Paulus.

Bovendien, hij had het waargenomen in de wondere vrucht, welke die prediking bij anderen telkens weer had.

De Heilige Geest had hem door de kracht van het Evangelie tot het geloof gebracht dat Jezus is de Christus. En als hij, zelf tot apostel geroepen en uitgezonden, dat Evangelie naar zijn wezen wil aanduiden, noemt hij het 't Evangelie van Christus.

En nu is hij van de kracht van dat Evangelie zoo zeker, dat hij schrijven kon: „ik weet, dat ik met vollen zegen des Evangelies komen zal.”

Hij wil daarmee niet zeggen, dat de werking van het Evangelie afhankelijk is van den toestand van zijn geloof. Integendeel is het er hem om te doen de beteekenis van dat Evangelie als zoodanig in 't licht te stellen.

Maar Paulus was het dan toch ook weer zelf, die het Evangelie predikte en dan was het geloof in zijn werking niet zonder waarde. Hij was immers zelf een levend, voorhanden bewijs van den zegen van het Evangelie voor allen, aan wie hij Christus aanpreeft. Zijn prediking in

woorden ging steeds gepaard met de waarheid van het feit, dat hij zelf door Christus verlost was.

De zekerheid des geloofs van Paulus omtrent de beteekenis van het Evangelie deed niets toe noch aan den inhoud van het Evangelie, noch aan zijn waarde, maar wel aan de kleur van de boodschap, waarmee hij kwam.

Daardoor predikte hij met heel zijn wezen.

Hij kon zijn ziel in zijn woord leggen.

Het Evangelie van Christus was leven in hem.

Welnu, wij prediken ook het Evangelie en wij maken het, door Gods genade, mogelijk in den middellijken weg, dat anderen dan wij het onder de heidenen doen hooren. Een beduidend aantal broeders en zusters werken op onze zendingsterreinen, door ons gezonden, en door ons gedragen.

Zit er nu ook in die zending en in dat onderhouden iets van het geloof, dat Paulus dreef en bezielde, iets van die verzekerdheid des geloofs, dat het Evangelie van Christus een kracht Gods tot zaligheid zal zijn voor de heidenen?

Kunnen wij ook zeggen evenals Paulus: „wij weten”?

De kracht van het Evangelie hangt er niet van af, maar naar Gods wil staat zijn werking er toch mee in verband. En dat doet die werking, omdat zulk een geloofsweten tot onmiddellijke vrucht heeft het gestadig gebed om de toebrengring der heidenen. Het is Gods wil en door Hem ingestelde orde, dat het geloof en de liefde der geloovigen den arbeid der zending zullen vergezellen, dat het gebed beteekenis heeft voor de vrucht van de prediking.

Het is niet onverschillig, of wij ten aanzien van het werk der zending iets in ons hebben van het levensgevoel van Paulus, zoodat wij kunnen getuigen met vast geloofsvertrouwen: „wij weten dat de arbeid van de prediking des Evangelies van Christus onder de heidenen een rijken zegen zal afwerpen.”

Zulk een levensgevoel kan immers alleen vrucht zijn van de inwoning van Christus in ons eigen hart.

De zegen, die het Evangelie van Christus ons zelf bracht, kan ons met zekerheid doen spreken van wat het onder de heidenen zal doen.

Naarmate Christus voor ons meer alles wordt, zullen we ook te zekerder vertrouwen op de uitwerking van het Evangelie onder de heidenen.

Is het Evangelie van Christus ons persoonlijk een kracht Gods tot zaligheid, zoo zullen wij niet anders kunnen dan allen arbeid van de komst van Christus' Koninkrijk op het hart dragen.

Dat zal in onze ziel het gebed wekken voor onze zending.

Moge het zoo zijn, dat een weten, als waarvan Paulus spreekt in Rom. 15 : 29, ons bij duizenden en nog eens duizenden voortdurend doe bidden:

Uw Koninkrijk koom' toch, o Heer!
Ai, werp den troon des Satans neer!
Regeer ons door uw' Geest en Woord!
Uw lof word' eens alom gehoord,
En d'aarde met uw vrees vervuld,
Totdat G'uw Rijk volmaken zult.

Van Zendingsaangelegenheden.

Belangrijke verschijnselen op het Zendingsveld.

Het Zendingsveld onzer Kerken op Mid-den-Java vertoont den laatsten tijd enkele zeer belangrijke verschijnselen. Vooreerst zij genoemd de jeugdarbeid. We bedoelen daarmee bepaaldelijk de arbeid onder de rijpere jeugd. Vroeger werd er voor de rijpere jeugd slechts weinig gedaan. Tal van kinderen bezochten wel de Zendingsscholen. Vooral de Holl. Inl. scholen waren zeer in trek. En op die scholen kwamen honderden kinderen in aanraking met het Evangelie. Maar na het verlaten der school hield de zending slechts met enkelen eenig contact. Natuurlijk werd dit door onze zendingsarbeiders wel opgemerkt. Ook is er wel getracht het contact met de leerlingen, die de Christ. Holl. Inl. scholen hadden bezocht, te bewaren. Maar de daarvoor noodige organisatie ontbrak. Daarin nu is den laatsten tijd een belangrijke verandering gekomen. Er is een breedvertakte jeugdorganisatie in wording, die voor de toekomst van veel beteekenis kan zijn. En aan de bearbeiding van de rijpere jeugd wordt thans veel meer aandacht, tijd en kracht besteed dan voorheen. We zouden onderscheidene dingen kunnen noemen. Laten we echter alleen mogen wijzen op de Christelijke Huishoudschool met internaat te Djokja. Deze school staat onder de leiding van Mej. M. J. van Schelven. In het Juli No. van het Zendingsblad hebben we een en ander van deze school medege-deeld. In den tegenwoordigen vorm bestaat deze school nog slechts sinds den 1en Juli van dit jaar. Maar Mej. van Schelven heeft reeds te voren gedurende een paar jaar een Christelijk Internaat geleid. En reeds nu blijkt wat uitnemende vrucht deze arbeid onder Javaansche meisjes draagt. Een tiental leerlingen van deze school hebben gevraagd om gedoopt te mogen worden en ontvangen daartoe thans geregeld onder-wijs.

De snelgroeiende jeugdarbeid is op ons zendingsveld een belangrijk verschijnsel van den laatsten tijd, dat veel hope wekt. Maar wellicht is nog van meer beteekenis, dat de Javaansche priaiwereld zich tegenwoordig allengs voor de zending gaat ontsluiten. De priais vormen den adel, den hooger en stand, onder de Javanen. Tot voor korten tijd waren die hoogere kringen voor de zending schier geheel ontoegankelijk. De zending vond bijna alleen ingang onder het eenvoudige volk, onder de desa-menschen. Maar in den laatsten tijd begint dat te verande-

ren. Er zijn reeds voorbeelden van Javanen uit zeer hooge kringen, die met belangstelling vragen naar het Christendom. Het spreekt van zelf, dat dit van groote beteekenis kan worden voor de Zending op Java. Niet alleen omdat door de toetreding van aanzienlijke Javanen de Christelijke Gemeente in getal en kracht toeneemt, maar vooral ook omdat daardoor de positie van de Javaansche kerk in het Javaansche volks-leven zeer versterkt wordt. Moge de Heere geven, dat allengs meer de priaiwereld op Java toegankelijk worde voor het Evangelie. Dit zou van grooten invloed kunnen worden voor de ontwikkeling van het Zendingswerk.

In de derde plaats willen we nog noemen de groeiende zelfstandigheid van de Javaansche Gemeente. Langen tijd liepen de Inlandsche Christenen geheel aan den leiband der zendingsmensen. Zij gevoelden zich als kinderen. Maar dat verandert. De Inlandsche christenen worden meer zelfstandig. En dat is natuurlijk op zich zelf reeds een verblijdend verschijnsel. Een kind moet geen kind blijven, maar opgroeien tot mondigheid. Zoo moet het ook met de Inlandsche Gemeenten. Zij moeten allengs opgroeien tot zelfstandige Kerken. En dat wordt op ons zendingsveld gezien. En het mooie daarbij is, dat die allengs groeiende zelfstandigheid plaats heeft in volkomen harmonie met de zending. Op andere zendingsvelden — ook wel in Ned.-Indië — gaat de zelfstandigwording der Inlandsche Gemeenten soms gepaard met ernstige wrijving tusschen de Inlandsche Christen-Gemeenten en de Zending. Maar op ons zendingsveld groeit de Inlandsche Gemeente op tot zelfstandigheid in hartelijke overeenstemming met de Zending en onder de gaarne aanvaarde leiding van de Zendingsmannen. Op deze wijze wordt het verschil tusschen Oost en West treffelijk overbrugd naar den eisch onzer beginselen.

Het verslag van het Petronella-Hospitaal.

We hadden gelegenheid eens inzage te nemen van het verslag, dat door Dr. J. Offringa is gezonden aan den Kerkeraad te Amsterdam, betreffende het Zendingshospitaal te Djokja. Het spreekt van zelf, dat dit verslag een massa cijfers biedt. Op zichzelf zijn cijfers geen aantrekkelijke lectuur.

Maar toch kunnen zij ons zoo heel veel zeggen. En dat doen ook de cijfers van het Petronella-Hospitaal.

In het jaar 1926 zijn in dit hospitaal op-

genomen 5009 patiënten. Dat wil dus zeggen, dat 5009 menschen niet alleen medische hulp hebben ontvangen, maar ook allen gedurende langer of korter tijd elken dag het Evangelie der genade hebben gehoord.

Het aantal verpleegdagen was 11536 zijnde gemiddeld per dag ongeveer 316. Het hospitaal, dat thans 400 bedden heeft, was dus regelmatig goed bezet. Meer dan lange redeneering zegt ons dit cijfer hoezeer het Petronella-hospitaal onder de Inlandsche bevolking een uitnemenden naam heeft en zeer in trek is.

Het totaal-bedrag der exploitatiekosten over het jaar 1926 was f205.003.13. Dus meer dan twee ton. Een respectabel bedrag. En toch niet hoog, gelet op het groot getal verpleegdagen. Gemiddeld genomen heeft elke patiënt per dag alles te zamen slechts f1.78 gekost. Wellicht is er in Holland geen enkel ziekenhuis waarvan de exploitatie naar verhouding zoo goedkoop is. Verreweg het grootste deel van die exploitatiekosten wordt gedekt door de subsidie van de Regering en andere inkomsten in Indië. Holland draagt hiervoor maar heel weinig bij.

Het ziekenhuis bestaat uit zes mannenzalen en zes vrouwenzalen. Bij iedere zaal zijn twee kamers voor beter gesitueerden. Bovendien zijn er twee gebouwtjes met elk vier kamers voor het isoleeren van zware lijders. Natuurlijk zijn er ook woningen voor de geneesheeren, alsmede onderscheidene bijgebouwen.

Het spreekt van zelf, dat de bouw en de inrichting van het Petronella-Hospitaal een aanzienlijk bedrag heeft geëischt. Alles te zamen heeft de bouw en inrichting van dit ziekenhuis f549.459.19 gekost. Dus ruim een half miljoen. Dit hospitaal is dus wel een zendingsinrichting van den eersten rang.

Naast het hoofdhospitaal liggen in wijden kring over heel het Vorstenland Djocjakarta verspreid een tiental hulphospitalen met 561 bedden, waar in 1926 duizenden Inlanders medische hulp hebben ontvangen en onder de beademing van het Evangelie zijn geweest.

En nu noemden we nog niet de polikliniek van het hoofdhospitaal, waar in 1926 niet minder dan 24.400 patiënten voor het eerst zijn ingeschreven. Gemiddeld zijn er dus per dag 78 nieuwe patiënten gekomen.

Het aantal consultaties bedroeg in totaal 62.329, dus per dag gemiddeld 200.

Als men die cijfers zoo ziet, dan krijgt men toch wel eenigen indruk van de beteekenis en den omvang van den Medischen

dienst onzer Zending.

Tot voor korten tijd waren er aan het Petronella-Hospitaal slechts vier artsen verbonden. Hoe zij al het werk hebben kunnen doen, waarvan de genoemde cijfers ons spreken, is schier een raadsel. Thans zijn zij met hun vijven. En zij hebben nog de handen meer dan vol. Gelukkig dat tal van goed geschoolde helpers hun ten dienste staan.

Uit een Zendingsoogpunt is de beteekenis van het Petronella-Hospitaal schier niet te overschatten.

Wellicht is er geen enkel middel, waardoor te Djokja (onder den zegen des Heeren) meer de deur voor het Evangelie geopend wordt dan door den arbeid van dit hospitaal. En eerst in de eeuwigheid zal het openbaar worden voor hoeveel Javanen dit hospitaal van blijvenden zegen is geweest, omdat men daar voor het eerst van Jezus hoorde.

Wonosobo.

Ter Generale Synode is met grooten ernst het vraagstuk betreffende Wonosobo onder de oogen gezien, en getracht een weg te openen, waarlangs die vraag misschien tot oplossing kan worden gebracht.

Men kent de geschiedenis.

Wonosobo is het oude zendingsterrein van Delft en de andere Kerken van Zuid-Holland ten Noorden.

1 Jan. 1923 heeft Delft van Amsterdam als zendingsterrein overgenomen het vorstenland Soerakarta, meestal Solo genoemd. Naast Solo ook Wonosobo naar behooren verzorgen kan Delft onmogelijk.

Nu heeft Delft getracht Wonosobo over te doen aan een andere groep Kerken. Maar tot heden te vergeefs. Noch Utrecht, noch Rotterdam, noch Middelburg, noch Heeg, hebben het aangedurfd om Wonosobo over te nemen, ofschoon Wonosobo aan de zendingsterreinen van deze Kerken grenst.

Thans is echter door de Generale Synode het volgende besluit genomen:

„De Generale Synode:

a. spreekt uit, dat op grond van den historischen band tusschen de Geref. Kerken in Nederland en het Zendingsterrein Wonosobo, en de kansen voor de zending aldaar, Wonosobo een behoorlijke verzorging dient te ontvangen;

b. adviseert, dat Delft aan eenige kerk, die bereid is Wonosobo over te nemen, dit terrein overdrage met al wat aan eigendom der Zending zich in Wonosobo bevindt of op 1 Jan. '22 zich bevond, en tevens die

kerk gedurende een nader te bepalen aantal jaren steune met een geleidelijk afnemend bedrag, het eerste jaar gelijk aan wat thans jaarlijks voor Wonosobo uitgegeven wordt.

c. machtigt de te benoemen Deputaten voor de Zending — de kerk, die Wonosobo overneemt, te steunen met zulk een bedrag als aan deze Deputaten billijk zal voorkomen tot een maximum van f2000 per jaar en zoo noodig een bedrag ineens tot een maximum van f4000;

d. draagt aan deze Deputaten ook op in gemeenschappelijk overleg met de Zendende Kerken van Zuid-Holland-Noord, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, Friesland of eenige andere kerk de zaak der overdracht van Wonosobo zoo spoedig mogelijk tot een goed eind te brengen."

Er is dus nu uitzicht geopend, dat de Generale Kas de Kerk of de groep Kerken, die Wonosobo wil overnemen, zal steunen met een niet onbeduidend bedrag. Het was vooral het financieel bezwaar, dat de overdracht van Wonosobo verhinderde. Thans is dit voor een aanmerkelijk deel weggenomen.

We hopen en verwachten, dat het vraagstuk omtrent Wonosobo nu binnen niet al te langen tijd zal worden opgelost.

Zending onder de Chineezzen op Midden-Java.

Reeds in 1914 heeft de Generale Synode hare instemming uitgesproken met de gedachte, dat het op ons zendingsterrein van Midden-Java behoorde te komen tot een afzonderlijke bearbeiding van de Chineezzen door een voor dat doel beroepen dienaar des Woords. Ook heeft de Synode te den Haag een bedrag van f2500 beschikbaar gesteld uit de Generale Kas om daarmede de Kerk te steunen, die dit werk wilde aanvaarden en daarvoor een dienaar wilde be-roepen en uitzenden. Er is echter nooit een Kerk of een groep van Kerken gekomen, die zich bereid verklaarde om de zending onder de meer dan 50.000 Chineezzen op Midden-Java ter hand te nemen. Later heeft de Generale Synode het bedrag der in uitzicht gestelde subsidie voor dit doel zelfs verhoogd tot f4500 per jaar. Maar tot heden te vergeefs. Noch in Holland, noch in Indië heeft eenige Kerk het aangedurfd deze zaak aan te vatten. En dat is ook wel te verstaan. De Kerken in Holland hebben de handen vol. En de Holl. Kerken in Indië hebben ook zelf veel te doen.

Toch heeft de Generale Synode ook nu weer evenals in 1923 besloten „aan de te benoemen Deputaten voor de Zending on-

der Heidenen en Mohammedanen opdracht te verleen om eenige kerk in Holland of op Java, die voor den Zendingsarbeid onder de Chineezzen een missionair predikant wenschte te beroepen, te steunen met een bedrag tot een maximum van f4500 per jaar."

De Generale Synode bleef dus geheel in de lijn der vorige Synodes. Nog altoos is de zending onder de Chineezzen op Java een zaak van groot belang. Vooral in Solo, Djokja en Magelang wonen duizenden Chineezzen, waaronder krachtige arbeid zeer gewenscht zou zijn.

De vraag is wel eens bij ons opgekomen of misschien deze zaak ook in verband zou kunnen worden gebracht met de overdracht van Wonosobo.

Wanneer b.v. te Magelang een Dienaar kwam voor den arbeid onder de Chineezzen, zou daardoor de tegenwoordige missionaire dienaar van Magelang aanmerkelijke verlichting van arbeid ontvangen, zoodat samenvoeging van Wonosobo en Magelang dan in betere overweging kon komen. Het spreekt echter van zelf, dat we slechts de vraag stellen en meer niet. Want stellig zijn hiertegen wel bezwaren in te brengen. Maar misschien is het de moeite waard deze vraag eens te overwegen.

Dr. H. S. Pruijs.

Met blijdschap kunnen we meedeelen, dat Dr. H. A. Pruijs tot den actieven dienst der Zending zal terugkeeren.

Toen Dr. J. G. Scheurer, de pionier onzer Medische Zending, wegens lichamelijke ongesteldheid de directie van het Petronella-Hospitaal neerleggen en naar Holland terugkeeren moest, is Dr. H. A. Pruijs zijn opvolger geworden. Onderscheidene jaren heeft Dr. Pruijs als directeur van het Petronella Hospitaal de zaken van den Med. dienst te Djokjakarta op voortreffelijke wijze geleid. Evenals Dr. J. G. Scheurer was Dr. H. S. Pruijs voor alle dingen zendingsman. Hij werkte voort geheel in de lijn van Dr. Scheurer, en handhaafde met nadruk het beginsel, dat het Medische werk der Zending ook zendingswerk moest wezen, de Missionaire arts geheel in dienst der Zending moest staan en het Hospitaal met al zijn arbeid de Zending moest dienen.

Het was Dr. Pruijs, die het eerst de gedachte van hulphospitalen in praktijk heeft gebracht. Bij het begin vond hij hierbij maar weinig bijval. Menigeen trok bij de vraag naar de doelmatigheid van hulphospitalen bedenkelijk de schouders op. Reeds nu ech-

ter is de groote beteekenis der hulphospitalen ten volle gebleken. Ieder erkent thans, dat de blik van Dr. H. S. Pruijs volkomen juist was.

Nadat Dr. Pruijs eenige jaren de directie van het Petronella-Hospitaal had waarge-

spreekt van zelf, dat dan een ander arts zoo lang hulp zou moeten bieden voor het medisch werk te Djokja. Nu echter Dr. Pruijs kan terugkeeren is hierdoor in een dringende behoefte aan hulp tijdens het verlof van Dr. Offringa op uitnemende wijze

Een aantal zendingsarbeiders te Karang-Pandan.

nomen, was hij genoodzaakt ten gevolge van lichamelijke zwakheid rust te nemen. Hij vestigde zich in het hoog gelegen, koele Wonosobo. De Heere zegende de rust, zoodat allengs zijn krachten terugkeerden. De laatste jaren heeft hij te Wonosobo een klein particulier ziekenhuis verzorgd. Thans gevoelt echter Dr. Pruijs zich weer zoo wel, dat hij zich in staat acht in den actieven dienst der zending terug te keeren. Het spreekt van zelf, dat dit bericht met vreugde is vernomen en dat de Kerkeraad te Amsterdam met ingenomenheid zijn terugkeer naar het Petronella-Hospitaal heeft goedgekeurd.

Natuurlijk blijft Dr. J. Offringa, die Dr. Pruijs als directeur opvolgde, de directie waarnemen. De directie weer op zich te nemen, zou trouwens voor Dr. Pruijs te zwaar zijn. Het is het plan, dat hij terug komt als gewoon missionair arts. Het treft echter wel zeer gelukkig, dat hij juist thans daartoe weer in staat is. Het is het voornemen, dat Dr. J. Offringa het volgend jaar met verlof naar Holland zal komen. Het

voorzien. De terugkeer van Dr. Pruijs naar het Petronella-Hospitaal verheugt ons zeer, zoodat om Dr. Pruijs als om het hospitaal.

Karang-Pandan.

(Bij de foto).

Deze foto doet ons zien een aantal zendingsarbeiders onder de Javanen op verschillende terreinen, n.l. van de Zending der Geref. Kerken, van de Salatiga-zending, van de Doopsgezinde zendingsvereniging, en van het Nederlandsche Zendelingengenootschap op Oost-Java. In de Paaschweek van dit jaar kwamen dezen bij elkander op Karang-Pandan, een plaats op de helling van de Lawoe, niet ver van Solo, om daar samen te spreken over meerdere eenheid in het werk der zending, om gemeenschappelijke belangen voor de toekomst der Jav. Chr. Kerken ook gemeenschappelijk onder het oog te zien. Ingevolge deze conferentie is een plan tot het vormen van een Zendingsraad voor Java in overweging.

Een tweede missionaire dienaar voor Friesland.

Het is er toe gekomen. De Kerk van Heeg, de zendende Kerk van de Friesche Kerken, heeft in overleg met de Zendingsdeputaten een tweede missionaire predikant beroepen.

De keuze is gevallen op den heer H. Bergema, theol. candidaat te Groningen, een begaaid man, wiens hart warm voelt voor de zending en van wien veel verwachting is. Stellig zal de heer Bergema deze beroeping wel aannemen, wat we van harte hopen.

We achten het een gelukkige omstandigheid, dat de Friesche Kerken tot deze beroeping zijn overgegaan, voordat de nood op het zendingsterrein tot directe uitzending van een tweede dienaar drong. Ds. K. van Dijk, de eerste missionaire dienaar van Heeg, is gelukkig nog in volle kracht.

En Friesland's Zendingsterrein is stellig groot genoeg om aan twee missionaire predikanten volop werk te bieden. En het werk is de laatste jaren ook wel zoo breed ontwikkeld, dat Ds. v. Dijk de handen zeer vol heeft. Maar de toestand is toch niet van dien aard, dat het voor Ds. v. Dijk onhoudbaar is.

Mitsdien kunnen de Friesche Kerken aan den beroepen dienaar behoorlijk tijd geven om zich in Nederland voor te bereiden voor den missionairen arbeid. Zal die voorbereiding metterdaad voldoende wezen, dan is daarvoor wel minstens twee jaar noodig.

In de Zendingsorde worden als missionaire vakken, waarover een beroepen missionair dienaar moet worden onderzocht, genoemd: 1. Kennis van het land en het volk in betrekking tot het zendingsterrein; 2. Geschiedenis van de Zending; 3. de theorie der Zending; 4. de Elenctiek in betrekking tot de valsche godsdiensten, d.i. voor Java de Islam.

Ook is het zeer gewenscht, dat men eer men naar Java ga, zich geoefend hebbe in de kennis van het Javaansch en het Maleisch, terwijl ook eenige kennis van het Arabisch wel aanbeveling verdient.

En zal men zich in al deze vakken, die toch alle dringend noodig zijn, behoorlijk inwerken, dan is daarvoor minstens twee jaar noodig.

Vroeger ging meermalen een dienaar uit, die veel te weinig voorbereiding in Holland genoten had. En 't gevolg daarvan was, dat men den eersten tijd op het Zendingsveld bijna niets verrichten kon.

Stellig is men in Friesland verstandig genoeg aan den beroepen dienaar ruime ge-

legenheid te geven door breede en degelijke studie zich voor te bereiden. Dat zal zeer zeker in de toekomst onder den zegen des Heeren aan het werk der Zending zeer ten goede komen.

Het moderamen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Wij willen ditmaal eens een beetje uit de school klappen. De Generale Synode te Groningen benoemde weer twaalf deputaten voor de Zending. Bij de benoeming van deputaten voor de behartiging van gemeenschappelijke belangen blijft de Synode meestal in de historische lijn. Als deputaten in het één of andere deputaatschap de Synode hebben gediend, en zij hebben het er redelijk goed afgebracht, dan worden zij in den regel herbenoemd, tenzij ze verzoeken niet meer in aanmerking te komen. Ditmaal echter moest de Synode voor een viertal broeders andere deputaten benoemen. Wegens hoogen leeftijd of vertrek konden Ds. J. D. v. d. Munnik, Ds. A. de Geus, Ds. H. Scholten en Ds. L. G. Goris niet weer worden benoemd.

Onder dit viertal was ook de vroegere Voorzitter van deze deputaten. Sinds de Heere onzen grooten zendingsman Ds. H. Dijkstra van ons wegnam, heeft Ds. v. d. Munnik op den voorzittersstoel gezeten. En hij heeft den voorzittershamer met vaste hand gehanteerd. Wegens zijn veegevoerden leeftijd kon hij echter niet meer opnieuw een benoeming tot deputaat voor de Zending aanvaarden. Ook de andere broeders, maar inzonderheid Ds. v. d. Munnik, die sinds 1900 in dit deputaatschap zitting had en allermint voor spek en boonen mee deed, werden noode gemist. Men had Ds. v. d. Munnik nog graag opnieuw weer de leiding in handen gegeven. Maar dat kon natuurlijk niet meer.

En toen nu de deputaten voor het eerst vergaderden, moest er een ander tot Voorzitter worden gekozen. Er waren nog twee oudgedienden, die van 1899 af, dus zoo lang dit deputaatschap voor de Zending bestaat, daarin zitting hebben gehad. De eene is Dr. J. Hania en de andere is schrijver dezes. En beiden hebben van het begin af in het Moderamen van de deputaten zitting gehad. Dr. J. Hania heeft al die jaren het scribaat waargenomen. En hij heeft het van het begin af zoo best gedaan, dat hij telkens werd herkozen. En de andere was tweede scriba, die een deel van het scribaat voerde, n.l. de correspondentie over alle zaken be-

treffende de zendingsscholen op Java en over de finantiën, terwijl hij ook als penningmeester fungeerde.

En nu merkten zij, dat er wel over gedacht werd om één van beiden en in de allereerste plaats Dr. J. Hania, Voorzitter te maken. Maar daarvan waren zij allerminst gediend.

Dr. Hania zei dadelijk bij het begin, dat hij, als men dit wenschte, gaarne zijn kracht weer beschikbaar wilde stellen. Maar dan moest men hem hetzelfde werk laten doen, dat hij al 28 jaar gedaan had. En No. 2 dacht er precies evenzoo over. En de deputaten waren zoo vriendelijk aan beider verlangen te voldoen. Dr. J. Hania werd herkozen tot 1e scriba en schrijver dezes tot 2e scriba en penningmeester. En zij hebben beiden voor de welwillendheid der deputaten vriendelijk hun dank betuigd. En tot Voorzitter is gekozen Ds. D. Pol, die als warm zendingsman en kundig schrijver van zendingsliteratuur, zijn sporen al lang heeft verdiend. Hij heeft die benoeming aanvaard en den stoel gaan bezetten, waarop wijlen zijn schoonvader, Ds. H. Dijkstra, van 1899 tot het begin van 1922 gezeten heeft. De eerste vergadering heeft hij geleid. En het ging hem best af. De deputaten voor de Zending zullen stellig in hem een goeden Voorzitter hebben.

26 Oct. '27.

W. B.

Uit een Brief van Ds. W. van Dijk en mededeeling over zuster Krijger-Stuitje.

Uit een brief van Ds. W. van Dijk te Karoeni kunnen wij 't volgende mededeelen:

Enkele cursiveeringen zijn door ons gemaakt om des te meer te laten uitkomen, hoe de Heere bezig is het werk in West-Soemba door middel van de prediking des Evangelies te zegenen. Tevens maken we van deze gelegenheid gebruik om mede te deelen, dat **Zuster Krijger-Stuitje**, volgens medisch advies van Prof. Lang, **weer naar Soemba mag terugkeeren**. Welk een blijdschap moet dit voor haar en voor haar man wezen; welk een steun is 't ook voor den arbeid te Pajeti. Br. Krijger had he tijdens de afwezigheid van zijn vrouw dubbel moeilijk. Er is dus wel reden tot blijdschap en tot dank aan den Heere. Moge 't Hem behagen onze zuster, die nu zoo spoedig mogelijk met haar beide kinderen zal vertrekken, veilig te geleiden en in welstand over te brengen.

Zij er dank aan den Heere in ons hart voor al 't goede in zoo velerlei opzicht weer geschonken. Soemba heeft de liefde van ons

volk. Als we weer iets verblijdends over en van Soemba hooren, zijn we verheugd. Laat 't ook blijken in onze dankzegging, geboden en gaven.

Uit een brief van Ds. W. van Dijk van 18 Juli '27 't volgende:

Aangezien het alweer geruimen tijd geleden is, dat U bericht van ons ontving over den arbeid en er al weer het een en ander is, dat U weten moet, kom ik mijn mededeelingen U hierbij weer doen. Meteen zal ik dan ook de beide laatste brieven van ! waarvoor we U hartelijk dankzeggen, beantwoorden.

De arbeid in het Westen gaat zijn gewonen gang; schokkende gebeurtenissen hebben er niet plaats, maar wel is er groei en uitbreiding en **zeer veel reden tot dank en blijdschap**. De goeroe indijl voor Laura is den meesten tijd bij mij op het „kantoor” (want wij houden er geen studeerkamer op na, maar een „kantoor” zooals de inlanders zeggen). Hij neemt mij ontzaglijk veel schriftelijk werk af, zoodat ik de handen nu veel meer vrij heb om er zelf op uit te gaan. Voor mijzelf is het werk daardoor ook heel wat mooier geworden, en ik geloof ook, dat het zoo veel beter is. Zonder hem hier te hebben zou het mij onmogelijk zijn de verschillende posten (het zijn er nu al acht) waar de Sacramenten bediend worden, geregeld te bezoeken. Op elke post heb ik dit jaar al twee maal het H. Avondmaal bediend, zoodat ik hoop, dat dit jaar voor het eerst overal het Avondmaal vier maal zal worden gevierd.

Sommige van deze posten geven tot nog toe steeds weer reden tot blijdschap. Er is leven en er is vooruitgang te bespeuren. Vooral in **Tenggaba wordt er door de christenen zelf onder de heidenen gewerkt tot uitbreiding van Gods Koninkrijk**. **Treffende gebeurtenissen vinden er soms plaats**. Voor enkele maanden was er een man, die reeds lang onder den invloed van het christendom was gekomen. Een aanzienlijk kamponghoofd, een man van 40 jaar. Hij was ook overtuigd van de waarheid van de leer der christenen, maar werd soms ernstig aangevochten. De godsdienst der voorouders trok geweldig, heidensche familieleden en vrienden trokken hem, en zelf begon hij er ook over na te denken, dat hij, door tot het christendom over te gaan, toch heel wat eer en aanzien op moest offeren en dat terwille van een onzichtbaar goed, een belofte eigenlijk maar.

Op een goeden dag werd het hem te machtig. Reeds had hij langen tijd de afgoden niet meer geofferd en kwam hij ge-

regeld in de kerk en ter catechisatie. Zoo hinkte hij nog op twee gedachten. Dat halve leven beviel hem niet meer: hij wou de knoop doorhakken. Hij nam een kloek besluit: morgen geeft ik een groot feest voor de geesten, ik breek openlijk en voor goed met het christendom. Maar in den nacht, die daarop volgde, kreeg de man het verschrikkelijk benauwd. Hij zat alleen thuis en kon niet slapen. Toen meende hij dat Christus hem verscheen, die hem vroeg wat hij wilde: terug naar het heidendom of Hem dienen. En hij beloofde in grooten angst en onder veel tranen Hem en Hem alléén te willen dienen. Hij beweert met groote stelligheid dat Christus met hem gesproken heeft. Gezien heeft hij niets, omdat hij in zijn grooten angst zijn gezicht met de handen bedekte, maar telkens weer herhaalde hij het gesprek met Hem. Ik weet niet wat ik er van houden moet, maar vast is dat de man resoluut gebroken heeft met het heidendom. Overal verkondigt hij Christus met groote beslistheid. Hij is nu reeds met zijn vrouw gedoopt en toont zich een trouw lid van onze gemeente aldaar.

Ik bezocht daar in de buurt ook nog een niet gedoopte vrouw, die zwaar ziek was. Ze wilde er niet van weten de geesten om hulp te vragen, hoezeer er ook door de omgeving op aangedrongen werd. Dat ze zich ingelaten had met het christendom had haar immers den toorn der geesten op de hals gehaald, zoo zei men. Maar ze was zeer beslist, en haar man, die ook nog niet gedoopt was toen, en door haar met het christendom in aanraking was gebracht, stond krachtig aan haar zijde. Ze was bereid te sterven en allen die kwamen kijken, vermaande ze om God te dienen. Wonderlijk vrijmoedig en beslist waren deze menschen. De vrouw herstelde weer en is nu evenals haar man reeds gedoopt en het zijn trouwe standvastige leden van den kring aldaar. Een andere vrouw stierf voor ze gedoopt was, in blijmoedig geloof. Zulke gebeurtenissen laten niet na een grooten indruk te maken op de omgeving. Vooral het blijmoedig kunnen zijn in groote beproeving maakt indruk op de heidenen. Men begint te Tenggaba nu met den bouw van een eenvoudig kerkgebouw. De gemeente staat er goed voor, hoewel er ook wel moeilijkheden en teleurstellingen zijn natuurlijk.

Een broeder trekt zich heelemaal terug van de gemeente, terwijl een andere telkens weer vervalt tot het dobbelspel. Openbare terugkeer tot het heidendom kwam tot nog toe hier niet voor. In 1927 kon ik in dezen kring 11 volw. en 16 kinderen doopen.

Ook in Rara, waar de goeroe-indijl Meta Malo werkt, gaat het goed. Het heidendom begint daar een vijandige houding aan te nemen tegenover hen die den goeroe volgen: een goed teeken.

Er zijn een aantal catechisanten, die D.V. begin volgend jaar gedoopt zullen worden.

Het slechtste ziet het er uit in Palla. Ik ben er wel eens bezorgd over. 't Is daar maar een klein koppeltje, en er zijn er bij die telkens weer vermaand moeten worden. Dat zijn jonge leden, die weinig ernst schijnen te maken met hun afgelegde belijdenis. De laatste keer heb ik er verscheidene af moeten houden van het H. Avondmaal wegens dobbelen. Bijzonder gaat het mij aan het hart dat daar een man, het hoofd van een kampong, terug gevallen is tot het heidendom. Verleden week is hij aan longtuberculose gestorven. Toen hij gedoopt werd had ik zulke goede verwachting van hem. Later scheen hij teleurgesteld omdat het christendom hem geen genezing bracht van zijn kwaal.

Toen probeerde hij het heimelijk met heidensche middelen. Ook tevergeefs. Nu raakte hij heelemaal in de war. Hij begon te dobbelen en zonk steeds dieper, tot hij ook weer de geesten ging offeren. De laatste dagen voor zijn dood kon hij geen woord meer spreken. Of hij in dien laatsten tijd nog berouw voelde over zijn afval, en zijn zonde voor God heeft beleden, weet ik niet. Ik weet zelfs niet of hij mij en de broeders die hem herhaaldelijk bezochten nog wel kon verstaan. 't Is droevig!

Van Weimangaroe, de plaats waar reeds lang gecatechiseerd werd, kan ik U verblijdende mededeelingen doen.

Den 3en Juli heb ik er 40 menschen mogen doopen. 29 volwassen en 18 kinderen. Samen hebben we voor het eerst daar het H. Avondmaal gevierd. Het was ontroerend te zien hoe dezen, die eertijds heidenen waren, met grooten ernst en blijmoedig Christus beleden. In Lambajo gaat het ook nog steeds langzaam vooruit.

In Wonokaka schijnt er wat meer vastheid te komen. Verleden Zondag zaten we er met zijn 32en aan den disch des Verbonds. De Radja van Anakalang, van wien ik U reeds vroeger schreef dat ik goede verwachtingen van hem had, is nu overleden. Verder dan „goede verwachting” is het ten opzichte van hem bij mij nooit gekomen. De laatste dagen voor zijn dood was ik nog bij hem en hij beled, dat zijn geheele hoop stond op Jezus, dat hij geen hulp meer verwachtte van de geesten en dat hij alleen bad tot den waren God. Maar

kracht ging er niet van hem uit en een blijmoedig getuigenis was er ook niet. Van zijn opvolger hebben we voor het christendom daar niets te verwachten, dunkt me.

Onze goeroes-indijl doen allen goed hun werk. Eens in de maand heb ik een samenkunst met hen, waar ze rapport van hun werk uitbrengen, wij samen den arbeid bespreken, preekschetsen behandeld worden enz. N. Horo van Kodi, die in 't begin een tijdlang ziek was, doet nu weer geregeld zijn werk. Ook in dit landschap is eenige vooruitgang te bespeuren.

Wij zelf mogen ons werk nog met opgewektheid verrichten. Ook wat onze gezondheidstoestand betreft, hebben we geen reden tot klagen. Van ons binnenlandsch verlof naar Java hebben we dit jaar maar weer afgezien; het is altijd moeilijk als het niet beslist noodzakelijk is, om er een maand of drie uit te gaan.

W. W. S.

Kort verslag der vergadering van Zendingsarbeiders op 9 en 10 Augustus te Solo.

Door de omstandigheid, dat de vergadering van Zendingsarbeiders onder de Javanen, waarbij afgevaardigden van alle terreinen van het Javaansche taalgebied bij elkander komen) dit jaar te Solo viel, werden ditmaal ook de 4-maandelijksche vergaderingen van onze gereformeerde Zending niet, zooals gewoonlijk, te Djocja, maar te Solo gehouden.

Met verheuging werd kennis genomen van een ingezonden schrijven, waarin gevraagd werd, meerder contact te bevorderen met hen, die werkzaam zijn bij het Westersch onderwijs. De vergadering besloot, behalve het verslag, voortaan ook de agenda in het Kerkblad te publiceeren, terwijl belangrijke zendingsaangelegenheden, waar dat verzocht wordt, ook zullen worden besproken in breederen kring. Indien mogelijk, zullen de data der vergaderingen voor 1928 zoo worden gesteld, dat ze samenvallen met vacantedagen op de scholen. Ernstig zal nog eens de vraag onder het oog worden gezien, hoe er meer verband kan worden gelegd tusschen het Westersch onderwijs en de eigenlijke Zending.

De Inlandsche gemeenten van Pambrijan op het Friesche terrein, en van Sragen in de residentie Solo, hadden het verzoek gedaan, om institueering der kerkelijke ambten. Werd vroeger het onderzoek bij zulke aangelegenheden ingesteld door een Commissie uit de afzonderlijke vergadering

van Miss. predikanten, thans is het al de gewoonte, dat zulk een commissie voor onderzoek wordt gevormd uit de Javaansche kerkeraden op het betreffende terrein, die dan verslag zendt aan de Vergadering. Schriftelijk rapport was hier over Pambrijan en Sragen nog niet binnengekomen, maar mondeling kon reeds door de betrokken missionnaire predikanten worden medegedeeld, dat het onderzoek bevredigend was geweest. Het moderamen werd gemachtigd, na ontvangst der rapporten, gunstig advies te geven voor de zendende kerken in Holland. Zoo zal dus spoedig het aantal geïnstitueerde gemeenten in Midden-Java weer met twee vermeerderen.

In dit verband kwam de vraag naar voren, of niet de tijd rijp begint te worden voor meerdere zelfstandigheid der Javaansche gemeenten. Het kerkelijk leven toont een gezegende ontwikkeling en groei, en de zending zal, om die groei te bevorderen, meerdere zaken aan deze kerken zelf moeten gaan toevertrouwen. De tijd van een eigen Javaansch kerkverband, van in het leven roepen van „meerdere vergaderingen” schijnt dicht bij te komen voor Midden-Java. De gemeente van Djocja heeft reeds haar eigen Javaanschen predikant, in Kcboemen en in Poerworedjo bestaan plannen om spoedig tot instelling van dit ambt te komen. Bij zoo voorspoedige ontwikkeling zal de vergadering van zendingarbeiders moeten toezien, dat zij, wat onder Gods zegen wordt, ook in de rechte banen leidt.

De mededeelingen v. d. verschillende terreinen gewaagden alle van zegeningen Gods. Het Petronella-hospitaal te Djocja kreeg versterking door de overkomst van Dr. Zwaan. Een nieuwe methode is daar in voorbereiding, om meerderen, die lijdend zijn, met medische hulp te kunnen bereiken dan tot nog toe mogelijk was. Dagelijks zullen polikliniek-auto's over bepaalde trajecten rijden. Het voordeel van deze rijdende poliklinieken is, dat op één dag op verschillende plaatsen hulp kan worden verleend in lichamelijke lijden. Dat hierbij ook de Christelijke zorg voor de menschelijke ziel niet achterwege mag blijven, spreekt voor ieder christen van zelf. Zoo zal het ook mogelijk zijn, weer meerderen te bereiken met de boodschap der verlossing.

In Solo zal D. V. Dr. van Leersum, die benoemd is tot derde arts, plus minus half April aankomen. Zuster Talma is tijdelijk benoemd tot verpleegster, met het oog op het aanstaand verlof van twee Europeesche zusters. Een nieuwe proef is daar genomen ten opzichte van de opleiding van het In-

landsch personeel, door een groep van Hollandsch sprekende Javaansche jongens en meisjes als leerlingen aan te nemen. Die opleiding kan intensiever zijn, waar ze in het Hollandsch kan geschieden, dan de opleiding in het Javaansch. De leermiddelen zijn talrijker, en de gebruikte voertaal stelt in staat, grondiger op de leerstof in te gaan.

Te Klaten zal spoedig het hospitaal der Cultuur-Maatschappij gereed zijn, waarvan de exploitatie aan de Zending wordt opgedragen. Dr. Bakker zal zich in September te Klaten vestigen.

In Poerworedjo is Dr. Dreckmeyer van verlof teruggekeerd, en heeft haar arbeid onder de vrouwen weer aanvaard. Verschillende vergrootingen worden aan het hospitaal aangebracht, en het werk breidt zich gestadig uit.

Poerbolinggo zoekt een tweeden dokter. In Keboemen wordt Dr. van Bijsterveld verwacht, om Dr. Vonk te vervangen tijdens zijn verlof. Een nieuwe polikliniek werd opgericht. Helaas zal één zuster met het oog op haar gezondheid naar Holland moeten terugkeeren.

Wat de hoofddienst aangaat, ook daarbij werd verhaald van groei. Tijdens het verlof van Dr. Pos neemt Dr. F. L. Bakker het werk waar te Djocja. Als resultaat van een vroegeren Evangelisatietoelt van een der helpers uit Djocja, zullen in een desa op de helling van den Merapi dezer dagen de eersten worden gedoopt. Uit nieuwe plaatsen kwam verzoek om catechisatie. Het jeugdwerk breidt zich uit. 35 leerlingen der M.U.L.O. school bezoeken de catechisatie. In de stad en in Wates zijn Maleische koempoelen onder de Chinezen.

Te Ploepoeh, in de residentie Solo, waar voor eenige maanden 16 volwassenen en 20 kinderen werden gedoopt, zijn onlangs weer 6 volwassenen gedoopt, terwijl een zevental nog catechisatie volgt. De jonge gemeente toont zelf veel ijver in de verkondiging van het Evangelie.

In Juli is in de residentie weer een zaai-maand gehouden, waarbij alle goeroe's indijl met een colporteur de dorpen langs trekken. Het verslag daarover was bemoedigend. Over 't algemeen hadden ze belangstelling gevonden. In een achttal nieuwe plaatsen zullen koempoelans of catechisatie worden gehouden.

Het totaal aantal leerlingen op al de Christelijke scholen in Solo gaat de 5000 te boven. Ongeveer 100 leerlingen der Hollandse scholen volgen geregeld catechisatie.

Sedert April werden 57 volwassenen en 35 kinderen gedoopt, terwijl 13 belijdenis des

geloofs aflegden.

Ook in Magelang werden een aantal volwassenen en kinderen gedoopt. Voor de vervolgschool in Pingit werd van de regeering erkenning van behoefte ontvangen.

Er is een vereeniging opgericht van M.U.L.O.-leerlingen, terwijl 26 leerlingen van de M.U.L.O. catechisatie volgen.

Ook in Poerbolinggo kwam behoefte aan een Maleische koempoelan. In Pengabesan, een oude post van zendeling Vermeer, werd een desaschool geopend.

Verscheidenen werden gedoopt: in de stad Poerbolinggo zelf in één dienst 14 volwassenen en 15 kinderen.

In het Keboemensche groeide de jonge gemeente Djawa met 9 volwassenen en 9 kinderen. De gemeenten van Keboemen, Glonggong en Pambrian willen zich combineren, om gezamenlijk te komen tot het beroepen van een eigen predikant. Het initiatief daartoe is geheel van de Christenen zelf uitgegaan.

D, scholen gaan heel goed.

In Poerworedjo is te Palijan met Hemelvaartsdag een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen. Te Koetaardja is een schakelschool begonnen, waarbij de toeloop van leerlingen heel groot was.

Er is onder de Christenen te Poerworedjo veel begeerte, om spoedig een eigen predikant te hebben.

Zoo bleek weer, hoe onder Gods zegen het werk der Zending op Midden-Java voorspoedig voortgaat. Naar alle kanten is gelegenheid, het Evangelie uit te dragen. God geeft vele vruchten, veel bemoediging tot den verderen arbeid. Dank jegens Hem past ons, waar Hij menschenlijken, gebrekkigen arbeid zoo zegent.

Ind. K.bl.

Sarangan.

(Bij de foto).

Bijgaande foto is genomen op de oostelijke helling van de Lawoe, een berg tusschen Solo en Madioen, ter hoogte van ongeveer 3200 M. In den diepen inham tusschen de beide bergtoppen ligt de nog altijd werkende krater. De huizen op de foto vormen het vacantieoord Sarangan op een hoogte van 1500 M., waar vele zendingsarbeiders uit Solo en Diokja hun vacantiemaand doorbrengen. Het bergmeer op den voorgrond is beroemd om zijn schoonheid. Op Sarangan is voorts overvloedig gelegenheid om te wandelen in de bosschen tot de hoogte van den krater toe. Het gewone verkeer van de Javanen van Solo naar Madioen

en omgekeerd leidt over Sarangan heen, waar je telkens lange scharen van menschen met allerlei lasten beladen ziet langs trekken.

A. P.

Brief van Ds. Lambooi.
(Verkort).

Onderstaand schrijven van Ds. Lambooi werd door Deputaten ontvangen:

gehoorzamen. En zoo iets zou tegen het geheele karakter van het christendom ingaan. Verschillende kampongs die al luisterden, zijn nu weer teruggekeerd tot het bijgeloof. Echter twee kampongs bleven ondanks alles trouw, n.l. Lattang in Napoe en Praing Langina in Napoe. In Tawoei moest een christen zelfs uitwijken, omdat men zich teveel bedreigingen tegen hem ging veroorloven. Echter in het landschap Karita is

Sarangan.

Zeer geachte Broeders!

Op mijn laatste reizen heb ik veel moois gezien. Helaas waren er ook onaangename dingen. Zoo was er een Bestuursambtenaar, die het zich tot plicht rekende over het Christendom te praten en die zulke opmerkingen maakte, dat de bevolking er uit begreep, dat het Bestuur niet gaarne zag, dat men Christen werd; misschien wel met straf tusschenbeide kwam. Op sommige plaatsen beval hij zelfs tot de afgoden te bidden. Dit was zeer verdrietelijk voor onzen arbeid. Na een gesprek en brief heeft echter die ambtenaar in sommige streken den indruk verbeterd door te zeggen, dat niemand gedwongen mag worden christen te worden; iets waar men echter in het geheel niet bang voor behoeft te zijn. Hoe zouden wij kunnen dwingen, waar zelfs het Bestuur de grootste moeite heeft zijn bevelen te doen

alles naar wensch en boven verwachting gegaan. Niemand aarzelde getrouw te blijven van degenen die al gedoopt zijn. Zelfs vele nieuwe volgelingen kwamen er bij.

Door Gods goedheid mogen we zeggen, dat er in de christelijke gemeente daar niets is voorgevallen, wat het gemeentelijk leven ook maar eenigszins hinderde. Dagelijks nemen zij toe in trouw, ijver en kennis, en dit jaar zullen er waarschijnlijk weer ruim 40 menschen gedoopt kunnen worden, nu uit de kampong La Ombak.

Maar het meest trof mij de toestand in de kampong Parokot. Een van de christenen aldaar is een ijverig prediker. Op zijn aandringen hebben de volgelingen van het christendom een kerkje gebouwd, wel eenvoudig, maar meer dan voldoende voor de bevolking aldaar. Want deze kampong ligt diep in de bergen en is zeer moeilijk te be-

reiken, na waden door rivieren en klimmen over bergen en door ravijnen. Zelfs had ik niet gesproken over het bouwen van een kerkje, zoodat zij dit eigener beweging gedaan hebben. Dagen lang hebben we in Karita tot middernacht zitten praten met heidenen, die al maar vroegen over het christendom en leugens die daarover verspreid waren. Er wordt daar een geestelijke strijd gestreden van menschen die nu zien willen en weten wie eigenlijk meer macht heeft, hun afgod of God. Maar daar reeds een groote groep hun afgoden weggeworpen heeft, is het duidelijk dat de afgod geen macht heeft. Ook de bijbelsche lantaarnplaatjes die vertoond werden, heeft bij hen meer kennis omtrent het christendom verspreid. Ondanks alle moeite die zij onder vinden van andere machtige heidenen, blijven zij trouw. Ontroerend is een vrouw wier man niets van het christendom wil weten, die een zeer zwaar leven heeft, maar trouw zonder mankeeren elken Zondag 15 K.M. heen en terug loopt om den kerkdienst bij te wonen. Wij mogen in het landschap Karita langzamerhand gaan spreken van een beweging naar het Christendom.

P. J. LAMBOOIJ.

Waerta Sari.

Op de groote en belangrijke vraag hoe het mogelijk is de gemeente in het vaderland mee te doen leven met den arbeid der Zending en Zendingsbelangstelling in steeds ruimen kring te wekken, wordt een antwoord gegeven door de film, die onder bovenstaanden naam reeds in Amsterdam door velen bewonderd is en die straks haar reis door heel ons land maken zal.

Een viertal Amsterdamsche heeren hebben den moed gehad deze kostbare film te doen maken en hopen nu van harte, dat hun opzet om de Zending dichter bij onze menschen te brengen, zal mogen slagen. Want dat, en dat alleen, was hun bedoeling. Zij kozen uit het terrein op Oost-Java, dat bearbeid wordt door het Nederlandsch Zendinggenootschap, zoodat deze film inzonderheid inzicht geeft in het werk, dat daar verricht wordt. Vooraf gaat een serie beelden over de Zendingsschool te Oegstgeest, waarop volgt een aantal kiekjes van de reis naar Indië. Dit alles dient ter inleiding. Straks volgen tal van interessante beelden van het werk op het Zendingsterrein zelf, terwijl het slot van de film, zeker niet het minst mooie, een indruk geeft van de tochten, die de zendelingen maken door het oerbosch. Natuurlijk geeft deze korte op-

gave niet meer dan de hoofdzaken. Kerken, scholen, het hospitaal en veel meer worden getoond, zoodat hij, die de film gezien heeft een kostelijken indruk heeft ontvangen van het groote werk, dat op dat terrein verricht wordt. Het spreekt van zelf, dat deze film, die ons Zendingsterrein niet laat zien maar een terrein, dat aan het onze grenst en welks bevolking in veel opzichten met die van Midden-Java overeenstemt, ook het inzicht van wat op eigen gebied gedaan wordt, zeer kan verhelderen.

Mits bedacht wordt, dat uit den aard der zaak alleen het uitwendige verfilmd kon worden en dus het belangrijkste, de geestelijke zijde van het werk, niet is, al wordt dan inzonderheid getoond wat het Nederl. Zend. Gen. op dit Zendingsveld doet, maar met de bedoeling niet om alleen voor eigen werk propaganda te maken, maar voor de Zending als zoodanig, zoodat het zien van de film de Zendingsliefde bevorderen zal. Een opwekking om ook onzerzijds van deze film kennis te nemen, is schier overbodig. Wanneer bereikt wordt, zoo schreef mij een van de vier heeren, dat onze film Uw Zendingswerk bevordert, zou ons dat grootelijks verheugen. En het zou ons met hem verblijden.

Allicht, dat de indruk van het genotene, zóó groot is, dat gevraagd wordt om op deze wijze ook ons werk op Midden-Java tot onze Kerken te brengen.

Wie weet, wat nog eens gebeuren zal.

W. G. H.

Korte Berichten.

Dr. A. H. Vonk.

De Geneesheer-Directeur van het Zendingshospitaal te Keboemen, Dr. A. H. Vonk, is met zijn gezin Zaterdag 15 Oct. met verlof in Holland aangekomen. Zijn adres is Wittevrouwesingel 37, Utrecht.

H. Bergema.

De heer H. Bergema heeft de beroeping tot 2den Miss. dienaar van de Friesche Kerken aangenomen.

Ds. C. de Bruijn.

Het adres van Ds. C. de Bruijn, miss, pred. is Mauritslaan 5 te Oegstgeest. De deputaten van de Soemba-zending stellen voor aan Ds. de Bruijn met ingang van 1 Jan. 1928 eervol emeritaat te verleen.

Hospitaal Waikaboebak.

Door de deputaten voor de zending op Soemba is in beginsel aan den heer H. Pluiter, architect te Solo, opdracht verleend tot

den bouw van het zendingshospitaal te Wai. kaboebak op Soemba. De bouw zal f140.000 kosten, waarvan $\frac{3}{4}$ door subsidie uit 's Lands kas wordt gedekt en de Kerken dus f35000 zullen moeten betalen.

De beslissing is nog niet definitief.

Pamrian.

De Bijzondere Vergadering van Missionaire Predikanten op Midden-Java heeft gunstig geadviseerd omtrent de institueering van de gemeente te Pamrian. Komt deze tot stand, dan zou dit de vierde geïnstitueerde Kerk op het Friesche Zendingsterrein worden.

De Zendingssynode van Utrecht—Gelderland.

Zoo de Heere wil zal de Zendingssynode van de Geref. Kerken in Utrecht en Gelderland gehouden worden te Amersfoort Donderdag 24 Nov. a.s.

J. Martini.

De heer J. Martini, onderwijzer te Delfzijl, is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs te Djokjakarta. Hij hoopt te vertrekken met de „Insulinde”, die 25 Jan. 1928 zal uitvaren.

Zendingsstudieraad.

Het adres van den Zendingsstudie Raad is niet meer te de Bilt, maar is thans: **Nije Wehme, Utrechtsche weg 56, Zeist.**

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan Ds. D. Pol te Rijsoord.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middeburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Leestafel.

Christelijke Encyclopaedie voor het Nederlandsche volk, onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Ds. J. H. Landwehr, Ds. C. Lindeboom en Ds. J. C. Rullmann. Derde deel bij Kok te Kampen, geb. in linnen f11.— en in leer f13.—.

Dit derde deel der Christ. Encyclopaedie begint met „Ibas” en eindigt met „Lystra”. het behandelt dus wat valt onder de letters I. tot L.

Een prachtwerk eerste klas. Wie over het één of ander iets weten wil, kan hier schier

steeds terecht. Over de wetenschappelijke waarde kunnen we niet voldoende oordeelen. Maar daarvoor biedt de redactie genoegzaam waarborg.

Ook is bij elk artikel aangeduid wie de schrijver is.

De uitgave is voortreffelijk, zooals van Kok is te verwachten. Wie zich deze Encyclopaedie aanschafft verrijkt zijn boekenkast met een werk van groote en blijvende waarde. De zending is niet vergeten.

Radio-Lezingen voor letterkunde.

bij Kok te Kampen f1.90, geb. f2.50.

Dit boek bevat een vijftal Radio-Lezingen.

1. **Literatuurwaardeering** door Dr. C. Tazelaar. 2. **De waarheid in de Literatuur** door A. L. van Hulzen. 3. **Wat jonge mensen mogen en moeten lezen** door M. J. Leendertse. 4. **De Christen en de schoonheid** door Dr. B. Wielenga. 5. **De levende natuur in de Psalmen en Gezangen** door Dr. Ph. A. Landsberg.

Voor elke lezing staat een foto van den schrijver. Het noemen van de onderwerpen en de schrijvers is ter aanbeveling volkomen genoeg.

Nachtlicht, enkele verzen van Gretha Hooikaas, bij Kok te Kampen, f0.50, geb. f0.90.

Verzen van een jong meisje, dat blind geworden is. Zij zingt hier van haar strijden en overwinnen over haar kruis. Eenvoud'ge verzen, maar diep gevoeld en geweld uit een hart, dat innig God vreest. Met genot gelezen.

De Waldenzen. Hun oorsprong en geschiedenis door Ernesto Comba, bij Kok te Kampen, f1.75, geb. f2.40.

Dit boek is uit het Italiaansch vertaald door N. F. L. Smelik. De schrijver Ernesto Comba is een der voornaamste voormannen der Waldenzen.

Een mooi boek, met warmte geschreven; treffend den oorsprong en de lijdensgeschiedenis der Waldenzen tekenend; zeer lezenswaard.

Het Propagandaboek.

Wij vernemen dat het bekende prachtwerk „Propagandaboek van de Geref. Stichtingen van Barmhartigheid in Nederland” dat overal zooveel bijval vond, thans reeds geheel is uitverkocht. Wel een bewijs, dat deze uitgave met zeer veel sympathie is ontvangen.

Door het Bestuur wordt echter ernstig

overwogen, indien er voldoende nabestellingen inkomen, een herdruk ter perse te leggen.

De Persarbeid van Ds. J. J. Knap.

Naar wij vernemen begint de pers-arbeid van Ds. J. J. Knap te Groningen ook in het buitenland sterk de aandacht te trekken. In de laatste dagen b.v. verscheen van zijn laatste Bijbelsche Dagboek: **Geplukte Aeren**, een Duitsche uitgave, welke onder den titel: *Gepflückte Ähren, Tägliches Andachtsbuch*, verscheen bij den uitgever Emil Muller te Barmen, en van het bekende boek: **Aan de Overzijde**, een Engelsche editie onder den titel: *Life beyond the grave*, by Eerdmans Publishing Co, te Grand-Rapids, N.-America.

Giften.

Voor Suriname.

In hartelijken dank ontvangen tot 22 Oct.:

Van E. J. R. te A'dam *f*2.50; P. K. Leeuwarden *f*5; N. N., B. o. Zoom *f*2; M. B., B. o. Zoom *f*2.50; Pers. Uloschool 's-Gravenzande *f*4.40; Geref. Vrouwenvereen. Tryfosa Surhuisterveen *f*40 en (via Ds. Krüger) *f*20; Leerl. Oranjeschool A'dam door den Heer Verkruijsen *f*12.40; J. H. Scherpenzeel *f*2.50; Ds. H. Noordwijk *f*10; H. J. Zaandam *f*2.50; W. W. te G. N. *f*5; Lezeres Zend.bl. A'dam *f*2.50.

Er is gelukkig weer een kleine stijging te constateeren. Allen die hiertoe meewerkten nogmaals onzen bijzonderen dank.

Hilversum. J. VAN KEULEN.

Postrek. 95494. Bilderdijklaan 13.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door J. E. Smit deel collecte Noord-Ev. Zend. feest *f*25. Van de Comm. Kinderzendingsfeest in het Gooi deel van het saldo *f*25. Door S. de Jong van de leerlingen der Chr. Nat. Sch. te Voorburg *f*15. Uit het busje van J. Dikkers te Lochem *f*12. Door G. J. ter Haar uit het Schoolbusje te Nigtevecht *f*3. Door J. Freeke van de kinderen der Chr. Sch. te Kloetinge *f*7. Van S. Schellinga te Onderschild, Texel *f*4. Door Mej. M. Kersbergen te Nigtevecht saldo Zendingsblad en Kalerder *f*10. Door J. v. d. Zanden Pinkst. collecte Geref. Kerk Putten *f*41.25.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Oct. '27.

Giro No. 32806.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

Ds. Ubbink te Zweeloo, gev. in de coll. *f*5 en *f*2.50 is *f*7.50; Ds. Woldenga te Pieterburen, gev. in de coll. *f*5; J. E. Smit te Winschoten, deel coll. 't Noord. Evang. Zending. *f*25; Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. *f*5; Ds. Smit te Dwingeloo busje v. d. Jongel.v. *f*8.14; P. Sennema te Grijpskerk. busjes kinderen *f*90; K. Heeres

te Overschild, v. d. Zend.v. *f*25; G. Buist te Erica, v. d. Schoolk. *f*8; G. Buist van F. Euverman te Schoonebeek *f*1.75; deel saldo Gedenkboek v. d. Heer J. H. Kok *f*1292.16; Piers te Zandeweer *f*1; Mej. F. Lameris te Wagenborgen v. d. Kinderzendv. *f*40; E. Norden te Zandeweer, uit zijn spoorpost *f*3; H. Meerveld te Zuidhorn, gev. in de coll. *f*10; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje Nelly Wiersema *f*8.55; A. Barelds te 2de Exloermond, busje van Chr. Wind *f*8.22, Els Pot *f*11.10, Lamb. Barelds *f*8.20; Rol. Koffel *f*4.80 is *f*32.32; Ds. Lanning te Siddeburen, gev. in de coll. *f*5, busje Chr. Lanning *f*6 is *f*11; S. v. d. Zwaaij te Ezinge, 't Knikertje der School *f*5; H. A. Hulsebos te N.-Pekela, busjes *f*150; Ds. Visser te Oldemarkt, busje A. en G. Buiten te Paasloo *f*8.92; J. Ploegman te Daarlerveen bij Vroomshoop v. d. Jongel.v. *f*19.80; S. Malda te Luttin, 2 m.d.l. bijdragen *f*50; H. J. Kuiper te Zwartsluis, bijdragen *f*100; J. Helder te Boerakker, v. d. Zena. Comm. *f*30; J. L. Zijlman te Kommerzijl v. d. Zend. Comm. *f*25, H. Faber 50 h.c. is *f*25.25; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f*2.50; N. Weerdinge, v. d. Zend. Comm. *f*75; F. Dijkens te Uithuizen, legaat van wijlen Ds. Bronsema en Echtgenoot *f*100; Ds. Sybesma te Dedemsvaart, bijdragen *f*299.90; Ds. Middelveld te Hoogkerk, gev. in de coll. *f*1 en *f*25 en *f*1 is *f*28; N. N. te D. *f*2.50; H. Wieringa te Tenpost v. d. Zendv. *f*20; W. F. Eugster te Hengelo, 3e kwart. saldo Zendbl. *f*42.50; P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. een dankofter *f*2.50; H. Sturing te Gees, van de lagste klassen der School *f*14; Ds. Visser te Oldemarkt *f*11.70; Ds. Smidt te Dwingelo, gev. in de coll. *f*10 en *f*10 is *f*20; L. Smit te Hasselt, bijdragen *f*19; D. de Vries te Steenwijk busje van A. Bergsma en H. v. Eeker *f*4.22 Gr. Nijhuis *f*4.21, J. Piest *f*5.11, A. Krikke *f*5.80, F. Steenbergen en H. Bakker *f*5.82½, F. Ketel *f*9.41, H. Meilink *f*7.29½. een gift 0.50 een nagift P. Cz. *f*5, kasgeld *f*22.63 is *f*80; J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. *f*5; Mej. S. v. Til, te Leek v/d. Jonged.v. *f*7.19; Mej. J. C. Wiersma te Bedum 3e kl. school *f*4.05½, 2e kl. *f*7.22½ is *f*11.28; R. Sriensma te Gerkesklooster-Stroobos v. d. Zend.v. *f*48.66.

Socmbaweck.

Winsum-Overgum *f*244.95; Zuidwolde Gr. *f*195; Zweeloo *f*128.25; Nieuw-leuzen *f*89.65; Tenboer *f*141.60; Thesinge *f*85.10; de Krim *f*232.90; Coevorden *f*136; Bellingwolde *f*19.37; Ulrum *f*244.25.

Pinkstercollecte.

Kamperveen *f*28.05; Veendam *f*170.06; Kampen *f*528.21; Heemse *f*115.50; Bellingwolde Pinksterc. '26 *f*10; de Ham *f*131.98; Woldendorp *f*37.61.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 22 Oct. '27.

Heerensingel 34. Giro 51619.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADRES: Ds.W.BREUKELAAR, ZAANDAM.

ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”

GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.

BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Die God, Die mij antwoordt. — Van Zendingsaangelegenheden: Onze Algemeene Zendingkas; Misverstand; Nog eens Wenosobo. — Onderwijzers voor Indië. — Opheldering. — Dr. en Mevr. v. Andel en Ds. v. Eijk met de Goeroes Indjil (bij de foto). — Rectificatie. — Fam. v. d. Ploeg. — Afscheid Dr. Vonk. — De Zendingskaart (Nieuwe aanvullingen). — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften. — Register.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

De God, Die mij antwoordt.

en ik zal daar een altaar maken dien God, Die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid.

Genesis 35 : 3b.

Jakob is met zijn groot gezin en zijne omvangrijke bezittingen te Sichem en staat gereed om op te trekken naar Beth-el. Hij heeft daar te Sichem heel wat doorgemaakt. Zijn kinderen hebben hem door de droeve geschiedenis van Dina heel wat zorg en moeite veroorzaakt. De bevolking dier omgeving was Jakob en den zijnen nu allerminst gunstig gestemd, en hij kon verwachten, dat men in groote menigte op zijn gezin en leger zou afkomen. Ongetwijfeld heeft de aantsvader daar dagen van benauwdheid doorgemaakt en in die benauwing Gods bijzondere bescherming ingeroepen. En God heeft hem geantwoord ten dage der benauwdheid. De Heere verscheen hem n.l. en gaf bevel om op te trekken naar Beth-el, opdat hij daar zijne belofte van voor 30 jaar zou vervullen, toen hij op zijn vlucht voor zijn broeder Ezau te Beth-el den Heere beloofde, nadat hij in den droom den Heere op den hemelladder had gezien en hooren spreken, dat hij, zoo de Heere hem weer in welstand terugbracht, Hem daar zou komen aanbidden en verheerlijken. De tijd is nu aangebroken, dat Jakob die gelofte in vervulling doet gaan, en als de Heere hem daartoe opwekt, dan is hij aanstonds gereed om Sichem te verlaten en naar Beth-el op te trekken. Echter aler hij optrekt, houdt hij eerst een plechtige samenkomst van allen, die in zijn huis zijn en deelt hen mede, dat zij naar Gods bevel zullen optrekken naar Beth-el en wat daar moet geschieden.

Hij zegt dan o.a.: „ik zal daar een altaar maken dien God, Die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid, en met mij is geweest op den weg, dien ik gewandeld heb.” Kenmerkend, typeerend is de uitdrukking „die God, Die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid” waar zij weergeeft de ervaring van Jakob in al die 30 jaren, dat hij het ouderlijke huis heeft verlaten. Hij heeft tijden van groote benauwing, angst en vreeze doorgemaakt. Eerst in het ouderlijke huis toen hij de wraak van zijn broeder Ezau vreesde. Onvergetelijk is voor Jakob de nacht, dien hij te Beth-el doorbracht, en waar de Heere hem zoo afdoende heeft geantwoord op zijn angstige bede. En zijn 20-jarig verblijf bij Laban heeft zich gekenmerkt door allerlei verdriet, hem door zijn schoonvader aangedaan. Maar altijd weer heeft de Heere hem geantwoord en wonderheerlijke uitkomst gegeven. En toen hij op zijn terugtocht naar het beloofde land kwam te Pniël, gaf God hem ook antwoord, toen hij al worstelende het uitschreeuwde: „ik laat U niet gaan tenzij Gij mij zegent.” Neen, de Heere heeft hem in zijne benauwdheden nooit alleen gelaten, maar *altijd* geantwoord en *altoos* uitkomst gegeven. Ook nu als Jakob dit zegt is hij in groote vreeze, waar zijne kinderen hem bij de bevolking van Sichem stinkende hebben gemaakt, maar ook nu is zijn hope op den Heere. En ook nu weer niet tevergeefs. Want we lezen in vers 5: „En Gods verschrikking was over de steden, die rondom hen waren, zoodat zij de zonen van Jakob niet achterna jaagden.” O wat is het een voorrecht om den Heere onzen God in de bevinding te mogen kennen als dien God, Die antwoordt ten dage der benauwdheid. Als Mozes aan het einde van de woestijn-reis en ook aan het einde van zijn leven staat, dan zingt hij, terugziende op een ervaring van ongeveer 120 jaar: „Heere! Gij zijt ons geweest een Toevlucht van geslacht tot geslacht.” En ook ons,

die in dit jammerdal allerlei dagen van benauwdheid, van angst en vreeze, van duisternis en leed doormaken, laat Hij ons toeroepen: „Roept Mij aan in den dag der benauwdheid, Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eeren.” Wondervol en zalig is het om den God Jakobs tot zijn hulpe en toevlucht te hebben, zoodat wij in Christus Jezus altijd Zijn genade-troon geopend weten en we met al onze nooden en benauwende omstandigheden altoos terecht kunnen.

O mijn lezer en lezeres, als gij den rijkdom dezer vertroosting kent, dan moet gij ook gevoelen de armoede van den heiden, die dezen God niet kent. Ja ze hebben ook goden, maar die antwoorden hen niet op hun geschrei. In stee, dat die goden hen een toevlucht zijn, waar ze met hunne nooden terecht kunnen, vervullen ze den heiden met schrik en beven. Dubbel jammerlijk is het leven van den heiden. Eerstens kan hij met zijn nooden niet bij de goden terecht, zij antwoorden niet, maar bovendien zijn ze bang, dat die goden hen achtervolgen. O wat een bang leven moet dat zijn! Is er dan niet des te meer reden om met alle middelen het Evangelie naar de heiden-wereld uit te dragen en ook hen bekend te maken met dien God, Die antwoordt in onze benauwdheden? Niet alleen het bevel van Christus, maar ook het bewogen zijn met het lot van den heiden dringe ons om getrouw te zijn in onze roeping, opdat ook uit die duistere heidenwereld een roepen geboren worde tot den eenigen, waarachtigen en levenden God. Ja daar ook worde vernomen de blijde lofzang: Welzalig hij, die in dit leven - Jakobs God ter hulpe heeft.

V.

Van Zendingsaangelegenheden.

Onze Algemeene Zendingskas.

De Generale Synode van Groningen heeft besloten *„met bijzonderen nadruk al de Kerken op te wekken om zich getrouw te houden aan de bepaling, dat van alle inkomsten voor de Zending zonder eenige uitzondering 10 pCt. moet worden gestort in de Generale Kas.*

Dit besluit heeft niets nieuws. Reeds onderscheidene Generale Synodes hebben een ongeveer gelijkkluidend besluit genomen.

En toch was het geenszins overbodig, dat ook nu weer de Generale Synode besloot de Kerken op te wekken tot getrouwheid in de naleving van den gestelden regel om van alle inkomsten zonder onderscheid 10 pCt. aan de Generale Kas af te dragen. Het is jammer genoeg, dat er nog altoos Kerken zijn voor wie deze vermaning geenszins overbodig is.

Vooreerst, omdat de Generale Kas die 10 pCt. niet kan missen. Uit deze Kas moeten heel wat noodzakelijke uitgaven betaald worden. De kosten voor de behartiging van alle Zendingsbelangen, die de gezamenlijke Kerken betreffen, komen voor rekening van de Generale Kas. De beide Opleidingsscholen op Java en Soemba eischen van haar

elk jaar meer dan f 25.000. Ook voor de kosten van de Keucheniuschool en de Kweekschool te Solo, voor zoover die uit Holland moeten worden betaald, moet de Generale Kas zorgen. Evenzoo moeten de subsidies aan de Kerken te Batavia en Soerabaja, de kosten voor het Consulaat, en straks, om meer niet te noemen, de door de Synode toegezegde finantieele steun voor den arbeid te Wonosobo en voor de Zending onder de Chineezzen op Midden-Java door deze Kas worden uitgekeerd. Dat alles kan zeer gemakkelijk meer dan f 50.000 in 't jaar vragen. En het spreekt van zelf dat al deze uitgaven noodzakelijk zijn.

Met het oog hierop kan de Generale Kas de 10 pCt. der Zendingsinkomsten van de Kerken onmogelijk missen.

Behalve die 10 pCt. heeft de Generale Kas slechts heel weinig vaste bronnen van ontvangst. Alleen het saldo van het Zendingsblad levert een beduidende bate voor de Generale Kas. De laatste jaren bleef die bate niet heel ver beneden de f 20.000. Maar dit bedrag is natuurlijk veel te laag om al de uitgaven der Generale Kas te dekken. En overigens ontvangt deze Kas alleen zoo nu en dan een gift en een enkele maal een legaat. Maar aanzienlijke gif-

ten en beduidende legaten zijn slechts zeldzaam. Het was wel zeer gewenscht, dat ook onder ons bij het maken van een testament wat meer aan de Zending werd gedacht. De Zending kan het zoo uitnemend gebruiken. Vooral tegenwoordig nu de Heere aan ons Zendingswerk zoo heerlijke uitbreiding geeft en telkens nieuwe deuren opent. Wat meer groote giften en legaten zouden zeer welkom wezen, ook voor de Generale Kas. Het spreekt echter van zelf, dat deze bron van inkomst zeer onzeker is. En overigens moet de Generale Kas leven van de 10 pCt., die de Kerken van alle ontvangsten voor de Zending aan haar behooren af te dragen.

Die 10 pCt. is voor deze Kas de voornaamste bron van inkomst. Maar als de Kerken niet getrouw zijn in het afdragen daarvan, dan kan de Generale Kas aan haar verplichting niet voldoen. En omdat zij natuurlijk haar betalingen niet staken mag, loopt dit er dan op uit, dat van de Kerken een extra-collecte moet worden gevraagd.

Het is wel jammer dat enkele groepen van Kerken wel wat ontrouw zijn in de betaling van de 10 pCt. harer ontvangsten. Ook zijn er wel Kerken, die met deze betaling zeer ten achter zijn, zoodat de Generale Kas soms meer dan een jaar wachten moet op het haar toekomend bedrag. Dat moest zoo niet zijn. Gelukkig is het ook geenszins met alle Kerken het geval. De meeste Kerken houden zich trouw aan den gestelden regel. Maar er moesten heelemaal geen nalatige Kerken wezen. Niet alleen omdat de Generale Kas van alle Kerken de 10 pCt. der ontvangsten zeer noodig heeft, maar ook omdat de nalatige Kerken zich tegenover de getrouwe Kerken aan onbillijkheid schuldig maken.

Alle Kerken genieten voor haar Zendingswerk van de gemeenschappelijke instellingen, waarvoor de Generale Kas de kosten betaalt. Maar als Kerken nalatig zijn in het storten van de 10 pCt., laten zij de getrouwe Kerken de kosten dragen van wat men gezamenlijk dragen moet. Dat is onbillijk. En als het dan zoover komt, dat de Generale Kas tekort heeft, moeten de getrouwe Kerken weer door een extra-collecte het tekort helpen dekken, dat de ontrouwe Kerken door haar nalatigheid hebben veroorzaakt.

Er was dus wel reden voor de Synode om al de Kerken op te wekken zich getrouw te houden aan de bepaling, dat van alle inkomsten voor de Zending zonder eenige uitzondering 10 pCt. moet worden gestort in de Generale Kas.

Wij hopen zeer, dat ook al de Kerken naar dit woord der Synode mogen luisteren.

Een misverstand.

Van 6—13 November is door heel het land weêr gehouden de week van gebed, toewijding en offer voor de Zending, uitgeschreven door de samenwerkende Zendingscorporaties, die te Oegstgeest het middelpunt van haar arbeid hebben.

Tienduizenden zijn er in die week voor het werk der Zending bijeengebracht. Het spreekt van zelf, dat elk, die de Zending lief heeft, zich daarover van harte verblijdt.

Naar ons van onderscheidene zijden meermalen bleek, leeft echter bij sommigen de meening, dat ook de Zending der Gereformeerde Kerken van de in die week verzamelde gelden een deel ontvangt. Omdat op verschillende plaatsen ook bij leden van Gereformeerde Kerken in die week is aangeklopt om een gave, schijnt de gedachte te zijn gewekt, dat ook de Gereformeerde Zending in de opbrengst deelt.

Dit is natuurlijk niet het geval. Wat in die week van gebed, toewijding en offer door de samenwerkende Zendingscorporaties verzameld wordt, is alleen bestemd voor den arbeid der corporaties. De Gereformeerde Zending staat daar geheel buiten. Een misverstand is het, dat ook onze Zending daarvan finantieel voordeel zou genieten. Het scheen ons niet ondienstig hierop eens te wijzen. Wij doen dit natuurlijk niet omdat we het zouden betreuren, dat er uit onze kringen wat gegeven wordt voor de Zending der samenwerkende corporaties. Integendeel. We dragen die Zending met haar veelomvattend en gezegend werk een goed hart toe, en verheugen ons als er veel voor haar inkomt. En we nemen het heelemaal niet kwalijk als er ook uit onze Kerken aan dat werk steun wordt geboden.

Het is ons er alleen om te doen om genoemd misverstand weg te nemen, waar ons bleek, dat dit hier en daar bestaat.

Ook spreekt het van zelf, dat de hoofdsturen der samenwerkende corporaties niet in het minst aanleiding tot dit misverstand hebben gegeven.

En natuurlijk staat het elke Zending vrij voor haar arbeid aan te kloppen bij ieder, van wien men meent steun te mogen verwachten. We maken daarop geenerlei aanmerking.

Maar wel achten we gewenscht, dat men

in onze kringen wete, dat de Zending van de Gereformeerde Kerken niet deelt in de opbrengst die de week van gebed, toewijding en offer draagt.

Nog eens Wonosobo.

Overeenkomstig de opdracht der Generale Synode hebben de deputaten voor de Zending eene vergadering gehouden met afgevaardigden van Zuid-Holland,-Noord, van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, en van Friesland om de overdracht van Wonosobo te bespreken.

Door de Synode was aan hen opgedragen in gemeenschappelijk overleg met de Kerken van genoemde groepen „de zaak der overdracht van Wonosobo zoo spoedig mogelijk tot een goed einde te brengen.” De deputaten hebben er geen gras over laten groeien, maar er dadelijk werk van gemaakt.

De samenspreking heeft echter nog niet veel resultaat opgeleverd. Ondanks de flinke subsidie, die de Synode in uitzicht stelde bij eventueele overname van Wonosobo, hebben toch de Friesche Kerken geoordeeld, dat zij Wonosobo niet konden overnemen. Deze Kerken zien er geheel van af. Ook de Kerken van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg durfden de overname nog niet aan.

Voorloopig blijft dus Wonosobo nog voor rekening van de Kerk van Delft en de met haar samenwerkende Kerken.

En Ds. Merkelijn, de missionaire predikant van Magelang, die tot nu toe als consulent Wonosobo verzorgde voor zooverre zijn eigen arbeid dit toeliet, zal dit nog blijven doen.

Voorts achtte men gewenscht, met de verdere bespreking van deze aangelegenheid te wachten totdat Ds. Merkelijn met verlof in Holland komt. Zoo de Heere wil zal Ds. Merkelijn in 1928 verlof nemen en eenige maanden in Holland doorbrengen. Dat duurt dus niet lang meer. En Ds. Merkelijn kent de toestanden beter dan iemand. Het spreekt van zelf, dat zijne adviezen op hoogen prijs worden gesteld en van veel invloed zullen zijn op de te nemen beslissing.

We hadden wel gewenscht, dat men reeds nu getracht had tot een oplossing te komen. Want het is hoog tijd, dat er eene beslissing betreffende Wonosobo worde genomen. Maar we kunnen het ook zeer goed verstaan, dat men toch liever de komst van Ds. Merkelijn wil afwachten, te meer omdat

die komst reeds heel spoedig mag worden verwacht.

Onderwijzers voor Indië.

Gedurig vraagt men ons inlichtingen over het uitgaan van onderwijzers naar Indië en wat daarmede in verband staat.

Voor onderwijzeressen is het gaan naar Indië zeer bemoeilijkt. Het Openbaar Onderwijs in Indië kan in Indië zelf genoeg onderwijzeressen vinden om in de behoefte te voorzien. Ook in Indië loopen er, evenals in Holland, tal van meisjes, die de akte bezitten en verlangend uitzien naar een benoeming. Voor het Christ. Onderwijs staat dit echter anders. Onderwijzeressen, die uit beginsel gaarne het Christ. Onderwijs willen dienen, zijn er in Indië maar heel weinig. Bij het Christelijk Onderwijs zou er dus wel gedurig plaats zijn voor onderwijzeressen uit Holland. Maar omdat de Regeering voor het Openbaar Onderwijs in Indië geen onderwijzeressen uit Holland noodig heeft, heeft zij bepaald, dat er voor onderwijzeressen, die uit Holland worden gezonden, geen subsidie voor uitrusting en overtocht wordt verleend, tenzij de Indische Regeering in elk voorkomend geval toestemming heeft gegeven om voor de bezetting van die plaats een onderwijzeres uit Holland te mogen laten overkomen. Nu is het heel goed te verstaan, dat de Regeering dezen regel heeft gesteld. Maar het ligt tevens voor de hand, dat hierdoor het gaan van onderwijzeressen naar Indië zeer wordt bemoeilijkt. Want zonder subsidie voor uitrusting en overtocht is het voor de meeste schoolbesturen ondoenlijk leerkrachten uit Holland te betrekken.

Onderwijzers, die geen hoofdakke hebben, moeten er niet aan denken om naar Indië te willen gaan.

Als zij getrouwd zijn, is het salaris van een onderwijzer zonder hoofdakke in Indië veel te laag om er behoorlijk van te leven. Bovendien zijn hiertegen zooveel bezwaren, dat er wellicht geen schoolbestuur in Indië begeerte heeft om onderwijzers zonder hoofdakke te laten uitkomen.

Het Comité tot steun van Christelijk Onderwijs in Djokjakarta en Soerakarta biedt aan bijna 30 Christelijke Scholen in Indië hulp bij het benoemen en uitzenden van leerkrachten uit Holland, maar het heeft slechts eenmaal een onderwijzer zonder hoofdakke uitgezonden en dat is al heel wat jaren geleden. Een onderwijzer, die gaarne naar Indië wil, moet eerst zorgen, dat hij de hoofdakke haalt.

Natuurlijk is het bezit van de hoofdakten op zich zelf volstrekt niet voldoende om geschikt te zijn voor het Christ. Onderwijs in Indië. Het bijzonder onderwijs in Indië, vooral het Christ. Holl. Inlandsche onderwijs, kan alleen onderwijzers gebruiken, die alleszins bekwaam zijn voor hun werk en een warm hart hebben voor den arbeid der Zending. Dus puike onderwijzers en geen stumpers. En mannen, die het niet maar te doen is om een flink salaris en later een hoog pensioen, maar die uit liefde voor de zaak des Heeren zich geven willen voor het mooie werk in Indië.

De vraag naar onderwijzers uit Holland ten behoeve van het bijzonder onderwijs in Indië, is den laatsten tijd niet zoo groot meer als vroeger wel vaak het geval was. Voor de oprichting van Christ. Holl. Inlandsche scholen is in elk voorkomend geval de toestemming van de Ind. Regeering noodig. En met het verleen van die toestemming is de Regeering niet vrijgevig. De behoefte aan zulk een school moet wel heel duidelijk worden aangetoond, eer de Regeering vrijheid tot oprichting geeft. Zonder die toestemming mag men wel scholen stichten, maar dan krijgt men geen subsidie. En dan is het veel te kostbaar.

Er komen dan ook den laatsten tijd slechts heel weinig nieuwe scholen bij. Er is dus niet zoo veel behoefte meer aan nieuwe leerkrachten uit Holland.

Bovendien worden allengs meer bij het Christ. Holl. Inl. Onderwijs Inlandsche leerkrachten gebruikt, die zijn opgeleid aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. Eén en ander is oorzaak, dat de vraag naar Onderwijzers uit Holland voor het bijzonder onderwijs in Indië niet zoo groot meer is als vroeger.

Voor onderwijzers, die later naar Indië willen gaan, worden door de Regeering in Holland, tot een bepaald getal beurzen voor de hoofdaktestudie beschikbaar gesteld tot een bedrag van ten hoogste f 2400. Ondanks dien maatregel is er voor het Openbaar Onderwijs in Indië bijna steeds een groot te kort aan onderwijzers met hoofdakten.

Het spreekt vanzelf, dat, wie een beurs ontvangt zich daarbij ook moet verbinden om later het Openbaar Onderwijs in Indië te zullen dienen. Nu gebeurde het vroeger onderscheidene malen, dat onderwijzers, die de studietoelage hadden genoten, na het behalen der hoofdakten gaarne wilden uitgaan voor het Bijzonder Onderwijs. Bijna altoos liet de Regeering hen dan toe onder zekere voorwaarden eene benoeming bij het Bijzonder Onderwijs te mogen aannemen,

zonder verplicht te zijn tot terugbetaling der genoten gelden. Met het oog echter op de groote behoefte bij het Openbaar Onderwijs is de Regeering den laatsten tijd daarvan teruggekomen. Wie de toelage voor de Hoofdaktestudie geniet en zich voor het Openbaar Onderwijs verbond, kan later, zoolang die tijd, waarvoor hij zich verbond, niet afgeloopen is, niet overgaan naar het Bijzonder Onderwijs zonder restitutie van het genoten bedrag, verhoogd met een vastgesteld percentage van rente, enz.

De Regeering stelt echter ook elk jaar een zeker getal b.v. 12 beurzen beschikbaar voor onderwijzers, die voor de hoofdakten willen studeeren om later het Bijzonder Onderwijs in Indië te dienen. Maar dan moet eene Vereeniging, die in Indië één of meer scholen onderhoudt voor den daarvoor in aanmerking komenden onderwijzer, een beurs aanvragen. Het spreekt van zelf, dat die onderwijzer dan ook voor Indië moet zijn benoemd en later, als hij de hoofdakten heeft ook metterdaad moet worden uitgezonden, want anders moet de toelage worden terugbetaald.

Hiertegen zijn echter zoo overwegende bezwaren, dat het zooeven genoemde Comité hiertoe nog nooit is overgegaan.

Om slechts deze twee bezwaren te noemen:

Het is vrijwel ondoenlijk om bij een jongeling van 18 à 19 jaar te beoordeelen, of hij over enkele jaren geschikt zal zijn om het Zendingsonderwijs in Indië te dienen. Het zou later wel eens kunnen blijken, dat hem daarvoor de noodige kwaliteiten geheel ontbraken. En dan zou men, als men een beurs voor hem gevraagd had, hem toch moeten uitzenden of anders de toelage moeten restitueeren.

Bovendien is het twee- of drie jaren te voren niet te zeggen of er dan vacatures bij het Bijzonder Onderwijs zullen zijn. En gesteld dat men een onderwijzer benoemde en voor hem de studietoelage aanvraagde, dan zou men zoodra hij klaar was en er was geen vacature, genoodzaakt zijn, tot terugbetaling der genoten gelden.

Meermalen is hierover met de Regeering gesproken. Maar ofschoon die bezwaren werden erkend, is in de regeling tot heden geen verandering gekomen.

Het is echter ook niet zoo dringend noodig, dat men de toelage voor de Hoofdaktestudie ontvangt.

De laatste jaren verleent de Regeering aan elk onderwijzer die de Hoofdakten bezit en geen beurs genoot, een extra toelage van f 2400. Ook onderwijzers met Hoofd-

akte, die uitgaan voor het gesubsidieerde Bijzonder Onderwijs ontvangen deze toelage. Alleen onderwijzers, die zijn benoemd voor een M.U.L.O.-school zijn hiervan uitgesloten.

Hoelang die extra-toelage van f 2400 zal

sloot de Synode aan het verlangen van dezen hoogbejaarden broeder te voldoen. In het feit, dat dit stuk in het Zendingsblad is geplaatst, ligt dus geenerlei uitspraak over de juistheid der in dit stuk gegeven beschouwingen. Noch de Generale Synode.

worden verleend, is niet zeker. Maar de Regeering deelde ons mede, dat in elk geval over 1928 deze toelage nog wordt bestendigd.

Onderwijzers, die naar Indië gaan en geen toelage genoten voor de hoofdaktestudie, ontvangen dus hetzelfde bedrag als extra-toelage.

Opheldering.

In het Zendingsblad van October 11. is een stuk opgenomen, geschreven door Br. J. J. van Alphen. Het is ons gebleken, dat dit aanleiding heeft gegeven tot de gedachte, alsof de Generale Synode, die last gaf dit stuk te plaatsen, daardoor min of meer haar instemming met den inhoud zou hebben betuigd. Het ligt echter voor de hand, dat dit niet juist is. De zaak is deze. Br. J. J. van Alphen verzocht dringend aan de Generale Synode dat dit stuk mocht worden geplaatst in het Zendingsblad. Zonder nu ook maar in het minst eenig oordeel over den inhoud van dit stuk uit te spreken, be-

nocht de redactie van het Zendingsblad draagt eenige verantwoordelijkheid voor den inhoud van dit stuk. Dit was ook geenszins de bedoeling van Br. J. J. van Alphen. Het stuk is door hem onderteekend, zoodat hij ook alleen voor den inhoud verantwoordelijk is en dit ook gaarne wil zijn.

**Dr. en Mevrouw van Anel-Rutgers en
Ds. van Eijk met de Goeroes Indijl te Solo.**
(Bij de foto).

Vooraan op deze foto ziet men de Inlandsche helpers bij den dienst des Woords te Solo. Deze helpers, gewoonlijk Goeroes Indijl genoemd, zijn de meest onmisbare hulpkrachten in den arbeid der Zending. Het is één van de gelukkigste omstandigheden in den Zendingsarbeid te Solo, dat men daar over zoo groot getal Goeroes Indijl beschikt.

Achter de Goeroes Indijl staan van links naar rechts Ds. van Eijk, Dr. van Anel en Mevr. van Anel-Rutgers.

Rectificatie.

In het vorige No. van het Zendingsblad is iets medegedeeld over de samenstelling van het Moderamen van de Deputaten der Generale Synode voor de zending.

Tot onzen spijt is daarbij niet vermeld,

beletsel voor, die hem verhinderden naar Indië te gaan. Eindelijk baande de Heere den weg tot het gewenschte doel.

Het was ook de wensch van Mevrouw om met haar man het mooie werk op ons Zendingsveld te mogen dienen. Het afscheid van haar vijf-en-zeventig-jarigen vader,

Familie van der Ploeg.

dat in de plaats van Ds. H. Scholten, die vroeger Assessor was, maar die om zijn zeer hoogen leeftijd niet wêer tot deputaat voor de Zending wenschte benoemd te worden, tot Assessor van deze deputaten is benoemd Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Steenwijk.

Z., 25 Nov. '27.

W. B.

**Familie van der Ploeg.
(bij de foto).**

Eén der familieleden van den heer P. v. d. Ploeg zond ons een foto van hem en zijn gezin ter plaatsing in het Zendingsblad.

De heer P. van der Ploeg is 19 October l.l. vertrokken naar Solo om daar aan één der Christelijke scholen werkzaam te zijn. Hij is geboren 9 Maart 1887, werd opgeleid tot onderwijzer en heeft aan onderscheidene Christelijke scholen hier te lande gewerkt, laatstelijk aan de Geref. U.L.O.-school te Delft.

Reeds sinds lang was het zijn begeerte om in Indië als onderwijzer de Zending te mogen dienen. Telkens deden zich echter

dien zij wellicht niet meer zal zien, viel haar zwaar. Maar toch ging zij met opgewektheid mee naar het verre Java.

Het echtpaar v. d. Ploeg is gezegend met een drietal kinderen, 6, 4 en 2 jaar oud.

Moge het den heer en Mevr. v. d. Ploeg gegeven zijn in rijke mate mede te arbeiden aan de komst van Gods Koninkrijk op Java.
W. B.

Afscheid Dr. A. H. Vonk.

Men schrijft uit Keboemen aan de „Preangerbode”:

Zaterdag 17 September vertrok de geneesheer-directeur van het Zendings-ziekenhuis, Dr. A. H. Vonk, met gezin naar Weltevreden, om zich daar op 21 d.v. in te schepen op de „Prins der Nederlanden”, teneinde de reis naar patria te ondernemen en te genieten van een jaar buitenlandsch verlof. Het Keboemensche station was bijna te klein om al de belangstellenden bij het vertrek der familie te bergen. Zoo zagen wij het volledige Inlandsch B.B. met den regent aan het hoofd, de assistent-resident, de schoolhoofden, den president van den

landraad, directeur der credietbank en tal van particulieren, o.w. velen uit de suiker, bijna allen met hunne dames. Voorts waren allen van den Zendings-kring en van het ziekenhuis tegenwoordig. Muziek verhoogde de goede stemming, hoewel menigeen weemoedig gestemd was bij het vertrek van dit eminente menschenpaar.

Het is onmogelijk hier te beschrijven, hetgeen Dr. Vonk in de zes jaren van zijn verblijf te Keboemen gepresteerd heeft; genoeg zij het om hier te vermelden, dat bij den arts Vonk, steeds den mensch de overhand had. Hoe velen deed hij in stilte goed, hoe velen vonden bij hem ook moreelen steun? Zijn trouwe gade stond hem in alles dapper ter zijde en heeft veel en veel meer voor het ziekenhuis gedaan dan den meesten bekend is. Dr. Vonk toonde behalve een bekwaam internist ook een uitstekend chirurg te zijn. Allen in Keboemen hopen dan ook op zijn terugkomst over een jaar en wenschen het sympathieke drielat een heerlijk verlof toe.

De leiding van het ziekenhuis wordt tijdens het verlof van Dr. Vonk gevoerd door Dr. Brummelkamp, reeds eenige jaren alhier werkzaam en die zich ook bereids heeft doen kennen als een knap medicus en chirurg.

De Zendingskaart.

Nieuwe aanvullingen.

In 't Zendingsblad van Juni (No. 6) dezes jaars begonnen wij voor de kaart nieuwe aanvullingen te geven. Door de vriendelijke hulp van op Java wonende broeders werden wij sedert in staat gesteld nader aanwijzingen te doen over de posten in 't Westen van Djokjakarta en Midden Magelang en de rectificatie inzake Gombong's school. Wij danken de brs. W. Polman, J. Lok en den heer A. Anthleunissen (de laatstgen. voor de rectificatie reeds in No. 7 van het Zendingsblad opgenomen). De heeren Polman en Lok gaven door schets-tekening zeer nauwkeurige opgaven.

Wilt dus nu op uw kaart hechten of op andere wijze aanvullen wat hier volgt:

Djepitoe in het Zuidergebergte van *Djokjakarta* moet, **bij** het *school-teeken*, nu ook het **enkele roode kruis** hebben, wijl daar een *hulpziekenhuis* is gevestigd.

Kebon Agoeng en **Demah Idjo** zijn op de kaart *aan te brengen*. Leg daartoe een lineaal *van het punt*, waar de spoorweg de hoofdstad *Djokjakarta raakt*; *naar* den Noordwesthoek, zóó dat die *midden door* de **K** van Kalibawang gaat, dan kunt gij, naast de **K** van *K(al)i Bedoeg*, **Demak Idjo**

plaatsen; en *even boven* **EL** van *Nang goelan* het teeken voor *Kebon Agoeng*. **Beide** plaatsen krijgen het **enkele roode kruis** (hulpziekenhuis).

Rewoeloe moet geplaatst *onder tegen de spoorlijn Sentolo* naar Djokjakarta, *precies onder de AR* van den laatstgenoemden naam.

Dowangan krijgt dan haar plaats in de boven-kop van de pasgenoemde letter **R**.

Bij **Wates** moet nu nog een *derde teeken* plaats krijgen n.l. het **zwarte kruis** (voor geïnstitueerde kerk).

Goemoelan moet worden aangebracht *onder tegen* de letters **DA** van Srandakan.

Tjandi Sewoe (N.O. van Djokjakarta); **Toengkak** (Zuidel. van Djokjakarta); **Patalan** (recht beneden Djokjakarta) moeten *alle drie* een **zwart kruis** krijgen (wegens kerk-instituëering)

Nanggoelan en **Bantoel** krijgen een **zwart blokje** in hun zwarte ring. (Er zijn colporteurs geplaatst).

Karanggadoeng in Keboemen is tot heden niet alleen voor mij *onaanwijsbaar*, óók br. Polman kon die op zijn kaartmateriaal niet vinden.

Wie der brs. uit Indië kan ons helpen b.v. door aanwijzing van de naastgelegen plaatsen?

Klitien is een *wijk* binnen de hoofdstad Djokjakarta.

Met deze opgaven zullen wij voor ditmaal eindigen. Met dank aan den Heere *zien wij* ook door de kaart de *uitbreiding* van Gods werk op Midden-Java.

Wij werden er door opmerkzaam op Jesaia 35 : 1—3.

Tot een volgende aanvulling. D.V.

L. G. G.

KORTE BERICHTEN.

Mej. H. C. Muijs.

Tot Hoofdverpleegster is in de plaats van Zr. A. v. d. Burgt aan het Zendings-hospitaal te Keboemen benoemd Mej. H. C. Muijs van Amsterdam. Zij heeft de benoeming aangenomen en is goedgekeurd voor de betrekking van verpleegster in de tropen. Wanneer zij vertrekken zal is nog niet bekend. Zeer waarschijnlijk eind Januari 1928 of begin Februari.

Wirjatenaja.

De begaafde helper bij den dienst des Woords te Tlepok Wirjatenaja zal wellicht binnen korten tijd examen doen om als Pandita Djawa te worden toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten.

Dr. en Mevr. van Bijsterveld.

Den 6en October zijn Dr. en Mevr. van Bijsterveld na een voorspoedige reis in welstand te Keboemen aangekomen.

Ds. J. F. Colenbrander.

Ds. Colenbrander, missionair predikant te Melolo, hoopt met zijn gezin het volgend jaar met verlof naar Holland te komen. Er is plaats besproken op de J. P. Coen, die 27 Juni 1928 van Batavia zal vertrekken.

Zendingsvrucht op Soemba.

Te Wai-Mangoera (West-Soemba) werden groot en klein tezamen, 39 kinderen gedoopt door Ds. W. van Dijk. Dit is de achtste kring van Christenen in West-Soemba, waarin het Heilig Avondmaal bediend wordt.

Verdeeling van Soemba.

De Vergadering van Miss. Dienaren op Soemba werd in Oct. j.l. voor het eerst te Karoeni in West-Soemba gehouden.

Van deze Vergadering ging een uitvoerig advies uit aan Deputaten, aan wie door de drie Particuliere Synoden (Groningen, Drenthe, Overijssel) en de Deutsche Kerken werd opgedragen, het volgend jaar over de kwestie van de scheiding der terreinen te rapporteren — hoe n.l. naar het oordeel der Vergadering, van Soemba uit bezien, de scheiding het best geregeld zou kunnen worden. O.a. werd, wat de verdeeling van het Zendingsterrein betreft, in overweging gegeven, dat bij eventuele scheiding, Oost-Soemba zou komen voor rekening van de Kerken van Drenthe, Bentheim en Oost-Friesland; Midden-Soemba van die van Overijssel en West-Soemba van die van Groningen.

Brand op Soemba.

Maandagmiddag 17 Oct. j.l. is door het onvoorzichtig omgaan met houtvuur van een der Inlandsche huisgenooten, de woning, tijdelijk bewoond door de fam. Onvlee te Karoeni, tot den grond toe afgebrand. Het huis, dat aan de Zending behoorde, was van zeer brandbaar Inlandsch materiaal gebouwd. De Heere beschikte evenwel een zeer gunstige wind en veel goede hulp, ook van de bevolking, zoodat ongeveer de geheele inboedel, boekerij incluis, gered kon worden, alvorens het hoofdgebouw in vlammen opging. Alles speelde zich in een goed half uur af. De fam. Onvlee heeft tijdelijk haar intrek genomen bij haar bureu, de fam. Krijger.

Moderamen van de deputaten voor de Zending op Soemba.

Het Moderamen van de deputaten van de Zending op Soemba is aldus samengesteld: Ds. M. Meijering, praeses; Ds. J. H. Lammertsma, scriba; Ds. W. W. Smitt, correspondent en Ds. R. Middelveld, plaatsvervangend penningmeester.

Quaestor Soemba-Zending.

In plaats van Ds. J. Duursema, die wegens hoogen leeftijd zijn arbeid tegen 1 Jan. 1928 zal neerleggen, is tot penningmeester van de Zending op Soemba benoemd de heer **Jurrien Veldkamp**, Praediniussingel te Groningen.

L. J. van Wijk.

Bij gelegenheid van de 40e Algemeene Nederlandsche Zendings-Conferentie, die van 24—27 Oct. j.l. te Amsterdam is gehouden, heeft de Regeering den Voorzitter der Conferentie, den heer L. J. van Wijk bevorderd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Het Zendingsblad wenscht hem met deze onderscheiding van harte geluk.

De Zending op Nieuw Guinea.

De Deutsche Zendingscorporaties, die tijdens den Oorlog uit het voormalig Deutsche gedeelte van Nieuw Guinea zijn verdreven, mogen thans weer in Nieuw-Guinea gaan arbeiden. De droeve spanning, tijdens den oorlog ontstaan, begint allengs plaats te maken voor een betere gezindheid.

Zendingsterrein van de Christ. Geref. Kerk.

De missionaire predikant van de Christ. Geref. Kerk, Ds. Bikker, is eenigen tijd geleden naar Indië vertrokken zonder dat nog vaststond waar zijn arbeidsveld wezen zou. Thans is bericht ontvangen, dat Wamassa op Celebes zijn arbeidsveld zal zijn.

Adresverandering.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan N.V. Drukkerij „Vada”, Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. J. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken Busjes zijn eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Risoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

LEESTAFEL.

Maranatha. Kalender voor 1928, bij Kok te Kampen, f0.90, met premieboek f1.55.

Alles ziet er best uit. De blaadjes zijn geschreven door J. J. Knap. Dat zegt genoeg. Het premieboek „De dochter van den Alpengids” door Johannes, biedt een aardige vertelling.

Niet Komediant maar Predikant. Een verhaal van J. de Liefde, vrij naverteld door Johanna Breevoort, bij W. D. Meinema, Delft.

Een aardig boekje. Boeiend geschreven. Van goede strekking. 't Is gericht tegen het tooneel. Maar 't is zelf wel wat theatraal.

Dr. A. Kuyper Sr. als Drankbestrijder, door Ds. A. Enserink. Uitgegeven door de Prov. Afd. v. d. Geref. Ver. voor drankbestrijding.

Of het betoog van Ds. Enserink, dat Dr. Kuyper in zijn levensavond op het standpunt der geheel-onthouding stond, geheel juist is, valt te betwijfelen. Maar zijn warm pleiten voor de geheelonthouding is zeer te waardeeren.

„Davidisch of Salomonisch” door S. Anema, bij Kok f0.75.

Een zeer merkwaardig geschrift. Bijzonder interessant om te lezen. De dichterlijke schrijver beziet den toestand van de Kerk, van de kunst en van de wetenschap onzer dagen onder de tegenstelling: „Davidisch of Salomonisch”. Bij het lezen zet men hier en daar een vraagteeken maar men wordt tegelijk tot nadenken gedrongen.

In de worsteling om de wereld door Wilhelm Schneider uit het Duitsch door Ds. D. Pol, bij Kok te Kampen f2.10, geb. f2.40.

Een Zendingsboek eerste klas. Het tEEKent de Batak-zending en inzonderheid den grooten held dezer zending Ludwig Ingwer. Nommensen, den Apostel der Batakkers. Een buitengewoon mooi boek, zeer boeiend geschreven. Bij het lezen ziet ge de ontroerende toneelen als voor uw oog. De vertaling is goed geslaagd. Ook de plaatjes zijn mooi. In geen enkele Zendingsbibliotheek mag dit boek ontbreken. Het is bijzonder geschikt om de liefde voor de Zending te wekken en te sterken. Kok zorgde dat de uitgave uitstekend in orde is.

Als gij in uw huis zit, door Dr. A. Kuyper. Meditaten voor het huiselijk samenleven. Derde druk f2.40, geb. f3.25.

Werken van Dr. A. Kuyper beveelt men niet aan. De naam van schrijver en boek te noemen is genoeg. Het verblijdt ons, dat er een derde druk noodig was. Het boek is verschenen in een mooie uitgave. Ook de band harmonieert met den inhoud.

Honderd vertellingen voor 't jonge volkje, verzameld door J. Schouten, met gekleurde platen bij Kok te Kampen.

Metterdaad een zeer aardig boek voor „'t jonge volkje”. Er is in deze 100 vertellingen groote verscheidenheid. De kinderen zullen er schik van hebben. De plaatjes zijn mooi.

Zondagsschooluitgaven van H. ten Brink te Arnhem. Serie No. 102—108:

De weerwolf, door Catharina Bronsveld.

Wel interessant voor kinderen.

Asschepees, door W. Blomberg Zeeman.

Aardig, maar wat onnatuurlijk.

Het brandende kerstboompje, door W. Blomberg Zeeman.

Zeer geschikt.

De verlaten molen. Drie verhalen door H. Gorderee.

Aardig verteld.

Gelukkige mensen, door J. B.

Een goed Kerstboekje.

Zonneglans in Schaduwwand. Vertellingen uit de Zending in Ned. Oost Indië door P. de Zeeuw.

Een boekje dat men graag zal lezen. Zeer aan te bevelen.

Adriaan, door A. L. Gerritsen.

Voor jongens om er in te genieten.

Prachtige uitgaven op komst.

Naar wij vernemen is bij den uitgever J. H. Kok te Kampen, ter perse gegaan een vierde, onveranderde druk van Dr. Bavinc's **Gereformeerde Dogmatiek**, welke evenals de vorige drukken in vier deelen het licht zal zien.

Voorts zullen weldra nog enkele groote uitgaven verschijnen. Van de hand van Dr. B. Wielenga, te Amsterdam, ging ter perse: **Van Jeruzalem naar Rome**. Een uitgebreid boek in twee forsche deelen, dat de Geschiedenis der Eerste Christengemeenten zal behandelen, aan de hand van de Handelingen der Apostelen. Het eerste deel heeft tot titel **Van Jeruzalem naar Antiochië**. Het tweede deel **Van Antiochië naar Rome**.

Naar aanleiding van den naderenden 300sten geboortedag van Bunyan, die a.s. voorjaar zal worden herdacht, schrijft Dr. J. H. Gunning J.Hzn. een omvangrijk boek, getiteld: **Blikken in Bunyan's Christenreize**. Dat wordt dus geen herdruk van de Christenreize, maar het wordt een boek over Bunyan's Hoofdwerk. Deze auteur is zeker wel de man die in staat is de schoonheder der onsterfelijke Pelgrimsreize te peilen, en nader te brengen tot de kinderen van deze tijd.

Het voornemen bestaat bij den uitgever dit boek zoo goedkoop mogeijk in den handel te brengen, zoodat het met recht een volksboek kan worden.

Van Prof. Dr. J. Ridderbos ging ter perse een uitgebreid werk over **Abraham, den Vader der Gelooven**, terwijl van Prof. Dr. A. van Veldhuizen een rijk geïllustreerd boek onder handen is over **De vogelen des hemels**.

De binnenkant.

Een en ander maal citeerde ik in het Zendingsblad fragmenten uit brieven van een broeder, die de Surinaamsche zendingscholen bezocht. Beide keeren ging het over het *uterlijk* van die scholen, den treurigen toestand waarin de gebouwen verkeerden enz. Nu eens iets uit diezelfde brieven, het *innerlijk* betreffende.

„De jongere onderwijzers hebben den zegenrijken invloed ondergaan van het internaat-Schütz, waar Mevr. Schütz een opvoedster was bij de gratie Gods. Wie de scholen bezoekt, speurt dan ook dra de groote kracht van Gods Woord. Of zou het niet een ieder aangrijpen, als hij zag hoe eerst een Neger-jongen, dan een Mohammedaan en vervolgens een Hindoe uit dezelfde klas naar voren traden om verzen op te zeggen als: „Heer, mijn hart is boos en schuldig” van Gezelle? Of als een klas van enkel Britsch-Indiërs uit totaal heiden-

sche gezinnen met geestdrift antwoordt op de vragen uit de Bijbelsche geschiedenis?”

Het schrijven eindigt met de opwekking een duit in het Surinaamsche zakje te doen. Onderstaande broeders en zusters deden al meer dan een duit erin. Vinde hun voorbeeld navolging.

J. K., Kloetinge f 2.50; Th. H. V., den Haag twee maal f 1 uit coll. diaconie den Haag Oost; S. R. te G. f 1.—; C. S., Wanswerd f 3.—; Ds. E. L. Smelik, van Mej. M. te L. f 5.—; C. M. v. M. te Rotterdam f 10; D. d. W., Haarlem, f 2.50; J. J. L., A'dam f 10.—; H. L., Hilversum f 1.—; A. A. B., Dinteloord f 50.—; Wed. S. d. V., Bolsward f 10.—; Pers. U.L.O., 's-Gravenzande f 3.95; K. v. M., Kollumerpomp, f 10.— uit nikker-tjes v. d. leerl. der Chr. School; G. J., Winsum f 5.—; T. C. v. D. te O. f 10.—; Ds. P. J. Maarssen f 250. Voorts nog met speciale bestemming voor Gansee: G. A. J. de G., Kampen f 3.50; N. N. te Leiden f 3.— en A. A. B. te Dinteloord jaarlijks f 5.— (toez).

Zeër hartelijk dank

J. VAN KEULEN. Bilderdijklaan 12. Hilversum. Postrek. 95494.

P.S. Hebt U de laatste blz. van Uw Zendingskalender 1928 al gelezen?

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Mej. B. A. M. Schep te Meerkerk verzameld op een bruiloft f 4.15. Door Mej. W. A. Meijerink te Ede van de leerlingen harer klas f 5.40½. Van de kinderen der Christ. School Boelenmakerstraat, Zaandam opbrengst theelood f 5.75. Door P. J. Schreuder voor theelood f 5.70, postzegels f 1.80 en van Fam. Winter f 1.—, tezamen f 8.50.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 24 Nov. '27.

Giro No. 32806.

Bijdragen uit de classis Haarlem voor Djokja.

Sloterweg f 73.80; N. Vennep f 350; Hoofddorp f 150; Zandvoort f 50; Bloemendaal f 130.28½; Idem f 45.85 coll. med. zending; Idem f 10 gift med. zending; P. J. v. Br. te H. f 11.50 (verzameld op een bruiloft); Haarlem f 2350.

E. A. GROENEWEGEN.

Ontvangen uit de busjes van: Dittie Funcke f 2.22 Henk Stegenga f 5.77½; Alie van Norren f 1.70; Nico Vlieg f 7.55; Hans en Fientje de Ridder f 6.08; Hennie Monsjou en Judith Bronder f 9.27; Annie Monsjou f 7.35; Hilda en Alie v. d. Brink f 0.87½; Gerrie van Barneveld f 1.38; Corrie en Julius Felderhof f 3.03½; Mopje Buyl f 1.80½; Riek Roemburg en Lientje Hoekstra f 1.59½ Jopie en Nettie van Altena f 3.14; Marietje Dondorp f 6.17; Henk en Corrie Burggraaff f 3.19½ Piet Dekker f 7.70½; Frits Korfmaker f 2.82; totaal plus de collecte

f 0.73 en verkocht Theelood en Zilverpapier *f* 2.75, *f* 65.88½.

Voorts in October uit de busjes van Marietje Dondorp *f* 4.50½; Dittie Funcke *f* 1.24½; Hans en Fientje de Ridder *f* 2.78½; Gerrie van Barneveld *f* 0.75½; Annie Mon-sjou *f* 2.12; Judith Bronder en Hennie Mon-sjou *f* 3.91½; Rein Renes *f* 0.57; Nico Vlieg *f* 7.18; Henk Stegenga *f* 2.05, Cor en Julius Felderhof *f* 1.53; Piet Dekker *f* 1.72½; Riek Roemburg en Lientje Hoekstra *f* 3.61; Corrie en Henk Burggraaff *f* 2.28½; Marietje en Dora Harreveld *f* 5.26; Frits Korimaker *f* 4.42; Jopie en Nettie van Altena *f* 3.23; Alie Bosma *f* 1.05½; collecte samenkomst *f* 0.73. Totaal 75.67½.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum.

Rekening en Verantwoording der Nederl. Geref. Zendings-Vereeniging over 1926.

Ontvangsten.

Contributiën	162.02½
Een gift	50.
Rente Grootboek	29.90
Nadeelig Saldo	56.71

f 300.63½

Uitgaven.

Nadeelig Saldo 1925	11.01
Port	1.40
Administratie	50.—
Nadeelig Saldo „Heiden Js.”	38.22½
Afgedragen aan de Gen. Kas	
Heeren de Bruin en Weisz	200.—

f 300.63½

Rekening en Verantwoording der Afdeling Amsterdam der Nederl. Geref. Zending V.E.G. over 1926.

Inkomsten.

Saldo 1925	28.86
Contributiën	197.50
Aan Giften	58.—

f 284.36

Uitgaven.

Afgedragen aan de Commissie van Beheer	125.—
Aan Port Zendingsblad	17.46
Bodeloon	60.—
Saldo volgend jaar	81.90

f 284.36

Rekening en Verantwoording „Heidenpenning” 1926—1927.

Ontvangsten.

Giften	118.87½
Contributiën	6.25
Nadeelig Saldo	101.07½

f 226.20

Uitgaven.

Drukwerken „Heidenpenningen”	191.10
Port voor verzendingen	15.10
Port voor redactie	20.—

f 226.20

Nagezien en accoord bevonden.

Dr. W. G. HARRENSTEIN.
W. VOORDENWIND.
A. C. GOLDSCHMEDING.
F. GUILLAUME.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

Ds. Noordewier te Westerbork, gev. in de coll. *f* 2.50; Ds. Holthoff te Veldhauzen, gift 3 × 100 R.M. — *f* 60.73; Ds. v. d. Munnik uit Winsum Obergum v. d. Zend.ver. *f* 50; Ds. Steenhuis te Loppersum, busje v. Nelly Wiersema *f* 14.62; G. Sloots te Kampen, saldo Zendingskring *f* 1320.59; P. Kuiper te Meppel 3de en 4de klasse School Nijveen *f* 4.06; N. E. Helder te Siddeburen, v. d. Schoolk. *f* 24; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f* 1 + *f* 5 is *f* 6; Mej. A. Volhand te Nieuwolde 't Nikkertje der School en Zilverpapier *f* 4.25; J. J. Beukenkamp te Ommen 'n gift *f* 25; C. D. Combeef te Zeist, 'n dankoffer *f* 5; E. van Dijken te Groningen, gev. in de coll. *f* 1; Ds. Ubbink te Zweeloo, gev. in de coll. *f* 5; P. Ritsema te Bedum, busje *f* 5, gev. in de coll. *f* 1 is *f* 6; R. de Vries te Zuidwolde (Gron.) busje in de Kerk *f* 15.58; H. Wegener te Wildervank, van een lichtbeeldenavond *f* 25; L. van Dijken te Stadskanaal, gev. in de coll. *f* 25 + *f* 250 + *f* 10 + *f* 2.50 + *f* 10 Knapenver. Afdraai *f* 4.36, Zend. busjes *f* 346.39 is *f* 400.75; J. Schoonerville te Hillandscheveld, busjes der kinderen *f* 140.17; Ds. Lanning te Siddeburen busjes *f* 35.57; J. Snippe te Smide, bijdr. van de Jonged. vereen. *f* 4.37; Ds. Smidt te Dwingeloo, gev. in de coll. *f* 2.50; H. L. Smeeman te Coevorden, bijdragen *f* 37.66; J. Wildvank te Delftzijsl, busjes *f* 55; H. Rabbers te Emmen, bijdragen *f* 70; Mej. J. Mulders te Meppel, gev. in de coll. *f* 1.25 Coöperatieve Bakkerij *f* 15.41, leerl. U. L. O. school *f* 6.50 is *f* 23.16; N.N. te F. *f* 75. Mei. A. M. Boersma te Warfum, Zend.ver. *f* 8.90; Ger. Kerk te Zevenhuizen, bijdragen *f* 85.72;

Soembaweek.

Nagitt.

De Krim *f* 1; Een *f* 44.32; Kamperveen *f* 5.31; Middelstum *f* 253.07; Schouwerzijl *f* 65; Emmen *f* 234.25; Lemele *f* 55.75.

Pinkstercollecte.

Nagitt.

Steenwijk *f* 5; Stadskanaal *f* 356.45.
P. S. Tot het einde des jaars blijve men mij alle bijdragen voor de Zending zenden. Dan worden zij nog in dit boekjaar opgenomen.

Den 2en Januari zende men alles aan den heer Jurriën Veldkamp, Praedinius-singel 5. Zijn postrekening is No. 67694.

Groningen 21 Nov. 1927.

Heerensingel 34, Girç 81619.

J. DUURSEMA,
Quaestor.

Het Zendingsblad in 1927.**REGISTER.****Meditatiën.**

- Januari. Van den Naam des Heeren, Ps. 20 : 8 door Ds. N. Duursema.
- Februari. Door den Heiligen Geest ver hinderd, Hand. 16 : 6—7 door Ds. A. de Geus.
- Maart. Het Koninklijk vrijgeleide, Joh. 18 : 8b door Ds. L. G. Goris.
- April. Hunne oogen werden geopend en zij kenden Hem, Luc. 24 : 31 door Dr. J. Hania.
- Mei. Het net, dat niet scheurt, Joh. 21 : 11b door Ds. A. H. van Minnen.
- Juni. Die roept: Abba Vader, Gal. 4 : 6 door Ds. J. D. v. d. Munnik.
- Juli. In Abrahams zaad alle volken der aarde gezegend, Gen. 22 : 18b door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel.
- Augustus. Getriumfeerd over de overheden en machten, Col. 2 : 15 door Ds. D. Pol.
- September. Het is te gering, Jasaja 49 : 6 door Ds. A. Pos.
- October. Zij zullen mijne heerlijkheid zien, Jesaja 66 : 18 door Ds. F. Staal.
- November. Geloof en Zendingsarbeid, Rom. 15 : 29 door Ds. J. de Vries.
- December. De God, die mij antwoordt, Gen. 35 : 3b door Ds. W. Verhoef.

De foto's.

- De Opleidingsschool op Soemba, blz. 7.
- De leerlingen van den eersten cursus, blz. 9.
- De oud-leerlingen der Keuchenius-school, blz. 12.
- De Keuchenius-school, blz. 26.
- De woningen voor de gehuwde leerlingen der Opleidingsschool op Soemba, blz. 32.
- De School met den Bijbel te Djokja, blz. 34.
- Dr. en Mevr. Veldstra-Keiser, blz. 47.
- Mej. C. W. van Nieuwenhuizen, blz. 50.
- De geslaagde leerlingen der Keuchenius-school, blz. 52.
- Ds. en Mevr. Ubels-Miedema, blz. 54.
- Een internaat van de Kweekschool, te Solo, blz. 70.
- De kleine baai van Waikalo, blz. 73.
- De Zuidkust van Java bij Rongkob, blz. 74.
- Ds. en Mevr. de Bruijn—Landwehr, blz. 85.
- Dr. en Mevr. Zwaan—Colpa, blz. 91.
- De tekenzaal van de Kweekschool te Solo, blz. 99.
- Mej. J. A. Vellinga, blz. 115.
- De heer en Mevr. Beekman, blz. 119.
- School te Djepitoe, blz. 122.
- Ds. G. van Duinen en gezin, blz. 140.
- De Gemeente te Wonosari, blz. 145.

- Ds. J. Duursema, blz. 153.
- Een groepje Soloneezen, blz. 163.
- Dr. en Mevr. van Bijsterveld—Schipper, blz. 174.
- Ds. J. G. Fernhout en gezin, blz. 181.
- Mej. C. v. Iperen, blz. 184.
- De Kerk te Parokot.
- De geslaagde leerlingen der Kweekschool, blz. 195.
- Een groep onderwijzers van Midden-Soemba, blz. 201.
- Kampeertocht naar Dieng, blz. 205.
- De vergadering van Zendingsarbeiders te Karang-Pandan, blz. 215.
- Sarangan, blz. 221.
- Dr. en Mevr. van Andel en Ds. v. Eijk met de Goeroes Indjil te Solo, blz.
- T. v. d. Ploeg en gezin, blz.

A.

- Algemeene Vergadering Soemba, blz. 111.
- Algemeene Vergadering Midden-Java, blz. 125.
- Andel, Dr. en Mevr. van, blz. 231.

B.

- Begrooting van de Zending in Noord-Holland, blz. 15.
- Begrooting van de Zending in Utrecht-Gelderland, blz. 17.
- Budget v. d. Protestantsche Zending, blz. 18.
- Betere vooropleiding, blz. 45, 107, 131, 171.
- Bezoek aan Djokja, blz. 48.
- Bruijn, Ds. C. de, blz. 58, 85, 125, 222.
- Banjoemas, driemaandelijksch verslag, blz. 67, 113, 201.
- Beekman, de heer en Mevr., blz. 118.
- Boodt, Mej. A. M. A., blz. 125.
- Bijsterveld, Dr. A. van, blz. 146, 174, 234.
- Begrooting van de Friesche Zending, blz. 147.
- Bentheim en Oost-Friesland, blz. 147, 183.
- Bronkhorst, Mej. C., blz. 165.
- Burgt, Mej. A. v. d., blz. 203.
- Baaijen, H., blz. 207.
- Boorsma, Mej. W., blz. 207.
- Belangrijke verschijnselen, blz. 212.
- Bergema, H., blz. 222.
- Brand op Soemba, blz. 234.

C.

- Comité voor Lectuurverspreiding, blz. 17.
- Classis Warfum, blz. 24, 147.
- Crommelin, D., blz. 36.
- Colenbrander, Ds. J. F., blz. 54, 234.
- Comité tot hulp van de Geref. Kerken in België, blz. 104.

Chineezen-Zending Solo, blz. 102, 214.
 Conferentie van Javaansch sprekende Zendingen, blz. 110, 166, 207.
 China, blz. 146.

D.

Djokja, Brieven van Ds. A. Pos, blz. 32.
 Depok, blz. 57.
 Dijk, Ds. K. v., blz. 76.
 Dijkstra-Dijksterhuis, Mevr., blz. 102.
 Dreckmeijer, Mej. Dr. G. J., blz. 102.
 Djepitoe, blz. 122.
 Djokja, blz. 126.
 Duinen, Dr. G. van, blz. 139.
 Duursema, Ds. J., blz. 153.
 Dubbeldam, J., blz. 186, 207.

E.

Esser, Dr. B. J., blz. 186.
 Eijk, Ds. van, blz. 231.

F.

Fernhout, Ds. J. G., blz. 76, 165, 181.
 Frauws, J., blz. 125.
 Feldstra, Dr. F., blz. 36, 47, 177.

G.

Gedenboek Soemba, blz. 6, 45.
 Goenoeng-Sewoe, blz. 51.
 Gaay Fortman, Dr. N. A. de, blz. 58.
 Generale Kas, blz. 152, 227.

H.

Hongarije, blz. 36.
 Handboek Geref. Kerken in Indië, blz. 65.
 Hemelvaart van Mohammed, blz. 75.
 Hospitaal Keboemen, blz. 100.
 Huishoudschool Djokja, blz. 134.
 Heslinga, J., blz. 207.

I.

Iperen, Mej. C. van, blz. 166, 184.

J.

Jeugdleiders-conferentie te Solo, blz. 16.
 Jubileumrede Soemba-Zending, blz. 88, 89.
 Jaarverslag Ds. K. v. Dijk, blz. 90.
 Jaarverslag Zending Djokja, blz. 92.
 Jaarverslag Zending Solo, blz. 95.
 Jaarverslag Hospitaal Solo, blz. 117.
 Jaarverslag Oost-Soemba, blz. 121.
 Jaarverslag West-Soemba, blz. 135.

Jaarverslag Pajeti, Midden-Soemba, blz. 154, 175.
 Jaarverslag Petronella-Hospitaal, blz. 212.

K.

Klaten, blz. 24.
 Keucheniuschool, blz. 25, 51, 203.
 Karoeni, brieven van Ds. v. Dijk, blz. 29, 217.
 Kraamvrouwenkliniek te Djokja, blz. 34.
 Karito, blz. 36.
 Korea, blz. 56.
 Krijger, D. H., blz. 59.
 Kweekschool te Solo, blz. 84, 99, 193, 194, 205.
 Keboemen, blz. 90, 100, 163, 203.
 Kruiswijk, Ds. P. N., blz. 125.
 Kweekschoolplan, blz. 133.
 Krijger-Stuitje, Mevr., blz. 146.
 Koomen, P. de, blz. 165, 186.
 Krijger, Mej. A., blz. 186.
 Kampeertocht, blz. 205.
 Koeto-ardjo, blz. 207.
 Karang Pandan, blz. 215.

L.

Linnenkast Solo Hospitaal, blz. 16.
 Leerstoel voor de Zending, blz. 23, 131.
 Leersum, Dr. v., blz. 76.
 Luthersch Zendingsgenootschap, blz. 102.
 Landbouw-consulent voor Soemba, blz. 166.
 Literatuur voor Zendingskringen, blz. 194.

M.

Magelang, Brieven van Ds. Merkelijn, blz. 10, 28, 143, 182.
 Melolo, Brieven van Ds. Colenbrander, blz. 54.
 Molen, P. v. d., blz. 58.
 Mott, Dr. J. R., blz. 59, 64.
 Mobach, T., blz. 163.
 Moderamen Zendingsdeputaten, blz. 216, 232.
 Martini, J., blz. 223.
 Misverstand, blz. 228.

N.

Nieuwenhuizen, Mej. C. W. van, blz. 17, 50.
 Nieuwenhuizen, P., blz. 125.
 Nieuw Guinea, blz. 234.

O.

Opleidingsschool Soemba, blz. 6, 31.
 Opleiding Zendingsarbeiders, blz. 7.
 Onderwijzersnood in Indië, blz. 46.
 Offringa, P., blz. 125.

Onvlee, Dr., blz. 147.
 Opleidingsschool Djokja, blz. 152.
 Onderwijzers van Soemba, blz. 200.
 Onderwijzers voor Indië, blz. 229.

P.

Poerworedjo, Brieven van Ds. Netelenbos, blz. 33, 73, 207.
 Palihan, blz. 18.
 Poerwokerto, blz. 31.
 Poerbolinggo, Brieven van Dr. Esser, blz. 53.
 Pos, Ds. A., blz. 76, 165.
 Ploeg, T. v. d., blz. 146, 232.
 Picauli, blz. 166.
 Parokot, blz. 185.
 Petronella-Hospitaal, blz. 212.
 Pruijs, Dr. H. S., blz. 214.
 Pajeti, Brief van Ds. Lambooi, blz. 221.
 Pamrian, blz. 223.

R.

Rassenvraagstuk in Africa, blz. 55.
 Raad van Toezicht, blz. 125.
 Roomsche Zendingsactie, blz. 147.
 Rara, blz. 218.
 Register, blz. 238.

S.

Soemba, 2 Jan. 1902—2 Jan. 1927, blz. 3, 71.
 Suriname, Nood van het Christ. Onderwijs, blz. 5, 35, 57, 75, 100, 125, 146, 206, 220.
 Sockarso Eliza, blz. 58.
 Soemba Jubileum, blz. 59, 116.
 Stad, J., blz. 125.
 Studiebeurs, blz. 125.
 Splitsing van Soemba in onderscheidene terreinen, blz. 126, 234.
 Solo, Brief van Ds. P. van Eijk, blz. 140.
 Statistiek der Zending, blz. 151.
 Statistiek der Zending over 1926, blz. 167.
 Soemba Zending, door J. J. v. Alphen, blz. 194, 231.
 Sarangan, blz. 221.

T.

Tlepok, blz. 18.
 Twee bezoeken, blz. 123.
 Tweede missionaire predikant voor Keboemen, blz. 126, 216.
 Tweede missionaire predikant voor Banjoemas, blz. 165.
 Tinggaba, blz. 217.

U.

Ubbels, Ds. en Mevr., blz. 53.

V.

Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal, blz. 37, 173.
 Vonk, Dr. A. H., blz. 76, 165, 222, 233.
 Vellenga, Mej. J. A., blz. 115.
 Ven, G. C. v. d., blz. 125.
 Vraagstuk Javaansche Kerken, blz. 156.
 Vermolen, W., blz. 165, 207.
 Verslag van de Alg. Verg. op Midden-Java, blz. 219.

W.

Wonosobo, blz. 18, 76, 107, 146, 213, 229.
 Wano-Kaka, blz. 36.
 Wates, blz. 108.
 Wonosari, blz. 144.
 Wiersinga, Ds. H. S., blz. 146.
 Waingapoe, blz. 166.
 Wai-Kaboebak, blz. 166, 222.
 Weimangaroe, blz. 218.
 Wonoka, blz. 218.
 Waerta-Sari, blz. 222.
 Wirjatenaja, blz. 233.
 Wijk, L. J. van, blz. 234

Z.

Zendingsblad (en tweede), blz. 4.
 Zendingsbelangstelling onder de studenten, blz. 4, 126.
 Zendingshospitaal te Klaten, blz. 24.
 Zwaan, Dr. C. L., blz. 36, 91.
 Zigterman, Mej. G., blz. 58.
 Zweers, H., blz. 58.
 Zendingssstudie Raad, blz. 66, 223.
 Zendingsskalender, blz. 70.
 Zendingssconferentie, Algem., blz. 76, 101.
 Zendingsspost, blz. 76.
 Zuidema, J. P., blz. 102, 192.
 Zendingssblad, blz. 110.
 Zendingsskaart v. Midden-Java, blz. 120, 233.
 Zendingssstudie onder de studenten, blz. 172.
 Zaman Baroe, blz. 178.
 Zendingssbibliotheek, blz. 186.
 Zendingssraad, blz. 191.
 Zendingssvereeniging, Ned. Geref., blz. 205.
 Zending onder de Chineezzen, blz. 214.
 Zendingssynode Utrecht—Gelderland, blz. 223.
 Zendingsterrein Christ. Geref. Kerk, blz. 234

THREE DAY 343218

Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Het zendingsblad
1927

1927

343218

THREE DAY

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY

BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 2271

